

**ТОМ КЛАНСИ, КАРЛ СТАЙНЪР,
ТОНИ КОЛЦ
ВОИНИ В СЯНКА
СПЕЦИАЛНИТЕ СИЛИ
ПОГЛЕД ОТВЪТРЕ**

Част 0 от „Командири“

Превод от английски: Лъчезар Бенатов, 2004

chitanka.info

Тази книга се посвещава на всички велики войници, моряци, пилоти и морски пехотинци, с които и за които имах привилегията да служа по време на трийсет и пет годишната си военна кариера.

Сред всички тях едно елитно братство воители заслужава най-високото възможно признание, както в миналото, така и понастоящем — националните Сили за специални операции.

Дължим най-дълбоката си благодарност и уважение на онези, които пожертваха живота си в защита на нашите свободи. На семействата им поднасяме най-дълбокото си съчувствие и молитви за тяхното бъдеще.

о.з. генерал Карл Стайнър

БЕЛЕЖКА НА АВТОРИТЕ:

Всяка седмица повече от 3 500 души от Силите за специални операции (ССО) се разполагат в чужбина в около шейсет и девет държави. Мисиите им варират от помощ в борбата срещу наркотиците и разминирание до мироопазващи операции, помощ след природни бедствия, помощ във военното обучение и много други дейности при специални задачи. Така те действат като инструменти на националната политика на Съединените щати и установяват взаимоотношения с военните и с правителствата на страните домакини така, че служат най-добре на нашите национални интереси сега и за в бъдеще.

При написването на тази книга се опитахме да включим цялата възможна информация за способностите на тези уникални военни части, понасяните от тях жертви и рамките на техните отговорности, както и просто да разкажем някои забавни и поучителни истории. Все пак трябва да отбележим, че някои от тези мисии са секретни и не могат да бъдат разкрити поради причини за лична сигурност. Също така някои имена от персонала, както и на членове на семействата им трябва да бъдат защитени поради съображения за лична сигурност. Убедени сме, че читателят ще разбере съществуването на някои подробности, които не са подходящи за обсъждане тук, и ще извини всички необходими пропуски.

Том Кланси и о.з. генерал Карл Стайнър

I.

ПОНЕДЕЛНИК, 7-МИ ОКТОМВРИ 1985 Г.

Бригаден генерал Карл Стайнър, командирът на Обединените военни сили за специални операции (ОВССО), се връщаше от сутрешния си крос във Форт Браг, Северна Каролина, когато неговият офицер от Дирекцията за разузнаване J-2^[1] полковник Майк Флин го посрещна на портала.

— В Средиземно море е отвлечен пътнически кораб — съобщи му Флин хладнокръвно, но с нотка на тревога в гласа — и е много вероятно на борда да има американци.

Никоя друга организация не беше в състояние да си върне контрола върху кораб в открито море и Стайнър разбра, че със сигурност ще ги призоват, и то скоро.

Стайнър бе строен мъж, висок метър и осемдесет, с решителен, но не скован маниер на военен и благ, непринуден външен вид. Същевременно вътрешно винаги го изпълваше някаква скрита енергия и дълбок стремеж да изпревари останалите. Той не просто желаше да бъде най-добрият или да направи подчинените му военни части най-добрите — всички офицери го желаеха, — но намираще време и начини за постигането на тази цел.

Докато заедно с Флин бързаха към сградата на щаба, генералът вече преценяваше новината. Знаеше, че оскъдната информация на полковника е всичко, с което разполагат за момента, защото в противен случаи Флин би му съобщил повече данни. Независимо от това се налагаше да предприеме първоначални действия, базирани само на тази оскъдна информация. По време на дългите часове планиране, обучение и разиграване на ситуации ОВССО бяха разработили планове за действие при буквално всяка възможна кризисна ситуация; частите винаги бяха готови да потеглят до няколко часа при условие, че има налични самолети за превозване на хората им. Въз основа на планирането и отработените ситуации Стайнър веднага се съсредоточи върху предстоящата задача: „Това е трудна цел... ще трябва да получа

по-подробна информация — помисли си той. — Ще се наложи да пътуваме дълго и трябва да тръгнем колкото е възможно по-скоро... трябва незабавно да се разпоредя за въздушния мост. И да разберем местоположението на кораба.“

Докато тези мисли преминаваха през съзнанието му, той запази пълно спокойствие. Когато специалните части имат възложена задача, тя трябва да се свърши бързо, акуратно и ефективно. Такава операция с много неизвестни променливи величини вероятно ще бъде изключително сложна и животът на мнозина ще бъде изложен на риск. В такива условия хората от тези части не губят време и усилия да изразяват чувствата си. Държат се делово, като винаги се съсредоточават върху непосредствената задача, търсейки особено уязвими места, които могат да бъдат използвани за разрешаване на проблема възможно най-чисто и пълноценно.

Щом стигна до щаба, той отиде незабавно в Центъра за обединени операции (ЦОО), високотехнологична военна централа, окомплектована с компютри и надеждна връзка с всички единици на ОВССО, Пентагона и главните командни пунктове по света. Там щеше да прегледа най-новата разузнавателна информация и да научи от първа ръка всичко, което се знаеше за инцидента в Средиземно море. Основният му персонал вече се бе събрал в очакване на неговите инструкции.

Обединените военни сили за специални операции поддържаха собствен разузнавателен център двама и четири часа в денонощието, където работеха с „служители за наблюдение“ — военни офицери и цивилни, експерти анализатори в улавянето на признаци за предстояща криза по разузнавателни данни и бази данни за всички известни терористични организации. Терминали свързваха командването с всички главни новинарски мрежи, включително с Ройтерс и Би Би Си — първият признак за зараждащ се инцидент често се появяваше под формата на новина. ОВССО разполагаха и със собствени хора във всички разузнавателни управления на Съединените щати — те винаги търсеха признаци за терористична дейност, както и вече съществуваща информация, която не бе се сторила важна за анализаторите в тези управления.

В повечето случаи щабове научаваха рано за терористични инциденти и обикновено разполагаха с най-пълната информация за

тях.

Стайнър знаеше, че цялата налична разузнавателна информация вече е изпратена от щаба до частите, които щяха да участват. Това означаваше и че всички негови войски вече са започнали подготовка на силите си за разполагане, очаквайки същевременно по-нататъшни указания от него. Те винаги използваха максимално времето, с което разполагаха. В този занаят времето представляваше най-скъпоценният актив.

Преди Стайнър да поеме командването, предишните му обиколки из Близкия изток го научиха на много неща за терористите и техния начин на действие. Например докато ръководеше обучението при модернизацията на Националната гвардия на Саудитска Арабия от 1975 до 1977 г., той имаше шанса да прецени Ясер Арафат и неговите главни помощници. Заедно с други изтъкнати личности от региона палестинците бяха поканени на вечеря от крал Халид и принц Абдула, командирът на Националната гвардия, по случай дипломирането на един подофицерски клас.

Несъмнено лейтенантите на Арафат бяха впечатляващи. Повечето от тях имаха магистърски и докторски дипломи от американски университети. Всички бяха добре облечени, много схватливи, учтиви и запознати със световните дела. Арафат очевидно бе лидерът — несъмнено интелигентен и забележителен мъж, — но лейтенантите, които вършеха истинската работа, поразиха Стайнър като наистина ужасяващи. През последвалите години това впечатление се оказа съвсем точно.

По-късно, през 1983 г., изпратиха Стайнър в Ливан. Там той преживя непосредствено терористични действия и техните последици — беше убит един посланик на Съединените щати; по време на назначението му от бомбени взривове загинаха повече от шейсет души в американското посолство, а по-късно и повече от двеста американски морски пехотинци.

В онези дни Бейрут не само представляваше военен лагер с много враждебни фракции, но и място, където можеше да избухне сражение навсякъде и по всяко време. Никой не беше в безопасност и смъртта бе вечно присъстващ риск — от снайперисти, престрелки

между фракциите, засади и безразборен обстрел с тежка артилерия и ракети. Понякога се изстрелваха хиляди снаряди, което превръщаше за половин час цели райони от града в развалини.

Това назначение не беше лесно. Но за Стайнър то се оказа полезно. Даде му шанса да научи уроци, които не можеше да получи никъде другаде:

1. Научаваш се как да оцеляваш. В противен случай не оцеляваш.
2. Научаваш се на кого да вярваш в ситуация на живот и смърт — и на кого не можеш да вярваш поради принадлежността му към неговата фракция или религиозна мотивация.
3. Научаваш се да мислиш като терорист.

РАЗВИТИЕТО НА ОБССО

Традиционната функция на войните е да променят съществуващото положение на нещата. В началото на 70-те години се появи нова форма на воюване или може би нов начин за практикуване на една много стара форма на воюване — подкрепян от държавата тероризъм. Страните, които не бяха могъщи във военно отношение, се научиха да използват терористични тактики за постигане на цели и отстъпки, които никога не биха спечелили с дипломатически или военни средства.

Когато се появи тази нова форма на война, Съединените щати бързо разкриха своята неподготвеност за справяне с нея. Те нямаша нито национална политика, нито разузнавателен капацитет срещу тероризма и не разполагаха с военни сили, адекватно обучени и подготвени да реагират на терористични провокации. Въпреки че Съединените щати бяха най-могъщата държава в света, техните военни възможности бяха фокусирани единствено върху Съветския съюз.

През 1972 г. на Олимпийските игри в Мюнхен израелски спортисти бяха убити от терористи от организацията „Черния септември“. Това престъпление можеше да бъде избегнато, ако германски снайперисти разполагаха с възможността да ударят терористите, докато те водеха заложниците през пистата на летището към самолета за бягство.

Израелците научиха добре този урок и на 4-ти юли 1976 г. осемдесет и шест израелски командоси кацнаха на летището Ентебе в Уганда. Мисията им се състоеше в спасяването на пътниците от самолета на „Ер Франс“, отвлечен осем дни преди това. Командосите за минути спасиха деветдесет и пет заложници и убиха четирима терористи — макар и с цената на живота на двама заложници и собствения им командир. Новината за акцията се разпространи светкавично по света и подчерта още по-остро неадекватността на САЩ в борбата с тероризма.

Тази истина вече бе изнесена на светло през май 1975 г.: четирийсет и един американски морски пехотинци бяха убити при

опит за спасяване на трийсет и девет членния екипаж на американския търговски кораб „Маягес“ след пленяването му от камбоджанското правителство. Опитът за спасяването им се провали.

Тези инциденти ясно показаха, че Съединените щати са неподготвени да се справят с предизвикани от терористи ситуации със заложници.

За да коригират този недостатък, в средата на 70-те години трима далновидни люде започнаха да лобират за създаването на специална „елитна“ военна част за справяне с тази необичайна заплаха: генерал-лейтенант Едуард С. (Шай)^[2] Мейър, директор на операциите за сухопътните сили; генерал-майор Робърт (Боб) Кингстън, командир на специалните армейски части; и Робърт Купърман, главен научен ръководител на Агенцията за контрол над въоръженията и по разоръжаването, който ръководеше правителствените изследвания върху тероризма.

Отначало тримата не постигнаха значителен напредък. В службите нямаше особена подкрепа за създаването на „елитна“ част и дори в сухопътните сили положението беше същото, макар да бе безпоощадно ясно, че от технологията, в която армията инвестира така активно — танкове, хеликоптери и ракети за противовъздушна отбрана (ПВО), бронетранспортъори и цялата останала машинария на съвременното бойно поле, — няма особена полза в борбата срещу терористите. Опозицията идваше предимно от два източника: предубеждение срещу елитните части — елитите никога не са били популярни в сухопътните сили на Съединените щати — и схващането, че подобна сила би отнела ресурси и налични средства от съществуващата армейска структура.

На 2-ри юни 1977 г. генерал-лейтенант Мейър представи концепцията за тази военна част за специални мисии на началник-щаба на сухопътните сили генерал Бърнард Роджърс.

Специалната част трябваше да бъде главна сила срещу тероризма. Понеже се очакваше да се справя с най-сложните кризисни ситуации, тя щеше да притежава качества, с каквито никоя друга военна част не разполагаше. Щеше да бъде организирана с три оперативни отряда и отряд за поддръжка; трябваше да бъде съставена от подбрани мъже с доказана специална зрелост, кураж, вътрешна сила и физическа и умствена способност да реагират по подходящ начин за

разрешаване на всякакъв вид кризисни ситуации — включително надвиснала над самите тях опасност.

На 19-ти ноември 1977 г. сухопътните сили официално активираха военната част, но развитието на тактиката и процедурите, необходими за планираното предназначение, отнеха още две години.

Последната проверка и утвърдително учение на частта се състоя на военновъздушното летище Хънтър във Форт Стюарт, Джорджия, и приключи в ранните сутрешни часове на 4-ти ноември, неделя. Военната част беше одобрена за изпълнение на специалните ѝ задачи.

По ирония на съдбата, точно когато се провеждаше учението, в американското посолство в Техеран нахлуваше тълпа. След секунди всички хора в сградата — петдесет и трима души — се превърнаха в заложници на новото религиозно революционно правителство на Иран.

Кризата на последвалите 444 дни предизвика Съединените щати както никога преди и се оказа невероятно болезнен урок по ефективен отговор на терористични инциденти. Нацията бе изправена пред рискове, колебания, противоречия, правни въпроси, намеса на други държави и проблеми на суверенитета; лесни решения не съществуваха. Фактически бяхме свидетели на обявяване на война, но тази „война“ бе от такъв характер, че правеше използването на тежки оръжия или непрактично, или прекалено жестоко за цивилното население. Освен това съществуваше проблемът със заложниците. Искахме да предприемем нещо, което да обърне ситуацията в наша полза.

Но какво?

По отношение на снайперисти и друг оперативен персонал специалната част бе вероятно най-кадърната по рода си в целия свят, но все още не притежаваше необходимата подходяща инфраструктура — нямаше организация на командването, щаб и бойни подразделения за подкрепа. Сложната ситуация ставаше още по-обезсърчаваща поради факта, че в Иран не съществуваше разузнавателната инфраструктура, необходима за поддръжка на спасителни операции.

Президентът Джими Картър — изправен пред труден избор — реши, че трябва да се направи опит с операция за спасяване на

петдесет и тримата заложници. Специални армейски части трябваше да бъдат ядрото на спасителната операция в Иран.

Израелското нападение в Ентебе предлагаше очевидния модел. Брилянтно планирана, ръководена и осъществена операция... но този модел бе само частично приложим. Трудностите при едно нападение в Техеран бяха несравнимо по-големи. Операцията в Ентебе бе осъществена срещу летище. Там нападателите успяха да се приземят бързо и да предприемат действия срещу терористите почти преди да бъдат забелязани. А Техеран беше голям столичен град с многомилионно население, разположен на стотици километри навътре в обширна и враждебна страна. Незабелязаното проникване в Техеран и вътре в посолството с достатъчно сили, за да се свърши работа, поставяше много въпросителни.

Генерал-майор Джеймс Вог беше избран за шеф на спасителната операция. Той разполагаше със способна част от специалните войски, но с това възможностите му се изчерпваха. Трябваше да започне буквално от нулата, за да създаде ефективен щаб за командно управление, контрол и разузнавателна поддръжка — да избере и обучи компетентен персонал, да разработи план, да избере части за подкрепа и да обучи целия личен състав за мисията.

Ако специалните части успеяха да се доберат до американското посолство в Техеран, те определено щяха да бъдат способни да осъществят спасителната операция, но предизвикателството се състоеше именно в проникването и изтеглянето им оттам. Това означаваше създаването на етапни бази в държави, готови да подкрепят американските усилия, и на поддържаща инфраструктура вътре в самия Иран. Това изискваше, първо, летище за прехвърляне на спасителната част от самолет С-130 на хеликоптери, които след това щяха да превозят частта до място за кацане близо до Техеран и обратно; и, второ, чакащи камиони близо до мястото за кацане.

Бяха необходими и самолети С-130 с екипажи, способни да извършват „слепи полети“ до определени места в пустинята през нощта, и надеждна хеликоптерна част, която да превози спасителния екип от мястото за прехвърляне до Техеран и обратно.

В никоя от службите не съществуваха части, способни да осъществят тази мисия. Джим Вог трябваше да ги създаде, екипира и обучи.

Предизвикателството да се изработят за толкова кратко време умения на индивидуално и екипно ниво, необходими за изпълнение на задачата, беше невероятно — например никога преди не бе извършван полет с очила за нощно виждане — и Джим Вог беше подходящият човек за мисията, но подразделенията, екипировката и наличните екипажи бяха в най-добрия случай само отчасти способни да се справят с нея.

Още по-трудно бе установяването на разузнавателен и опорен механизъм вътре в Иран. Вог го постигна отчасти с помощ от ЦРУ, но предимно чрез използване на собствените си средства, изпращайки свой персонал в Иран за подготовка на мисията. Планът му се състоеше в установяване на разузнавателна инфраструктура за поддръжка в Техеран, която трябваше да удостовери, че заложниците са държани в консулството — сграда с деветдесет стаи на територията на посолството, — и да осигури чакащи камиони близо до площадката за кацане на хеликоптерите за транспортиране на командосите, а покъсно и на заложниците, от площадката за кацане до посолството и обратно. Тази мисия бе осъществена от майор Дик Медоус, трима войници от специалните части и двама агенти, осигурени от ЦРУ.

На 1-ви април 1980 г. пилот от ЦРУ, останал с един крак след злополука, прехвърли с малък двумоторен самолет майор Джон Карни в Иран през нощта. Мисията на Карни се състоеше в откриването и планирането на 1 000-метрова полоса за кацане в отдалечено пустинно място в Иран, наречено „Пустиня едно“. То трябваше да послужи като място за прехвърляне на стрелците, както и за презареждане на хеликоптерите, които щяха да пристигнат от самолетоносача „Нимиц“. Хеликоптерната част бе съставена от осем военноморски хеликоптера „Стелиън“ — неподходящи за мисията, но най-добрите налични от гледна точка на продължителност на полета и товароподемност.

Карни скицира полосата с помощта на малък планински велосипед „Хонда“, който докара със самолета. След установяването на полосата за кацане той инсталира сигнална летищна система от светлини, която можеше да се включва дистанционно от пилотската кабина на водещия самолет С-130 (самият той изпълни това задължение в нощта на кацането).

На 24-ти април 1980 г. 132-мата членове на спасителната част пристигнаха в изнесен напред опорен пункт на остров Масирах близо

до Оман. Там бяха прехвърлени на самолет С-130 за ниския полет до „Пустиня едно“.

Същата нощ С-130 стигна до „Пустиня едно“ без особени проблеми, но хеликоптерите не се появиха според плана. Накрая шест от осемте военноморски „Стелиън“ пристигнаха на пустинната полоса за кацане с час и половина закъснение заради внезапно разрази се силна пясъчна буря. Останалите бяха получили механични проблеми, преди да достигнат бурята, и се бяха върнали на „Нимиц“. Шестте военноморски „Стелиън“ бяха достатъчни за изпълнение на мисията, но не оставаше никакъв резерв. Ако отпаднеше още един, щеше да се наложи част от спасителния екип да бъде оставен на земята, което не беше желателно. Целият личен състав бе необходим за изпълнението на мисията.

Закъснението от час и половина изнерви всички. Хеликоптерите трябваше да излетят навреме, за да стигнат до пустинното място за кацане близо до Техеран преди разсъмване.

Късметът като че ли все повече избягваше мисията. По време на презареждането с гориво изгоря хидравличната помпа на един от шестте хеликоптера. Останаха пет — недостатъчни за довършване на мисията, а бе прекалено късно, за да се стигне до мястото за укритие.

Тогаваше взето решение за прекратяване на мисията. Никой не го желаше, но просто нямаше друг възможен избор.

И после се случи трагедията.

След презареждането един от хеликоптерите маневрираше във въздуха сред облак пустинен прах, следвайки лъча на фенера към място за кацане. Пилотът мислеше, че мъжът с фенерчето е наземен военен диспечер, какъвто той фактически не беше. Той бе просто друг човек с фенер — вероятно член от екипажа на С-130, който проверяваше самолета си. Междувременно пилотът на хеликоптера очакваше мъжът с фенера да стои неподвижен. А той се движеше, като се опитваше да се отдалечи от пясъчния вихър, вдигнат от витлата на хеликоптера. В резултат на тази комбинация от грешки хеликоптерът толкова се доближи до един С-130, че витлата му отрязаха края на крилото на самолета и подпалиха резервоара с гориво там, предизвиквайки моментално огнен ад. За секунди бяха убити петима мъже в С-130 и трима други в хеликоптера.

Тогава командирът на хеликоптерите предпочете да изостави всички машини, вместо да рискува по-нататъшни катастрофи. Всички се натовариха в друг С-130 и най-доброто, което Съединените щати успяха да сторят, бе да напуснат иранската пустиня в паническо бягство.

Нацията претърпя катастрофално унижение. Изгоряла и изоставена американска екипировка бе разпръсната из пустинята. Загинаха осем американци. Американските заложници останаха затворени в Техеран. Враговете на САЩ се смееха.

Този провал се отрази тежко на войските, които бяха тренирали толкова упорито и рискуваха живота си в Иран, вярвайки, че ако успеят да стигнат до Техеран, ще свършат работата, за която са изпратени. Неуспехът в никакъв случай не се дължеше на тях, а на хората, които ги хвърлиха в операцията толкова неподготвени и зле екипирани.

Последиците от провала в „Пустиня едно“ включваха две ключови действия, които щяха неимоверно да трансформират възможностите на специалните мисии на Съединените щати в бъдеще. Първо, два дни след провалената мисия президентът Картър заповяда на Пентагона да подготви втора спасителна мисия. Картър допълнително заповяда на министъра на отбраната да осигури всички необходими ресурси за тази мисия. Второ, министърът на отбраната назначи комисия, председателствана от бившия началник на военноморските операции адмирал Джеймс Л. Холоуей, да разследва опита за спасяване на иранските заложници и да направи подходящи предложения за подобряване на бъдещата дееспособност. Комисията щеше да препоръча създаването на постоянно действащи обединени военни сили за специални операции на национално ниво със собствени щаботове, подразделения и всички необходими качества за ефективни ответни операции.

През август майор генерал Ричард (Дик) Скоултс пое командването на една нова организация, ОВССО, и му бе възложена мисията за втори опит за спасяване на заложниците с кодово име „Пустинен язовец“. Не след дълго започнаха планирането и обучението и се извършиха сериозни подобрения в сравнение с

предишния опит. Например сега в мисията щяха да участват модифицирани армейски хеликоптери „Блекхоук“ — много по-надеждни и с възможности за по-дълъг полет от използваните преди военноморски RH-53 „Стелиън“. Бяха разработени няколко оперативни варианта, макар и отново на базата на малко солидна разузнавателна информация. (По-късно от освободени заложници се разбра, че на датата, планирана за опита за спасяването им, по-малко от пет на сто от заложниците са били там, където е смятало разузнаването.)

На 20-ти януари 1981 г. — денят на встъпване в длъжност на президента Роналд Рейгън — тъкмо бе направена последната тренировка в тренировъчния център в Тексас, когато цялата операция внезапно бе поставена под въпрос. Дойде съобщение, че заложниците са освободени. Мисията вече бе безполезна.

Военните на Съединените щати нямаха нищо общо с освобождаването на заложниците. Нахлуването на Ирак в Иран на 22-ри септември 1980 г. принуди Иран да прецени, че се касае за националното му оцеляване и се нуждае повече от дванайсетте си милиарда долара активи, замразени от администрацията на Картър (включващи големи оръжейни системи, закупени от шаха), отколкото от заложниците. Иран предприе първоначални ходове за освобождаване на заложниците — превръщайки го в политически въпрос по време на предстоящите избори, защото очакваше по-добра сделка с администрацията на Рейгън. Очакванията му се оправдаха. Въпреки че не получи всичките 12 милиарда, прибраните 8 милиарда долара не бяха малка сума.

Обучението и подготовката за операция „Пустинен язовец“ подобри неимоверно готовността и възможностите на участващите подразделения. Сега прекратяването ѝ щеше да позволи на Дик Скоултс да отдаде цялото си време и внимание на бъдещата готовност.

През последвалите дни готовността и способностите на специалните части щяха да нараснат достатъчно, за да започнат да реагират ефективно на възложени мисии от Вашингтон.

Например доклад на разузнаването информираше, че в затворнически лагер в Лаос все още се намират известен брой американски военнопленници от войната във Виетнам. Започна подготовка за тайна спасителна операция, която изискваше

разработката на специфична тактика, техника, процедури и специална екипировка.

След разработването им и тренировките — част от много сложен план, трябваше да се завземе летище в приятелска страна, откъдето щеше да започне спасителната операция. Но преди началото ѝ Дик Скоултс, предпазлив реалист, поиска „американски поглед върху мишената“ за потвърждаване на разузнавателния доклад. Той не само искаше американски поглед, но и настояваше собствените му хора да придружават агентите на ЦРУ. Това не се случи. Вместо това ЦРУ изпрати група свои служители (нито един от тях американец) в Лаос. Въпреки че се върнаха със стотици снимки, на никоя от тях не се виждаше човек, който можеше да бъде идентифициран като американец. Скоултс продължи да настоява да изпрати свои хора на мястото, но не успя да получи разрешение за това и накрая мисията бе изоставена.

Въпреки това усилията не бяха напразни. Не само обучението бе полезно — тактиката, техниката и екипировката, осигурени специално за мисията, щяха да бъдат от полза.

По-късно, сякаш неволно предвиждайки събитията през октомври 1985 г., норвежкото правителство, загрижено за възникващата терористична заплаха и възможната уязвимост на своята индустрия от ваканционни морски пътувания, си зададе въпроса дали Съединените щати притежават уменията да поставят под контрол голям луксозен пътнически кораб в открито море. За да разберат това, те осигуриха пътническия кораб „Норуиджън Принсес“ като средство за обучение.

ОВССО демонстрираха експертно, че знаят как да изпълнят задачата с пълна увереност и в пълен мрак.

На 23-ти октомври 1983 г. ОВССО взеха участие в операция „Неотложна ярост“ — нахлуването в Гренада — заедно с по-голяма военна сила под командването на главнокомандващия на Атлантическия военноморски флот (АВФ). Общата мисия на „Неотложна ярост“ трябваше да постигне три цели: спасяването на американски студенти от Медицинския университет на Гренада в покрайнините на столицата Сейнт Джордж; спасяване на бившия

генерал-губернатор, поставен под домашен арест от подкрепяния от Куба лъв режим; и предотвратяване използването на острова от кубински или съветски военни. Мисията включваше превземането на целия остров. Това не беше добре проведена операция.

Въпреки че ОВССО бяха включени в „Неотложна ярост“, това включване се извърши много късно — прекалено късно за планиране, подготовка и адекватно обучение. Този проблем бе утежнен от пропуски на разузнаването.

Според спомените на Дик Скоултс:

Промени в командването, контрола и мисиите в дните, предшестващи непосредствено часа Х (времето на атаката), ни докараха много близо до голяма катастрофа на този остров.

В началото, на 20-ти, вторник, трябваше самостоятелно да изпълняваме мисията. След това в петък АВФ пое командването, като ОВССО само участваха. После в неделя взривиха казармата на морските пехотинци в Бейрут, което нанесе страшен удар върху техния дух и това отново доведе до големи промени: по време на една оперативка на командването в Пентагона командирът на морските пехотинци заяви на председателя (на Съвета на началник-щабове), че ако морските пехотинци не участват в атаката срещу острова, моралът им никога няма да се възстанови.

Морските пехотинци бяха включени в „Неотложна ярост“ по-малко от 48 часа преди часа Х, което означаваше, че се наложи да се назначи съвсем нов общ командир, адмирал Меткалф. За три дни бяха извършени три основни промени в командването и контрола.

Промени в хода на мисията ставаха не по-малко бързо и необмислено.

В понеделник на последната оперативка за Меткалф присъстващите представители на Държавния департамент (ДД) обявиха, че е критично важно в часа Х да се овладее затворот „Ричмънд Хил“ — макар ДД да не можа да ни

каже кой се намираше в затвора, кого трябваше да осигурим и дали стражите бяха добри или лоши.

— В това няма никакъв смисъл — убеждавах ги аз. — Понеже не можем да бъдем сигурни кой е в затвора и кои са добрите и кои лошите, ние ще го направим допълнителна цел. — Те обаче настояваха и затова аз поисках 24 до 48 часа отлагане, за да имаме време да съберем по-добра информация. Отлагането не бе одобрено. (Ние настоявахме и за час X в 2,00 часа през нощта, но без успех. Всички предпочитаха да дебаркират на светло.) Това беше голяма промяна в мисията на едно от главните ни щурмови подразделения, и то без адекватна разузнавателна информация. Това означаваше наред с други неща, че трябва да променим графика за товарене на хеликоптерите „Блекхоук“ в самолетите С-5, които вече се намираха във военновъздушната база Поуп — нещо, което не бе лесно да се направи за отпуснатото ни време.

По-късно научихме защо никой не искаше да се съгласи с настояването ни за час X в 2,00 или за 24 до 48 часа отлагане. ДД и ЦРУ бяха съставили подробен план за завладяването на острова. Този план включваше помощна сила от седем държави, която трябваше да кацне три часа след часа X и след това да бъде контролирана от ОВССО. Тези държави знаеха девет дни преди ОВССО да бъдат информирани за мисията, че нахлуването на острова ще се извърши в 5,00 часа, вторник, двайсет и пети. Нямахме как да променим този план.

Имаше и други неразбории в разузнаването.

Например оттам ни казаха, че всички студенти медици се намират в „Синия кампус“ на университета, който беше наша мишена. Но те не бяха там. Повече от половината се намираха в Гранд Ансе, на около 5 километра от другата страна на острова. На всичко отгоре ректорът на университета посети ДД два дни преди да започнем планирането и никой не се сети да го попита къде да открием студентите.

Друг пример. От разузнаването твърдяха, че на острова са разположени само две 40-милиметрови зенитни оръдия. Оказа се, че врагът разполага с шест 40-милиметрови оръдия и две 50-милиметрови зенитни оръдия с четири цеви на летището. И във Форт Фредерик с изглед към приближаващите към затвора „Ричмънд Хил“ хеликоптери имаше още две 40-милиметрови и две четирицевни 50-милиметрови зенитни оръдия.

Друг проблем: въздушната поддръжка. Без нашите бойни самолети АС-130 цялата мисия щеше да бъде още по-голям провал. И тогава адмирал Меткалф имаше нахалството да ме предупреди, че няма да разполагаме с близка поддръжка от въздуха. Казах му, че използвам само това, с което разполагам, и допускам, че изобщо не ме е разбрал.

Имайки предвид предизвикателствата на тази трудна операция, усложнени от набързо сформираното командване и промените в мисията, заедно с рисковете от водене на такива сложни операции срещу добре защитавани цели посред бял ден с малко или никаква адекватна разузнавателна информация и без коректната подкрепа на армейските командири, ОВССО някак си се справяше с възложените мисии и успяваше да постигне желаното.

Ярък пример за типа проблеми, споменати от Скоултс, беше една мисия, осъществена от военноморските „тюлени“. „Тюлените“ планираха на разсъмване да спуснат от въздуха разузнавателен отряд с лодки — което се наричаше нощно спускане на лодки — и да наблюдават и докладват дейности на летището в Салинас в подготовка за атака на рейнджъри за овладяване на летището. Оказа се, че този отряд „тюлени“ никога не е правил нощно спускане на лодки, екипажите на двата самолета С-130, изпратени да осъществят спускането, никога не са извършвали подобна операция и спускането не се осъществи на разсъмване, а в пълен мрак сред внезапно

разразила се буря. Вълните бяха много по-високи от очакваното; единият самолет пусна „тюлените“ си на 5 км разстояние от другия; и накрая четирима „тюлени“ се удавиха. Телата им така и не бяха открити.

Други две мишени, възложени на „тюлените“, бяха резиденцията на генерал-губернатора и радиостанцията, отстоящи на 15 км разстояние. Въпреки че бяха обучени да действат през нощта, за да използват предимството на мрака, „тюлените“ бяха включени през деня. Отрядът „тюлени“, който изпълняваше задачата за обезопасяване на резиденцията на генерал-губернатора, бе допълнително затруднен от присъствието на радиоекип от трима мъже от Държавния департамент, който носеше портативна радиостанция, за да може генерал-губернаторът да съобщи на нацията, че е жив и здрав и все още е начело на държавата.

Веднага щом стъпи на земята, отрядът „тюлени“, който трябваше да обезопаси радиостанцията, влезе в тежък бой с въоръжена охрана. Тази охрана превъзхождаше „тюлените“ по численост и въоръжение. След като командирът на отряда „тюлени“ и един от хората му бяха ранени, отрядът беше принуден да се изтегли назад към брега, докато техни хора успеят да ги приберат през нощта.

Отрядът, който обезопасяваше резиденцията на генерал-губернатора, се справи по-добре, но и неговата операция не мина без проблеми.

Когато хеликоптерите им приближиха резиденцията, не откриха място за кацане вследствие на слаба разузнавателна подготовка; теренът бе прекалено стръмен и покрит с високи дървета. Това означаваше, че щурмовият отряд трябва да се спусне по 23-метрово въже, за да стъпи на земята и разчисти площадка за кацане за хеликоптера с радиоекипа от Държавния департамент.

Когато хеликоптерът започна да кръжи над резиденцията, той се превърна в мишена за силен зенитен огън от близкия хълм. Въпреки че машината бе ударена няколко пъти, а вторият пилот — тежко ранен, пилотът успя по превъзходен начин да я спаси от разбиване (по-късно той успя да се върне на флагманския кораб на операцията „Гуам“, в който имаше походна болница).

„Тюлените“ успяха да обезопасят резиденцията заедно с губернатора и жена му в добро разположение на духа, когато внезапно

пред вратите на сградата се появиха три бронетранспортъора. Но „тюлените“ бързо успяха да наложат контрол върху ситуацията, като повикаха един самолет АС–130. Самолетът порази с оръдията си бронетранспортърите точно когато те насочваха оръдейните си кули към резиденцията.

„Тюлените“ се справиха много добре въпреки трудностите, на които бяха изложени. Но имаше пропуски на по-високо ниво.

По време на операцията „Неотложна ярост“ Карл Стайнър беше в Бейрут. Въпреки това той следеше битката по сателитна радиовръзка, която делеше с председателя на Съвета на началник-щабове генерал Джак Веси. Веси бе предоставил на Стайнър честотата на личния си канал, за да може да се свързва директно с председателя, но това същевременно му позволяваше да слуша всички пристигащи доклади по време на „Неотложна ярост“.

Тъй като Стайнър и Скоултс бяха приятели и съседи във Форт Браг, където Стайнър бе помощник-командир по операциите на 82-ра въздушнопреносима дивизия, преди да бъде изпратен в Ливан през август 1983 г., слушането на докладите по сателитния канал бе доста обезсърчаващо.

— Наистина можех да почувствам как страдаше Дик Скоултс — отбелязва той. — И всичко се дължеше на фактори, над които той нямаше власт.

През следващите десет месеца Дик Скоултс работеше денонощно, за да не се повторят никога тези неуспехи и за развитието на най-добрите възможни способности в борбата с тероризма и други неочаквани изисквания на специалните мисии. През август 1984 година, когато самият Стайнър пое командването на ОВССО, той прие от Дик Скоултс най-добре обучените и най-компетентни обединени щабове и най-добрите отряди на света за специални операции.

Мисията на Стайнър беше: „Да ги направя още по-добри, за да не бъдат изненадани Съединените щати поради липсата на въоръжени сили, подходящо подготвени за справяне със ситуацията. Когато ОВССО бяха ангажирани, всички други възможности за разрешаване на проблема се оказваха или неподходящи, или неадекватни. Затова залогът е голям.“

Но независимо колко превъзходно си обучен и подготвен, операциите могат да се провалят дори когато всичките ти ходове са правилни. Терористите понякога действат в сигурни убежища като Бейрут, където не могат да бъдат ударени. В редица случаи забавяне и колебание от страна на началниците ти пречат да предприемеш навременни действия за използване на най-добрите възможности.

И двата елемента ще преследват специалните части през юни 1985 година, само четири месеца преди събитията на борда на „Акиле Лауро“.

ПОЛЕТ 847 НА ТУА^[3]

На 14-ти юни, петък, 1985 г., в 10,00 ч. сутринта местно време, полет 847 на ТУА започна от летище Атина за Рим със 153 пътници и екипаж на борда, от които 135 бяха американци. Самолетът „Боинг“–727, използван за относително къси разстояния, беше пилотиран от капитан Джон Тестрейк; вторият пилот бе офицер първи ранг Филип Марска, а Кристиан Зимерман бе бордовият инженер.

Съгласно предоставената по-късно от гръцките власти информация предишния ден трима млади мъже на около двацет години пътували от Бейрут до Атина, прекарали нощта на терминала на атинското летище и след това се опитали да направят резервации за отсечката Атина-Рим на полет 847. Възнамерявали да отвлекат самолета. Но нямало свободни места и само двама от тях, пътуващи под кодовите имена Кастро и Саид (и по-късно идентифицирани като Мохамед Али Хамади и Хасан Из ал-Дин), успели да се снабдят с билети. Останалият в Атина щеше да бъде идентифициран по-късно като Али Атуа и задържан от гръцките власти веднага щом стана известна ролята му в отвличането. Сега изглежда, че тримата са били членове на „Хизбула“ — радикална, революционна терористична фракция, свързана с Иран. Отвличането бе операция на „Хизбула“, въпреки че с развитието на събитията щеше да се почувства и участието на други активни в Ливан фракции.

Веднъж озовали се на борда, Кастро и Саид заели места в задната част на самолета близо до тоалетната, където били скрити оръжията, използвани при отвличането, най-вероятно от служители на летището. Единият отишъл с малка пътна чанта в тоалетната и прибрал оръжията — два пистолета и ръчни гранати.

Веднага щом самолетът се издигнал до височината на полета, двамата терористи пристъпили към действия. Те скочили от местата си и изтичали до предната част на самолета. Когато стигнали дотам, съборили на пода стюардесата Ули Дериксън, крещейки непрекъснато на арабски и развален английски: „Сега умрете. Американци умрат.“

После се опитали да обявят присъствието си на екипажа в пилотската кабина, блъскайки главата на Ули Дериксън във вратата на кабината. След като ѝ тикнали в лицето граната и опрели пистолет в слепоочието ѝ, тя успяла някак си да стигне до вътрешния телефон и информира Кристиан Зимерман за похищението.

Капитан Тестрейк незабавно заповядал вратата на кабината да бъде отворена и двамата терористи, крещейки, съобщили първото си искане: да отидат в Алжир.

Това не било възможно. „Боинг“–727 не разполагал с достатъчно гориво на борда, затова капитанът препоръчал вместо това Кайро. Това предложение напрегнало още повече и без това нервните терористи.

— Ако не Алжир, тогава Бейрут — извикали те. — Само за гориво.

Капитан Тестрейк сменил курса и се насочил към Бейрут, който се намирал на 1 200 км разстояние и горивото на самолета едва щяло да стигне дотам.

Кастро заповядал на всички пътници от първа класа да се преместят в задната част на самолета. Тъй като нямало достатъчно места за всички, някои от тях били принудени да споделят седалките с други пътници. След това той наредил на Ули Дериксън да събере всички паспорти, за да разбере кои пътници са американци и/или евреи. Щом паспортите били събрани, Кастро заповядал на Ули да отдели израелците, но се оказало, че на борда няма такива. Тогава той ѝ поръчал да отдели евреите, но това също се оказало невъзможно, понеже в американските паспорти не се отразява религията. Ставайки все по-нетърпелив, той я накарал да му прочете списъка на пътниците. Когато тя стигала до име, което звучало като еврейско, той ѝ заповядал да намери паспорта на този пътник. Няколко души попаднали в тази категория.

След това Кастро насочил вниманието си върху военни лични карти (военнослужещите обикновено пътуват с личните си карти, а не с паспорти). В самолета пътувал запасняк от армията на име Кърт Карлсън и шестима водолази от военноморския флот, завръщащи се от подводни работи в Гърция. Кастро и Саид принудили водолазите да се преместят на отдалечени един от друг седалки и викали:

— Морски пехотинци! Ню Джърси!

Бойният кораб „Ню Джърси“ неотдавна обстрелвал Бейрут и 1 500 морски пехотинци били разположени на бейрутското летище.

После Кастро заповядал на всички пътници да седят с глави между коленете, без да поглеждат нагоре.

Когато самолетът на ТУА стигнал района на Бейрут, горивото свършвало. Въпреки това контролната кула на летището отказала разрешение за кацане. Тъй като това не се харесало на похитителите, един от тях, който се намирал по това време в пилотската кабина, издърпал предпазителя на ръчна граната и заплашил да взриви самолета. Капитан Тестрейк решил, че няма друг избор, освен да се приземи.

Маневрата успяла и те се приземили и спрели самолета на летището. После зачакали зареждането на самолета с гориво. Терористите все още възнамерявали да летят до Алжир.

При приземяването нямало как екипажът да не забележи останките на йордански самолет, взривен преди два дни от ООП.

Ливанците не желали да се замесват в развиващата се криза и пренебрегнали искането за гориво. Това означавало, че терористите отново ще бъдат недоволни. За да покажат ясно своята решителност, те вързали здраво ръцете на военноморския водолаз Робърт Стедъм с въже за бърнджи скокове, завлекли го до предната част на самолета, били го достатъчно жестоко, за да спукат всичките му ребра, и после го хвърлили стенещ и кървящ върху седалка близо до пилотската кабина.

Когато капитанът съобщил по радиото на контролната кула: „Те бият пътниците и заплашват да ги убият!“, ливанските власти се съгласили да изпратят цистерна с гориво до самолета на ТУА.

Понеже полетът до Алжир е дълъг, Тестрейк трябвало да напълни резервоарите на самолета, което превишило със седем тона разрешеното тегло на машината, пълна с пътници, и направило излитането опасно. Съобразявайки се с това, похитителите се съгласили да пуснат седемнайсет жени и две деца (те напуснали самолета, като се плъзнали по аварийните улеи). Освобождаването на пътници не само направило самолета по-безопасен, но и намалило броя на хората, които похитителите могли да контролират, като осигурило източник на информация за случващото се в машината.

Поради мудността и нерешителността, характеризиращи развитието на събитията, изминаха няколко часа, преди освободените пътници да отлетят до Кипър, намиращ се на около 200 км разстояние, където бяха подробно разпитани от американски официални лица.

Новината за отвличането стигна до властите във Вашингтон чак в 4,00 ч. сутринта вашингтонско време. ОВССО я научи малко след това от Ройтерс и Би Би Си. Екипи за справяне с кризисни ситуации започнаха да се събират във Федералната авиационна администрация, Пентагона, Държавния департамент и Ситуационната стая на Белия дом, но сведенията на всички бяха оскъдни.

В 6,30 сутринта вашингтонско време в петък самолетът от полет 847 напуснал пистата в Бейрут и се насочил към Алжир, отстоящ на 1 600 км разстояние.

По това време машината във Вашингтон се задвижи. Пентагонът беше готов да реагира незабавно — ведомството функционира 24 часа в денонощието, — но в Белия дом или Държавния департамент нямаше никой с достатъчно висок ранг, за да вземе решение. Работната група на Администрацията за инциденти с терористи не успя да се събере до 10,00 ч. на същата сутрин.

ОВССО във Форт Браг вече вдигна собствените си сили по тревога, предвиждайки, че на борда на самолета може да има американци, както и Военновъздушното транспортно командване, тъй като скоро щеше да има нужда от въздушен транспорт, а също така офицера от J-3 (Операции) на Съвета на началник-щабове, с настояване Пентагонът да даде разрешение за незабавно разгръщане на необходимите военни сили. Частите за предстоящата операция щяха да бъдат осигурени предимно от Специалните войски на сухопътните сили и от едно армейско хеликоптерно подразделение за специални операции. Те очакваха първо да отлетят до Сигонела — база на НАТО в Сицилия, използвана съвместно от Съединените щати и Италия, и следователно стратегически разположена в средата на Средиземно море.

Тъй като само двама леко въоръжени терористи държаха самолета, налице бяха превъзходни условия за превземането му — при условие, както изглеждаше, че Алжир наистина е крайното назначение на самолета от полет 847, и ако се окажеше възможно алжирците да бъдат убедени да задържат машината на земята.

С този сценарий наум ОВССО поискаха от ЕКСАЩ (Европейското командване на САЩ) да разреши два самолета С-130 „Тейлър“, с възможности за кацане в пълен мрак, да бъдат подготвени за изпращане от Милдънхол, Англия, до Сигонела. ОВССО поискаха допълнително още един „Боинг“–727 на ТУА, еднакъв с отвлечения самолет, който да се присъедини към тях в Сигонела.

Тъй като ОВССО поддържаха подробна база данни, покриваща всяко летище в онези райони на света, където бе възможно да се случат терористични инциденти, те познаваха всички характеристики на алжирското летище, към което беше най-вероятно да се насочи отвлеченият самолет. По такъв начин ОВССО разполагаха с две възможности за превземането му. Самолетът „Тейлър“ със спасителния отряд можеше да кацне незабелязано през нощта. Или вторият „Боинг“–727 можеше да бъде използван като троянски кон.

Бе изгубено ценно време. Отрядът бе готов да потегли скоро след новината за отвлечането, но както се случваше в миналото и както щеше да се случи по-късно същата година през октомври, нямаше на разположение нито въздушен мост, нито екипажи, способни да летят при такива мисии. Събирането им отне ценно време... време, което терористите използваха най-ефективно, за да изпреварят реакцията на ОВССО.

Когато работната група на Администрацията за инциденти с терористи най-после се събра сутринта в петък, тя препоръча отрядът да бъде изпратен незабавно.

Ако имаше веднага на разположение въздушен мост, Стайнър и силите му (включително самолети „Тейлър“ от Англия и „Боинг“–727 на ТУА) можеха да пристигнат в Сигонела горе-долу по времето, когато самолетът на ТУА по полет 847 приближаваше Алжир. Но Пентагонът се въздържаше да пусне в действие специалния отряд, докато машината на ТУА не кацне, независимо от избраното от терористите направление.

По пладне алжирско време, през (както се случи) мюсюлманския свещен празник Рамадан, самолетът на ТУА приближаваше Алжир.

На път за там Кастро излъчи съобщение на арабски по радиостанцията на самолета, в което изложи подробно исканията на

терористите. Той искаше повече от 700 шиити да бъдат освободени от затвор в Израел, седемнайсет други шиити да бъдат освободени от затвор в Кувейт, други двама шиити — освободени от Испания, и още двама — от Кипър. Допълнителните му искания включваха изтеглянето на Израел от Южен Ливан, Съединените щати да признаят отговорността си за неотдавнашно взривяване на кола в Бейрут, а светът да заклейми САЩ за тяхната подкрепа за Израел.

Разбира се, бе невъзможно да се удовлетворят тези искания.

Докато самолетът е приближавал пистата в Алжир, Държавният департамент изпрати на посланик Майкъл Нюлин указание от президента Рейгън; той трябваше да се свърже с алжирския президент Шадли Бенджедид и да поиска от него две неща: първо, да направи изключение от алжирската практика да не се позволява приземяване на отвлечен самолет; и, второ, да задържи самолета на земята и да не му позволи да отлети отново.

Ако погледнем сега назад към целия инцидент с полет 847 на ТУА, възможно е да се види, че Съединените щати имаха само една реална възможност за спасяване на заложниците без голям риск от кръвопролитие. И тя беше по време на тази първа спирка в Алжир. Но тази възможност бе пропусната.

Вместо да направи всичко възможно, за да се свърже директно с президента Бенджедид, каквито бяха инструкциите му, Майкъл Нюлин се задоволил да разговаря с подчинени на президента и след това им позволил да ръководят играта.

Той докладва по-късно, че по-голямата част от персонала му не е бил на разположение (отпътували за средиземноморските плажове за уикенда) и успял да открие само няколко членове на алжирското правителство, готови да се срещнат с него. Но Нюлин все пак успял да се свърже с началник-щаба на Бенджедид и след 45 минути телефонира, за да съобщи, че на самолета на ТУА ще бъде разрешено да кацне „поради хуманитарни причини“.

По това време от машината вече искали разрешение за кацане, тъй като оставало гориво за по-малко от половинчасов полет.

След приземяването терористите решили да се върнат в Бейрут, за да вземат подкрепления, създавайки отново проблем със зареждането с гориво, което довело до побой над още един американски военнслужещ, запасняка Кърт Карлсън. Тази тактика на

терористите отново се оказа печеливша (въпреки че стюардесата Ули Дериксън трябваше да плати горивото с кредитната си карта на „Шел“, тъй като компанията ТУА нямаше представителство в Алжир; по-късно ѝ начислиха сметка за 6 000 галона самолетно гориво на цена долар за галон). Освен това терористите освободиха още двацет и един пътници — осемнайсет от тях бяха американци.

Щом зареждането приключило, самолетът излетял отново и се насочил назад към Бейрут. Алжирското правителство не се опитало да го задържи на земята.

Самолет на военновъздушните сили С-141 излиташе от военновъздушната база „Андрюс“ до столицата Вашингтон с екип за поддръжка при спешни случаи (ЕСС) от двацет и един души, ръководен от висшия чиновник от Държавния департамент посланик Дейвид Лонг. С него бяха един висш служител на ЦРУ (преди шеф на централа), представители на Разузнавателното управление на Министерството на отбраната (РУМО), свързочен и технически персонал, подбрани членове на Щаба за национална сигурност на Белия дом и двама старши офицери от специалните части, които щяха да изпълняват ролята на съветници и координатори. Мисията на ЕСС бе да изпревари специалния отряд, да окаже помощ на посланика и неговия персонал и да взаимодейства с ОВССО, Държавния департамент и националните разузнавателни агенции. След известно колебание относно най-доброто място за разполагане екипът реши да кацне в Сигонела.

Минавало 2,00 ч. сутринта, когато самолетът на ТУА започнал заход за второто си кацане в Бейрут.

Сигналните светлини на пистата били загасени. Цялото летище тънело в мрак. Контролната кула в Бейрут пак отказала разрешение за кацане и капитан Тестрейк отново нямал избор.

— Остава ми гориво за не повече от 20 минути полет — обяснил той на кулата. — Кацам, дори това да означава да го направя извън пистата.

Когато Тестрейк излязъл от облаците на височина 150 метра над летището, той видял, че коли са блокирали пистата. Обадил се по радиото на кулата:

— Грози ни смъртоносна опасност. Умолявам ви да отворите летището си и да ни позволите да се приземим.

Контрольорът отговорил:

— За нещастие, на началниците ми не им пука за проблемите ви.

— Ако се опитаме да кацнем, ще катастрофираме — казал Тестрейк на похитителите.

— Добре — отговорил единият. — Това ще ни спести главоболието по взривяването на самолета.

— Подготви пътниците за принудително кацане — наредил Тестрейк на Ули Дериксън. После направил съобщение за пътниците: — Горивото ни свършва и трябва да кацнем. Разполагаме с гориво само за един заход към летището. Кацаме. Подгответе се за принудително кацане. Ако не премахнат препятствията, ще се приземим на земята до пистата. В противен случай ще трябва да кацнем в морето.

Но през оставащите пет километра светлините на пистата светнали, колите били отстранени и кулата съобщила на Тестрейк, че има разрешение за кацане.

Още един изпълнен с напрежение момент... Това им ставаше навик.

Веднага щом самолетът се приземил, похитителите заповядали на Тестрейк да спре по средата на пистата, далеч от сградите. След това Кастро и Саид започнали разговор с кулата на арабски, като в гласовете им се долавяло все по-силно раздражение. Те настоявали подкрепленията им да бъдат допуснати до самолета, а ливанските власти се противопоставяли на исканията им.

— Не желая да разговарям с теб — изкрещял единият похитител на контрольора. — Ще говоря само с „Амал“. — „Амал“ беше въоръжена шиитска фракция в Бейрут, оглавявана от един адвокат на име Наби Бари, свързан със сирийския президент Хафез Асад. „Амал“ бе донякъде по-умерена от „Хизбула“. Както по-късно се изясни, Асад работеше задкулисно с „Амал“ и иранските господари на „Хизбула“ за разрешаване на кризата, но при условие, че получи политическа изгода от това.

— Опитваш се да печелиш време — продължавал терористът. — Не ми вярваш. Ще убием този морски пехотинец. — Той имал предвид

Робърт Стедъм, военноморския водолаз, който бе понесъл побой при първото кацане в Бейрут.

След това Кастро помъкнал Стедъм, който крещял от болка, към отворената врата на самолета, допрял пистолет до тила му и стрелял. После изхвърлил тялото му на пистата.

— Той току-що уби един пътник — съобщил пилотът.

Докато говорел, Кастро грабнал микрофона и казал:

— Сега видя с очите си и трябва да ми вярваш. След пет минути ще има още един.

В този момент Кастро наредил на Тестрейк да подкара самолета по пистата към мястото за зареждане с гориво.

Терористите никога не забравяха, че времето е скъпоценно. Колкото по-дълго оставаха на едно място, толкова по-голяма бе вероятността от опит за атака срещу самолета. Затова те непрекъснато се прехвърляха от едно място на друго.

— Когато подкарах самолета по пистата, — спомняше си покъсно Тестрейк, — рязко завъртях кормилото, за да не прегазя тялото на младия военнослужещ.

Докато се случвало всичко това и пътниците в самолета се умълчали, ужасени от насилието, изведнъж един от терористите започнал да пее.

— Това беше празнична песен — спомня си Ули Дериксън.

Терористите избрали следващата си жертва: Клинтън Съгс, друг военноморски водолаз.

— Похитителят дойде отзад, където седях — спомня си Съгс, — и ме риташе, удряше и наричаше „американска свиня“. Помислих, че съм мъртъв. Молах се и исках от Бога да ме приеме в ръцете си.

Внезапно задната врата на самолета се отворила и десет или дванайсет тежко въоръжени мъже с автоматични оръжия от ливанските милиции нахлули в самолета с викове и крясъци. Терористите успели да получат подкрепление... и да затруднят многократно евентуална атака срещу самолета.

Един от дванайсетте, който се представил като Джихад и говорел свободно английски, бил всъщност един от водещите ливански терористи — Имад Мугния. Мугния някога членувал в „Амал“, но по това време вече бил с „Хизбула“ като техен „полицейски шеф“. Сега той поел ръководството на операцията.

След като самолетът бил зареден с гориво, на шестима американци, включително Кърт Карлсън, Клинтън Съгс и трима други военноморски водолази, било наредено да седнат на последните два реда седалки в самолета. Малко след това шестимата били изблъскани по задната стълба на самолета и натоварени в чакащ ги камион без прозорци. След секунди втора група от петима пътници — още един военноморски водолаз и четирима от седмината с еврейски звучащи имена — също били свалени от самолета, натоварени в друг камион и откарани в неизвестна посока.

После полет 847 към Алжир бил подновен. Този втори алжирски епизод щеше да продължи до неделя.

А сега беше едва събота на разсъмване.

Тялото на Робърт Стедъм беше изхвърлено на пистата в Бейрут, преди Карл Стайнър да получи разрешение за тръгване със своите ОВССО. Необходими бяха още шест до осем допълнителни часа полет, преди да бъдат в състояние да разрешат ситуацията.

Докато Стайнър пътуваше, Държавният департамент нареди на посланик Нюлин да поиска разрешение от алжирците за въвеждане в страната на ЕСС на Лонг, който по това време вече бе пристигнал в Сигонела.

Но според Нюлин алжирците отказали. Не могли да разрешат спасителна операция, а ЕСС с военния си самолет С-141 изглеждали точно така.

Неспособен да пристигне със самолета или с целия си екип, Лонг постъпи по най-добрия възможен начин. Той намали хората си с една трета и отлетя с тази по-малка група с граждански полет до Алжир през Марсилия.

ОВССО и остатъкът от екипа за поддръжка пристигнаха в Сигонела, съставяйки по пътя план за спасителната операция. Скоро след приземяването си те се свързаха със самолета на ТУА „Боинг“–727 и с двата самолета „Тейлър“ от Англия. Сега всички участници бяха готови за спасителна операция и освен това оставаха достатъчно часове от нощта, за да стигнат до Алжир и да проведат операцията преди разсъмване. Но този път спасителната операция щеше да бъде съвсем различна. Вместо двама леко въоръжени терористи, намиращи

се на борда при първото кацане в Алжир, в самолета вече имаше четиринайсет тежко въоръжени членове на „Хизбула“, като някои от тях разполагаха с картечници.

Единственото нещо, което можеше да направи специалният отряд сега, беше да изчака в хангара развитието на събитията.

Самолетът на ТУА се приземи отново в Алжир рано в неделя сутрин и този път щеше да остане там малко повече от 24 часа. По време на току-що приключилата отсечка Бейрут-Алжир от одисеята на полет 847 похитителите бяха ограбили щателно всички останали в самолета.

Скоро след приземяването похитителите изложиха друго искане. Настояваха гръцкото правителство да освободи техния съучастник Али Атуа, арестуван предния ден на летището в Атина. Заплашиха, че ако не бъде освободен, ще убият гръцките пътници в самолета. Ако изпълнеха искането им, щяха да ги освободят. Гърците отстъпиха и същия следобед реактивен самолет на компанията „Олимпик Еървейз“ отлетя от Атина за Алжир с Али Атуа на борда.

Но алжирците успяха да използват освобождаването на Атуа, за да измъкнат още няколко отстъпки от терористите, които се съгласиха да освободят всички от самолета с изключение на мъжете американци и екипажа. Според Майкъл Нюлин алжирците бяха постигнали блестящо споразумение.

— Те бяха страхотни — твърдеше той. — Накараха терористите да платят за всичко.

За Стайнър не беше ясно за какво са „платили“ терористите. Те контролираха ситуацията през цялото време и това положение все още не се бе променило.

По-късно Нюлин си спомни, че когато си тръгвал от летището рано в неделя сутрин, бил сигурен, че алжирците и Международният комитет на Червения кръст ще разрешат кризата без допълнително кръвопролитие. Изпълнен с това убеждение, той си легнал да спи.

След няколко часа му позвънил служител от посолството с новината, че похитителите отново настояват за зареждане на самолета с гориво.

Тогава Нюлин се обади на генералния секретар на алжирското президентство, който е главен административен служител в алжирската изпълнителна власт, и повторил американската позиция:

— Трябва да се направи всичко възможно, за да се задържи самолетът на земята — казал му той, — дори това да означава да се прострелят гумите на колесника му.

След секунди служителят от посолството докладвал на Нюлин, че самолетът на ТУА излита. Нюлин отново се свързал по телефона с генералния секретар.

— Трябваше да ги оставим да излетят — отговорил му алжирецът. — Похитителите заплашиха, че ще взривят самолета.

По-късно алжирците представиха и второ извинение: „Похитителите несъмнено бяха чули радиосъобщения, че специални части на Съединените щати пътуват насам“, обясниха те.

Това изявление беше неискрено. Независимо дали похитителите бяха чули такива съобщения (повечето от които се оказаха неточни), техните действия доказаха, че са се опасявали от самото начало от възможна спасителна операция. Не им е било необходимо съобщение по новините, за да разберат, че престояват твърде дълго на летището в Алжир.

Правителството на Съединените щати не успя да получи одобрение от Алжир за спасителна операция, но дори да го беше получило, ситуацията вече бе изключително сложна. За разлика от първия път, когато самолетът кацна в Алжир, сега терористите контролираха напълно положението. Те не само увеличиха броя си, но и свалиха трийсет и един заложници в Бейрут, като поне деветнайсет от тях бяха разпределени между тежко въоръжени милиции, окопали се в подобните на лабиринт южни предградия на Бейрут. Вече бе невъзможно да се спасят всички заложници с един-единствен опит.

Самолетът на ТУА отлетя за Бейрут малко след 8,00 ч. сутринта, след като престоя повече от 24 часа на летището в Алжир. Половин час по-късно пристигна самолетът на алжирската авиокомпания „Еър Алжир“ от Марсилия, в който пътуваха Дейвид Лонг и пет души от неговия екип за поддръжка. Те обаче пристигнаха твърде късно, за да могат да повлияят на изхода на драмата с отвличането на самолета на ТУА по полет 847, който не се върна никога повече в Алжир.

Докато самолетът летял отново към Бейрут, капитан Тестрейк успял да подслуша бъдещите планове на терористите. Новата им идея била да заредят отново гориво в Бейрут и след това да продължат (смяташе той) за Техеран. Тестрейк определено не желаел това. Той

решил, че щом кацнат в Бейрут, този път ще се постараете да не излетят отново. Тогава Тестрейк и Зимерман, бордовият инженер, разработили свой собствен план и когато самолетът докоснал пистата в Бейрут, Зимерман затворил крана за горивото и изключил електричеството на единия от двигателите. Светлините върху контролното табло замигали като луди.

— Машината вече не може да излети — обяснил Тестрейк на Мугния, — докато не се докара нов двигател от Щатите.

В Бейрут беше неделя следобед, а във Вашингтон — неделя сутрин.

По това време Карл Стайнър бе стигнал до заключението, че от двата самолета „Тейлър“ и от машината на ТУА вече няма полза и ги освободи с одобрението на Пентагона. След това взе останалата част от отряда и се насочи към Кипър, където по-късно към тях се присъедини Дейвид Лонг и неговият екип за поддръжка при спешни случаи. Стайнър все още разполагаше с достатъчен капацитет за осъществяване на спасителна операция — и все още се надяваше, че развитието на събитията ще позволи такава възможност.

Това нямаше да бъде никак лесно. Бейрут представляваше много по-костелив орех от Алжир. В самолета оставаха трийсет пътници. За тях поне се знаеше къде се намират, но бе почти невъзможно да се установи местоположението на деветнайсетте, свалени по-рано от самолета. Въоръжените милиции, контролиращи Южен Бейрут, сега ги държаха там на различни места (повечето в мазета).

Със същия успех можеха да ги търсят и на дъното на морето.

В онези дни надеждната разузнавателна информация в Бейрут беше оскъдна: надземните национални системи на Съединените щати (сателити) не бяха в състояние например да прехващат комуникациите на милициите, понеже те се свързваха с портативни нискочестотни радиостанции или чрез куриери. Нещо по-лошо — американската разузнавателна мрежа бе за съжаление разбита след неотдашното отвличане и изтезаване на шефа на местната централа на ЦРУ Уилям Бъкли. Съединените щати нямаха друг избор, освен да приемат, че Бъкли е разкрил мрежата си от агенти и всички те са били „неутрализирани“.

Веднага щом Стайнър пристигна в Кипър, той позвъни на Реджиналд Бартоломю, американския посланик в Ливан, осведоми го за ситуацията и попита как ОВССО можеше да помогне.

Въпреки че не се бяха виждали от година, двамата се познаваха добре, защото бяха заедно през 1983 и началото на 1984 г., когато в Бейрут се водеха най-тежките сражения. Двамата мъже преживяха много бомбардировки и се срещаха многократно с лидерите на фракциите, които сега държаха най-малко деветнайсет заложници от полет 847 на ТУА. По време на това преживяване помежду им възникна голямо взаимно уважение.

— Това, което бих искал да направиш — каза Бартоломю на Стайнър, — е да долетиш тук с двама от хората си и още толкова от ЕСС. Щом пристигнете в Бейрут, ще решим кой е най-добрият начин за действие. После можеш да се върнеш в Кипър и да подготвиш нещата.

Стайнър веднага натовари подполковник Пийт, двамата старши членове на ЕСС (един от Държавния департамент и един от ЦРУ) и една сателитна радиостанция заедно с операторите ѝ на хеликоптер и отлетя с тях за Бейрут. Самолетът на ТУА ясно се виждаше върху пистата на международното летище в Бейрут, докато се спускаха към мястото за кацане близо до резиденцията на посланика.

Не беше изненадващо, че главната задача на Бартоломю се оказа непрекъснато наблюдение на самолета.

— Ние имаме превъзходна наблюдателна апаратура — похвали се Стайнър. — Веднага щом се върна обратно в Кипър, ще ти я изпратя.

Останалите от екипа, който Стайнър доведе със себе си от Кипър, включително радиостанцията и операторите, останаха в Бейрут с посланика, за да поддържат постоянна връзка.

Екипът за наблюдение, който Стайнър изпрати на посланик Бартоломю, се състоеше от четирима души. Те донесоха със себе си екипировка за денонощно наблюдение с голям обхват. Час след пристигането им в Бейрут той ги настани в една къща върху хълм над международното летище.

През следващите няколко часа този екип беше единственият източник им разузнавателна информация за случващото се на самолета. Но през нощта милицията „Амал“ свали от самолета

останалите заложници и екипажа и ги разпръсна из южните предградия. Вече нямаше как да се разбере местонахождението на отделните заложници.

В този момент ролята на Карл Стайнър и ОВССО в аферата със самолета приключи, макар да останаха да чакат още две седмици в Кипър. Сега освобождаването на заложниците зависеше от преговори между Сирия, Иран и фракционните лидери. (Вашингтон също предприе няколко дипломатически инициативи, но те нямаха особен ефект върху крайния изход.) Накрая Хафез Асад постигна споразумение и заложниците бяха освободени, за да отпътуват за Дамаск, където щяха да бъдат предадени в ръцете на американския посланик.

Това бе престижна победа за Асад — най-малкото в арабския свят — и унижително преживяване за Стайнър и неговите другари. По собствените му думи:

— Да се наблюдава как камиони на Червения кръст извозват заложниците от Бейрут за Дамаск беше горчиво преживяване. Не ни излизаше от ума увереността, че притежавахме способността да осъществим идеална спасителна операция. Но не успяхме да го сторим. Просто не ни се отдаде възможността.

Ситуацията щеше да бъде съвсем различна, ако три фактора извън нашия контрол можеха да бъдат променени:

Първо, трябваше да ни отпуснат за целта самолет, поддържащ същата готовност за действие като нас.

Второ, трябваше да бъдем изпратени веднага, щом научихме за отвличането.

Трето, необходимо бе алжирското правителство да задържи самолета на земята... и след това да ни позволи да осъществим спасителна операция.

Обзет от тези мисли, докато летяхме обратно към родината, реших да говоря откровенно по време на докладването, което много скоро трябваше да представя на председателя и Съвета на началник-щабовете.

На следващия ден в Пентагона направих своя доклад. След като разказах подробно историята (която те познаваха твърде добре от

постоянната ни връзка), завърших с приблизително следните думи:

— Господа, би трябвало всички да сме смутени от този мъчителен неуспех. Според мен последиците от подобен провал са точно толкова катастрофални, колкото и загубата на голямо сражение, особено в политически план.

Трябваше да успеем да схванем, че терористите знаят по-добре от нас колко време е необходимо за вземане на решение тук, във Вашингтон, и колко време трябва, за да се потегли и пристигне до мястото, където те действаша — и че те оперират в рамките на този отрязък от време. Следователно ние винаги гоним опашката си — и ще продължим да го правим, ако не сторим нещо, за да променим тази ситуация.

Ние сме най-могъщата нация в света и ако не сме в състояние да дадем на тази мисия подходящия приоритет — със специално отделени за целта транспортни средства, — тогава по-добре да се откажем от тази работа и да престанем да пилеем парите на данъкоплатците.

Разбрах, че това са много гръмки думи за човек с моя ранг в такава ситуация, но се чувствах задължен пред тях и пред моите хора от специалните части да ги изрека.

Почувствах и че генерал Веси, председателят, генерал Шай Мейър, началник-щаб на армията, и генерал П. Кс. Кели, комендант на морските пехотинци (за когото бях работил като негов началник-щаб на Обединените сили за бързо реагиране и чиито морски пехотинци в Бейрут неотдавна бяха убити от терорист с камион бомба), разбираха съвсем ясно какво препоръчвах. Бях сигурен, че ще извършат необходимите промени с помощта на началниците на други служби.

И те го направиха.

През следващите месеци самолети С-141 с удвоен екипаж бяха поставени на същото ниво бойна готовност като нас (макар и твърде късно, за да се отрази на изхода на събитията през октомври).

Тази инициатива, наред със свободата на действие и вече дадените пълномощия на командването за установяване на взаимоотношения и осигуряване на поискана от приятелски нации помощ, се оказа много полезна във войната срещу тероризма.

СЪВЕЩАНИЕТО В ЦЕНТЪРА ЗА ОБЕДИНЕНИ ОПЕРАЦИИ (ЦОО)

Седми октомври 1985 г.: време беше новите инициативи да бъдат подложени на изпитание.

Малко след пристигането си в ЦОО Стайнър научи името на отвлечения кораб. Това бе италианският пътнически кораб „Акиле Лауро“. Информацията дойде с мъчително кратко спешно съобщение от кораба, уловено от радиостанция в Гьотеборг, Швеция. Според съобщението група въоръжени мъже установили контрол над плавателния съд до брега на Египет. И това бе всичко. Информацията беше много оскъдна, но достатъчна, за да може да се прецени какви сили щяха да бъдат необходими за „превземането“ на кораба — и да се разбере от какво имаха нужда за незабавно отправяне към мястото на инцидента.

Тъй като това бе сложна цел и понеже никой не знаеше дали превземането щеше да се осъществи в пристанище или в открито море, Стайнър инструктира J-3 (оперативния офицер) полковник Франк Ейкърс да уведоми командирите да подготвят следните части за незабавно разгръщане (Ейкърс вече ги бе вдигнал по тревога):

1. „Тюлени“: необходимите атакуващи екипи, екипи снайперисти и специални отряди с лодки. Тъй като това щеше да бъде предимно морска операция, военноморските „тюлени“ щяха да играят водеща роля;

2. Друг подбран персонал и специални единици: водачи, стратегии и разузнавачи. Около двайсет и пет души;

3. Специален армейски хеликоптерен отряд: десет хеликоптера „Блекхоук“, шест бойни хеликоптера „Литъл Бърд“ и четири транспортни хеликоптера „Литъл Бърд“ (това беше стандартният хеликоптерен пакет при тревога, разработен през годините; той бе адекватен за мисията и щеше да се побере в наличните реактивни транспортни самолети);

4. Специална тактическа операция на военновъздушните сили: за контрол над летищата и спасителни операции от парашутисти;

5. Командна група на специалните части: необходимите оперативни и разузнавателни офицери, комуникации и медицински персонал.

Въпреки че „тюлените“ бяха експертно обучени за превземане на морски съдове и можеха да свършат работата за минути, пътническият кораб представлява най-трудната възможна мишена. Първо, превземането трябва да се извърши през нощта, докато корабът е в движение, защото никой още не е измислил начин да се спре кораб, без да бъде повреден; после, щом „тюлените“ се озоват на борда, те трябва да неутрализират още в началото всички терористи, които успеят, да установят контрол над пътниците и екипажа и да претърсят поне хиляда каюти, кътчета и ъгли и да ги прочистят от скрити терористи... и евентуално от експлозиви.

Щом групата на участниците беше определена, Стайнър нареди на заместник-командира си бригаден генерал Франк Кели да започне работа с военнотранспортното командване за осигуряване на необходимия транспортен самолет за далечни полети, който имаше нужните качества за целите на специалните операции. Определената военна част бе по-голяма от обикновено, но тази мишена щеше да бъде много трудна и сложна.

Стайнър знаеше, че въздушният транспорт ще бъде уязвимото звено, защото е под контрола на военнотранспортното командване и е извън неговите правомощия. Въпреки че специалните части имаха време за готовност два часа, необходимият въздушен транспорт не поддържаше същия статут при тревога и особено самолетите С-5. В допълнение специално обучените екипажи НЕСО II (нисколетящи екипажи за специални операции, които летяха без светлини, на малка височина и при всякакви атмосферни условия) трябваше да бъдат събрани, за да летят със самолетите. Терористите не бяха глупави. Знаеха след колко време ще реагираме, тъй като можеха да пресметнат разстоянието, което трябваше да бъде изминато, и времето, което вашингтонският цикъл за вземане на решение обикновено отнемаше, затова действаха в този отрязък. Всяка минута бе важна.

ОВССО непрекъснато настояваше за незабавно отлитане след първите съобщения за инцидент. Ако се окажеше, че няма засегнати интереси на Съединените щати, самолетите можеха да обърнат обратно над Атлантическия океан и да се върнат у дома, но ако

съществувахе заплаха, специалните части щяха да бъдат много напред в играта.

Стайнър трябваше да провери във Вашингтон за допълнителни разузнавателни сведения и тъй като разрешението за започване и изпълнение на операцията идваше от министъра на отбраната и президента, той трябваше да провери и за това, действайки чрез председателя на Съвета на началник-щабове или неговия помощник, които поддържаха връзка с министъра на отбраната.

Около 9,00 ч. Стайнър телефонира на J-3 на обединените щабове, който също като Стайнър бе на разположение двайсет и четири часа в денонощието, за да разбере дали има допълнителна разузнавателна информация и да поиска разрешение за изпращане на свързочните екипи. J-3 щеше да предаде искането на председателя адмирал Уилям Кроу, който бе поел поста си само преди три седмици.

Съставените от по трима души свързочни екипи бяха винаги готови. Всеки екип — оперативен офицер (полковник или подполковник), разузнавателен офицер (майор) и оператор на сателитната радиостанция — осигуряваше на Стайнър незабавен достъп до всички ключови личности, които можеха да участват по време на криза. Свързочните екипи винаги знаеха какво мислеше и правеше той и имаха правото да говорят от негово име.

J-3 увери Стайнър, че ще му се обади скоро за изпращането на свързочните екипи.

— Информацията е откъслечна и непълна — продължи той, — но корабът, изглежда, е бил отвлечен близо до Александрия, Египет, след като е свалил повечето си пътници за обиколка на пирамидите. Има признаци, че сред останалите на кораба пътници има американци, но не се знае колко са слезли на брега за обиколката и колко са останали на борда.

— Добри новини — отговори Стайнър. — Това означава много по-малко хора за сортиране и контрол... но и още една причина да тръгнем веднага.

— Тогава ще се зарадваш от новината, че оперативната подгрупа (ОП) ще заседава скоро — отговори той. — ОП ще повлияе на решението за пускане на операцията в ход. Скоро ще получим решението им.

Междуведомственият кризисен екип, известен също като оперативната подгрупа или работна група за терористични инциденти, бе председателстван от националния съветник по сигурността Бъд Макфарлан, но понеже той отсъстваше от града, тъй като придружаваше президента на пътуване до Чикаго, заместникът му вицеадмирал Джон Пойндекстър ръководеше заседанието. Членовете на подгрупата включваха хора от Държавния департамент, специалния пратеник за борба с тероризма Робърт Оукли и заместник-министъра на отбраната Ноел Кук; Чарлс Алън от ЦРУ; Оливър (Бък) Ревел от ФБР; Фред Филдинг от персонала на Белия дом; и Оливър Норт от Съвета за национална сигурност (СНС). Мисията на групата се състоеше в наблюдение на кризисни ситуации и координация на междуведомствената поддръжка, необходима за ситуацията. Въпреки че групата изпълняваше оперативна роля, тя не влизаше в състава на командването, а даваше подходящи препоръки на Съвета за национална сигурност.

Вече бе ранен следобед, когато Стайнър се обади отново на J-3, за да го информира, че с изключение на въздушния транспорт, специалните части са готови за заминаване, и да го помоли да подчертае това пред адмирал Кроу.

— Ще трябва да превземем кораба през нощта, — каза Стайнър на J-3, — което означава, че е крайно наложително да стигнем поне до Сигонела на разсъмване утре — вторник, 8-ми октомври. — Това ще ни даде възможности за избор, с които в противен случай няма да разполагаме.

Въпреки че това беше първата криза на адмирал Кроу, след като пое поста председател, неговият помощник вицеадмирал Артър (Арт) Моро бе вършил тази работа в продължение на две години. Той познаваше необходимите лостове, бе работил при минали кризи, имаше лични връзки с неколцина ключови съюзници и можеше да направи така, че събитията да се развиват бързо.

През 1985 г. частите за специални операции циркулираха толкова пъти до Сигонела и обратно, докато реагираха на терористични инциденти и подготвяха планирането и комуникациите за в бъдеще, че Стайнър бе разположил там постоянен свързочен екип и сателитна радиостанция като разклонение на оперативния център на главнокомандващия на Съединените щати. Този екип бе очите и ушите

на Стайнър в Средиземно море и действаше двайсет и четири часа в денонощието, като събираше оперативна и разузнавателна информация и координираше изискванията на ОВССО за преминаване през Сигонела.

Сигонела беше жизненоважна база по отношение операциите на ОВССО и командирът от американска страна военноморски капитан Бил Спиърман знаеше как да придвижва нещата. Спиърман винаги се грижеше за нуждите на ОВССО, независимо от техния характер, но поддържаше и много добри отношения с италианските си партньори. (Въпреки че при един случай за свой късмет Стайнър и Спиърман разработиха планове, съгласно които при възникване на необходимост Спиърман трябваше да поеме контрола над контролната кула на летището от италианците, които обикновено я ръководеха... Планът наистина щеше да бъде пуснат в действие по-късно същата седмица.)

По някое време следобед най-после пристигна съобщение от Вашингтон с разрешение за изпращане на свързочните екипи на Стайнър. Всички те заминаха в цивилно облекло и пътуваха с обикновени полети на гражданската авиация.

Полковник Дейв оглавяваше екипа, който щеше да се настани в посолството в Рим. Друг екип отлетя за Щутгарт, Германия, база на Европейското командване на Съединените щати (ЕКСАЩ). Следващ екип отлетя за Гаета, Италия, в щаба на Шести американски флот, командван от вицеадмирал Франк Келсо. И още един замина за военновъздушното транспортно командване във военновъздушната база „Скот“ в Сейнт Луис, Мисури.

Същия следобед Стайнър проведе конференция с командирите на специалните си части за координиране на действията им. Всички те вече бяха обменили офицери за свръзка, което представляваше нормална оперативна процедура — и всеки път това бяха едни и същи хора.

Всеки час той разговаряше с Вашингтон, настоявайки за въздушен транспорт и решение за започване на операцията... Времето изтичаше!

Започна да пристига допълнителна информация, но действителните координати на „Акиле Лауро“ не бяха известни, въпреки че разузнавателни самолети от самолетоносача „Саратога“ го търсеха.

Най-после около 17,00 ч. информираха Стайнър, че е дадено разрешение да действа със специалните си части. Самолетите щяха да пристигнат скоро. Всички бързо се отправиха към летищата си за заминаване, подготвяйки се за качване на борда. Цялата необходима екипировка (хеликоптери, специални лодки и пр.) вече беше подготвена и сега оставаше само да се натовари, което нямаше да отнеме много време след пристигането на самолетите.

Малко след това един член на Съвета за национална сигурност позвъни на Стайнър с въпроса защо им трябваше толкова дълго време за започване на операцията.

— Бяхме готови почти от началото на деня — отговори Стайнър. — Може би ще успееш да помогнеш, като се обадиш на Пентагона, за да ускорят транспортирането ни.

Самолетите пристигнаха около полунощ — дванайсет до четиринайсет часа след времето, в което Стайнър се надяваше да бъде във въздуха. По време на товаренето на самолетите бяха инсталирани специални антени, както за връзка между самолетите по време на полета, така и за връзка с всяко главно командване, което евентуално щеше да участва в операцията. Освен това самолетите незабавно бяха снабдени вътре с работни маси и свързочни модули за оперативно планиране.

В самолета на Стайнър в допълнение към военния персонал полковници, подполковници и майори, участващи в оперативни, разузнавателни, въздушни операции и т.н., имаше военновъздушни диспечери и свързочници, около двайсет души оперативен персонал/стрелци и медицинско-хирургически салон (операционна маса бе поставена до задната врата на самолета). Майор доктор Даръл Пор, старши медицински офицер на специалните части, беше осигурил най-съвременната медицинска екипировка от цял свят и събрал екип от специалисти хирурзи, които при нужда можеха да извършват спешни операции в хирургическия салон на самолета.

Около 1,00 ч. на 8-ми октомври самолетите започнаха да излитат за Сигонела. Тъй като „Акиле Лауро“ все още не беше открит, Стайнър планираше да се отбие там за малко и да остави малък отряд „тюлени“ и два бойни хеликоптера „Литъл Бърд“. Това бе предпазна мярка в случай, че те потрябват по-късно. Такава нужда наистина възникна.

После той смяташе да продължи бързо до една военна база в Кипър, която бе стратегически разположена в източната част на Средиземно море, откъдето хеликоптерите можеха да достигнат до повечето потенциални цели. Специалният отряд познаваше базата и я бе използвал няколко пъти в миналото. Но за използването ѝ имаше предварителни условия. Поради наблюдението на съветски разузнавателен сателит (САТРАН) самолетите на ОВССО трябваше да пристигнат по тъмно, да разтоварят цялата си екипировка, да я приберат в хангари и да отлетят от базата преди разсъмване. Те щяха да бъдат разпръснати из други бази в региона, но достатъчно близо, за да реагират, ако се наложеше бързо придвижване на частите.

Докато летяха над Атлантическия океан, Стайнър отдели време, за да обмисли най-новата разузнавателна информация. Картината на очакващото ги предизвикателство се очертаваше. На борда на кораба имаше четирима тежко въоръжени терористи, деветдесет и седем пътници от няколко националности (някои от които бяха американски граждани) и екипаж от 344 души. Местоположението на кораба все още бе неизвестно. Той пазеше „радиомълчание“ след похищението, насочваше се на север и се предполагаше, че се намира някъде в източно Средиземно море.

Вече нямаше какво повече да се предприеме. Плановете бяха готови и щяха да бъдат коригирани веднага, щом постъпеше нова информация. Веднага след кацането екипите му щяха да започнат да изпълняват плановете, но засега Стайнър разполагаше с рядък момент на спокойствие.

Докато самолетът вибрираше около него, мислите на Стайнър го отведоха назад към причината за присъствието му на това място и в това време, към цялото обучение и всички предишни мисии, към горещите и често безплодни места, които бе посещавал. Мислеше и за предшествениците си, които бяха създали този вид война, в който сега участваше той.

Нападения на командоси, разузнаване дълбоко в тила на врага, саботаж, партизански отряди — тези неща са съществували винаги, откакто едни мъже са предприемали битка срещу други мъже. Но така наречената сега нетрадиционна война не бе официално призната като

дейност, уместна за „истинските“ войници, преди Втората световна война.

По време на Втората световна война те написаха книгата за специалните методи за водене на война...

---

[1] Дирекцията за разузнаване осигурява всякаква разузнавателна информация на Съвета на началник-щабове, кабинета на министъра на отбраната, началник-щабове и обединените командвания. — Бел.прев. ↑

[2] Срамежлив (англ.) — Бел.ред. ↑

[3] Една от най-големите авиокомпани в Съединените щати. — Бел.прев. ↑

II. ПИОНЕРИТЕ

2,00 Ч., 11-ТИ АВГУСТ 1944 Г., ЦЕНТРАЛНА ФРАНЦИЯ

Самотен, нисколетящ британски бомбардировач „Стърлинг“ кръжеше над окупирания от германците департамент Корец, на юг от Лоара в Централния масив. Самолетът излетя преди три часа от една база в Англия и се присъедини към потока бомбардировачи „Стърлинг“ и „Халифакс“, които летяха към Германия. Над Франция той имитира прекъсване на полета, измъкна се от потока самолети и се насочи на запад към Англия, като през цялото време намаляваше височината. Когато се озова достатъчно ниско, за да бъде невидим за германските радари, направи нов завой и този път пое на югоизток.

Точно този стърлинг не беше екипиран с бомби. В тесния му фюзелаж се намираха плътно наблъскани десет мъже, разузнавателен екип от френските специални военновъздушни сили (СВВС), снабдени с парашути и торби с багаж, и тричленен екип „Джедбърг“ от Бюрото на стратегическите служби (БСС) с кодово име екип „Джеймс“. Разузнавачите от СВВС се командваха от капитан Вотие. Екипът „Джеймс“ се състоеше от американския лейтенант Джак Синглауб, американския сержант Тони Дено и един лейтенант от френската армия, чийто псевдоним беше Доминик Леб.

Синглауб, командирът на екипа, бе калифорниец, дошъл в БСС от 515-ти парашутен пехотен полк във Форт Бенинг, Джорджия (той имаше и квалификация за работа с експлозиви, която получи след счупване на глезен, когато трябваше да се занимава с нещо полезно).

Дено представляваше огнено кълбо от калибъра на Синатра. Беше от Грийн Бей, Уисконсин, и наистина обичаше да скача от самолети през нощта и след това да се промъква из вражеската територия. Той беше радист и същевременно много точен стрелец.

Французинът бе аристократ от Бретон с истинско име Жак льо Бел дьо Пенгили. Тъй като репресиите на нацистите срещу семействата на офицерите от „Свободна Франция“ бяха широко разпространени, офицерите от френската съпротива често криеха истинската си самоличност. Жак (Доминик) беше необходим член на екипа. Разбира се, френският му език бе много по-гладък от този на

американците, но което бе още по-важно, той познаваше много по-добре от Синглауб тънкостите на френската политическа сцена. „Свободна Франция“ бяха яростно разделени на съперничаещи си фракции, като всички се надяваха да ръководят нацията след войната — с монархистите в крайно дясното пространство, комунистите крайно вляво и последователите на генерал Дьо Гол в центъра. Със забележителното изключение на комунистите, фракциите не намесваха различията си в борбата с нацистите. Комунистите не по-малко от другите искаха да изритат нацистите от страната, но бяха не по-малко заинтересовани да постигнат такава държава след войната, която би била в полза на тяхната кауза. Те сътрудничеха с останалите, когато им изнасяше. Жак беше голист.

Синглауб бе затиснат до вратата на пилотската кабина, присвит под тежестта на парашута си. Въпреки че Доминик и Дено бяха наблизко (прегърбени по подобен начин), те не разговаряха. Ревът на двигателите и воят на въздушната струя правеха разговора невъзможен. Всички носеха британски камуфлажни комбинезони и парашутни шлемове. На гърдите на Синглауб висеше брезентова чанта с шифри и сто хиляди френски франка. Бедрото му потупваше друга чанта с допълнителни муниции и гранати. Той беше въоръжен с испански 9-милиметров пистолет „Лама“, избран заради сравнително широкото разпространение на 9-милиметрови муниции в окупирана Европа.

Тонът на двигателите се промени и самолетът намали скоростта си.

Отзад претръпналите, добре обучени разузнавачи от СВВС се събраха около правоъгълна дупка на пода на самолета — люка за скачане или „дупката на Джо“, както я наричаха. Скоро започнаха да падат един по един през дупката. После един член на екипажа блъсна торбите им с багаж след тях.

Дойде ред на екип „Джеймс“.

Тръгнаха назад към тъмния четириъгълник, от който се чуваше свистенето на въздуха.

— Остават около три минути — извика в ухото на Синглауб диспечерът от Кралските военновъздушни сили.

Закачиха фиксираните си въжета. После всеки провери закопчалките на колегите си и отново огледа своята собствена. Когато

погледна надолу през дупката, Синглауб едва различаваше тъмните масиви на горите и по-светлите петна на нивите. Не се виждаха светлини, пътища се виеха тук-там.

Три оранжеви сигнални ракети осветиха долу нощта. Това беше сигналът на маките^[1] в зоната за скачане. Синглауб знаеше, че контролър на маките изпраща с фенерче предварително уговорено кодирано съобщение на пилота. Ако съобщението беше благоприятно, щяха да скочат през дупката преди да успеят да си поемат дъх.

— Скачайте! — извика диспечерът и потупа шлема на Синглауб. Младият лейтенант пропадна с краката напред в тъмнината от 250 метра височина над земята с прибрани глезени и колене и здраво притиснати длани до вълнените панталони. За момент тялото му просвистя надолу в мрака, после парашутът се отвори с до болка познатото му плющение. (За разлика от американските парашути, които се отваряха в момента, в който фиксираното въже се опъваше, и можеха лесно да засекаат, британските не се отваряха, докато всички въжета не се опънат, което бе много по-безопасна система. От друга страна, американските парашутисти носеха на гърдите си малък резервен парашут; британците не разполагаха с такъв. Ако парашутът им засечеше, с тях бе свършено.)

Синглауб погледна нагоре, за да провери купола на парашута си, и забеляза още два купола около себе си — Доминик и Дено. Зад тях се отвориха още четири по-малки купола — торбите е багажа им.

Той беше тренирал дълго и упорито за този момент.

Всичко започна в едно октомврийско утро на 1943 година в столицата Вашингтон, в един кабинет в сградата на Арсенала. Озова се там, след като откликна на призив за говорещи чужди езици доброволци, готови за опасни мисии зад вражеските линии (той говореше задоволителен френски). Военните, издали призива, бяха БСС — Бюро на стратегическите служби, — за което Синглауб знаеше много малко, освен че се занимава с тайни разузнавателни и саботажни операции в чужбина и се командва от легендарния генерал „Дивия Бил“ Донован. Всичко това допадна на Синглауб.

След изморително интервю стана ясно, че той е подходящ за нуждите на БСС, и му заповядаха да се яви на другата сутрин на

паркинга на щаба за транспортиране до Конгресния клуб извън града. Името не беше шега. По едно време конгресмените наистина ходеха там да пийнат и поиграят голф, но войната превърна мястото в лагер за обучение на БСС. Но клубът все още пазеше луксозните си екстри: кристални полилеи, кожени кресла, маслени платна в скъпи рамки, добър порцелан.

Фактически обучението в Конгресния клуб не изглеждаше несвойствено за обикновения доброволец в БСС. Преди Франклин Рузвелт да го избере за командир на новата си разузнавателна организация, Донован беше адвокат на Уолстрийт с онзи вид елитарни връзки от Бръшляновата лига^[2], които бяха често явление по онова време. Беше съвсем естествено той да изгради своето БСС с хора от същото привилегировано, многобройно клубно семейство. Повечето старши офицери бяха получили образование в Бръшляновата лига — обществено значими професии, както и мнозина от присъстващите на обучението по ориентация с Джек Синглауб в онова октомврийско утро. Но за огромно негово облекчение той видя там не само обществения елит. Присъстваха и калени лейтенанти летци, дошли от Бюрото на гражданските служби (БГС) или от Корпуса за обучение на запасни офицери (КОЗО) — като Синглауб, след като войната бе прекъснала неговата колежанска кариера.

Полковникът, който ги посрещна, веднага обясни какво ги чака:

— Доведени сте тук — каза той, — за да преценим дали сте подходящи за военна служба в бойни условия с групи от съпротивата в окупирани от врага райони... Говоря за партизанска война, шпионаж и саботаж. Разбира се, никой не се съмнява в куража ви, но ще трябва да докажете, че притежавате необходимите качества за операция, която никога преди не е извършвана в планирания от нас мащаб.

— Партизаните се придвижват бързо, действат главно през нощта, а после се разпръсват из местността и се събират след километри. Уменията, необходими на такъв партизански командир, са същите като тези, демонстрирани от най-добрите командоси и скаути.

Когато чу това, Синглауб се зарадва. Той винаги бе харесвал спорта на открито — лов, риболов, живот в палатка — повече от организацията на игралното поле и груповите спортове. В гимназията и в колежа винаги използваше свободното си време за преходи из високите планини. Чувстваше се щастлив в горите и сред пустошта.

— Ние не търсим индивидуални герои — приключи полковникът, — въпреки че смелостта ви наистина ще бъде проверена през следващите седмици. Трябват ни зрели офицери, които могат да обучат бързо и ефективно партизански отряди в чужбина и след това авторитетно да ги командват. Ако вашият потенциал не ни задоволи напълно, ще бъдете изпратени на редовна военна служба.

През следващите седмици Синглауб и колегите му научиха и бяха изпробвани в основните умения на партизанската война — как да се промъкват незабелязано през нощта (през буреняса на полета, били някога добре поддържани ниви); как да изваждат от строя цели като железопътни възли, електрически трансформатори, караулни постове и мостове. Но най-важното бе проверката на психологическата им издръжливост. Зад фронтната линия можеха да разчитат само на себе си. До каква степен щяха да запазят хладнокръвие? Как щяха да преодоляват неизбежните кризи и провали? Можеха ли да се справят с хора, които са некомпетентни, прекалено агресивни или откачени?

За тази цел в екипите нарочно бяха включени провокатори от обучаващия персонал, които да провалят усилията им. За крайната оценка на екипа често беше по-важно как се справя с този проблем, отколкото умението, с което поставяше учебни експлозиви на железопътни траверси.

След като успешно преодоляха тези трудности, кандидатите за БСС бяха изпратени в така наречената зона Б-1. Навремето тя беше скаутски лагер в западен Мериленд, а по-късно хижата на Франклин Делано Рузвелт „Шангри-ла“. След войната бе превърната в президентска резиденция, наречена сега Кемп Дейвид.

Тук обучението се съсредоточи върху тънкостите на занаята и особено върху ръкопашния бой.

В тази област разполагаха с може би най-добрия инструктор на света, британския майор Уилям Феърбеърн, изобретател на световноизвестния двуостър боен нож „Феърбеърн“ (предпочитаното оръжие на командосите за близък бой) и автор на курса за обучение в ръкопашен бой на командосите. Философията на Феърбеърн беше проста: обучаваш се в продължение на месеци с широк спектър оръжия на съюзниците и врага, докато се научиш да си служиш с тях така инстинктивно, както елитен бейзболен играч замахва с бухалката.

И така те се занимаваха с това от ранно утро до късна вечер — без да споменаваме сутрешните кросове, преодоляването на лабиринти и опасни препятствия, нощното пълзене през студени, прогизнали от дъжда гори за залагане на учебни експлозиви или часовете по обучение в шифроване и нелегални радиопроцедури.

През декември Синглауб отплава за Англия на „Куин Елизабет“. Там обучението му продължи под ръководството на Британското бюро за специални операции (ББСО), организацията, която командваше всички британски специални бойни групи. ББСО поддържаше тайни места за обучение по света, както и ескадрони от парашутисти и разузнавателни самолети, бързоходни моторни лодки и подводници; то поддържаше екипи от достатъчно фалшификатори и картографи, за да осигурят работа на няколко компании джеймсбондовци. Шпионски и саботажни екипи на ББСО работеха от известно време в окупирана Европа, но сега разузнавателни екипи на ББСО бяха изпратени във Франция и се присъединиха към тайните усилия. Скоро на екипите на ББСО щеше да бъде възложена много по-голяма роля.

Обучението в Англия бе не по-малко трудно от това във Вирджиния и Мериленд. Отначало се фокусираха върху скоковете с парашут и упражнения по стрелба; все повече се наблягаше на реални ситуации, с които екипите можеха да се сблъскат — нелегални операции и измислени автобиографии. Провалилите се на тези тестове мъже бяха изпратени обратно в редовните части.

След известно време се оформиха екипи от по трима души — американски или британски офицер, негов френски колега и мобилизиран радист. Тези екипи трябваше да бъдат спуснати с парашути в окупирана Франция, където щяха да помогнат за организацията, обучението и ръководството на съпротивителните отряди на маките в подкрепа на нахлуването на съюзниците. Очакваше се дотогава войските на маките да наброяват десетки хиляди души и окупационната нацистка армия да се окаже атакувана на два фронта — американци, британци и канадци, настъпващи на запад от Нормандия, и маките, вгорчаващи живота на германците в собствения им тил.

За да се сведат до минимум репресиите на нацистите срещу цивилни граждани, бе необходимо офанзивата на маките да почака, докато започне нахлуването на съюзниците. И тогава целите и разчетите на маките във времето трябваше да бъдат координирани с

общите цели на съюзниците. Това щеше да изисква значителна психологическа, политическа и военна проницателност — в една жестоко стресираща и много рискована обстановка.

Операцията беше наречена „Джедбърг“ на името на един замък в Шотландия, а екипите приеха общото име „Джедбърг“.

Синглауб се приземи в храсти, които стигаха до кръста му, претърколи се на земята, след което се изправи и докато събираше парашута си на вързоп, се увери, че Доминик и Дено са се приземили благополучно на 45 метра разстояние.

Откъм дърветата се появиха тъмни фигури, които викаха приглушено на френски. Неколцина се отделиха от останалите, за да приберат торбите с багажа. Повечето от другите се разпръснаха и заеха периферна отбранителна позиция. Приближи се една-единствена фигура, тяхната свръзка, британски офицер от ББСО на име Саймън. Той обясни, че са се приземили на три километра от село Бонфон и на около двайсет километра от германски гарнизон в град Еглетон.

След месеци обучение Джак Синглауб най-после се намираще в окупирана Франция. Той беше на двайсет и три години.

След малко тримата новопристигнали командоси бяха готови за път. Тежката радиостанция бе натоварена в раницата на Дено, Синглауб пхна един пълнител в леката им картечница и я приготви за стрелба; отърваха се от парашутите и нарамиха раниците; Саймън и маките ги водеха към потъналите в мрак гори. Докато вървяха, Синглауб забеляза с професионално удовлетворение, че бойците на маките са добре тренирани и добре въоръжени. Спазваха необходимата дистанция в колоната си, отпред имаше малък авангард, а отстрани други бойци пазеха фланговете.

Ето пред каква ситуация бяха изправени: по това време 8 000 маки от Вътрешните френски войски (ВФВ) действаха в региона. Пет хиляди души от тях принадлежаха към добре обучената и добре въоръжена голистка Тайна армия (ТА), докато по-голямата част от останалите бяха комунистически Френски стрелци и партизани (ФСР). Въпреки че двете фракции не се обичаха и почти не си сътрудничеха,

нападенията на маките срещу германските гарнизони и конвои бяха зачестили след началото на военната операция.

Съюзниците скоро щяха да напуснат предмостията на Нормандия. Техните армии щяха да настъпят на запад по долината на река Лоара. Все по-вероятното второ нахлуване на съюзниците — от средиземноморския бряг нагоре по долината на река Рона — щеше да притисне още повече германците.

Лоара се изкачва в южна Франция, тече малко на север и на запад към Орлеан, на около сто километра южно от Париж, и после завива на запад и се влива в Атлантическия океан. Главната пътна артерия, преминаваща през Корезе, национално шосе 89, свързва Бордо на крайбрежието с Лион на река Рона (която се намира източно от Лоара, тече на юг и се влива в Средиземно море.) Шосе 89 беше много важно за германците — снабдителна артерия и път за бягство от югозападна Франция. Поради тази причина германските войски край шосето оставаха боеспособни: повече от 2 000 души ветерани артилеристи и пехота с бронирани коли бяха поделени между четири силно укрепени гарнизона покрай шосето (в Туле, Бриве, Еглетон и Юсел), докато специално обучени мобилни войски антимаки, екипирани с леко оръжие, камиони и разузнавателни самолети, продължаваха да прочистват района от партизански отряди. Германците възнамеряваха да поддържат шосе 89 отворено за движение.

От друга страна, теренът даваше голямо предимство на маките. Централният масив бе насечен и предлагаше изобилие от подходящи за засади места. Пътищата и железопътните линии през Корезе минават по тесни долини. Там имаше изобилие от мостове, виадукти, канали — множество мишени. И за да направи нещата още по-интересни, настъплението на съюзниците от Нормандия щеше да отреже германците в югозападна Франция, като напредването на съюзниците нагоре по Рона щеше да затвори обръча и да ги хване в капан. Назряваше моментът за голямо въстание на маките в Централния масив.

Маките бяха екипирани с модерно оръжие чрез доставки от въздуха. Те желяеха е и се нуждаеха още оръжие, но наличното бе добро начало. Задачата на екипа „Джеймс“ се състоеше в обучение на частите на маките в използването на това оръжие, както и в осъществяване на връзка между маките и съюзническите щаботове за

по-нататъшни оръжейни доставки от въздуха. Когато се наложеше, щяха да участват и в саботажи и засади. И не на последно място от тях се очакваше да поведат отрядите на маките срещу германците, в чиито очи джедбъргите бяха шпиони, а не войници. Ако ги хванеха, можеха да очакват изтезания и екзекуция. (Бяха раздадени хапчета с отрова на желаещите. Синглауб не беше сред тях.)

Докато вървяха към фермата, която щеше да се превърне в техния пръв команден пункт или КП, както го наричаха маките (практикуваше се често преместване на КП), Саймън посочваше характерните белези на местността и обясняваше моментната ситуация на тримата командоси.

— Всички местни германски гарнизони са обкръжени — обясни той. — Няма да излязат през нощта, защото се страхуват от засади. Но Еглетон е костелив орех — подсилена рота швабска пехота с поне един взвод есесовци е заела много добра позиция над долината Корезе. Разполагат с много картечници, няколко противотанкови оръдия и може би известно количество гаубици. Имат и радиостанция, така че са в контакт с щаба на тяхната дивизия в Клермон Феран. — Клермон Феран беше база на една от специално обучените за борба с маките части на Вермахта. — Германските гарнизони в Бриве и Туле са по-големи от този в Еглетон — продължаваше Саймън, — но ние имаме повече роти маки около тях; те не разполагат с радиостанция и ние сме прерязали всички телефонни и телеграфни линии. — Той се засмя на лунната светлина. — Бедните педали не знаят какво ги очаква.

Ситуацията бе интересна за партизаните. Врагът беше разколебан, нервен, уязвим, но далеч не победен и все още смъртоносен. Времето за енергични действия бе узряло, но прекалената самоувереност можеше да провали всичко.

Малко след разсъмване се състоя военен съвет. Присъстваха Джак Синглауб, Доминик, Саймън, капитан Вотие (той и хората му от Специалните военновъздушни сили (СВВС) бяха пристигнали по-рано след дълъг преход през горите и донякъде бяха по-леко екипирани след загубата при различни злополучни обстоятелства на четири от торбите си с багаж) и местният командир на маките — корав, умен и много професионален бивш офицер от френската армия, чийто военен

псевдоним беше капитан Юбер. Юбер бе пристигнал малко след Вотие, шофирайки старо рено, чиито по-добри дни предхождаха с години войната, и командваше трихилядна голистка част от ТА, наречена Френски корпус на Туле.

Щом хората от СВВС и няколко взвода от маките на Юбер осигуриха периферна отбрана около КП, съветът започна. Юбер имаше особено важни въпроси за обсъждане, а именно: войските му бяха зле въоръжени. Само една трета от хората му носеха оръжие — пленени немски пушки „Маузер“, автомати „Шмайзер“, няколко британски автомата „Стен“ и револвери. Най-добре въоръжените маки в Корезе бяха войските на регионалния командир на ТА (чийто военен псевдоним беше Патрик). Огромна американска доставка от въздуха, в която участваха повече от седемдесет самолета В-17, осъществена в Деня на Бастилията, 14-ти юли, осигури на Патрик достатъчно пушки, автомати „Стен“ и „Брен“, гранати, пистолети, както и няколко базуки и британски противотанкови оръдия „Пайът“ за екипирането на собствената му част от 2 000 души, но от тях бяха останали малко за Юбер.

Независимо от това, Патрик използваше превъзходно своите хора. Неговата част бе организираща постоянни засади на три места край шосе номер 89, обкръжила бе напълно германския гарнизон в Бриве и бе блокирала югозападния подстъп към долината Корезе, докато една по-малка, но също така добре въоръжена част на ТА беше затворила североизточния вход към долината.

Войниците на Юбер не само копнеели за такива акции, но мнозина от тях, добави той, очаквали оръжия от три години, още след спасението си от нацисткия блицкриг^[3].

— Хората ми са готови да се бият с швабите — заяви той. — Но не можем да го правим с голи ръце.

Когато Доминик го помоли за подробен списък с нуждите му, който да бъде предаден в Лондон, Юбер (както винаги професионалист) моментално извади напечатан на машина лист, който отдавна бе подготвил. И след това продължи, придобивайки още по-сериозен вид:

— Има и още нещо — изрече внимателно той. — Неотдавна ФСП навлезе в този район официално и особено на юг от шосето по хълмовете около Еглетон — местност, която винаги е била мой

оперативен район. Командват ги бивш учител и един ефрейтор от армията, който се нарича полковник Антоан. Антоан командва 3 000 души. — Те са се снабдили с оръжия по време на масираната американска доставка от въздуха в Деня на Бастилията. — Действаха преди в департамента Ло и Гарона на юг от нас. Но сега са тук.

— Антоан въобще не се интересува от сътрудничество с нас — продължаваше Юбер, без да крие презрението си. — Той се държи като политик. Да, той желае обществена победа над швабите. Но определено не иска да сподели победата с нас.

Намекът на Юбер беше очевиден и заплашителен. Ако войските му не бъдеха въоръжени колкото тези на Антоан, комунистите имаха голям шанс да спечелят заслуги за освобождаването на централна Корезе, създавайки по този начин условия за осъществяването на собствените си следвоенни политически задачи. Много войници от ФСП бяха добри, храбри и предани, но обучението им куцаше — те представляваха повече въоръжена сбирщина, отколкото дисциплинирана войска. Даже ако пожелаеха да координират действията си с ТА, за което не показваха особена склонност, сътрудничеството с тях нямаше да е лесно. Излишно бе да се казва, че отношенията между комунистическите ФСП и голистката ТА бяха напрегнати.

Междувременно, продължаваше Юбер, пристигнало съобщение от горе, че Трета армия на генерал Джордж Патън най-после е потеглила от Нормандия и напредва с пълна газ на изток между Лоара и Сена. Това означаваше, че южният фланг е незащитен — тази ситуация обаче не притесняваше Патън.

— Нека другият кучи син да се тревожи за фланговете — заяви той пред свой помощник. Независимо от думите му, неговият десен фланг беше незащитен и ВФВ получиха задачата да го защитят. По-точно, мисията им се изразяваше в блокада на германските войски на юг от Лоара и на запад от Централния масив.

Значение: политическото напрежение между ФСП и ТА моментално стана опасно. Блокадата щеше да изисква внимателно координирани действия. Но ако групи като тази на Антоан поддържаха независима, политически мотивирана стратегия и продължаваха да се съпротивляват на сътрудничеството, германците щяха да сринат подред всички центрове на съпротива като зърна на броеница. Това

неизбежно щеше да означава и лоши новини за цивилното население поради жестоки репресии на нацистите.

Точно след началото на военната операция на съюзниците двама твърде ентузиазирани новоизлюпени маки предизвикаха нацистки кланета в градовете Орадур сюр Глан и Туле. В Туле нацистите обесиха почти сто мъже на уличните фенери. В Орадур сюр Глан есесовците натикаха стотици мъже в бараки и гаражи и стотици жени и деца в градската черква, след което застреляха мъжете с картечници и запалиха бараките, гаражите и черквата. Никой от затворените — мъже, жени и деца — не оцеля от пламъците. После плякосаха града и убиха неколцината души, опитали да се скрият в мазета. Оставиха след себе си град призрак.

Юбер несъмнено изложи сериозни доводи — военни, политически и хуманитарни — за получаването на оръжия за войските си. Доминик и Синглауб обещаха да направят каквото могат.

По-късно същата сутрин дойде съобщение, че оперативна група на БСС е взривила железопътен мост в северния участък на линията Изток-Запад, свързваща Бордо с Лион, докато друга група саботьори извадила от строя водноелектрическа централа. Това лишило от електричество както една фабрика за оръжия в Туле, така и електрифицираната железопътна линия между Корезе и Бордо. Други маки командири също бяха хвърлили око на мостовете по шосе номер 89 и настояваха за експлозиви.

Това представляваше проблем за лейтенант Синглауб. Макар мостовете да бяха сред главните мишени, затварянето на шосето не бе добра идея. Коридорът на шосе номер 89 през Корезе беше удобна за засади местност, а ако затвореха шосето, германският трафик просто щеше да насочи на север към по-равнинната местност близо до Лоара и да изложи на опасност фланга на Патън. Заключение: най-добре беше натискът срещу германските гарнизони около шосе номер 89 да продължи, но да се оставят мостовете непокътнати и да се държи пътят отворен. Скоро това решение се превърна в първата оперативна заповед на екип „Джеймс“ към маките.

През следващите няколко дни Доминик и Синглауб разузнаваха, като обръщаха специално внимание на германските гарнизони в Туле,

Юсел и Еглетон — добре защитени, с торби пясък по прозорците, заграждения с бодлива тел и картечни гнезда. Добре обучени и дисциплинирани войски на маките бяха изолирали всеки един от тези гарнизони; бяха поставени барикади и пътни прегради. Скоро там щеше да има координирани атаки.

Седем от ротите на Антоан, заедно с две роти от ТА на Юбер, подлагаха на обсада гарнизона на Еглетон — най-костеливия орех.

За жалост това „съвместно“ начинание не вършеше по-добра работа от предишни опити за „сътрудничество“ между ФСП и ТА. Както винаги, комунистите възнамеряваха да следват собствен независим път.

Ситуацията се усложни още повече след ден, когато местният разузнавателен офицер на Патрик, който се наричаше Кориолан, съобщи тревожни новини: информатори от частите на ФСП на Антоан предупредили Кориолан, че предишната вечер Антоан е предприел атака срещу Еглетон и го направил, без да информира Юбер за тази операция или да си направи труда да координира атаката си с ротите от ТА, участващи в обсадата.

И нещо по-лошо — зле обучените войски на ФСП провалили всичко. Вместо да изненадат врага, те атакували толкова хаотично, че германците успели да се оттеглят спокойно в укрепеното и практически непревземаемо убежище в „Екол Професионел“ — триетажен училищен комплекс от камък и бетон върху хълм в края на града. Понеже разполагали с радиовръзка с регионалния си щаб и били защитени с тежки картечници и едно противотанково 37-милиметрово оръдие, те се чувствали удобно като плъхове в канал. Очаквали скоро да им дойде на помощ бронирана колона. Въздушната подкрепа също нямало да се забави.

Изборът беше ясен. Джедбъргите трябваше да отидат в Еглетон (където щяха да се присъединят към Юбер, намиращ се вече там), да направят каквото могат за излизане от ситуацията и да се подготвят за нападение от засада срещу идващата на помощ бронирана колона. Понеже навсякъде имаше колаборационисти и шпиони, тримата (придружени от десет души от ТА) щяха да избягват населените места и да вървят само по пътеки на маките, като изминат може би двайсет и пет километра по права линия, които се равняваха на близо петдесет по реалния терен. Това им отне цял ден.

Същата вечер те се свързаха с Юбер, който беше установил своя КП в приземния етаж на каменна къща с оградена градина, отстояща може би на 500 метра от северозападния ъгъл на „Екол Професионал“. Неговите две роти бяха заели позиции в съседните къщи и край един пропаднал път, докато войските на ФСП бяха разположени на групи около другите три ъгъла на училищния комплекс.

След доклада на Юбер и бърз оглед на обстановката Доминик и Синглауб се опитаха да се свържат с ФСП и да осъществят необходимото за реалистичен план за атака разузнаване, но бързо решиха да го отложат за през деня, след като бяха отпратени от часовете на ФСП, чиято враждебност беше очевидна.

На другата сутрин подозрителността и враждебността на комунистите бяха не по-малко очевидни, но въпреки това двамата офицери от „Джедбърг“ успяха да влязат в контролираната от ФСП местност.

Синглауб отново бе поразен от недисциплинираността на войниците от ФСП, които спорадично обстрелваха с автомати „Брен“ каменната фасада на училището и единственият резултат от действията им бяха хвърчащите каменни отломки. Безцелната стрелба е като нефокусиран обектив — прахосничество.

Когато Доминик и Синглауб попитаха как могат да стигнат до командира на ФСП, намръщените комунисти им посочиха една надупчена от куршуми къща близо до училището. Пътят дотам беше опасен, защото по-голямата част от улицата се виждаше от училището и под краката им имаше толкова много стъкла и парчета тухли, че бе невъзможно да не вдигат шум и да не привлекат вниманието към себе си. Положението им се влоши и заради срещнатите по пътя войници от ФСП, които сякаш се бяха уговорили да ги сочат с пръст и да издадат тяхното присъствие.

Тичаха ниско приведени по улицата, след това прекосиха една градина и се втурнаха през задната врата на къщата, намираща се най-близо до училището. Докато Доминик остана отзад, за да пази гърба му, Синглауб изкачи стълбата до тавана под покрития с каменни плочи покрив, за да се опита да огледа от високо. Малък квадратен прозорец беше обърнат към училището, отстоящо на двеста метра. Той го отвори и предпазливо подаде глава, за да погледне навън.

Точно тогава част от обучението му в БСС в Англия му свърши добра услуга — как да прави бърз и акуратен оглед. Това приличаше на техника за медитация: идеята бе да изчистиш съзнанието си от всякакви мисли, да фокусираш погледа си като фотоапарат и да го оставиш да запечатва гледката, сякаш съзнанието ти е фотографска лента. Синглауб огледа двора на училището от другата страна на пътя, училищните стени и прозорци, забелязвайки барикадите от греди, преобърнати бетонни плочи и тежки мебели, затиснали прозорците. Неясните фигури, движещи се из храсталака, вероятно обслужваха картечно гнездо.

В този момент отдолу долетяха ядосани викове. Той чу ругатните на Доминик. Забеляза как войниците на ФСП долу на улицата небомислено сочеха с пръст към неговия тавански прозорец и издаваха по този начин присъствието му на германските стрелци. В школата на БСС те трябваше да преминат през така наречените „упражнения на некадърника“, при които курсистите бяха подложени на неочаквани, разочароващи и често глупави тревоги, за да се провери как ще реагират. Но това беше различно. Сега ситуацията бе реална. Германците бързо схванаха положението и започнаха да обстрелват прозореца с най-малко две картечници, но не преди Синглауб да успее да се измъкне надолу по стълбите и навън през задната врата. Дотогава картечниците бяха открили огън по прозорците на фасадата. Доминик го чакаше с побеляло от ярост лице — не толкова заради германците, колкото заради собствените им предполагаеми приятели.

— Да се махаме оттук — подкани го Синглауб, — да не би швабите там да разполагат с гаубица.

Тогава се чу силен пукот и нискотонално металическо ехо от 37-милиметрово противотанково оръдие, което проби дупка в каменните плочи на покрива, под който Синглауб се бе крил малко преди това. Дватамата с Доминик хукнаха да бягат надалеч от къщата, сподирени от дъжд от каменни отломъци.

Малко по-късно същата сутрин те трябваше да се срещнат с Антоан (засега не го бяха виждали) на тактическа конференция в каменна плевня от другата страна на пропадналия път. Но комунистическият лидер се оказа неуловим (обясниха им, че е заминал

по спешни оперативни въпроси) и вместо него се появи началник-щабът му.

По това време на джедбъргите вече беше ясно, че провеждането на обучението с оръжията, с които разполагат — автомати „Брен“, „Стен“, пушки, пистолети и ръчни гранати, — няма да се състои. Алтернативите им бяха продължителна обсада (неподходяща идея предвид способността на германците да изпращат помощ на гарнизона си в Еглетон от щаба в Клермон Феран) или бърза, идеално координирана атака, подкрепена с гаубици и базуки.

Намерението на Антоан, изложено от началник-щаба му, беше да продължи обсадата неопределено дълго време.

— Вътре има есесовци! Ние ще ги държим там.

С други думи, Антоан се задоволяваше с тази глупава операция, за да пожъне политическите изгоди от причиняването на малки неприятности на ограничена част от ненавижданите есесовци.

И така Антоан заповяда обсадата да продължи.

Междувременно стана ясно, че предната нощ капитан Вотие е получил подкрепления от въздуха. Сега силата на неговия отряд СВВС нарасна до трийсет души и той разполагаше с минохвъргачки и британски „Пайътс“ (които приличаха на базуки). Доминик и Синглауб прецениха, че с тази допълнителна огнева мощ ще е възможно обсадата на Еглетон да се прекрати до няколко часа... и да се пленят тежките картечници и противотанкови оръдия на германците, от които имаха голяма нужда.

Изпратиха куриер до Вотие с това искане.

И тогава в 9,00 ч. сутринта нацистите в гарнизона на Еглетон получиха подкрепление под формата на три средни бомбардировача на Луфтвафе „Хенкел“–111. Хенкелите се спускаха един след друг, за да хвърлят бомбите си, докато маките на Юбер и джедбъргите трескаво търсеха укрытие.

Първият самолет пусна грозд от стокилограмови бомби, които разрушиха редицата къщи срещу училището. Експлозиите разтърсиха всичко наоколо и след тях замигаха огънчетата от картечницата на опашката на самолета.

Когато вторият хенкел се спусна към позициите на ФСП, неколцина храбри — или безумно глупави — комунисти изтичаха по средата на пътя и откриха стрелба с пушки и автомати „Стен“ по

самолета, предизвиквайки картечен огън както откъм училището, така и от картечницата на носа на хенкела. В нечия градина паднаха две бомби от самолета. Те експлодираха след секунди.

Синглауб разбра, че това са бомби със закъснител! За да могат нисколетящите бомбардировачи да се спасят от експлозията. Той бързо прецени, че ако отговорят с координиран огън, картечниците „Брен“, които използват същите муниции като изстребителите „Спитфайър“, ще могат да отклонят бомбардировачите от целта им, като по този начин намалят натиска върху предните позиции на маките.

Доминик грабна четирима картечари от отрядите на ФСП, а Синглауб осигури още четирима от войниците на Юбер и ги разположиха на пропадналия път. Синглауб даваше нареждания, Доминик превеждаше. Сега хенкелите минаваха един след друг точно над главите им. Когато наближеше някой бомбардировач, Синглауб и Доминик щяха да преценят скоростта и височината на полета му и с вдигнати пръсти да посочат на колко самолетни дължини пред самолета да се целят картечарите — един пръст означаваше една дължина, два пръста — две и т.н. Стиснат юмрук означаваше липса на дължина.

Сега един хенкел се приближаваше на по-малко от шейсет метра височина точно над пропадналия път. Картечарите залегнаха зад картечниците. Синглауб ясно виждаше пилотите с кожените им шлемове. Той пое въздух и пристъпи напред с вдигнат показалец.

— Огън!

Но тогава пилотът ги забеляза и в последния момент зави надясно. Затова картечните откоси засегнаха само края на лявото му крило.

Синглауб се надяваше, че следващия път ще имат по-добър късмет.

Следващият хенкел се появи от страната на Доминик, който стоеше там съвсем открит с вдигнат към небето юмрук.

— Без дължина! — изрева Синглауб. Картечниците „Брен“ кихнаха и затракаха едновременно с точен, координиран огън, обсипвайки почти от упор боядисания в зелено бомбардировач с огневата мощ на изстребител „Спитфайър“. От носа на бомбардировача се разхвърчаха стъкла, появиха се дупки в долната част на корпуса и

капака на десния му двигател и се виждаше как в основата на крилото се стича масло.

Пилотът рязко зави наляво, отказвайки се от пускането на бомбите и се отдалечи бавно само с един изправен двигател. Десният му двигател бе излязъл от строя и изпускате облаци дим. Той бавно губеше височина, докато пълеше на север над долината Корезе. По-късно Синглауб научи, че хенкелът се е разбил и подпалил на няколко километра разстояние.

Маките крещяха и ликуваха, изпаднали в екстаз от точното попадение. Синглауб бе не по-малко развълнуван.

— Сърцето ми пулсираше в гърлото и слепоочията — спомняше си по-късно той. — Дъхът ми спираше. Бях обзет от яростта на битката.

В 13,00 ч. капитан Вотие и неговият взвод СВВС влязоха тичешком в града под дъжд от куршуми. Хенкелите бяха сменени с три самолета изтребители „Фоке-Вулф“ 190, които стреляха по всякакви движещи се цели и подсилваха картечния си огън с осколочни бомби. Превъзходно обучените войници от СВВС се отнасяха хладнокръвно към всичко това и изглеждаха много ефектно с червените си барети.

Войниците от СВВС скоро поеха командването и подготвяха позициите на минохвъргачките. Планът беше да се засипе училищният двор с минометен преграден огън. Надяваха се, че това ще принуди германците да се приберат в сградата на училището и ще позволи на маките да придвижат напред и да окопаят картечните си гнезда. Синглауб реши да действа като изнесен преден наблюдател и да насочва огъня на минохвъргачките.

Доминик щеше да се опита да открие неуловимия Антоан и да направи всичко възможно, за да го убеди да позволи на силите си да се присъединят към атаката или поне да отпусне войски за организиране на засади северно от града.

Синглауб се върна на наблюдателния си пост на тавана на къщата близо до училището, който бе заемал по-рано сутринта. Този път сред войниците от ФСП, които срещна по пътя, имаше картечари, с които се сражаваха заедно срещу хенкелите същата сутрин; те го

поздравяваха с топли усмивки. Вече не беше персонa нон грата сред комунистите.

Внимателно се изкачваше по стълбата на къщата, която вече бе много разрушена. Покритият с груби дъски под на таванското помещение бе засипан с отломки от каменни плочи и трески в резултат от попадение на 37-милиметрови снаряди. Входящите и изходящите отвори в полегатия покрив показваха пътя им. Той клекна, запълзя по пода и застана на място, където се надяваше, че ще бъде невидим.

След секунди мините от първия залп описаха дъга и се приземиха в двора на училището, принуждавайки германските войници да изскочат от плитките окопи зад живия плет и да се втурнат към училището, което се приемаше за сигурно убежище. Синглауб извика към един млад сержант от ФСП долу, който действаше като негова свръзка:

— Корирай огъня с два̀сет и пет метра надясно и след това напред.

Следващият залп изпрати мините върху барикада от греди близо до административното крило на училището. Още една група вражески войници изтичаха в сградата. Синглауб започваше да се чувства добре. Сега бяха квит заради тежките въздушни атаки, които понесоха сутринта. След още няколко залпа минохвъргачките с точност унищожиха всички немски позиции навън и беше време да се изстрелят няколко залпа и срещу самото училище. Тъй като няколко картечари бяха заели позиции на тавана на училището, Синглауб насочи огъня към покрива (покрит като всички местни къщи с каменни плочи и греди), целейки да свали германците на по-долните етажи. Затова Вотие добави фосфор към високоексплозивните заряди. Скоро на тавана на училището се разгоряха пламъците на пожара.

Нещата вървяха толкова добре, че Синглауб забрави къде се намира — и че германците ще търсят упорито изнесения напред наблюдател — или че силуетът му се вижда зад изходящия отвор от 37-милиметров снаряд, тъй като е клекнал до кръглата входяща дупка. Невниманието му не остана незабелязано. След миг куршумите от картечните откоси забарабаниха по плочите, обсипвайки входящата дупка от снаряда и рикоширайки хаотично из таванското помещение.

Раниха го.

В следващия момент той осъзна, че лежи по гръб.

— Черепът ми ехтеше като гонг — разказва той. — Сякаш някой бе хвърлил в лицето ми кофа с камъни. Почувствах кръвта, топла и солена, на дясната си буза и после видях как тежки, тъмни капки падат върху пода. Пипнах с ръка ухото си и тя стана червена и лепкава. Целият ми комбинезон беше изцапан с кръв. След първоначалния шок дойде болката, изгаряща и упорита. Успокоих дишането си и се огледах. Можех да движа спокойно главата си, не забелязах хвърчаща струя артериална кръв. Значи бях повърхностно засегнат от каменни отломки и осколци от снаряда.

Едната страна на лицето му не беше красива гледка, но не бе сериозно ранен. Тогава го обзе ярост, изцяло съсредоточена срещу врага.

Когато картечницата прехвърли огъня си върху по-долните етажи на къщата, Синглауб погледна за последен път училището и тогава забеляза за пръв път дулото на 37-милиметрово оръдие, движещо се под камуфлажна мрежа в живия плет на седемдесет метра разстояние. Обслужващият оръдието персонал бе облечен в камуфлажни униформи с венци от листа върху каските, но от неговия зрителен ъгъл те се виждаха съвсем ясно.

Шансът не беше за изпускане.

Почти без да мисли, той изтича надолу по стълбите и излезе в задната градина. Когато видяха окървавената страна на главата му, войниците от ФСП се втурнаха да му помогнат, но се оказа, че раната изглежда много по-зле, отколкото е в действителност. Освен това в този момент той беше практически неудържим. Без да каже нещо повече освен обяснението, измърморено на лош френски, той грабна картечницата им „Брен“ и лента с патрони и без да се оглежда назад, отиде до края на градината, оттам пробяга трийсет метра по улицата до убежището на ударен от бомба чинар, който отстоеше на шейсет метра от живия плет. Мястото бе добра позиция за стрелба срещу оръдието.

Когато стигна дървото, кървенето му почти бе спряло — не че това имаше особено значение в сегашното му състояние. Той бързо заобиколи дънера, нагласи картечницата и взе на мушка живия плет и германците. Четири дълги откоса и пълнителят се изпразни. Войниците около оръдието развиваха трескава дейност, опитвайки да го обърнат към този побеснял нападател, но куршумите му ги поваляха, преди да могат да стигнат до него. Един германски войник

насочи пушката си към чинара, но картечният откос го отхвърли назад с разперени ръце.

След като изпразни втори пълнител, Синглауб се затича назад към убежището на градината. Докато бягаше, някой стреля по него, но не беше улучен.

Когато стигна градината, върна картечницата на смаяните, широко отворили очи войници от ФСП. Той не бе на себе си; те не бяха свикнали на това. Един от тях извади парче плат, намокри го във ведро и почтително почисти раната му. После младият американски лейтенант седна и се облегна на грубата каменна стена, вдигна лице към слънцето и купестите следобедни облаци и остави биещото си сърце да се успокои.

Атаката вървеше по план: повечето от германците в двора бяха отблъснати назад в сградата на училището. Картечарите от СВВС на Вотие се придвижиха напред покрай лявата страна на училищната сграда до позиция на височина с изглед към училищния двор и макар Доминик да не бе успял да открие Антоан, ротните му командири се бяха съгласили да воюват под командата на Вотие. Същата нощ Вотие предаде по радиостанцията в Лондон искане за въздушно нападение следобеда на другия ден. Планът беше отново да се притиснат германците в окопите с минохвъргачки и пайъти или още по-добре отново да бъдат отблъснати в училището. Тогава, точно преди планираната въздушна атака, французите щяха да се изтеглят няколко улици по-назад, за да могат британските бомбардировачи „Москито“ да ударят училището.

Препятствието: точно тогава операциите на маките не бяха приоритет за съюзниците. Например Юбер още очакваше да получи обещаните доставки по въздух. Освен това съществуваха по-неотложни грижи, като нахлуването в Южна Франция по-рано същата сутрин на съюзническите армии под командването на генерал Александър Пач. От всички части на маките в южна и централна Франция се очакваше да подкрепят нахлуването, което означаваше, че всички те искат прекалено много.

През нощта германците се опитаха да се върнат на позициите си в двора на училището. А на сутринта самолетите „Фоке-Вулф“ се завърнаха с целия арсенал от картечници, осколочни, фугасни бомби и всякакви експлозиви.

Същия следобед наближи времето за планираната атака на самолетите „Москито“. Отново в училищния двор се посипаха мини. Войските на СВВС се придвижиха напред и откриха стрелба със своите пайъти. Всичко вървеше гладко. Но „Москито“ ги нямаше. Единствените самолети в небето бяха немските „Фоке-Вулф“ и „Хенкел“. Нямаше какво друго да се прави, освен да се чака.

През нощта Кориолан донесе окуражаващи новини: първо, маките бяха пробили защитата на германския гарнизон в Юсел, след което германците се предали. Второ, по-силният гарнизон в Туле и Бриве, обсаден от войските на Патрик и останалите роти на Юбер, се съгласил да се предаде — но при едно условие. Обещаха им, че американски офицер ще приеме капитулацията им.

Това означаваше да отиде Синглауб и той замина с фермерски камион за газирани напитки, за да изпълни това задължение. В Туле и Бриве показа натруфен документ, подписан от него, който обещаваха на германците пълната защита на щаба на Върховното съюзническо командване, след което обсадените предадоха оръжията си. Получиха добри трофеи — пушки, картечници, сандъци с гранати и едно 75-милиметрово полево оръдие. Оръжията от Туле отидоха директно за хората на Юбер, където бяха приети с радостни възгласи.

Веднага след приключването на церемонията Юбер и Синглауб се покатериха в камиона, за да отпътуват обратно за Еглетон.

Там не завариха голям оптимизъм въпреки капитулацията на трите германски гарнизона. Луфтвафе обстрелваше всяка движеща се цел (Синглауб и Юбер трябваше да изминат пеша последните няколко километра до града) и немските бомби бяха превърнали голяма част от Еглетон в руини, включително плевнята, която използваша като КП. Въпреки това техният радист Тони Дено бе останал на поста си в ъгъла на сградата и изпращаните съобщения до Лондон дори когато в плевнята имаше директни попадения. По стените и тавана навсякъде около него се виждаха многобройни следи от шрапнели.

— Той е страхотен! — сияеше Вотие, когато посочи радиста при влизането на Синглауб и Юбер в порутената плевня.

Доминик се намираще в командния пост на Антоан по-надолу по улицата. Изненадващо там беше и Антоан, корав дребен човек със

заповеднически, интелигентен глас. Когато Синглауб пристигна, Антоан и персоналът му се тревожеха заради слухове, че гарнизонът в Туле не е капитулирал, а се е измъкнал и се насочва към Еглетон, за да разкъса обсадата му, с което заплашваше тила на формированията на „Свободна Франция“.

Въпреки че Синглауб се постара да обясни, че е присъствал на капитулацията на целия гарнизон в Туле, тази информация не задоволи Антоан, който беше започнал да изпраща групи от и без това оределите си роти по пътя към Туле за организиране на засади.

Пристигна Кориолан с новината, че германската колона с подкрепления най-после напуска Клермон Феран — 2 000 тежко въоръжени войници в 150 камиона, защитавани от два бронетранспортъра с автоматични оръжия.

Трябва да се отбележи, че Туле се намира на запад от Еглетон, а Клермон Феран — на изток. Отслабването на силата на войските в Еглетон за преследване на германци фантоми можеше да направи опасна ситуацията в града. И нещо още по-важно — предоставяше се страхотна възможност за засада срещу колоната с подкрепления на пътя между Юсел и Еглетон. Войските на Антоан бяха жизнено необходими за подсилването на тази операция и за поддържането на натиска срещу гарнизона в Еглетон. Но Антоан не искаше и да чуе за това. Той сляпо вярваше, че германците от Туле са на път да атакуват неговия тил. И искаше да ги спре.

По здрач градът бе утихнал. Доминик и Вотие отидоха да поставят засади по шосето. Цивилните напускаха града, вземайки със себе си ранените маки. Засега оставаха Синглауб и Дено, както и остатъците от войските на Антоан и Юбер. Но веднага щом се докладва, че цивилните са във от опасност, Синглауб заповяда на силите на ФСП и ТА да отстъпят в гората. Макар да знаеше, че Доминик и Вотие ще нанесат загуби на германската колона с подкрепления, те не разполагаха с достатъчно сили, за да я спрат.

Синглауб и Дено грабнаха бележниците с шифрите, радиостанцията, няколко пакета с дажби храна за спешни случаи, пачките си със стофранкови банкноти и няколко резервни пълнителя за автомат „Стен“ и потеглиха с маките по все още горящите улици на Еглетон. Скоро вървяха из планински пасища и после по горски пътеки. Докато се движеха в тъмнината, можеха да доловят далечния

грохот на пехотни мини и тракането на тежки картечници — Доминик и Вотие разваляха вечерта на германците.

На следващия ден Синглауб се свърза с Доминик и Вотие в една порутена църква. Както се и очакваше, засадите не бяха спрели германците, а само бяха забавили придвижването им. Маките разрушили една бронирана кола и шест камиона и убили най-малко двайсет и пет вражески войници.

Колоната с подкрепления пристигна на разсъмване в Еглетон, натовари целия гарнизон на камиони и се насочи към Туле, където се надяваха да направят същото. Но, разбира се, бяха закъснели с един ден за това. След това потеглиха обратно към Клермон Феран.

Същия следобед се появиха осем самолета „Москито“, боядисани в камуфлажни цветове, които елегантно пикираха и се гмуркаха и с бомбите си изравниха със земята училищните сгради. Но лисицата вече бе напуснала дупката си. В „Екол Професионел“ нямаше германци.

Самолетите пристигнаха разочароващо късно, но дотогава пленяването на гарнизоните в Корезе, саботажите, капитулацията на хиляди войници и пленяването на оръжието им, както и агресивните засади по пътищата угасиха пламъка на бойния дух на германците в Корезе. Регионът беше ефективно освободен, но въпреки това натискът на маките не отслабна през следващите седмици.

Шосе номер 89 се поддържаше отворено в очакване, че германската Първа армейска група, все още разположена в гарнизони в югозападна Франция, ще продължи да го използва като път за бягство. Доминик и Синглауб обучаваха войските на Антоан и Юбер в използването на пленените оръжия и изпратиха екипи за унищожаване на мостовете по второстепенните пътища. Засадите на Юбер край шосето продължаваха.

Юбер предложи схема за използване на пленените от него камиони и разузнавателни коли за създаването на мобилна атакуваща група, която щеше да тормози отстъпващите германски колони на север между Корезе и Лоара и да ги държи достатъчно заети, за да не представляват опасност за Патън от другата страна на реката. Командването на „Свободна Франция“ одобри този план, макар Юбер

още да не бе получил поисканите отдавна оръжейни доставки. (Хиляди тонове муниции, официално определени за маките, залежаваха в складове в Англия, което бе типичен пример за военновременната бъркотия. Исканията на маките по време на въстанието бяха толкова многобройни и неотложни, че разпределителната система не издържа на напрежението.) За да екипира мобилната си група, Юбер трябваше да вземе част от оръжието на засадите си. Доминик и Синглауб му помогнаха, като се снабдиха с един бърз ситроен от 1939 г. с предно предаване и се отправиха на серия светкавични разузнавателни мисии заради него. Германците накъсваха колоните си, но не на равни части, за да ги предпазят от въздушните атаки на съюзниците. Джедбъргите просто изчакваха да мине някоя част и в интервала се придвижваха необезпокоявани. Резултатите бяха много добри. Групата на Юбер превърна живота на германците в ад в продължение на седмици.

ФСП на Антоан напусна войната, за да се посвети на политическата битка, която щеше да избухне след капитулацията на германците. Комунистите превзеха град Туле с неговата оръжейна фабрика и я пуснаха отново в действие (те трябваше да принудят насила техниците и инженерите да работят за тях). Комисарите над Антоан искаха оръжия за революцията, която се надяваха да предизвикат след войната. За тях това бе по-важно, отколкото по-нататъшното участие в освобождаването на Франция.

На 26-ти септември, когато Париж и по-голямата част от страната бяха освободени, екипът „Джеймс“ се завърна в Англия за следващи задачи. За Джек Синглауб това означаваше мисия в югоизточна Азия — история за друг разказ.

Джедбъргското преживяване на Джек Синглауб наистина е интересен разказ, но то предлага и нещо повече. Тази история показва модели на войната, водена от специалните части, както и уменията, необходими на техния личен състав. Тя е един от главните текстове в учебника, известен като Библия на специалните войски.

Ето някои от най-забележителните модели и умения, които тази история показва:

1. Войникът от специалните сили може да очаква да действа в райони дълбоко зад фронтовата линия, където зоните, контролирани от воюващите страни, може да не са ясно разграничени или дори да са лишени от смисъл. По подобен начин той може трудно да различава „своите“ от противника и официалните имена или родословното дърво на някой лидер, група или фракция могат също да не му дадат необходимата информация за това пред кого и какво е изправен;

2. Той може да очаква да действа в много опасна и силно стресираща среда с малка или никаква подкрепа от своята организация;

3. Той трябва да бъде експерт във всички основни войнишки умения и не само като военен практик, но и като учител. Също така той трябва да познава широк спектър от чуждестранни оръжия и системи и да владее различните форми на ръкопашен бой;

4. Трябва да говори достатъчно добре езика на страната, в която действа, и да познава културата, политическата ситуация и състоянието на народа ѝ;

5. Тъй като ще действа зад фронтовата линия, той трябва да може да пресъздаде убедително легендата си за прикритие и да се справя с всички други аспекти на работата в секретна служба;

6. Той трябва да притежава психологическа сила да се справя със стресови ситуации, в които ще се озове: самотен живот, отсъствие на подкрепа, неизбежните провали на другите, неминуемо преувеличени поради липсата на подкрепа;

7. Трябва да е досетлив, гъвкав и находчив. И нещо по-важно — той трябва да демонстрира високо ниво на психологическа, политическа и военна проницателност. Трябва да е способен да мами, увещава, ласкае, заплашва и убеждава хора, които не го харесват, не му вярват и правят всичко възможно да го изиграят. Най-доброто му оръжие в тези конфликтни ситуации често ще бъде способността да върши работата си толкова добре, че неговият противник/приятел да не може да не му вярва;

8. Той се изправя пред големи рискове. Заедно с екипа си представлява по свой собствен начин политиката на своята страна. Често ще се налага да избира как да приложи тази политика с малко или никакви инструкции от горе. Заедно с екипа си той трябва да е компетентен, за да взема правилните решения. Същевременно тези

решения повлияват директно не само живота на войните или партизаните, с които работят, но — и това може би е по-важно — живота както на „невинните“, така и на „ангажираните“ цивилни граждани.

АРЪН БАНК

Арън Банк, друг джедбърг, се спусна с парашут в Южна Франция през 1944 година. Той действаше в Прованс, където преживяванията му бяха много подобни на тези на Джак Синглауб: атаки срещу стратегически обекти и конвои, ръководство и обучение на маките, конфликти с комунистите. След освобождаването на Франция Банк, който говореше сносен немски и дотогава вече беше майор, бе помолен от началниците си от БСС да създаде екип за специални операции от германски войници дисиденти. Мисията им — лично определена от самия Бил Донован — бе да пленят Хитлер жив, в случай че той и придружаващите го опитат да се барикадират в наричания от нацистите Национален редут в планините на Бавария. След края на войната в Европа редутът се оказа мит и мисията на Банк беше прекратена. По-късно БСС го изпрати в Индокитай, където наред с други занимания той прекара няколко приятни дни в пътуване с Хо Ши Мин, както и няколко вълнуващи месеца, увеличавайки познанията си за войните между народите и партизанските операции.

БСС беше разформирано през септември 1945 г. и Банк бе призован обратно — за известно негово неудоволствие — в редовете на редовната армия. Там много му липсваше старото джедбъргско предизвикателство да бъде винаги в предните редици на военните действия и джедбъргската свобода да действа самостоятелно зад фронтвата линия (макар да знаеше, че някои традиционалисти с неохота позволяват толкова голяма свобода на действие на хора като него — те наричат това разпуснатост и липса на военна дисциплина). Но самият той бе добър войник и отиваше там, където го изпращаха, без да се оплаква.

Нещо много по-важно: той беше сигурен, че армията губи нещо жизнено необходимо, когато не използва наученото, останало в забвение с разформирането на джедбъргските екипи и оперативни групи на БСС (последните бяха групи от по трийсет души, които можеха да бъдат разделяни на два екипа по петнайсет души — предшественици на А-отделенията от дванайсет души на специалните

сили). През Втората световна война бяха изпратени оперативни групи зад фронтовите линии в Европа и Азия (предимно в Бирма), където те изпълняваха преки бойни мисии като саботаж или свръзка с партизаните, осъществявана от джедбъргите.

Банк вярваше, че след войната армията се нуждае от подобни екипи, но още по-добре обучени, екипирани, подготвени и с оптимален личен състав. Според него можеше да се окаже, че частите за специални операции, предназначени да организират, ръководят и екипират местна съпротива или партизански движения, са не по-малко жизнено необходими от всички останали традиционни бойни средства в арсенала на Съединените щати.

През 1947 г. беше създадено ЦРУ с мисия да пресъздаде разузнавателните операции на БСС. То получи и една секретна роля за специални операции със съпротивителни движения и партизански организации, но никога не се чувстваше удобно в нея. Даже след създаването на ЦРУ Банк продължи да смята, че армията трябва да поемат всички задачи, изпълнявани навремето от подразделението за специални операции на БСС.

Това убеждение не се споделяше от по-голямата част от армията. Обикновените войници са склонни да гледат на специалните начини за водене на война предимно като на нещо второстепенно в периферията на истинските бойни действия — а именно действия на редовната пехота, въздушнопреносимите сили, танковете, артилерията — и като на нещо доста скандално. „За ортодоксалния, традиционен войник — пише Банк в мемоарите си «От БСС до „зелените барети“: възникването на специалните сили» — това беше нещо гнусно, нечестно, незаконно и непристойно. То не съответстваше на кода на честта на тяхната военна професия.“

През годините войниците на Съединените щати бяха особено податливи на такова отношение. Както бе отбелязано вече, нашата армия традиционно се отнася подозрително към елитите. Тя е гражданска армия на обикновените хора. Супервойниците и превъзходните военни части се приветстват, но от тях не се очаква да привличат голямо внимание към себе си. А специалните сили по самата си природа са такива, че привличат вниманието върху себе си.

Няколко години след създаването на специалните сили на Съединените щати назначенията в тях не бяха считани за добра кариера.

Армията на Съединените щати се отнася към ексцентрици и реформатори не по-добре, отколкото към елитите. Тя е обвързана с правила, нервни при нововъведения и се променя бавно. Тя не приема революционери. Но както Арън Банк добре знаеше, армията не е монолитна. Това е една много голяма къща със стотици стаи. Наистина реформаторите не се поощряват открито, но умни, политически грамотни и смели хора, които са търпеливи, вършат възложените им задачи и са готови да рискуват своята кариера, имат възможност да използват шанса си — особено ако неколцина други вдъхновени споделят тяхната мечта.

През годините между разформироването на БСС и избухването на войната в Корея Банк вършеше възложените му задачи. По-точно, той изчете всичко, което успя да открие за специалните начини за водене на бойни действия. Какво представляват те? По какво се различават от „традиционната“ война? Какво казва историята за тях? Защо имаме операции, наречени „специални“?

НЕТРАДИЦИОННАТА ВОЙНА

Трудно е да се даде точно определение на специалните начини за водене на война (нетрадиционната война), но с течение на годините за тях се оформи работна дефиниция. Тя далеч не е пълна и не отчита редица нюанси, но като начало представлява добра основа: специалните начини за водене на война включват преди всичко операции, които се различават от традиционните стрелби и придвижване на войски, въоръжение, артилерия и военновъздушни сили. Нетрадиционната война обикновено се води от малки, отлично обучени екипи зад традиционните фронтови линии и включва такива дейности като разузнаване, саботаж, набези, въоръжени атаки, убийства и преди всичко обучение и поддръжка на приятелски партизански сили. Всичко това попада под общото определение „преки действия“.

Пример за „пряко действие“ беше съвместният американско-канадски екип от рейнджъри, наречен Първа въоръжена сила на специалните части (ПССЧ), която така се отличи през Втората световна война, че беше определена за официален предшественик на днешните Войски за специални операции. ПССЧ бе създадена за светкавични набези върху такива цели, като германските заводи за производство на тежка вода в Норвегия и румънските нефтени сонди, но се използваше предимно за разбиване на планинските укрепления в Италия (където понесе тежки загуби).

Но както всеки джедбърг знаеше, нетрадиционната — „специалната“ — война имаше и други аспекти. Един от тях е надхитрянето на противника. Друг аспект е оказване на помощ за изпаднали в беда хора — медицинска помощ, организационни съвети и препоръки, помощ при изграждането на мостове и пътища или осигуряването на чиста вода. Надхитрянето на противника се състои в психологически операции или ПСИОП (по времето на Арън Банк: психологическа война).

„Помощта за хората“ обикновено попада в раздела „Граждански въпроси“ (ГВ), почти толкова старо средство от инструментариума на

специалните операции, колкото и ПСИОП. Съществуват много оправдания за ГВ, включително обикновена добрина, но главното им военно оправдание е следното: приятелски настроено към теб население, което е изпитало добрината ти, не е вероятно да изпитва добри чувства към — или да помага и подкрепя — врага ти.

Спореше се кой е най-чистият модел „специални“ части — големи формирания като рейнджърите и командосите, които са склонни към по-директни действия, или по-малки екипи като джедбъргите или А-отделенията, които специализират повече в обучение и тренировки на местните сили.

Оказва се, че тук понятието „най-чист“ не води доникъде и най-добрият отговор е „всичко гореизброено“.

Исторически не съществува ясна разграничителна линия между традиционните и нетрадиционните войни. Корените и на двете стигат достатъчно далеч назад. По времето на Исус Христос борците за свобода са водили продължителна, изтощителна партизанска война с римляните окупатори. След хиляда години викингите са осъществявали нападения като командоси от моретата и реките. По време на окупацията на Испания от Наполеон в началото на XIX век испанските партизани са принудили френската армия да съжалява за завоеванията си (и испанците дадоха името на този вид военни действия: *guerilla* на испански означава „малка война“). Робин Худ и неговите хора са били партизани. Т. Е. Лорънс^[4] е бил първообраз на офицер за специални операции на полусвободна практика, който е ръководил местните араби в борбата им за освобождение от потисническа окупационна сила.

Традиционно съпротивителни, въстанически или партизански движения са възниквали сред народи, които не са били в състояние да се освободят по друг начин от чужда окупация или да се освободят от собственото си потисническо или тиранично управление — добър пример за това е най-знаменитото прозрение на Карл фон Клаузевиц в книгата му „За войната“, публикувана през 1832 г., че войната просто е друга форма на политиката.

Въпреки че прозрението на Фон Клаузевиц никога не е било забравяно от по-дълбокомислените военни, военните стратегии

обикновено не отделят голямо внимание на политическите аспекти на някой проблем при изработването на своята стратегия и тактика. Повечето от тях гледат на цивилните или като на бreme, източник на подкрепа, или потенциална заплаха („Махни проклетите цивилни от пътя ми!“).

В по-ново време се извърши промяна в това отношение, промяна, която е отразена в модния сега израз „крайно състояние“ — както в „Какво крайно състояние желаем и как можем да го постигнем?“. „Крайно състояние“ означава желаната военна и политическа ситуация в края на някой конфликт. Но все още е вярно, че повечето военни лидери обикновено не разглеждат въпроса как подчинените им могат да повлияят на дадена политическа ситуация, която на свой ред може да има значение за изхода от войната.

Не е такъв случаят с практикуващите нетрадиционна война. Войниците от специалните части трябва да съзнават както политическото значение на военните си действия, така и военното значение на политическите действия — фактически те трябва да разбират, че всичко, което правят или казват, може да повлияе на хората, сред които са изпратени за помощ и ръководство. Успехът се крие далеч отвъд постигането на военните цели.

Ето защо психологическите операции и гражданските въпроси^[5] са били винаги част от инструментариума на специалните военни действия. Това е и причината, поради която гъвкавостта, изобретателността и политическата грамотност бяха толкова важни за Джак Синглауб, Арън Банк и останалите джедбърги. Накрая, това е и причината, поради която правителствата започнаха да откриват все по-разнообразни приложения на военните части, които притежават тези и свързани с тях възможности. Те са прецизни инструменти, докато танковете, артилерията и другите главни бойни оръжия в сравнение с тях са груби — макар и много по-могъщи.

Казано по друг начин, специалните операции се провеждат срещу стратегически и оперативни мишени, които не могат да бъдат атакувани по никакъв друг начин. Една стратегическа и оперативна мишена обикновено има нещо общо с центъра на тежестта на някой враг (още един термин на Клаузевиц), като този център на тежестта може да бъде физически, психологически или икономически. Ако

традиционните оръжия не могат да се справят с него... то специалните операции са в състояние да го сторят.

Когато дадена държава открие, че периодично има нужда от такъв вид военни сили, тогава тя ги отделя в части за специални операции. По време на Втората световна война например британците знаеха, че никога няма да се справят в пряко противоборство с германските армии. Техните части за специални операции бяха предназначени да им осигурят поддръжка, която можеше да изравни силите.

Обратно, германците не институционализираха специалните операции и причината за това си остава мистериозна. Не по-малко мистериозен е фактът, че когато армиите им бяха победени, те не организираха партизанска съпротива срещу съюзническата окупация на страната им. Въпреки че притежаваха значителен опит с партизаните в СССР, Франция, Югославия, Гърция и другаде и бяха изпитали на гърба си как партизаните могат да нанасят загуби на окупационната сила, самите германци не организираха такава съпротива.

Това е особено озадачаващо, защото акциите на германските командоси бяха сред най-смелите и изобретателните, извършвани някога. През 1940 г. например крепостта Ебен Емаел в Южна Белгия при пресичането на река Маас с канала Алберт беше най-укрепената крепост в Европа — с тежко въоръжени оръдейни надземни кули, като останалото въоръжение се намираше в подземни галерии и бе защитавано от 1 200 души. Укрепената линия „Мажино“ не можеше да се сравнява с нея. Ако германците искаха да атакуват на запад към пристанищата на канала или на изток към Франция, те трябваше да преодолеят Ебен Емаел.

След шест месеца обучение с безмоторни самолети, както и с макет на самата крепост, осем германски инженери командоси, под ръководството на един сержант, кацнаха на покрива на Ебен Емаел с девет безмоторни самолета и започнаха внимателно организирана атака — отличаваща се с първата употреба на специални експлозиви във война, — в резултат на която след трийсет часа плениха непревземаемата крепост. Специалните експлозиви са създадени за пробиване на брони и сега широко се използват при всички видове противотанкови и други дълбоко проникващи оръжия.

Но след приключването на операцията командосите инженери се върнаха във военната машина на Вермахта. Германците не виждаха периодична нужда от поддържане на постоянна способност за специални операции.

През 1943 г. след нахлуването на съюзниците в Италия италианците свалиха Мусолини от власт и го изпратиха в изгнание под засилена охрана в изолиран хотел на върха на планина, където се смяташе, че никаква сила не може да го спаси. До мястото се стигаше само с планински кабинков лифт. Но на 13-ти септември друга безразсъдно смела група германски командоси с безмоторни самолети, командвана от един от най-великите командири на специални части, австриец Ото Скорцени, кацна на 90 метра от хотела, справи се с пазачите карабинери, повика малък самолет „Физелер-Сторч“ и измъкна с него дучето.

След това командосите се завърнаха в редовните си армейски части.

НАНИКЪДЕ

От 1946 до 1951 г. армията продължи да проявява интерес към създаването на капацитет за водене на нетрадиционна война и извърши множество научни изследвания, но на практика не се случи нищо конкретно. Тъй като съществуваше прецедентът с рейнджърите, едно от изследванията разглеждаше възможността за създаване на група рейнджъри, която да изпълнява както подобни на джедбъргските тренировъчни и обучаващи мисии, така и бързи, изненадващи атаки в тила на врага от рейнджърски тип. Друго изследване предложи създаването на военна сила за специални операции, като се използват войници бежанци от сателитните на Съветския съюз страни в Източна Европа, мнозина от които притежаваха богат опит за водене на нетрадиционна война срещу нацистите. Тези мъже можеха да бъдат привлечени съгласно условията на закона „Лодж“, който позволяваше на чужденци да служат във военните части на Съединените щати и след две години да получат американско поданство. Това щеше да бъде един вид американски чуждестранен легион от специални части.

За нещастие имаше не повече от 3 000 души за създаването на такава военна сила, което не беше достатъчна бройка (въпреки че по-късно доброволците по закона „Лодж“ се превърнаха в основна съставна част на първите специални сили).

От тези предложения не произлезе нищо.

Подобно на всички джедбърги, Арън Банк бе запознат донякъде с техниките за психологическа война, като разпространяване на слухове за повдигане морала на цивилното население, предизвикване на страх у врага или разпространяване на фалшива информация. Но Банк никога не си бе представял, че самият той ще бъде изпратен в екип за психологическа война. Той просто не беше обучен за такава дейност.

Но в началото на 1951 г. му се случи именно това. Банк, вече полковник, се намираще в Корея с бойното си подразделение — 187-ма въздушнопреносима бойна група, когато получи заповед да се върне в

Щатите и да се яви на разположение на щаба за психологическа война под командването на бригаден генерал Робърт Маклуър.

Маклуър, забележителен човек, бе ръководил психологическата война (и по-точно я бе създал от нищото) в Европа за Айзенхауер и след войната ръководеше програмата за денацификация на съюзническото военно правителство в Германия. Избухването на Корейската война му посочи необходимостта от ново изграждане на капацитет за психологически операции.

Като човек на Айзенхауер, отговарящ за психологическата война, Маклуър често координираше операциите си с щаба на БСС и по такъв начин бе влязъл в контакт с подразделението за специални операции на БСС. Той беше впечатлен от видяното и когато настъпи времето сам да възобнови психологическите операции, настоя с успех в екипа му да бъдат включени и специални операции. За тази цел Маклуър събра Банк с още един забележителен човек — брилянтен и много енергичен подполковник на име Ръсел Волкман. Работата им се състоеше във връщането на специалните операции в армията.

Когато японците завзеха Филипините през първите дни на американското участие във Втората световна война, Волкман бе един от онези безстрашни американци, които не се предадоха. Той се присъедини към филипинските войници и още неколцина американци на остров Лусон за организиране на партизанска съпротива срещу японците. По думите на Банк:

Когато генерал Макартър каза „Аз ще се върна“, Ръс, който тогава беше капитан, повтори „Аз ще остана“ — с благословията на Макартър. — След тригодишни сражения тяхната отначало малобройна войска нарасна до почти 15 000 души — горе-долу числеността на дивизия — и ликвидира или плени хиляди японци. Когато най-последно дойде моментът на японската капитулация, японският командир генерал Ямашита се предаде не на Макартър, а на партизанските войски.

За да почете приноса на партизаните за победата, Макартър осигури на Волкман — вече полковник — място на официалната маса

при капитулацията^[6].

Банк, Волкман и Маклуър обединиха опита и изследванията си и се заеха с разрешаване на многобройните въпроси, които занимаваха отдавна експертите по нетрадиционна война: рейнджърски модел или модел на специални операции/партизанска поддръжка; проблеми на командването и контрола, щаба, логистиката и полевите операции; въпросът как да се използват чужденците по закона „Лодж“ и т.н. Тези въпроси щяха да продължат да занимават експертите по специални военни действия през следващите пет десетилетия.

Сухопътните сили свалиха за известно време от дневния си ред въпроси за рейнджърите, като разформироваха съществуващите части и създадоха училище за рейнджъри, където боен и друг подбран персонал щеше да получава рейнджърско обучение и после да се завръща по частите си. Това беше добра новина за Арън Банк, който предпочиташе БСС пред модела на рейнджърите за специални операции. Тъй като армията все още се нуждаеше от дълбокопроникващи, дълготрайни операции, разформироването на рейнджърските части щеше да освободи места за техния персонал.

Малко след това Банк и Волкман бяха натоварени със съставянето на схема за организацията и екипировката (СОИ) — последната стъпка, необходима за създаването на една военна част. Сега въпросите бяха: как да се създадат военни подразделения, които да оперират гъвкаво и находчиво в нестандартни ситуации? Колко големи трябва да бъдат оперативните екипи? Как трябва да бъдат окомплектовани?

Банк предпочиташе да събере група от отлично обучени мъже, които можеха да бъдат организирани в подразделения, създадени за целите на конкретни мисии. Но поради различни бюрократични причини в армията идеята не беше осъществима. БСС предложи два вече утвърдени модела: екипа „Джедбърг“ от трима души и оперативните групи от трийсет души. Макар и не толкова гъвкави или секретни, колкото би бил всеки екип „Джедбърг“, оперативните групи бяха в състояние да осъществяват преки внезапни нападения срещу трудни мишени далеч зад фронтовите линии или партизански действия в региони, където нямаше местни партизани. Възможността

оперативните групи да бъдат разделяни на екипи от по петнайсет човека за по-голяма гъвкавост даде на Банк друга идея: защо да не създаде едно основно подразделение на специалните войски, което да бъде малко по-голямо и с по-големи възможности от малкия екип „Джедбърг“, но по-малко от ударните подразделения на оперативните групи? От тази негова идея се появи А-отделението (или А-екипът) на специалните войски. Първоначално това бяха оперативни групи с намален наполовина състав от 15 души, но скоро се превърнаха в подразделенията от 12 души на съвременните специални войски. Командваше ги капитан, с лейтенант за заместник (по-късно главен сержант), а останалият състав се състоеше от опитни войници. Всички трябваше да бъдат тясно специализирани, но заради гъвкавостта и многото задачи се налагаше да има по двама специалисти от всяка специалност. Щеше да има двама оръжейни специалисти, двама свързочни специалисти, двама медици и т.н. Всички щяха да бъдат обучени и в другите специалности — не като специалисти, разбира се, за да могат да се справят бързо и с другите задачи. Всички щяха да бъдат обучени като парашутисти и рейнджъри, но в началото малцина от екипите можеха да говорят свободно езика на страната, в която екипът щеше да действа. По-късно всеки войник от специалните сили получаваше подробно и на много високо ниво езиково и културно обучение.

А-отделението беше (и е) малко подразделение, което не притежава само по себе си голяма огнева мощ, но в ограничения си формат имаше много класа и опит. Същевременно то бе и много гъвкаво — разделяш едно на две и разполагаш с нещо много подобно на екип „Джедбърг“. Обединяваш две А-отделения и разполагаш с оперативна група.

А-отделението щеше да действа на терена в страна мишена. Б-отделение, обикновено командвано от майор, подпомогнат от двама други офицери и деветима войници, щеше да командва три А-отделения — обикновено от някое централно местоположение като голям град или регионална столица.

В-отделение със същия комплект офицери и войници щеше да командва три Б-отделения — обикновено от националната столица на страната мишена. В-отделението щеше да се командва от подполковник, който щеше да разполага със заместник майор.

Три В-отделения съставяха група, която се командваше от полковник. Групите имаха (и все още имат) регионална ориентация.

Мисията на специалните сили според дефиницията на СОИ е (по същество): „да проникнат по въздух, море или земя дълбоко в контролираната от врага територия и оставайки там, да организират, екипират, обучат, контролират и ръководят местния потенциал в осъществяването на операциите на специалните сили“. Операциите на специалните сили бяха дефинирани като: „организацията на съпротивителни движения и действия на техните съставни мрежи, водене на партизанска война, събиране на разузнавателни сведения, шпионаж, саботаж, подривна дейност, и дейности, свързани с бягство и избягване на врага“.

Всички тези хора щяха да се нуждаят от място за подслон и място за офиси, лекции и обучение. Имаха нужда и от център, където можеха да се изучават, дебатираат и развиват теорията и практиката, политиката и доктрината, техниките и тактиките на специалните операции и нетрадиционните военни действия. Ако се бе изпълнило желанието на Арън Банк и Ръсел Волкман, щеше да има специален комплекс за тази цел — специален център и военна школа. Но тъй като засега специалните войски бяха съставна част на отдела за психологическа война, специалният център и военната школа щяха да започнат съществуването си като допълнение към един проектиран Център за психологическа война, който генерал Маклуър възнамеряваше да разположи във Форт Браг, Северна Каролина. Този център беше одобрен през март 1952 година. Той щеше временно да се командва от Банк. Същевременно Банк щеше да стане за по-продължителен период командир на първото активирано подразделение — 10-та група на специалните сили, която щеше да съсредоточи дейността си в Европа.

След това започна окомплектоването на личния състав, което в началото бе съсредоточено върху въздушнопреносимите сили, рейнджърите и доброволците по закона „Лодж“. „Зелените барети“ все още попълват състава си предимно от въздушнопреносимите сили и частите на рейнджърите.

На 19-ти юни 1952 г. Банк активира подразделението и пое командването му. „На сутрешната проверка — пише той —

присъстваха седем войници, едни главен сержант и аз.“ Но броят им бързо нараства.

По-късно същата година 10-та група беше изпратена в Бад Толц на юг от Мюнхен, Германия, но след като бе разделена на две. Останалата в Щатите половина се превърна в новоорганизираната 77-ма група на специалните сили.

Маклуър, Банк и Волкман — заедно с много, много други, които им помогнаха, съветваха и подкрепяха — положиха добре и подобаващо началото на специалните сили на Съединените щати.

Но през онези дни това все още беше малка и периферна организация. До деня през 1961 г., когато специалните сили на Съединените щати доживяха да получат дефиниция какво всъщност представляват.

---

[1] Маки — френски партизани през Втората световна война. — Бел.прев. ↑

[2] Група от осем престижни американски университета в североизточните щати — Бел.прев. ↑

[3] Светкавична война (нем.). — Бел.ред. ↑

[4] Томас Едуард Лорънс (1888–1935 г.) — известен като Лорънс Арабски, легендарна фигура в Близкия изток. Първоначално английски изследовател, тръгнал по стъпките на кръстоносците в Близкия изток, оглавил впоследствие арабските бунтове срещу турците през 1916–1918 г. — Бел.ред. ↑

[5] По едно време гражданските въпроси се смятаха за придатък към военната полиция — полезни след приключване на битката и възстановяване на реда. След война е необходимо нещо повече от полицейска защита. По-късно се изясни, че гражданските въпроси могат да бъдат полезни по време на конфликт (Карл Стайнър използваше ресурсите си в гражданските въпроси с голям успех по време на нахлуването в Панама) или дори преди започването на конфликта за неговото предотвратяване. — Бел.авт. ↑

[6] Друг добре известен „филипински“ партизанин, полковник Уендъл Фертиг, който смело се сражаваше с японците на Минданао, по-късно се присъедини към щаба на Банк и Волкман. През 50-те години направиха доста добър филм за Фертиг, за него можете да

прочетете в романа на нашия приятел У. Е. Б. Грифин „Зад фронтните линии“ — Бел.авт. [↑](#)

III. ВОИН НА ВОИНИТЕ

Армията е страхотно място за чудак като мен, ако успееш да останеш жив и не бъдеш разжалван, докато се опитваш да преживееш. В армията има място за всякакъв интелект. Има неограничено поле за проявяване на изобретателност и въображение. Но армията, бидейки институция, върху която се крепи благополучието на нацията, няма да прескочи лесно от една страна на друга само защото някой си дава нова идея. Тя наистина трябва да бъде притискана, за да приеме новото — понякога за това са необходими две или три поколения хора.

о.з. генерал-
лейтенант Уилям П.
Ярбъро

Моментът, в който специалните сили получиха дефиницията си, бе на 12-ти октомври 1961 г. в клуба „Род енд Гън“ близо до езерото Маккелар във Форт Браг, Северна Каролина. Присъстваха командирът на новите специални сили, неотдавна произведеният в звание бригаден генерал Бил Ярбъро, военният съветник на президента Джон Ф. Кенеди генерал-майор Честър В. (Тед) Клифтън, самият президент Кенеди и различни други видни личности.

На пръв поглед Кенеди пристигна във Форт Браг с две цели. Едната беше да наблюдава 82-ра въздушнопреносима армейска дивизия, строена на летище „Симънс“ с развети знамена и с цялото си

въоръжение и екипировка — Клифтън чувстваше, че за младия президент ще бъде от полза да наблюдава как една цяла армейска дивизия се разгръща пред очите му. Но другата причина представляваше истинската цел на пътуването и Клифтън, президентът и Бил Ярбъро съзнаваха добре това. Целта бе Кенеди да се запознае с възможностите на специалните сили.

Президентът вече имаше благоприятно отношение към специалните операции. За него те бяха изпълнени с романтика, а той винаги се отнасяше благосклонно към романтиката. Но за него бе много по-важно, че специалните сили притежават потенциал за действия, които той силно желаше да бъдат осъществени.

По онова време Кенеди притежаваше визия, която малцина от лидерите на нацията споделяха. Той съзнаваше вероятността от скорошно замесване на Съединените щати в конфликт, който щеше да предизвика нов вид заплахи. По неговите думи, ние бяхме изправени пред „друг тип война“, различна от тази, която познавахме, и тя представляваше предизвикателство към обичайните ни начини за воюване, бидейки „нова с интензитета си, древна по произхода си — водена от партизани, саботьори, въстаници, убийци; войни от засада, вместо на бойното поле; с тайно проникване в тила, вместо с открита агресия, стремяща се към победа чрез подкопаване и изтощаване силите на врага, вместо чрез открит бой с него. Тя налага в ситуацията, в които ще се сблъскаме с нея, една съвсем нова стратегия и изцяло различна военна сила.“

Клифтън и Ярбъро стигнаха до извода, че едно живо, вълнуващо и подходящо организирано представяне на специалните сили със сигурност ще демонстрира на техния главнокомандващ вече притежаваната от армията военна сила, необходима за надмощие на това ново полесражение. Наистина тя бе далеч от пълното си окомплектоване и изграждане, но Ярбъро смяташе, че е в състояние да демонстрира необходимото за изграждането ѝ ядро.

Като още един благоприятен признак в този ден и за пръв път на официално събитие специалните сили носеха не парадните, а обичайните зелени барети. По това време носенето на зелени барети като част от униформата беше строго забранено. Армията от 60-те

години не позволяваше отличителна униформа за „елитни“ войски като специалните сили или парашутистите. Принципът беше еднообразие и хомогенизиране. Въпреки това всички войници от специалните сили пазеха някъде зелена барета и я носеха на полеви учения в отдалечени райони или когато никой от началниците не ги наблюдаваше.

Бил Ярбъро и Тед Клифтън бяха състуденти и близки приятели във военната академия „Уест Пойнт“ и останаха такива за цял живот. Преди пътуването на Кенеди до Форт Браг Клифтън и Ярбъро обсъдиха носенето на баретата пред президента. От една страна, те рискуваха военните си кариери. Но, от друга, чувстваха, че специалните сили трябва да бъдат признати от колегите им и публиката като изключителни. За Ярбъро, който бе дълбоко чувствителен към символите, баретата не беше само отличителна черта на униформата, а истинска емблема.

— Мисля, че на президента ще му хареса да види хората ти в зелените им барети — сподели Клифтън.

— И аз мисля така — отговори Ярбъро. — Но те не са разрешени, разбира се.

— Нищо — съгласи се Клифтън, — просто им нареди да излязат с тях.

— И какво ще се случи след това?

— Каквото и да се случи, ние ще се оправим.

И така, на 12-ти октомври от всякакви скришни места бяха извадени зелени барети с най-различни оттенъци и плат, като някои от тях бяха на ветерани, използвани в десетки полеви учения. Мъжете, които ги носеха в този ден, стояха гордо така, както в миналото не бе разрешено. Усмивнатият млад президент беше очарован.

По-късно, докато Съветът за униформите на армията се опитваше да превъзмogne възмущението си, пристигна телеграма от Белия дом за бригаден генерал Ярбъро. В нея се съобщаваше, че президентът е дал одобрението си за баретата като символ на превъзходство. От този момент нататък зелената барета бе официално разрешена.

Оттогава най-различни барети станаха официална част от униформата на различни видове войски в американските сухопътни сили — отначало за признатите елитни части като рейнджърите (черни барети) и парашутистите (червено-кафяви). В по-ново време — след

значителни спорове — се даде разрешение на цялата армия да носи черни барети (рейнджърите сега ще носят жълто-кафяви).

Независимо от тази история, баретите не бяха главното събитие в топлия есенен ден преди четиридесет години. Главното събитие, „Демонстрацията Гейбриъл“^[1], също не бе забравено. Идеята се изразяваше в демонстрация на разнообразието, гъвкавостта и изобретателността на А-отделенията, разиграващи някои от най-значителните предизвикателства, пред които се очакваше да се изправят. При обикновени обстоятелства щяха да разведат президента из няколкото местоположения, където действаха екипите, но тук този подход не можеше да бъде приложен отчасти поради спецификата на специалните сили, чиито подразделения действат в много отдалечени един от друг райони в тайни и скрити операции, които правят наблюдението трудно — но най-вече, както Тед Клифтън предварително информира Ярбъро, защото болките в гърба на Кенеди не му позволяваха много да се движи.

Налагаше се вместо да заведат президента на представянето, да доведат войниците при президента.

За тази цел Клифтън и Ярбъро изработиха система, при която различни групи от специалните сили щяха да дефилират на открити платформи върху камиони. Всяка група щеше да спира пред президента, за да демонстрира способностите си. Екипировката, автомобилите и оръжията не се изтъкваха. Ударението падаше върху хората.

Една платформа например демонстрираше вражеска партизанска база като онези в Лаос, южен Виетнам и другаде в югоизточна Азия. Такива бази бяха трудни за откриване, фиксиране или унищожаване, тъй като се местеха непрекъснато и се криеха в блата, джунгли или планински убежища. Казаха на президента, че откриването и унищожаването на такива бази изисква отлично обучени, специално екипирани, малобройни мобилни бойни подразделения. А-отделенията на специалните сили можеха да изпълняват тези роли, но щеше да бъде по-подходящо да обучават други в тях.

Друга платформа показва как езиковото и културното обучение на войниците от А-отделението им позволяваше да обучават и помагат на

местните сили. Трета демонстрира как гражданските действия на специалните сили (като медицинска помощ) допълват техните бойни функции, ползват обикновените хора, които иначе могат да помагат на противника, и по такъв начин привличат местното население на наша страна.

Трети демонстрираха психологическите и свързочните умения на специалните сили — чрез радиопредавания, високоговорители в селата или позиви. В този ден хиляди такива листовки паднаха от небето, за да подсилят впечатлението. Други показаха по-традиционни специални операции — като обучение на приятелски партизани за действия срещу вражески конвои и продоволствени депа дълбоко в територията на противника.

Представянето имаше успех.

Малко след това дойде одобрението на президента за много по-големи специални сили — повече групи, повече хора и много повече пари.

Този растеж си имаше своята цена. „Голямата“ армия не обичаше специалните сили и благословията на президента не промени нещата. Преди Бил Ярбъро да поеме командването, специалните сили бяха малобройни и маргинализирани, макар и евентуално полезни при продължителен конфликт. Личният състав на специалните сили не можеше да очаква дълга армейска кариера или бързо повишение. Отиването в тези войски се смяташе за влизане в задънена улица.

Голяма част от ръководството на армията в Пентагона щеше да бъде доволно, ако специалните сили си останеха такива.

Преди посещението на Кенеди Бил Ярбъро разбра съвсем ясно това от неколцина приятелски и доброжелателно настроени началници. Например командирът на XVIII военновъздушен корпус, генерал с три звезди, му каза:

— Ти току-що получи звездата на пагона си, Бил, но ще бъда откровен с теб. Опитваш се да постигнеш нещо, което никой особено не харесва и няма да приеме, освен ако президентът твърдо не го одобри. Подчертавам, че трябва да го одобри твърдо, защото в противен случай тези хора тук в Пентагона няма да те оставят на мира.

От друга страна, ще бъде погрешно отношението на „голямата“ армия да се представя като напълно обструкционистко.

Когато Бил Ярбъро пое командването на Центъра за специални военни действия^[2] през 1961 г., една от първите заповеди към подчинените му беше да разработят философията, която щеше да оформи центъра в съответствие с целите на президента Кенеди — сложна задача, затруднявана още повече от неспособността на „голямата“ армия да разбере проблемите, които Кенеди се опитваше да разреши. Все пак важни елементи в армията наистина се постараха сериозно да изпълнят желанията на президента в борбата срещу партизанските движения.

Например беше създадена Дирекция за специални бойни действия в рамките на кабинета на заместник-началник щаба на армията за военните операции. През януари 1961 г. тази дирекция откри първите курсове по обучение в борба срещу партизани в Школата за специални военни действия.

После, в началото на 1962 г., съвет от тринайсет генерали, председателстван от генерал Хамилтън Хаузи, се събра в Центъра за специални военни действия. Съветът „Хаузи“ препоръча всички армейски офицери от полковник до генерал с четири звезди, както и всички армейски подразделения в Съединените щати, да бъдат запознати и обучени в борбата срещу партизани. Съветът препоръча и удвояване на числеността на специалните сили от 2 300 на 4 600 души. До средата на 1968 г. този брой беше увеличен до осем групи специални сили с повече от 9 000 души личен състав.

Представянето, което Ярбъро и Клифтън организираха за президента през онзи октомврийски ден, беше всъщност кулминацията на три взаимосвързани, но не (по онова време) напълно признати или приемани армейски части.

Първо — и той не знаеше това, — Бил Ярбъро бе избран лично от Кенеди за командир на специалните сили с помощта и съвета на Тед Клифтън. Президентът уведоми началник-щаба на сухопътните сили, че държи на Ярбъро, и така той получи назначението си. Този знак на предпочитание неизбежно възмути „тези хора тук в Пентагона“, които бяха свикнали сами да определят кой къде трябва да отиде. Когато президентът им отне тази власт, това не им хареса, което означаваше, че Ярбъро започва с удари срещу самия себе си.

Второ, Бил Ярбъро знаеше, че специалните сили са единствената военна концепция на Съединените щати, ориентирана към „новата форма на военни действия“, която тревожеше толкова много президента, но същевременно съзнаваше колко трудно ще е сухопътните сили да бъдат убедени във валидността на тази концепция без помощта на Кенеди. Сухопътните сили продължаваха да следват стратегията от Втората световна война — война на масирана огнева мощ и войски — в продължение на десетилетия след спечелването на войната. Това означаваше, че Ярбъро трябва да се съобразява с посоката на вятъра, за да изгради и утвърди специалните сили. Трябваше да убеди президента и американската общественост. Тед Клифтън съзнаваше добре това, когато предложи Ярбъро на Кенеди, защото Ярбъро беше майстор в организацията и рекламата — „шоубизнесмен“ за своите приятели. Той бе подходящият човек за тази работа.

Трето — и това е основната причина, поради която онзи октомврийски ден се превърна в дефиниращ момент за специалните сили — сега, когато вече бе овластен от командира си, Бил Ярбъро започна да трансформира специалните сили в съответствие със собствената си представа. Ярбъро беше многостранна личност. И специалните сили се развиха именно по този начин.

Оставяйки това наследство, той доказа с гения, визията и действията си, че намесата на Клифтън-Кенеди, която го доведе във Форт Браг, е била верният избор. Преди Ярбъро специалните сили на Съединените щати бяха глуха линия за военна кариера. Съществуващите в наши дни с помощта на стотици други велики мъже специални сили са предимно негово творение.

В началото Ярбъро прие с известно неудоволствие назначението си в специалните сили. Когато му заповядаха да се яви във Форт Браг, той беше висш контраразузнавач в Европа — командир на 66-та контраразузнавателна корпусна група с щаб в Щутгарт, Германия, където бе натоварен с гарантиране на сигурността на всички части на Съединените щати в Европа. Неговите контраразузнавателни екипи работеха в местни централи в Германия, както и в Италия, Швейцария и Париж в тясно сътрудничество с германски, британски и френски агенции по сигурността. Той обожаваше тази работа и не му се искаше да я напуска. Харесваше интернационалния ѝ характер, успехите ѝ —

благодарение на тях бяха идентифицирани, пленени или „неутрализирани“ изумително голям брой вражески агенти, — както и нейната динамика и подобната ѝ на лабиринт сложност. Това беше страхотна работа за високоинтелигентен човек.

Смяната на предишните му задължения с командването на статична операция, както той възприемаше нещата, не предлагаше добра перспектива, нито особени вълнения за човек като Ярбъро.

— Представата ми беше много погрешна — признава той в наши дни.

Фактически той не грешеше в първоначалната си преценка за новото си назначение, а в неразбирането на това, което Кенеди вече знаеше — че е необходим нов вид войски за водене на нов тип война. Специалните сили на Арън Банк бяха запазили като в кехлибар неговото виждане за славните дни на Бюрото на стратегическите служби (БСС) и джедбъргите през Втората световна война. Сега бе необходимо войниците, които Банк и Волкман бяха обучили да вилнеят зад вражеските линии, да бъдат трансформирани в много по-умели, изобретателни, гъвкави и културни бойци. Ярбъро създаде мъже, способни да изпълняват много по-сложни мисии от онези, с които се занимаваше като разузнавателен офицер в Европа — и го постигна със стил, финес и прецизно фокусирана воля (когато се налагаше).

Не беше важно какви са били специалните сили в миналото; важно бе в какво ще се превърнат — и в това се състоеше творението на Бил Ярбъро.

ШОУБИЗНЕСМЕН

Армейската кариера не е точно очакваният избор на професия за човек, самоопределил се като чудак със склонност към нови идеи. Още по-странно е, че Бил Ярбъро беше рожба на армията; баща му, награден ветеран от сраженията през Първата световна война в Сибир и руски лингвист, се пенсионира като полковник. Той не хранеше илюзии за армейския живот. Нещо по-лошо, беше чувствителен и високоинтелигентен млад мъж е артистични наклонности. Обичаше да рисува с молив и маслени бои. Такива хора често имат неприятности с понякога сковващите правила в армията, с дебелоглавата бюрокрация и оскъдната визия.

От друга страна, младият Бил Ярбъро съзнаваше, че въпреки институционалната глупост призиванието на баща му е благородно, животът може да бъде едновременно удовлетворяващ и забавен и най-важното — самият той е воин.

Ярбъро постъпи в армията като войник през 1931 г., което му даде безценни познания за живота на обикновените войници. По-късно използва добре тези познания като командир на специалните сили.

След година той спечели назначение във военната академия „Уест Пойнт“. Там заедно с колегата си Тед Клифтън започна да издава академичния вестник „Уест Пойнт Пойнтер“^[3]. Клифтън беше редактор, а Ярбъро главен редактор; той пишеше обзорни статии и рисуваше карикатури — занимание, което не изостави през целия си живот.

Ярбъро се дипломира през 1936 г., получи чин младши лейтенант от ръцете на генерал Джон Дж. Пършинг и бе изпратен в 57-ма пехотна дивизия „Филипински скаути“, разположена във Форт Маккинли на Лусон^[4]. В периода преди да замине за Филипините той се влюби и се ожени за друга армейска рожба — макар това да не бе всичко, по което Норма и Бил Ярбъро си приличаха: и двамата споделяха доживотна любов към Далечния изток и изкуството на Азия (домът им в Северна Каролина е пълен с образци на това изкуство).

След тригодишно пребиваване във Филипините Ярбъро (типично за него) успя да се озове в предния отряд на новите сухопътни сили, което в началото на 40-те години означаваше скокове от самолети с парашут (тогава не много добре разработено приспособление). Той беше един от първите доброволци за изпитване на тази нова и много опасна форма на военни действия.

Парашутистите придаваха на сухопътните сили неимоверно увеличена мобилност, но това си имаше своята цена. Самолетите, които ги превозваха, бяха уязвими и парашутистите не можеха да носят със себе си достатъчно екипировка за оцеляване и оръжия. С други думи, в началото парашутните части действаха повече като екипи на специалните сили, отколкото като редовна пехота.

Докато изучаваше изкуството на парашутните скокове, неговите началници от въздушнопреносимите сили му предложиха шанс да упражни любовта си към символите.

За външни лица е лесно да пропуснат богатството от институционални символи в армията. Значки за квалификация, ленти, медали, нашивки на отделните подразделения — дори специални шапки, ботуши или песни — заемат голямо място в чувството на войника за принадлежност и гордост. Те наистина не са жизнено необходими, но представляват нещо повече от пищна украса. Силни мъже често се разплакват в присъствието на някое парче оцветен плат, което притежава особено голямо значение за тях.

Не че няма място за показност и перчене с военната униформа. Нужно е достойнство, но не е необходимо един войник да изглежда плах. Тук малко стил не е излишен. Ярбъро винаги съзнаваше тези истини.

„Характерната униформа — пише той, — подсилва индивидуалната гордост на войника, прави го особен човек, прави го специален.“

Не е учудващо, че неговите началници парашутисти са знаели за склонността му към рисуването и затова поискали от него да създаде първата значка за квалификация във въздушнопреносимите сили, а след това да намери майстор на сребърни изделия, който да изработи достатъчно значки за награждаване на първата група квалифицирани парашутисти. Въздушнопреносимите сили все още носят значката с крилца, проектирана от Бил Ярбъро.

Талантите му не се ограничаваха с тези значки. Той имаше дарба за моделиране на специално облекло: първите обувки за парашутисти например — обувките за скокове имаха същото значение за парашутистите, каквото имаха зелените барети за специалните сили — и по-късно той щеше да създаде и други образци военно облекло, някои от които намериха място в каталозите на специалисти по полево облекло като „Л. Л. Бийн“.

В първите си дни като командир на „зелените барети“, той настояваше за използването на ножа „Бауи“^[5] едновременно като оръжие за ръкопашен бой и като символ на достойнство. По едно време сабите задоволяваха тази нужда, но армията ги премахна. В ХХ век те не бяха по-практични от конната кавалерия. За Ярбъро ножът „Бауи“ изглеждаше великолепен заместител, символ на фронтната традиция и героичното минало.

Ярбъро мечтаеше да подари нож „Бауи“ на всеки нов член на своите специални сили, заедно със зелената барета. От двете страни на ножа щеше да има надписи: от едната името на войника, а от другата — мотото на специалните сили: *de oppresso liber* („да освободим потиснатите“).

Сухопътните сили така и не одобриха идеята, но Бил Ярбъро продължи да предлага нови идеи.

Като филмите например.

През 1941 г. Бил Ярбъро се превърна в лидер на новия тип воители от въздушнопреносимите сили и научи важен урок за убеждаването на армията И американската общественост в полезността на авангардната, но може би до известна степен предизвикваща подозрения военна част.

Холивуд помогна.

През 1941 г. филмовото студио „Рейдио Кийт Орфиъм“ направи филма „Парашутен батальон“ за трима млади мъже, в ролите Робърт Престън, Едмънд О’Брайън и Хари Кеъри, които преминават обучение по парашутизъм. Тъй като големите звезди не можеха да рискуват живота си, скачайки от самолети, Бил Ярбъро и другарите му парашутисти изпълняваха ролите на дубльори каскадьори. Филмът не беше голям хит, но възхваляваше въздушнопреносимите сили и накара както „голямата“ армия, така и обществеността да им обърнат повече внимание.

По-късно Ярбъро използва подобна възможност, когато писателят Робин Мур се появи при него с идея за роман за специалните сили. Ярбъро толкова много хареса идеята, че се превърна в своеобразна муза при написването на „Зелените барети“, който по-късно стана хитов филм на Джон Уейд.

Филмът „Зелените барети“ изигра ролята на „Демонстрацията Гейбриъл“ за американската публика.

Но Ярбъро не спря дотук.

Той обичаше военните оркестри още от времето на службата си като обикновен редник. Харесваше начина, по който старите маршове и военни химни разнежваха сърцето. По-късно, като командир на специалните сили, силно вярваше, че „зелените барети“ заслужават собствен, вълнуващ сърцето военен химн. Той първо накара капелмайстора в „Уест Пойнт“ да напише марш на „зелените барети“. После един ден в офиса на Ярбъро се появи съвсем неочаквано млад сержант от специалните сили на име Бари Садлър и засвири написана от него песен, наречена „Балада за «зелената барета»“.

*Бойци от небесата,
безстрашни мъже, които скачат и умират...*

Това изпълнение бе последвано от друго и не след дълго сержант Садлър, все още на действителна военна служба, се появи в „Шоуто на Ед Съливан“, за да изпее баладата си. Публиката беше изумена; песента се превърна в хит; тя бе преведена на много езици; любовта и уважението към специалните сили на Съединените щати растяха главоломно — и Бил Ярбъро не само разполагаше с химн, но и постигна още един голям публичен успех за своите „зелени барети“^[6].

Сега той имаше свой роман за специалните сили, свой филм за специалните сили и свой химн на специалните сили. Трябваше му само още един компонент: молитва на специалните сили — няколко непринадлежащи към никое вероизповедание думи, които да изразяват и дефинират начина, по който войниците от специалните сили могат да се обръщат към своя Бог (в окопите нямаше атеисти). Това трябваше да бъде нещо, което да се отнася за всичките му хора, независимо от расата или вярата им. И ето какво написа той:

Всемогъщи Боже, който си творец на свободата и защитник на потиснатите, чуй нашата молитва:

Ние, мъжете от специалните сили, признаваме зависимостта си от теб за запазването на човешката свобода.

Бъди с нас в стремежа ни да защитим беззащитните и да освободим поробените.

Нека винаги помним, че нашата нация, чието мото е „На Бог се уповаваме“, очаква да се държим достойно, никога да не засраим нашата вяра, семейства или ближни.

Дай ни мъдрост от ума си, смелост от сърцето си, сила от ръката си и защитата на твоята длан.

Ние се сражаваме за теб и на теб принадлежи короната на победителя.

Защото твои са царството небесно и силата и славата завинаги.

Амин.

През Втората световна война Ярбъро продължи да скача от самолети, но вече в бойна обстановка — при нахлуването в Северна Африка през ноември 1942 г. (първото използване на американски парашутни войски в бой) и в по-късните операции в Тунис. Командваният от него парашутен батальон загуби при нахлуването в Сицилия двама и три самолета от „приятелски“ зенитен огън. По-късно батальонът се сражаваше в Анцио и един от войниците му, сержант Пол Б. Хъф, беше първият войник парашутист, спечелил Медал на честта. След това батальонът бе пуснат над южна Франция и се сражаваше на територия от френската Ривиера до приморските Алпи. Към края на войната той получи повишение на бойното поле в чин полковник и му възложиха командването на боен пехотен полк, който се сражаваше по скалистото италианско крайбрежие до Генуа. В хода на тези сражения бе награден със Сребърна звезда.

Ала в миналото Ярбъро бе стигал близо до провал на военната си кариера.

Винаги откровен, той открито подложи на съмнение решенията на своя командир при масираната въздушна атака срещу Сицилия, при която бяха свалени много транспортни самолети и загинаха много хора. Командирът му, генерал-майор Матю Риджуей, не беше доволен от избухванията на подчинения си и му отне командваното подразделение. За щастие тогавашният началник на Риджуей генерал-лейтенант Марк У. Кларк, командир на 5-та армия, харесваше Ярбъро и го смяташе за многообещаващ безразсъден млад човек. Кларк му осигури временна работа в щаба, а по-късно и друго бойно подразделение.

С времето Ярбъро и Риджуей станаха добри приятели и Ярбъро наистина осъзна, че Риджуей е направил необходимото със заповедта си за атаката. Това беше като историята с Айзенхауер и деня за започване на настъплението. Атаката трябваше да бъде толкова съкрушителна, че да осигури победа въпреки големите загуби. Това е кошмарът на всеки командир — но се оказва важен урок за младия Ярбъро.

След войната го изпратиха във Виена като командир на военната полиция на Съединените щати в Австрия и в столицата Виена. Работата приличаше на тази на полицейски началник, но включваше и сътрудничество със съответните офицери на трите други окупационни сили: Англия, Франция и СССР. Случи се така, че на този пост Ярбъро се запозна за пръв път с така наречените по-късно „граждански въпроси“.

Тъй като официалната мисия на четирите окупационни сили бе възстановяване на гражданския ред и върховенството на закона, Ярбъро се интересува как окупационните войски можеха да разстроят този процес — чрез престъпна дейност например. За тази цел той започна статистическо изследване, посочващо националностите, отговорни за най-големия брой престъпления, и характера на тези престъпления. След това публикуваше редовно брошура с графиките на убийствата, изнасилванията, кражбите, палелите, черната борса и т.н.

Резултатите бяха забележителни. Руснаците извършваха най-много престъпления, следвани от французите, американците и накрая британците.

Съществуваха много фактори за това. Националностите, страдали най-много под германска и австрийска окупация, не показваха особено желание да защитават правата на германците или австрийците. Но беше еднакво вярно, че профилът на различните окупационни войници е тясно свързан с тяхното поведение. Бойните американски части се държаха доста прилично и дисциплинирано, но когато на тяхно място започнаха да пристигат невоювали подразделения, дисциплината се влоши и престъпленията започнаха да се увеличават.

Руснаците очевидно изобщо не подбираха своите войници. Фактически, както Ярбъро научи от руския си колега, с когото се сприятели, беше съмнително дали повечето руски командири знаеха къде се намират хората им. Тяхното непрекъснато мотаене насам-натам беше жива подигравка с разпоредбите.

Ярбъро няколко пъти се опита да определи границите на американското участие в тази ситуация. Според него Виена бе нещо повече от окупирана столица; тя представляваше значителен политически експеримент, чийто успех или провал можеше да определи бъдещата политическа посока, поета от голяма част от Европа. Струваше му се, че Съединените щати трябва да изпратят представители, които да представят страната в добра светлина — хора, способни да упражнят положително психологическо влияние.

Но когато се обърна към началниците си с това предложение, те му дадоха ясно да разбере, че то е неосъществимо. Трябваше да се задоволи с такива хора, каквито се изпращаха навсякъде — както в сухопътните сили, — и да остави останалото на ръководството. Това беше, както той се изрази, „старият отговор“.

Имаше нужда от нов отговор: на това поприще трябваше да се допускат само подобрени хора. През последвалите години той приложи това прозрение и в други силно политизирани страни като Виетнам, Лаос, Камбоджа и Тайланд.

Във Виена (и по-късно в югоизточна Азия) цивилните имаха големи очаквания от американците, които се появяваха сред тях. Те бяха с висок статут и имидж. Представляваха огромна, могъща страна; намираха се там, за да помогнат. Старият армейски порядък нямаше да помогне за реализирането на тези очаквания.

„Обикновените“ войници не бяха подходящи за тази работа. Имаше нужда от „специални“ войници.

Бил Ярбъро загуби тази битка. Но прозрението остана в съзнанието му.

Последвалите години преминаха по нормалния и не особено вълнуващ път, отреден на офицерите от сухопътните сили със среден ранг. Той се дипломира през 1951 г. в Британския щабен колеж в Камбърли, Англия, след което прекара следващите две години като щабен офицер в Лондон, представляващ Съвета на началник-щабове на Съединените щати в проекта за изработване на рамка за Организацията на Северноатлантическия договор. Там срещна и се сприятели с един човек, Роджър Хилсман, който щеше да окаже голямо влияние върху специалните сили. Също завършил „Уест Пойнт“ и бивш партизанин от Втората световна война с „Мародерите на Мерил“ в Бирма^[7], Хилсман по-късно стана шеф на разузнаването в Държавния департамент, после помощник-държавен секретар по далекоизточните въпроси по време на президентството на Кенеди и един от неговите главни външнополитически съветници. Хилсман повече от всички останали бе съветникът на Кенеди, отговорен за неговия интерес към специалните методи на воюване.

След като напусна Англия, Ярбъро се записа във Военния колеж на сухопътните сили и след дипломирането си остана там две години като преподавател. През този период той направи изследване на различните форми, които бъдещите войни могат да приемат, включително партизанската война. Във връзка с това изследване той посети специалните сили във Форт Браг, тогава под командването на подполковник Едсън Д. Раф, друг представител на първите парашутисти и ветеран от нахлуването в северна Африка през 1942 година. В щаба на специалните сили запознаха Ярбъро като изтъкнат гост с тяхната мисия и способности, но въпреки ентузиазма на Раф той не се впечатли особено от видяното: заключи, че по време на голяма война специалните сили могат да окажат известно влияние върху партизаните и да ги ориентират към нашата кауза, но това ще бъде от второстепенно значение.

През 1956 г. го изпратиха в Камбоджа като заместник-командир на Групата за военна помощ, където прекара много време на учения с камбоджанските войски — още едно полезно преживяване (той обичаше Камбоджа). Беше впечатлен преди всичко от физическите трудности при воденето на традиционна война в тази среда и от способността на камбоджанските войници да съществуват и виреят въпреки тях в нея.

Той разказва за това:

През 1956 г. двамата с генерал Чиколела служехме в Група за военна помощ (ГВП), пътувахме няколко пъти до източните провинции. Веднъж изминахме цялото разстояние от Пном Пен до Бан Ме Туот по един път, построен от французите, обрасъл с дива растителност. Още се виждаха ръждясали останки от войната и в граничните райони силите на двете страни (комунисти и антикомунисти) се бяха срещнали и отдръпнали, защото нямаше признаци за военни действия по границата между Камбоджа и Виетнам; но когато човек навлезеше във Виетнам, виждаше укрепления срещу най-вероятните подходи.

Пътуването из тези две провинции беше много трудно, особено в дъждовния сезон. При едно от пътувания ни заваляха поройни дъждове.

Придружаваше ни малка група камбоджанци, камион с товароподемност три четвърти тон, два джипа и едно ремарке. Мракът бързо се спусна, както става в тропиците, и пътят, по който се движехме, започна да изчезва под водата. От двете ни страни имаше само равнини и започнах да се отчайвам. Не само бе възможно да се удавим, но и можехме да джапаме наоколо из този наводнен и еднообразен пейзаж, докато съвсем се загубим, което също не беше приемливо.

Как трябваше да постъпим?

Точно преди да изчезнат последните остатъци светлина, открихме малка могила — малък хълм — и

замъкнахме оборудването си върху него, докато дъждът продължаваше да се излива отгоре ни. После разположихме спалните си чували под каквото прикритие успяхме да намерим и се опитахме малко да отдъхнем. Щяхме да видим на сутринта какво друго можем да предприемем.

Около три часа през нощта чухме звуци в посоката, от която бяхме дошли. Скоро зърнахме мигаща светлина през дъжда — мятащата се светлина на фенерче — и звуците на керван мулета, който приближаваше по пътя.

След около половин час се появи мокър до кости млад камбоджански лейтенант, който козирува и попита:

— Мога ли да ви помогна?

Ние отговорихме:

— Добре, кой си ти? Къде отиваш? Как стигна дотук?

— Отиваме до граничния пост на границата — отговори той — и просто се придвижваме през калта.

— Но как го правите?

Той ни показа.

Използваха лебедка, закачена за предната броня на камион с товароподемност три четвърти тон. Закачваха въжето на дърво и се изтегляха напред около осем или девет метра. И след това повтаряха процедурата. Бяха изминали целия път дотук по този начин.

— Ще спрете ли тук за нощта? — поинтересувахме се ние. — Или докато дъждът спре?

— О, не, напред по пътя има много по-добро високо място. Ще се изкачим дотам. — И след това каза: — Можем ли да ви теглим с нас?

— Не, ще изчакаме да се съмне — отговорих аз.

Продължихме на разсъмване. Водата малко бе спаднала и можеше да се види къде отиваме.

След около шестнайсет километра стигнахме до лагера, в който камбоджанският лейтенант вече бе разположил имуществото на командния си пост. Офицерите вече бяха съблекли униформите си и ги бяха сменили с техните „сампот“ — дреха от плат, който се

увива около тялото — и войниците ординарци ги обслужваха. В тази среда те се чувстваха напълно у дома си... наистина добра джунгла и добри граничари.

След известно време най-после стигнахме до граничния пост, който бе нашата цел. Той приличаше на форт в нашия стар Запад. Беше заобиколен със заострени колове срещу примитивните племена от хълмовете, които те наричаха „мнонги“, а виетнамците — „планинци“. На сутринта прозвучаваше тръбата, издигаха знамето и кхмерските войници отиваха до града (който беше наблизо), търгувайки с камъчета цирконий, точно както нашите войници първопроходци са търгували с индианците.

Е, аз имах чувството, че от камбоджанците ще излязат превъзходни войници за специални военни действия от партизански тип.

Семето за още една мисия на специалните сили беше посято.

През 1957 г. Ярбъро пое командването на 7-ми пехотен полк и го прехвърли в Германия от Форт Бенинг, Джорджия. Оттам го изпратиха в контраразузнаването в Европа... и след това във Форт Браг, за да командва специалните сили.

НОВА ФОРМА НА ВОЙНА

Размишленията на Джон Кенеди върху нетрадиционната война бяха в отговор на твърде реални тревоги през 50-те и 60-те години — изглеждащото неумолимо и коварно разпространение на „комунистическата империя“ и внезапния крах на колониализма.

Колониализмът — господството на западните сили върху народите от Третия свят заради икономическата им експлоатация — продължи няколко века. За неговата смърт (освен в съветската му версия) бяха необходими две десетилетия през годините след Втората световна война.

Тъжно е, че оттеглянето на старите колониални господари донесе много малко благополучие на новите независими страни от Третия свят; старите господари оставиха след себе си много малко способни местни лидери и много малко средства, с които те да работят. Отпадането на „бремето на белия човек“^[8] се оказа неизпълнено обещание. В повечето нови деколонизирани страни от Третия свят липсваха необходимите инфраструктури за поддържане живота на обществото — транспорт, образование, здравеопазване, банки и инвестиции, и най-вече приложими закони и ефективна съдебна система за тяхната защита. Новопоявяващите се лидери от Третия свят много често се интересуваха главно от личното си възвеличаване и богатство, вместо от продължителната тежка работа, необходима за изграждане на жизнеспособна нация.

Гражданите на тези държави искаха това, което всички желаят — по-добър живот за себе си и за своите деца. „Ние изхвърлихме старите господари. Сега заслужаваме да видим плодовете на победата си,“ с основание настояваха те (нерядко след продължителна, тежка борба, болка и жертви).

Когато резултатите не се появиха незабавно — и фактически, изглежда, се отдалечиха още повече в по-мизерното и прогнило от корупция бъдеще — не е трудно да си представиш, че те са обзети от смут и настроението им се влошава.

Естествено, тази потенциално взривоопасна ситуация се превърна в главно бойно поле на битката между комунистическите сили и Запада. Ставаше дума за властта и влиянието над огромна част от населението на света, както и за контрола над огромно богатство от природни ресурси.

Комунистите, повече подтиквани от идеологически причини, започнаха това състезание с няколко предимства: те не бяха свързани със старите, дискредитирани колониални сили и обещаваха рай на земята... и то скоро. Китайците разработиха особено ефективни техники за трансформиране на объркването, недоволството и гнева срещу провалилите се или провалящи се правителства от Третия свят, в механизми, които сериозно заплашваха тези системи.

Западните сили (особено Съединените щати като техен лидер) започнаха борбата със сериозно изоставане. Комунизмът символизираше светлото и бленувано бъдеще, а демокрациите и капитализмът — дискредитираното минало. И демокрациите не бяха особено вещи в психологическите операции на борбата. Демократичният капитализъм и господството на закона, приспособени към културните нужди и традиции на всяко общество, остават най-добрата надежда за повечето народи по света. Западът не успя да свърши много добра работа в пропагандирането на тази истина.

Победата на Мао Дзедун в Китай показва пътя на другите: объркването и недоволството могат да бъдат трансформирани в разкол и опозиция. Опозицията може да бъде трансформирана в подривна дейност за сваляне на правителството и тероризъм. Подривната дейност и тероризмът могат да бъдат трансформирани в активен метеж. Метежът може да бъде трансформиран в партизанска война. И с времето партизанската война може да бъде трансформирана в обичайни военни действия — но само когато партизаните се почувстват напълно уверени, че изходът ще бъде в тяхна полза.

Всяка фаза в този процес подкрепя действия, целящи да се използват слабостите на управляващата система. Целта не е пряка конфронтация, а причиняване на загиване отвътре. Агенти корумпират или „обръщат“ политиците. Други агенти превземат профсъюзите, студентските групи, фермерските кооперативи; те проникват в медиите, в армията и в полицията — и всички те са оръдия за пропаганда и подривна дейност.

Революционерите не очакват да унищожат системата с единствен удар или поредица от удари. Всяка слабост им върши работа — икономическа, политическа, психологическа, физическа. Фактически всяка система често е най-уязвима психологически. В резултат подкопаване волята на врага за продължаване на борбата е винаги главна цел на нелегалната опозиция. Това може да отнеме много дълго време — години, дори десетилетия. Подривното ръководство, както учеше Мао, трябва винаги да проявява търпение.

Следователно всяка отделна фаза се подкрепя от фазите преди нея и всяка фаза остава активна дори когато възникнат нови фази. Същевременно различните елементи и фази на подривната опозиция са защитени от разкриване чрез сложна клетъчна структура. Можеш да отрежеш един пръст, но тялото остава и пораста нов пръст.

От това следва и че всички тези елементи зависят от почти непогрешимо разузнаване и те, общо взето, разполагат с него. Очите им са навсякъде; знаят всичко, което знаят хората.

И накрая следва, че по-активните фази зависят почти напълно от подкрепата на хората — с доставки, разузнаване, пари и доброволци. Тази подкрепа много често е придружена от голям риск и значителни разходи. Управляващите — както германците в окупирана Франция — търсят възможности за отмъщение или просто начини за изразяване на предупреждение. Колкото са по-заstrasени, толкова по-вероятно е да започнат удари на сляпо — което представлява психологическо предимство за революцията.

Разбира се, на такива нападения могат да устоят силни и високо мотивирани хора.

От това идва знаменитата алюзия на Мао за морето и рибата. Хората са морето, революционерите са рибата. Морето подкрепя рибите. То ги крие и от хищници. Революционерите искат да се показват открито само когато самите те не са уязвими. След това изчезват обратно в морето, планините или джунглата.

Разбира се, революционерите почти винаги получават подкрепа от една или друга комунистическа сила. Това беше война чрез представители.

Лидерите от Третия свят прекалено често продаваха услугите си на този, който даваше най-висока цена, или на този, който ги търсеше в момента.

Това беше новият тип война на президента Кенеди. Тя се водеше под много названия — революция, народна война, тайна война, многоизмерна война, тлееща война, война в сянка. Всички тези названия бяха полезни и описваха някой значителен аспект от борбата.

Но съсредоточаването върху прикриването и сложността сочи една трудна, но основна истина: старият начин за водене на войни просто нямаше да свърши работа. Не можеше просто да изпратиш кавалерията или бронираните полкове. Да бомбардираш хора бе възможно в каменната епоха и техните деца щяха да излязат от дупките си, за да хвърлят камъни и отново да се скрият обратно в тях.

Къде е врагът? Срещу кого всъщност се сражаваме? Когато завземаме парче територия, държим ли нещо, което си заслужава да се задържи?

Президентът го каза ясно: необходима е нов вид бойна сила. Тази сила трябваше да познава партизаните като пръстите на ръката си — как живеят, как се сражават, как плуват в морето от хора. В това отношение специалните сили на Банк-Волкман-Маклуър нямаха проблеми, но уменията за саботаж зад вражеските линии и воденето на партизанска война бяха твърде недостатъчни. В началото на съществуването на специалните сили се очакваше партизаните да бъдат наши приятели. Когато се превърнаха в наши врагове, бе необходима преориентация. Това не беше гигантска преориентация, но възгледите трябваше да се променят и да се усвоят нови умения.

Защото не можеш просто да ликвидираш партизаните, без същевременно да разбираш и да атакуваш сенчестите механизми, които ги пораждат и подкрепят — огромната мрежа от подривна дейност, терор, поддръжка и разузнаване. Но постигането на тази цел, без същевременно да се унищожат напълно свободите, които Съединените щати се опитваха да запазят и популяризират, беше невероятно трудна задача.

Нито пък бе лесно да се влезе в нечий чужд дом, за да се подреди. За суверенните държави вътрешната подривна дейност е много чувствителен въпрос. Те не са готови да допуснат чужденци до механизмите, които я подкрепят. Фактически правителствата на тези държави често сами са болни.

Предложеното от революционерите лекарство може и да не е подходящо, но каузата им може да е справедлива.

Това означаваше, че ако американските специални сили можеха да свършат нещо добро в една контрареволуционна обстановка, те трябваше да са в състояние да балансират по много тънко и рисковано въже. Трябваше да се отнасят към местното правителство с много внимание и ловкост, като спазват указанията, дадени от собствените им командири и правителство, и същевременно развиват добро разбирателство с местните хора.

Предвид тази много чувствителна психологическа и политическа среда, за Бил Ярбъро стана ясно, че критериите за специалните сили ще трябва да включват много повече неща от умения в партизанската война. Личният характер придоби изключително значение — преценката, зрелостта, самодисциплината и способността да се работи в хармония с хората, които бяха много различни в културно отношение от американците.

Какъв войник действа ефективно в такава среда?

Преди всичко — и това е толкова валидно сега, колкото беше и през 1961 г. — това е човек, който мисли така, както не може да се очаква от конвенционалните войници. Подобно на всички войници, мъжете от специалните сили действат под единно командване, но за разлика от останалите, те не винаги могат да имат пряка или дори редовна връзка с командирите си. Това означава, че понякога трябва да действат самостоятелно, което означава неизбежно да вземат собствени решения — макар и базирани, каквато е надеждата, на ясно разбиране на намеренията на техните командири и тяхното отечество. Понякога тези решения оказват много по-голямо влияние, отколкото решенията, които може да се наложи да вземат конвенционалните войници. Те не само могат радикално да променят живота на много хора или да доведат до смъртта им, но и да повлияят на политически решения нагоре по йерархичната стълба на командването чак до президента.

Същевременно възникват сложни проблеми, които могат да бъдат разрешени само от войниците на специалните сили. Много от тези проблеми са практически — на войник от специалните сили може да се наложи да изражда бебета, да вади зъби или да проектира мост и да надзирава неговото изграждане. Други проблеми са психологически — на войниците от специалните сили може да се наложи да убеждават, да ласкаят или да манипулират някой не особено приятелски настроен

местен лидер, за да работи за цели, които са в интерес на Съединените щати, но не са очевидно в негов интерес. И в двата случая възникващите проблеми са по правило неочаквани, сложни и с неясен край, като няма гаранция за помощ от горе.

В допълнение, войниците от специалните сили не могат да фокусират индивидуалните си тактики, техники, способности и мислене само върху няколко конкретни дейности. Те не могат да разчитат само на добре усвоени войнишки умения. Те се обучават по такъв начин, че от тях се очаква да притежават широко мислене. Когато разрешават някой проблем, те не само се опитват да го разрешат по най-добрия начин за екипа си, но и по най-добрия начин за Съединените щати. Те трябва да умеят да различават и разрешават такива проблеми в цялата им сложност.

Въпреки че беше натоварен от президента да създаде такива войници, пред Бил Ярбъро стоеше голяма задача. Той трябваше да поеме „старите“ специални сили и да ги превърне в „нови“ специални сили — и не всички от „старите“ желаеха да станат „нови“. Той трябваше да развие малкия и маргинален екип в сила със значителни размери и с много увеличен капацитет и да привлече към нея най-добрия човешки материал. Това означаваше да „обходи“ останалата армия за хора, от които никой не желаеше да се откаже (той имаше властта да го направи, но не и без голямо възмущение). Трябваше да отстрани онези, които не отговаряха на изискванията, като същевременно образова и обучи по най-високи стандарти избраните и проверени мъже, които оставаха, и след това да ги изпълни в индивидуален и колективен план с гордост и самочувствие. Той трябваше да изучи природата на врага и начините, по които други се бяха научили да се сражават с такъв враг; трябваше да го постигне толкова щателно, колкото рядко — ако изобщо — е било постигано от военна организация, и трябваше да открие начини, за да накара своите специални сили не само да научат тези прозрения, но и да ги превърнат в част от кръвта и сухожилията си. И накрая, той трябваше да продължи да популяризира своите крехки и уязвими специални сили сред „големите“ сухопътни сили и американския народ.

НОВ ВИД БОЙНА СИЛА

Бил Ярбъро беше изправен пред голяма задача, но първо трябваше да почисти къщата си — което включваше вдигането на летвата.

Малко след като пое командването на специалните сили през 1961 г., Ярбъро осъзна, че значителна част от старите войници в специалните сили не отговаря на стандартите, които изисква новата му бойна сила. Тези стари войници бяха корава пасмина — от устата им излизаше огън и жупел. Бяха изключителни войници, но не на всички можеше да се разчита, че ще оперират добре в политически и психологически чувствителни ситуации.

— Онези, от които преди всичко исках да отърва „зелените барети“ — отбелязва Ярбъро, — бяха „старите командоси със спортни бандажи“, тип рейнджър. И трябва да отбележа, че в специалните сили имаше значителен брой от тях.

Сражавал съм се с рейнджърите през Втората световна война, познавах ги и им се възхищавах заради най-добрите им качества: те бяха галантни „кръвопийци“. Бяха като бойни машини. Бяха всичко друго освен дипломати и отхвърляха всеки намек, че трябва да бъдат. И не обръщаха внимание на това, което можем да наречем по-човешки качества като състрадание, жалост и милост. Ако подобни прояви подхождаха на случая, много добре; но ако не подхождаха — още по-добре. Те бяха там, за да убиват. Боже, където и да изпрацахме рейнджърите и командосите, те бяха готови да отидат. Нямахме никакво съмнение в това.

Та заради това някои от колегите ми в армията, заемащи ключови постове в Министерството на отбраната, продължават да гледат на специалните сили като на вид командоси. Те никога не можаха да разберат защо ние трябваше да се отървем от толкова голям брой стари войници с бандажи или защо по-късно имахме толкова висок процент отпаднали в нашия квалификационен курс. Те не можаха да разберат, че хората отпадат заради преценката си или заради неспособността си да разбират хуманността... Човек, който не можеше да легне по корем

до някой планинец и да му покаже гледката (на мушката на оръжието), беше безполезен за мен.

Постоянно ни търсеха обяснение за високия процент отпаднали, но доколкото зависеше от мен, не отстъпихме и на сантиметър и аз защитавах докрай напускането на всеки човек, който излизаше от това връщало гърне и навън от системата.

Някои от старите войници в специалните сили бяха груба пасмина както по време на служба, така и извън нея — и това докара на Ярбъро нови проблеми за разрешаване.

Тъй като специалните сили бяха маргинално подразделение, където повишенията бяха рядкост, най-добрите офицери избягваха по възможност назначенията в тях. През онези дни нивото на обучението за офицери в специалните сили също бе ниско; квалификационният курс например можеше да не бъде задължителен за офицери от бойните части и те често се възползваха от това.

Поради различни причини бъдещето за добрите войници от специалните сили беше по-обещаващо и качеството на тяхната подготовка бе високо (мнозина от тях бяха ветерани от Втората световна война и/или Корея със значителен боен опит; повечето бяха ранявани), и Ярбъро искаше да използва максимално уменията им в обучението на по-младите си войници. Но те същевременно бяха склонни да действат така, сякаш имаха карт бланш да вършат всичко, както им скимнеше. Развихряха се, когато бяха на учения с по-младите войници.

Трябваше да бъдат обуздавани.

Офицерите обаче представляваха по-голям проблем. Сред тях имаше и забележителни изключения, но прекалено много офицери гледаха на назначението си като на място за паркиране и мъжки забавления — пиене, необуздани партита, ходене по жени, ухажване съпругите на колегите си.

Това трябваше да се спре.

Скоро след като пое командването, Ярбъро отведе офицерите си — капитани и с по-висок чин — на лагер в боровите гори и ги уведоми направо какво очакваше от тях. Той не беше деликатен.

Събитието дълго време се помнеше като „Горската реч“ на Ярбъро.

— Докато отговарям за Специалните сили — каза им той, — правилата ще бъдат променени. Ще има ново начало.

Първо, няма да има никакво женкарство, никакво пиянство, никакви диви партита, никакви изневери. Няма да има размирници. Никакви необуздани мъже. Отсега нататък всички тези безобразия се преустановяват и няма да има никакви отклонения от приетите норми на поведение. Ще има морални стандарти, ще има дисциплинарни стандарти, ще има стандарти за външния вид.

Второ, всички офицери ще преминат квалификационния курс. Никакви изключения. Независимо от ранга.

Трето, всичко, което казвам, се отнася за всички чинове. Никакви изключения. Така че ще обясните ясно всичко това на всеки от войниците си.

И накрая, ако не ви харесва, можете да постъпите по два начина. Можете да приключите кариерата си. Или можете да дойдете в офиса ми и да поискате прехвърляне някъде другаде. В противен случай, ако желаете да останете в този екип, тук ще има големи промени.

Най-лошите напуснаха. Най-добрите останаха. И Ярбъро се захвана с оставащата истинска работа.

Офицерите и войниците от специалните сили забелязаха, че започват да ги повишават в чин. Ако човек попаднеше в специалните сили и успееше да се задържи в тях, можеше да очаква много бързо повишение и дълга армейска кариера, ако я желаше.

Така че специалните сили престанаха да бъдат задънена улица за необуздани мъже, неудачници и бивши фронтовици. Те се превърнаха в желано място. Място, в което имаше истинско действие.

Скоро след като администрацията на Кенеди определи „контрареволуционната дейност“ като официален инструмент на външната политика на Съединените щати, стана ясно, че някои от главните оръжейни системи, необходими за тази дейност, трябваше да бъдат създадени от специфичните ресурси на поведенческите и социалните науки — психология, антропология, политология, икономика, история и международни отношения. Проблемът беше в интегрирането на тези дисциплини с по-преките военни функции за

създаването на ефективен инструмент в сенчестата среда на действителните контрареволуционни кампании.

Центърът за специални бойни действия трябваше да изследва тази нова област.

Самият Бил Ярбъро беше учен и интелектуалец и опитът в разузнаването и контраразузнаването го бе научил как да разбира противниците (и приятелите си). Той знаеше къде и как да търси източници на познание и вдъхновение.

Първо се обърна към Роджър Хилсман, който вече беше играл главна роля в Държавния департамент и Белия дом за популяризиране на концепцията за контрареволуционната тактика и сложния свят на специалните бойни действия. Хилсман посети няколко пъти Центъра за специални бойни действия и запозна Ярбъро, щаба и студентите му с ценна информация и прозрения.

Също така Ярбъро и неговият щаб изучаваха положителни и отрицателни примери: положителни в случая с британците, чийто триумф в Малайзия посочи пътя към работеща контрареволуционна доктрина — комбинация от познание за местните култури и готовност за безкомпромисна бруталност при проникването в местните революционни движения и тяхното изкореняване. Отрицателен в случая с французите в Индокитай и тяхната фалшива победа в Алжир.

Другите му редовни съветници включваха експерти като Чарлс М. Тейър, шефът на военната мисия на Съединените щати в Югославия през Втората световна война, който по-късно оглави радиостанцията „Гласът на Америка“; доктор Джей Заводни, тогава професор по политология в университета на Пенсилвания, сражавал се с полските нелегални във Варшава през Втората световна война и по-късно автор на многобройни трудове за специалните бойни действия и психологическите операции; и неколцина други с подобен опит.

Някои от консултираните и изучавани източници бяха противоречиви. Ярбъро не се страхуваше да шокира студентите си. Работата нямаше да се свърши с традиционно мислене.

Клонящият към левия политически спектър френски воин и писател Бернар Фал например често изнасяше лекции в курсовете по специални бойни действия на Училището за специални бойни действия. Автор на сега вече класическата история на войната на Франция в Индокитай „Тъжна улица“, която се използваше като текст в

училището, Фал имаше остър език, беше язвителен и се отнасяше презрително към американските усилия в югоизточна Азия. Думите му често предизвикваха разгорещената реакция на войнишката аудитория.

„На негова страна — пише Ярбъро — бяха фактите, цифрите, историята и личният опит. От страна на студентите обикновено се наблюдаваха емоционално огорчение от наранена гордост и недостатъчна информираност.“

Накрая презрението на Фал към американската политика във Виетнам привлече вниманието на „онези хора там в Пентагона“ към лекциите му във Форт Браг. Позвъниха на Ярбъро от Вашингтон:

— Французинът Бернар Фал вече не е желан в Училището за специални бойни действия — казаха му оттам. Но когато Ярбъро настоя да получи тази заповед в писмен вид, искането беше оттеглено и каталитичното присъствие на Фал продължи да разтърсва младите „зелени барети“ в училището.

Друг противоречив източник на прозрения за специалните бойни действия беше един изключително впечатляващ полковник от военновъздушните сили на име Едуард Лонсдейл — герой от действителния свят, който сякаш бе изскочил от шпионски роман. Фактически неговата история вдъхнови не един романист; той бе моделът за главния герой в романа на Греъм Грийн „Тихият американец“ и в романа на Ледърър и Бърник „Грозният американец“ (техният герой притежаваше елементи и от личността на Роджър Хилсман). Макар и противоречиви — поведението му във Виетнам се поставяше под въпрос, — неговите изпълнения бяха истински. През 50-те години Лонсдейл беше прехвърлен в ЦРУ и изпратен във Филипините, където осигури на агенцията най-голямата ѝ победа срещу комунистическите въстаници там, наречени хуки.

Той постигна това по няколко начина. Първо, издигна един несъмнено велик човек, Рамон Магсейсей, като алтернатива на комунистите. Магсейсей, за когото се твърдеше, че е едновременно Вашингтон и Линкълн на Филипините, стана президент на страната, но загина при самолетна катастрофа много скоро, след като зае този пост. Второ, Лонсдейл бе лудият гений на изкуството, което по-късно стана известно като „черни“ психологически операции — вредни за врага лъжи. Например той разпространяваше по селата слуха, че мъже със злоба в сърцата си ще се превърнат в храна за местния вампир.

След това караше хората си да източат кръвта на някой мъртъв хук, те пробождаха дупки на шията му и го оставяха по средата на оживен път, Мълвата, че хуките са станали плячка на вампира, се разнасяше много бързо. Но третото и най-важно за изследванията на Бил Ярбъро върху същността на специалните и политически бойни действия бе следното по собствените му думи:

— Ед Лонсдейл ме накара да разбера връзката между това, което ние неточно наричаме граждански въпроси, и способността на една редовна армия да функционира сред хората. Това прозрение до голяма степен бе отговорно за ефективността на контрареволуционната операция на Филипините. То накара хората да почувстват, че военните не са потисници, а представители на правителството; и че щом са готови да помагат на хората, значи и правителството им одобрява този подход.

Добрите дела на мъжете в униформа говореха в полза на добронамереността, правилните намерения и доброто име на правителството.

— По-късно при изследванията си — продължава той — открих, че не Ед Лонсдейл е авторът на тази концепция... а Мао Дзедун. Мао беше най-великият съвременен поддръжник на тази философия.

Изучавайки кампанията на Мао, довела до изгонването на Чан Кайши от континентален Китай, открих, че в началото националистическите армии са били много по-многобройни от комунистическите сили. Но при отстъплението на Мао по пътя на дългия му марш неговите войници се отнасяли към хората много щедро, любезно и с голямо уважение. Така, вместо да избягат от пътя на комунистите, както обикновено са постъпвали цивилните и армиите, хората са ги приветствали.

Това поведение води началото си от Деветте правила за поведение на Мао, които войниците от неговата Червена армия са били длъжни да запаметят (дори била написана музика към тях и те са се пеели ежедневно). Тези правила се спазвали много стриктно. Човек, който ги нарушавал, бил наказван жестоко и дори го ексекутирали.

Ето един пример:

1. Не бива да се конфискува нищо от бедното селячество.
2. Ако заемеш нещо, върни го.
3. Възстанови всички предмети, които си повредил.
4. Плащай за всичко, което купуваш.
5. Бъди честен във всички сделки със селяните.
6. Бъди любезен и учтив към хората и им помагай, когато можеш.

— На практика това означаваше — продължава Ярбъро, — че използваните от войниците на бойното поле правила не важат. Цивилните не бяха изритвани, ако попаднеха на пътя им. Войникът беше поощряван да споделя последната си кора хляб с някой селянин. Ако войник свалеше врата от някоя къща, за да спи върху нея, което е традиция в Китай, тя трябваше да бъде върната преди заминаването на армията. Най-доброто място за разполагането на оръдие може да се окаже центърът на някоя гробница. Дори в такъв случай комунистическата армия уважаваше хората и поставяше оръдието някъде другаде.

Вследствие на тази тактика комунистическата армия увеличи личния си състав, докато силите на Чан Кайши губеха доверието на все повече хора.

Внимателното изучаване на Мао, както и на други комунистически авторитети като Че Гевара, изясниха още повече картината на различните аспекти на партизанската война. (Трябва да се отбележи, че такива изследвания не бяха особено поощрявани от „онези хора в Пентагона“.) Изследванията на Ярбъро разкриха, че техният тип партизанска война съдържа следните съставни части:

1. Търпение, за да се издържи на продължителен конфликт. „Времето работи за нас. Времето ще бъде най-добрият ни стратег.“
2. Политическа грамотност на всички чиновове.
3. Интензивно ухажване на всички „малки хора“ за привличането им на страната на бунтовниците.
4. Отслабване морала на врага чрез непрекъснатата пропаганда и терористични действия.

5. Непрекъснати атаки срещу вражеския личен състав и слаби пунктове, но само когато бунтовниците имат тактическо предимство.

6. Избягване на сражения с еднакви или превъзхождащи вражески сили.

7. Отбрана само когато е необходима за оцеляване или за да се помогне на друго подразделение да се оттегли.

8. Отношение към снабдителната система на врага като към своя собствена — принуждавайки го да изхвърли своите припаси и ги завладявай след това.

9. Постоянен стремеж да се превръщат нелегалните сили в редовни армейски части, способни да посрещнат врага на собствена територия, когато времето и обстоятелствата правят победата сигурна.

С тези изследвания, които послужиха за ръководство, новата посока на специалните сили се изясни.

Ако работата им се състоеше в обучение на въоръжените сили на някоя застрашена страна как да се сражават с местни бунтовници, тогава първата им задача бе да демонстрират внимателно премислени и осъществени военни и невоенни действия, които щяха да позволят на тези сили да победят и да запазят подкрепата на народа. Всичко това щеше да изисква най-високо ниво на дисциплина не само от страна на „зелените барети“, но и от местните сили. Такава дисциплина щеше да осигури поведение за пример и висок морал сред хората в политически чувствителни региони.

Въпреки че традиционните войници обикновено не се интересуват от цивилните, които се озовават сред огъня на войната, когато стана очевидно, че политическите и психологическите последици от такава незаинтересованост могат да обезсмислят брилянтната победа на бойното поле, военните лидери трябваше сериозно да променят мисленето си. В армията на Съединените щати специалните сили първи официално получиха този урок и го приложиха на практика като военен принцип.

Не след дълго „зелените барети“, използвайки американска версия на „Правилата за поведение“ на Мао, започнаха да оказват мощно влияние върху живота на „малките хора“ от държавите в Третия свят, живеещи в отдалечени райони, които нерядко представляваха джунгла. Преди такива хора не попадаха в общата схема на военните маневри. От своя страна „малките хора“ бяха

подозрителни към чуждите войници на своя територия. Но комбинацията от лични качества и войнишки умения скоро започна да засилва сътрудничеството и взаимното доверие, които с времето се превърнаха във възхищение и приятелство.

„Зелените барети“ обръщаха внимание на всякакви дребни неща, от които останалите войници рядко се интересуваха. Например те помогнаха на един селянин да увеличи водата си за битови нужди, като му показаха проста техника за разкопаване на извори. Работиха заедно с него при построяването на дървен мост, който щеше да спести цял километър обиколка около блато, за да стигне до примитивното си парче обработваема земя. Показаха му как да изкопае напоителен канал. Дадоха му семена, от които поникнаха такива добри зеленчуци, каквито той дори не можеше да си представи. Но най-странният и най-стоплящ сърцето елемент от поведението им бе това, че обрънаха внимание на селянина като на човешко същество. Можеха да разговарят с него на собствения му диалект — може би не толкова гладко, но достатъчно добре. И споделяха живота на хората от селото. Хранеха се с тяхната храна и пиеха техните питиета; седяха вечер около огньовете им и разговаряха с тях; спяха в колиби като техните.

След установяването на приятелство започна изпълнението на военната задача за защита на селото. „Зелените барети“ очертаха контурите на селските укрепления и селяните поставяха ред след ред заострени колове в земята, наклонени към местата за подход към селото. С помощта на „зелените барети“ те изкопаха убежища в рамките на вътрешния периметър на селото. Изградиха система за подаване на тревога, като използваша стара джанта на камион или празна гилза от артилерийски снаряд, за да предупреждават за вражеско нападение. „Зелените барети“ през цялото време работеха заедно със селяните и когато нападението започна, те се сражаваха рамо до рамо с тях.

А-отделенията на „зелените барети“ винаги се отличаваха с медицински умения — в тях имаше двама отлично обучени медицински специалисти и всеки от останалите осем войници също притежаваше известни медицински умения.

Необходимостта от такова обучение бе наследена от мисията на първообраза на специалните сили, която се състоеше в организиране и обучаване на партизани и бунтовници. През първите дни от дейността

си партизаните са извънредно уязвими. За да се защитят, докато силата им нарасне, те трябва да се крият в труднодостъпни райони като джунгли, блата или пресечен планински терен. При такива условия ежедневно оцеляване често само по себе си е триумф. Ако някой партизанин е болен или ранен, той не може да разчита на външна помощ.

И тук медицинските умения на „зелените барети“ влизат в играта. Медиците на „зелените барети“ са в състояние да осигурят медицинското знание, за да могат партизаните да продължат живота си на действащи бойци.

Тези умения се използваха по подобен начин в селата, които бяха почти толкова изолирани, колкото и базите на партизаните, и даваха още по-сериозни основания за приятелство и доверие. Нерядко селяните получаваха за пръв път достъп до основна зъболекарска помощ, съвети по време на бременността, антибиотици, ваксини и съвети за храненето и предотвратяването на болести.

Обучението за тези мисии бе интензивно, трудно и колкото бе възможно, по-реалистично. От завръщащите се от мисии в чужбина „зелени барети“ се изстискваше цялата възможна информация и те помагаха в обучението на хората, които щяха да ги заместят. Правеха се макети на селата, точни до най-малката подробност. При подготовката си за мисия баретите живееха точно така, както очакваха да живеят при полеви условия — със същата храна, подслон, работа, език, всичко. За учебно помагало Ярбъро използваше възстановка — макет на част от виетнамско партизанско село, изградено във Форт Браг, където можеха да се открият всички характерни предмети на бита, животни, както и тунели за бягство. При едно от по-следващите си пътувания до Виетнам той беше едновременно развеселен и удовлетворен, когато откри, че виетнамската армия използва в своя Център за обучение на пехотата копие на неговото село макет.

Привързаността на Бил Ярбъро към интензивната подготовка на специалните сили включваше и необичайно (за армията) внимание към специална лична екипировка като дрехи, медицински пакети и хранителни дажби. Можеше да се предвиди, че „големите“ монолитни сухопътни сили трудно ще преглътнат това.

— Винаги съм смятал, че екипировката на един войник от специалните сили служи предимно за неговото оцеляване и няма

много общо с оръжието. Важно бе здравето на войника и ние можехме най-добре да се погрижим за това чрез осигуряване на най-доброто облекло, полеви медицински пакет и хранителни пакети. Фактически смятах, че ако американецът притежава превъзхождащо оръжие, когато се намира сред местни сили, които трябва да се задоволяват с нещо много по-обикновено, тогава доверието към него страда. Не бях убеден например, че автоматичната пушка М-16 трябва да бъде оръжието на специалните сили; войникът от специалните сили се нуждаеше повече от оръжие за оцеляване. Ако не разполагаше с необходимото оръжие за определени обстоятелства, той можеше да го вземе от врага или да импровизира.

За тази цел системата за обучение във Форт Браг включваше изключително широк спектър оръжия, събрани от източници по целия свят. Войниците от специалните сили трябваше да са запознати с всички тях и да могат да ги сглобяват и използват.

Не гледах на войника от специалните сили като на непосредствено бойно средство. Смятах го за катализатор, който можеше да събере около себе си онези, които би могъл след това да обучи и на които можеше да помогне да ръководят останалите, а какво оръжие носеше, бе второстепенен въпрос.

Затова отделих огромно количество време за личната екипировка и специалните униформи, въпреки че на такива неща не се гледаше с добро око от тиловите войски и други, които смятаха такива възгледи за прекалено романтични и че в армията най-важното нещо е да се даде на войника добро оръжие, достатъчно муниции, дрехи на гърба, обувки на краката и транспорт.

През 1961 г. отидох в интендантството в Натик, Масачузетс, за да видя с каква тропическа екипировка разполагахме на склад за момчетата, които заминаваха за югоизточна Азия. Когато пристигнах там, изпаднах в пълен шок. Те нямаха нищо подходящо за действия в джунглата. Очевидно целият боен опит от сраженията в джунглата през Втората световна война се беше изпарил.

В музея на интендантството открих така наречените от тях тропически работни дрехи. Приличаха на обикновените работни дрехи, с които се рине тор. Те изобщо не бяха практични. Представляваха риза и панталон. Ризата бе с два малки джоба на гърдите и изобщо нямаше долни джобове. Панталоните бяха с

обикновени джобове, а не с джобове за багаж. Платът обаче беше отличен. Достатъчно плътен, за да защитава от ухапвания на комари.

Затова казах:

— Добре, нека видим. Платът е добър. Можем да започнем с него. — И продължих оттам. — Изпратете ми един чифт от тези — поръчах им, — а ние малко ще ги пооправим и ще видим какво можем да направим, за да ги превърнем в малко по-подходящи за сражение. — И така, взех това, което наричаха „тропически работни дрехи“, поставих джобове за багаж на панталоните и два големи джоба с бастии на ризата. Поставих горните джобове на ризата под ъгъл за по-лесен достъп, когато се носи екипировка, добавих еполети и илици за копчета на кръста, за да може блузата да се събира. Ръкавите можеха да се навиват, ако нямаше комари наоколо и времето позволяваше.

Лека-полека и с наша помощ интендантството се снабди с униформа, подходяща за джунглата на Виетнам — макар никога да не признаха, че са имали нужда от нея.

Но да се постигне това беше много трудно. Само документите, необходими за създаването на униформа за джунглата, тежаха много килограми. И с първата пратка униформи пристигнаха заповеди те да бъдат носени само в полеви условия и само от специалните сили.

Разбира се, това се промени оттогава.

За армията на Съединените щати беше голям късмет, че когато накрая многобройни американски войски бяха изпратени във Виетнам, тропическата полева униформа, която ние изработихме за специалните сили, беше достъпна за общо ползване.

Докато Бил Ярбъро ковеше своя нов тип войник, „големите“ сухопътни сили продължаваха по своите по-конвенционални пътища и гледаха с все по-голяма неприязън на странната операция в Северна Каролина, одобрявана от президента и получила значително финансиране („Това, което те получават, аз губя“ — военните винаги действаха в стила на нулевата сума), и с нейното разрешение да лишават най-добрите части от най-добрите им мъже — особено от най-добрите им войници, — като ги „измъква от армията“, както се изрази един генерал с четири звезди.

Генералите започнаха да изразяват помежду си недоволство от повишенията на „зелените барети“ и „частната армия“ на Бил Ярбъро. Тези разговори така и не добиха публичност, но се създаваше консенсус в полза на изпитаното и истинското: „Те хранят войниците с лаоска храна там долу, във Форт Браг. За какъв дявол? Огневата мощ печели войните. А не гнусната храна.“ Или по-общо: „Те вървят по свой собствен път там долу. Не зачитат правилата. Вършат нещата по свой начин, а не според армейските правила.“

Някои от тези обвинения не бяха неоснователни. Макар Ярбъро никога да не нарушаваше правилата, той все пак ги изкривяваше и където в тях имаше пролуки, той се промъкваше през тях. Стриктната интерпретация на правилата нямаше да бъде в негова полза.

Когато се зацитаваше обаче, той никога не беше нечестен. Щом се налага да импровизираш, е почти неизбежно да заобикаляш правилата. Фактически трудно е да си представим друг начин за създаване на организация, каквато правилата никога не са предвиждали.

Неодобрителните тенденции достигнаха кулминацията си скоро след убийството на Джон Кенеди. Генерал Х. К. Джонсън, новият началник-щаб на армията с много традиционно мислене (той пое поста от генерал Максвел Тейлър, когато Тейлър стана посланик в Южен Виетнам), бе един от онези генерали, които просто не разбираха новата порода войници. Той се тревожеше много от това, което вършеше Ярбъро. Според генерала той се измъкваше с прекалено много нарушения на правилата.

Решението на Джонсън: трябваше да покаже на Ярбъро кой командва парада. Армията имаше няколко йерархични нива между Ярбъро и президента. Според Джонсън Ярбъро ги пренебрегваше.

В действителност Джонсън беше добър и почтен човек, а също и герой — японски военнопленник през Втората световна война. Преди да започне да действа, той посети Ярбъро и си тръгна много впечатлен.

— Знаеш ли — сподели Джонсън с друг генерал приятел, — той е събрал дяволски добър боен екип.

Въпреки всичко Ярбъро трябваше да си ходи. Освен това заемаше поста цели четири години. Време беше да бъде преместен.

Дотогава Ярбъро бе получил и втората си звезда на генерал-майор и го изпратиха в Корея, където представляваше ООН като

старши член на военната комисия по примирието в Панминчжон. Там той работеше със севернокорейските и китайските делегации така, както можеше да го подготви само опитът му в специалните сили. Работата изискваше не само умения за водене на преговори, но също и умения за психологически операции и пропаганда. Повечето наблюдатели го нарекоха най-неотстъпчивия преговарящ, пред когото комунистите се изправиха в Панминчжон.

След Корея той служи в Пентагона, където най-важната му работа бе да ръководи разузнаването на армията (официалният му пост беше помощник началник-щаб по разузнаването). По-късно (през 1966 г.) го повишиха в чин генерал-лейтенант и му дадоха командването на I корпусна група, а след това през 1969 г. той се премести в Хаваите като началник-щаб и заместник-главнокомандващ на Тихоокеанската армия на Съединените щати. Пенсионира се през 1971 г. след трийсет и шест години активна служба.

По време на службата на Ярбъро като командир на специалните сили неговите „зелени барети“ не само изпълниха мисията си в югоизточна Азия, но и действаха в няколко други части на света.

Няколко екипа бяха изпратени от база в Панама в страните от централна и южна Америка и винаги по покана на тези страни. В Колумбия например десетте години партизанска война, известна като „Насилието“, причини смъртта на около 300 000 души. „Зелените барети“ и представителите на колумбийските служби за сигурност работиха заедно за създаването на първия разумен план — основан на гражданска активност в помощ на местната икономика, здравеопазване и образование — за справяне с терора. Въпреки че Колумбия щеше и по-късно да страда от терор, „Насилието“ приключи.

„Зелените барети“ в арктическо облекло обикаляха с кучешки впрягове и самолети най-северния периметър на Съединените щати, където осигуряваха медицинска и зъболекарска помощ и предаваха умения за планиране.

Други екипи на „зелените барети“ работеха в Тихия океан по островите под американско влияние, като изграждаха пътища, училища и туристически комплекси. Други работеха на Филипините, трети — в Етиопия и Конго (по-късно Заир, а след това отново Конго).

Когато Бил Ярбъро пое командването на специалните сили през 1961 г., той контролираше в продължение на четири години тяхната метаморфоза и експлозивен растеж и ги напусна като генерал-майор. Независимо колко често и силно разрошваше перата на своите началници, борейки се за любимите си „зелени барети“, кариерата му процъфтяваше.

През тези четири години на бурни промени огромен брой воители се присъединиха към сега трансформираните специални сили на Съединените щати. Един от тях беше млад капитан на име Карл Стайнър. Сега е време за неговата история.

---

[1] Наречена на името на един войник от специалните сили — въпреки че свързането на името с възвестяващия ангел *Gabriel* (англ.) — Гавраил, Гаврил. — Бел.ред. ↑

[2] На 10-ти декември 1955 г. Центърът за психологическа война на бригаден генерал Маклуър се превърна в Център и училище за специални военни действия. — Бел.авт. ↑

[3] „Уестпойнтска стрелка“. — Бел.ред. ↑

[4] Един от Филипинските острови, разположен в северната част на архипелага. — Бел.ред. ↑

[5] Известен още като „арканзаски“ нож. По името ни Джеймс Бауи (1796–1836 г.), герой от Тексаската революция (1835–1836 г.). — Бел.ред. ↑

[6] Неочаквано, но доставящо удоволствие неодобрение дойде от съветските цензори, които забраниха „Балада за «зелената барета»“ в СССР. — Бел.авт. ↑

[7] Американски части през Втората световна война, обучени от британския офицер Уингейт, които се бият успешно срещу превъзхождащите ги японски сили в джунглите на Северна Бирма. — Бел.ред. ↑

[8] Приписваното на бялата раса задължение да се грижи за потиснатите хора в колониалните владения. Използва се името на стихотворение от Ръдиард Киплинг. — Бел.ред. ↑

IV. КАРЛ ПРОВИНЦИАЛИСТЪТ

Карл Стайнър отрасна във ферма от сто акра в североизточната аграрна част на щата Тенеси, на дванайсет километра от най-близкия град Ла Фолет. През 30-те и 40-те години разликата между града и провинцията в тази част на света беше огромна. Главните пътища бяха павирани, а останалите — без настилка или покрити с чакъл. Хората понякога пътуваха до града, но все още пазаруваха предимно в провинциалните магазини. Имаше малко коли, електричеството бе оскъдно и до фермата на Стайнър стигна едва през 1948 година. Хората сами си създаваха забавления. За момчетата това бяха предимно занимания на открито — лов или екскурзии из близките планини Къмбърленд, плуване или риболов в езерото Норис — големия проект на електрическата компания в Тенеси, осъществен през 1936 година.

Това беше богобоязливо общество, което обичаше провинцията. Всички посещаваха (повечето) баптистки църкви в неделя и всеки годен за военна служба младеж служеше в армията на страната си.

Автобусна линия свързваше два пъти на ден Ла Фолет с близкия град Мидълсбъро в щата Кентъки. Стайнър все още ясно помни как на шест или седем години гледа навън от прозореца на къщата си към полята и вижда по-големи момчета, забързани към шосето да хванат автобуса за наборния център в Ла Фолет през Втората световна война. Всички те отидоха в армията, независимо дали бяха мобилизирани или доброволци. Той слушаше с уважение по-късно как завърналите се момчета, вече мъже, разказваха за бойните си преживявания — за страха, несгодите и болката, но и за шегите и радостта от парадите в новоосвободените градове. Хората, обзети от жертвоготовност, имаха цел, която дори десетгодишно момче можеше да разбере.

Когато настъпи неговото време, той знаеше, че дължи на страната си не по-малко, отколкото ѝ бяха дали тези мъже^[1].

Като на повечето хора в селските области около планините Апалачи, семейните корени на Стайнър в Америка водеха началото си от далечното минало.

Фамилията Щайнер (оригиналното произношение) пристигнала в тази страна от Германия около 1710 година. Петимата братя Щайнер се установили в Пенсилвания, а след това семейство Щайнер се преместило във Вирджиния и Северна Каролина. През 1820 г. Хенри Стайнър (дотогава произношението се било променило) се прехвърлил в Източен Тенеси в търсене на земя. Той открил това, което търсел, до Големия завой на река Пауъл. Почвата в близост до реката била тлъста, горите — пълни с елени, реката гъмжала от риба, а наблизко живеели само още четири семейства. Хенри купил хиляда акра земя, а след това се върнал в Северна Каролина, за да прибере семейството си. Още няколко семейства се върнали с тях в долината на река Пауъл. През 1889 г. селището имало три магазина, парна дъскорезница и воденица; там живеели двайсет и седем семейства, включително повече от сто деца; имало трийсет и пет кучета и шейсет и пет коня.

По-късно, през 1936 г., изграждането на езерото Норис изместило общността от Големия завой на река Пауъл. Сред принудените да се преместят били Емит Стайнър и семейството му. Емит бе бащата на Карл.

Карл Стайнър помни семейството си така:

— От 1936 г. баща ми работеше като бомбаджия за електрическата компания на Тенеси, която изграждаше язовира Норис, както и някои други язовири, които се построиха през 30-те и 40-те години. Той пробиваше дупки в основите за язовирите и поставяше в тях експлозивни за взривяване на скалите или прокаране на път за преливниците. Когато войната започна, той вече имаше няколко деца, което означаваше, че не го взеха в армията, но вместо това го мобилизираха на строежа на атомната електроцентрала Оук Ридж (на няколко километра от Ла Фолет).

Когато не строеше язовири и атомни електроцентрали, баща ми се занимаваше със земеделие.

Строежът на атомната електроцентрала започна през 1942 г. (въпреки че съществуването ѝ не беше официално известно, докато президентът Труман не обяви създаването на атомната бомба през

август 1945 година). Това беше тайна програма и сигурността бе много голяма. Мястото се охраняваше с висока ограда, въоръжени пазачи патрулираха на коне и строителните работници трябваше да живеят като войници в казарма на територията на комплекса (където често работеха по седем дни в седмицата). Но баща ми понякога успяваше да се освободи и да си дойде къщи за уикендите. Когато го нямаше, майка ми, Хаси Стайнър, наглеждаше фермата и се грижеше за семейството.

Аз бях най-големият от петте деца — трима други братя и една сестра. Родителите на баща ми също живееха с нас.

Всички работехме много. Като се брой и взетата под аренда земя, ние обработвахме около двеста акра, отглеждайки тютюн, зърнени култури и добитък — и това беше, преди да се появят тракторите. Тази работа се вършеше от коне и мулета. Щом някое от момчетата навършеше шест години, то отиваше да работи на полето; и по време на прибиране на реколтата (когато не бяхме на училище) работехме от изгрев до залез, ако времето позволяваше, по шест дни в седмицата. Даже когато валеше, имаше какво да се прави — да се балира слама или да се мели храна за животните.

Трудно беше, но животът ни не бе суров. В неделя имахме свободно време за църква, приятели и игри. Тъй като всяко семейство разполагаше само с една кола, която не се използваше за развлечения, приятелите ни се събираха заедно на някое място, което най-често беше нашата ферма. През неделните следобеди там можехме да се съберем до петнайсет или дваисет момчета за игри с топка или бокс.

Момчетата харесваха фермата ни заради централното ѝ местоположение, голямата равна ливада за игрите ни с топка; там имаше и много добитък в случай, че решим да се позабавяваме с малко родео (но никога, когато баща ми беше наоколо, защото той не обичаше да играем с животните). Понякога в края на деня се разделяхме на два отбора и се замеряхме с царевични кочани сред хамбарите. Тази битка можеше да продължи няколко часа. Да те ударят по главата с мокър царевичен кочан е преживяване, което не може лесно да се забрави.

Прекарвахме приятно и горе в планините (те сега го наричат екскурзия; ние го наричахме изкачване) — там имаше пещери, водопади, красиви гледки; и отровните змии бяха винаги

съществуваща, но вълнуваща опасност. Наблизо езерото Норис винаги ни примамваше за плуване, гребане с лодка и риболов. То бе много красиво, сгушено сред планините, тясно, дълбоко и огромно, с много полуострови и заливчета — повече от осемстотин мили брегова линия. Отивахме на риба в петък или събота вечер, запалвахме голям огън и седяхме там и ловяхме риба до следващия ден. В разрешенния сезон ходехме на лов.

Баща ми беше превъзходен ловец и винаги притежаваше двойка великолепни пойнтери. Когато пораснах достатъчно, за да мога да разбера за какво служи пушката, поисках да ловувам с него. Той ми разреши горе-долу по времето, когато започнах да му помагам във фермата. Не че бях достатъчно пораснал или бях достатъчно голям, за да нося пушка или да стрелям с нея. Но можех да дебна из храсталаците и да подплашвам птиците; научих от него и правилата за безопасно използване на оръжието, както и всичките му ловджийски трикове.

Бях на тринайсет години, когато получих първата си пушка. Тя беше едноцевка и не можех да я заредя, докато кучето не направеше стойка. Така имах шанс да уцеля птицата, но иначе не представлявах опасност. Ако изстрелът ми пропуснеше птицата, баща ми имаше време да я застреля.

Когато станах по-голям и научих всичко, което той смяташе необходимо за лова, баща ми разреши да ловувам самостоятелно. В гимназията винаги отивахме с неколцина приятели в Деня на благодарността, независимо дали валеше или грееше слънце, на ежегодния си лов на пъдпъдъци (поради причини, свързани с безопасността, никога нямаше повече от четири души във всяка отделна група). Ловувахме неспирно през целия ден, без дори да се храним. И накрая вечерта майките ни поднасяха на масата голямата печена пуйка.

Мястото бе страхотно за млади хора. Откривахме приключение във всичко, което правехме. И ако то не бе вече там, ние си го измисляхме. Излизахме и намирахме занимания, които ни доставяха радост, и се научихме да виждаме доброто и смисъла във всичко, което правехме — дори в тежкия физически труд във фермата. Това означаваше, че беше доста трудно да скучаеш и да се чувстваш разочарован.

Заниманията ни винаги ми доставяха удоволствие и голямо удовлетворение. Запазих тази способност. Все още живея и обработвам земята там. Предполагам, че просто нещо прещрака в мен. Напуснах дома си малко след колежа и прекарах по-голямата част от живота си далеч от него. Но след това трябваше да се върна у дома и да допринеса с каквото мога за моята родна общност, която ми даде толкова неща в детството.

Поглеждайки назад към тези дни, чувствам, че съм имал голям късмет да бъда отгледан в дом, където дисциплината, любовта, уважението и придържането към принципи бяха стандартите, в съответствие с които ни отгледаха.

Баща ми несъмнено оказа най-силно влияние върху мен. Той беше корав — твърд като бетона, с който работеше, — но справедлив и очакваше от всеки човек да покаже собствен характер. Той бе мъж с високи принципи и изискваше от нас, децата, да се придържаме към тях. Но не беше суров. Обичаше силно всички в семейството и искаше от нас да бъдем (с думите на старата армейска реклама) „всичко, което можем да бъдем“. От него можеше да излезе добър старши сержант.

Струва си да спомена някои от неговите принципи, които още спазвам и които се опитах да приложа в собствения си живот.

1. Винаги уважавай другите хора, освен ако не ти дадат повод да не го правиш;

2. Не тичай с кучета, които убиват овце, ако не искаш да изтърпиш последиците от залавянето ти с тях;

3. Всичко, което си струва да се направи, трябва да се направи както трябва. Никога не се получава нищо добро без упорита работа;

4. Никога не приемай нещо по-малко от това, на което си способен;

5. Трябва да служиш за пример на всеки, който работи за теб. Не очаквай от тях нищо, което не си готов пръв да направиш. (От нас, децата, той очакваше повече работа, отколкото от всеки нает работник.);

6. Гледай по-далеч от носа си и работи за това, което искаш да станеш.

Баща ми не хранеше големи илюзии. Никога не пожела да последваме стъпките му и цял живот да превиваме гръб в изнурително тежкото строителство и безкрайния фермерски труд. Той разбираше

какво може да ни даде образованието (въпреки че самият той стигна само до осми клас). Колкото повече растяхме, толкова повече двамата с майка ми ни притискаха да получим най-доброто възможно образование. „Не искаш през целия си останал живот да правиш това, което правя аз — повтаряше ни той. — Гърбът ти няма да издържа вечно и никога няма да успееш да дадеш на децата си това, което ще ги подготви за издръжката на семействата им.“ Никога няма да забравя заръката му, когато двамата с мама ме оставиха в колежа (за пръв път отивах там; не бях виждал мястото, преди да ме приемат). Той каза „Момче, получи образование или не се връщай в къщи.“

Съветът му даде плодове. Всички, освен едно от децата, завършихме колежи и повечето продължиха учението си за придобиване на магистърска и докторска степен^[2].

През онези дни имаше и друг голям стимул за получаване на образование. Преди войната постъпването в колеж не беше по възможностите на повечето млади мъже от планинските райони на Тенеси. Но в следвоенния период бе приет Законопроектът за войниците — обучени лекари, адвокати и други професионалисти се завърнаха и предложиха уменията си на нашата общност в източен Тенеси и това донесе на всички ни дългосрочни ползи. Тези, които не желаеха да постъпят в колеж, можеха да се възползват от техническите способности и обучението, получени от тях в армията и други бойни служби, за да станат умели занаятчии — електротехници, механици, водопроводчици и т.н.

Беше удивително да се наблюдава как цялото това умение и вещина предизвика растеж в нашето общество. И не бе трудно да приложим тези уроци и към самите нас. Моята цел беше да постъпя директно в колежа след гимназията. Кандидатствах в два или три колежа и всички ме приеха.

В онези дни не разполагахме със съветници в гимназията, които да ни ръководят, а аз не разбирах много от нищо, освен от земеделие. Същевременно съзнавах силно задължението да служа на страната си след колежа (и смятах, че ще бъде по-добре да постъпя в армията като офицер). Затова избрах да постъпя в Политехническият институт на Тенеси, наричан „Тенеси Тек“, който единствен от трите колежа, където кандидатствах, предлагаше както степен по агрономия, така и програма на Корпуса за обучение на запасни офицери (КОЗО). „Тенеси

Тек“ се намираше в Куквил, Тенеси, на сто трийсет и два километра северно от Нешвил. Макар политехниката да предлагаше само армейско обучение на запасни офицери, това за мен не беше проблем, тъй като никога не пожелах друга служба — сигурно отчасти заради влиянието на момчетата, които видях да отиват в армията и да се сражават през войната, и отчасти затова, че израснах в провинцията с много приятели. Армията предлагаше продължение на този живот. В действителност не познавах особено другите служби.

В деня на дипломирането ми на 30-ти юни 1958 г. бях произведен в чин младши лейтенант от пехотата. Това беше запасен чин; предложиха ми редовен чин на действащ офицер след две години. Въпреки че майка ми и двама от братята ми присъстваха на церемониите по дипломирането и производството в чин, нямаше време за празнуване, защото същия ден трябваше да се явя на военна служба. След един час отпътувах за Форт Бенинг (близо до град Кълъмбъс, Югозападна Джорджия) и шофирах, без да спирам, за да мога да се явя преди полунощ и да не бъда обявен за отсъстващ без разрешение (ОБР).

Форт Бенинг е огромна военна база, предимно пехотна — наречена „Дом на пехотата“. Там са настанени Пехотната школа, Въздушнопреносимата школа, Рейнджърската школа, както и основни и специални курсове за офицери, а също школа за кандидат-офицери. В Бенинг бяха разквартирувани много бойни бригади и 10-та Планинска дивизия, която току-що се бе завърнала от Германия. Отначало бях зачислен в нея като помощник-командир на взвод.

Първите ми задължения бяха на офицер на „яма“ (да движа мишените нагоре-надолу за учебно пушечно стрелбище с известно разстояние до тях) и офицер, отговарящ за полигон за 106-милиметрови безоткатни оръдия. Най-малко два следобеда седмично офицерите преподаваха общообразователни предмети на редниците, за да им помогнат да получат своите дипломи за средно образование.

Обикнах армията още от първия ден — въпреки че задълженията ми тогава не бяха особено вълнуващи и не носех особена отговорност. Харесвах всичко в нея: хората, структурираната среда, обучението, отговорността и възможността за растеж в службата, като използвам собствените си таланти, способности и инициатива.

След около шест месеца преминах основния курс за офицери, последван от Парашутната и Рейнджърската школа. Завърших всички за осемнайсет месеца.

Основният курс продължаваше оттам, откъдето КОЗО приключи. Усвоихме по-сложни умения и си изработихме техническа компетентност в лидерството, оръжията и тактическите предмети, които ни квалифицираха като взводни командири в бойни операции. Например изучавахме много по-подробно разчитане на карта, отколкото в КОЗО; научихме се как да използваме ефективно всяко оръжие, зачислено на взвода; научихме се на патрулиране и тактика на взводно ниво, координация на огъня и как трябва да действа пехотата с бронирани коли.

Другото ми голямо преживяване през тези ранни дни във Форт Бенинг бе срещата ми със Сю, която стана моя жена.

Точно както Форт Бенинг се нарича Дом на пехотата, така и Кълъмбъс е известен като тъща на пехотата, защото твърде много момичета оттам се омъжват за новите младши лейтенанти, които пристигат в града. Моята съдба определено беше такава.

Когато влязох с колата във Форт Бенинг през онази петъчна вечер след дипломирането си от колежа, беше десет часа вечерта. Явих се в щаба на дивизията, разпределиха ме в стая в офицерското общежитие и ми наредиха да се върна в девет часа сутринта в понеделник.

Нямах представа какво да правя през останалата част от уикенда и не познавах Форт Бенинг.

На другата сутрин, докато търсех място за храна, се натъкнах на лейтенант Джим Смит, който също живееше в общежитието и знаеше добро място за закуска — ако имах кола, защото бе повредил своята. Той каза, че можем да закусваме, а следобед да отидем с колата до офицерския клуб, където щяха да го чакат гаджето му и една нейна приятелка, така че да излезем всички заедно.

Това ми прозвуча като добро предложение. Така и направихме. Приятелката се оказа Сю.

Ан Скот, гаджето на Джим Смит, ни посрещна до басейна в офицерския клуб. След като се запознахме, Ан посочи приятелката си Сю, която плуваше в басейна, и я повика да излезе. След запознанството трябваше да се уговорим за вечерта.

— Искате ли да дойдете с нас на вечеря? — попита ни Джим двамата със Сю.

Предвид привлекателната външност на Сю и нейния ведър и приятен характер, определено се зарадвах на тази възможност, но знаех, че зад поканата му се крие притежаваната от мен кола. Мисля, че Сю го погледна малко накриво, но и двамата нямахме избор, защото двойката ни гледаше умолително. Двамата със Сю свихме рамене и се съгласихме, след което всички отидохме на вечеря в „Патън Хаус“ във Форт Бенинг.

По време на вечерята научих, че Сю е на деветнайсет години, работи като секретарка на президента и вицепрезидента на транспортната фирма „Бърам Ван Сървис“ и посещава вечерните лекции на центъра „Кълъмбъс“ на университета в Джорджия. Оказа се и че е кралица на красотата „Мис Джорджия на военните летци от запаса“ (очевидно и някой друг бе помислил като мен, че е красива).

В семейството ѝ бяха пет сестри и един брат (почти противоположната комбинация на моето семейство). Брат ѝ, най-големият от децата, се сражавал във Втората световна война и след това станал монтьор на електропроводи в електрическата компания на Джорджия, където загинал трагично от токов удар. Баща ѝ работеше за манифактурната компания „Биб“ (текстилна фабрика в Кълъмбъс), а майка ѝ се грижеше за дома.

От самото начало харесах много Сю и когато се запознах със семейството ѝ, и те ми допаднаха. Не съм сигурен дали тя ме харесваше толкова, колкото аз нея, но започнахме да се срещаме от време на време и аз продължавах службата си на млад лейтенант.

Сприятелих се с един собственик на автомобилен сервиз на име Кърби Смит, който притежаваше и две състезателни коли. Въпреки че самият той не се състезаваше, Кърби спонсорираше механика си за състезанията с коли. Харесвах тези състезания и отивах с тях през уикендите, а след известно време започнах и сам да карам колите. Обикновено отивахме до Валдоста, Джорджия, състезавахме се там в петък вечер, после пътувахме до Монтгомъри, Алабама, състезавахме се събота вечер, след което се връщахме в Кълъмбъс навреме, за да присъствам на сутрешната проверка в понеделник.

Обичах автомобилните състезания — предизвикателството, конкуренцията, риска и живота на ръба на опасността. Предполагам,

че винаги съм бил такъв — и армията ми даде възможност да изпитам подобно удовлетворение при повечето от назначенията ми.

Двамата със Сю ходихме година и половина и през август 1959 г. се сгодихме. След три месеца се оженихме в нейната църква, мемориалната баптистка църква „Портър“ в Кълъмбъс, Джорджия. Но женитбата със Сю сложи край на състезателната ми кариера. Когато повдигнах въпроса, тя ми постави ултиматум:

— Или състезанията, или аз — заяви тя. — Избирай. — Не ми трябваше много време, за да подредя приоритетите си.

Поглеждайки назад към четиридесет и една годишния ни брак, Сю се оказа най-добрия другар и съпруга, която един мъж може да желае — най-добрата ми приятелка и най-строгият мой критик. Тя беше образцова майка, отгледа две изключителни дъщери, като същевременно се грижеше за семейството и изпълняваше отговорностите си на домакиня във всяко подразделение, в което ме изпращаха. Бракът с нея се оказа най-разумното решение, което някога съм взимал.

СКОКОВЕ ОТ САМОЛЕТИ

Школите за парашутисти и рейнджъри последваха основния курс. Стайнър постъпи почти веднага в Парашутна школа. Той свърши основния курс в петък, в събота имаше почивен ден, яви се в Парашутната школа в неделя и започна обучението си в понеделник сутринта.

Обучението за парашутисти и рейнджъри е трудно! На малко хора им допада скачането от самолети. Рискът винаги съществува, а паниката те сграбчва за гърлото; парашутите не винаги се отварят и дори когато се отварят както трябва, войникът може да счупи костите си при приземяването.

Все пак не е много приятно да прекараш и две трудни седмици в някое блато през лятото или в планините през зимата, с малко или никакъв сън, като трябва да се храниш от даровете на природата, когато няма храна, докато провеждаш обучение не по-малко стресиращо и натоварващо физически, отколкото са истинските бойни действия. Обучението на рейнджъри изисква от войника достигането на абсолютните граници на възможностите на съзнанието и тялото.

От друга страна, войниците, които успешно преодоляват тези изпитания, имат право да се гордеят със себе си. Най-добрите войници обикновено са завършили школа за въздушнопреносимите или рейнджърските части, а въздушнопреносимите или рейнджърските подразделения обикновено се смятат за елитни.

Независимо от всичко това, през 60-те години всеки офицер трябваше да премине през парашутна или рейнджърска школа и офицерите, които очакваха да бъдат изпратени в бойни подразделения, без значение дали в пехота, бронирани или артилерийски части, трябваше да преминат и през двете. Армията очакваше от офицерите да бъдат универсални. Не беше достатъчно да служат ефективно в собствените си технически специалности; офицерите трябваше да притежават всички умения, необходими за командването на подразделение в боя, и по-широката перспектива, която даваха тези умения. Дори от офицери, които не служеха в бойни части, като

тиловаци, топографи или свързочници, се очакваше да се справят със специални бойни задачи и предизвикателства.

Всеки офицер служеше най-малко две години в бойно подразделение, преди да отиде във вида части по неговата специалност и на основния квалификационен курс за офицери за този вид части. За офицерите, които не служеха в бойни подразделения, това бе не само ценен опит сам по себе си, но и по-късно им помагаше в обслужването и поддръжката на бойните части.

Практиката в армията вече не е такава, отчасти защото недостигът на офицери означава, че службите вече не могат да си позволят този лукс, и отчасти поради начина, по който армията се разви с течение на времето. Сега армията се ръководи като бизнес, в който повечето хора са специалисти. Преди четирийсет години на всички извън техническите части се гледаше като на универсални войници. Смяташе се, че на бойното поле няма значение какъв си и си по-добър командир, ако притежаваш основните офицерски умения, които ти позволяват да се грижиш за хората си при всички обстоятелства.

В повечето отношения армията днес е по-добре подготвена и по-ефективна сила от армията преди четирийсет години, но прекратяването на бойното обучение и опит за всички офицери е истинска загуба.

Целта на Парашутната школа винаги е била да обучи войника как да постави правилно парашута и екипировката си, после как да напусне самолета, да се спусне и приземи безопасно. Досетливостта, увереността и способността да се реагира автоматично на почти всичко, което може да се случи по време на скок, са критично важни.

Курсът обикновено продължаваше четири седмици, но армията проведе опити, за да провери дали свиването му можеше да спести време и пари, без да засегне качеството на обучение, така че за класа пехотни лейтенанти от випуск 1958 г. курсът беше свит до три седмици. Всички инструктори бяха подбрани войници, майстори парашутисти — и бяха корави професионалисти.

Програмата за обучение включваше седмица тренировки на земята, седмица на кула и седмица скокове — всичките прекъсвани от

натоварена програма за физическо обучение и много строга лична проверка всяка сутрин и особено през първите две седмици.

След проверката на строя от „черните шапки“ (персонал на въздушнопреносимите сили) дневното обучение започваше с едновременни занимания от трудни физически упражнения: лицеви опори, клякания, изправяния, изтегляне на лост, силни свивания в коленете, подскоци от клекнало положение и петкилометров пробег с бойни обувки. Любимата техника на „черните шапки“ при обучението за бдителност беше да изляат: „Действуй!“ Това можеше да се отнася за някой индивид или за цялата група. В момента, в който някой чуеше тази дума, трябваше веднага да подскочи на около двацет сантиметра над земята и да заеме правилната позиция за напускане на самолета — тоест брадичка до гърдите, опънати предмишници и пръсти, сякаш сграбчващи резервния парашут, прибрани до тялото лакти, и да брои: „хиляда, две хиляди, три хиляди, четири хиляди, пет хиляди“, отмервайки секундите, необходими за отварянето на парашута. Веднъж заел позиция за скок, той започваше да подскача нагоре-надолу със свити колене и пръсти, сочещи към земята. Всеки, който реагираше бавно и/или не изпълняваше коректно някоя част от тази процедура, можеше да очаква да чуе: „Направи двацет“, или колкото лицеви опори поискаше от него „черната шапка“.

Любимото им „оръжие“ за осигуряване на подчинение и умствена готовност бяха лицевите опори или подскоци от клекнало положение за всяко нарушение или грешка при обучението — независимо кой ги допускаше, — така че всеки ден на някой от курсистите можеше да се наложи да направи двеста или повече допълнителни лицеви опори.

През първата седмица Стайнър и останалите се обучаваха как да се приземяват с парашут от всяка посока (отляво напред, отдясно напред, отляво, отдясно, отляво назад, отдясно назад). Започваха застанали на земята в яма с дървени стърготини, подскачаха нагоре и после падаха в указаната посока. След като усвоиха това умение на земята — може би сто или повече приземявания с парашут (ПСП), — те се преместваха върху платформа за ПСП — дървена структура на метър и половина над земята. Продължаваха да падат оттам, докато станеха майстори при всеки вид ПСП.

Всеки път, когато някой правеше ПСП, той трябваше да симулира позиция „готов за приземяване“ — т.е. трябваше да се протегне нагоре и да дръпне двете предни ръчки за отваряне на своя (симулиран) парашут с плътно прибрани лакти до тялото, брадичка до гърдите, леко сгънати колена, стъпала и колена, здраво притиснати едни в други, и пръсти, леко насочени към земята. Когато докоснеше земята, той се претъркулваше в посоката, в която падането му щеше да бъде най-меко.

След ПСП те преминаха към „люлеец се тренажор за приземяване“ — кръгла стоманена рамка, окачена на кабел над висока метър и осемдесет платформа. Обучаваният, надянал раницата на парашута, се закачваше за тази рамка, пристъпваше извън платформата и започваше да се люлее свободно. Инструкторът на земята контролираше люлеенето и определяше кога и как обучаваният да скочи на земята. Това най-често се случваше, когато той се намираше в най-неудобната за целта позиция. Устройството реалистично имитираше различните приземявания, които парашутистът можеше да направи в реални условия. Тъй като повечето наранявания се случваха при приземяванията, за обучавания беше жизненоважно да ги усвои всичките.

През втората седмица те работеха на високата десет метра кула, която осигуряваше приблизително подобие на усещането при скок от самолет, с изключение на липсата на въздушен вихър със скорост 125 възела. Според експертите десет метра е оптималната височина за предизвикване на най-силен страх: всеки, който пада от тази височина без парашут, има шанс да оцелее. Над тази височина това е невъзможно.

На върха на кулата имаше подобна на сандък структура, имитираща част от тялото на самолета. От вътрешността на този „фюзелаж“ излизаше надолу стоманен кабел под лек ъгъл в продължение на 45 метра, който след това бе закачен на около два и половина метра над земята. Обучаваният се закачваше за един скрипец, който се движеше по този кабел. При командата „Застани на вратата“, той заемаше позиция. При командата „Тръгни“ обучаваният скачаше нагоре и навън, след което незабавно заемаше свито положение на тялото и започваше да брои. До това време вече бе паднал до дължината на въжетата на парашута си, около два и

половина метра, и можеше да почувства разтърсването на кабела (при действителен скок щеше да е паднал на 60 до 76 метра по времето на отваряне на парашута). Когато усетеше разтърсването, скочилият проверяваше своя (въображаем) купол, за да е сигурен, че се е разтворил напълно и е с не повече от четири скъсани въжета, и с разкъсвания, не по-големи от шлема му. Той правеше това чрез сравняване скоростта си на падане с тази на другите парашутисти във въздуха; ако падаше по-бързо от тях, преценяваше дали да отвори резервния си парашут.

По време на падането скочилият се оглеждаше, за да избегне сблъсък с другите парашутисти, и след това започваше подготовката си за приземяване, когато се намираще на около петнайсет до трийсет метра над земята. През това време вече беше стигнал до края на кабела. Веднъж озовал се там, той бе критикуван от „черна шапка“, която му нареждаше да се съвземе и да скочи отново. Около петнайсет до двайсет такива скока бяха необходими, за да може обучаваният да получи благословията „готов за истински скок“.

През последните два дни от втората седмица Стайнър и другарите му работеха на 76-метрови кули. Там обучаваният носеше специален парашут, който беше закачен на кръгла рамка с обиколка, равна на тази на истински парашутен купол. След това го издърпваха до стрелата на един кран върху кулата. На върха парашутът му се отваряше и той се спускаше до земята. Приземяването беше толкова твърдо, колкото при скок от истински самолет.

Третата седмица бе посветена на истински скокове от самолет. Беше включен и инструктаж за действия вътре в самолета, които се извършваха на тренажори. „Черните шапки“ изпълняваха задълженията на командващи скоковете и подлагаха всеки на командите за скок. Те бяха: „Двайсет минути“, което означаваше: „Направи предварителна проверка на екипировката си; затегни шлема и т.н.“ На десетата минута преди скока идваше: „Готови“, което означаваше: „Разкопчай колана на седалката и се подготви да се изправиш.“ След това се чуваше: „Външният персонал, изправи се“, което означаваше: „Скачащите, седнали най-близо до люка на самолета, се изправят първи.“ Следваше: „Вътрешният персонал, изправи се“, което означаваше: „Всички останали скачащи, изправи се.“ После: „Закачи се“, което означаваше: „Всички скачащи да закачат закопчалките си.“

Те бяха прикрепени в края на неподвижното въже и закачени за задържащото въже. След това прозвучаваше: „Провери екипировката“, което означаваше: „Всеки скачащ да провери собствената си екипировка, плюс неподвижното въже на скачача пред него.“ Следваше: „Докладвай проверката на екипировката.“ Проверката започваше в края на редицата от парашутисти, като всеки произнасяше високо „О’кей“ и плясваше по дупето мъжа пред себе си. Така докладването се предаваше напред от всеки мъж в редицата. Последният, получил доклада, съобщаваше на надзираващия скоковете: „Всичко е о’кей, командире.“ При оставаща минута до зоната на скока част от екипажа на самолета отваряше вратите за скачане. Надзираващият скоковете поглеждаше през тях, за да се увери, че наистина се намират над зоната за скок, и след това поглеждаше към задната част на самолета, за да удостовери, че следващи го самолети не са пуснали парашутисти под височината, на която неговите парашутисти щяха да скочат. Щом се убедеше, че е безопасно да се скача, той посочваше първия скачащ и даваше командата: „Застани на вратата“. Скачащът отиваше на вратата, заемаше позиция за скок и следеше за появата на зелена светлина. Когато тя светваше, надзираващият скоковете даваше команда „Напред“ и го плясваше по дупето. Скачащият излизаше през вратата, последван от останалите на интервали от една секунда.

Процедурата се спазваше преди всеки скок и днес все още се спазва от въздушнопреносимите подразделения, независимо от техния опит.

Всички скокове се правеха от самолети С-119 (старите летящи фургони с двойна опашка) и Стайнър отбелязва:

— Хората вече бяха почти готови да скочат без парашут, за да се отърват от въргалянето в ямата със стърготини и правенето на лицеви опори по цял ден. Първият скок беше най-лесен — продължава той, — поне за мен. Но онзи въздушен вихър със скорост 125 възела беше нещо, което никой от нас не бе преживявал. От земята „черните шапки“ крещяха с мегафони на курсистите, които не го правеха както трябва; те критикуваха строго всяко отделно приземяване.

През тази седмица скачахме четири пъти през деня. Петият скок беше с екипировка, която включваше цялото ни снаряжение и автоматична пушки М-1.

Събота беше голям ден. Приключване! Позволиха на семействата и приятелките да присъстват и да помагат при закачването на значките ни с крилца. Всички в групата ми завършиха успешно курса, освен неколцина, които бяха ранени. Всички се чувствахме много горди и привилегирани да носим парашутните значки.

Някои хора твърдят, че обичат скачането от самолети. Може и да е вярно. Но не и аз. Въпреки че прекарах по-голямата част от кариерата си във въздушнопреносими подразделения и направих 189 скока, и всичките през нощта с бойна екипировка, никога не съм си падал по скоковете от самолети. Но след като придобих увереността, дадена ми в Парашутната школа, скачането с парашут вече не ме притесняваше.

Въздушнопреносимите части са уникални със способностите, които дават — а именно операции с „насилствено проникване“. Не само парашутните скокове, а типът хора, които влизат в редовете на въздушнопреносимите части, правят толкова специална тази служба.

БЛАТА И ПЛАНИНИ

Карл Стайнър завърши курса по парашутизъм в събота и се яви в Рейнджърската школа на другата сутрин. Същия следобед той и другарите му бяха ориентирани за новия курс и получиха екипировка. Започнаха обучението си на разсъмване в понеделник.

Рейнджърската школа преследваше две основни цели: да подготви лидери на малки екипи за мисии и ситуации, с които сигурно ще се сблъскат в боя, и да ги научи на умения, които са необходими за оцеляване на вражеска територия. Това е армейското училище с най-голямо физическо натоварване за войници, които не са от частите за специални операции.

Въпреки че курсът на Рейнджърската школа продължава обикновено девет седмици, той продължи за Стайнър осем седмици — от октомври до декември 1958 година. (Нищо не бе пропуснато освен съня.) Курсът се състоеше от три фази: две седмици във Форт Бенинг, Джорджия, три седмици в блатото Окифеноки във военновъздушната база Еглин, Флорида, и три седмици в планините на Дахлонийга, Джорджия^[3].

Карл Стайнър продължава:

— Щом някой войник завършваше курса за рейнджъри, той вече познаваше идеално своите способности и недостатъци. Не само усвояваше уменията, необходими за боен командир на малък екип, но и придобиваше необходимите за оцеляване умения и увереност. Винаги съм имал доверие на квалифициран като рейнджър офицер или войник да води мои патрули в боя или във всяка друга трудна ситуация, защото знаех, че притежава необходимите умения, за да изпълни мисията и „да се погрижи“ за подчинените си както трябва.

Тези преживявания се отнасят не само за младшите офицери, но се превърнаха и в основа на компетентността за всички чинове и назначения в армейската кариера — и особено за командните длъжности. Те дават представа за способностите и ограниченията на човека, каквато не може да се получи по никакъв друг начин, и развиват самоувереност, невъзможна за постигане по друг начин.

Трябва да си замесен с необходимата закваска, за да постигнеш успешно това. То на практика означава да вървиш ден и нощ, да спиш много малко, да бъдеш изтощен, да си счупиш някой крайник и да го движиш с шина, да вървиш в индийска нишка, да живееш в блата, да живееш в планини, да мръзнеш, да си мокър до кости, да бъдеш изложен на измръзване или на хипотермия или да умираш от жегата, да бъдеш жаден, да преживяваш от природните дарове и да ядеш каквото намериш. Научавате се да зависите един от друг. Въпреки че от всеки се очаква да усвои индивидуални умения и във всички полеви операции обикновено участвате в подразделения с размерите на взвод и отделение, вие се научавате да се грижите един за друг. От първия ден ви наричат „приятел рейнджър“. С други думи, ако другарят ви падне, от вас се очаква да го носите — или да паднете, опитвайки се да сторите това.

При тези обстоятелства няма място за слабаци или за малодушни.

Фазата във Форт Бенинг. Основната цел на фазата „Бенинг“ беше да се научат принципите на патрулирането: най-важните неща за планирането, оперативните заповеди, избирането на главни и резервни маршрути, сборни пунктове, пунктове за срещи, преминаване на различни линии, действия за постигане на целите и преди всичко полезността на повторението. Повтаряш го отново и отново, докато изпълниш задачата както трябва.

Първите две седмици бяха концентрирани върху обучение в тежък физически труд — строева подготовка, маршове за издръжливост, ръкопашен бой, курс по байонетни атаки и за преодоляване на препятствия. Също по време на тази фаза бяхме запознати с нова форма на физическа подготовка — „футбол с въжена топка“. Играехме го в яма с дървени стърготини, широка не повече от осемнайсет метра в диаметър. Класът се разделяше на два отбора по около петдесет души, които заставаха в ямата един срещу друг на около метър разстояние. Между отборите се пускаше топка, изплетена от въже, която тежеше около двайсет и три килограма. Целта на играта беше да се премести топката в противниковата част на ямата. За целта всичко бе позволено. Нямахме почивки, фалове или наказания за

неспортсменско поведение. Драскахме, деряхме с нокти, катерехме се един върху друг или правехме всичко друго, което бе необходимо за победата. Наказанието за загуба беше седемдесет и пет или сто лицеви опори.

Работехме доста и с въже — учехме се да правим различни възли и как да строим различни видове въжени мостове — и се катерехме много по въже. Тук имаше две цели: да научим различните начини за катерене по въже и да придобием сила в горната част на телата си.

Друг важен елемент беше ориентирането в трудна местност. Войниците трябва да се ориентират отлично — да могат да стигнат до мястото, към което са се запътили, когато местността не им е позната — и трябва да го правят бързо при най-неблагоприятни обстоятелства. В наши дни разполагаме със системи за глобално позициониране, което улеснява ориентирането, и те ни осигуряват огромно предимство, но не съществува заместител на карта в ръцете на човек, който се ориентира добре по нея, и на компас в ръцете на добре ориентиращия се войник. Ако разполагаш с тях, дори цялата електронна машинария да се повреди, все още имаш всичко необходимо, за да разбереш къде се намираш и да не се отклониш от курса си.

За екипа от критично важно значение е и добрият водач, който измерва точното разстояние, което сте изминали. Той трябва да е способен да покрива точно един ярд или един метър с всяка от нормалните си крачки. Брои и така измерва разстоянието. Един от начините за това е да прехвърля малък камък от единия в другия си джоб след всеки сто крачки. Друга техника се състои във връзването на малък възел върху канап на всеки сто крачки. Разбира се, съществуват най-различни техники, но целта е една и съща: трябва да разполагаш със система, която да предпазва от грешка (или забравяне) в броенето, ако патрулът попадне на засада.

И накрая, обучавахме ни на всички фундаментални умения в патрулирането: различните видове патрули (разузнавателни, бойни, атакуващи, засади и пр.), организацията на всеки вид патрул, бойния ред на патрула, избиране на маршрути, действия в опасни райони и действия при достигане на целта. По време на фазата „Бенинг“ ние репетирахме многократно нашите патрулиращи техники.

Фазата във Флорида. Напуснахме Форт Бенинг в една ранна неделна сутрин през октомври и се насочихме с автобуси към рейнджърския лагер във Флорида във военновъздушната база Еглин. Малцина от нас помнят нещо особено за това пътуване, което продължи почти цял ден, защото спяхме през повечето време.

Близо до щатската граница на Флорида ни събуди един член на персонала на рейнджърите, за да ни настрои за предстоящите задачи. Той ни запозна с една измислена „обща ситуация“:

— Съединените щати са във война — каза ни той. — И току-що сме навлезли в една измислена страна — забравил съм вече името ѝ — като резервно подразделение. — Оттук нататък всичко щеше да бъде тактическа симулация на истинска война — тактически двайсет и четири часа в денонощието ден след ден.

Когато стигнахме назначението си във Флорида, видяхме, че квартирите ни са аскетични — палатки, всяка от които побираше двайсет и четири души, с походни легла, без подове, трапезария от типа, характерен за Втората световна война, стая за леки оръжия и малък санитарен център, обслужван от един-единствен медик. Това не ме разтревожи; ясно беше, че няма да прекарваме много време там (и тези условия бяха лукс в сравнение с местата, на които отивахме).

Около половин час след пристигането получихме спешна заповед да се подготвим до два часа за тръгване на първия ни разузнавателен патрул. Нашата мисия: да разузнаем мястото на вероятен вражески ракетен силов. Когато потеглихме, навлязохме направо в блатата, където водата стигаше до кръста ни. Прекарахме там следващите три дни и нощи.

Това се оказа норма за цялото обучение — постоянно патрулиране, постоянни нападения, постоянни засади... и винаги мокри и премръзнали. Човек обикновено не смята Флорида за студена. Но през октомври премръзваш дори във Флорида, ако си постоянно мокър.

Като част от фазата „Флорида“ ни дадоха специални инструкции за „оцеляване“: как да сготвим храна, какво да ядем и какво — не (кои диви растения и плодове са безопасни и кои — не); даваха ни пилета, зайци, алигатори, опосуми, миещи мечки и змии, които трябваше да сготвим за „празничен“ обяд.

Научихме много неща за змиите. Те бяха навсякъде — особено кораловите змии и водните мокасина^[4]. Един ден рейнджърът донесе огромно количество змии (не отровни!) и ги разпредели помежду ни (седяхме върху пънове). Отначало всеки получи по една или две, но скоро ръцете ни се напълниха с шест или осем. Запознахме се набързо със змиите.

Друго предизвикателство беше курсът за самоувереност — пълзене по въжета, висящи на дванайсет метра над мътната, дълбока над човешки бой вода, като в нея постоянно избухваха експлозиви. По някое време, докато бяхме на въжето, ни казваха да паднем във водата и да плуваме до твърда земя на около трийсет метра разстояние, а експлозивите продължаваха да избухват.

През тези три седмици видяхме основния си лагер, палатката си и столовата само четири или пет пъти. Друг път се хранехме с храна, осигурена от „партизани“ (тоест, ако успеехме да се свържем с тях в определеното място и време — не винаги успявахме да го постигнем), и обикновено това бяха живи пилета, зайци или дори коза.

И сънят ни беше оскъден. Аз бях един от определените „регистратори на сън“. Това означаваше, че трябва да отбелязвам целия сън, по-дълъг от трийсет минути, който успявах да си осигуря. Помня как в края на седемнайсетте дни записите ми показваха, че той е всичко осем часа и десет минути.

Винаги съм обичал живота на открито. Истински се наслаждавам на пустошта и нейните предизвикателства. Затова като оставим настрана неудобствата — постоянната влага, студа и липсата на сън, — фазата „Флорида“ наистина ми хареса. Никога преди не бях живял в истински голямо бласто — и особено в някое толкова коварно и опасно като Окифеноки. Жълтата река тече право през него — много бърза, дълбока и опасна. Човек лесно може да се удави в нея, особено през нощта, ако не я познава. Тоест можеш да вървиш до кръста във водата на блатото и изведнъж — бам, озоваваш се в бърза, силна и дълбока река, която протича направо през неподвижната блатна вода. Това е опасно!

Когато изминаха трите седмици, повечето от нас, които започнахме курса, все още се държахме и очаквахме следващата фаза, въпреки че някои бяха отстранени — поради начина им на мислене, липса на мотивация, физическо изтощение или по друга причина;

останалите никога не разбрахме точно защо. Разбрахме, че някой е отстранен, когато виждахме човек от курса да стои с пълна мешка в края на летателна полоса № 7, която се намираще близо до основния ни лагер, и да чака самолета от Форт Бенинг, който пристигаше на всеки три дни. Неиздържалият изпитанието оставаше на полосата сам до кацането на самолета. Не мога да си представя колко унижително трябва да е било това. Поне за мен щеше да бъде ужасно.

Планинската фаза. Върнахме се от последния си патрул във Флорида следобед една събота, приключихме с доклада си и започнахме да почистваме и връщаме оръжието, което щеше да остане в лагера. След обилна вечеря в столовата си легнахме някъде около полунощ — жадуващи така необходимия ни сън.

Около 3,00 ч. сутринта в неделя рейнджърите тичешком влязоха в лагера и се развикаха:

— Стройте се след десет минути. Излезте с цялото си снаряжение, готови за път.

Изскочихме от леглата (бяхме заспали с униформите), бързо обухме сухия си чифт обувки, нарамихме рейнджърските си раници и се строихме на определеното ни място. Командирът на лагера, майор, застана пред строя и обяви:

— Врагът осъществи голям пробив в северната част на оперативния район. — Северна Джорджия. — Трябва да тръгнете незабавно като крайно необходимо подкрепление в този сектор на бойната зона. — След десет минути пристигнаха автобусите и потеглихме за Северна Джорджия.

Не помня добре това и пътуване, защото спях през по-голямата част от пътя. Но си спомням, че около обяд автобусите спряха до ресторант „Хауърд Джонсънс“ някъде в Централна Джорджия (несъмнено всичко бе уредено предварително) и чухме следното съобщение:

— Ще останем тук един час. Това е последният ви шанс да се нахраните, преди да пристигнем на фронта.

Никога няма да забравя изненаданите местни семейства, които очевидно току-що бяха излезли от църковните служби, когато нахлухме с камуфлажните си униформи и боядисани лица. Но те бързо

разбраха кои сме, особено след като лейтенантът рейнджър, който ни придружаваше, обяви:

— Рейнджъри, разполагате с петдесет минути, преди да се върнете в автобусите.

Не знам как бе възможно да се сервира на толкова много хора за толкова кратко време, но персоналът на ресторанта се справи с това и всички бяхме добре нахранени.

Обратно в автобусите и обратно към съня.

Около 16,00 ч. напуснахме магистралата там, където чакълест път навлизаше в горите, а наоколо бяха паркирани няколко празни камиона по два тона и половина. Един капитан рейнджър стоеше по средата на пътя. Веднага щом слязохме и се строихме пред него, той ни съобщи, че не е безопасно да продължим с автобусите, защото в района са забелязани вражески патрули. Налагаше се да вземем камионите. Той ни показва покритите с пясъчни торби платформи на камионите и ни предупреди, че трябва да сме готови за засади. Тъй като нямахме никакви оръжия, се зарадвахме на придружаващата всеки камион охрана от двама въоръжени войници. Макар да не разполагахме с индивидуалните си оръжия, бяхме репетирали многократно действия от конвой камиони срещу засади, така че знаехме какво да правим в случай на нужда.

Вероятно бяхме изминали не повече от осем километра, когато попаднахме на засада от окопал се „вражески“ взвод. Разбира се, всичко беше само експлозивни и халосни патрони, но те наистина стреляха здравата по нас. Бързо изскочихме от камионите и се хвърлихме в една канавка до пътя. Когато пушекът се разнесе, ни строиха отново на пътя, съобщиха ни, че камионите са унищожени и се налага да тичаме през останалата част от пътя — около осем километра, повечето от които по нанагорнище.

В основния лагер (така се случи, че той бе разположен в красива местност) ни нахраниха с обилна вечеря — всичко, което можехме да погълнем. После извадихме оръжията и индивидуалното си снаряжение и опънахме палатките за спане. Както във Флорида, нямаше да ги виждаме често през следващите три седмици.

На другата сутрин се започна с тренировки по скално катерене с двойно въже, които се провеждаха под командването на старши

сержант Стинчкомб, а той знаеше за скалното катерене и осигуряването с въжета повече от всеки друг човек, когото бях срещал.

Първо научихме как да връзваме всеки възел, необходим за операции от рейнджърски тип. След това се обучавахме в осигуряването с въжета при скалното катерене, докато усвоихме всички техники — първо на по-ниските скали (високи от девет до дванайсет метра) и после на по-високите (с осемнайсет до двайсет и четири метра височина). Накрая трябваше да се изкачваме с другаря си рейнджър, увиснал на гърба ни.

След скалното катерене имаше обучение по адаптиране на вече научени умения към планинските условия, като ориентиране в местността, оцеляване в пустошта и оперативно оцеляване.

Макар основните техники за ориентация да бяха валидни, измерването на изминатото разстояние в пресечен планински терен е по-сложно и трудно, отколкото в равнина. Например никога не можеш да бъдеш сигурен за дължината на крачката си.

След това дойде обучението за оцеляване в пустошта. В планините змиите са различни от тези във Флорида — бакърени глави^[5] и гърмящи змии вместо водни мокасини и коралови змии. И в планините не откриваш същите ядивни растения и плодове, които се срещат в блатата.

Обучавах ни и как да се пазим, за да не ни забележат. Учеха ни да се държим далеч от опасни места като пътища и застроени райони (градове, къщи и т.н.) и как да пресичаме опасни площи (открити полета и пътища), без да бъдем забелязани.

Освен това патрулирахме денонощно, точно както във Флорида. Но пресеченият терен и тежкия товар (като картечници), които някои от патрула трябваше да носят, правеха нещата много по-различни и изискваха по-внимателно планиране на маршрутите за патрулиране и повече време за достигане на целта.

Както и през цялата рейнджърска програма за обучение, всеки патрул трябваше да бъде планиран и репетиран най-подробно, за да бъдем сигурни, че всичко ще бъде както трябва, и всеки курсист трябваше да знае всяка подробност от плана. Въпреки че предварително бяха определени командир и заместник-командир на патрула, човек никога не знаеше кога ще го извикат да поеме командването на патрула — най-често това ставаше в най-трудните

ситуации като разгара на сражение. Един от рейнджърите (наречен оценител на трасето) придружаваше всеки патрул. Това обикновено беше някой старши лейтенант или главен сержант, а понякога участваха двама в зависимост от броя на патрулиращите. Работата им бе да оценяват изпълнението на всеки член на патрула и да присъстват при спешен случай или животозастрашаваща ситуация.

Агресорите (лошите) бяха проникнали навсякъде из района, познаваха терена по-добре от нас и бяха привлекли на своя страна по-голямата част от цивилното население, живеещо в района, което означаваше, че не можем да се доверим на никого.

В началото на декември времето се превърна в основен фактор.

Последното ни патрулиране трябваше да бъде един продължителен боен патрул за симулиране „взривяването“ на язовир „Токоа“, който се намираше на около осемдесет или деветдесет и пет километра от базовия ни лагер. Преди да тръгнем, имаше съобщения за влошаване на времето — още една сериозна пречка за изпълнение на задачата.

Нашият патрул, наброяващ взвод (около четирийсет души), беше спуснат късно една вечер с хеликоптер в зона за кацане на около пет километра южно от река Токоа и на петдесет километра от язовира нагоре по течението ѝ. Мракът се спускаше и температурата бързо падаше, докато ние се придвижвахме в темпо към реката. Поради студа командирът на патрула реши да построим мост от три въжета, да пресечем по него реката и така да останем сухи.

Въпреки че на някои места реката стигаше до шията му и течеше доста бързо, определеният плувец стигна благополучно до другия бряг, теглейки главното въже след себе си. Той го закачи на едно дърво и се върна за двете по-тънки въжета, които щяха да служат за парапети. Щом прехвърли и тях, не ни отне много време да построим моста и да започнем преминаването на реката по него.

Може би десет души се бяха прехвърлили, когато попаднахме на засада от вражеска група с размерите на отделение от другата страна на реката (агресорът несъмнено знаеше мястото на нашия брод). Това бе може би най-уязвимата позиция, в която можехме да се озовем. Възможностите ни за отбрана бяха много ограничени.

Единственото разумно нещо, което командирът на патрула можеше да предприеме, бе да заповяда всички да влязат във водата и

да доплуват до другата страна.

Престрелката не трая дълго, но повечето от нас се измокриха, а заваля и сняг. Докато патрулът се прегрупира и потеглим по маршрута си, вятърът се засили, температурата спадна още повече и около полунощ дрехите ни започнаха да замръзват. В този момент рейнджърът, оценител на трасето, нареди на командира да започнем да тичаме, за да сведем до минимум възможността за хипотермия — мъдро решение!

След около час снегът вече беше дълбок около десет сантиметра и няколко от курсистите започнаха да изостават, включително моят приятел. Той се отпусна на снега и започна да се моли някой да му пръсне мозъка с окопната лопата. Той беше силен и решителен офицер и аз знаех, че не говори сериозно. Освен това ние дори не носехме лопати.

Помислих да се опитам да го нося, но моментално осъзнах, че това е невъзможно, защото вече мъкнех картечницата 30-ти калибър. Ударих му плесници, за да се опитам да го накарам да дойде на себе си и той се осъзна поне дотолкова, че да се надигне на колене. Но това не бе достатъчно. Патрулът се отдалечаваше, тичайки, а ние изоставахме. Знаех, че трябва да го накарам по някакъв начин да се движи, преди разстоянието между нас и групата да стане прекалено голямо, и затова го ритнах здравата по задника. Той се изправи, олюля се, измърмори нещо, започна да подтичва и после отново се затича. Държах го пред себе си и го ръчках до разсъмване, когато отново се предаде. Макар да падна още два или три пъти, същата тактика свърши отново работа. (По-късно се оказа, че той не помни нищо от тази нощ.)

И други курсисти имаха подобни проблеми, но техните приятели сториха всичко възможно, за да ги накарат да продължат.

На разсъмване все още валеше силен сняг, облаците почти докосваха върховете на дърветата и повечето от компасите ни бяха прекалено замъглени, за да виждаме посоката. За щастие някои все пак работеха, за да не се отклоним от маршрута.

През целия ден кретахме из планините, все още спазвайки маршрута си. Следобед натрупа такъв дълбок сняг, че патрулът трябваше непрекъснато да редува най-силните си мъже отпред, за да разчистват пъртина.

По план трябваше да се срещнем на свечеряване с партизанска група, за да получим хранителни припаси. Пристигнахме на мястото на срещата, осигурихме периметъра и чакахме цял час, но никакви партизани не се появиха и, разбира се, нямаше никаква храна.

В този момент оценителят на трасето реши, че понеже се намираме много дълбоко в тила на врага и времето е много лошо, може да бъде безопасно да продължим пътя си по пътищата. Пътят, до който ни заведе, бе приятна гледка и си личеше, че никой не е минавал по него от началото на снеговалежа. Така можехме да се движим по-бързо и да наваксаме изгубеното време.

Около полунощ самият аз започнах да се затруднявам. Наистина не се предадох, защото продължавах да вървя. Но докато кретах напред, няхах представа нито кой съм, нито накъде съм тръгнал. Знаех само, че трябва да продължавам да вървя и да остана с другите. Предполагам, че съм се намирал в това състояние на делириум в продължение на три или четири часа.

На разсъмване слязохме от пътя и продължихме да се движим на около половин километър навътре в горите, успоредно на него. Но с падането на нощта отново се върнахме на пътя. Въпреки че снегът спря, преспите бяха дълбоки до коляно и беше много студено — предполагам, че температурата бе някъде около -18 градуса. Не бяхме вкусвали храна от тръгването си преди два дни и хората започваха да изпитват страшен глад.

Около 22,00 ч. стигнахме до една ферма и чухме грухтенето на прасета. Предадоха по веригата въпроса дали някой знае как се коли и разфасова прасе.

— Аз мога — отвърнах и се запътих напред. Но когато видях тежачото около сто килограма прасе, разбрах, че ще ми трябва помощта на още трима души. Единият трябваше да го хване за зурлата, за да не квичи. Друг да го сграбчи за ушите, за да държи главата му неподвижна. Третият трябваше да го държи за опашката, за да не се мята и да не ни разхвърли из кочината.

Въпреки че никой друг от патрула нямаше никакъв опит с прасета, всички бяха толкова гладни, че не след дълго се появиха трима доброволци. Обясних на всеки задълженията му (човек за зурлата, втори за ушите и трети за опашката) и четиримата влязохме в

кочината. Знаех, че няма да е лесно, но трябваше да изпълним задачата си, ако искахме да ядем.

Междувременно командирът на патрула осигуряваше периметъра около фермата.

Прескочихме оградата на кочината, заобиколихме друг свинарник, в който имаше чифт прасета, по-големи от избраното, и се нахвърлихме върху него. В този момент човекът за ушите изпълни задачата си както трябва и увисна на ушите на животното, но хората за зурлата и опашката не се справиха толкова добре и прасето започна да квичи и да се мята насам-натам. Единственото нещо, което успях да направя, бе да скоча върху него и да забия ножа в гърлото му. Около две минути се търкаляхме с животното върху тора (който не беше съвсем замръзнал), но след малко то се отпусна. Тогава бързо го изкормих и разфасовах на четири части, за да можем да носим полесно вечерята си.

Цялата тази суматоха накара фермера да се появи тичешком на покритата си със сняг веранда, но една картечница откри огън (не да го нарани, а просто да привлече вниманието му) и той бързо падна по гръб и изпълзя обратно в къщата. Не ми беше приятно да взема прасето му, но по-късно научих, че армията има договор с фермерите за компенсиране на всичко, което рейнджърите курсисти вземат за храна.

След като разфасовах прасето, грабнахме храната си и навлязохме дълбоко в горите, където запалихме огън и опекохме месото. Това беше дългоочаквано угощение!

Продължихме да вървим през остатъка от нощта и през следващия ден.

Около 22,00 ч. вечерта стигнахме до позицията ни за атака, отстояща на около два километра от язовир „Токоа“. Разузнавателен патрул, изпратен напред да разучи противниковите позиции, се завърна около полунощ и докладва, че вражеска позиция с лагерен огън се намира на около сто метра северно от язовира, близо до нашия планиран маршрут. Поради тази причина командирът на патрула реши да промени маршрута и изпрати патрул от шест души, за да неутрализира вражеската позиция (аз бях в този екип). Щяхме да направим това, когато останалите от патрула заемат позиция за атака срещу язовира.

Операцията трябваше да започне в 5,00 ч. След атаката щяхме да стигнем до една поляна на около километър разстояние, откъдето в 6,00 ч. щяха да ни изтеглят хеликоптери.

Целият патрул тръгна от позицията за атака в 3,00 ч., като се движеше много предпазливо. След час моят екип се отдели и се насочи към вражеската позиция северно от язовира. Когато приближихме, видяхме огъня и поне двама часови на агресорите близо до канавката от далечната страна на пътя. Те се бяха разположили в падина и брегът зад тях се издигаше на девет метра височина. Прекосихме пътя и ги заобиколихме, използвайки брега като прикритие, и след това пълзяхме последните двеста метра, докато не се озовахме директно над тях.

В 5,55 ч. дойде съобщение по радиостанцията, че останалата част на патрула е зела позиция за атака. След секунди четиримата скочихме от високия бряг точно върху „лошите“ и ги притиснахме на земята. Вързахме ги и им запушихме устите, преди да са разбрали какво става.

Горе-долу по същото време чухме как останалата част от патрула започна атаката срещу язовира, въпреки че нямаше много стрелба — може би десет откоса или по-малко. Това ни се стори малко странно (обикновено използвахме голяма огнева мощ), но тогава си помагахме с оръжията при изкачването на стръмните, замръзнали склонове и цевите на пушките ни бяха прекалено пълни с лед, за да стрелят.

Използвах запаления от „лошите“ огън и затоплих гърба си на него. Стоях така може би повече от две минути — но това бе достатъчно, за да задрема и да падна назад в огъня, при което подпалих куртката си. Слава Богу, че имаше сняг. Излишно е да казвам, че моментално се събудих и успях да се претърколя на снега и да угася дрехата — въпреки че целият ѝ гръб изгоря.

Не разполагахме с много време, за да размишляваме над това. Скоро щеше да съмне и трябваше да стигнем до поляната преди зазоряване.

Затичахме се.

Времето вече бе започнало да се оправя и макар да забави с два дни изпълнението на мисията ни, хеликоптерите идваха да ни вземат. Когато наближихме поляната, чухме рева на пристигащите машини.

При кацането им хвърчеше сняг навсякъде — най-красивата гледка, която бях виждал от седем седмици.

Отлетяхме обратно до базовия лагер на рейнджърите в Дахлонийга, където ни очакваше голямо посрещане. Там беше полковникът — командир на рейнджърите, заедно с екип лекари и свещеник. Докторите ни прегледаха, но не откриха нищо сериозно (имаше леки измръзвания — уши и пръсти на ръцете и краката). Последва гореща храна — всичко, което можехме да погълнем. После ни натовариха на автобуси и ни изпратиха обратно във Форт Бенинг.

По обратния път научих от един от инструкторите рейнджъри, че двамата мъже до огъня, върху които се нахвърлихме, в действителност са цивилни водопроводчици, които поправяли спукан главен водопровод. Те изобщо не бяха от „лошите“.

На другата сутрин се строихме, за да разберем кой е спечелил рейнджърска нашивка. Нямаше поканени гости. Всеки, чието име извиквах, излизаше напред. След приключването на церемонията останаха двайсет мъже, които преминаха цялото обучение, но поради някаква причина не успяха да спечелят нашивката. Стана ми мъчно за тях, но правилата са такива. Трябваше да отговаряме на критериите.

ОБУЧЕНИЕ

Карл Стайнър винаги е бил известен в армията като инструктор експерт и много от армейските му назначения непосредствено включваха обучение. Ето какво разказва той за това:

— Още в началото на кариерата си разбрах, че военното обучение предлага уникална възможност — не само за подготовка на хората за бойни действия, но и за подготовката им за най-важните ценности в живота: лични качества, принципи, етика, мотивация за благоразумно поведение, любов към отечеството и самоуважение — с други думи, ценностите, които трябва да се откриват във всеки гражданин на великата ни нация. Никоя друга институция в обществото ни не може да осигури същия вид среда, заедно с грижливо и всеотдайно командване, за изграждане и оформяне на младите мъже и жени, които избират да служат на страната си. Не всеки войник ще се окаже такъв, какъвто се надяваме, но за огромното мнозинство със сигурност ще бъде така и те винаги ще са благодарни за възможността и грижите, които са им дали по-широка перспектива в живота.

Според мен обучението е основният елемент за готовността на всяко подразделение във всички родове войски. Страхотно е да разполагаш с най-добрата екипировка и аз никога не бих се отказал от нея, но войните се печелят от добре обучени хора. Неодушевената екипировка или технология не може никога да замести добре обучен войник, моряк, летец, морски пехотинец или служещ от бреговата охрана.

Целта на обучението в нашата армия трябва да бъде максимално увеличаване на компетентността и вещината на всеки индивид и подразделение.

За тази цел командирът трябва да бъде лично ангажиран с изработването и структурирането на програмата за обучение на подразделението си. Тя трябва да се основава на подробен анализ на изискванията на мисията на подразделението. От тях се съставя списък

с основни задачи на мисията (СОЗМ) и след това от този СОЗМ всички подчинени подразделения на всяко ниво изработват собствен СОЗМ.

Следва анализ за определяне на конкретните задачи, залегнали в СОЗМ, за успешно осъществяване на съответните им мисии и на какви „условия“ и „стандарти“ трябва да отговаря всяка от тях, за да бъде осъществена успешно.

Тези критично важни елементи: „СОЗМ, задачи, условия и стандарти“, са „сърцевината“ на програмата за обучение. Това е системата на сухопътните сили и аз не познавам по-добра система в никоя друга армия по света.

След определяне параметрите на програмата за обучение трябва да се обърнем към начина, по който се извършва обучението. Именно това определя крайната разлика между войници, които ще оцелеят и ще победят в боя, и онези, които няма да се справят.

Самият аз винаги съм харесвал трудното, реалистично обучение и го превърнах в главен приоритет на всички подразделения, които съм командвал. Разбира се, не по-малко важно е „да се грижиш за хората си“; двете неща са неотделими и представляват синоними. Никога не съм имал войник, който да се оплаква от прекалено трудно и реалистично обучение. Войниците разбират неговата стойност, когато идва време да рискуват живота си на фронтовата линия.

Следователно от всеки войник трябва да се изисква напълно да изпълнява всяка задача в съответствие с очаквания от него стандарт, за да постигне успех в боя. Този вид обучение създава увереност на индивидуално ниво и на нивото на подразделението — онази увереност и екипна работа между войниците и в рамките на подразделението, която им позволява напълно да изпълнят мисията си без страх, че ще бъдат убити от приятелски огън. Никоя „симулация“ или технология не може да замести това обучение.

Реалистични сценарии, разработени по военните планове на подразделенията и други изисквания за непредвидени случаи, трябва да служат за основа на цялото обучение. Следователно то винаги трябва да се провежда при най-натоварващи и реалистични условия — като не се симулира нищо освен безопасността на участниците. С други думи, цялото обучение и особено на нивото на малки и с комбинирани оръжия подразделения (от батальон надолу) трябва да бъде с истински амуниции и да се провежда през нощта. Ако това не е

възможно, тогава трябва да се използват лазерни устройства от Многоцелевата интегрирана лазерна система за сражения (МИЛСС), съпътствани от приемателни устройства на всеки войник, за да могат войниците да разбират, когато са се провалили и са били уцелени. Ето няколко принципа за обучение, които се опитвах да спазвам:

1. Командирът винаги трябва да поддържа подразделението си готово за война, без всякакъв необходим период за подготовка. Ако разполага с необходимите му ресурси, няма причина подразделението му да не поддържа постоянна бойна готовност. Ако някоя причина е извън неговия контрол, той би трябвало да я е определил отдавна и да я е предложил на вниманието на командирите си, за да се направи нещо за разрешаване на проблема.

2. Командирът трябва лично да надзирава и преценява обучението в полеви условия. В противен случай той никога няма да знае истинското ниво на подготовка на подразделението си и как да структурира бъдещото обучение за коригиране на екипни и индивидуални слабости.

3. Времето е най-важният актив на командира и то никога не трябва да се пилее — нито една минута от него.

Възможност за обучение съществува във всичко, което трябва да прави едно подразделение — независимо дали то е свързано с мисията му или не, — и отговорност на командира е да предвижда, да прозира тези възможности и да се възползва от тях. Те могат да бъдат караулна служба, охранителна операция, формалности по погребение или много други административни дейности. Те трябва да се извършват от отделенията, така че всеки индивид и целият екип да се чувстват по-добре обучени и доволни от изпълнението на задачата си.

Например ако транспортът е недостатъчен, съществуват много възможности за обучение — като тренировки за действия срещу засади — по време на тактически походи към определените за обучение райони. Всеки офицер и войник по веригата на военната йерархия трябва винаги да притежава готово „джобно обучение“ за подразделението си, за да се възползва от непрограмирано и неочаквано време, което може да се окаже свободно за обучение. Например: „Камионите, които трябваше да бъдат тук, ще пристигнат с половин час закъснение. Нека се поупражняваме с минохвъргачките.“ Командирите на малки подразделения често пропускат да оценят и да

планират както трябва такива възможности — ситуация, която изисква от командира добро обучение за лидерски умения.

Изгубеното време никога не може да бъде върнато.

4. Ако някое подразделение не успее да покрие стандарта за дадена задача в програмата за обучение, тогава командирът трябва да промени програмата, за да задържи подразделението на място, докато то постигне стандарта — независимо колко време ще отнеме това. Никога не казвай: „Ще поправим недостатъците следващия път.“ Може да няма следващ път преди истинската битка.

5. Отговорният командир (на бригада, на батальон) никога не трябва да се задоволява само с достигането на стандарта. Той трябва непрекъснато „да вдига летвата“ с крайна цел максимализиране на техническите и тактическите умения на всеки индивид. Например: Всеки войник в пехотно отделение трябва да се квалифицира за получаването на Значка на експерта пехотинец, всеки медик трябва да се квалифицира за получаването на Значка на експерта полеви медик, всеки член на екипа, обслужващ минохвъргачка, трябва да се квалифицира за получаването на Значка на майстора артилерист и т.н. Голяма допълнителна полза има от изпитваната от подразделението гордост, неговата сплотеност и ранните индивидуални повишения.

6. Обучението в различни умения също е много важно, особено във военни разчети или при оръжия, обслужвани от разчети, и са жизненоважни за ефективността на подразделението в боя. На бойното поле невинаги може да се намери човек, достоен да замени някой член от екипа.

Нищо от казаното не представлява новост за всеки успешен командир. Ние живяхме с тези принципи и догми, изпълнявайки отговорностите си за подготовка на поверените ни подразделения — каймака на американската младеж — за успех на бойното поле. Тази отговорност е свещено упование, насочено не само към успехи в боя, но и към живота на мъжете и жените, които командваме. Това включва да ги върнем обратно живи и здрави на семействата им и да ги накараме да се чувстват горди от това, което са сторили за нашата нация.

Войниците без колебание ще отдадат живота си на фронтовата линия поради тази вяра в командирите им и техните колеги войници. Те няма към кой друг да се обърнат.

И накрая, това означава, че подразделението на даден командир, независимо какво е то, ще бъде толкова добро, колкото е и той, и ще отразява пряко неговите принципи и ценности, неговата самоотверженост, мотивация и неговите любов и уважение към войниците му. Следователно командирът трябва да даде пример във всяко отношение, каквото и да му струва това. Никой друг няма да го направи вместо него.

През по-голямата част от армейската си кариера имах късмета да служа в бойни подразделения, където обучението и подготовката за внезапни операции без предупреждение бяха задължителни — наистина се чувствам привилегирован, че ми се предостави такава възможност.

---

[1] Заради произхода му някои от неговите приятели в армията по-късно го наричаха Карл Провинциалиста, но това беше приятелски, а не презрителен прякор. Стайнър винаги е харесвал потеклото си и всеки, който го е вземал за селяндур, е откривал с голямо смущение грешката си. — Бел.авт. ↑

[2] Брат ми Том служи в армията двайсет и девет години и се пенсионира като полковник. Преди шест години го избраха за окръжен управител и той още заема този пост. Другият ми брат Глен почина на четирийсет и една години. Третият ми брат Емъри е мениджър в корпорацията „Бърлингтън Индъстрис“. Сестра ми Джоан, най-малката, е дипломирана медицинска сестра. — Бел.авт. ↑

[3] Рейнджърската школа се променяше през годините, за да посрещне нуждите и предизвикателствата на новите условия. По време на войната в Залива към програмата за обучение бе добавена пустинна фаза, която се провеждаше във Форт Блис, Тексас. От нея имаха голяма полза младите командири, които се сражаваха в операция „Пустинна буря“. — Бел.авт. ↑

[4] Водна отровна змия от сем. Agkistrodon, Natrix. — Бел.ред. ↑

[5] Вид северноамерикански отровни змии. — Бел.ред. ↑

V.
МАЛЦИНА СА ПРИЗВАНИ, ОЩЕ ПО-
МАЛКО СА ИЗБРАНИТЕ

СЕПТЕМВРИ 1964 Г. ФОРТ ДЖАКСЪН, ЮЖНА КАРОЛИНА

Гарнизоните на сухопътните сили са места с предсказуем режим. В общи линии знаеш какво да очакваш — проверка сутринта, тревога през нощта, отделения, роты, батальони, физическо обучение, тренировки, маршове, заповеди, правила, интензивно обучение с натоварена програма, уважение към чиновете и козируване, — както и борба с дивата природа.

Повечето бази на сухопътните сили в Съединените щати изпълняват програми за опазване на дивеча. На определени поля и полигони се засаждат царевица, просо, слънчоглед, зимна пшеница и други зърнени култури, за да могат патици, пъдпъдъци, пуйки, елени и всякакви други диви животни да растат и да получат укритие и защита от хищници. В допълнение, същите тези поля предлагат на войниците, които обичат да ловуват, превъзходни места за отстрелване на дивеч. Всяка неделя през ловния сезон човек може да открие войници ловци в някой от тези резервати за диви животни.

Тази събота капитан Карл Стайнър се намираше във Форт Джаксън, където го изпратиха след завършването на Пехотния курс за напреднали във Форт Бенинг, Джорджия. Службата му там продължи шестнайсет месеца. Денят бе ясен, топъл и подходящ за лов на патици. Внезапно отнякъде се появи ревящ джип, наду клаксон и провали лова. От него изскочиха двама военни полицаи, които се насочиха право към Стайнър.

— Сър — обърна се към него по-старшият, говореше бързо и в гласа му се прокрадваше припряност, — имате заповед, сър, за ново назначение и трябва да се върнете да ги видите. Веднага, сър. Ще трябва да тръгнете още този уикенд.

Това беше много необичайно и затова Стайнър попита:

— Каква е заповедта?

— Не знаем, сър. Казаха ни, че е секретна и трябва да се върнете.

— Кой ви изпрати тук? — настоя Стайнър.

Назоваха името на един главен сержант, придаден към щаба на центъра за обучение.

— Добре, това обяснява нещата — каза на себе си Стайнър; той познаваше човека добре. Сержантът бе знаменит със своите номера.

После се обърна към военните полицаи:

— Добре, няма да се върна веднага. Ще дойда след малко. Просто му предайте да не се тревожи. — После полицаите си тръгнаха... очевидно с известни опасения. А Стайнър остана на гюмето за патици.

Ала съобщението на военните полицаи измъчваше съзнанието му. Той продължаваше да размишлява над току-що случилото се, когато след известно време джипът се завърна. Този път военните полицаи не се колебаеха.

— Сър, ще трябва да се върнете. Заповедите са секретни и базата се подготвя за вашето и на семейството ви преместване през уикенда.

В този момент Стайнър помисли, че може би в края на краищата никой не му погажда номер.

Новото назначение беше във Форт Браг, Северна Каролина. Разполагаше с номера на една сграда, в която трябваше да се яви, но военният му пост (ВП) наистина бе секретен. Стайнър нямаше представа с какво щеше да се занимава, но каквото и да бе то, имаше заповед за преместване, така че същия следобед двамата с жена му Сю започнаха да подготвят себе си и малката си дъщеря Карла.

На другия ден отседнаха в каравана под наем близо до Форт Браг, защото нямаше свободни квартири и в понеделник Стайнър се яви в указаната му сграда. Там вече имаше опашка от може би петдесет офицери, повечето капитани, но също и неколцина старши лейтенанти и всички се намираха в същото неведение.

Добре дошъл в специалните сили.

Когато призоваха Стайнър в специалните сили, той знаеше много малко за това какви бяха те и с какво се занимаваха. Тяхната тайна и затворена природа бе известна в останалата армия. Той знаеше, че специалните сили са много елитни и отлично обучени, малобройни в сравнение с останалите подразделения на сухопътните сили (през 1964 г. наброяваха 17 700 души заедно с подразделенията за психологически

операции (ПСИОП) и по гражданските въпроси). Знаеше и това, че не са традиционни в мисленето, организацията и мисията си — дори шапките им не са традиционни: зелени барети. Останалото трябваше да научи с течение на времето.

Когато му дойде редът на опашката, Стайнър беше назначен в една рота А от неотдавна активираната 3-та група на специалните сили и му казаха да се регистрира при заместник-командира на ротата, дребен майор на име Льоблан, който носеше — Стайнър не може да не забележи — привързан на бедрото нож „Бауи“.

Когато Стайнър влезе бодро в кабинета на Льоблан, майорът вдигна поглед и се намръщи. Стайнър носеше стандартната зелена фуражка с кокарда и това не се хареса на заместник-командира.

— С тази шапка си за никъде — обяви той. — Но аз ще те оправя, преди да се срещнеш със стария. Първото нещо, което трябва да направиш, е да махнеш тази летяща чиния от главата си и повече да не те виждам с нея, докато си в това подразделение. Защото ако те видя, ще трябва да я напъхам там, където слънцето не свети.

Ще слезеш долу до склада и ще си вземеш две барети. Разбирам, че още нямаш право да носиш цветната ивица. — Цветната ивица носеше цветовете на подразделението му и те показваха, че е истинска „зелена барета“. — Но можеш да носиш шоколадчето. — Шоколадчето беше малка лентичка с цветовете, които щеше да има на голямата цветна ивица, когато я спечелеше. — Ще го носиш, докато се квалифицираш. — Това означаваше: когато издържи успешно квалификационния курс на специалните сили (наречен К-курс). Той обикновено отнемаше десет седмици.

После заместник-командирът заговори по същество.

— Тук си, за да станеш командир на едно А-отделение. Това означава, че две неща са задължителни. Едното е да се научиш да изпращаш и получаваеш съобщения с морзовата азбука със скорост шест думи в минута. Ако можеш да го правиш по-бързо, толкова по-добре, но шест думи са минимумът. И ще трябва да дежуриш на радиостанцията и генератора както всеки друг член на екипа.

Въпреки че от капитан, командващ традиционно подразделение — обикновено рота от сто и повече души, — се очаква да бъде вещ с радиостанция, от него не се изисква да бъде радиооператор в полеви условия. Капитаните на А-отделения в специалните сили са различни.

В екипа има само дванайсет души и понеже възможностите им са ограничени, особено на километри навътре зад вражеските линии, трябва всички да умеят да изпълняват много от задълженията без оглед на чиновете. Главното средство за полева връзка в началото на 60-те години беше морзовата азбука с допотопни радиостанции АНГРА–109 (произнасяше се „Сърдит“)^[1]. Те се снабдяваха с електричество от тежки, ръчно задвижвани генератори (тогава нямаше батерии) и за обслужването им бяха необходими двама души. Единият завързваше ключа на крака си, за да може да изпраща и получава съобщения, а другият въртеше манивелата на генератора.

Льоблан продължи:

— На второ място е задължително да се научиш да даваш последно причастие според религията на всеки човек в отделението ти, защото там няма да има свещеник през повечето време и ти ще трябва да можеш да правиш и това. Можеш да очакваш в отделението ти от дванайсет души заедно с теб да има хора от три или четири религии.

И с това указанията му се изчерпиха.

— Сега слез долу, за да получиш екипировката си.

След това беше ред на „стареца“, командира на ротата подполковник Пери. Стайнър се погрижи да носи зелената барета до срещата си с него.

— Кога си скачал за последен път с парашут? — попита Пери.

Всички войници в специалните сили трябваше да бъдат квалифицирани парашутисти. Някои получаваха тази квалификация след постъпването си в специалните сили, а други не бяха скачали известно време преди пристигането си във Форт Браг.

— Преди около шест години — отговори Стайнър.

— Добре, сега вече имаме различен парашут от този, който си използвал, така че ще трябва да получиш малко опресняващо обучение. Освен това тук си имаме правило: първият ти скок обикновено е през нощта — сигурен съм, че ще ти хареса. Прилича най-много на това да легнеш с жена си.

И после:

— Последното нещо, което трябва да знаеш, е, че всеки петък следобед в четири часа се събираме заедно. От теб се очаква да водиш жена си и да имаш халба на 3-та група на специалните сили, каквито продавам за три долара. — Фактически той имаше цял кашон от тях

под бюрото си и Стайнър трябваше да плати една. — Можеш или да я носиш със себе си, когато идваш — обяви Пери, докато му я връчваше, — или да я оставяш на стената зад бара в крилото на нашия офицерски клуб — едноетажна сграда от Втората световна война.

Малките ритуални сбирки с халби може да шокират хората в тези политически праведни времена, но тогава армията просто живееше по този начин — беше по-опърпана, но по-свободна. Социалната култура в сухопътните сили като цяло беше много по-слабо структурирана, отколкото е сега, толерираше се много по-свободно поведение. Социалният живот се въртеше около сбирки, на които всички пиеха; такива срещи в петъчните следобеди бяха норма, имаше дори хора, които пиеха прекомерно. В наши дни офицер, който бъде наказан с глоба за шофиране в пияно състояние (ШПС), може направо да отпише кариерата си. Но навремето сухопътните сили бяха по-снизходителни.

— Офицерските клубове бяха всичко друго, но не и бастиони на благоприличието — отбелязва Стайнър. — Не се изненадвах, когато започваше сбиване; там се играеше на зарове и покер и се наблюдаваха всякакви закачки, перчене и фукни — мъжка работа. До голяма степен това беше приетата култура на общуване.

Не казвам, че животът в армията се въртеше около всички тези неща. В никакъв случай. Те бяха много малка част от живота ни. Когато бяхме на служба, работехме дълго и тежко, тренирахме усилено, уважавахме се един друг и внимавахме за живота на ближния си точно както правим сега. Но забавленията ни също не бяха малко.

Не забравяйте, че става дума за периода няколко години след Корейската война. Тогава армията не беше толкова префинена или професионална, колкото е сега. Например през онези дни командирите далеч не бяха толкова ангажирани с обучението на войниците си или с грижи за своите семейства. Тази култура не започна да се развива, докато не се сложи край на задължителната военна служба и не се превърнахме в армия от доброволци. След това обучението на офицерите и войниците стана много по-формализирано и институционализирано — както и социалните контакти в свободното време. С изключение на социалните събития в големите подразделения, общественият живот вече не се върти около офицерските клубове. Фактически много малко военни подразделения

успяха да запазят централни военни клубове поради постановените от Конгреса параметри за финансово управление. Вместо това командирите организират вечерни партита у дома си за офицерите и техните половинки. Така атмосферата е относително свободна и неофициална, а пиенето е ограничено.

Всичко това си има своите плюсове и минуси. В днешната армия сигурно не сме толкова спонтанни, колкото бяхме навремето, и това е минус, но сега по-малко хора се излагат и това е плюс.

ОБУЧЕНИЕ

Сега Стайнър трябваше да се обучи като войник в специалните сили.

През 1964 г. мисията на специалните сили беше съсредоточена предимно върху нетрадиционната война (НВ) и главната заплаха бе съветската експанзия в Европа. Цялата 10-та група на специалните сили бе разположена в Европа — в Източна Европа и в някои части от Западна Европа, които имаше опасност да бъдат завзети от руснаците, се криеха пари, оръжие и припаси. В случай на инвазия на Варшавския договор А-отделенията трябваше до бъдат спуснати зад вражеските линии или можеха да се скрият, като се появят отново след отминаването на нахлуващите вражески сили, след което да се свържат с приятелски партизани. Тяхната мисия: саботаж, подривни действия, организиране и екипиране на съпротивителни движения. Всичко това изискваше високо ниво на самостоятелност, анализ и вземане на решения.

Курсът за реакция на ръководството беше един от начините, по които се осъществяваше обучението и проверката на тези качества. В него се наблюдаваше на екипната работа, въображението, изобретателността, съобразителността и, разбира се, на командирските качества. Той започваше с едни физически и интелектуално трудна загадка. Например представете си ров, в който водата е дълбока два и половина до три метра и разстоянието от единия до другия бряг е три и половина метра. Обучаваният екип е снабден с двесталитров варел с бензин и три греди, двете от които са дълги по три метра, а третата е дълга два метра и половина. Задачата на екипа е да прехвърли варела (и себе си) през рова, използвайки дадените материали. Ако екипът притежава необходимите качества на войници от специалните сили, той ще открие начин за изпълнение на задачата.

Друг метод на обучение беше лишаването от емоционални ориентири. Самостоятелните действия зад фронтовите линии на вражеска територия поставят войниците в изключително трудни условия. Една от най-големите трудности е липсата на емоционална

подкрепа. Приятелствата, доверието и увереността са част от изграждането на войника не по-малко от подчинението, а духовната подкрепа представлява мощен противовес на несигурността във войнишкия живот. Мнозина отлични военнорслужещи запазват качествата си само защото получават похвали. Те се нуждаят от увереността на знанието, че някой над тях ги смята за добри и сигурни изпълнители.

Не е така с войниците от специалните сили, които трябва да действат в среда, в която всеки вид подкрепа е минимална, липсва или е мимолетна. Някои войници имат духа и волята за справяне с такава ситуация, но мнозина други нямат този капацитет.

Програмата за обучение на специалните сили чрез лишаване от емоционални ориентири е предназначена да установи кой притежава необходимите качества. На войниците не се съобщават целите или стандартите, които се очаква да покрият, нито дали се справят добре или зле. Някой войник може да получи заповед: „Ще се явиш на този кръстопът в 6,00 ч. сутринта с раницата си.“ Когато пристигне, там ще го чака друг войник с лист хартия с инструкции за следващите му задачи, които могат да бъдат: „Трябва да се придвижиш от този пункт до онзи пункт.“ Примерно на четирийсет километра разстояние. И тогава той е напълно самостоятелен, без никаква помощ освен карта и компас и без никаква представа колко време ще му отнеме придвижването от единия до другия пункт. Когато — ако — той се появи в указания пункт, присъствието му просто се регистрира. Не му казват дали е издържал изпитанието или се е провалил, нито дали е изминал разстоянието за необходимото време. Успехът при това упражнение зависи не само от изпълнението на трудна задача, но и от постигането на това изпълнение единствено и само със собствени вътрешни ресурси.

Голяма част от обучението в специалните сили се провежда в съответствие с подобни „правила“.

Междувременно войникът в специалните сили трябва да се обучава и за придобиването на специфични умения. Както бе отбелязано по-горе, войниците в А-отделението трябва да са вещи не

само в собствената си специалност, но и да бъдат готови да се справят със задачи от специалностите на всички останали в отделението.

Когато Стайнър се срещна с личния състав на А-отделението, което щеше да командва през следващите осем месеца, той беше впечатлен. Всички членове на това отделение бяха професионални войници от специалните сили със значителен опит. Повечето бяха много по-възрастни от Стайнър, а може би половината бяха доброволци с източноевропейски произход по закона „Лодж“. Те вече владееха изкуството на нетрадиционната и тайната война, и знаеха един или два чужди езика. Същевременно не се познаваха добре един друг, защото бяха предназначени в специалните сили след създаването на 3-та група и така не бяха тренирали заедно като А-отделение. През седмиците, в които Стайнър преминаваше квалификационния курс, неговото А-отделение заучаваше необходимото, за да функционира като група.

През 60-те години всички в А-отделението се обучаваха на следните умения:

Всеки войник трябваше да бъде експертен стрелец с индивидуалното си оръжие (пистолет) и автоматичната си пушка М-16 и да познава оръжия като АК-47, които би могъл да срещне в онази част на света, в която можеше да бъде изпратен. Той трябваше да умее да стреля с тях достатъчно точно, да ги разглобява и поддържа. Що се отнася до по-големи оръжия като минохвъргачки и картечници, той трябваше да умее да ги разполага и употребява както трябва, за да осигуряват защитата и поддръжката, за които са предназначени.

Всеки войник се обучаваше с експлозиви. Научаваше какъв заряд, с каква форма и на какво място трябва да се постави за разрушаването на мост или електропровод; запознаваше се с експлозивите, образуващи кратери или предизвикващи взрив вътре в обекта; как да проникне в запечатана и защитавана сграда с минимално увреждане на структурата ѝ или на зложниците, които могат да се намират в нея. Ако не притежаваше собствени експлозиви, обучаваха го как да се снабди с необходимите материали за изработването им от местни източници.

Всеки войник получаваше обучение по свързочна техника — да изпраща и получава съобщения с морзовата азбука и да пише шифри. Ако някой екип действаше зад вражеските линии, той се появяваше в

радиоефира в предварително уговорени часове всеки ден или през ден, когато сержантът по свръзката включваше телеграфа си, за да изпрати съобщение. Но всички в екипа можеха да работят с всеки вид свъرزочна техника, която използваха.

Всеки войник се обучаваше в оказването на първа помощ.

Всеки войник научаваше как да извършва нелегални и секретни операции; как да изгражда разузнавателни мрежи, както и мрежи за бягство и избягване на врага; как да провежда операции за попълване на запасите през нощта; как да подготвя площадка за кацане на самолети и как да ги приземява, и как да подготвя зони за спускане на парашутисти. Той научаваше техники за нелегално проникване и оттегляне, ориентиране в местността и специално разузнаване в дълбочина, при което щеше да действа изключително потайно, за да разгледа непосредствено всичко, което врагът иска да скрие от очите му. Това често означава живот в скривалища в продължение на дни — землянки, които екипът изкопава и после покрива с почва, клони или други подръчни материали.

Всеки войник научаваше достатъчно основния език, на който се говореше в предназначения за групата му регион — немски например за членовете на 10-та група в Европа или суахили за 3-та група. По-късно езиковите умения се подобриха неимоверно и от войниците в специалните сили се очакваше да отделят цялото си време през шест месеца от годината за постигането на съвършенство в определения им език. През 1964 г. не се изискваше съвършенство, но от войниците се очакваше да могат да водят обикновен разговор.

По подобен начин всеки войник получаваше и културно обучение в съответствие с определената за екипа страна, така че когато той пристигне тим, вече да знае как да се държи, за да спечели приятели и да не отблъсне хората, на които бе дошъл да помогне, нанасяйки по такъв начин вреда на мисията.

И накрая, въпреки че всеки командир на А-отделение разполагаше със сержант за операциите и сержант за оръжията, отговорностите на офицера включваха знания за непряка огнева поддръжка — артилерийски и минохвъргачен огън — и как да ги прилага най-точно и ефективно. Той трябваше да знае как да планира огнева отбрана, как да повика на помощ въздушна или морска огнева поддръжка, ако възникнеше необходимост от тях.

Всеки квалификационен курс представлява смес от обучение в клас и полево обучение, но с голям превес на полевото обучение. За Карл Стайнър и останалите около петдесетима други офицери, участващи с него, това беше — отново — ускорена програма от седем вместо обичайните десет седмици. В наши дни квалификационният курс е още по-продължителен.

През 60-те години повечето лекции се изнасяха в щабния комплекс на специалните сили в района на хълма Смоук Бомб във Форт Браг, в паянтови дървени казарми от времето на Втората световна война или по-рядко в по-малки едноетажни сгради от канцеларски тип. Климатичните инсталации не бяха и сънувани. Хората, които отиваха там, не очакваха комфорт.

След седмица основен инструктаж всички се изнесоха на полето за още две седмици практикуване на изучаваните в класната стая техники. Тази последователност беше задължителна по време на курса.

Полево обучение и практика се извършваха на местата за обучение във Форт Браг и съседния лагер „Маккол“, както и в националния парк „Юхари“ на петдесет километра разстояние в западната част на Северна Каролина. През последвалите години лагерът „Маккол“ бе трансформиран в добре екипиран център за обучение на специалните сили; но в онези дни този център не съществуваше и там нямаше нищо освен останалите от Втората световна война тренировъчна писта за безмоторните самолети на 82-ра въздушнопреносима дивизия и бетонните основи на разрушени сгради.

И накрая, целият инструктаж и обучение се обединяваха в едно главно учение, което навремето се наричаше „Гоблър Уудс“, а сега е наречено „Робин Сейдж“, в района на националния парк „Юхари“.

„Гоблър Уудс“ се провеждаше по следния начин: курсистите офицери образуваха симулирани А-отделения, изпратени в измислена страна (която често заради военната игра се наричаше Пайнленд^[2]). Там трябваше да се свържат с местните хора и да ги превърнат в партизани. Тази роля обикновено се играеше от войници от тиловите части във Форт Браг (може би двеста и петдесет души), които се обличаха и държаха като цивилни.

Задачата на А-отделението се състоеше във взаимодействие с командира на партизаните (който винаги нарочно затрудняваше това взаимодействие), превръщане на последователите му в истински партизански отряди и принуждаването им да вършат това, което А-отделението желаше — взривяване на мостове, електропроводи, поставяне на засади и други задачи от арсенала на нетрадиционната война, — както и работа по граждански въпроси, целяща да спечели сърцата и умовете на местните хора.

Войниците, които се справяха успешно с тези задачи, бяха награждавани с нашивката цветна ивица върху зелените им барети. В противен случай им се даваше възможност да изкарат друг квалификационен курс или ги връщаха обратно в традиционните части. Повечето от преминалите курса със Стайнър издържаха успешно изпитанието.

В наши дни нещата не стоят по този начин. Подборът е по-строг отчасти защото стандартите са по-високи и отчасти защото Стайнър и другите офицери с него бяха внимателно подбрани за служба в специалните сили. Армията ги искаше там. Днес специалните сили са напълно доброволческо подразделение — „трикратно доброволческа сила“, както обича да ги нарича Стайнър, „първо при постъпването в армията, второ при обучението за парашутисти и трето при постъпването в специалните сили“.

И тогава, и сега курсът не беше лесен. Успешно завършилите го можеха да се гордеят с постижението си. И нещо по-важно: всички останали можеха да разчитат на тях.

След квалификационния курс имаше още обучение. Например...

Тайно проникване. Съществуват няколко начина за проникване в страна, където американските войници са нежелани. Те могат да пристигнат там под прикритие — като туристи, работници или бизнесмени — или тайно с подводница, кораб или самолет, или могат да бъдат спуснати с парашути, което е най-често срещаният начин.

Това означава, че войниците от специалните сили отделят много време за скокове от самолети.

Карл Стайнър разказва как са правили това през 1964 г.:

— Когато много хора скачат от големи самолети под строй във въздуха, най-важно е безопасното им приземяване. Традиционните въздушнопреносими подразделения скачат със стандартен (не маневрен) парашут, за да сведат до минимум риска от оплитане на въжетата във въздуха — причина за сериозно нараняване или гибел. Вторият приоритет е те да се държат заедно в някакъв строй, за да не стане така, че хиляди войници да бъдат разпръснати из околностите. Този приоритет се осъществява с техника, наречена „профилирано товарене“: отделения, взводове и роти се товарят на всеки самолет така, че скачат близо до мястото на мисията им на земята. Това свежда до минимум времето за събирането им след приземяването и увеличава до максимум бойната ефективност на подразделенията.

При парашутна мисия пилотът на самолета командва цялата операция, но надзираващият скоковете отзад е отговорен за всички парашутисти. Това означава, че той непрекъснато трябва да знае местоположението на самолета. Постига това чрез връзка с пилота, изучаване на картата и отбелязване на важни обекти върху нея — обекти на земята като реки, мостове или естествени обекти, които може да разпознае от въздуха на път за мястото на скачане.

Понеже пилотът се намира в кабината, откъдето може да види повече, той помага, като съобщава: „Пресякохме тази и тази река“ или „Наближаваме тази и тази характерна черта на терена.“

Когато внедрявахме някое А-отделение в така наречената отказана територия (територия, в която не бяхме желани и където можеше да бъде опасно да си американски войник), искахме членовете на екипа да могат да се приземят колкото е възможно по-близо един до друг.

По това време парашутите „Годжо“^[3] бяха заменили по-старите и по-прости парашути, с които отначало се обучавах. В онези дни парашутите „Годжо“ бяха управляеми до известна степен. Недостатъчно, за да определиш някой пункт на земята и да се приземиш в него, но достатъчно, за да може отделението да се събере във въздуха и после да се приземи в един и същ ограничен район.

Парашутите „Годжо“ изглеждаха като обикновените ни парашутни куполи с форма на чадър, но отзад имаха овален отвор от шест квадратни метра, през който се образуваше въздушна струя със скорост около осем възела. Парашутът притежаваше система от

плъзгащи се на ролки повдигачи, които човек активираше след скока от самолета. Чрез наклоняването на купола на едната или другата страна те позволяваха насочването на тази струя.

Когато скачахме, плъзгащите се повдигачи бяха закрепени с вилки към въжетата. Щом се озовавахме във въздуха, изваждахме вилките и повдигачите се освобождаваха, за да се плъзнат по ролките. След това ако искахме да завием надясно например, протягахме назад дясната си ръка и хващяхме десния заден повдигач, а с лявата ръка хващяхме левия преден. После дърпахме десния заден повдигач надолу и издърпвахме левия преден повдигач нагоре. Това наклоняваше купола и човек завиваше надясно. Когато се обръщяхме в посоката, в която искахме да отидем, тогава ги центрирахме отново и куполът се изправяше... Или поне се опитвахме, защото никога не успявахме да следваме напълно избраната посока.

Големият проблем за парашутиста беше ориентирането на купола срещу вятъра при приближаване на приземяването. (Ако някой парашутист се спуснеше по посока на вятъра, той щеше да удари земята със скоростта на вятъра плюс осемте възела ускорение от задния отвор на парашута.) Парашутът имаше способността да се обръща и да се спуска с вятъра, което означаваше, че парашутистите трябва непрекъснато да работят с повдигачите, за да поддържат необходимата ориентация. Тъй като повечето парашутни скокове на специалните сили бяха през нощта, най-добрият знак за посоката на вятъра беше усещането за него върху лицето на парашутиста.

Ако всичко вървеше добре, екипът напускаше самолета като зърна от броеница. Първият скачач обикновено заставаше срещу вятъра и се задържаше в тази позиция, докато всички останали успеяха да се съберат над него, управлявайки парашутите си. Опитвахме да се държат на около трийсет метра разстояние един от друг. За опитните парашутисти дистанцията помежду им обикновено беше между петнайсет и трийсет метра. По такъв начин всички от отделението получаваха по-добър шанс да се приземят по-близо един до друг и да се отбраняват при приземяването. Парашутистът е уязвим в зоната на скачане!

Тази дистанция беше много важна, защото ако се получеше оплитане на парашутите, съществуваше голяма опасност от падане на

купола. Това важеше преди всичко за парашутите „Тоджо“, защото те често се блъскаха един в друг.

Всеки парашутист разполагаше и с резервен парашут, който можеше да се използва над сто петдесет и два метра височина. Ако възникнеше необходимост да разтвориш резервния си парашут, трябваше да дръпнеш дръжката с дясната ръка, докато държиш лявата си ръка пред резервния парашут, за да успееш да го хванеш, когато изскочи от торбата. След това хващаш с дясната си ръка края на резервния парашут и с всички сили го хвърляш надолу и наляво, за да може да се издуе.

Ако не се получеше, трябваше да се направи повторен опит. Понякога резервният парашут се издигаше само частично издут и се увиваше около главния парашут, който не беше напълно издут. Хората обикновено се нараняват при приземяването. Но когато се стигне до омотаване, тогава те очаква истинска беда.

В днешно време резервните парашути са много подобрени. Те са снабдени с касета, която изхвърля купола достатъчно далеч, за да се изпълни с въздух, независимо от неизправността на главния ти парашут.

Обучаваха парашутиста и да не търси, нито да се протяга към земята при нощен скок. Вместо това той се учеше да открива силуета на линията на дърветата, който щеше да му покаже, че се намира на десет до дванайсет метра над земята и може да започне подготовката си за приземяване, като се увери, че пада срещу вятъра, и прибере ръцете и краката си плътно до тялото, което му позволяваше да се претърколи веднага в посока на теглещия го парашут и свеждаше до минимум риска от счупване на някой крайник.

След като всички се събираха около водещия парашутист, той се опитваше всячески да падне в зоната за приземяване — там обикновено нямаше много място, защото тя представляваше малка пролука между дърветата, широка може би 173 до 274 метра. Щом той се озовеше на земята, останалите парашутисти можеха да се целят директно към него и обикновено успяваха да се приземят в кръг с диаметър трийсет метра.

Събрани на земята, първата ни задача беше да се отбраняваме като екип, но трябваше да свалим парашутите и човек имаше две възможности. Можеше да го вземеш със себе си или да го заровиш.

Никога не биваше да го оставяш на мястото на приземяването, защото в такъв случай щяха да го забележат или на земята, или от въздуха.

Най-нежелателният избор беше да вземеш парашута със себе си. Това означаваше да се мъкне голям допълнителен товар и обем. Най-доброто решение бе да се отдалечиш от зоната на приземяване, да намериш сигурно място в някое дърво или гориста местност и да заровиш там парашута, за да не могат да го открият. И в двата случая искахме почти незабавно да се отдалечим от мястото на приземяване, носейки парашутите. Щом стигнахме до скришно място, обикновено заравяхме парашутите си за петнайсет до двайсет минути.

И оттам продължавахме в съответствие с плана си за изпълнение на мисията.

Ориентиране в местността. Откриването на целта далеч не бе гарантирано. Всичко ставаше през нощта; теренът беше непознат, хората потенциално враждебни и в онези дни нямаше очила за нощно виждане, нито спътници със системи за посочване на местоположението, които можеха да ти помогнат да следваш маршрута си. Екипите трябваше да са вещи в ориентирането в местността и откриването на целите по старомодния начин — както вероятно са обучавали рейнджърите, — като разчитат на карти, компаси и на звездите.

Необходимо е да бъдат непогрешими експерти в разчитането на карти, не по-малко вещи в използването на компаси и трябва да знаят как да отчитат изминатото разстояние.

Карл Стайнър продължава:

— Важна част от подготовката за мисия включваше изучаването на картите на региона, в който щяхме да действаме. Трябваше да се запознаем напълно с тази територия. Не само нямаше място за грешки при достигането на целта ни (която можеше да бъде партизански отряд или място, където щяхме да се крием, докато потеглим за окончателната си мисия), но и трябваше да избягваме да не се провалим в някое от многобройните места, в които не бяхме желани. Това означаваше, че запамятавахме всичко, което трябваше да знаем — всички отличителни белези на местността, — реки и потоци, язовири, мостове, пътища, кръстопътища, кули на далекопроводи,

електропроводи и други инфраструктурни елементи, както и градове, села, полицейски и военни сгради.

Когато се намирахме в полеви условия, един войник следеше компаса, докато други двама отмерваха заедно изминатото разстояние. И всички в екипа можеха да вършат тези неща. Командирът на отделението обикновено оставаше свободен, за да ръководи и дирижира операцията. Важното бе да се води точна сметка за изминатото разстояние, независимо от обстоятелствата (за тази цел с това се занимаваха двама души). Но същевременно трябваше да внимаваме да не объркаме измерването на разстоянието, ако попаднем на засада или ни се случи нещо друго, което можеше да накара някой да забрави броенето на крачките.

Въпреки че бяхме запомнили картата и вярвахме в отчитането на компаса и измерването на разстоянието, от време на време проверявахме дали още се движим по маршрута. И това означаваше проверка по картата — трудна работа в тъмнината, когато не можеш да запалиш никаква светлина.

Ние използвахме войнишки фенерчета под прикритието на някое пончо. Тези фенерчета имаха няколко филтъра в капачето, покриващо батериите. Един от тях беше червен и ние използвахме именно него, защото червената светлина се отразяваше по-слабо на свикналите ни с мрака очи. Докато всички останали от екипа заобикаляха пончото и стояха на стража, командирът, заместникът му (всеки можеше да поеме командването, ако нещо се случеше с него), човекът с компаса и измерващият разстоянието се пъхах под пончото и разглеждаха картата, за да определят дали се намират точно на мястото, на което трябваше да бъдат. Ако имаше отклонение, се налагаше да се пресметнат необходимите корекции.

Ориентирането по звездите също беше възможно, ако например нещо се бе случило с компаса ни. Но предпочитаме компаса, защото той не зависеше от времето. Все пак трябваше да научим основните съзвездия — Голямата мечка, Орион и Скорпион в Северното полукълбо; и Касиопея в Южното. Научихме, че двете звезди в ъгъла на черпака на Голямата мечка сочат към Северната звезда, която отстои на пет пъти по-голямо разстояние от това между двете звезди. Затова ако можехме да видим звездите, бяхме в състояние да определим маршрута си.

Един последен аспект от планирането на маршрута ни бе определянето на сборните пунктове. По такъв начин, ако попаднем на засада или се натъкнем на някоя друга вражеска операция, можем да се разпръснем и съберем отново на следващия сборен пункт или поне в този, който вече бяхме отминали — в зависимост от решението на командира.

Съществува мит, че войниците от специалните сили обичат сраженията че те всички са подобни на Рамбо машини за убиване, които не са способни на нищо по-добро от унищожаване на враговете. В този мит няма капка истина. Войниците от специалните сили не са машини за убиване; тяхната стойност се крие другаде. Те просто са прекалено добре обучени, прекалено ценни, за да бъдат излагани на по-голям от абсолютно необходимия риск. Това означава, че по възможност избягват сраженията. Изчезват в горите, вместо да се изправят и да доказват мъжествеността си. Фактически подборът в специалните сили избягва такива типове. Никакви рамбовци. Войниците от специалните сили са бойци и когато е необходимо, могат да използват тази енергия и умения, за да убиват, но от тях се очаква да фокусират енергията си точно и ефективно като лазерен лъч.

Попълване на припасите. Оцеляването в нелегална или секретна среда не е лесна за изпълнение задача. Условието на живот са първобитни. Храниш се с каквото намериш. Водата най-често е замърсена. Значителна част от населението е склонна да измъчва или убива „американските агресори“, въпреки че друга значителна част одобрява присъствието им.

Преживяването от даровете на природата си има граници. Въпреки всички усилия екипът може да не намери достатъчно храна, за да продължи мисията си. Мунициите или медицинските припаси могат да свършат. Възможно е да се наложи евакуация на ранените. И войниците се озовават в незавидно положение, а километри територия на врага ги отделят от снабдителната им верига.

Необходимостта от припаси може да се почувства особено силно, кога то се формира или подпомага партизански отряд. Партизаните могат да ги посрещнат радушно, да понесат присъствието им или да предпочетат да се оправят без тях, но винаги копнеят за

американското изобилие, с което са убедени, че американските войници ще ги засипят — храна, медикаменти, униформи, електроника, оръжия и муниции. Предлагането на подобно изобилие не е главна мисия, но партизаните много често могат да се интересуват повече от припасите, отколкото от въоръжената борба — като по този начин дават възможност на А-отделението да приложи на практика своето мислене и умения за преговори: „Направете това, което смятаме за най-добро, и ние ще ви осигурим храна и оръжия.“

Екипът трябва да знае как да попълни запасите си при всякакви обстоятелства. В редки случаи някой екип може да се намира в ситуация, която позволява доставка с подводница. Но много по-често припасите се пускат от въздуха или се доставят със самолети.

Карл Стайнър разказва как се извършва това:

— Когато се нуждаехме от припаси, изпращахме списък с исканията си чрез шифровано съобщение по радиостанцията АНГРА–109. Как щяха да бъдат доставени — пуснати от въздуха или със самолет на земята, — зависеше от конкретната ситуация.

Ако щяхме да получим припасите с парашути, избирахме място, в което искахме да бъдат спуснати — някоя горска поляна, края на нива, пуста отсечка от път, гол хълм. Тази информация за зоната на спускане, заедно с тайния код за сигнализиране на пилота (сигналът се подаваше с малки, горящи консервени кутии), се включваше в искането за попълване на припасите. След ден или два научавахме кога можем да очакваме доставката. Това винаги ставаше в определен час през нощта. Да кажем, в 03,30 ч. на 17-ти април.

На 17-ти април се отправих към зоната за спускане заедно с екипа си и с партизаните, които можеше да се наложи да осигуряват района и да пренасят припасите до лагера (ако работехме с партизани). Няколко минути преди уговорения час отбелязахме мястото за спускане с горящи консерви, които пълнихме с пясък и бензин. Запалихме ги, за да се виждат две минути преди определеното време за спускане, и ги оставихме да горят две-три минути, но не повече. Ако самолетът не пристигнеше дотогава, трябваше да угасим огъня.

Подобни мисии обикновено се изпълняваха само от един самолет. Пилотът трябваше да проникне във вражеското въздушно пространство, да се спусне достатъчно ниско, за да избегне радарите, да се насочи към мястото и да открие тези малки точки светлина в

продължение на пет минути, да пусне припасите и след това да продължи по маршрута си, за да не може наблюдаващият враг да проследи мястото на спускането (или дали е било осъществено спускане).

Естествено, ако той не ни откриваше по време на тези пет минути, не получавахме попълнение на запасите си. В такъв случай се налагаше да опитваме отново по-късно.

Щом самолетът се озовеше над главите ни, угасявахме сигнала и се подготвяхме да хванем спускащия се с парашут пакет. Той обикновено беше снабден с миниатюрна проблясваща лампичка, така че можехме да видим накъде се спуска и да тръгнем към мястото на приземяване.

Когато прибирахме пакета, трябваше да приберем парашута и мрежата, в която бе спусната пратката, а след това да разпределим товара между хората (които можеха да бъдат само от нашия екип или партизани) и да санираме района, така че никой да не може да разбере по-късно, че сме получили на мястото въздушна пратка. Това се правеше за най-краткото възможно време, за да избегнем откриване и излагане на опасност.

Винаги с интерес очаквахме да разберем какво бяхме получили. Храната например често идваше под формата на живи животни. Понякога разбирахме, че са спуснали живо животно, когато чувахме мучене от небето. В такъв случай разбирахме, че имаме проблем. Човек изпитваше благодарност, ако имаше фермерски опит. С кравите никога не е лесно, те не са обучени да скачат от самолети; ако си счупеха някой крак при приземяването, тогава наистина възникваше проблем. Но дори ако се приземяваха невредими, те нерядко не се оставяха да бъдат отведени спокойно. И в двата случая често започваха да мучат и да издават всякакви звуци, така че се налагаше да ги убиваме на място и да разфасоваме месото, за да отнесем онова, което ставаше за ядене, а останалото да заровим.

Понякога получавахме коза, прасе или пилета. Общо взето, ги предпочитахме пред кравите. С тях се справяхме по-лесно, те не тежат толкова много и един човек обикновено е в състояние да ги носи.

Именно заради храненето в горите оцелих стойността на лютивия сос. Всеки войник от специалните сили носи шише с лютив сос в раницата си. След като отнесем животните или птиците обратно

в лагера и там ги заколят и сготвят (изобщо не става дума за някакъв кулинарен шедьовър), малко лютив сос прикриваше доста готварски недостатъци — лютив сос „Луизиана“, „Тексас Пийт“ или „Табаско“, — вкусът определено се подобряваше. Сосът помага и при поглъщането на редовните хранителни дажби, които също получавахме по този начин.

Разбира се, от ролята на А-отделението в попълването на припасите не може да се разбере всичко за тази операция. Нека я погледнем от гледната точка на щаба:

Да кажем, че изпълняваме мисия за попълване запасите на дадено А-отделение в бойни условия. С мисията се занимаваше военнослужещият, който е S-4 (натоварен с логистиката) на С-подразделението, към което А-отделението принадлежи. Работата му се състоеше в организирането на цялата мисия. Ако ставаше дума за коза, прасе, крава или пилета, той трябваше да ги купи от някой фермер (осигуряваха се средства за това) и да скове кафез за тях.

Сред многото подробности, които той трябваше да знае, бе какъв самолет ще изпълнява мисията, включително най-важния елемент — размерите на вратата му, тъй като през нея не можеше да мине нищо с по-големи размери. С други думи, той трябваше да има предвид размерите на вратата, когато избира животното за спускане от въздуха и сковането на кафез за него.

След това войникът щеше да лети със самолета и да осъществи спускането. Докато пилотът летеше по маршрута над зоната за спускане, войникът трябваше да пусне животното, кафеза или пакета през вратата в нужния момент, за да може той да се приземи в зоната за спускане, осветена на земята от А-отделението.

Навремето, когато бях S-3 на С-подразделение, едно А-отделение се обади за попълване на запасите и ние организирахме спускане с военен самолет U-10 „Хелио Куриер“. U-10 беше едномоторен витлов самолет с високо разположени крила, едновременно много недодялан и с много къс пистов път, който можеше да излита и каца на писта от няколко метра (всеки път при такова кацане мислех, че ще се разбием, защото ударът в земята беше много силен). Макар това технически да бе четириместен самолет, ние обикновено сваляхме задните седалки, за да освободим място за товара.

В нощта на осъществяването на тази мисия за попълване на припасите реших да нагледам как върви подготовката ѝ. Когато стигнах до летището, заварих сержанта по припасите да се подготвя за товарене на кафез, пълен с бели пилета и петли порода „Легхорн“ в U-10 и кафезът беше два пъти по дълъг от вътрешните размери на самолета. Затова около половината му стърчеше навън. Фактически толкова голяма част стърчеше навън, че се наложи сержантът да седи върху кафеза с парашута през целия полет до зоната на спускане, за да не изскочи през вратата.

Когато самолетът потегли по пистата, се разхвърчаха пера. Въздушната струя от перката на мотора ги откъсваше от пилетата. Но аз не казах нищо; шоуто беше негово, а не мое. И продължих да мълча, когато се отделихме от пистата, въпреки че имаше достатъчно голям облак от пера, за да скрие почти напълно самолета.

По-нататък нещата вървяха доста гладко и ние изпълнихме мисията.

На другата сутрин отидох до блатото, където се намираше базовият лагер на А-отделението, за да проверя какво правят, и първото нещо, което забелязах, беше един оскубан петел, вързан за крака с дебел кабел — единственото нещо, подходящо за връзване, което успели да намерят. От опашката му стърчеше едно-единствено перо, дълго около десет сантиметра, а и то бе счупено. Когато ги попитах какво, по дяволите, щяха да правят с този петел, те отговориха:

— Още не сме решили, но в едно нещо сме сигурни и то е, че трябва да живее. Всяка живинка, оцеляла след такъв полет, заслужава да поживее още малко.

Хвърляните от самолет припаси ни създаваха работа, но тя беше много повече, когато получавахме припасите директно от самолет. Трябваше да знаем как да изберем и подготвим писта, да я маркираме и след това да посрещнем самолет през нощта. Това бе особено трудно, защото вършехме всичко съвсем сами. С нас нямаше диспечери от военновъздушните сили. За изпълнение на задачата разполагахме само с личния състав на отделението си и с партизаните, ако имаше такива с нас. Затова, когато приближаваше, пилотът трябваше да се доверява

напълно на преценката ни. Той никога преди не беше виждал пистата. За него мястото бе напълно непознато.

През онези дни разполагахме с няколко различни типа самолети за изпълнението на тази мисия и всички те бяха с фиксирани крила, защото хеликоптерите не можеха да стигнат толкова далеч. В армията имаше самолети U-10 и „Карибу“, които бяха в състояние да се приземяват на черни писти. Но разполагахме и с по-големите самолети C-123 и C-130, които трябваше да се приземяват върху шосета, а все още имаше няколко самолета C-47. От време на време се наемаха местни самолети за секретни операции.

Тогава трябваше да се изчисли дължината на пистата, независимо дали това беше поле, черен или павиран път; трябваше да се обходи всеки сантиметър от тази писта, за да се провери дали не е прекалено бабунеста или с дупки; и трябваше да се отстранят камъните, електропроводите и други препятствия. Трябваше да се прецени местоположението на околните дървета и да се изчисли заходът на самолета, така че да не се удари в тях. Ние (и партизаните, ако ги имаше) поставяхме след това сигнални светлини в консервени кутии, за да обозначим дължината на пистата. След като се погрижихме за всичко това, изпращахме по радиостанцията цялата информация, свързана с летището — неговото местоположение, размери и т.н., — и тогава се определяше времето за изпълнение на мисията. Тоест щабът изработваше подробностите по мисията и ни ги изпращаше обратно по радиостанцията. Например: „Самолетът ще бъде там в 03,30 ч. на 23-ти юни“, което обикновено означаваше прозорец от пет или десет минути. И той щеше да подходи под определен азимут.

Когато приближаваше уговореното време, радиовръзка с пилота не беше разрешена. Той кацаше, ориентирайки се по светлинната ни сигнализация.

Щом останеха пет минути до уговореното време, ние запалвахме консервените кутии. Междувременно командващият пистата — офицер или войник — изваждаше фенерче с цветен филтър (син или зелен, които обикновено трудно се различаваха), лягаше на земята в края на пистата от страната на захода и чакаше.

Пилотът забелязваше първо мъждукането на консервените кутии. Щом ги видеше, той знаеше, че може да кацне. Тоест той знаеше не

само местоположението на пистата и че ние сме я подготвили, но и това, че сме обезопасили района и в околността няма вражески сили. След това той забелязваше светлината на фенерчето в края на пистата и насочваше левия си колесник към тази светлина (защото седеше на лявата седалка) и прелиташе на около два метра над нея. Това означаваше, че ако си този, който държи фенерчето, трябва да лежиш там абсолютно неподвижно, докато той захожда, виждайки как се спуска право срещу теб, и да запазиш самообладание, докато неколкотонният самолет преминава с бучене на височината на човешки бой над теб.

След кацането ние разтоварвахме самолета и пилотът вземаше всичко или всеки, който трябваше да отведе, и после обръщаше машината и отлиташе обратно.

Много пъти сме правили това.

Оцеляване, бягство и избягване на врага. Войниците от специалните сили трябва да умеят да оцеляват, бягат и избягват врага. Те трябва да знаят как да се прехранват от даровете на природата, как да залагат примки и капани, за да хващат храната си, и какво е ядивно, какво — не. Необходимо е и да бъдат опитни плувци.

Карл Стайнър продължава:

— Във Виетнам през 1964–1965 г. двама войници се удавиха, опитвайки да преплуват река, докато се стараеха да избегнат пленяване. След този случай се въведе изискването всички да умеем да плуваме (мисля, че нормата беше поне два километра). И трябваше да можем да преплуваме най-малко километър с обувки и бойно снаряжение.

Ако войникът носеше раница и трябваше да я задържи със себе си, той правеше от пончото си сал за раницата и останалото тежко снаряжение, включително пушката. После теглеше този сал, плувайки.

Трябваше да знаем и как да помагаме по всякакъв възможен начин за собственото ни спасение. А именно, трябваше да знаем как да изграждаме зони за изтегляне с въздушен транспорт и как да сигнализираме с огледала на търсеция ни самолет.

Офицерите се обучаваха на специално шифровано писмо в случай на пленяване. Това беше много сложна и заплетена система,

използваща поставянето на букви в специално определени кодови думи. По такъв начин, ако ни бъдеше разрешено писане на писма, можехме да включим кодове, които щяха да посочат мястото на задържането ни.

Също така командирите на отделения трябваше да имат технически умения за организиране и ръководство на система за бягство и избягване на врага. Разбира се, наличната инфраструктура е от критично важно значение — безопасни къщи, пунктове за пускане на припаси от въздуха и транспортна мрежа. Но още по-жизненоважен е подборът на необходимите за обслужване на системата хора (което означава, че ти е необходима система за проверката им, осигуряваща тяхната надеждност) и разделянето им на отделни екипи (клетки), така че ако някой от хората или екипите ти се провали, останалият механизъм да остане непокътнат. Ако една система от клетки е изградена и действа както трябва, никоя клетка не познава хората от останалите клетки.

Транспортната система трябва да бъде организирана и раздробена по същия начин. Ако планът е да се превозят хората оттук дотам и да се пуснат с парашути на място, откъдето могат да бъдат прибрани от някой друг и отведени до безопасната къща на друга клетка, само командирите на отделения трябва да познават оперативния механизъм на цялата система.

„Скъпоценният товар“, който влиза в тази система, няма думата за собствената си сигурност и съдба. Те обикновено не разполагат с никакви средства за самозащита. Животът им зависи напълно от хората, които са част от системата.

По времето, когато преминавах обучение по оцеляване, бягство и избягване на врага, доклади на разузнаването започнаха да разкриват — с най-живи подробности — ужасните условия и мъчения, на които бяха подложени военнопленниците на Съединените щати, държани от Виетконг и северновиетнамците. Вследствие на това към програмата ни за обучение се добави още един специален предмет — обучение в съпротива.

Въпреки че нашето обучение далеч не беше толкова интензивно и реалистично като днешното, то все пак бе доста трудно, имайки

предвид, че участвахме в съвсем нова програма и не разполагахме с много останало време в курса. Ползата за всеки от нас беше голяма.

Сега — когато разполагаме с опита на онези затворници, които понесоха всичко и оцеляха — бяха добавени деветнайсет дни интензивно обучение към квалификационния курс на специалните сили, наречени ОБСИ (оцеляване, бягство, съпротива и избягване на врага). По време на това обучение курсистите изпълняваха ролята на затворници и бяха подложени (с изключение на наранявания и под строгия надзор на подходящи медицински професионалисти) на условия и третиране, каквито можеха да очакват, ако бъдат пленени. Обучението ОБСИ ги докарва до абсолютните граници на техните умствени и физически възможности и е жизненоважно за оцеляването им в плен.

До обучението ми ОБСИ смятах, че съм получил най-доброто възможно обучение за техническото и тактическото ми изграждане като командир на бойно подразделение. Но все още не притежавах истински боен опит.

Квалификационният курс и особено опитът ми от ОБСИ ме подготвиха за истинския бой по съвсем различен начини от всичко останало, което бях научил дотогава. Те ми разкриха, че за да може един командир да притежава и вдъхва куража, очакван от хората му в боя, самият той трябва да открие средствата за своята самоувереност. За мен тази сила идва от постоянна вяра във връзката ми с Бога. Тази сила позволява на човек да живее без страх от смъртта. Никога не съм виждал атеист на война и не очаквам да срещна такъв.

Не вярвам, че това е откровение, открито единствено от мен. Съдя от опита си, че то е убеждение, което служи за вътрешна сила и мотивация на огромното мнозинство бойни командири, офицери и войници. Не познавам нещо, с което може да се замени.

УЧЕНИЕТО ПРЕДИ ДИПЛОМИРАНЕ: „ГОБЛЪР УУДС“ ИЛИ „РОБИН СЕЙДЖ“

Учението преди дипломиране, което включваше тренировки в нетрадиционните начини за водене на война и се провежда на сто и двайсет километра северозападно от Форт Браг в националния парк „Юхари“ и околните селища в продължение на три седмици, представлява кулминацията на квалификационния курс. По време на този период курсистите от специалните сили, организирани сега в А-отделения, прилагат на практика усвоените на курса умения.

За целите на учението „Гоблър Уудс“, в което участваше Стайнър, районът на учението се превърна в измислената страна Пайнленд, управлявана от корумпирано ляво правителство, подкрепяно от по-голяма комунистическа страна. Партизанска сила се стремеше да свали правителството и да установи демокрация, но се нуждаеше от помощ. Междувременно комунистическата страна обеща да изпрати войски, които да помогнат на правителството на Пайнленд да смаже въстаниците.

Учението се проведе във възможно най-реални условия. Например местните цивилни играеха различни роли и оказваха подкрепа на двете страни. Войската срещу въстаниците, обикновено армейска бригада, и партизанските сили, наброяващи 100 до 150 войници, бяха съставени от различни тилови подразделения от Форт Браг.

Младите войници от специалните сили бяха оценявани по техните специалности, тактически умения и общо представяне в рамките на техните А-отделения.

Карл Стайнър продължава:

— Участвах и от двете страни в това учение като курсист и като партизански командир. Следва описание на учението от 1964 г.:

След като му назначиха мисията, А-отделението влезе в „район на карантина“ за започване на подготовката си (районът на карантина е част от подготовката за всяка мисия на специалните сили). Докато се намираха там, те не се срещаха със семействата си, с приятели или с

някай друг, който не участваше в подготовката за мисията им. За учението „Гоблър Уудс“ карантинният период продължи около седмица, за истинска мисия по света той можеше да продължи до шест седмици. През това време те изработваха реда на операциите си и изучаваха всеки аспект на оперативния регион, в който щяха да бъдат внедрени — правителството, терена, климата, личностите, партизанските сили, хората, културата и всичко останало, което бе необходимо. В това им помагаше екип от дипломирани експерти, които ги инструктираха в отделни области на познанието.

Последната фаза на карантината беше докладването, обикновено пред командира на групата и неговия щаб. То включваше — за пореден път — всяка подробност от мисията и начина за нейното осъществяване. Всичко това бе запаметено. Никакви заповеди или други документи на хартия не се носеха от членовете на екипа. След доклада се вземаше решение за готовността им за тръгване. Ако решението бе положително, те се придвижваха директно от района на карантина до определеното летище, готови за отлитане.

Докато А-отделението се подготвяше, командирът на партизаните (обикновено майор или капитан от специалните сили) вече се намираше в оперативния регион и работеше за спечелване сърцата и умовете на местните хора с цел изграждане на инфраструктура за поддръжка на партизанските сили.

Когато играех ролята на партизански командир, най-ефективната техника, която открих, беше да шофирам по пътя нагоре до окръг Албемарл (в Пайнленд) със Сю и да прекарам деня в срещи с хората. Посещавах местните магазини, ресторанти и всички други места, в които се събираха жителите. Търсех хора, които се нуждаеха от някаква помощ.

На едно място например научих, че един човек с голяма мандра изпитва затруднения с издождането на кравите си навреме и изостава с прибирането на реколтата, защото жена му бе тежко болна от рак.

Отидох да го видя, обясних кой съм и му разказах за предстоящото учение. Макар да бе чувал за това, той ми каза, че в миналото не е вземал участие. Разказах му и как съм израснал във ферма в Тенеси и че познавам добре предизвикателствата, пред които е изправен във фермата, грижейки се за болната си жена.

— До два дни — съобщих му аз — ще разполагам с около 150 войници, облечени в цивилни дрехи, които ще бъдат моите партизани. Ще се радвам, ако мога да избира четири или пет отраснали във ферми момчета от тази група, за да ги изпратя да живеят и работят с теб. Можеш да ги оставиш да спят в птичарниците или в мандрата, или където ти трябва и те ще работят за теб по прибирането на реколтата, доенето на кравите и всякаква друга работа.

Моля те само да ги защитиш, ако правителствените войски — в този случай 101-ви въздушнопреносим полк — се появят наоколо в опит да арестуват партизаните ми. Ако се появят, просто искам да казваш: „Не знам нищо за това. Не се занимавам с такива неща. И не искам да минавате с камионите си през моите ниви.“

В замяна искам само позволение да използвам един от камионите ти може би две нощи седмично за превозване на петнайсет или двацет от партизаните ми за симулиране взривяването на мост или на някоя друга подобна мишена.

— Имаш го — отговори той. — И благодаря много за помощта.

— Чудесно — отвърнах аз. — Какво ще кажеш да говориш с някои от приятелите си и да разбереш дали те също не се нуждаят от помощ?

Той обеща и го направи.

След това му напомних колко е важно за нас да си имаме доверие.

— Ако нямаме — обясних му аз, — ще загубим всичките си партизани и тогава няма да можем да помогнем нито на теб, нито на приятелите ти.

Така с помощта на този фермер успях да установя и други контакти, които накрая се превърнаха в ключова част от моята инфраструктура в населеното място.

Свързах се и с местните пастори, за да разбере дали паствата им се нуждаят от някаква помощ, и те ми предложиха добри източници, които осигуриха защита и поддръжка на малки групи от моите партизани.

Удивително е как можеш да организираш хората за нашата кауза. Всички искат да се включат и да окажат някаква подкрепа — понякога броят им е по-голям от необходимото.

Обикновено събирах партизаните си седмица преди курсистите от специалните сили да се включат, за да имам време да се опозная с местните хора и да организирам както трябва оперативната ни база. В деня на пристигането им подбирах онези, които щяха да работят и живеят при хората, с които установих контакти, като мандраджията.

Но преди това им излагах стандартите, принципите и правилата за поведение:

— Трябва да има абсолютна честност — обясних им аз. — Зачитане на човешкото достойнство на всяка личност, уважение към собствеността, никакви обиди (вербални или други), никакви номера и никакви инциденти, които могат да навредят на морала ви и на способността ви да живеете и действате сред хората. Тук сме, за да им помогнем, и ако го направим, и те ще ни помогнат. Не можем да оцелеем без тяхната защита и поддръжка. Един инцидент е достатъчен, за да ви няма — а заедно с вас и кариерата ви. И между другото, никакъв алкохол!

Казвах им също:

— Ходете на църква, пейте в хора, ако можете, и се запознайте с цялото паство. Ако се внедрите в това общество и го накарате да ви уважава, те ще ви защитят и ще ни сътрудничат във всичките ни начинания.

Винаги се опитвах да разположа партизаните си на ключови места в местното общество. Те и подкрепящите ги хора бяха разузнавателната ми мрежа. По такъв начин винаги знаех какво става в целия окръг.

Няколко дни преди включването на А-отделението партизаните ми се събираха, за да организират нашия „базов лагер“ и да разработят планове за връзка и посрещане на А-отделението. Винаги имаше репетиция по осигуряването на зоната за спускане на парашутистите.

След техния скок помощник-командирът на партизаните (войник от специалните сили) обикновено осъществяваше връзката с тях и довеждаше отделението в базовия лагер. След пристигането им се уведомявах, че на другата сутрин ще се срещнат с командира на

партизаните. А-отделението прекарваше следващата нощ в базовия лагер, охраняван обикновено от партизани.

На сутрешната среща, която обикновено продължаваше един час, командирът на партизаните винаги играеше ролята на човек с труден характер. Той поставяше искания, които бяха почти невъзможни за изпълнение от командира на А-отделението. Правехме това с цел да преценим способността на командира на А-отделението да установява разбирателство и да печели в достатъчна степен доверието на партизанския командир, за да гарантира успеха на мисията ни.

След срещата партизанският командир представяше списък на припасите и материалите, които искаше, и даваше кратка характеристика на способностите на силите си и обучението, от което се нуждаеха.

Командирът на А-отделението, който вече бе написал домашното си по време на карантинния период във Форт Браг, представяше своя план за обучение на партизаните.

Първата фаза на официалното обучение обикновено започваше на следващата сутрин. Докато то се провеждаше, А-отделението преценяваше и потвърждаваше готовността на „П“ (партизанските) сили за провеждане на операции. Командирът на отделението и партизанският командир формулираха заедно оперативен план със специфични цели за постигане на общата стратегическа цел.

В допълнение към тактическите аспекти на плана психологическите операции и гражданските въпроси играеха жизненоважна роля за осигуряване подкрепата на хората. Всички усилия трябваше да бъдат напълно интегрирани, като частите подкрепяха цялото.

Разбира се, вече бях започнал работата по гражданските въпроси с хора като мандраджията, чиято жена боледуваше от рак. Но можеше да се постигне повече — като мисии за медицинска помощ например, при които нашият медик лекуваше леки заболявания в по-отдалечените части на окръга, където медицинската помощ не достигаше. Освен това накарахме партизаните (безплатно) да почистят детските площадки за игра, гробищата и т.н. За да разширя и подсиля разузнавателната си мрежа и базата си на подкрепа, осигурих партизани (по двама) за градския и окръжния отдел по поддръжката.

Самото А-отделение беше подсилено със специалист по психологически операции, който (наред с други неща) можеше да разпространява позиви (макар и с много първобитна форма в сравнение с днешните ни възможности). Все пак ние изработвахме и разпространявахме позиви, предназначени да разколебят волята, лоялността и бойната ефективност на правителствените войски, като същевременно засилят и разширят подкрепата за нас сред хората.

Разпръскахме позивите си от самолет през нощта или ръчно и те бяха удивително ефективни, особено за разколебаването на правителствените сили. Например земевладелците и фермерите не им позволяваха да използват или дори да преминават през земите им — като същевременно ни приютяваха и ни подкрепяха.

Предполагам, че тогава започнах да разбирам истинската сила на психологическите операции. Ако можеш да повлияеш и контролираш умовете на хората, тогава си близо до победата, свеждайки до минимум загубата на жива сила.

В края на първата седмица обучението на партизаните вървеше добре и те атакуваха всяка нощ по една набелязана цел (някой мост например) Междувременно местните фермери, дистрибуторите на хляб и окръжният отдел по поддръжката осигуряваха камиони за транспортиране на хората ни и дори намираха някои цели за нас. В края на втората седмица партизаните напреднаха до извършването на нападения над по-големи цели, използвайки отряди с размерите на взвод (трийсет до четирийсет души). През третата и последна седмица те осъществяваха още по-мощни нападения.

По време на цялата тази дейност (действайки в общество, което не познавахме преди) ние не загубихме нито един човек вследствие операциите на вражеските правителствени сили — въпреки че те ни преследваха денонощно. Нямаше и никакви инциденти от страна на войниците от нашето А-отделение или партизаните. Никой не извърши нещо, с което да не можем да се гордеем.

В резултат на операциите ни лявото правителство на Пайнленд беше свалено и заменено с демократично.

Беше ли вече време А-отделението да си върви у дома? Не съвсем.

Важен аспект от нетрадиционната война е нейното приключване. Очевидно, че никое ново правителство не може да съществува

продължително време без подкрепата на силата, която му е помогнала да вземе властта. Освен това то не може да си позволи риска от съществуването на застрашителна въоръжена банда, обикаляща безконтролно наоколо. Най-добрият начин за справяне с тези евентуалности беше изработването на план от нашите хора за разоръжаване и разпускане на партизанските сили. Това трябваше да се направи преди завръщането ни у дома. (В реалния живот гладкото провеждане на тази операция обикновено зависеше от направените от новото правителство отстъпки пред партизанския командир.)

Така приключи квалификационният курс през 1964 година. Мога да заявя с гордост, че всички курсисти от специалните сили, които участваха, спечелиха цветната ивица, което ги превърна в напълно квалифицирани „зелени барети“.

ОБУЧЕНИЕТО НА СПЕЦИАЛНИТЕ СИЛИ ДНЕС

През последните години задачите на специалните сили се увеличиха. Същото се случи и с обхвата на подборния процес и програмата за обучение. Затова в наши дни началната фаза на официалното обучение за квалификация продължава между двайсет и четири и трийсет и шест месеца, в зависимост от военната професионална специализация (ВПС) на курсиста.

Всички кандидати са доброволци. Те трябва да притежават квалификация на парашутисти, да бъдат в добро физическо състояние и в миналото им да няма нищо, което може да предотврати разрешение за достъп до ниво „секретно“.

Квалификационният курс на специалните сили се провежда както следва:

Фаза I (лагер „Маккол“): преценка и подбор на специалните сили — 25 дни.

Фаза II (лагер „Маккол“): ориентиране в местността, обучение на малки екипи, огнева подготовка — 48 дни.

Фаза III (Форт Браг): Обучение във ВПС: 18Б (Оръжия) — 2 месеца; 18С (Инженери) — 2 месеца; 18Д (Медици) — 12 месеца; 18Е (Комуникации) — 4 месеца.

Фаза IV (лагер „Маккол“): обучението включва „Робин Сейдж“ (2 седмици) — 39 дни; ОБСИ: Оцеляване, бягство, съпротива и избягване на враг (лагер „Маккол“) — 19 дни.

Приключване: Връчване на нашивка.

Езиково обучение: 4–6 месеца.

Физически най-трудната част е фазата на преценка и подбор на специалните сили, по време на която войниците непрекъснато са подлагани на преценка, за да се реши дали притежават всички необходими качества. Първата седмица е предназначена за преценка на емоционалното и психологическото състояние на войника предимно чрез писмени и практически тестове. Втората седмица е структурирана така, че да провери издръжливостта, силата, волята и психическата издръжливост на войника. Това включва пълен набор физически

тестове, включително бягане за време, преодоляване на препятствия, походи с раница, ориентиране в местността денем и нощем и плуване с униформа и обувки. През тази седмица се преценява и способността на войника да действа ефективно във високостресова среда чрез лишаване от сън и още психологически тестове. Третата седмица оценява лидерските му способности като индивид и като част от екип.

В края на трите седмици съвет от безпристрастни старши офицери и войници преглежда постиженията на всеки кандидат и взема крайното решение за това дали е подходящ за обучение в специалните сили. Съветът препоръчва и военна професионална специализация за всеки войник.

Курсът за преценка и подбор се провежда осем пъти годишно. В миналото средният процент на одобрените беше около 29 на сто. Неотдавна обаче нивото се вдигна до 50 на сто. По-строгийт предварителен процес на отсяване и по-качествените кандидати са причината за постигането на това по-високо ниво, без да се жертва качеството. Войниците, които не са одобрени, се изпращат обратно в подразделенията им с писмо препоръка. На някои се позволява да опитат отново и част от тях успяват при втория опит.

Избраните постъпват в квалификационния курс (фаза II), където трябва задоволително да покрият критериите на своята ВПС (включително „Робин Сейдж“ и обучението ОБСИ).

След приключването на курса и връчването на цветната ивица всеки войник е изпратен в подразделение, но преди да се присъедини към своето А-отделение, той трябва да завърши шестмесечно (или повече) езиково обучение (в зависимост от региона на ориентация на неговия екип).

Сега той вече е усвоил основните умения, но обучението му като член на екип продължава през цялата кариера. Неговият следващ официален курс (който се провежда много скоро) най-вероятно ще бъде обучение в свободно падане (парашут) или бойно гмуркане (с акваланг). В допълнение той ще започне интензивно обучение в културата на съответния му регион.

КАРЛ СТАЙНЪР — „ЗЕЛЕНА БАРЕТА“

През двата месеца след завършването на квалификационния курс Стайнър посещаваше Парашутната школа (две седмици във Форт Браг) и продължаваше да подобрява уменията на своето А-отделение в полеви учения в националния парк „Юхари“.

През януари 1965 г. и през следващите шест месеца той беше командир на едно Б-отделение в А-рота на 3-та група на специалните сили. Последваха още полеви учения в по-голям мащаб.

Едно от ученията, които помня особено добре (планирано по модела на „Гоблър Уудс“), включваше две Б-отделения — моето в ролята на антипартизанска сила срещу това на капитан Чарли Джонсън в ролята на подразделение за водене на нетрадиционна война (НВ). Упражнението се провеждаше в район на Флорида, ограничен на север от град Титъсвил, на юг — от град Мелбърн, на запад — от реката Сейнт Джон, и на изток — от Атлантическия океан. Цялата тази територия беше собственост на цивилни лица и за пръв път се използваше за военни учения. Голяма част от цивилното население бе организирана и обучена от едното или другото Б-отделение и цивилните участваха с ентузиазъм. Армейската авиация широко се използваше за поддръжка. Използваха се и от двете страни спускани от въздуха лодки (отлична подготовка за Виетнам).

В края на учението и в опит да охладим и обединим отново цивилните ни приятели, които взеха участие (някои се запалиха прекалено — наистина искаха да продължат сраженията с „враговете“ си, а някои дори с пушки), организирахме барбекю за вечеря и военна демонстрация за цялото местно общество. Това свърши работа. Мирът беше възстановен.

На другия ден, докато летяхме обратно към Форт Браг, забелязах суматоха в предната част на самолета.

Няколко войници се опитваха да пренесат тайно дълъг около метър алигатор като талисман на ротата. Когато отидох да проверя,

открих, че алигаторът се е освободил и те се опитваха да го хванат. Накрая успяха и го омотаха целия с въже.

След кацането ни посрещнаха нашият командир, подполковник Хойт, и главен сержант Артър. Главният сержант веднага забеляза контрабандата, отведе четиримата контрабандисти с алигатора в района на ротата и ги накара да прекарат по-голямата част от нощта в изкопаване на езеро за алигатора. Те го вързаха там, за да не избяга, а той изяде истинския талисман на ротата — едно куче.

Историята не свърши дотук. Войниците искаха алигаторът да бъде квалифициран парашутист, тъй като и кучето бе такова. Затова се уговориха с работилницата за екипировка да му направят специален парашут. След около седмица, по време на планиран скок в зоната за спускане Сейнт Миър Еглиз, те хвърлиха алигатора от самолета и скочиха след него на земята. Животното се приземи живо и здраво, но когато стигнаха до мястото, намериха само парашута му. Беше прегризал въжетата и изчезнал.

След тринайсет години лесничият във Форт Браг откри двуметров алигатор в блатото в западния край на зоната за спускане Сейнт Миър Еглиз, единствено по рода си животно във Форт Браг — и до ден днешен остава загадка как е стигнало дотам.

Войниците и особено войниците от специалните сили винаги търсят необичайни начини за забавление и в това няма нищо лошо, доколкото е законно, етично и не вреди на никого.

През юли 1965 г., след учението във Флорида, аз станах S-3 (оперативен офицер) на ротата, отговорен за обучението и подготовката ѝ. Останах на тази длъжност до пролетта на 1966 г., когато напуснах специалните сили, за да постъпя в колежа на командването и Генералния щаб в Лийвънуърт, Канзас.

През този период, когато всички войски се подготвяха за Виетнам, в армията бяха мобилизирани много хора и центровете за обучение бяха препълнени.

През август цялата рота, която се състоеше от щаб и две Б-отделения (третото изпълняваше мисия в Етиопия), бе изпратена в националния парк „Писга“ в западната част на Северна Каролина за обучение в по-високите и пресечени части на планините. Това

продължи около седмица, когато по късовълновата радиостанция ми се обади подполковник Хойт, който разбрах, че се намира в хеликоптер, и ми заповяда да се срещна с него на един кръстопът на около шестнайсет километра от базовия ни лагер.

Скочих в наетия си пикап и отпътувах за кръстопътя, мислейки си по пътя, че е необичайно за него да лети толкова далеч (повече от сто и шейсет километра). Причината за това сигурно беше важна.

Пристигнах на кръстопътя преди него и маркирах зона за кацане на малка площадка до кръстопътя с оранжевите панели, които винаги носехме със себе си.

Когато се приземи след десет минути, той се затича към мен (хеликоптерът не изключи двигателя си).

— Колко време ще ти отнеме да върнеш ротата във Форт Браг?
— попита той и това бяха първите думи, които излязоха от устата му.

— Ще отнеме известно време — отговорих аз, — защото са разпръснати из всички тези планини в различни оперативни райони и не разполагаме с достатъчно транспорт, за да вдигнем цялата рота едновременно. Предполагам, че с машините, с които разполагаме, и с това, което могат да получат от цивилните си контакти, ще можем да стигнем до Форт Браг по някое време през нощта.

— Добре — съгласи се той. — Върни се, организирай ги и тръгвайте.

След това обясни:

— Центровете за обучение са препълнени и тази сутрин получихме задачата да проведем обучение на основно ниво за постъпване на петстотин нови мобилизирани пехотинци, които ще пристигнат в Браг до три-четири дни. Групата работи по въпроса за настаняването им — продължи той — по оптимизирането на някои части от обучението — за боравене с оръжия и пр. — и тази работа сигурно ще е приключила, докато се върна. Ти имаш повече опит в такова обучение от всички останали в групата — продължи той — и командирът на групата — по онова време полковник Лерой Станли — и аз искаме да заведеш екип от подбрани кадри до Форт Джаксън, като тръгнете в шест сутринта, за да наблюдавате как се провежда обучението по основни бойни умения — в този случай той имаше предвид първите осем седмици — и да донесете обратно всички планове за обучение, които успеете да съберете.

— Няма проблем, сър — отговорих аз. — Ротата ще тръгне веднага. Колкото до основното обучение, то ми е ясно от начало до край и мога да преподавам всички предмети и с вързани очи. Но ще трябва да осигурим на кадрите си малко предварително обучение като начало и аз мога да направя това за два дни, като го продължа, докато напредваме в цикъла на обучение. Това, което можете да направите, сър, в помощ на организацията за обучението — препоръчах му аз, — е да се върнете и започнете да избирате и структурирате кадрите за батальон обучаващи, който ще се състои от три роты. — След това му изложих как трябваше да работи тази структура: — Те трябва да се командват от капитани, с главни или старши сержанти за заместници; четирите взвода на ротата трябва да се командват от лейтенанти, със старши сержанти или сержанти първи клас като взводни сержанти; и всеки взвод трябва да се състои от четири отделения, като всяко се командва от старши сержант или сержант. — Казах му също, че ще бъде много полезно ако мога да взема със себе си във Форт Джаксън нашите трима ротни командири и по един представител (офицер или войник) от всеки взвод (със състав от петнайсет души), за да наблюдават лично как се прави това.

— О'кей — съгласи се Хойт. — Ти ще командваш една от ротите. И докато събираш хората си, аз ще се върна, за да осигуря необходимите хора за Форт Джаксън.

По обратния път към базовия ни лагер си мислех: „Човече, каква възможност да се сформира най-добре обученият и мотивиран батальон! С всички тези изключителни войници помощта ни за тези новобранци ще бъде безгранична!“

Същевременно не можех да не правя сравнение между възможностите на нашите хора от специалните сили при обучение с това, с което трябваше да се справям при последната си обучаваща рота във Форт Джаксън: командването осъществявахме аз и един изключителен старши сержант (доколкото знам, Нед Лайл е единственият човек в армията, на когото е разрешено да носи щик като отличителен знак), един писар от специалната 4-та рота (срещу когото имаше висящи обвинения за задържане на пощата и притежаване на порнографски материали), четирима войници (всички с медицински данни, които предотвратяваха участието им в сутрешното двайсетминутно бягане; вместо това аз ги държах на пост на

стратегически места, където можеха да контролират кръшките, докато командвах ротата), сержант, отговорник за храната, който беше пристрастен към камфоров опиат, и сержант снабдител, на когото няха доверие. Това бяха хората, с които трябваше да работя, и мисля, че свършихме добра работа въпреки гореописаните обстоятелства.

По едно време в Джаксън имах две роти с повече от двеста курсисти всяка, които се обучаваха едновременно. Едната рота се обучаваше седма седмица, а другата току-що започваше първата си седмица. Провеждахме обучението така, че по един от войниците ни оставаше с всяка рота през цялото време. Другите двама войници и аз обучавахме едната рота от 4,00 ч. сутринта до обяд, а другата от 13,00 до 21,00 часа.

С други думи, имайки предвид таланта и грижовното командване, с които щяхме да разполагаме при изпълнението на тази мисия, тя щеше да бъде лесно и възнаграждащо преживяване за нас и за новобранците.

След като подполковник Хойт си тръгна, се обадох в базовия лагер и инструктирах радиооператора си да събере всички командири на отделения за конференция при завръщането ми.

По време на конференцията изложих новата мисия на командирите и после им наредих да придвижат екипите си чрез „инфилтрация“, така че да стигнат до Форт Браг до полунощ. „Инфилтрация“ означава разрешение да се придвижваш с отделни превозни средства по различни пътища, вместо с конвой по определен маршрут. Не им казах как да го извършат, защото знаех, че ще преценят „как“.

Това се случи около 15,00 ч., разполагаха с девет часа за обратния път.

На другия ден се срещнах в 5,00 ч. сутринта с подполковник Хойт в щаба на ротата. Той също се бе завърнал. Не само бяха определени имената на персонала в съответствие с препоръчаната от мен батальонна структура, но и самата група, избрана за посещението във Форт Джаксън, стоеше строена наблизо и готова за път.

Преди да тръгнем, поисках от него още нещо.

— За да работим с новобранците качествено, ще трябва да подготвим предварително спалните помещения, включително да оправим леглата им. Колкото по-скоро успеем да направим това, с

толкова повече време ще разполагаме за обучение на обучаващите преди пристигането на новобранците. — Знаех, че някои от по-старите войници ще недоволстват за оправянето на леглата, но знаех и че преди приключването на цикъла на обучение те щяха да го оценят като мъдър ход. Това щеше да се отрази на отношението и мотивацията на новобранците, които щяха да разберат, че са извадили късмета да попаднат в ръцете на грижовни професионалисти.

Денят във Форт Джаксън се оказа много полезен. Наблюдавахме обучението, разговаряхме с персонала и събрахме планове за обучение, които отнесохме обратно с нас.

След завръщането ни в Браг прекарахме следващите три дни в организация и подреждане на общите ни сфери за обучение. След това преминахме двудневна програма за тренировки на обучаващите се през първите две седмици от цикъла на обучение.

И тогава в 16,00 ч. на четвъртия ден след поставянето на задачата ние получихме около петстотин новобранци, които идваха направо от цивилния живот.

Следващите осем седмици се оказаха незабравимо и полезно преживяване както за нашите кадри, така и за обучаваните. Кадрите демонстрираха невероятен професионализъм и съучастие и обучаваният батальон откликна с невероятна възприемчивост, мотивация и дух.

Въпреки че накрая курсистите бяха изпратени във Виетнам като индивидуални попълнения, мнозина избраха армейската кариера и някои от тях успяха да се върнат в специалните сили като изключителни войници. Други по-добре образованите — станаха офицери.

Виетнам поставяше все по-големи изисквания пред специалните сили. Особено важни по това време бяха обучените Б-отделения и това се превърна в наша приоритетна мисия. През последните ми седем месеца в 3-та група ние организахме, обучихме и изпратихме три Б-отделения в югоизточна Азия (в Тайланд и Виетнам).

Тъй като сега ударението попадеше върху антипартизанската и съветническа дейност във Виетнам — организиране, обучение, екипиране и разполагане на местни планинци за предотвратяване

проникването на подразделения от Северновиетнамската армия (СВА), на подразделения от сили за реагиране от типа на командосите (МАЙК) и на съветнически дейности за подразделенията на южновиетнамската армия, — основно внимание в тактическото обучение се обръщаше на тактически операции на батальонно и по-ниско ниво, включително използването и включването на въздушна, както и артилерийска огнева поддръжка.

Фактически аз трябваше да разгърна екипа си с всяко от трите изпратени подразделения. Но тогава, около месец преди тяхното разполагане, ми съобщиха, че от главната квартира на Операции с офицерския състав (ООС) няма разрешение за заминаването ми. Накрая научих от ООС, че причината се криеше в избирането ми за постъпване в колежа на командването и Генералния щаб и оттам щях да замина за Виетнам (въпреки че това не бе изрично казано, разбрах, че най-вероятно ще бъда изпратен в подразделение на специалните сили там).

Напуснах А-ротата на 3-та група на специалните сили в края на май 1966 година.

---

[1] Игра на думи — „angry“ на английски означава „сърдит“. — Бел.прев. ↑

[2] Скърбяща земя. — Бел.прев. ↑

[3] По името на Хидеки Тоджо (1885–1948 г.), японски генерал и политик. — Бел.ред. ↑

VI. ВИЕТНАМ

Специалните сили имаха дълга история във Виетнам.

Френското поражение при Диен Биен Фу от силите Виетмин на Хо Ши Мин през 1954 г. сложи край на френското колониално управление в Индокитай. Виетнам беше разделен на независими северна и южна половина, Лаос и Камбоджа също получиха независимост. През 1959 г. Северен Виетнам прие нова конституция, основана на комунистически принципи и призоваваща за ново обединение на Виетнам. От края на френското управление до тази година Северът подкрепяше партизаните на Виетконг в Юга, макар и не толкова открито, както през последвалото десетилетие. Независимо от това, през същото време партизанските сили в провинцията укрепнаха още повече, отчасти поради успеха на Виетконг в убеждаването на хората, че каузата му е по-добра от тази на правителството, отчасти поради безразличието или слепотата на южновиетнамското правителство към сигурността извън градовете.

Но през май 1959 г. подкрепата на Севера за Виетконг направи голям скок напред: северновиетнамският Централен комитет смяташе, че моментът е узрял за засилване на военните действия срещу Юга. Естествената последица от това решение беше план за създаване на логистична мрежа в Южен Лаос и части от Камбоджа (заобикаляйки демилитаризираната зона, разделяща тогава Северен от Южен Виетнам). Тази мрежа щеше да бъде наречена „Пътеката на Хо Ши Мин“.

Нейното създаване се оказа съдбоносен акт на войната в югоизточна Азия.

През юли 1959 г. дванайсет екипа на специалните сили на Съединените щати (от тогавашната 77-ма специална група — по-късно 7-ма), заедно с контролиращ екип, пристигнаха в Лаос, за да помогнат на французите^[1] да организират и обучат посредствената лаоска армия. Това беше тайна операция — преди всичко защото французите

все още не искаха да се откажат напълно от присъствието си в югоизточна Азия. „Зелените барети“ пристигнаха като цивилни, облечени в цивилни дрехи и с „цивилни“ паспорти и им се плащаше от „цивилни“ (тоест на ЦРУ) сметки.

Не съществува очевидна връзка между решението да се създаде „Пътеката“ и пристигането на войските на специалните сили в Лаос, но двете събития са взаимно свързани. Продължаващата връзка между специалните сили на Съединените щати и „Пътеката на Хо Ши Мин“ се оказа главен фактор за ролята, която специалните сили изиграха във войната в югоизточна Азия. Тази връзка приемаше много форми — преки и косвени — и тук ще бъдат споменати няколко от тях.

Самата пътека не беше пътека, разбира се, а комуникационна и транспортна мрежа, структура за командване и контрол, както и система от райони за предислоциране на войски. Нейното оборудване и възможности — особено в началото — бяха примитивни, но удивително жизнеспособни. Една от силните ѝ страни бе самата тази примитивност. Автострадата представляваше не само огромни разходи на капитал и труд, но и лесна мишена. Черният път можеше да пропуска много по-малък трафик, но повредите му щяха да бъдат лесно отстранени от мъже или жени с лопати. Проблемът с обема на трафика бе лесно разрешен с изграждането на мрежа от много такива пътища — и с търпение. И тъй като тези пътища бяха буквално невидими под прикритието на тропическата дъждовна гора, беше трудно да се различи някоя определена мишена.

Това беше истинското стратегическо значение на „Пътеката на Хо Ши Мин“ — нейната сигурност. През войната северновиетнамците можеха да използват Лаос и Камбоджа като убежища. Въпреки че тези убежища никога не бяха абсолютно сигурни, Съединените щати и съюзниците им бяха силно ограничени в способността си да ги атакуват.

Фактически най-добрата възможност за затапване на „Пътеката“ съществуваше вероятно в ранния стадий от съществуването ѝ. През 1961 и 1962 г. това съществуване започна да се долавя, но то не изглеждаше фактор във войната. Може би 1 500 северновиетнамски войници месечно се промъкнаха надолу в Юга, което беше незначителен брой в сравнение с десетките хиляди месечно (включително с танкове и други тежки оръжия), които по-късно

използваха „Пътеката“. В резултат на това малцина от командването гледаха сериозно на проблема и това отношение не се промени, докато не стана прекалено късно да се направи нещо за „Пътеката“ без разполагането на значителни войски, но тогава политически съображения вече изключваха всякакъв шанс за такова разполагане. Това беше голяма грешка. Друг пропуск бе убеждението на повечето американски военни командири, че войната ще бъде решена от масирана огнева мощ и традиционни сили. Виетконг и северновиетнамците не приемаха тази концепция. За тях войната на моменти бе конвенционална, в други — „народна“, и в трети — партизанска, те избираха този тип бойни действия, който им осигуряваше най-голямо предимство и беше в наш ущърб.

Може да се твърди, че ако Съединените щати или Южен Виетнам бяха открили начин за окончателно блокиране на „Пътеката на Хо Ши Мин“ през 1962 или 1963 г., тогава масираната американска интервенция след три или четири години по-късно можеше да не се случи и войната във Виетнам щеше да се развие по-благоприятно.

„БЯЛА ЗВЕЗДА“

През 1961 г., в началото на краткото си президентство, Джон Кенеди беше изправен пред бъркотия в Лаос — отчасти бунтовническа съпротива, подкрепяна от комунистите, отчасти династични борби между съперническите си принцове и отчасти присвояване на властта от военните лидери. Всичко това се усложняваше поради многоликия етнически състав на населението в страната. Освен с етническите лаосци провинцията бе населена с полупрIMITивните племена кха и мео, които лаосците презираха и подозираха. Въпреки че туземците нерядко бяха превъзходни войници, лаосците не желаеха да ги въоръжават или обучават.

Първоначалната борба за власт в Лаос последва Женевската конференция от 1954 г., която даде независимост на страната. От едната страна беше кралското управление на Лаос, оглавявано официално от крал титulary, но в действителност ръководено от неутралния принц Сувана Фума. От другата страна бяха комунистическите въстаници, Патет Лао, водени от природения брат на Сувана Фума принц Суфановонг и подкрепяни от северновиетнамците (въпреки че те винаги се интересуваха повече от Южен Виетнам). До 1959 г. Патет Лао окупираха двете северни провинции и се опитваха да разширят тази база. От 1959 до 1961 г. след серия военни преврати и контрапреврати ситуацията се усложни още повече от появата на дясна сила под командването на генерал Фуми Носаван, който завзе властта през декември същата година. Неутралните загубиха подкрепата на Съединените щати (която се прехвърли към генерал Носаван) и преминаха към Патет Лао, молейки същевременно Съветите за помощ. Руснаците бяха готови да я предоставят — макар по-голямата част от помощта им логично да отиде при комунистите.

Според класическата „теория на доминото“ „ние трябваше да направим нещо за Лаос“. Ако страната паднеше в ръцете на комунистите, нямаше ли да го последват Южен Виетнам, Камбоджа и

Тайланд? Въпреки че историята опроверга „теорията на доминото“, тогава тя изглеждаше твърде смислена.

По-рано през 1961 г., след изтеглянето на френската военна мисия в Лаос през 1960 г., специалните сили на Съединените щати бяха официално допуснати в Лаос — присъствието им вече не беше тайно; те можеха да носят американски униформи, включително зелените си барети, и бяха изпратени там от новообразуваната Съветническа група за военна помощ на САЩ Лаос (СГВП Лаос) като мобилни екипи за обучение „Бяла звезда“.

Тези екипи изпълняваха много задачи: някои станаха инструктори в неотдавна откритите лаоски военни школи. Други участваха в учения на лаоската армия като традиционни оперативни съветници. Трети осигуряваха медицинска помощ или координация със свързочните служби; събираха разузнавателна информация за СГВП Лаос или работеха в тясно сътрудничество с малцинството планинци, където наред с други неща организираха, екипираха и обучиха военни роти мео и кха. Именно при тази последна мисия екипите „Бяла звезда“ оставиха траен отпечатък. Представата на Бил Ярбъро за специалните сили беше проверена и утвърдена сред хълмовете на Лаос. Пак тук организацията и командването на специалните сили научиха уроците, които не след дълго отнесоха със себе си, когато бяха изпратени да се заемат с бъркотията във Виетнам.

Екипите „Бяла звезда“ имаха късмет със своите командири.

Един от тях например, подполковник Джон Т. Литъл, беше научил добре урока на Бил Ярбъро: че само част от мисията на специалните сили в Лаос трябва да се състои в обучение на местните войници в придвижване, стрелба и комуникации. В обръщение до войските в Лаос с дата 22-ри септември 1961 г., озаглавено „Гражданска помощ“, Литъл изложи параметрите, които трябваше да ръководят екипите „Бяла звезда“. Следват извадки от него:

При съпротивата си партизаните зависят от благосклонното население. Следователно една от целите на операциите срещу тях е спечелване на сътрудничеството на населението и лишаване на врага от неговата симпатия.

Творческа програма за помощ в селата, подкрепяна както трябва от новините и цивилните власти, представлява една от формите психологически операции, които ще допринесат значително както за постигането на тази цел, така и за постигането на целите на Съединените щати в Лаос.

Вие не се конкурирате с други американски агенции... вие сте острието и фокусът на тези дейности, докато бъдате обучени и готови за действие лаоски екипи за гражданска помощ.

При пристигане в селото направете посещение на добра воля на Чао Муонг (областния политически шеф). На първата среща не водете делови разговор. Просто се постарайте да се сприятелите.

Вършете работа директно с Чао Муонг. Не преговаряйте с негов подчинен. Винаги работете с един човек — шефа.

Обявете се твърдо против корупцията. Нека Чао Муонг разбере, че при никакви обстоятелства няма да толерирате подкупи и ако откриете подобно нещо, помощта ви ще бъде прекратена. Ако има корупция, селяните ще ви уведомят. Не е необходимо да я търсите.

Винаги споделяйте със селяните работата, която трябва да се свърши. Накарайте ги да разберат, че всички тези проекти са проекти на тяхното село, а не американска помощ за безпомощни хора. Ако сами осъществите някой проект, след това селяните винаги ще очакват това отново от екипа ви. Не им давайте нищо даром. Например добрият подход може да бъде: „Ще се опитам да осигуря ламаринен покрив за училището ви, ако вие построите сградата и осигурите всички останали материали и работната ръка.“

Опитайте се да изложите идеите си пред Чао Муонг по такъв начин, че да го накарате да ги смята за свои. Оставете го да получи цялото уважение на населението за завършването на всеки проект. Не му нареждайте, нито изисквайте от него бързо решение. Когато му представите някоя идея, оставете го да я обмисли през нощта. Но на

следващия ден го притиснете внимателно за вземане на решение.

Отначало оръжието ви са думите. Трябва да говорите интересно, вълнуващо, интелигентно. Вие сте експертните търговски пътници на Съединените щати. Някои клопки за новодошлите сред вас: прекомерно пиене на обществени места (поддържайте разсъдъка си ясен за вършене на работа); връзки с местни жени (предизвикват ревност и омраза и ви правят уязвими за антиамериканска пропаганда); арогантно, саркастично или презрително отношение при разговор (тези хора са много чувствителни и горди и ще стигнете до задънена улица, ако ви намразят). Поддържайте подходящо за екипа поведение на добродушна отзивчивост и безкрайно търпение, когато сте изправени пред неприязън, за да промените и ликвидирате апатията. Бъдете тактични и толерантни. Демонстрирайте изключителна толерантност към децата и старците. Бъдете любезни и спокойни, а не припрени.

Заради успеха на мисията си спазвайте местните обичаи. Например когато посещавате някое село, информирайте предварително селяните за пристигането си, за да могат хората да се съберат. Чао Муонг винаги произнася реч при такива случаи. Никога не нахлувайте в село, където пречупени клони, хвърлени на „Пътеката“, означават приключил празник. Следвайте местния обичай за събуване на обувките, когато влизате в селска къща. Научете обичаите във вашия район.

Постъпвайте така, че заслугата за всички разпределени американски помощи да бъде на Съединените щати. Когато Чао Муонг изнесе реч пред населението за инструментите и продоволствието, които то ще получи, накарайте го да им каже, че екипировката идва от Америка.

Няма ограничения за начинанията ви. Не можете да изградите нов Лаос за един ден, но един ден е достатъчен за полагане на началото. Сега е времето да започнете да биете врага със собствените му оръжия — да се спечелят

умовете на хората, техните чувства и лоялност към идеите, които ни мотивират: свобода, справедливост, индивидуални човешки права, равни възможности и по-висок жизнен стандарт.

В обръщението на подполковник Литъл се обсъждаха и практически програми за медицинска помощ и хигиенизиране; помощ за образованието, земеделието и транспорта; подобрения на местата за пазари и детските площадки за игра и т.н. Всички тези проекти бяха допълнения към основната задача за помощ в обучението на военните сили.

Друг легендарен офицер от специалните сили — според някои най-великият оперативен офицер от специалните сили, — подполковник Артър Д. „Бул“ Симънс, също остави незаличим отпечатък в Лаос. Симънс беше едър, изключително грозен мъж, великолепен командир и специалист по довеждането и на най-трудните задачи до успешен край^[2]. Тъй като беше прекалено зает с полевите си задачи, за да дърпа предварително всички необходими конци за удостояване с генералски чин, той се пенсионира като полковник. Но признанието му дойде по-късно. Неотдавна издигнаха статуя на Симънс във Форт Браг. Никой не заслужаваше това повече от него^[3].

В края на 1961 г. Патет Лао контролираше стратегическото плато Боловенс в Южен Лаос. Платото заема по-голямата част от тясната и дълга територия на Лаос, със Северен и Южен Виетнам на изток, Камбоджа на юг, и Тайланд на запад. „Пътеката на Хо Ши Мин“ се виеше между платото и виетнамската граница. Мисията на Симънс и колегите му „зелени барети“ се състоеше в организиране, въоръжаване и обучение на туземците кха в партизански отряди с последващо изтласкване на Патет Лао от платото и накрая изпращане на партизаните за действия срещу „Пътеката“. Те успяха да постигнат първите две цели, но нападенията срещу „Пътеката на Хо Ши Мин“ така и не се осъществиха. Дотогава вече бе влязло в сила Женевското споразумение и специалните сили трябваше да се изтеглят от Лаос.

През 1962 г. различни агенции на Съединените щати предложиха три много различни пътища за постигане на приемливо стабилна ситуация в Лаос: първият, предложен главно от Съвета на началник-щабове (СНЩ), настояваше за пълномащабна традиционна военна интервенция — ликвидиране на Патет Лао на бойното поле с едновременно бомбардиране на Северен Виетнам; това беше по същество същият план, който СНЩ опита във Виетнам. Второто предложение, представено главно от ЦРУ и специалните сили^[4], настояваше за партизанска тактика, тъй като тя, изглежда, започваше да върши работа. И накрая, дипломатическата общност настояваше за уреждане на въпроса чрез преговори, които щяха по някакъв начин да хармонизират всички основни фракции, да превърнат Лаос в безопасна, „неутрална“ страна и да осигурят изтеглянето на чуждестранната военна подкрепа. Това последно предложение беше прието и записано в Женевското споразумение.

Не е изненадващо, че Съединените щати се съобразиха с условията на споразумението и изтеглиха военните си сили, нито е изненада, че Северен Виетнам (макар и страна, подписала споразумението) не обърна внимание на тези условия. „Пътеката на Хо Ши Мин“ вече беше прекалено важна за успеха на кампанията му срещу Юга.

Тази ситуация се запази през останалите години на конфликт в югоизточна Азия. Въпреки че Съединените щати „мамеха“ малко и от време на време „атакуваха“ през северновиетнамската граница убежища в Лаос (и Камбоджа), политически и дипломатически задръжки блокираха основните военни операции, които можеха да сложат край на използването на „Пътеката“ от Северен Виетнам. Междувременно северновиетнамците никога не престанаха да удължават „Пътеката“ и да повишават сигурността ѝ.

ВИЕТНАМ

Преди да се обърнем към ролята, която специалните сили на Съединените щати играха във Виетнам, ще бъде полезно да направим преглед на военната намеса на Съединените щати там и развитието на стратегията им за противодействие на комунистическата заплаха.

Военната намеса на Съединените щати във Виетнам всъщност води началото си от 1950 г., малко след избухването на Корейската война, когато беше създадена Съветническата група за военна помощ (СГВП). Тази инициатива бе резултат от вярването на СНЩ, че Индокитай е ключът към установяването на антикомунистическо влияние в югоизточна Азия. През онези дни мисията на СГВП беше относително ограничена — главно взаимодействие с французите, които тогава бяха силно ангажирани в сражения с въстаниците на Хо Ши Мин.

Но през годините, последвали изтеглянето на французите, когато засилващото се влияние на Виетконг започна да застрашава Южен Виетнам, Съединените щати поеха главната отговорност за сигурността на Южен Виетнам. Никой друг не желаше да поеме тази отговорност.

Като първа стъпка към поемането на отговорността Съветът за национална сигурност (СНС) нареди на СНЩ да създаде виетнамска сила за отбрана, способна да осигури вътрешната сигурност. СНЩ определи, че ще бъде необходима сила от 89 000 души; задачата за изграждането и обучението на тази сила бе възложена на СГВП.

През 1954 г. шефът на СГВП генерал-лейтенант Джон У. О'Дениъл и министърът на отбраната на Виетнам се договориха за създаването на Армия на Република Виетнам (АРВ), съставена от три териториални и три полеви дивизии. Териториалните дивизии се състояха от местно мобилизирани и обучени полкове, които щяха да помагат на гражданските власти в операции по вътрешната сигурност. Полевите дивизии имаха „стратегическо мобилно“ предназначение и специфичната задача да осигурят защита срещу нахлуване от север,

докато бъдат повикани подкрепления от Организацията на договора за югоизточна Азия (СЕАТО).

През следващите няколко години тази силова структура се промени значително. Под ръководството на СГВП АРВ се превърна в традиционна сила, отразяваща структурите и оперативните методи на американската армия. През 1955 г. Съветът за национална сигурност увеличи личния състав на АРВ на 150 000 души; тогава СГВП премахна трите териториални дивизии и ги замени с шест нови леки пехотни дивизии, подобни на американските и вече без регионална ориентация. Беше добавена още една полева дивизия и общият им брой достигна десет (шест леки и четири поледи). От 1959 г. леките дивизии бяха трансформирани в стандартни по-тежки пехотни дивизии, а полевите дивизии бяха снабдени с моторизирани полкове.

Съпротивата на Виетконг в Южен Виетнам продължаваше да се засилва. Гражданските власти ставаха все по-безпомощни и все по-често се налагаше помощта на АРВ за операции срещу въстаниците. Мисията на СГВП, състояща се някога само в организиране и обучение на АРВ, сега включваше препоръчването на стратегия за използването на тези сили срещу въстаниците.

През 1960 г. генерал-лейтенант Лайънъл К. Макгар пое командването на СГВП. Изправени пред официалното създаване на Фронт за национално освобождение същата година и задействането на Народноосвободителните въоръжени сили, Макгар и СГВП започнаха да разработват план за действия срещу въстаниците през 1961 година. Планът се фокусираше главно върху нападателни операции, предназначени да унищожат партизанските сили. Целта беше „врагът да се открие, спре и унищожи“. Това се случи още преди президентът Кенеди да благослови други, по-нетрадиционни методи за борба с партизаните.

Въпреки засилващото се участие на СГВП и АРВ в операциите срещу въстаниците тяхната сила продължаваше да нараства и контролът и инфраструктурите на Виетконг се увеличиха бързо, особено в селските райони, където правителството имаше малко представители или влияние.

В отговор на влошаващата се ситуация Съветът на началник-щабове реши да подобри работата на СГВП. През ноември 1961 г. той предложи създаването на Командване за военна помощ на Виетнам

(КВПВ) и на 8-ми февруари 1962 г. КВПВ бе задействано под ръководството на генерал Пол Харкинс^[5]. Мисията на КВПВ бе същата като тази на неговия предшественик: „да окаже помощ на правителството на Южен Виетнам за победа над комунистическите въстаници“, и то следваше същия оперативен подход: да унищожи силите на врага чрез широкомащабни операции. Доктрината и тактиката на КВПВ също бяха традиционни: широко използване на хеликоптери и въздушни мобилни операции в опити да се изненадат и унищожат партизаните.

Все пак подходът на КВПВ не беше напълно традиционен. По това време КВПВ опитваше и програма за умиротворяване (несръчна операция по граждански въпроси) и през януари 1962 г. започна изпълнението на стратегическата програма „Селце“. Тази програма възникна от два отделни плана: първият беше предложен от СГВП преди активирането на КВПВ; другият (предпочетен от режима на южновьетнамския президент Дием) бе предложен от британския съветнически екип, оглавяван от експерта по антивъстанически действия сър Робърт Томпсън.

По това време въстанието продължаваше от шест години и шестте провинции близо до Сайгон се бяха превърнали в крепости на Виетконг с добре организирана инфраструктура — очевидна заплаха за столицата. Според СГВП правителството нямаше друг избор, освен да започне прочистване на най-близките до столицата райони. По такъв начин планът на СГВП щеше да започне с умиротворяването на шестте най-близки до Сайгон провинции.

СГВП смяташе да постигне умиротворяването на тези провинции, както и на провинция Контум (на трийсет и два километра на север), до края на 1961 година. След постигането на тази цел ударението щеше да се прехвърли върху делтата на река Меконг и централните плато; щеше да ги последва и останалата част от страната. Предполагаемата дата за умиротворяване на цялата страна беше края на 1964 година.

Предложеният от Томпсън и британците план се основаваше на успешната антипартизанска дейност на британците в Малая и наблягаше върху прилагането на строги мерки за сигурност от гражданската отбрана и групи за самозащита. Те предложиха да го приложат първоначално в район със слаба активност на вьетнамските

комунисти, а не в крепостите на въстаниците в провинциите около Сайгон, като АРВ играе поддържаща, а не водеща роля.

Крайният резултат, стратегическата програма „Селце“, представляваше компромис между двата плана. Тя се състоеше от три фази:

В първата фаза трябваше да се събере разузнавателна информация за предназначения за умиротворяване район и да се обучат политически кадри за бъдещото администриране на района. Втората фаза предвиждаше широкомащабни операции на АРВ за прочистване на определените райони, целящи да изтласкат оттам партизаните на Виетконг. В третата фаза АРВ щеше да предаде контрола над тези райони на гражданската отбрана и групите за самозащита, които щяха да установят трайна сигурност. Същевременно голяма част от местното население щеше да бъде насилствено преселена в укрепени села, където се смяташе, че ще бъде защитена срещу нападения. КВПВ се надяваше, че всичко това ще спечели по някакъв начин сърцата и умовете на голям брой виетнамски селяни.

На 19-ти март 1962 г. стратегическата програма „Селце“ започна с операция на АРВ с кодово име „Зора“ в провинция Бин Дунг на север от Сайгон. Операцията не постигна вълнуващ успех. Районът се намирал близо до базите на Виетконг и в него имаше много партизани. Това не беше проблем за войниците на АРВ, но се оказало много трудно за гражданските сили, чиято мисия се състоеше в следване на армията и унищожаване на комунистическата инфраструктура. След като силите на АРВ завършиха операцията, войските се оттеглиха, но комунистическата инфраструктура не беше унищожена, нито неутрализирана. Тази работа бе оставена на гражданските сили, които просто не бяха в състояние да я свършат.

Местните селяни бяха отведени от домовете им и от земята, от която се прехранваха, и принудени да живеят в ламаринени бараки, наречени условно „стратегически селца“, които всъщност бяха бежански лагери. Преселването на населението го отчужди още повече от режима, вместо да постигне обратния резултат.

Въпреки оплакванията на американски съветници тези грешки не само бяха повторени с развитието на програмата, но и липсваха сериозни опити за тяхното избягване. Ударението на КВПВ паднаше

върху военните операции за унищожаване на партизанските сили, а не върху дългосрочното умиротворяване, представляващо обявената цел на програмата. По такъв начин стратегическата програма „Селце“ никога нямаше обединена командна структура и КВПВ, винаги заинтересовано повече от военните операции, продължи да не осигурява достатъчно подкрепа на гражданската отбрана и силите за самозащита, чиято мисия беше дългосрочната сигурност.

Южновиетнамското правителство най-безсрамно фалшифицираше докладите: например след по-малко от месец от започването на програмата правителството твърдеше, че вече съществуват 1 300 действащи укрепени селца; след шест месеца броят им беше 2 500; и когато Дием бе убит през ноември 1963 г. — по-малко от две години след започване на програмата, — общият брой на докладваните селца надхвърли цифрата 8 000.

КВПВ не направи сериозен опит за оспорване на виетнамските твърдения или за коригиране на ситуацията по места.

ЦРУ И СПЕЦИАЛНИТЕ АРМЕЙСКИ СИЛИ

Стратегическата програма „Селце“ не беше единственият опит за умиротворяване. В края на 1961 г. специалните сили на сухопътните сили започнаха да прилагат изработената в ЦРУ програма на Групата за гражданска отбрана (ГГО), чиято цел беше да отреже достъпа на виетнамските комунисти до храни, припаси, доброволци и разузнавателна информация в централните платата на Виетнам и както се надяваха, да блокира или поне сериозно да затрудни достъпа на СВА до Виетнам по „Пътеката на Хо Ши Мин“.

Платата бяха населени предимно от различни малцинствени групи и примитивни племена, известни под общото име планинци (това название беше останало от французите) — въпреки че и други малцинствени групи и племена живееха в други затънтени части на страната, прогонени отдавна от по-плодородните равнини от виетнамците (мнозина от тези други групи също участваха в ГГО). Както в Лаос с мео и кха, планинците и други такива групи бяха презирани от виетнамците, които ги смятаха за диваци. Виетнамското правителство никога не изпитваше особено желание да превърне планинците в сила срещу въстаниците, понеже такава сила можеше лесно да се обърне срещу всички виетнамци.

Поради тези отношения програмата ГГО се изпълняваше отначало само от американци — а именно от ЦРУ и специалните сили — и беше съвсем слабо свързана със стратегическата програма „Селце“. Въпреки че програмата беше замислена и финансирана от ЦРУ, задачата за изработване на специфична стратегия и нейното прилагане се падна на специалните сили. През ноември 1961 г. две А-отделения на специалните сили бяха изпратени от 1-ва група на специалните сили в Окинава, за да стартират програмата.

Разработената от специалните сили стратегия, наречена Програма за защита на селата, беше проста и отбранителна по характер.

А-отделенията щяха да се разположат в някой район, да спечелят доверието на хората в местните села и да започнат да подготвят прости

укрепления. Междувременно щяха да набират и обучават хора от местните села за формиране на малка полувоенна „ударна сила“, предназначена и обучена да осигури на селата постоянна защита. Те щяха да изпращат подкрепления на атакувани села и да поставят засади срещу виетнамските комунисти.

Веднъж организирали ефективна ударна сила, специалните сили се заеха с организирането и обучението на местните хора за „селска отбрана“. Групи от тези хора получаваха основно обучение за боравенето с оръжие, отбрана и изграждане на укрепления около селата и бойни умения само в случай на атака срещу собственото им село. На всяко село бе осигурена радиостанция, което им позволяваше да се свързват с екипите на специалните сили и ударната сила за подкрепления в случай на беда.

След организиране на селската отбрана екипите на специалните сили надзираваха програми за подобряване качеството на живот на селяните. Те създадоха амбулатории и осигуриха елементарни медицински грижи, изградиха убежища, подобриха хигиената и помагаха с всичко, с което можеха. Веднага след създаването на взаимноподкрепяща се група села процесът започна отново и периметърът бе разширен с включването на нови села.

Успехът на двете А-отделения беше изключителен и до април 1962 г. в програмата влязоха доброволно четирийсет села от провинция Дарлак. През май 1962 г. бяха изпратени още осем екипа във Виетнам от Окинава и успехите продължиха. През юли ЦРУ поиска още шестнайсет екипа от специалните сили и до август в програмата участваха двеста села. В общи линии отбранителната стратегия на специалните сили, фокусирана върху отрязване достъпа на Виетконг до местното население и ресурсите, които то можеше да му осигури, работеше много добре.

Тя се различаваше значително от стратегическата програма „Селце“ по това, че успя да осигури ефективно присъствие и не включваше принудително преселване.

КВПВ ПОЕМА КОМАНДВАНЕТО

Докато размерите, размахът и ефективността на ГГО продължаваха да нарастват, се появи съмнение, че ЦРУ не разполага с персонал и ресурси за ръководство на големия брой участващи войници от специалните сили. Затова Вашингтон реши да прехвърли контрола върху операциите на специалните сили от ЦРУ на КВПВ. Това прехвърляне (наречено операция „Планински път“) бе завършено през юли 1963 година. Щом КВПВ пое командването, започнаха да се променят както мисиите на специалните сили, така и изпълнението на програмата ГГО.

Тази промяна не беше положителна. КВПВ не разбираше нито природата на специалните операции, нито специалните изисквания на антивъстаническата борба.

Като начало КВПВ оцени участието на специалните сили в програмата ГГО като „статични тренировъчни дейности“ и смяташе, че специалните сили ще бъдат използвани по-добре в „по-активни и нападателни операции“. В резултат специалните сили на армията бяха отстранени от администрирането и изпълнението на програмата ГГО и вместо това бяха изпратени да осигуряват наблюдение по камбоджанската и лаоската граница и да провеждат нападателни, директни мисии срещу базите на Виетконг.

Тази промяна в мисията им започна в края на 1963 г. и беше завършена към края на 1964 година. На 1-ви януари 1965 г. полковник Джон Спийърс, командирът на новосформираната 5-та група на специалните сили, издаде заповед, очертаваща параметрите на мисията, възложена на групата от КВПВ. Това бяха „граничен контрол и наблюдение, операции срещу маршрути за инфилтрация и операции срещу комунистическите военни зони и базови райони“. Всички тези мисии ясно отразяваха нападателната стратегия на КВПВ и се фокусираха върху откриването, стопирането и унищожаването на вражеските сили.

За да освободи специалните сили на Съединените щати за нападателни операции и гранично наблюдение, отговорността за

администрирането на програмата ГГО, обучението на ударните сили и селската отбрана беше прехвърлена на Виетнамските специални сили (ВСС). За нещастие ВСС не притежаваха нито уменията, нито командването на американските си колеги и нещо по-лошо — те изпитваха обичайното виетнамско презрение към малцинствените групи, върху които се фокусираше програмата ГГО. В резултат на това много от постиженията, постигнати по-рано при „спечелване“ на селението, бяха загубени.

При една по-нататъшна промяна правителството на Виетнам интегрира програмата ГГО в АРВ и КВПВ започна да ги използва в една нападателна роля, за каквато те никога не бяха обучавани.

Не след дълго започнаха да прехвърлят ударните сили със самолети от едно място на друго за подкрепа при нападенията на специалните сили, наблюдателни мисии или традиционни операции на АРВ. През октомври 1963 г. КВПВ разкри своя план за използването на ГГО ударни сили, заедно със специалните сили, за „нападения срещу базови лагери на виетнамските комунисти и възпиране проникването на хора и припаси от Северен Виетнам“.

Премахването на ударните сили от техните местни оперативни райони и разполагането им в непознати за тях райони намали драстично тяхната ефективност. Това от своя страна не само отслаби взаимно подкрепящата се отбранителна селска система на първоначалната програма на ЦРУ и специалните сили, но и без добро познаване на местния терен ударните сили се превърнаха в нещо подобно на зле обучена пехота.

Отчасти за използване успеха на програмата и отчасти за по-ефективна военна употреба на лагерите и селата на ГГО, КВПВ се опита да разшири програмата, и то бързо. Започна да разполага лагерите на ГГО стриктно и в съответствие с военни критерии, без връзка с политическите или демографските реалности. Например лагери бяха разположени по предполагаеми маршрути за инфилтрация или в райони с интензивна дейност на Виетконг или Северновиетнамската армия (СВА). Това не отговаряше на първоначалната цел за контрол на населението.

Въпреки големите усилия на КВПВ, на АРВ и всички участващи управления от Съединените щати, както и на виетнамското правителство, ситуацията във Виетнам се влоши. В края на 1964 г. Виетконг провеждаше координирани полкови операции. В началото на януари 1965 г. въстаниците атакуваха и превзеха селото Бин Гиа, отдалечено само на шейсет и четири километра от Сайгон. При контраатаката срещу селото войските на АРВ загубиха 201 войници в сравнение със само трийсет и двама потвърдени убити виетнамски комунисти. Това събитие и други подобни на него доведоха накрая до изпращането на американски войски във Виетнам.

Първата изцяло разположена там дивизия на Съединените щати беше 1-ва въздушнопреносима дивизия. През ноември 1965 г. тя зае позиции на централните плата — един от регионите с най-големи сили на комунистите, — за да започне операции по тяхното издирване и унищожаване. Американците бързо откриха и атакуваха голяма концентрация на бойци от Виетконг и северновиетнамци в долината Яданг. В резултат от сражението бяха убити 1 200 вражески бойци, а 1-ва въздушнопреносима загуби относително малко жива сила — 200 души. Този успех засили и убеждението на КВПВ, че Северен Виетнам стои зад въстанието (въпреки че северновиетнамските войски не участваха активно, докато самите Съединени щати не започнаха да изпращат редовни войски)^[6].

Бяха изпратени още и по-многобройни американски войски — и КВПВ продължи стратегията си за тактическо изтощаване на противника, подкрепено с използването на максимална огнева мощ чак до времето, когато войските на Съединените щати започнаха да се изтеглят от Виетнам.

КАРЛ СТАЙНЪР

Армията изпрати Карл Стайнър във Виетнам през 1967 година. Той ни разказва за службата си там:

— Завърших колежа на командването и Генералния щаб във Форт Лийвънуърт в средата на юни 1967 г. и получих две седмици отпуск, за да преместя семейството си (в Кълъмбъс, Джорджия), преди да тръгна за Виетнам.

Половината от състудентите ми вече служеха там; другата половина заминаваше сега. Четирима от нас, близки приятели и майори (въпреки че един беше в списъка за повишение в чин подполковник), бяхме изпратени в 4-та пехотна дивизия.

Отлетяхме с търговски чартърен полет — общо около двеста души, и пристигнахме по тъмно в Лонг Бин, армейски център до Сайгон за свежи подкрепления. До полунощ след явяването ни и получаване на лично бойно снаряжение бяхме инструктирани за общата ситуация и опасностите и заедно с още сто души от всички чинове ни натовариха на самолет С-130 за доставянето ни до съответните местоназначения.

На борда на С-130 седяхме на мешките си и се държахме за придържащите багажа ремъци, опънати през фюзелажа на около четирийсет сантиметра от пода. Самолетът кацна три или четири пъти, преди да стигне до Плейку в централните плато, където бяха разположени щабът на 4-та пехотна дивизия и главната ѝ база за поддръжка. Пристигнахме точно преди разсъмване. Докладвахме за пристигането си и получихме назначенията си по частите. И четиримата бяхме разпределени в 1-ва бригада, разположена в артилерийска база на име Джаксън Хол близо до границата с Лаос. След това ни осведомиха подробно за тактическата ситуация в оперативния район на 4-та дивизия и ни раздадоха оръжие и муниции. По време на краткото ни посещение в дивизията имахме време за гореща закуска, с която ни приветстваха с добре дошли, заедно с двама щабни офицери, които ни предупредиха за качествата на полковник Ричард (Зуут) Джонсън, нашия бригаден командир в Джаксън Хол.

Научихме, че Джонсън е впечатляващ мъж — полуиндианец, корав боец и напълно отдаден на службата си офицер. Очаквахме да служим под негово командване.

В 15,00 ч. четиримата се качихме на хеликоптер УН-1 („Хюи“) и полетяхме към Джаксън Хол на двайсет и пет километра на запад.

По време на инструктажа ни казаха, че се води интензивно сражение между батальон на 1-ва бригада и предполагаем полк на СВА: предполагаем, защото след първите изстрели човек не познава характера и размера на вражеското подразделение; с развитието на сражението скоро става ясно срещу какво си изправен.

Когато наближихме артилерийската си база, видяхме няколко артилерийски батареи да стрелят в подкрепа на сражаващия се батальон. За да се предпазим от огъня им, летяхме през определен „безопасен за полети коридор“. След приземяването ни въведоха в един бункер, където ни съобщиха, че полковник Джонсън желае да разговаря с нас, преди да ни разпредели, но сега участва в сражението и може да не се върне преди разсъмване. Нахраниха ни с пакети хранителни дажби и ни осведомиха за воденото сражение.

По-късно стана ясно, че полковник Джонсън няма да се върне тази нощ и ни казаха, че можем да поспим. Идеята ми хареса; не бяхме спали от тръгването си от Щатите. Развихме надуваемите си матраци и наметала върху мръсния под на бункера, но не успяхме да се наспим, защото една батарея със 155-милиметрови артилерийски оръдия стреляше директно над бункера. При всеки залп (през цялата нощ) от натрупаните върху бункера торби с пясък върху нас се сипеше мръсотия.

Скоро след завръщането на полковник Джонсън в лагера рано на другата сутрин той изпрати своя главен сержант да ни покани на закуска. Междувременно четиримата обсъждахме възможните си назначения. Тримата, които не бяхме представени за повишение, се договорихме да помолим за назначение като оперативни офицери (S-3) на пехотен батальон. И щяхме да препоръчаме четвъртия, майор Морис Едмъндс, за оперативен офицер на бригадата. Тъй като предстоеше повишението на Едмъндс, той заслужаваше назначение с най-голяма отговорност. Благодарение на обучението ни в Лийвънуърт се чувствахме компетентни за всякаква работа, но искахме да бъдем оперативни офицери, което съответстваше на миналия ни опит.

На закуската полковник Джонсън ни поздрави с добре дошли в бригадата и после ни съобщи, че е проверил досиетата ни още преди два месеца, като ни е избрал точно за желаните от нас назначения.

Преди да тръгнем за подразделенията си, Чероки (кодovото име на Джонсън и името, с което щяхме да го наричаме) ни даде някои сериозни съвети и указания:

— Ние действаме на територията на СВА — съобщи ни той. — Те са добри бойци и трябва да се уважават — много по-корави и способни, отколкото въстаниците комунисти, които са малко в този ОР (оперативен район). Можете да очаквате среща и внезапна атака от подразделения с размерите на полк — и винаги трябва да сте готови за такава възможност.

Следователно:

— Всички въздушни нападения трябва да бъдат подкрепяни от значителна и достатъчна артилерийска подготовка на зоната за кацане (ЗК).

— Никога не придвижвайте самостоятелна рота. Винаги трябва да са две. (Месец преди пристигането ни 173-та въздушнопреносима бригада бе загубила по-голямата част от две роти, попаднали поотделно на засада на СВА при Дак То.)

— Никога не заемайте отбранителна позиция през нощта само с една рота. Една рота не може да оцелее през нощта срещу атака на подразделение с размерите на полк. Но две — с необходимата артилерийска поддръжка — могат.

— Винаги гледайте пехотните роти да стигат до местата за пренощуване достатъчно рано, за да могат да се окопаят и съобщят своите КОО (концентрации от отбранителни огневи позиции) на всички артилерийски батареи в околността преди смрачаване.

— Напускайте местата за нощувка преди разсъмване и по различно време, за да не създавате шаблон. И винаги разузнавайте със стрелба, преди да тръгнете — в случай, че СВА е заобиколила позицията ви през нощта.

Тези мъдри съвети отразяваха не само тактическата вещина и компетентност на Джонсън, но и наученото от него в сраженията със СВА. Те се оказаха от голяма полза при изпълнение на задълженията ни през идните дни.

Преди да се прехвърля към моето подразделение — 3-ти батальон, 12-та пехотна бригада, бих искал да ви дам обща представа за това, пред което бяхме изправени. Но моля да имате предвид, че като майор от пехотата знаех много малко за общата стратегическа ситуация, в която се озовах. Целта ми бе съвсем проста: да се бия с врага и да печеля всяка битка с минимална загуба на живот от наша страна.

Все пак мога да посоча, че нашата позиция се разполагаше срещу един от основните подходи на „Пътеката на Хо Ши Мин“, което обяснява преобладаващото присъствие на СВА, а не на сили на Виетконг. „Пътеката“ имаше свои „изходи“, етапни войскове пунктове и инфраструктура за попълване на припасите около повечето стратегически места. Дак То беше едно такова място. Мисията ни се състоеше в предотвратяване контрола на СВА над този район. Ако не бяхме успели да затапим тази бутилка, катастрофата нямаше да се забави. СВА щеше да наложи контрол над централните плато още в началото на войната.

Извървах не повече от сто и осемдесет метра, за да се присъединя към подразделението си.

Четвърта дивизия бе изпратена предишната година от Форт Луис, Вашингтон, и претърпя големи загуби през първата си година във Виетнам. През годината бяха получени подкрепления, включени в състава на моя батальон, но сега беше време първите войници да завършат службата си и да се върнат у дома. Когато тръгнах, батальонът щеше да намали състава си с около петдесет процента, което налагаше голям брой попълнения (офицери, войници и новобранци) и интензивна програма за обучение за постигане от целия батальон на състояние на боеготовност. Повечето нови попълнения не се познаваха; всички щяха да бъдат обучени и интегрирани в батальона.

Към всеки батальон беше добавена и четвърта стрелкова рота, за да се увеличи общата му ефективност.

В продължение на месец новото ми подразделение, 3-ти батальон, изпълняваше задачата да осигурява артилерийска охрана на

щаба на бригадата. Батальонът се командваше от подполковник Пат Волмър.

Тъй като отговарях за операциите на батальона и обучението на личния състав, бързо разработих програма за обучение, която бе одобрена от подполковник Волмър. Като начало офицерите и войниците с най-голям опит във Виетнам бяха разпределени между ротите на батальона, за да се създаде обща основа, и след два дни програмата започна.

Районът около Джаксън Хол се оказа идеална среда за обучение, защото почти ежедневно съществуваше вероятност всяко подразделение да се сблъска с някаква форма на вражески действия — снайперистки огън или минохвъргачен залп близо до мястото, в което се намираха — достатъчно, за да разберат всички, че се занимават със сериозна работа.

Разузнавателният взвод на батальона се състоеше само от дванайсет души. Нормалният му *modus operandi* (начин на действие) включваше изпращането на екипи от по четирима души на четиридневни или петдневни мисии. През това време те наблюдаваха и докладваха, но можеха да повикат помощ за изтеглянето си, ако съществуваше някакъв риск или влезеха в решително сражение. Този оперативен метод оставяше голям времеви интервал между тяхното наблюдение на вражеската дейност и всеки възможен успешен отговор срещу нея.

Имах донякъде различна концепция, която изложих пред батальонния командир и той я одобри. Концепцията се състоеше в реорганизация и обучение на много по-способен взвод, който щеше да функционира като рейнджъри; те щяха да поставят засади, вместо просто да наблюдават и да бъдат измъквани. Щом засадата бъдеше готова, ние щяхме да реагираме незабавно с предварително планиран артилерийски и минохвъргачен огън, последван от включването на (най-малко) една стрелкова рота. Този нов взвод се състоеше от четири отделения с по девет души всяко. Всеки взвод беше организиран като два екипа, обслужващи картечници М-60, и всеки войник бе въоръжен с една противопехотна мина. Тази концепция се оказа изключително ефективна — и новият взвод претърпя много малко загуби.

След шест до осем седмици денонощно интензивно обучение приключихме изпълнението на програмата. След това се прехвърлихме

с хеликоптери до район, наречен Долина на виетнамските комунисти, който се намираше на около четирийсет километра източно от Джаксън Хол и на петнайсет километра южно от Ан Кхе (главната база на 1-ва въздушнопреносима дивизия).

Долината на виетнамските комунисти беше отдалечен, пустинен и рядко населен район, заобиколен от много високи планини и контролиран от подразделения на СВА с размерите на отделения и взводове (обитателите му бяха принудени да отглеждат реколта за тях). Мисията ни беше „да го прочистим“ — идеална задача за новосформиран и обучен батальон, защото окупационните войски на СВА присъстваха само с малки подразделения. Фактически най-голямото предизвикателство там не беше врагът. Това беше инфекцията, причинена от ухапванията на малък зелен кърлеж, оставящи възпалени като циреи места, които не заздравяваха. Всички ги имахме.

Докато провеждахме операциите си, една от стрелковите ни роти откри едно „изгубено племе“ от около 500 души, живеещи в издълбани пещери по склона на планината — заедно с техните пилета, прасета, маймуни и водни биволи.

Виетнамското правителство реши да евакуира племето в бежанския център Едеп Е Нанг, голям лагер близо до Плейку с неколкостотин ламаринени бараки. Появи се проблем: хората отказаха да напуснат без животните си. Съгласиха се да бъдат превозени по въздуха, ако натоварим пилетата, прасетата и маймуните на борда с тях и се наложи да им обещаем, че по-късно ще превозим и водните биволи.

Почти всички „Чинук“ (хеликоптери СН-47 с двойни витла) в дивизията бяха заети в продължение на четири дни с тази операция. А водните биволи изискваха специален подход. Те бяха прекалено злобни и непредвидими, за да се рискува да се товарят и блъскат вътре в хеликоптерите. Трябваше да бъдат хванати, завързани в мрежи за багаж и оставени да висят под хеликоптерите „Хюи“.

Командирът на батальона ми възложи тази мисия сигурно защото бях отраснал във ферма. Избрах осем от най-добрите ни „каубои“ и изработих техника, която вършеше работа. Разстилахме мрежа за багаж на земята и хеликоптер „Хюи“ кацаше върху нея. След това, когато хеликоптерът се вдигаше, за да преследва водния бивол,

осемте „каубои“ сядоха по четирима от всяка страна и държаха мрежата. Когато се озовавахме директно над животното и на около метър и половина над гърба му, пускахме мрежата върху него, хеликоптерът бързо отлиташе настрана и се спускаше малко по-ниско, ние изскачахме, увивахме мрежата около бивола и го събаряхме на земята. После връзвахме краката му и нагласявахме мрежата за висене под хеликоптера. Най-сетне „Хюи“ отлиташе към бежанския център, пренасяйки висящия бивол.

След три дни бяхме заловили около трийсет бивола и ги предадохме на „изгубеното“ племе.

Дивизионният командир генерал-майор Уилям Пиърс вече беше научил за събирането на стадото и се появи лично да наблюдава действията ни. След като погледа малко, той отбеляза, че това е най-интересната и смела родео операция, която някога е виждал, но реши, че сме върнали достатъчно биволи на „изгубеното“ племе и прекрати операцията.

Успешното изпълнение на мисията бе с цената на две счупени ръце, един счупен крак и много охлузвания. Моралът беше висок и съм сигурен, че всички участници в „родеото“, които завършиха срока на службата си във Виетнам, ще разказват на децата и внуците си за него.

След три седмици изпълнихме успешно и главната си мисия за „прочистване на Долината на виетнамските комунисти“. Убихме, пленихме или изтласкахме войниците на СВА и унищожихме всичките им приспособления за обучение и складове за припаси.

Към края на октомври ни заповядаха да отидем в Дак То, за да сменим 2-ри батальон (механизиран) от 8-ма пехотна бригада — двудневна операция, включваща измъкването на батальона с хеликоптери обратно в Плейку, последвано от конвоиране на около четирийсет километра на север. Пристигнахме по план в 14,00 ч., което щеше да осигури достатъчно време на сменявания от нас батальон да стигне до Плейку преди смрачаване. По време на тази операция не се случи нищо забележително.

До неотдавна Дак То бе база на А-отделение от специалните сили, което се беше преместило на около петнайсет километра на запад в нов лагер на име Бен Хет. Бен Хет се намираше само на шест километра от района, в който се срещаха трите граници на Лаос, Камбоджа и Южен Виетнам, и срещу една главна артерия за

проникване на „Пътеката на Хо Ши Мин“. Единствен черен път водеше от Дак То до Бен Хет, а по средата на пътя трябваше да се осигури ключов мост.

От самото Дак То беше останало само името; там нямаше сгради, нищо друго освен къса асфалтирана самолетна писта. Най-близкото село, Тан Кан, беше на два километра на изток; там бяха разположени провинциален щаб и малко отделение американски съветници. Разположихме „артилерийската си база“ покрай пистата в Дак То и пътя, идващ от Конгум до Бен Хет. Нямахме друг избор.

Когато пристигнахме в Дак То, ни посрещна 2-ри батальон ни 8-ма пехотна дивизия, строен с всичките си бронирани коли и други автомобили и готов да потегли за планината Дрейгън (база на 4-та дивизия в Плейку). Но един от механизираниите им взводове, който все още охраняваше ключовия мост на пътя за Бен Хет, трябваше да бъде сменен, за да се присъедини към своите; така че изпратихме веднага един от нашите стрелкови взводове, за да го смени.

Бяхме определили предварително необходимите мерки за сигурност преди настъпването на нощта и екипите и подразделенията ни бяха готови да заемат позициите си, но другият батальон трябваше да се изтегли по план след един час. Затова не ни остана време да координираме последните подробности по смяната на частите, но въпреки това всичко премина без произшествия.

Преди заминаването на другия батальон доста се разтревожих заради планините на юг от нас, които можеха да осигурят на СВА значително предимство. Над долния хребет, отстоящ на три километра и висок 300 метра, се издигаше хълм 1338, който контролираше цялата околност, като дължината на целия хребет беше около осем километра.

Когато попитах оперативния офицер на заминаващия батальон кога за последен път хората му са били на този хребет, той отговори:

— Не бива да се тревожиш за това. Нашият разузнавателен взвод претърси целия хребет преди две седмици и там горе няма нищо освен много орангутани. Освен това пуснахме няколко пълни товара на хеликоптери „Чинук“ с двесталитрови варели задържащ се над местността газ CS^[7] в долините, водещи към обратната страна на тези планини. Това трябва да попречи на всякакви опити за проникване. Почти невъзможно е да се промъкнеш през това вещество. Наистина ще ти хареса да бъдеш „майорът господар на Дак То“ — заключи той.

— Тук на високото е много тихо и прекалено далеч от щаба на дивизията, за да те притесняват.

Не споделях нито неговата увереност, нито преценката му. На същия този хребет 173-та въздушнопреносима бригада беше загубила половин батальон преди три месеца. Според мен теренът беше с ключово значение. Който контролираше този хребет, контролираше цялата долина — главният път за подход по цялото протежение от границата до Контум. Бях сигурен, че ако СВА е имала планове за контрол над централните плато, те със сигурност щяха да окупираат този хребет и хълм 1338. Защо да се занимават с лагера на специалните сили в Бен Хет, когато можеха да го заобиколят и да окупираат този доминиращ терен като място за огнева позиция на тежките си оръдия?

Още следобед на другия ден (преди да успея да изляза, за да координирам действията с екипа на специалните сили в Бен Хет) пристигна изключително важно разузнавателно съобщение, след като стрелковият взвод, осигуряващ моста, плени разузнавателен екип на СВА. От разпитите бързо научихме, че те са от 2-ра дивизия на СВА и носят със себе си скици с оперативните планове на дивизията за превземане на Дак То. Хълм 1338 трябваше да бъде мястото за разполагане щаба на дивизията, а хребетът (който ние започнахме да наричаме 1001) трябваше да служи за главна огнева позиция на тежките им оръдия. И ние бяхме главната им мишена като рибки в аквариум.

Когато казах на батальонния командир, че ще бъде добре да се кача бързо с две роти на хребета, той се съгласи:

— Ако успееш да осигуриш въздушен транспорт за всички — каза той, — ще го направим утре следобед.

Тъй като щабът на бригадата ни остана в Джаксън Хол на седемдесет километра разстояние, ние бяхме поставени под прякото командване на 4-та дивизия в Плейку. Така става, когато действаш далеч от бригада, която вече не може да те подкрепя.

Свързах се с дивизията, поисках и получих десет хеликоптера „Хюи“ и шест бойни хеликоптера за въздушна атака. Това щеше да ни осигури достатъчен транспорт, за да свалим едновременно на земята осемдесет стрелци с едно прелитане. Но откриването на подходящо място за кацане се оказа много по-трудно. Само един малък тревист хълм в източния край на хребета можеше да побере десет хюи, кацачи

едновременно. Всичко останало наоколо представляваше непроходима джунгла. Възможно е да се изчисти площадка за кацане на такъв терен, но това бе трудна задача, която отнемаше доста време, с каквото не разполагахме. В тази джунгла почистването на терена за ЗК, достатъчно голяма да побере един-единствен хюи, щеше да отнеме два дни и няколко въздушни нападения с триста и четиридесет килограмови бомби и стотици ленти муниции за 155-милиметрови и 8-инчови оръдия. Освен това единствената ни артилерия беше 105-милиметрово оръдие с шест дула.

Това означаваше, че сме принудени да използваме тревистия хълм за въздушното нападение.

На 28-ми октомври 1967 г. в 15,00 ч. С-ротата започна въздушното нападение. То се предхождаше от артилерийска подготовка в зоната за кацане, състояща се от около 150 залпа на 105-милиметров гаубичен огън. Когато хеликоптерите „Хюи“ кацнаха, ЗК се оказа безопасна и първите осемдесет войници я осигуриха, след което зачакаха пристигането на втората група, преди да потеглят като рота към линията на дърветата.

На хеликоптерите им трябваша двайсет минути в двете посоки и втората група пристигна с остатъка от ротата. Транспортирането щеше да продължи, докато не бъдеше разположена и втората рота (Б-ротата).

Веднага щом С-ротата попълни състава си, ротният командир започна придвижване към линията на дърветата, които отстояха на около 100 метра разстояние.

Високата до гърдите трева им осигуряваше добро прикритие. След като навлезе петдесетина метра във гората, предното отделение попадна под тежък обстрел от добре окопана позиция на СВА, която беше скрита под маскировъчни мрежи. Въпреки че северновиетнамците бяха ударени от артилерийската подготовка, те задържаха огъня си, докато отделението не наближи съвсем позицията им, принуждавайки по такъв начин С-ротата временно да отстъпи, без да стигне до линията на гората.

По време на престрелката войниците на СВА хладнокръвно застреляха половината членове на предното отделение — един от любимите им трикове; те знаеха, че американските сили няма да оставят ранените или мъртвите си на бойното поле. Щом имаше ранени американски войници СВА щеше да се скрие обратно в

окопите си, за да изчака неизбежния американски артилерийски бараж, който щеше да бъде последван от опит на ротата да прибере своите ранени и мъртви. При новата атака на ротата СВА щеше да се опита да застреля още американци, като през цялото време държи ротата пред главната си отбранителна позиция, без да компрометира истинското си местоположение. Ако американската атака не успееше до падането на нощта, ротата щеше да се озове в много уязвимо положение — не успяла да се окопае както трябва, за да се защити срещу атака на СВА — и с вероятността СВА да отмъкне телата на мъртвите и ранени американци през нощта (те носеха специални куки за тази цел).

В резултат на всичко това Б-ротата, която приближаваше ЗК, беше предупредена и се върна обратно в Дак То по заповед на батальонния командир, който беше във въздуха и контролираше операцията.

Командирът на С-ротата поиска артилерийски огън срещу позицията на врага, както и незабавни въздушни удари. След двеста артилерийски залпа той реши отново да опита настъпление, за да се опита да прибере своите ранени. Този път успя да стигне линията на дърветата, преди по-голяма част от ротата да попадне под дъжд от унищожителен огън. Сега беше очевидно, че е изправен срещу поне една рота от СВА, а може би и срещу добре окопано по-голямо подразделение.

Малко след това на няколко вълни прелетяха самолети за близка поддръжка и намиращият се във въздуха изнесен напред въздушен диспечер започна да насочва ударите върху вражеската позиция. След това С-ротата успя да напредне достатъчно, за да настигне предното отделение и да прибере мъртвите и ранените.

По време на въздушните удари се оказа възможно Б-ротата да се вдигне и те успяха да се свържат със С-ротата. До падането на нощта и след стотици артилерийски залпове, минохвъргачен огън и още въздушни удари включително с напалм) двете роти напреднаха на триста метра в гората, неколцина войници от СВА бяха убити и позицията им бе прегазена, а нашите войски дадоха петнайсет до двайсет жертви. Двама пленени виетнамски войници съобщиха при разпит, че са от батальон на 2-ра дивизия на СВА. Дивизията им бе навлязла в района преди две-три седмици и сега заемаше околния хребет.

През нощта продължихме да защитаваме двете ни роти с близка артилерийска поддръжка, като същевременно бомбардирахме района по-навътре до хребета с въздушни удари и артилерийски огън. През цялата нощ бяхме обстрелвани от вражески минохвъргачен огън от хълм 1338, който се извисяваше над хребета. Това беше теренът, през който двете ни роти трябваше да напреднат на другата сутрин.

Преди настъплението на следващата сутрин, 29-ти октомври, беше решено да се изпрати разузнавателен патрул нагоре към хълм 1338, за да разбере дали е окупиран. Преди да измине и една трета от пътя нагоре, патрулът бе посрещнат от вражески огън, но успя да се оттегли и се върна, за да докладва, че огънят идва от вражеска позиция, изградена от концентрични и взаимно свързани линии от окопи.

Въз основа на това съобщение и контакта с врага от предишната вечер стана очевидно, че сме изправени пред по-голямо от батальон подразделение на СВА — може би полк. Цялата тази информация беше докладвана в дивизията заедно с преценката ни, че са необходими подкрепления: всичко говореше за подготовка за голяма битка.

Най-доброто, което батальонът ни можа да направи, бе да изпрати трета рота по този хребет, която да опита да стигне достатъчно далеч по него, за да защити самолетната писта (където трябваше да се приземят подкрепленията) от пряк вражески огън. Докато правехме това, можехме да опитаме да задържим силите на СВА на хълм 1338 под контрол чрез огън, докато започнеше голяма атака срещу тях.

Дивизията одобри нашата препоръка и на следващата сутрин, 30-ти октомври, третата рота — А-рота, беше пусната с хеликоптери на хребета. През деня, докато 3-ти и 12-ти батальон атакуваха хребета с две роти отпред, започнаха да пристигат предните части от нашата Първа бригада заедно с предните части от другите си два батальона. На другия ден двете роти, атакуващи по хребета, успяха да напреднат само два километра, въпреки помощта на продължаващите въздушни удари. Водиха се няколко много интензивни сражения и някои от тях — от много близко разстояние. (Един сержант спечели Кръст за храброст, когато използва пушка с двойни сачми, за да отбие атаката на отделение от СВА, нападащо директно командния пункт на ротата.)

Търсенето на мъртви войници от СВА разкри, че някои от тях носеха снимки на приятелки и манерки, взети от войници от 173-та

въздушнопреносима бригада, убити в същия район през юни. Тези открития вбесиха нашите войници и засилиха решимостта им да накарат СВА да плати висока цена за убитите по-рано американци на същото това бойно поле.

В късния следобед пристигна щабът на Първа бригада и пое командването. На следващия ден друг батальон от Първа бригада, 3-ти батальон на 8-ма пехотна дивизия, също приближаваше позициите ни. Бяха изпратени и конвои с тежка артилерия (155-милиметрови и 8-инчови оръдия) от дивизията.

На 1-ви ноември 3-ти батальон беше изпратен още по-напред по хребета и малко на юг към хълм 837. Това ги постави непосредствено срещу маршрута за проникване, за който се предполагаше, че е блокиран от варелите с газ. По време на разполагането им врагът обстрелваше ЗК и неколцина войници бяха убити или ранени, включително батальонния командир. Независимо от това, поддръжката с въздушни удари и бойни хеликоптери позволи на целия батальон да стигне до новите си позиции преди настъпването на нощта. Тогава 3-ти батальон завърза тежко сражение под обсада, изолиран от подкрепления през следващите няколко дни. Те не можеха да получат подкрепления, нито да евакуират своите ранени и мъртви. Всеки хеликоптер, който приближаваше ЗК, беше или обстрелван, или свален.

През този период отбранителният им периметър бе пробиван на няколко пъти, не оставяйки съмнения за намерението на врага да унищожи целия батальон.

Накрая бяха пуснати в употреба „волтови дъги“ — полети на девет бомбардировача В-52, които хвърлят стотици тонове 220- и 340-килограмови бомби — и обсадата бе разкъсана. Това даде на батальона възможността да получи крайно необходимите подкрепления и да евакуира ранените и мъртвите си военнорслужещи (мъртвите трябваше да бъдат превозвани в мрежи за товар, увиснали под хеликоптерите „Хюи“). От интензивността на това сражение стана ясно, че 3-ти батальон от 8-ма пехотна дивизия вероятно е изправен пред друго подразделение с размерите на полк от 2-ра дивизия на СВА. Фактически разузнаването съобщаваше, че цялата 2-ра дивизия на СВА може да е разположена в тези планини с цел превземане Дак То и по-нататъшно настъпление по пътя към Контум. Постигането на тази

цел щеше да им осигури контрол над главните пътища през централните плата и възможност за пряк удар срещу Плейку. Оттам те щяха да контролират по-голямата част от централните плата.

Подкрепленията продължаваха да пристигат и до 4-ти ноември три американски бригади, подсилени с дванайсет батальона артилерия, се сражаваха в района на Дак То. Битката за Дак То се превръщаше в едно от най-големите и кървави сражения през войната. Тя продължи почти до Коледа.

Но някои от най-тежките сражения тепърва предстояха.

След прочистването на по-голямата част от хребета нашият батальон получи задачата да завземе хълм 1338. Планът ни за атака налагаше А- и С-ротите да атакуват отделни части от хребета, а разузнавателният взвод (от петдесет войници) в центъра да поддържа връзката между двете роти. Действайки въз основа на предположението, че щабът на 2-ра дивизия на СВА е разположен там, ние решихме да подложим върха на непрекъснат артилерийски обстрел. Надявахме се поне да неутрализираме тяхната ефективност, докато стигнем до върха.

Самата атака се оказа битка за превземането на линия след линия окопи и продължи три денонощия без прекъсване. СВА беше опасала цялата планина с взаимно свързани концентрични окопи, дълбоки метър и осемдесет до два метра. В окопите бяха изкопали малки седалки, за да могат войниците им да седят с лице към подножието на хълма и настъпващите роти. На всяка позиция имаше сандък с 82-милиметрови снаряди за минохвъргачки. Те взимаха снаряд, удряха запалката му и го хвърляха назад през главите си към нашите настъпващи войници. Мините буквално валиха.

Тези позиции бяха толкова сигурни, че артилерийският огън почти не оказваше ефект върху тях, освен ако някой снаряд случайно не попадеше директно в някой от тесните окопни ходове. Най-ефективното оръжие се оказа напалмът, пускан от витлови самолети А-4 „Скайрейдър“. Те бяха бавни, но много точни и войниците ги обичаха. Голяма част от напалма беше хвърлян „опасно близо“ — на петдесет до сто метра пред настъпващите войски. Това доведе до някои жертви сред собствените ни войски, но нямаше друг избор — алтернативата бе още по-лоша.

Когато накрая стигнахме до върха, открихме, че неколцината останали там войници от СВА бяха оковани с вериги за дърветата, за да не избягат и да се бият докрай. Открихме също, че със сигурност щабът на 2-ра дивизия на СВА е бил разположен там. Дотогава остатъците от дивизията се бяха изтеглили надолу по другата страна на планината в долината, но районът все още не беше напълно прочистен.

Едно от по-забележителните преживявания по време на престоя ми във Виетнам се случи по-късно същата вечер на пистата в Дак То. Там от няколко дни се приземяваше постоянен поток от самолети С-130 с подкрепления и мунициии (един от тях вече бе унищожен от минохвъргачен огън) и аз бях отишъл на пистата да посрещна и ориентирам десетина току-що новопристигнали, изпратени да попълнят С-ротата на хълм 1338 — двама лейтенанти направо от школата за подофицери, двама нови сержанти и шестима редници. Докато те слизаха от самолет С-130, един хеликоптер също пристигаше, носейки пълна мрежа с тела на войници до пункта за регистрация на гробове близо до техния самолет. Докато хеликоптерът маневрираше, за да постави товара си на земята, нещо се обърка и товарът бе изпуснат от около два и половина метра върху пистата. Хрущелото на телата и счупените кости сигурно направи неизгладимо впечатление на новото попълнение.

Веднага щом хеликоптерът се отдалечи, събрах новопристигналите, поздравих ги с добре дошли в батальона и ги ориентирах за товаренето и разтоварването с хеликоптер. След това им пожелах късмет и им казах, че когато пристигнат на местоназначението си (след десетминутен полет), ще ги посрещне или ротният командир, или по-вероятно старшият сержант.

Освен двамата лейтенанти и вероятно сержантите, те не се познаваха допреди три дни, когато са били посрещнати в тила на бригадата в Плейку. Там бяха получили инструкции, снаряжение и оръжие. И сега се намираха само на десет минути път от сраженията.

Така работеше системата за попълнения във Виетнам. Попълненията пристигаха индивидуално, а не като подразделения. В подразделенията войниците се опознават добре, преди да влязат в бой, и си изграждат взаимоотношения, основани на взаимно уважение, доверие и упование — взаимоотношения, които често траят цял живот. Сформирането на подразделенията и преминаването на обучение в

него преди участие в бойните действия е много по-ефективно във всяко отношение, отколкото системата за индивидуално попълнение.

Те стигнаха до ротата си на хълм 1338 и бяха включени в редовете ѝ, докато се подготвяха отбранителните позиции за през нощта.

На другата сутрин, след доставката на крайно необходимите мунции, първият хеликоптер върна телата на един от двамата нови лейтенанти, един сержант и трима от войниците до мястото, на което бяха пристигнали преди около дванайсет часа. По време на първата бойна нощ те направиха върховната саможертва още преди да успеят да се запознаят с всички членове на подразделенията си.

На другия ден, докато се прехвърляхме през хребета и надолу към долините от другата му страна, открихме някои удивителни неща: там имаше един въжен мост, дълъг поне четиристотин метра, построен под прикритието на зелената джунгла, така че не можеше да се забележи от въздуха. СВА го използваше за бързо прехвърляне на подкрепления в двете посоки между различните бойни позиции. Имаше и вкопан в земята болничен комплекс до поток в долината от другата страна на планината. Той беше толкова добре прикрит, че го открихме чак когато един войник от предното отделение пропадна в добре маскиран боен окоп. Претърсването на района разкри подземни командни пунктове и купчина човешки тела, достатъчно голяма за напълването на малък камион.

Разбрахме също, че СВА е понесла много повече загуби в сражението от осемдесетте души, които преброихме при завземането на хълм 1338.

Горе-долу по същото време се стигна до кулминацията на друга битка, която бе част от сражението за хълм 1338: на съседен хребет на около два километра на запад имаше добре окопана артилерийска позиция на СВА, която в продължение на няколко дни обстрелваше склада за мунции в Дак То, но засега без да го удари. По „изпукването“ преценихме, че това е 57-милиметрово безоткатно оръдие, добре скрито и защитено в пещера. Артилеристът даваше само около шест залпа дневно с очевидната надежда да не бъде разкрит.

Бе изпратен разузнавателен патрул в района, в който се смяташе, че е разположено оръдието, но той не откри позицията му. Поради някаква причина артилеристът не стреля, докато патрулът обикаляше наоколо. След това щабът на бригадата пое мисията за неутрализирането му; те насочиха 8-инчова гаубица и стреляха директно по позицията на оръдието — но нямаха по-голям късмет от разузнавателния патрул.

Оръдието продължи обстрела, но не всеки ден и по различно време в дните, в които стреляше, и после бързо се изтегляше обратно в пещерата преди нашия отговор.

След няколко дни такава игра на котка и мишка артилеристът накрая удари един бункер с муниции, пълнен със 155-милиметрови снаряди — причинявайки експлозията на около 1 100 тона разнокалибрена мунициция, включително 8-инчови и 175-милиметрови снаряди.

От позицията ми на високия 300 метра хребет това приличаше и се почувства като атомна експлозия с гъбовиден облак, издигащ се на 300 метра над нас.

Няколко секунди след взрива се обадох на приятеля ми от Лийвънуърт Мори Едмъндс, който все още беше оперативен офицер на бригадата, и го попитах:

— Мори, да не би току-що да ви хвърлиха атомна бомба? Оттук изглежда така.

— Не знам какво стана — отговори той, — но наоколо е пълно с неизбухнали 8-инчови и 175-милиметрови снаряди.

Експлозията беше толкова силна, че разруши много от бункерите. Разрушенията трябваше да се оправят в продължение на дни и бяха необходими няколко конвоя с муниции за попълване на запасите.

След битката за хълм 1338 все още се водеха много сражения в оперативния район на бригадата и моят батальон получи задачата да превземе хълм 660 близо до пресичането на границите на Лаос, Камбоджа и Виетнам. Ситуацията на това място също се оказа много комплицирана и ежедневно водехме сериозни битки до 27-ми декември, когато за пръв път нямаше престрелка с врага.

По това време някои от подразделенията с подкрепления, пристигнали в началото на битката, започнаха да се прехвърлят на други места в оперативния район на дивизията. Първа бригада с трите си батальона щеше сега да поеме отговорността за прочистващите операции, както и за гарантиране на сигурността на целия оперативен район Дак То.

Всичките ни подразделения се биха превъзходно и бяхме много горди с постигнатото — главно с осуетяването на плановете на 2-ра дивизия на СВА за установяване контрол върху централните плато и главния маршрут за проникване, което щеше да им позволи или да разделят Виетнам на две части чак до крайбрежието, или да напреднат на юг към Контум и Плейку.

Никога не съм познавал по-всеотдайна и себеотрицателна група хора: мъже, които притежаваха нужната мотивация и бяха готови да пожертват живота си на фронта в името на нашата свобода. Ние се сражавахме за идеалите си, за това, което смятахме за правилно, и не мога да си спомня момент, в който някой войник да е отказал да се бие или да е показал малодушие пред лицето на врага.

Към края на войната вестниците в Съединените щати публикуваха истории за пушене на хашиш, изнасилвания и други безчинства на офицери и войници. Нищо подобно не се случи в моето подразделение.

След битката 3-ти батальон получи президентска похвала за постиженията си, а много войници бяха наградени с медали за проявен героизъм. Когато генерал Уестморленд посети батальона около Коледа, той ни съобщи, че сме участвали в повече сражения, отколкото всеки друг батальон във Виетнам.

Като погледна назад, сега бих искал да подчертая уважението ни към войниците от СВА. Те бяха изключителни бойци, които разполагаха с малко материална подкрепа, освен раниците на гърба си. Знаеха как да оцеляват и бяха много корави.

От друга страна, ми е трудно да разбера как мотивираха войските си да се бият. Най-малкото, методите им за това бяха чужди за нашата култура.

Ако имаха някаква слабост, това беше в сержантския им състав. Те нито обучаваха, нито натоварваха сержантите си с достатъчно отговорност, за да демонстрират гъвкавост в реакциите си към променящите се ситуации на бойното поле. Озадачен съм от култура, чиито лидери оковават с вериги войниците си за дървета, за да са сигурни, че ще останат по местата си и ще се бият. Не по-малко трудно ми е да разбере култура, чиято политическа идеология представлява основа за мотивацията.

Всеки войник от СВА носеше в раницата си малка торбичка с марихуана, увита в найлон. Преди всяко сражение войниците се събираха, за да чуят лекция на политофицера (по един във всяка рота). Всеки пушеше марихуана като част от този подготвителен процес. Миризмата често се усещаше на голямо разстояние от техните позиции и ние знаехме, че са готови за атака, когато я долавяхме и чувахме звука на тръбите им.

Веднъж започнали атаката, те се придържаха към първоначалния си план — без всякаква очевидна способност да го променят, — докато не понасяха толкова тежки загуби, че не можеха да продължат, или получаваха заповед за отстъпление.

По време на битката за Дак То през ноември и декември 1967 г. участвахме в почти ежедневни сражения, но нанесохме тежки загуби на 2-ра дивизия на СВА, принуждавайки я да се оттегли в своите камбоджански и лаоски убежища за прегрупиране.

През същия този период отделения на специалните сили в централните плата пожънаха плодовете на тяхната Програма за отбрана на селата чрез организиране и ръководство на планинските племена. Тяхната изключителна работа отрязва достъпа на Виетконг до припаси и новобранци от племената в региона и редуцира боеспособността на комунистите до акции на предимно малки подразделения, като спорадични засади и обстрелване на позициите ни.

Но главната заплаха си оставаше: подразделения на СВА използваша „Пътеката на Хо Ши Мин“ за проникване в области на „убежища“ и попълване на припасите, разположени в Лаос и

Камбоджа и оттам директно във Виетнам, което осъществяваха с поход за една нощ.

В отговор на промяната в мисията на специалните сили през 1965 г. — „наблюдение и контрол над границата, операции срещу маршрутите за проникване и операции срещу комунистическите военни зони и базови райони“ — повечето лагери на специалните сили бяха преместени по-близо до границата и до главните маршрути за проникване. Тъй като дейността им разстройваше операциите на СВА, те представляваха главни нейни мишени. На практика това означаваше, че станаха уязвими по всяко време за атаки от подразделения с размери на батальон или полк.

Две години по-рано там имаше шест А-отделения на специалните сили (в Бен Хет, Дак Пек, Дак Сеанг, Дак Сут, Поли Кланг и Плей Ме) в сегашния оперативен район на Първа бригада. Всички участваха усилено в организацията и обучението на планинските племена. Но до януари 1968 г. те останаха само в Бен Хет, Дак Пек и Плей Ме.

Въпреки че всички бяха добре укрепени, Дак Сеанг пострада тежко по време на триседмична обсада (всички припаси трябваше да бъдат пускани от въздуха) и лагерът беше затворен. Дак Сут и Поли Кланг, подложени на неколкочратни атаки, също бяха затворени.

Два от оставащите три лагера — Бен Хет и Дак Пек — се намираха близо до границата срещу главни маршрути за инфилтрация. Откритото им местоположение ги правеше много уязвими. А-отделението в Плей Ме се намираше в по-благоприятно положение, тъй като бе разположено на по-малко застрашено място.

Бен Хет, разположен на петнайсет километра на запад от Дак То и само на десет километра от района на трите граници, беше типичен лагер на специалните сили: силно укрепени бункери със свързани линии от окопи, наблюдателни кули, ограждения от бодлива тел, редуващи се с противопехотни мини „Клеймор“, двесталитрови варели с фугас (напалм) и къса самолетна писта — прекалено къса за приемане на по-големи самолети от С-7А „Карибу“.

Там бяха разположени две батареи 175-милиметрови оръдия за поддръжка на екипите специални части, които оперираха отвъд границата срещу проникване на СВА и районите на нейните бази. Една американска пехотна рота също бе разположена там за допълнително

осигуряване. С максимален заряд (петдесет килограма барут) 175-милиметровите оръдия можеха да изстрелят един двеста и двайсет килограмов високоексплозивен снаряд на разстояние трийсет и шест километра; те бяха много ефективни срещу мишени, открити от специалните сили.

Няколко конвоя с муниции седмично (включително с танкове за защита от засади) бяха необходими за снабдяване с муниции на 175-милиметровите гаубици. Това означаваше, че пътят до Бен Хет трябваше да бъде прочистван от мини поне два пъти седмично, като танкове охраняваха сапърните екипи.

Дак Пек се намираще на друг главен маршрут за проникване, на четирийсет километра на север в ничията земя. До него можеше да се стигне само по въздуха и той бе защитаван само от едно А-отделение с минохвъргачки и контингент лоялни планинци. Наблизо нямаше американска артилерия.

Въпреки че тези лагери бяха разположени в оперативния район на дивизията ни, главна отговорност за сигурността им носеше КВПВ (по-голямата част от поддръжката им всъщност се осъществяваше от 5-та група на специалните сили). Нашият дивизионен командир генерал-майор Уилям Пиърс нито участваше в командването на специалните сили, нито отговаряше за сигурността на лагерите. Въпреки това той съзнаваше тяхната уязвимост и ценната им роля в борбата срещу СВА и реши по собствена инициатива да засили поддръжката си за тях. Пиърс изложи тревогите си пред моя бригаден командир полковник Джонсън и му нареди те да получат цялата необходима подкрепа за отбраната си.

През януари 1968 г. след повишението на Мори Едмъндс като оперативен офицер на дивизията бях повишен в оперативен офицер на бригадата и получих от полковник Джонсън задачата да определя от какви муниции и артилерийска поддръжка се нуждаеха лагерите (това трябваше да включва установяването на връзка за огнева поддръжка с американски артилерийски подразделения в района), да обменя с тях разузнавателна информация и да установя оперативен канал за свръзка.

На другия ден тръгнах с авиационния офицер на бригадата и с координатора за огнева поддръжка на посещение в двата лагера на специалните сили. През следващите шест месеца не само ръководех операциите на бригадата, но и се занимавах отблизо с лагерите на специалните сили в района.

Първия път, когато се появихме там, войниците от специалните сили бяха отначало резервирани и недоверчиви. Не знам защо, но те сигурно подозираха, че съм дошъл на проверка. Но когато им казах, че съм носил зелената барета преди малко повече от година, обучил съм много от намиращите се сега във Виетнам екипи и искам да им помогна с „традиционна поддръжка“, те откликнаха искрено и ни приеха радушно.

Отидохме да проверим мерките им за отбрана, сякаш се намирахме в собствените си подразделения, и с изключение на муниции за минохвъргачки и липсата на артилерийска поддръжка, установихме, че се намират в доста добро състояние (тъй като Дак Пек излизаше извън обхвата на артилерията ни, те трябваше да получават поддръжка от въздуха).

Въпреки че през идните дни посещенията ни се оказаха взаимно полезни, най-голямата полза дойде от обмяната на разузнавателна информация. Бях много впечатлен от оперативната им дейност срещу проникването на СВА; те разполагаха с разузнавателна информация, която можеше да разкрие бъдещи планове на СВА за района.

И двата лагера съобщаваха, че техните „гранични наблюдателни екипи“ бяха дочули за строителни пътни работи близо до границата. Ако не грешаха, тези пътища отиваха в посока на лагерите в Бен Хет и Дак Пек.

В средата на февруари 1968 г. операции на въздушното разузнаване потвърдиха техните доклади: СВА строеше пътища под прикритието на джунглата; вече бяха стигнали на два до три километра навътре в територията на Виетнам и се насочваха към Бен Хет и Дак Пек.

В сътрудничество с двата лагера Първа бригада пое отговорност за прекратяването на строежа на пътища. Скоро въздушни удари срещу двата пътя успяха да забавят, но не и да спрат строителните работи. Разузнавателни екипи потвърдиха, че СВА използва хитра тактика, за да ни заблуди. Те не запълваха кратерите от бомбите, оставяйки

въздушното наблюдение с впечатлението, че бомбите ни са направили пътищата неизползваеми. Но през нощта изграждаха обиколни отсечки около кратерите и ги маскираха със зеленина. Тя можеше бързо да се отстранява, когато пътищата бяха необходими за мащабно придвижване на войски и екипировка, както и бързо да се връща отново на мястото ѝ.

СВА полагаше големи усилия за превземането на два отдалечени лагера на специалните сили. Питахме се защо? И това ни доведе до по-важния въпрос: „Каква е истинската цел на тези пътища? Бен Хет и Дак Пек крайните цели ли са? Или просто са междинни цели на някаква много по-голяма операция?“

Отговорът — или поне част от него — дойде в резултат на голям разузнавателен пробив по средата на март.

Един млад капитан от армията, командващ изследователски радиоекип, придаден към Първа бригада, успя да разшифрова кода на мрежата за наземни тактически операции на СВА. За пръв път разполагахме с надеждна информация за краткосрочните тактически планове на СВА — тоест не получихме стратегическа разузнавателна информация за общия план на СВА за Виетнам, а само оперативни разузнавателни данни, засягащи нашия отделен оперативен район. Но тези данни бяха точни и много полезни.

Тази информация беше толкова важна и чувствителна, че се пазеше с най-високото ниво на секретност. Само хора, за които бе абсолютно необходимо да я знаят, имаха достъп до нея. Опасявахме се, че генерал-майор Пиърс ще изтегли капитана и неговото отделение обратно в дивизията, но това не се случи. Вместо това той летеше ежедневно до Дак Пек, за да е запознат лично със ситуацията.

Малко отклонение: В продължение на около трийсет последователни дни щабът на бригадата беше обстрелван всеки следобед — понякога с трийсет 82-милиметрови минохвъргачни снаряда, понякога с петнайсет до дваайсет 57-милиметрови снаряда от безоткатни оръдия и понякога с десет до дваайсет 105-милиметрови ракети ГРАД (от тях се страхувахме най-много; никой бункер не можеше да предпази от пораженията на ракета ГРАД).

Оръдията и персоналът им отново бяха проникнали в района, от който по-рано бяхме изтласкали с бой 2-ра дивизия на СВА, и мунициите се доставяха от Камбоджа с шейни, теглени от слонове.

Артилерийският обстрел непрекъснато се засилваше и с всеки изминал ден ставаше все по-точен, като очевидно идваше от все повече огневи позиции.

Чрез този нов разузнавателен източник ние научихме, че идващите в района оръдейни екипи бяха инструктирани „да стрелят по флага на Тексас“.

Само едно знаме се развяваше в целия район на базата на бригадата. Това наистина беше флагът на Тексас — развяващ се на шестметров пилон над отрупаната с пясъчни торби палатка, в която спеше предният въздушен наблюдател (той беше подполковник от Тексас). Палатката се намираще точно над и малко зад тактическия оперативен център на бригадата и представляваше идеална мишена. Подполковникът се гордееше ужасно със знамето си, но се наложи то да бъде свалено и да остане вътре в палатката до края на престоя му във Виетнам.

От този нов разузнавателен източник научавахме (почти ежедневно) срещу кои наши подразделения те възнамеряваха да открият огън, координатите на огневите им позиции и колко снаряда планираха да изстрелят. Ние планирахме съответно нашия ответен огън, за да поразим позициите им около две минути преди тяхното планирано време за откриване на огън.

Разбрахме също, че Дак Пек и Бен Хет бяха цели за мащабни сухопътни атаки, които най-вероятно щяха да бъдат подкрепени с бронирани коли. Съществуваше възможност Дак Пек да бъде ударен в началото на април. След превземането му следващи подразделения можеха да напреднат през планините на север от позициите ни и да заемат позиции близо до Дак То и нашия тил. От Дак Пек те можеха да се насочат и на юг към Контум и още по-нататък към Плейку.

Бен Хет трябваше да бъде превзет в началото на май. Дак То щеше да го последва.

Въпреки че не знаехме това тогава, този план за атака щеше да се окаже допълнение към главните атаки на кампанията „Тет“ през 1968 г. — дълго планирано и подготвяно от СВА и Виетконг настъпление през Южен Виетнам, предназначено да нанесе тежки загуби в жива сила и бойна техника и по такъв начин да причини голямо поражение на

южновиетнамското правителство и да постигне пропагандна победа в целия свят. „Тет“ постигна тези цели — въпреки че комунистите загубиха „Тет“ от военна гледна точка. След тази кампания Виетконг бяха практически унищожени като ефективна бойна сила и СВА също бе ударена здраво. Първите отчетливи атаки „Тет“ започнаха в края на януари, но кампанията продължи няколко месеца след това.

Това, което знаехме, беше, че ако не предотвратим падането на Дак Пек и Бен Хет, ние в Дак То щяхме да бъдем отрязани и да се сражаваме и в двете посоки.

Докато денонощните въздушни удари продължаваха над операциите по строителството на пътища на СВА, в началото на април 5-та група на специалните сили реши да включи едно подразделение МАЙК (съставено от виетнамски рейнджъри) за нападение срещу пътните строители и техния осигуряващ батальон близо до Дак Пек^[8]. След постигането на тази цел те щяха да подсилят отбраната на Дак Пек.

Рейнджърите бяха прехвърлени в Дак То със самолети С-123 и след това с транспортни хеликоптери до района на Дак Пек с поддръжката на бойни хеликоптери. Когато стигнаха в района, почти незабавно влязоха в сражение с превъзхождаща сила на СВА. Двама от придружаващия ги екип съветници (австралийски капитан и американски сержант от специалните сили) бяха убити през първите няколко минути.

Изправени пред неотразима огнева мощ, загубата на ключови съветници и собствените си тежки загуби, МАЙК силите отстъпиха, оставяйки там съветническия екип. Успяхме да измъкнем този екип преди мръкване заедно с телата на онези съветници (защитниците на Дак Пек не участваха в сражението и останаха в лагера).

Потрябваха три дни за събирането на дезорганизираните, отстъпващи останки от подразделението МАЙК в Дак То и обратното му изпращане със самолети.

Беше очевидно, че накрая СВА ще обсади Дак Пек и е готова да плати висока цена за лагера. Докато въздушните удари продължаваха, Дак Пек бе подсилен с един пехотен батальон от 1-ва бригада, заедно с трийсет предварително планирани „волтови дъги“ (всичко деветдесет

бомбардировача В-52), които щяха да бъдат използвани след началото на атаката.

Атаката започна в началото на април — по наши изчисления от един полк на СВА, подкрепен с танкове, — но беше неуспешна. Подготовката ни се оказа полезна. Малцината оцелели от СВА се оттеглиха обратно в убежището, от което бяха дошли.

Следваше Бен Хет и очаквахме същото — може би дори нещо повече, защото маршрутът за проникване имаше по-голяма стратегическа стойност. Ако успееш да превземат Бен Хет, това откриваше възможност за придвижване по главната пътна мрежа към Дак То и оттам до Ан Кхе (база на 1-ва въздушнопреносима дивизия), а след това към крайбрежието и Дананг.

Две главни характеристики на местния терен преобладаваха в Бен Хет: един хълм на запад и друг на изток, като разстоянието между тях влизаше в обсега на поддържащия артилерийски огън. Щеше да бъде ужасно трудно да се превземе Бен Хет, без да се контролират и двата хълма. Трети батальон от 8-ма пехотна бригада (подсилен) получи задачата да заеме тези хълмове и да отбранява Бен Хет. Планът предвиждаше въздушни удари върху западната страна на хълма за разчистване на зона за кацане, последвани от артилерийска подготовка и след това от приземяването на две роты. След завземането на този хълм останалата част на батальона щеше да окупира източния хълм.

Когато първият полет със стрелкови взвод се приземи, те веднага попаднаха под обстрела на сила от СВА, която вече бе окупирала хълма. Артилерийският огън се премести върху западната задна страна на хълма, докато остатъкът от двете роты кацаше на източното му подножие. До падането на нощта те си пробиха с бой път нагоре по хълма, отблъсквани от СВА, и се присъединиха към взвода на върха. Източният хълм бе завзет без инциденти.

През следващите два дни двата хълма щяха да бъдат превърнати в отбранителни позиции, подкрепяни напълно от огъня на пет поддържащи артилерийски батальона.

Седма и 17-та въздушнопреносима бригада извършваха ежедневни разузнавателни полети на запад от Бен Хет за откриване на вражеско проникване. Когато такова бъдеше доловено, то трябваше да се спре по план с артилерия и въздушни удари. Но нещата не се развиха съвсем по този начин. Въпреки хилядите артилерийски

снаряди, 846 въздушни нападения от нисколетящи самолети и 99 „волтови дъги“ — и всичко това за триседмичен период през май 1968 г. — Бен Хет и двата хълма бяха ударени от три атаки на подразделения на СВА с размерите на полк.

На разсъмване сутрин след всяка от тези атаки въздушнопреносимата бригада преследваше и обстрелваше нападателите по целия път до границата. По думите на един от нейните командири:

— Пътеките в прахта на бомбените кратери са три-четири стъпки широки и много от тях са покрити с кръв и следи от влачени тела.

СВА никога не успя да превземе Бен Хет и техните загуби сигурно са били огромни. Но след всяка атака те се оттегляха в убежищата си, за да се прегрупират и настъпят отново.

През същия този период няколко по-малки подразделения на СВА бяха открити по хълмовете само на хиляда метра на север от самолетната писта на Дак То и трябваше да бъдат използвани опасно близки (на 350 метра от нашите позиции) въздушни удари „волтова дъга“, за да бъдат неутрализирани. По някакъв начин подразделение с размерите поне на батальон беше успяло да се промъкне, защото през нощта на главната офанзива „Тет“ същото това подразделение атакува провинциалния щаб на южновиетнамците, разположен в селото Тан Кан на един километър на изток от базата Дак То. Подкрепени от боен хеликоптер на Военновъздушните сили, обучените от специалните сили защитници от ГГО се представиха добре. Телата на най-малко 125 войници от СВА бяха пръснати около селото.

По време на кампанията „Тет“ практически всички подразделения и оперативния район на 1-ва бригада бяха атакувани, но не бяха пробити отбранителните позиции на нито едно от тях и СВА понесе тежки загуби.

Сега от дистанцията на времето можем да приемем, че тежките сражения през ноември-декември 1967 г. в битката за Дак То и през април-май 1968 г. в битката за Дак Пек и Бен Хет значително намалиха способността на 2-ра дивизия на СВА да изиграе ролята си в кампанията „Тет“.

Въпреки че СВА и Виетконг понесоха тежки загуби по време на кампанията „Тет“, това не пречупи волята им, нито промени намерението им да превземат централните плати. Нощните бомбардировки не успяха да спрат конвоите по „Пътеката на Хо Ши Мин“. От артилерийските позиции на батальоните ни ясно се виждаха светлините на фаровете и зелените откоси на зенитните оръдия на СВА.

През следващите два месеца от престоя ми във Виетнам почти не минаваше ден без сериозно сражение с подразделение на СВА с размерите поне на рота и имаше две или три батальонни атаки срещу нашите артилерийски позиции.

Два пъти седмично конвой с припаси — обикновено петдесет до сто камиона, придружавани от военна полиция, бойни хеликоптери и танкове — изминаваше разстоянието от Плейку до Контум и оттам до Дак То. Въпреки че джунглата беше изчистена на 100–200 метра от всяка страна на пътя, конвойт често попадеше на засада от сила с размерите поне на рота. Понякога сражението бе толкова интензивно, че се налагаше танковете да стрелят залпово, за да разпръснат СВА.

Приключих престоя си във Виетнам през юли 1968 година. Докато бях там, 1-ва бригада, заедно с екипите на специалните сили и техните планинци от гражданската отбрана контролираха и отбраняваха централните плати, никога не загубиха битка и никога не малтретираха, насилиха или потискаха местните жители.

Всички ние, които успяхме да се завърнем у дома, смятахме, че каузата, заради която се сражавахме и жертвахме, е справедлива, оправдана и правилна — нашата собствена свобода и свободата на онези, които бяхме изпратени да защитаваме.

Изпитвам най-дълбоко възхищение и уважение към всички, с които имах привилегията да служа и особено към войниците от 1-ва бригада и екипите на специалните сили, и към техните жертви и постижения в облекчаване съдбата на планинците. Споделям и мъката им за трагедиите, сполетели планинците след изтеглянето на американските войски. Въпреки че всички планинци изтърпяха ужасното отмъщение на СВА — мнозина бяха убити и много други умряха в превъзпитателни лагери, — изключителните и искрени

усилия на специалните сили, които служиха с тях, спасиха много други, които сега живеят в Съединените щати като полезни граждани.

РАЗУЗНАВАНЕ В ДЪЛБОЧИНА

Том Кланси обобщава:

Разузнаването зад вражеските линии е традиционна мисия на специалните операции — да се наблюдават скритите дейности на врага. Във Виетнам, поради лесното за врага прикритие под зеленината на дъждовната гора или в тунели, необходимостта от разузнаване в дълбочина беше още по-наложителна.

През пролетта на 1964 г. КВПВ и Обединеният генерален щаб на Южен Виетнам създадоха екип за разузнаване в дълбочина, наречен „Лийпинг Лена“^[9] и съставен от ГГО и виетнамски войски под ръководството на Специалните сили на Съединените щати. Мисията му се състоеше в осъществяване на критични, рисковани разузнавателни операции в Южен Виетнам (въпреки че няколко екипа бяха изпратени и през лаоската граница срещу „Пътеката на Хо Ши Мин“, но с катастрофални резултати). През октомври същата година беше създаден контролиращ щаб, наречен „Отделение Б-52“ и общата операция се превърна в проект „Делта“.

През войната „Делта“ участваше в разузнавателни операции в дълбочина срещу убежищата на врага и прикрити вражески позиции. Това се вършеше под много форми — масирани разузнавателни операции (които често използваха МАЙК сили), събиране на разузнавателна информация, насочване на артилерийски и въздушни удари, оценка на бомбени поражения, спасяване на свалени пилоти и съюзнически военнопленници, пленяване на вражески персонал с цел събиране на разузнавателна информация, заблуждаващи мисии, психологически операции, фоторазузнаване и много други — всичките дълбоко във вражеска територия. Екипите бяха внедрявани за няколко дни и след това ги измъкваша оттам и ги разпитваха. Програмата продължи до 1970 г., когато дейността на „Отделение Б-52“ бе прекратена.

Въпреки че „Делта“ обхващаше цялата територия на Виетнам, други операции за разузнаване в дълбочина — проектите „Омега“ и

„Сигма“ („Отделение Б–50“ и Б–56) — имаха по-регионална ориентация. Но иначе мисиите им бяха много подобни.

Разузнаването в дълбочина отвъд границите (на Лаос и Камбоджа например) беше по природата си секретна операция и първоначално за него отговаряше ЦРУ; но по-късно то се превърна в мисия, ръководена от КВПВ (макар и с известно продължаващо участие на ЦРУ), под названието Командване и наблюдателна група за военна помощ на Виетнам (КНГВПВ) — тя бе наречена така за прикритие. КНГВПВ беше задействана през януари 1964 г. и използваше специални сили, военноморски „тюлени“, командоси на военновъздушните сили и виетнамци за провеждане на тайни и нетрадиционни операции в югоизточна Азия и, разбира се, специално срещу Северен Виетнам, СВА, Виетконг и „Пътеката на Хо Ши Мин“^[10].

КНГВПВ вършеше широк спектър дейности, а не само разузнаване в дълбочина. Например положили се много усилия за операции срещу Северен Виетнам с цел изграждане на разузнавателни или съпротивителни клетки (повечето бяха пленени скоро след внедряването им и екзекутирани или предадени обратно). Имаше няколко морски нападения на командоси срещу военноморския флот на Северен Виетнам и северновиетнамското крайбрежие. Осъществяваха се психологически операции и мръсни трикове. Екипи бяха изпратени за наблюдение на „Пътеката на Хо Ши Мин“. По-късно други екипи извършваха нападения срещу нея.

От 1961 г. специалните сили под ръководството на ЦРУ бяха включени в разузнаване отвъд границата в Североизточен Лаос. През следващите две години почти петдесет екипа бяха изпратени през границата, за да осигурят на управлението доказателствата на очевидци за силното и нарастващо присъствие на СВА в Лаос, която вкарваше най-малко 1 500 войници на месец в Южен Виетнам. Между 1963 и 1965 г. това разузнаване бе прекратено по политически причини. През тези две години на американците не се позволяваше да извършват презгранично разузнаване в дълбочина на „Пътеката“, което даде на СВА възможност неимоверно да увеличи и разшири инфраструктурата и възможностите си. Беше изчислено, че до 1964 г.

най-малко 45 000 войници са проникнали на юг и броят им нарастваше.

През март 1965 г. — и след значителни усилия — СНЩ накрая убеди Белия дом на Линдън Джонсън да позволи на КНГВПВ да поднови тайните операции през границата в Лаос, като персонал на специалните сили ръководи екипите. Оперативният план на КНГВПВ беше амбициозен (и може би реалистичен). Той се състоеше от три фази: (1) Краткотрайни мисии за събиране на тактическа разузнавателна информация щяха да идентифицират щабове, базови лагери и складове за припаси на СВА. Те щяха да бъдат атакувани от въздуха. Това щеше да бъде последвано от (2) нападения от подразделения с размерите на рота срещу съоръжения на СВА, открити от разузнавателните екипи. Щеше да последва (3) вербуване, организиране и обучение на местните планинци, живеещи близо до „Пътеката“, за да се превърнат в ядро на дългосрочни съпротивителни движения срещу СВА. Тази фаза се основаваше на по-ранната и успешна програма „Бяла звезда“ в Лаос. Общата цел на плана беше да прекъсне трафика по „Пътеката на Хо Ши Мин“.

Никой никога няма да разбере дали планът щеше да свърши работа. Използвайки като причина спазването на Женевското споразумение от 1962 г., Държавният департамент успешно се противопостави на осъществяването на втората и третата фаза и силно ограничи първата.

Условията на споразумението с Държавния департамент позволиха на екипите в Лаос да наблюдават „Пътеката“, но само няколко от тях можеха да влизат в страната всеки месец, така че прекараното в Лаос време бе изключително ограничено, те трябваше да прекосяват границата пеша (не можеха да използват хеликоптери или парашути), много малък участък от границата бе отворен за тях и не можеха да проникват по-дълбоко от пет километра (оперативният им район беше всичко на всичко 129 квадратни километра). Идентифицираните от екипите мишени можеха да бъдат бомбардирани, но само след одобрението на мишената от американското посолство в лаоската столица и целите трябваше да бъдат бомбардирани от американски самолети, базирани в Тайланд.

Човекът, избран да ръководи тази програма, беше (тогава полковник) Бул Симънс.

Той бързо попълни състава на екипите и щаба — в един екип обикновено имаше трима американци и девет виетнамци от някое малцинствено племе като нунгите и предимно планинците.

Мисията щеше да бъде напълно секретна и проникващите в Лаос екипи трябваше да бъдат по жаргона на тайните служби „стерилни“. Това означаваше да носят униформи, които не са нито американски, нито виетнамски, изработени някъде в Азия за КНГВПВ. На униформите нямаше отличителни знаци за чин и подразделение.

През есента на 1965 г. първите екипи прекосиха лаоската граница; скоро последваха превъзходни резултати. След две години неограничени операции в Лаос СВА не очакваше неприятности. Те бяха станали прекалено самоуверени. Екипите на КНГВПВ бързо идентифицираха паркове на камиони и складове с гориво, тайни складове с боеприпаси, мостове и хранилища. Бяха повикани самолети за въздушни удари, като ОБП (оценката на бомбените поражения) често стигаше осемдесет до сто процента унищожение.

Продължаващите успехи доведоха до разширяване на мисиите. Така през 1966 г. бе разрешено превозване с хеликоптери на екипите на КНГВПВ, макар да не можеха да проникват по-дълбоко от пет километра в лаоска територия. Но сега прехвърленият екип можеше да измине още пет километра пеша. С други думи, ограничението се увеличи от пет на десет километра. Мисиите траеха до пет дни.

Въпреки че главната мисия на екипите не се промени — идентифицирането на мишени по „Пътеката“ за унищожаване с въздушни удари, — добавиха се и други мисии, на практика еднакви с тези, извършвани от проект „Делта“ в Южен Виетнам.

Екипите извършваха ОБП, подслушваха земните комуникации на СВА, пленяваха нейни войници за събиране на информация, спасяваха американски персонал, избягал или бягащ от плен, и поставяха електронни сензори край „Пътеката“ за откриване на мишени за въздушни удари. Бяха поставени хиляди акустични и сеизмични сензори предимно от въздуха, но екипите на КНГВПВ ги носеха и в раниците си. Образувани бяха по-големи екипи, които се използваха за нападения, засади и широкомащабни спасителни операции.

През 1967 г. дълбочината на проникване пеш или с хеликоптер беше увеличена на двайсет километра; увеличи се и размерът на екипите, както и месечният им брой (от петнайсет на четирийсет и

два); Камбоджа бе добавена към оперативния район (СВА разполагаше със значителна инфраструктура там и провеждаше мащабни операции. Там се намираше и главният ѝ щаб на юг, наречен ЦБЮВ — Централно бюро за Южен Виетнам). Все пак операциите в Камбоджа трябваше да се ограничат с разузнаване и мисиите бяха ограничени на не повече от десет на месец. Нямаше да има въздушни удари, нападения и бойни действия, с изключение на случаите, в които това се налагаше, за да се избегне пленяване от врага. Екипите трябваше да избягват контактите с него и хеликоптерите можеха да се използват само за спешната им евакуация.

Точно както през 1966 г., дейността на КНГВПВ беше успешна и през 1967 година. Те успяха да изненадат СВА.

В продължение на две години — пише Ричард Шулц — Бул Симънс и екипите му използваха изненада, диверсии, измама и оперативна ловкост за надхитряне на СВА на „Пътеката“. — През 1968 г. това положение започна да се променя. СВА предприе контрамерки. Отбраната ѝ в Лаос „стана ефективна, многопластова и дълбока“. Ханой знаеше, че не може да издържи на войната в Южен Виетнам без безпрепятственото използване на „Пътеката“, и предприе необходимите стъпки, за да я защити^[11].

Главният фактор в тази промяна беше кампанията „Тет“, която погълна огромни количества припаси и жива сила. СВА просто трябваше да осигури свободно движение по „Пътеката“ за „Тет“ — и през повечето време го постигна, — но „Пътеката“ им бе необходима още повече след „Тет“. През следващите две години те използваха тази стратегическа победа (въпреки че, повтарям, това бе тактическо поражение). „Тет“ убеди Белия дом (през годините както на Джонсън, така и на Никсън), че войната във Виетнам не може да бъде спечелена. Смяташе се, че най-добрият изход ще бъде изтегляне с достойнство, съчетано с помощ за нашите южновиетнамски приятели.

„Тет“ имаше и няколко практически последици:

По време на офанзивата екипите на КНГВПВ, използвани за разузнаване в дълбочина в територията на Лаос и Камбоджа, бяха необходими за спешни мисии в Южен Виетнам. Разбира се, от това пострада наблюдението на „Пътеката“.

С характерна изобретателност и здрав разум СВА изграждаше отбраната си. Тя беше характерно примитивна и неприятно ефективна. Още през 1966 г. СВА поставяше наблюдатели по високи места (хълмове или върхове на дървета) край границата, за да чуят или забележат пристигащите с екипи хеликоптери. Когато това ставаше, наблюдателите съобщаваха в щаба по радиостанция или чрез барабани, камбани или гонгове. По-късно СВА започна да търси подходящи за кацане на хеликоптерите места — тъй като съществуваха ограничен брой такива — и разполагаше наблюдатели около тях. Започнаха да се появяват все по-голям брой зенитни оръдия. (Предизвиканото от „Тет“ решение на Линдън Джонсън да спре бомбардировките над Северен Виетнам освободи голям брой персонал и екипировка за разширяване системата за осигуряване на „Пътеката“.) Следотърсачи започнаха да търсят екипите на КНГВПВ; координираха откритията си със следващите ги военни подразделения. СВА изучаваше оперативните шаблони и методи на екипите (нощно придвижване, фази на луната и пр.) и залагаше капани и засади. Беше сформирано много подвижно, подобно на рейнджърите, подразделение за нападения срещу екипите. Шпиони в Сайгон предаваха планове и програми на СВА.

Последиците бяха предвидими: Загубите по време на разузнавателни операции в Лаос и Камбоджа драматично се увеличиха, а средното време на екипите за операции в Лаос намаля от целта на Бул Симънс пет дни на не повече от два дни. По такъв начин екипите успяваха да избегнат търсещата ги СВА.

До 1970 г. магическата дума за Белия дом на Никсън-Кисинджър беше виетнамизация. Войските на Съединените щати щяха да се изтеглят от Виетнам, а силите на Южен Виетнам щяха да получат „цялата необходима помощ и подкрепа“, за да спечелят войната. (Не бива да се забравя, че изпращането на американски войски във Виетнам се оправдаваше отначало с необходимостта да се даде време на южновиетнамските сили да укрепнат достатъчно, за да се погрижат за собствената си война. Това никога не се случи.)

През следващите две години разузнавателните екипи на КНГВПВ продължиха да преминават границите на Лаос и Камбоджа. Големи подразделения нахлуваха в двете страни, за да атакуват „Пътеката“ и командните съоръжения на СВА, разположени около нея: в Камбоджа това бяха съвместни усилия на Съединените щати и Южен Виетнам. В Лаос действаха само южновиетнамци и резултатите бяха катастрофални. Извършваха се бомбардировки без особен ефект. Разузнаването осигуряваше ценна информация и екипите демонстрираха значителен героизъм, но играта приближаваше своя край. Последните ходове вече бяха предопределени.

През пролетта на 1972 г. КНГВПВ беше разформирано.

Няколко месеца след това СВА вече не се нуждаеше от „Пътеката на Хо Ши Мин“.

---

[1] Френската армия продължи да съветва лаоската армия дори след независимостта на Лаос — макар и без ентузиазъм. Липсата на сериозен френски интерес доведе до намесата на специалните сили на Съединените щати. — Бел.авт. ↑

[2] Една от най-легендарните му мисии бе през 1970 г., когато Симънс бе командир на секретна атака на командоси срещу северновиетнамския пленнически лагер „Сон Тай“, разположен дълбоко навътре в северновиетнамска територия на няколко километра западно от Ханой, с цел спасяването на повече от сто американски военнопленници. Петдесет и шестима доброволци бяха събрани от 6-та и 7-ма група на специалните сили и от Центъра за специални бойни действия за участие в нападението. Те се подготвиха и обучаваха усилено в продължение на шест месеца (използвайки например макети на затвора в реален мащаб), отлетяха във военновъздушната база Удорн в Тайланд и после бяха прехвърлени с хеликоптери в Северен Виетнам през нощта на 20-ти срещу 21-ри ноември. Атаката премина прекрасно, с изключение на един проблем: военнопленниците бяха преместени оттам преди известно време. Но въпреки неуспеха на крайната си цел „Нападението Сон Тай“ бе включено в почетния списък с дефиниращи операции на специалните сили. То попадна там, защото демонстрира техните възможности. Освен това показа и цената на лошото разузнаване. Войниците от специалните сили щяха да плащат тази цена още много пъти. — Бел.авт. ↑

[3] Неотдавна във Форт Браг и близо до статуята на Симънс поставиха и статуя на Дик Медоус, друг легендарен войник от специалните сили. — Бел.авт. ↑

[4] ЦРУ и специалните сили работиха в тясно сътрудничество в Лаос, както и по-късно в началото на войната в Южен Виетнам. Това сътрудничество е естествено. От време на време специалните сили бяха действащ филиал на управлението. От друга страна, сътрудничеството им предизвика подозрения. Както бе отбелязано и преди, някои в „голямата“ армия например се страхуваха, че специалните сили не са „истинска“ армия, а някакъв вид каналии или частна армия. Сътрудничеството с ЦРУ не разсея тези страхове. — Бел.авт. ↑

[5] В книгата си „Да трогнеш една нация“ Роджър Хилсман съобщава, че кандидатурата на Бил Ярбъро е разглеждана за този пост, но била отхвърлена поради ниския му чин и прекалено тясното му обвързване с нетрадиционни операции. — Бел.авт. ↑

[6] Когато Карл Стайнър пристигна след няколко години във Виетнам, именно Северновиетнамската армия (СВА), а не комунистическите въстаници, представляваше главната заплаха. — Бел.авт. ↑

[7] Сълзотворен газ. Когато варелите се удряха в земята, те се пръсваха и разпространяваха подобния на прах газ. Той оставаше на място, докато не бъде активиран от движение. — Бел.авт. ↑

[8] Силите МАЙК бяха подбрани и специално обучени сили за бързо реагиране по модела на рейнджърските подразделения от армията на САЩ. Във всяко подразделение имаше около 1 500 души и отделение съветници от американските и австралийските специални сили. Всеки регион разполагаше със собствена сила МАЙК. Първото обучено подразделение беше съставено от китайски нунги, избрани заради техните бойни способности, но поради техния малък брой всички останали МАЙК сили се попълваха с доброволци от рейнджърските подразделения на виетнамската армия. — Бел.авт. ↑

[9] Скачащата Лена (англ.). — Бел.ред. ↑

[10] За по-пълно описание на дейностите на КНГВПВ виж неотдавна издадената превъзходна книга „The Secret War Against Hanoi“, от Ричард Шулц и Харпър Колинс, 1999. — Бел.авт. ↑

[11] „The Secret War Against Hanoi“ — Бел.авт. ↑

VII. ПЕРИОДЪТ МЕЖДУ ВОЙНИТЕ

През 1966 г. специалните сили разполагаха със седем действащи групи — 1-ва, 3-та, 5-та, 6-та, 7-ма, 8-ма и 10-та група на специалните сили, четири от които бяха подсилени със специалисти по психологически операции, граждански въпроси, инженери, експерти по поддръжка и т.н. за посрещане на други специални нужди.

След Виетнам специалните сили бяха драстично орязани и през 1978 г. структурата им беше ограничена до само три действащи групи — 5-та, 7-ма и 10-та. Повишенията секнаха и общият обем дейности значително намаля. Фокусът на военната институция се измести от операции, включващи чуждестранна вътрешна отбрана и развитие, и се прехвърли към верните и изпитани традиционни доктрини и процедури, с които професионалните военни отдавна се чувстваха удобно. Сега главното ударение падаше върху подготовка за евентуална сухопътна война срещу Съветския съюз, която изискваше модернизирани конвенционални сили, а не неортодоксалните методи на специалните операции.

Самото оцеляване на специалните сили никога не се поставяше под въпрос, но беше съмнително оцеляването на такава организация, която хора като Бил Ярбъро си представяха, способна да изпълнява разнообразни роли на голямата сцена.

Това бе така въпреки многото успехи на специалните сили във Виетнам. Пета група на специалните сили действаше там дълго и упорито; тя беше най-награждаваното подразделение в конфликта и спечели повече медали на честта, отколкото всяко друго подразделение с размерите на полк. Много млади офицери, служили в специалните сили във Виетнам, получиха командни постове, а неколцина от тях станаха генерали с четири звезди. Много войници се демобилизираха с чин главен сержант. Независимо от това, мнозина от редовните офицери, издигнали се на по-високи командни постове в традиционната армия, предвиждаха по-малка роля за подразделения от

нетрадиционен тип в бъдещ конфликт — а специалните сили не разполагаха със свой патрон сред по-високите нива на вземане на решения. Във Виетнам съществуваха много разногласия между специалните сили и основната армия.

И трябва да се признае, че специалните сили невинаги улесняваха нещата. Пенсионираният генерал-майор от специалните сили Джеймс Гест обяснява:

— Във Виетнам 5-та група на специалните сили действаше през повечето време самостоятелно. Тя имаше малка щабна секция, която получаваше задачи от командващия полевите операции армейски генерал с три звезди. Екипите на специалните сили, които изпълняваха мисиите, не работеха за дивизионния командир или за старшия съветник, а за общия командир и им беше забранено да докладват за мисиите си пред командири с по-нисък ранг. Поради спешния характер на мисиите често се случваше така, че нито полевият командир, нито екипите ги обясняваха на местните дивизионни командири и в процеса на работата бяха пренебрегвани много щабни офицери по военната стълбца. Това неизбежно водеше до недобри чувства. Много дивизионни командири и щабовете им смятаха специалните сили за безконтролни диви мъже, тичащи из храстите.

Имаше големи чешити при изпълнението на такива мисии. А тези мисии наистина бяха изпълнени с голям стрес. Такъв стрес понякога води до гротескно поведение.

Някои от хората ни оставаха в едни и същи екипи по три-четири години, изпълнявайки някаква рискована операция. Когато се връщаха в базовия лагер, те често се отпускаха и поведението им притесняваше останалите.

А лагерите, чиято мисия беше контрол над някой район и прекъсване на „Пътеката на Хо Ши Мин“, бяха особено погрешно разбирани. Традиционните войски ги смятаха за провинциални клубове за забавления на специалните сили с всички домашни удобства — хладилници и пр. Но никой не се замисляше за истинския живот в едно от тези места. Те бяха открити за нападения. Лагерът в Ланг Ви например беше прегазен от виетнамските танкове.

Подобна беше ситуацията и в самите А-лагери. Обикновено те бяха разположени на хълмове, но близо до дивизиите, така че хората в дивизиите можеха да видят, че войниците от специалните сили вършат

нещата по различен начин от всички останали в армията. И, разбира се, специалните сили понякога можеха да „освободят“ екипировка от дивизията — която разполагаше с много такава. Имаха нужда от нея и затова я вземаха.

Или някой от хората в специалните сили отиваше в дивизията и просто не приличаше на американски войник. Можеше да носи дълга коса, да бъде облечен в маскировъчна униформа и да дрънка тежки пиринчени планински гривни (които се ценяха много от планинците), както и автомат „Стен“ или други чуждестранни оръжия. В обстановката на А-лагера всичко това беше в реда на нещата, но за всички останали то бе гротескно и неуставно.

Нещо повече, навикът на специалните сили да натриват носа на останалите части в сухопътните сили не приключи с войната в югоизточна Азия. Понеже по-голямата част от сухопътните сили се отнасяше към тях с подозрение, специалните сили реагираха реципрочно, като увеличаваха своите умения и после се перчеха с триумфа си, което предизвикваше недоволство.

През 1977 и 1978 г. Джим Гест беше с 10-та група на специалните сили в Бад Толц, Германия. Подразделението често получаваше задачата да имитира съветските екипи за специални операции и особено онези, които се опитваха „да пробият“ секретни обекти. Проникващите екипи на Гест почти винаги успяваха — за свое удоволствие и за ужас на техните мишени.

При един случай заместник-командирът на VII корпус заповяда на Гест да проведе операция срещу тактическите командни пунктове на корпуса.

Джим Гест разказва за случилото се:

— Какво искаш да направим? — попитах аз.

— Искам да нападнете КП така, сякаш сте руски командоси от съветските специални сили — отговори генералът.

— Да, сър — козирувах аз.

После се заловихме за работа. Разбира се, той не предупреди щаба на корпуса, че може да ни очаква, нито пък ние го направихме. Да се държи в неведение щабът на корпуса беше част от играта.

Възложихме осъществяването на операцията на едно и половина А-отделение, подсилени с екип от шест души рейнджъри (ЕПА–6) от отряда рейнджъри, разположен в Бад Толц, където те преминаваха курс за обучение на АРСЩЕВ (Армия на Съединените щати в Европа) по оцеляване. Екипът тренира няколко дни. Той се прехвърли в оперативния район, зае местата за поддръжка на мисията, скри екипировката, установи наблюдение на мишените, идентифицира критичните елементи на всяка мишена и избра подходи към и от районите на мишените. Имаше атаки срещу мишените, тренировки за светкавични действия, хеликоптерни операции, снайперистки операции, при които се използваха снайпери за осигуряване местата за поддръжка на мисията и прикритие на атакуващите елементи по време на атаките срещу районите на корпуса, и накрая полеви осигурителни операции на VII корпус — особено елементите, които имаха значение за екипа при изпълнение на мисията му. Отделенията се интересуваха особено от начина на действие на военната полиция на корпуса, тъй като планираха да действат като военни полицаи (ВП).

Събрахме цялата достъпна информация за корпуса — как носеха униформите си, отличителните знаци на колите им, нормалната дистанция между полевите КП на корпуса, как точно VII корпус осигуряваше сили за сигурност и тяхното време за реакция и с каква екипировка можехме да се сблъскаме. Изучихме и всичко възможно за свързочните системи, как визуално да разпознаваме секретни обекти, както и всичко за антените. Идентифицирахме различните КП по типа антени и познавахме къде се намират подразделения по насочването на антените. И накрая репетирахме как ще изглежда персоналът на КП, проснат на земята.

Когато настъпи времето за изпълнение на операцията, ние направихме малко разузнаване близо до портала. Изпратих войници да наблюдават наоколо, докато не чува паролата и отговора, след което незабавно изпратихме информацията на ударния екип. Когато бяха готови за тръгване, ги облякохме в униформи на ВП от VII корпус и маркирахме собствените си джипове с обозначенията на военната полиция. Така нашите хора осъществиха първоначалното проникване.

Веднъж вътре, те успешно проникнаха и неутрализираха всички свързочни инсталации, симулираха атака срещу оперативния комплекс с обсадни оръдия (81-милиметрови минохвъргачки, превозени в

ремаркетата на изглеждащите ни като ВП джипове) и плениха основните техници като компютърни оператори.

Екипите успяха да стигнат до всички предвидени мишени в района на корпуса с главно ударение върху оперативния комплекс и местата с техници.

След това, просто за спомен, екипът направи снимки с фотоапарати KS 99. Те снимаха антенните комплекси, оперативния комплекс, автомобили (с ясно личащи обозначения на частта), караулни постове на корпуса, казармите и работните места на техниците, места за приземяване на хеликоптери с кацнали върху тях машини, генералската столова, където всички ключови командири и щабни офицери се събираха през повечето дни за вечеря, и пътищата към и от района на корпуса, включително автомобилните паркинги.

Ето как превзеха компютрите:

През онези дни малкият им брой правеше компютрите по-важни от сега; те бяха много малко и много обемисти. Затова нашите хора откриха големия камион, в който държаха суперкомпютрите, отидоха там, отново облечени като ВП, но носейки чанти като куриери, и почукаха на вратата.

Естествено, компютърните оператори вътре я отвориха.

— Знаете, че не можете да влизате вътре — казаха те. — Това е...

— Всичко е наред. Носим съобщение от командира на корпуса, което трябва да изпратите. — А съобщението се състоеше от две гранати с червен дим. Нашите ги хвърлиха през вратата и я затвориха.

Генераторите за чист въздух много скоро се повредиха и от процепа започна да излиза червен дим. Беше страхотна гледка.

Други членове на ударния екип „убиха“ останалите компютърни оператори в палатките им — с червило, нормалния метод за „прерязване“ на приятелски гърла.

Както един войник го описа:

— Промъкнахме се в палатката, където те всички спяха, и чакахме под походните легла, откъдето можехме да протегнем ръка с червилото и да теглим една линия с него по шиите им. Но една жена сред тях ми създаде големи проблеми. Опитвах се да напипам главата ѝ и не успях. Тогава я чух да пищи: „Еееее“. Останах неподвижен за известно време. Просто лежах под леглото ѝ, докато отново заспа. Но

по писъка вече знаех къде се намираше главата и не след дълго открих шията ѝ.

(Между другото, ако всичко това беше истинско съветско проникване, загубата за корпуса щеше да бъде катастрофална в краткосрочна перспектива, но нямаше напълно да спре операциите на корпуса, а само щеше да ги прекрати за дванайсет до двайсет и четири часа, докато повредите бъдат отстранени.)

Когато дойде времето да докладваме за акцията си, генералът нареди:

— Искам членовете на екипа да дойдат и да докладват пред целия щаб на корпуса.

Малко след това ударният екип с обичайните си униформи докладваше пред голяма аудитория, когато се появи един подозрителен полковник (оказа се, че той отговаря за сигурността и контраразузнавателните операции).

— Какво правите? — попита той.

— Тук сме, за да докладваме на генерала.

— Какво докладвате на генерала?

— Докладваме му за проникването в тактическите полета КП на VII корпус.

Полковникът пребледня, обърна се и бързо излезе. Фактически много скоро повечето щабни офицери на корпуса от полковник надолу бяха не по-малко ядосани — особено когато обяснихме подробно как бяхме проникнали навсякъде.

Това предизвика доста силна неприязън към нас.

Друг пример за случките, които истински ядосаха останалата армия, е един инцидент от 1978 г., когато трябваше да участваме в годишното учение ПОДСИГЕР (Подсилване на Германия). Всички командири трябваше да се явят предварително в V корпус, за да бъдат инструктирани за задачите си.

В края на инструктажа командирът се изправи и каза:

— Като командир на V корпус на Съединените щати няма да позволя на така наречените елитни части да провалят учението. Няма да им се разреши да изпълняват мисия, която лично не съм заповядал. — Той не искаше да ни остави да действаме — сиреч да открием негови или на учението недостатъци.

И така ние седяхме отзад в залата, докато големите шефове — командващият корпуса генерал, неговият щаб и участващите в ПОДСИГЕР съюзнически командири — седяха отпред върху подиум и гледаха как ни третират като черни овце. Това хич не ни хареса.

ПОДСИГЕР продължи по план и за нас, изглежда, нямаше работа; но всъщност се заехме с един от дивизионните щабове. „Преди края на учението ще унищожим щаба на дивизията“, обещахме си ние. След което подготвихме и изпратихме малък разузнавателен екип от едно А-отделение, за да проучи оперативния район.

Екипът, който беше облечен с цивилни дрехи и говореше добър немски, осъществи първоначалната подготовка, като изучи оперативния район и измисли индивидуални истории за прикритие в случай, че бъде спрян от германските власти или се сблъска с американски военни подразделения. За германците те бяха американци в отпуск, снабдени със съответните документи. За американците бяха местни германци и носеха местни документи, които приличаха на автентични.

Полевият дивизионен КП представляваше фокусът на операцията, като ни интересуваха най-много оперативният, свързочният и компютърният център.

След това ударният екип остана в изолация/подготовка за мисията в Бад Толц и планираше/тренираше в съответствие с получаваната информация от разузнавателния екип. Ударението падаше предимно върху придвижването с хеликоптер, скачане от хеликоптера с оперативната екипировка, придвижване до района на целта, свързване с разузнавателния екип, атакуване на дивизионния КП, напускане на района и изтегляне с хеликоптер от един изолиран район. И отново репетирахме със снайпери, прикриващи атаката и изтеглянето от района на целта.

Накрая генералът реши, че достатъчно ни е забавил в упражненията ни срещу него или някое от неговите подразделения. Затова осемнайсет часа преди края на учението той ни разреши да провеждаме операции.

По това време имаше бури над цяла Германия, но ние летяхме през тях с хеликоптера и ударните екипи, оставяйки екипите на около осем километра от щаба на дивизията. За нас това беше фасулска работа; промъкнахме се направо в КП и оперативния център.

Фактически момчетата от специалните сили сваляха картите от стената и ги навиваха на рула, когато влезе помощник дивизионният командир. И ето го този генерал със зяпнала уста като риба на сухо и нашите три или четири момчета в маскировъчни униформи и наплескани с черна боя, които разглобяват неговия КП.

— Кой сте вие? — попита той.

— Ние сме от специалните сили — отговориха те. — Унищожаваме щаба на дивизията ви. — След това един от тях се обърна и го застреля с халосен патрон, като заяви: — Генерале, трябва да паднете на пода, защото сте мъртъв.

Следващата история разказа един член на ударен екип в пункт с ядрени оръжия, който също бяхме решили да превземем.

— Знаеш ли — спомня си той, — там беше онази голяма, дебела стара жена, лейтенантът — тя наистина се ядоса. Направо откачи, като разбра, че ще превземем малкото ѝ царство. Помислих, че ще трябва да ѝ сложим белезници, за да довършим работата си. Фактически наистина го направихме. Не само ѝ сложихме белезници, но ги сложихме и на кучето ѝ — голяма немска овчарка. Завързахме с кабел муцуната му. Дори сега съм убеден, че тази дама все още ни мрази, защото, първо, проникнахме в нейната инсталация и, второ, свършихме си там цялата работа.

Когато всичко приключваше, ние всъщност не нанасяхме никакви повреди на местата. Просто влизахме и им оставяхме картичка с надпис: „Можехме да ви унищожим“, след което си отивахме.

На разбора командирът никак не хареса това, което чуваше — поне отначало; но по-нататък се заинтересува от доклада ни и взе енергично участие, особено когато осъзна, че просто изпълнявахме инструкциите на АРСЩЕВ и не се подигравахме на него или на подразделението му.

— Можехме да направим всичко, което пожелаехме — съобщихме му ние. — Превзехме вашите КП и оръжейни складове. Преминахме през външната охрана като през масло и завзехме всичко толкова бързо, че дори не задействахме алармените инсталации; това ни осигури време да изпълним задачата си.

След това представихме подробен доклад пред АРСЩЕВ, както изискваха инструкциите ни, а те използваха доклада, за да нанесат

корекции в плановете си за истински операции.

Нищо чудно, че имаше търкания. Играта на „криеница“ караше хората от специалните сили да се чувстват добре — и те правеха това, за което бяха обучавани, — но е трудно да се обвинява „голямата“ армия, че не ги приема като братя.

В резултат от това специалните сили се превърнаха накрая в изкупителна жертва за цялата армия. Финансите на Пентагона са игра с нулева сума: твоята печалба е моя загуба — един батальон по-малко за мен, един батальон повече за теб. Тези, които имат сила, влияние или поддръжници в Пентагона, са по-доволни от бюджета си от онези, на които се гледа като на маргинали или излезли от мода. Такива бяха специалните сили.

Когато съкращенията започнаха да засягат специалните сили в началото на 70-те години, те получаваха малко реални мисии по света извън Съединените щати въпреки факта, че „глеещи“ войни, вдъхновени както от комунисти, така и от други елементи, продължават да разлагат Третия свят. Затова специалните сили трябваше да открият начин да останат заети. Генерал-майор Ханк Емерсън, командирът на специалните сили, проведе в Съединените щати хуманитарни реални мисии от типа на специалните сили — мисии, които носеха допълнителната полза от осигуряване на необходими услуги на бедни и изолирани общности, мигриращи земеделски работници, затворници и особено на американските индианци.

„Зелените барети“ се спуснаха с парашути в Аризона и се свързаха с индианците супай. Заедно построиха мост през Хавасу крийк, което позволи на индианците да прехвърлят земеделските си машини през реката и в нивите си. По-късно ветеринари „зелени барети“ провериха индианските животни за болести, ваксинираха ги и изнесоха лекции по грижи за животните.

Сред индианците семиноли „зелените барети“ учеха местните полицаи на техники за прилагане на закона; водеха класове по писмен и говорим английски за децата и възрастните семиноли; осигуриха програми против злоупотребата с наркотици и алкохол, за първа помощ и хранене; осигуриха по-разширени здравни и стоматологични

услуги. Подобни услуги осигуриха и за индианците шайени и други местни племена.

Нищо от това не беше част от „истинската“ им мисия, но обучението позволи на сериозно отслабените и редуцирани специални сили да останат във форма и готови за времето, когато ще ги призоват отново.

Един пример за предизвикателствата, пред които те се изправят, бе случка от 1982 година. Пета група на специалните сили във Форт Браг получи задачата да подкрепи неотдавна създадените Обединени сили за бързо реагиране (ОСБР) — която след две години се превърна в Централно командване — в техните планове за югозападна Азия. Тогава Иран беше основен фокус. Според традиционното мнение руснаците можеха да нахлуят в Иран, да завладеят топлите му пристанища и, разбира се, неговия нефт, спечелвайки по такъв начин стратегическата позиция да контролират потока на целия нефт във от Залива. Мисията на ОСБР беше да предотврати това.

Операциите в югозападна Азия означават пустини, разбира се, но като следствие от хаоса след Виетнам никой в специалните сили не бе преминал пустинно обучение.

Джим Гест, тогава командир на 5-та група, разказва следната история:

— Пета група беше голяма. През 1982 г. имахме петдесет и четири А-отделения, но целият ни бюджет за обучение бе само 350 000 долара. Генерал-майор Джо Луц, командирът на центъра „Кенеди“, ми каза:

— Искам да обучиш групата си за война в пустинята.

— Да, сър — козирувах аз. — Ще направя това.

Но когато започнах да се запознавам с реалностите на пустинното обучение, осъзнах, че всъщност никой от специалните сили не се е обучавал в такива условия. Казах на генерал Луц, че ни трябва място в пустинята, където можем да започнем обучението на войниците.

— Не разполагаме с никакви пари за това — отговори той. — Но ти действай и го направи, а ние ще намерим отнякъде парите. — И действително намери.

Така започнахме обучението.

Изпратих един майор и двама капитани на запад и те намериха един пост до Форт Хуачуа, Аризона, близо до Томбстоун, където местната пустиня приличаше много на пустините в Близкия изток; това беше най-жестоката пустиня, която успяхме да открием. Разположихме там един обучаващ екип.

Същевременно заповядах да се извърши изследване върху пустинята. Бяха направени следните заключения: „Във Виетнам сраженията с врага обикновено се водеха от разстояние петдесет до триста метра. В пустинята това разстояние е най-малко хиляда и петстотин метра. За сраженията там са необходими по-мощни и точни оръжия.“

Други важни заключения: първо, трябва да се подготвиш психологически за действия в такава странна и враждебна среда. Второ, мобилността е задължителна. Трябва ти превозно средство. В пустинята не можеш да стигнеш много далеч пеш, за да оцелееш; грубият терен те изтощава. Трябва ти превоз за водата, екипировката и снаряжението за оцеляване. В повечето други оперативни райони ние носим всичко това в раници. Но не и в пустинята. Трето, трябва да можеш да се ориентираш по звездите, както корабите в морето. Трябва да знаеш и как да се маскираш в пустинята, как да изчисляваш разстоянията, как бързо да ремонтираш автомобилите и останалата жизненоважна екипировка (базата ти е много отдалечена).

После събрахме групата и аз им казах направо:

— Повечето от вас са ветерани от Виетнам, където — за нещастие — се бихме в джунглата. Сега отивате в пустинята, за да научите как да се сражавате там, защото не я познавате. Това означава, че ще трябва да се промени цялото мислене на групата.

Обучавахме ги седемдесет и шест дни и хората се научиха как да оцеляват и да се ориентират. Ориентирането е дяволски трудно. Или има мараня, която ти пречи да виждаш достатъчно далеч, за да се ориентираш, или ако е ясно, всичко ти се струва по-близо, отколкото е в действителност, и когато напуснеш поста, става наистина трудно. Свикнахме много трудно да се ориентираме в пустинята.

След четири седмици ориентация и общо обучение ние ги изпратихме в пустинята в А-отделения и им отнехме всичко — никаква храна, никаква вода — и те трябваше да оцеляват в продължение на

две седмици. От самите тях зависеше дали ще живеят или ще умрат. (Разбира се, имахме преден пост, за да ги наблюдаваме.)

След като прекараха известно време в пустинята, някой дойде при мен и каза:

— Знаеш ли, хората там приличат на онези от филма „В търсене на огъня“ (в който пещерни хора обикалят из пустинята, опитвайки се да оцелеят).

Той беше прав; те наистина приличаха на тях. През деня слънцето печеше толкова силно, че те оставаха под навеса и когато трябваше да излязат, увиваха парцали около главите си като араби. Ловуваха и вървяха нощем със саморъчно направени копия, прашки и всичко останало, което успяваха да измайсторят. И ловяха всичко, което успеяха да намерят — таралежи, птици, змии.

Войниците от специалните сили са много хитри. След завръщането си разказваха:

— Докато вървахме из пустинята, непрекъснато виждахме тези малки дупки. Не спирахме да се питаме: „Какво, по дяволите, е това?“ И накрая загряхме, че са дупки на плъхове. Значи през нощта гърмящите змии щяха да излязат, за да ги ловят. А това означаваше, че ние можехме да хванем и двата вида животни. Не знам колко гърмящи змии убихме и изядохме, но направо опустошихме някои от тези места.

Същото важеше и за водата. Винаги изпрацахме хората в райони, където можеха да я открият. Преди да потеглят, те изучаваха карти, на които се виждаше къде могат да копаят и да открият вода; тя се просмукваше под пресъхналите корита на потоците. На някои места извираха малки изворчета, но трябваше да внимават с тях, защото някои бяха алкални.

След като се занимавахме известно време с това, осъзнахме, че ни трябват бронирани коли и не само поради вече споменатите причини, но и за да ги използваме като платформи за картечници 50-и калибър и оръдия на буксир. Изучаването на района ни убеди, че всеки враг с потенциал да ни причини загуби в пустинята щеше да се придвижва с бронирани коли — или за някои случаи с камили.

Трябваше ни бронирани коли, но нямаше пари. И тъй като не успяхме да накараме никой да ни даде нещо, взехме собствените си камиони, боядисахме ги в кафявия цвят на пустинята (за камуфлаж) и

отрязаме горните им половини. Трябваше да направим това, за да можем бързо да слизаме от тях — а също и за да качим отгоре картениците и да имаме 360 градуса панорама при движение. В пустинята трябва да гледаш във всички посоки — особено за защита срещу изненадваща атака на хеликоптери.

— Отрежете горните половини много внимателно — наредих на механиците ни. — Ако се наложи някой ден да върнем обратно някой от камионите, просто ще заварим отново горната част и никой няма да забележи.

Понякога отивахме в гробището за коли (ГЗК) и избирахме машини, които армията беше изхвърлила или продаваше. Откарвахме три-четири изпотрошени автомобили в място, което нашите механици и хората по поддръжката бяха организирали за целта в пустинята, и ги ремонтирахме сами. Разрязаме два или три автомобили на парчета и заварихме добрите, за да направим един свестен камион.

Мнозина ни смятаха за откачени, но това отново беше само прословутата изобретателност на специалните сили.

Усилията ни бяха възнаградени година по-късно, когато отидохме на учение с някои елитни арабски подразделения и се оказа, че ние се чувстваме в пустинята повече у дома си, отколкото те. Можехме да се ориентираме в пустинята. Можехме да живеем там. А те не можеха. Не знаеха как да живеят и да се сражават там. Фактически трябваше да им дадем вода. Това ни вдъхна голяма увереност.

След учението ги попитахме:

— Как се оправяте в пустинята, когато ни няма?

— О, просто викаме бедуините на помощ — отговориха те.

НОВ ЖИВОТ

В края на 70-те години финансирането на специалните сили представляваше 0,1 на сто от целия бюджет за отбрана (сега то е 3,2 на сто) и дори това беше по-добро от предишния им дял от баницата. Обучението, тактическата мобилност и оптемпо^[1] страдаха; не се забелязваше активна модернизация.

Светът се променяше. Съпротивителните движения се разпространяваха и международният тероризъм беше във възход. Оперативни неуспехи като трагедията „Пустиня едно“ и провала на спасителната акция „Маягес“^[2] само подчертаваха очевидното: Америка губеше способността си да реагира на нетрадиционни заплахи и нещо трябваше да се предприеме по въпроса.

Всъщност това не беше очевидно за повечето хора във висшето военно командване, но неколцина от тях разбраха добре предупреждението. Един от тях беше генерал Едуард С. (Шай) Мейър, началник-щаб на сухопътните сили в началото на 80-те години. В статия, озаглавена „Предизвикателството на промяната“, в „Зелена книга на армията“ от 1980–1981 г., годишник, отразяващ мненията във висшето ръководство на армията, той писа:

Днес кумулативният ефект, към който се стремим за американската армия, е да се изградят бързо: гъвкави сили за глобално реагиране в НАТО или в други по-отдалечени места; сили, способни на продължителни операции при най-сурови условия на бойното поле; сили, еднакво ефективни при всички по-леки форми на конфликт.

Графика, която показваше евентуалния спектър на конфликти, демонстрираше защо те бяха особено важни. Защото „силно контролираните акции с нисък риск като дейностите в долния край на спектъра са най-вероятните бъдещи военни предизвикателства и затова

се нуждаем от сили, изградени по най-мъдър начин, за да използват най-добре националните ни ресурси“.

И генерал Мейър премина към действия. Залагайки влиянието и престижа си, той въведе широкомащабни инициативи, които доведоха до следното:

1. Промени в командната структура на специалните операции, включващи всички армейски подразделения с подобни възможности — всички специални сили, рейнджъри, психологически операции, гражданските въпроси и авиационните подразделения за специални операции в армията.

2. Незабавно изработване на програма за модернизация на специалните сили, оценка на региона за функциониране на специалните сили и генерален план на сухопътните сили на Съединените щати за специалните сили.

Генерал Мейър заповяда и активирането на 1-ва група на специалните сили с ориентация към Тихоокеанския регион; даде инструкции за подобряване възможностите на психологическите операции и подразделенията за граждански въпроси и заповяда разрешеното ниво на организация (РНО) за другите подразделения на специалните сили да бъде повишено до РНО-1 (с най-висок приоритет). Това означаваше, че им се разрешава да получат нужния им персонал и екипировка.

По думите на Карл Стайнър:

— В резултат на разбирането му за сложната природа на предизвикателствата, пред които щеше да се изправи нашата нация, както и на възможностите на специалните сили да посрещнат тези предизвикателства, на генерал Мейър се пада до голяма степен заслугата за измъкването на специалните сили от най-ниското ниво в съществуването им, както и за многото критични мисии, осъществени от тях след това.

Това беше едно добро начало, но трябваше да се извършат още много промени. И в този момент Конгресът пое топката.

През 1986 г., подтикнат от същите реални тревоги, мотивирали генерал Мейър, Конгресът прие закона „Голдуотър-Никълс“. Той постави началото на широкообхватна военна реформа и подсили

командирите на обединените бойни командвания (като главнокомандващите на Централното командване (СЕНТКОМ) и Европейското командване на Съединените щати (ЕКСАЩ) и Съвета на началник-щабове, направи председателя на Съвета на началник-щабове главен военен съветник на президента и като цяло интегрира по-ефективно силите на различните родове войски.

През същата година сенаторите Сам Нън и Уилям Коен предложиха една поправка на закона за осигуряване на същите мащабни промени в специалните операции на Съединените щати. Тя също беше приета и ефектът бе изумителен.

Първо, създаде се Командване на специалните операции на Съединените щати (СЩСОКОМ), което трябваше да се ръководи от генерал с четири звезди и щеше да включва всички действащи и запасни сили за специални операции, базирани в Съединените щати (вън от Съединените щати тези сили щяха да бъдат под командването на главнокомандващия в съответния регион).

Второ, създаде се постът помощник-министър на отбраната за специални операции и конфликти с нисък интензитет — ПСО (СОКНИ), — чиято работа беше да надзирава тези региони, като включително контролира политиката и ресурсите за тях.

Трето, дефинираха се изискванията за мисиите на специалните операции. Те сега включваха: преки действия, стратегическо разузнаване, нетрадиционни бойни действия, чуждестранна вътрешна отбрана, контртероризъм, граждански въпроси, психологически операции, хуманитарна помощ и други дейности, уточнени от президента или министъра на отбраната.

Четвърто, това снабди новото СЩСОКОМ със собствено финансиране и контрол над собствените му ресурси. Беше създадена нова основна финансова категория — Основна военна програма 11 (ОВП–11), — което изискваше от военното министерство да отдели финансирането на силите за специални операции от общото финансиране на армията. Финансирането на СЩСОКОМ можеше да бъде ревизирано само от министъра на отбраната след консултация с главнокомандващия или със СЩСОКОМ.

Пето, поправката в закона (и последвалото законодателство) уточни необичайно подробно отговорностите на новите главнокомандващ и помощник-министър на отбраната, контрола над

ресурсите в пари и човешка сила и наблюдението на повишенията на офицерския и войнишкия състав в силите за специални операции.

Специалните операции най-после излязоха на откритата сцена.

Дяволът, разбира се, се криеше в подробностите. Конгресът можеше да приема закони, но военните бяха тези, които трябваше да ги прилагат.

Налагаше се създаването на съвсем ново командване — изградено и попълнено с личен състав почти от нулата — и по въпроса как да се постигне това мненията се различаваха. Например генерал Джеймс Линдзи, новият командир (в края на 1986 г.) на Командването за готовност на Съединените щати (ГОТКОМ), имаше една идея. Задачата на ГОТКОМ се състоеше в подготовка на конвенционалните сили за поддръжка на обединените регионални командвания — работа, която включваше разгръщане и планиране на непредвидени случаи, съвместно обучение на изпратените войски и отбрана на континенталните Съединени щати. Линдзи виждаше мисията на новото командване на специалните операции като подобна на тази на ГОТКОМ и разсъждаваше:

— Защо да не обединим командванията? И да превърнем специалните сили в компонент, подчинен на ГОТКОМ? — Той доразви тази идея, като предложи двете да бъдат комбинирани в ново командване, наречено УКСЩ (Ударно командване на Съединените щати)^[3].

Нито първоначалната му идея, нито нейната ревизия вършеха работа, защото пропускаха да вземат под внимание мандата на закона „Нън-Коен“ за създаване на широка, подобна на отделен род войски организация, командвана от генерал с четири звезди — (а не от генерал с три звезди, подчинен на командира на ГОТКОМ/УКОМ), — но те накараха хората да се замислят... и резултатът сигурно го е изненадал.

През януари 1987 г. сенатор Коен изпрати указание до председателя на Съвета на началник-щабове адмирал Кроу, уточняващо, че новите войски трябва да бъдат само специални сили, които да започнат „на чисто“. След това на 23-ти януари Съветът на началник-щабове обяви, че от самото ГОТКОМ няма да има повече нужда и върху основите му ще се създаде СОКОМ (Командване за

специални операции), което ще използва неговите съоръжения, ресурси, инфраструктура и персонал, който може да се справи със задачата. Това беше официално потвърдено от министъра на отбраната през март същата година и на 16-ти април СОКОМ бе активирано в Тампа, в щаба на бившето ГОТКОМ — с генерал Линдзи като негов пръв командир.

Сега, когато въпросът с инфраструктурата беше решен, трябваше да се вземе решение кои подразделения да влязат в състава ѝ — кои бяха „специалните сили“. Предварително можеше да се предвиди, че и този въпрос щеше да бъде доста спорен. Сухопътните сили не изпитваха колебания. Тя прехвърли към новото командване всичките си сили за специални операции — групите специални сили, авиационните екипи за специални операции, 75-ти рейнджърски полк (психологическите операции и гражданските въпроси дойдоха покъсно по време на мандата на Карл Стайнър като главнокомандващ). За останалите въпросът бе по-сложен. Военновъздушните сили за специални операции например, тогава на подчинение на Военновъздушното транспортно командване (ВВТК), бяха прехвърлени към СОКОМ, но военновъздушните сили се надяваха да запазят известен контрол върху тях. Морските пехотинци имаха екипи, извършващи специални операции, но не и истински подразделения за такива операции. Въпреки че военноморският флот никога преди не беше демонстрирал особена любов към „тюлените“ си, той внезапно откри, че те са неделима негова част и се опита да ги задържи — заедно с тяхната част от бюджета за специални операции. Флотът успя да удължи този спор почти цяла година, но това беше загубена кауза и „тюлените“ минаха на подчинение на СОКОМ. И накрая, имаше дебат и по въпроса дали Обединените военни сили за специални операции (ОВССО) трябва да се превърнат в част от СОКОМ, или да докладват директно на националното командване без посредничеството на междинно ниво. Накрая те бяха поставени под командването на СОКОМ като обединено подчинено командване.

СГЛОБЯВАНЕ НА ПОДРАЗДЕЛЕНИЯТА

Докато се водеха тези спорове, „Оценката на функционалния регион“, вдъхновена от генерал Мейър, започна да дава резултати.

Командването за обучение и индоктриниране на сухопътните сили (ГРАДОК) беше натоварено да извърши подробен анализ на начините, по които специалните сили щяха да бъдат организирани, попълнени с личен състав, екипирани и обучени. То трябваше да отговори на въпросите: „Какво е състоянието им сега? Какво е разрушено? Как да го поправим? Какво трябва да бъде бъдещото им развитие?“

Генерал Максвел Търман, заместник началник-щаб на армията, беше наблюдаващият анализа; командирът на ГРАДОК генерал Бил Ричардсън го надзираваше лично; и други външни генерали — Майк Спигелмайър, Том Фийлдс, Фред Франкс и Ед Бърба — оглавяваха отделните екипи. Изследването бе извършено от центъра и школата за специални бойни действия във Форт Браг.

Ръководството на Търман придаде на анализа особена сила. Всички му докладваха и той преценяваше всички доклади. Изслушваше всички, всеки проблем и всяко разрешение и поставяше крайни срокове. Това не беше доклад на някакъв комитет, който можеше да бъде изработен някъде и след това забравен. В края на процеса щеше да има план за прилагане на практика — одобрен от генералите Търман, Ричардсън и Линдзи, и след това нямаше да се позволяват никакви оплаквания и увъртания.

Когато всичко приключи, анализът предложи следното:

Първо, специалните сили на армията не можеха да съществуват повече в нищото; трябваше да има отделен род войски специални сили (като пехота, бронирани войски или авиация) и възможност за войнишка кариера в тях. Това означаваше, че войниците и офицерите от специалните сили ще могат да направят кариера в самите специални сили; преди те трябваше да се местят в други военни части, ако искаха да напреднат в службата. Тази цел бе постигната през април 1987 г.;

комендантът на центъра и школата за специални бойни действия стана първият командващ на новия род войски в пехотата.

— В този момент — отбелязва Джим Гест — ние преживяхме трансформацията от сила, държана на тъмно и под прикритие, в сила, която открито сяда на главната маса с всички останали големи клечки.

Второ, „зелените барети“ трябваше да се превърнат в главно командване, ръководено от генерал с три звезди (генерал-лейтенант). Това позволи на специалните сили да станат господари на собствената си съдба и да надзирават и изпълняват собствени програми за обучение и боеготовност. Когато командирът им с три звезди седнаше на масата с други командири с три и четири звезди, той имаше тежестта, която липсваше на командирите с една или две звезди. Специалните сили на армията се превърнаха в главно командване през 1989 година.

Трето, академичният център, училищата и базите за обучение бяха обновени, а подборът, оценката и обучението станаха по-професионални и взискателни.

И, четвърто, бе създаден план за осигуряване с екипировка, предназначен да обнови всички комуникации, оръжия, самолети и бази за обучение на специалните сили, за да могат да отговорят на изискванията към тяхната мисия.

Сега модерните сили за специални операции бяха готови за изпълнение на задачите си.

СЪЗДАВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛИСТИ

Или почти готови. Както бе отбелязано и преди, един от проблемите на специалните сили беше този, че мнозина от поколението, преживяло Виетнам, или които постъпиха в силите след Виетнам не успяваха да достигнат високите професионални нива, очаквани от хора, съставлящи сила, която се смята за елитна. Във Виетнам те действаха в края на командната верига без особен надзор. Други — набрани след мобилизацията в армията през 70-те години — не бяха най-добрата група хора. Някои от тях просто търсеха по-голяма свобода и забавления, които не можеха да намерят в традиционните подразделения, и така бяха попаднали в специалните сили. Междувременно по това време специалните сили не осигуряваха достатъчно утвърждаваща професионална ориентация на младите си офицери. Вследствие на това някои от тях усвояваха „външни“ възгледи просто защото атмосферата беше такава.

От друга страна, за тях бе трудно да получат повишение и това също не помагаше за изграждането на професионална гордост. Ако човек беше добър, той обикновено сменяше ключови постове в различни традиционни подразделения. Неговите постижения и потенциал бяха оценявани от значими хора и след време той биваше избран за повишение и обучение в Лийвънуърт, а по-късно и във Военния колеж в Карлайл, Пенсилвания, или в някое от другите висши военни училища. Съветите за повишения и подбор бяха съставени изключително от офицери с традиционно военно обучение.

Но през 70-те и началото на 80-те години повечето офицери се озоваваха в задънена улица в специалните сили. Разпределящите назначения хора във Вашингтон се задоволяваха с изпращането им там и после „забравяха“ за тях. В много отношения назначението в специалните сили представляваше самоубийствена кариера и не беше чудно, че някои офицери си казваха: „По дяволите тази служба.“ Такива хора просто подсилваха разбирането, че специалните части не са „истинска“ армия.

Всичко това стигна кулминацията си малко след приемането на закона „Нън-Коен“, по време на службата на Джим Гест като комендант на центъра и школата за специални бойни действия. Генералът — командир на ТРАДОК, изпрати на Гест следното съобщение:

— Омръзна ми да се извинявам заради специалните сили — обяви направо той. — Писна ми от тяхната репутация. Омръзна ми да се занимавам с липсата им на професионализъм. Те в армията ли са или не? Ако не направиш нещо по въпроса, ще те уволня. Ще те изхвърля от армията.

Джим Гест разказва:

— И така това привлече вниманието ми. Тогава разбрах, че не можем да оставим нещата да вървят по стария начин, и започнахме да си казваме: „Хей, повече не можем да се мотаем извън системата на армията; трябва да започнем да правим нещата вътре в нея. Трябва да направим така, че да ни опознаят по-добре. Това преди всичко означава да убедим генералите, че сме професионалисти, способни да изпълняват специални мисии, а не просто банда главорези.“

Същевременно започнахме да пенсионираме войниците, които не искаха или не можеха да отговорят на новите стандарти. Някои предвиждаха бъдещето и решаваха, че не искат да служат в една по-структурирана сила.

След това повишихме стандартите. Трябваша ни по-умни хора и затова установихме високо ниво на коефициент на интелигентност (КИ). Ако човек искаше да постъпи в специалните сили, трябваше да притежава КИ най-малко 120.

Трябваше да променим и обучението.

В онези дни, когато някой кандидатстваше в специалните сили и беше избран да премине квалификационния курс, той получаваше постоянно назначение във Форт Браг. С други думи, ставаше наш. Ако отпаднаше на курса, трябваше да му се търси друга служба във Форт Браг. Това създаваше проблеми: при нас отпадналите бяха повече от издържалите курса и се налагаше да намираме места за всички тези хора в Браг. Второ, бяхме инвестирали много пари в тях. Трябваше да открием начин за намаляване на първоначалните инвестиции, като същевременно осигуряваме изкарването на курса от добрите. И

накрая, доста хора ни използваха като трамплин за 82-ра въздушнопреносима дивизия или някое друго подразделение в Браг, така че те постъпваха доброволно в специалните сили и после веднага отпадаха от обучението, като някои го прекъсваха по своя воля, а други отпадаха някъде по средата. Това трябваше да се спре.

Ние убедихме генерал Вуоно, началник-щаб на сухопътните сили, да въведе нова програма за подбор и оценка, която щеше да предхожда квалификационния курс. Щяхме да набираме новите хора, след което те щяха да постъпват в специалните сили и да идват във Форт Браг (временно, а не постоянно), като преминават двуседмично обучение за подбор, което щеше да отдели мъжете, способни да оперират не само самостоятелно, но и в екип за изпълнението на някоя мисия.

— Идеята ни — както обяснихме на началник-щаба — е да не ги обучаваме в абсолютно нищо сериозно — абсолютно нищо. Искаме да ги съберем там и да ги накараме да се чувстват колкото е възможно по-неудобно, да ги поставим в колкото е възможно по-противоречиви ситуации и да ги подложим на толкова силен стрес, колкото могат да понесат. После ще поискаме от тях да направят избора си. Наистина ли желая да служа в специалните сили или не?

Предложеният от нас курс бе разработен от един от хората, подготвили курса за подбор на най-добрите ни екипи за специални мисии. Доброволците винаги се озоваваха в противоречиви ситуации. Никога не знаеха какво да очакват. Никога не знаеха какво ще им се случи. Смятаха, че получават почивка за храна и получаваша мисия две минути преди началото на обяда. „Бързо. Строй се тук“, което можеше да означава осем километра тежък поход с тежки раници.

Никога не им съобщавахме къде, защо или колко далеч отиваха. Никога не им казвахме: „Тръгват от тук и ще пристигнете там.“ Само: „Тръгват от тук и вървите в тази посока.“ И те вървяха, докато не срещнеха някой друг, който ги изпращаше по друга отсечка от маршрута.

Хора, които не могат да се справят с неясни ситуации, ще отпадат, когато се озоват там сами и объркани, особено когато сме ги подложили на физическо натоварване.

Ние не ги тормозехме, както правят на някои места като Парашутната школа. Не се налагаше да го правим. Наистина някоя

сутрин ги карахме да правят лицеви опори и подобни неща, но само за демонстрация, че „да, можем да ви причиним това, ако поискаме. Но няма да постъпим по този начин. Ще ви кажем какво искаме от вас и след това ще видим дали се опитвате да го постигнете.“

В края на курса имахме 48 километра поход — много точна проверка на тяхната издръжливост. Имаше хора, които се отказваха точно на този поход — както офицери, така и войници.

Някои хора направо късахме на изпитите. Част от тях можеха да преминат всички физически изпитания, но ние ги късахме поради психологически причини. Други бяха самотници и не можеха да понесат стреса от работата в екип.

Търсехме солидни мъже с характер и почтеност, с правилна мотивация — зрели мъже със здрав разум и вътрешна сила за изпълнение на всичко, което се изискваше при всякакви условия и обстоятелства, и които не трябваше да бъдат „галени“, за да бъдат в най-добрата си форма.

Този подход вършеше работа. Наистина започнахме да получаваме най-добрите хора. Освен това започнахме да им вътълпяваме гордост поради факта, че са в специалните сили. Те плащаха цена за присъствието си в тях. Правеха истинска инвестиция и тя щеше да означава много за тях. В резултат успяхме да попълним редовете си с качествени хора, които скоро бяха оценени от армията, като получиха повишения по-бързо, отколкото колегите им от традиционните сили.

След това изградихме отново и подобрихме базата си за обучение в лагера „Маккол“ (близо до Форт Браг), където провеждахме квалификационния курс и някои от другите курсове. През Втората световна война армията обучи почти всичките си парашутни екипи там, но сега всичко бе остаряло — флотски колиби „Куонсет“^[4], една стара столова и тоалетни. Трябваше ни нов водопровод и нова канализационна система, нови сгради и нови съоръжения за обучение и генерал Търман ни осигури всичко това, когато беше командир на ТРАДОК.

Колкото до включването на признаването на специалните операции във военните училища като пехотното училище в Бенинг или танковото училище в Нокс, както и в курсовете за напреднали в Лийвънуърт или Военния колеж, по този въпрос не се постигна

толкова много. Не виждам в техните програми никакво ударение върху специалните сили, гражданските въпроси, психологическите операции и авиацията за специални операции и как те могат да бъдат интегрирани на бойното поле. Това беше голям недостатък, който се заехме да коригираме и който все още изисква много усилия.

Трябваше да включим такъв курс за обучение и образование във всички тези училища. Трябваше да направим така, че всички тези хора да бъдат научени да оценяват специалните сили, защото в тези аудитории седят бъдещи главнокомандващи, старши щабни офицери, старши плановици и старши командири, подчинени на главнокомандващите — и всички те трябва да познават нашите възможности.

Направихме много за повишаване на професионализма в специалните сили. Сега армията трябва да се научи как да ги използва най-ефективно.

КАРЛ СТАЙНЪР — МЕЖДУ ВОЙНИТЕ

Карл Стайнър напредваше в няколко поредни назначения: в щаба на сухопътните сили във Вашингтон; командир на батальон в 82-ра въздушнопреносима дивизия, където беше и оперативен офицер на дивизията; обучение във Военния колеж на армията и магистърска степен по публична администрация; назначение в Саудитска Арабия като помощник-ръководител на проекта за обучение и модернизиране на Саудитската национална гвардия — назначение от типа на мисиите в специалните сили; бригаден командир във Форт Бенинг, Джорджия; а през 1979 г. той и още двацет и двама подбрани офицери бяха изпратени в Саудитска Арабия и Йемен, за да помогнат на саудитците да прекратят гражданската война между Северен и Южен Йемен — друго назначение от типа на мисиите в специалните сили.

След завръщането си от Йемен той отново бе изпратен в Пентагона, за да работи за генерал Едуард С. (Шай) Мейър, началник-щаб на сухопътните сили.

Един вторник следобед към края на февруари 1980 г. генерал Мейър повика Стайнър в офиса си.

— Когато дойдеш на работа утре, Карл — каза му той, — мисля, че ще е по-добре да носиш парадната си униформа. И да, между другото, доведи и Сю следобед. Ще има специална церемония.

— Каква церемония? — попита Стайнър.

— Ще те повиша в бригаден генерал — отговори генералът — и ще бъдеш назначен за началник-щаб на Обединените сили за бързо реагиране (ОСБР) във военната база Макдил, Флорида.

ОСБР бяха създадени от президента Джими Картър в отговор на предвиждана заплаха срещу саудитците и други приятелски арабски страни. Всички големи нации с изключение на арабите разполагаха с американски обединени сили в готовност да защитят интересите на сигурността им. „Защо не и ние?“, попитаха Картър арабите. След две години ОСБР се превърнаха в централно командване на Съединените щати, което пое отговорността за американските интереси по сигурността в югозападна Азия.

На следващия ден Стайнър в парадната си униформа доведе Сю за церемонията в 15,00 часа.

Когато церемонията приключи, Мейър нареди на Стайнър да се яви на другия ден — събота — пред генерал-лейтенант П. Х. Кели, който бе командир на все още неактивираните ОСБР.

На тази среща Кели нареди на Стайнър да замине за Макдил в понеделник, да напише заповедта за активиране по пътя и да я сведе до знание след пристигането си. Това щеше да активира Обединените сили за бързо реагиране от 1-ви март 1980 година.

Когато Стайнър се появи в Макдил, бе посрещнат от личен състав от всичко на всичко четирима души, но през следващите два месеца те бяха подсилени с 244 подобрани мъже — главно офицери от всички родове войски. Стайнър остана там до май 1982 г. и през това време заедно с щаба създаде и обучи най-ефективното съществуващо обединено подразделение и написа и тества три основни военни плана за югозападна Азия (единият вариант се превърна в основа за операция „Пустинна буря“ след седемнайсет години).

През юни 1982 г. той беше прехвърлен в 82-ра въздушнопреносима дивизия като помощник дивизионен командир по операциите и вече работеше за генерал-майор Джеймс Дж. Линдзи. През август 1983 г. го повикаха да се яви на следващия ден пред генерал Джак Веси, председателя на Съвета на началник-щабове. Получи ново назначение.

Този път в Ливан.

---

[1] Оперативно темпо — мярка за всички изисквания към някое военно подразделение, най-често броят дни в годината, през които подразделението действа далеч от своята база. — Бел.авт. ↑

[2] През 1975 г. камбоджанците плениха товарния кораб „Маягес“ и задържаха екипажа му като заложници. В отговор на това Съединените щати предприеха голяма спасителна операция, осъществявана от самолетоносач, морски пехотинци и военновъздушни сили за специални операции. Двеста морски пехотинци с хеликоптери атакуваха остров Кох Танг до камбоджанския бряг, където се намираха заложниците. Атаката беше неуспешна — в резултат на разузнавателни, комуникационни и командни провали — и се наложи морските пехотинци да бъдат изтеглени, след като загубиха

петнайсет убити, трима изчезнали и повечето от хеликоптерите си. — Бел.авт. ↑

[3] По-точно, той предлагаше да се възроди УКОМ, което беше предшественик на ГОТКОМ през 70-те години и имаше известни отговорности за спешни случаи/удари в места като Африка. Когато ГОТКОМ беше създадено върху праха на УКОМ, тези възможности бяха премахнати. — Бел.авт. ↑

[4] Полуцилиндрично убежище, получило името си от специална разработка за американските въоръжени сили във военноморската база Куонсет на Роуд Айлънд. — Бел.ред. ↑

VIII. ЛИВАНСКАТА ТРАГЕДИЯ

През септември 1983 г. Ливан започна бързо и неудържимо да се спуска към ада.

Карл Стайнър присъстваше по време на най-лошите дни от този период.

— Случилото се в Ливан не се обяснява с никаква логика или морал — казва той, — но е ярък пример за това, което може да се случи, когато етнически предубеждения, религиозни различия и интереси на сигурността са използвани като катализатор от външни сили за спечелване на политически дивиденди.

През август същата година председателят на Съвета на началник-щабовите генерал Джак Веси изпрати бригаден генерал Карл Стайнър в Ливан като свой местен представител и за да помогне за изпълнението на американската програма за военна помощ (опитът на Стайнър като военен съветник в Саудитска Арабия и Йемен определено беше голям фактор за назначението му). В тази си роля Стайнър работеше с ливанските власти, за да се опита да спре пропадането на страната. Те не успяха, но не поради липса на умения, интелигентност или добра воля. Силите на хаоса просто надделяха над всички останали.

Въпреки че назначението на Стайнър в Ливан не беше изрично мисия на специалните сили, то споделяше много характеристики с такива мисии — включително военни съвети на тактическо ниво, политическо ръководство (военно и дипломатично) на стратегически нива и нуждата от чувствителност към местната култура.

КОРЕНИ

Трагедията в Ливан беше резултат от сили, които действаха отдавна:

След разпадането на Османската империя и поражението на Турция в Първата световна война Обществото на народите постави Ливан под временно френско управление. Франция обеща на Ливан пълна независимост през 1941 г., но не бе в състояние да изпълни обещанието си до 1943 г., а френските войски напуснаха Ливан едва през 1946 година.

Населението на Ливан представлява сложна етническа смесица. По времето, когато страната получи независимост, тя беше разделена почти но равно между мюсюлмани и християни маронити, а мюсюлманите бяха разделени на сунити и шиити — като сунитите бяха по-умерени и проспериращи, а шиитите по-радикални и непостоянни политически. Там имаше и една голяма, също изменчива секта, наречена друзи, чиито вярвания комбинират християнски и мюсюлмански учения; сега около 400 000 друзи населяват планинската област на Ливан и Сирия. Събрани всички заедно, с отдавна тлеещи разпри от всякакъв вид помежду им, многоликите етнически и религиозни общности бяха предпоставка за размирици.

При установяването на ливанско правителство през 1943 г. французите се опитаха да предотвратят етническите конфликти чрез споразумение за споделяне на властта в полза на сунитите и християните маронити — най-консервативните и „стабилни“ ливански фракции. Националният договор от 1943 г. използва данни от преброяването на населението през 1932 г. (вероятно последното преброяване, което отразяваше почти равно съотношение между християни и мюсюлмани) за определяне на етническия и религиозния състав на правителството. Ключовите позиции в него бяха заети чрез прилагането на формула, създадена въз основа на това преброяване. Президентството беше запазено за християните маронити, постът министър-председател — за мюсюлманите сунити и т.н. Мюсюлманите шиити и друзите бяха лишени от всякакви по-отговорни постове.

По време на създаване на правителството променящата се демографска среда — рязкото увеличаване на шиитите например — вече правеше формулата остаряла.

Въпреки потенциално нестабилната етническа ситуация Ливан процъфтя бързо като държава. С двете си големи морски пристанища и със стратегическото си положение в източната част на Средиземно море в близост до традиционните търговски маршрути той скоро стана известен като врата към Ориента, а Бейрут — като „Париж на Близкия изток“. Търговията беше главният двигател на икономиката му. Големите компании отваряха там офиси и Бейрут скоро се превърна в банков център на Близкия изток с осемдесет и пет търговски банки.

Но през 1970 г. се добави още един елемент на хаос — палестинците.

През 1947 г. Обединените нации разделиха Палестина на две: една част щеше да се превърне в дом на евреите, прогонени от Втората световна война; другата част щеше да продължи да бъде отечество на палестинците. Евреите приеха решението на ООН; арабите го отхвърлиха.

На 14-ти май 1948 г. евреите обявиха независимата държава Израел и на следващия ден съседните арабски страни я нападнаха. Нахлуването се провали и когато сраженията приключиха, Израел държеше по-голяма територия от определените от ООН граници, а Египет и Йордания държаха останалата част от Палестина. Повече от 600 000 палестинци, които живеяха на териториите, влизащи в новите граници на Израел, избягаха от еврейската държава и се превърнаха в бежанци в съседните арабски страни, главно в Сирия и Йордания.

Палестинците, сега народ без отечество, продължиха въоръжената си съпротива от бази в тези страни, но тяхното присъствие и военните им действия срещу Израел се превърнаха в голям политически проблем и особено за Йордания. До 1970 г. проблемът вече бе излязъл от контрол и йорданското правителство го разреши насилствено, като прогони ООП, Организацията за освобождение на Палестина.

Десетте хиляди бойци на ООП, федаините, отначало се установиха в южната част на Ливан, довеждайки хиляди палестински

бежанци със себе си, като по този начин утежниха ситуацията, която и без това бе много нестабилна повече от десетилетие. През 1958 г. арабските националисти (повечето шиити, въпреки че някои друзи също участваха) се разбунтуваха срещу прозападното правителство на християнския президент Камил Шамун. Шамун помоли Съединените щати за помощ и около 10 000 морски пехотинци и войници на Съединените щати дебаркираха на ливанските плажове. Тази демонстрация на сила помогна на правителството да възстанови реда и войските се изтеглиха.

След кризата през 1958 г. следващият ливански президент Фуад Шехаб положи сериозни усилия за подобряване на отношенията с арабите: той осигури на мюсюлманите повече постове в управлението, установи приятелски отношения с Египет и работеше за повишаване стандарта на живот.

Въпреки че ливанското правителство винаги симпатизираше на палестинската кауза, неговата симпатия никога не прерасна в силна подкрепа, нито пък приветства новото палестинско присъствие — просто правителството беше прекалено слабо, за да ги изгони от страната. Скоро ООП започна да извършва атаки срещу селища от северен Израел от базата си в южен Ливан. Когато израелците нанесоха ответни удари, шиитите в южен Ливан пострадаха най-много, засилвайки вече съществуващата омраза.

До 1975 г. голяма част от ООП се премести в Бейрут, където установи главната си оперативна база, собствена съдебна и полицейска система и собствени данъци. Това не се прие добре от много ливанци и особено от християнските милиции (фалангите) и скоро избухна широкообхватна гражданска война между палестинците и фалангата.

По време на ожесточените сражения загинаха 40 000 души, главно цивилни ливанци и палестинци, а ливанската армия се разпадна. Фактически тя престана да бъде ефективна военна сила.

В този момент се намесиха сирийците.

Сирийците са крояли планове за Ливан от незапомнени времена и се намесиха на два пъти в конфликта — първо на страната на палестинците, а след това на страната на християнските милиции. Тези промени бяха в интерес на по-голямата им цел — контрол над Ливан. В резултат на участието им Сирия окупира долината Бекаа — стратегически район, разположен между ливанския планински хребет

и сирийската граница; и остана там и до ден днешен, манипулирайки в своя полза големия брой шиити, които мигрираха в района в резултат на гражданската война и последвалите конфликти.

До 1978 г. Ливан се превърна в основна оперативна база на ООП. Същата година израелците предприеха широкомащабна операция в южен Ливан срещу палестинските бази. Около 100 000 бежанци, главно палестинци и шиити, избягаха в разкъсвания от гражданска война Западен Бейрут. Сега по-голямата част от Ливан представляваше бойно поле, но вместо предишното противопоставяне между християнските милиции и ООП войната се водеше от всеки срещу всеки. Развихриха се дълго таени омрази, конфликти, спомени за зверства, както и етнически и религиозни различия; всяка фракция имаше собствена милиция — добре въоръжена и смъртоносна; и различните фракционни милиции и кланове започнаха война помежду си.

Друзите заемаха района на планината Шуф, която се издигаше над Бейрут и главните пътища, водещи от Бейрут към Дамаск. Друзите контролираха Народната социалистическа партия или НСП под ръководството на лидера й Уалид Джумблат и ръководеха най-тежко въоръжената ливанска фракционна милиция (въпреки че броят им не беше голям). Главният враг на НСП бяха християните и те получаваха подкрепа и въоръжение от Сирия, но и от съветски съветници при обстрела на артилерийски позиции. До средата на 1983 г. въоръжението им се състоеше от 420 дула модерна съветска артилерия, включително гаубици Д-30, ракетни инсталации БМ-21, голям брой тежки минохвъргачки, зенитни оръдия и трийсет съветски танка Т-54, предоставени на НСП от Либия — като Бейрут и неговите предградия попадаха в обсега на тези оръжия.

Сирийската армия контролираше както североизточната част на Ливан, така и по-важната долина Бекаа с нейното население от мюсюлмани шиити.

Израел установи зона за сигурност на юг, където живееха заедно, но с взаимна омраза християни, палестинци и мюсюлмани шиити.

Тероризмът „напредна“ до фаза на „държавна опека“. Спонсориращите го страни включваха Сирия, Либия и Иран. Най-опасната от тях — Иран, разработи нови форми за терористична война — самоубийствени бомбени атентати и вземане на заложници, целящи

да разпространят ислямската революция чрез подривни действия и тероризъм. Образованият в Съединените щати Хосеин Шейхолислам, ученик на аятолах Хомейни и ветеран от обсадата на посолството на Съединените щати в Техеран и по-късно на отвличането на самолет на ТУА по полет 847, беше главният архитект на тази кампания. Създаденото за провеждането ѝ военно крило се наричаше „Хизбула“ — Партия на Бога, и се състоеше от фанатични фундаменталисти шиити, събрани от целия свят. Иранската Революционна гвардия ги обучаваше и след това ги изпращаше в родните им страни за изграждане на революционни ядра. Това бяха най-опасните терористи, готови на мъченическа смърт за ислямската революция. Те гледаха на гражданите на западните страни и особено на американците като на „Великия Сатана“ и затова ги смятаха за главни свои мишени. Основната ливанска база за операциите на „Хизбула“ (и за обучение на терористи) беше разположена в Баалбек в контролираната от Сирия територия в долината Бекаа и само на час път с кола от Бейрут. Оперативните клетки на „Хизбула“ бяха разположени в Западен Бейрут.

„Движението на лишението от наследство“, известно като „Амал“, се оглавяваше от Набих Бери, роден в Западна Африка адвокат, образован във Франция, чието семейство живееше в Съединените щати на север от Детройт. Целта на Бери бе да ограничи властта на християнското малцинство, за да могат шиитите, които сега бяха по-многобройни от християните, да използват численото си превъзходство за доминиране в ливанската политика. „Амал“ бе подкрепяно главно от Сирия, а основните му врагове бяха палестинците и израелците.

Въпрос: Бяха ли приятели сирийците и „Амал“? Отговор: Когато им изнасяше. Въпрос: Бяха ли приятели друзите и „Амал“? Отговор: Когато им изнасяше. Въпрос: Бяха ли приятели сирийците и иранците? Отговор: Когато им изнасяше.

В самия Бейрут действаха още няколко други независими милиции като „Маураби Туун“, която претендираше да представлява така наречената Народна работническа партия, но чиято главна цел беше престъпна: грабежи, засади и отвличания.

През юни 1982 г. израелските въоръжени сили предприеха пълномащабно нахлуване в Ливан, наречено операция „Мир за

Галилея“. Целта му бе да прочисти веднъж завинаги района от палестинци. През двете седмици яростни сражения израелците изтикаха ООП от укрепените ѝ пунктове близо до северната граница на Израел, унищожиха голяма част от сирийските войски, окупиращи долината Бекаа, включително зенитни батареи, танкове и бойни самолети, и стигнаха до Бейрут, където се съединиха с частите на християнската фалангистка милиция и заобиколиха западен Бейрут, център на военните мюсюлмански дейности в града. Сега ООП тренираше терористите си в западен Бейрут и предприемаше оттам атаки срещу Израел и Йордания. Градът същевременно се превърна в най-големия бежански лагер, дом за 175 000 палестинци, избягали след по-ранната израелска акция на юг. Скоро израелците бомбардираха ежедневно западен Бейрут.

Съкрушителният удар на Израел срещу сирийските въоръжени сили причини голямо унижение на сирийския президент Хафез Асад. През следващите месеци Асад се обърна към Съветския съюз за помощ при възстановяването на отслабената си армия с главна цел отмъщение срещу Израел.

В този момент се намеси Държавният департамент на Съединените щати с дългосрочната цел да допринесе за стабилността в Ливан — фикция, поне докато ООП се намираще там. По-близката цел бе спиране на сраженията и напускането на страната от ООП, сирийците и евентуално Израел. За осъществяването на тази цел Държавният департамент предложи да изпрати многонационални сили за осигуряване сигурността на ООП при изтеглянето ѝ в някоя арабска страна, готова да я приеме.

Въпреки че Съветът на началник-щабовете възрази срещу участието на американски войски в това начинание, министърът на отбраната Каспар Уайнбъргър смяташе, че другите международни партньори няма да участват, ако Съединените щати не поемат ръководството. Освен това той чувстваше, че военното присъствие на Съединените щати в Бейрут е единственият начин за предотвратяване разрушаването на града от израелците и постигане на евентуалното им изтегляне от Ливан.

На 25-ти август около осемстотин морски пехотинци на Съединените щати, заедно с военни контингенти от Франция и Италия,

дебаркираха на брега, за да заемат позиции между израелците, палестинците и ООП.

Тунис се съгласи да приеме Ясер Арафат и неговите бойци от ООП. До 1-ви септември евакуацията им приключи. След десет дни морските пехотинци се завърнаха на корабите си и французите и италианците също се изтеглиха.

Част от споразумението за евакуацията на ООП включваше обещание на американското и ливанското правителство и уверения от Израел и лидерите на някои (но не всички) ливански фракции, че мирното цивилно палестинско население, включително семействата на евакуираните членове на ООП, може да остане в Ливан и да живее в мир и сигурност.

След две седмици новоизбраният ливански президент Башир Джемайел, чиято дъщеря вече беше убита при засада, предназначена за него, бе убит от бомба, поставена върху покрива на къщата му от сирийски агент (както се смяташе). Джемайел, воин, който предпочиташе военните решения на вътрешните проблеми, беше лидер на християнската фалангистка милиция и човекът, на когото Израел разчиташе за сключването на мирен договор и който най-добре щеше да служи на интересите на сигурността му. Сирия нямаше интерес от сключването на такъв договор, тъй като гледаше на Ливан като на стратегически буфер срещу Израел.

На следващия ден в нарушение на обещанието им да защитават палестинските цивилни, решили да останат в града, израелската армия навлезе в западен Бейрут. Заявеното им оправдание бе защита на бежанците и унищожаване инфраструктурата и припасите на ООП, останали след напускането на Арафат.

През нощта на 16-ти септември израелската армия позволи на фалангистката милиция да влезе в палестинските бежански лагери Сабра и Шатила в западен Бейрут, за да търси източника на спорадичен огън срещу израелците. Трудно е да се каже защо (тъй като корените на местните вражди са много дълбоки), но фалангистите се развилняха в лагерите. Когато стрелбата приключи, се установи, че са убити повече от 700 невъоръжени палестинци.

Ливанското правителство незабавно поиска завръщането на американските морски пехотинци за защита на хората в западен Бейрут.

Съветът на началник-щабове отново се противопостави, но този път към тях се присъедини и държавният секретар Уайнбъргър. Предишната намеса на морските пехотинци беше ограничена, краткосрочна операция. Тази беше неясна, краят ѝ не се виждаше и следователно съществуваше риск от катастрофа.

Президентът Рейгън отхвърли техните възражения. Той очевидно смяташе, че трябва да направи всичко по силите си, за да предотврати друго палестинско клане.

Този път подразделението морски пехотинци бе двойно по-голямо от предишното — амфибийна част морски пехотинци (АЧМП) от около 1 500 души. Французите и италианците също се съгласиха да се върнат. Възложената от обединените началник-щабовете мисия на морските пехотинци се наричаше ПРИСЪСТВИЕ — което означаваше, че от тях се очакваше с присъствието си да държат разделени враждуващите страни, като патрулират из града и се опитат да се сприятелят с всички фракции. СНЩ искаше морските пехотинци да бъдат колкото е възможно по-безпристрастни и се надяваха мисията да не продължи повече от два месеца.

Това беше необичайна мисия за военно подразделение, но подобна операция се оказа успешна в миналото. Проблемът се състоеше в това, че не всички фракции бяха респектирани от присъствието им. А имаше и друг проблем: морските пехотинци биха предпочели да установят позициите си на планинския терен над града, но той вече бе зает от воюващите фракции. Това означаваше, че пехотинците трябваше да се задоволят с ниската, равна местност до летището просто защото нямаше друго място за тях. Но сградата, която избраха за своя казарма, им осигуряваше лесен достъп до много от местата, свързани с тяхната мисия, включително с американското посолство; тя беше и една от най-солидните сгради в Бейрут. Смятаха, че там ще могат да се защитят...

На 18-ти април 1983 г. кола бомба с атентатор самоубиец — вероятно фанатик на „Хизбула“, действащ от казармите на Шейх Абдула в Баалбек в долината Бекаа — разруши американското посолство в Бейрут. Шейсет и трима души бяха убити, седемнайсет от тях американци, включително шефът на централата на ЦРУ и всичките

му служители, с изключение на двама. Това беше първата атака на кола бомба срещу американска сграда.

Атентатът имаше сериозни последици и от тях загубата на разузнавателна информация бе с най-голямо непосредствено значение. Целият ЧОВРАЗ (човешки разузнавателен) механизъм на Съединените щати (т.е. връзките с местни агенти) беше фактически унищожен. В продължение на няколко месеца съществуваха огромни бели петна в способността на Съединените щати да се информират какво се случва на терена както в Бейрут, така и в останалата част от страната. По-късно този провал често преследваше Америка.

Дългосрочните последици от атентата бяха още по-сериозни. Нямаше доказателства, че някой във Вашингтон разбира последиците като заплаха за американците в чужбина и значението им за бъдещата политика. Тероризмът се превърна във форма на война, която накрая принуди Америка да напусне Ливан. Съединените щати не бяха готови да се справят с него.

Месец по-късно държавният секретар Джордж Шулц се опита да постигне споразумение (известно като Споразумението от 17-ти май), според което всички чуждестранни сили щяха да се изтеглят от Ливан едновременно. Ливанският президент Амин Джемайел, брат на Башир Джемайел, и министър-председателят на Израел Менахем Бегин подписаха споразумението (при условие, че и сирийците го подпишат); но когато Шулц отиде в Дамаск да представи плана на Асад, сирийският президент отказа решително да се изтегли от Ливан. Асад смяташе, че контролира ситуацията от позицията на силата.

Сирия подсили отказа си да сътрудничи с обявяването на Филип Хабиб, блискоизточния пратеник на президента, за персона нон грата.

Заместителят Хабиб Робърт (Бъд) Макфарлан, заместник-съветник на президента по националната сигурност, вярваше, че ако сирийците и израелците бъдат убедени да се изтеглят, преки преговори с лидерите на основните фракции могат да доведат до разрешение на ливанския проблем. Преди да замине за Ливан, Макфарлан се срещна с Асад в Дамаск и си тръгна с разбирането, че Асад контролира бъдещето на Ливан и няма да се откаже от тази своя роля.

Макфарлан пристигна в Ливан на 1-ви август. През следващите две седмици той препоръча Вашингтон да изостави усилията си за постигане на общо сирийско-израелско изтегляне и вместо това да се концентрира върху помирението на различните ливански фракции. Макфарлан и посланикът на Съединените щати Реджиналд Бартоломю се срещнаха няколко пъти с Набих Бери и Уалид Джумблат за постигане на компромис с президента Джемайел, но не постигнаха напредък. Бери и Джумблат обвиняваха Джемайел и твърдяха, че той се интересува повече от запазване на християнското президентство, отколкото от помирение с фракциите. Но неизречената истина се състоеше във факта, че Бери и Джумблат бяха марионетки в ръцете на външна сила и не можеха да преговарят за постигане на мирно споразумение.

НАЗНАЧЕНИЕ В ЛИВАН

През август 1983 г. бригаден генерал Карл Стайнър беше помощник дивизионен командир по операциите на 82-ра въздушнопреносима дивизия във Форт Браг. Един ден в средата на август в четири часа следобед той се намираше на полето и инспектираше обучението в летния лагер на Корпуса за обучение на запасни офицери (КОЗО), провеждано всяка година от дивизията, когато му съобщиха по радиостанцията да се върне незабавно в щаба.

Карл Стайнър продължава разказа си:

— Помислих, че се касае за евентуална мисия на бригадата, която бях определен да ръководя, целяща да предотврати нахлуването на няколко хиляди „мирни демонстранти“ в периметъра на армейския склад в Сенека, щата Ню Йорк (те искаха да прекратят изпращането на ядрени оръжия в Европа). Бригадата беше добре обучена за операции при граждански размирици и очакваше заповед, докато гражданските власти се опитваха да успокоят ситуацията.

Когато се върнах в дивизията, научих, че от Пентагона ми заповядват да се явя в девет часа следващата сутрин в походната си униформа и готов за път при генерал Веси, председател на СНЩ. Тъй като сигурно щях да тръгна от Форт Браг с бригадата, ако отивах в Сенека, предположих, че най-вероятно ще ме изпратят в някое място като Хондурас, защото напоследък никарагуанците засилваха партизанската си дейност в горите.

На другата сутрин пътувах до Вашингтон в колата на генерал-лейтенант Джак Макмъл, командир на XVIII въздушнопреносим корпус. В Пентагона хората на генерал Веси ми казаха да обиколя сградата през останалата част от деня и да науча всичко, което мога, за програмата на Съединените щати в Ливан, защото ние с председателя ще пътуваме за там през нощта. Веси щеше да прекара три дни в страната и след това аз щях да остана там като представител на председателя.

През остатъка от деня получих информация от основните щабни офицери в офисите на СНЩ и секретаря по отбраната и научих

подробности за причината за заминаването ни: предаването на заповедите и информацията по съществуващата командна верига от Бейрут до генерал Веси и министъра Уайнбъргър отнемаше прекалено много време и получаваната от тях информация бе толкова филтрирана, че имаше съмнения дали отразява достоверно случващото се в ливанското правителство, ливанската армия, израелската армия и американските морски пехотинци на летището.

Съществуващата командна верига до Ливан минаваше от Вашингтон през щаба на НАТО в Монс, Белгия, през Европейското командване в Щутгарт, през командващия военноморските сили на САЩ в Европа в Неапол, през заместник-командващия военноморските сили на САЩ в Европа в Лондон, през командващия VI флот в Гаета, Италия, през командира на амфибийната част до бреговете на Ливан и накрая до командира на АЧМП на летището в Бейрут. Тази верига представляваше нормалното средство за водене на студената война и за справяне с всичко останало, което можеше да се случи в европейския регион, но сега тя не беше ефективно средство за бързоразвиващата се и сложна ситуация в Ливан.

В 19,00 ч. същата вечер с генерал Веси отлетяхме от военновъздушната база „Андрюс“ за Бейрут. По пътя разговаряхме за ситуацията в Ливан — за участващите личности, американската програма за помощ, влиянието на окупационните сили, текущите дипломатически инициативи и т.н. — и така до полунощ, когато се опитахме малко да поспим, преди да стигнем Бейрут и натоварения с тежки срещи график на американската програма за военна помощ. Ако в нея имаше някакви сериозни недостатъци, ние трябваше да ги открием.

Пристигнахме в Бейрут преди обяд и отидохме направо в Министерството на отбраната за среща с генерал Ибрахим Танус, началник-щаб на ливанските въоръжени сили. Танус беше истински войник, почитан от ливанските бойци заради храбростта му по време на битка със сирийците (той бе загубил тогава едното си око). Въпреки че по това време ливанската армия представляваше в най-добрия случай маргинална бойна сила, той правеше всичко възможно за нейното достатъчно преизграждане, за да може да поеме отговорността за сигурността на цял Ливан след изтеглянето на окупационни те сили на Сирия и Израел. Танус бе изключително

доволен от американската военна помощ и конкретно от обучението и екипировката, осигурявани от полковник Тим Финтел. Финтел, офицер от танковите войски, беше шеф на Бюрото за военно сътрудничество. По-голямата част от обучението за възраждане на ливанските въоръжени сили се извършваше от специалните сили на Съединените щати.

Генерал Танус бе събрал етнически балансиран щаб от офицери, които работеха добре заедно: генерал-майор Хахим, друг, беше негов заместник-командир; директор на личния състав бе един мюсюлманин сунит — полковник Симон Куазис; християнин маронит беше директор на разузнаването — бригаден генерал Абас Хамдан; мюсюлманин шиит заемаше поста оперативен директор; директор на тилвата служба бе също мюсюлманин шиит.

След осемгодишна атрофия, в продължение на която гражданската война бушуваше под една или друга форма, ливанската армия не се опитваше да поддържа някакъв ред. Танус се опитваше да изгради армия, представляваща сегашната етническа смес на населението (християни, мюсюлмани сунити, мюсюлмани шиити и друзи), а не тази по време на преброяването от 1932 година. Усилията му започваха да дават плодове. С помощта на Съединените щати армията се превръщаше бързо в сплотена и ефективна сила.

Вече бяха сформирани и екипирани три бригади и вървеше обучението на четвърта бригада. След изтеглянето на израелската армия Танус планираше да постигне стабилност в южен Ливан и сигурност по северната граница на Израел, като разположи бригада от около 2 400 души. След това щеше да осигури вътрешна сигурност с разполагането на две бригади в Бейрут. Очакваше се до година и половина ливанската армия да нарасне на седем бригади и да е в състояние да поеме отговорност за сигурността на цял Ливан.

През следващите три дни заедно с Веси се срещнахме с посланик Реджиналд Бартоломю, с президента Амин Джемайел, с генерал Моше Леви, командир на израелските сили, с командирите на френските и италианските сили, с вицеадмирал Джери Тъгъл, командир на VI флот, с полковник Тим Джеракти, командир на 24-та амфибийна част морски пехотинци, и с полковник Том Финтел. Посетихме и лагера за обучение и наблюдавахме провежданото от екипа на специалните сили обучение. Войниците от екипа живееха в

хотел „Кадмос“ в западен Бейрут, а мястото за обучение се намираше в източен Бейрут.

Това беше много продуктивен период. Всички ключови лидери — с изключение на Сирия и фракциите — изложиха личното си разбиране за сложността на ситуацията (изключението беше много важно, макар тогава да нямахме представа колко сложна и трудна щеше да се окаже много скоро фракционната ситуация). Многонационалните сили бяха особено впечатляващи; присъствието им оказваше стабилизиращо влияние и за пръв път от много месеци Бейрут бе спокоен. Летището, банките и ресторантите отново работеха; хората спокойно се разхождаха вечер по крайбрежния булевард.

Бяхме особено впечатлени от лидерските качества на Танус и неговия план за създаване на етнически балансирана армия. Убедихме се, че ако има достатъчно време и възможност за методично изтегляне на израелските сили, съществува вероятност Танус и армията му да осигурят необходимата стабилност за възстановяване контрола на ливанското правителство над страната.

С течение на времето генерал Танус и аз установихме близко професионално приятелство. Работехме добре един с друг.

Преди да отлети, генерал Веси изложи по пътя към летището какво очакваше от мен в Ливан:

— Очевидно е — каза ми той, — че ливанската армия е единствената ефективна правителствена институция, с която можем да свържем програмата си за помощ. Това означава, че искам да работиш в тясно сътрудничество с генерал Танус за координиране графика на израелското изтегляне с разполагането на силите на Танус, така че ливанците да могат ефективно да заместят израелските сили. Искаме да избегнем възможността за вакуум, който ще поощри подновяване на сраженията между фракциите.

Искам да ми докладваш ежедневно по сателитната радиостанция и по факса, който ще ти оставя. Но дръж информирано и ЕКСАЩ за случващото се тук.

Още нещо: ти ще бъдеш военният съветник на специалния пратеник на президента в Ливан (по това време Робърт Макфарлан) и ще се връщаш във Вашингтон на всеки два или три месеца, за да докладваш пред СНЩ.

С Макфарлан скоро се сприятелихме. Моята главна функция беше да бъда негова връзка с Танус и израелските сили в Ливан. Но това донесе една още по-важна полза: Танус познаваше лично повечето членове на сирийския кабинет и на командването на въоръжените сили — тяхното минало, мотивация и „склонности“. Това бе жизненоважна информация.

Когато Макфарлан посещаваше други арабски държави, аз пътувах с него като част от екипа му. В това си качество осигурявах информация за текущите военни нужди и американската военна помощ. По-конкретно, можех да му кажа какво щеше да иска от нас всяка страна — както и как щеше да погледне на това искане Държавният департамент.

През следващите две седмици живях в хотел „Кадмос“ като обучаващите от специалните сили. Всяка сутрин отивах в британското посолство в западен Бейрут или в резиденцията на посланика в Ярзе, квартал на Бейрут, където се вършеха и дейности на посолството. След атентата през 1983 г. британците позволиха на Съединените щати да използват тяхното посолство, но поради тежките сражения и терористичната заплаха пътуването на посланик Бартоломю дотам понякога бе опасно и се налагаше някои операции да се ръководят от резиденцията му.

Където и да ставаше това, в резиденцията или в посолството, четях последните разузнавателни съобщения, получени от шефа на централата на ЦРУ Бил Бъкли. (Бъкли беше добър в работата си. Той успешно изгради наново мрежата от агенти, загубена при атентата срещу посолството, и ние се разбирахме много добре, но — и това можеше да се предвиди — той невинаги сътрудничеса в споделянето на информация с хора извън офиса си.) Оттам отивах в Министерство на отбраната за бърз преглед на ситуацията по сигурността с генерал Танус. По някое време се срещах и с посланик Бартоломю (изключителен човек във всяко отношение — винаги открит с мен и аз с него), за да го информирам за последното развитие на ситуацията и да получа инструкции от него. Всяка вечер изпращах на генерал Веси подробно съобщение по факса (същата информация отиваше и в щаба на ЕКСАЩ обикновено при дежурния офицер подполковник Чарли Вилхелм в Дирекцията за оперативно разузнаване J-3).

Често се срещах с офицери от израелското разузнаване и поне веднъж седмично, а често и два пъти посещавах морските пехотинци на летището, за да осведомя полковник Тим Джеракти и щаба му за тези срещи и за наученото от Танус. Пехотинците винаги жадно поглъщаха всяка разузнавателна и оперативна информация за Бейрут, но често се оплакваха от уязвимата си позиция, като ситуацията се влошаваше поради оскъдността на точна информация за районите около тях.

След срещата с морските пехотинци обикновено отлитах с техен хеликоптер до флагманския кораб на вицеадмирал Джери Тътъл, където осведомявах него и щабните му офицери. Тези срещи поддържаха всички ни в добра оперативна форма, но истината беше, че имаше много малко разузнавателна информация за характера на заплахите срещу американските сили.

Докато преценявах старшото ръководство на ливанските въоръжени сили и особено старшите полеви офицери (подполковник и полковник), започнах да осъзнавам, че те са най-образованата група офицери, които някога съм срещал. Всички бяха преминавали неотдавна всеки военен курс, провеждащ се в Англия и Съединените щати и повечето имаха магистърски степени от американски университети. Но цялото това образование си имаше своята цена — повечето от тях се задоволяваха да бъдат щабни офицери; липсваше им мотивацията да служат като войскови командири и особено уменията на бойци.

От всички старши офицери започнах да уважавам най-много оперативния директор бригаден генерал Абас Хамдан, много интелигентен, принципен и приказлив шиит. Той беше получил образованието си във Франция, където се оженил за францужойка и имаше две чудесни деца. Нямахе съмнение в лоялността му към демократичното правителство на Ливан — той имаше мотивацията да направи всичко възможно, за да помогне на държавата си.

Бях извънредно впечатлен и от по-младите офицери и особено от лейтенантите и капитаните. Повечето имаха дипломи от военното училище „Сандхърст“ и бяха получили там офицерските си звания. Те бяха енергични и отдадени на работата си, постоянно присъстваха сред войниците си и имаха мотивация за превръщането на подразделенията

си във възможно най-добрите, независимо от смесения им етнически състав. Приятно бе да се наблюдава сплотеността и духа на тези подразделения.

Кабинетът на председателя и ежедневните ми срещи с посланик Бартоломю ме информираха редовно за текущите политически инициативи, насочени към изтеглянето на израелските и сирийските войски.

В началото на август генерал Танус започна да споделя тревогата си, че ще бъде много трудно да се договори едновременно изтегляне на сирийците и израелците.

Асад нямаше причина да се изтегля от долината Бекаа даже ако израелците се изтеглеха от окупираните от тях части на Ливан. От друга страна, израелците имаха всички причини да се изтеглят. Те понесоха тежки загуби при нахлуването си и натискът в Израел за изтегляне се засилваше. Проблемът се състоеше в това, че щеше да мине известно време, преди ливанската армия да бъде в достатъчно добра форма, за да ги смени. Ако се окажеше, че израелците не желаят да останат дотогава, ситуацията в Ливан можеше да стане опасна.

Затова за Танус оставаше само едно възможно решение: с позволението на президента Джемейел той искаше да преговаря направо с израелците, за да постигне споразумение израелските войски да останат на място, докато собствените му сили бъдат готови да ги заместят. За тази цел той ме попита дали ще се съглася да заведа бригаден генерал Абас Хамдан и полковник Симон Куазис, директор на разузнаването на Танус, в Израел за разговори с Ури Лаброн, израелския министър по въпросите на Ливан.

Генерал Веси и посланик Бартоломю се съгласиха с този план и Бартоломю предложи да осигури офицер от посолството, който да ни придружи.

Срещата трябваше да се запази в тайна и да се проведе през нощта.

Фактически, макар да бях съгласен с анализа на Танус на ситуацията, не изпитвах особен оптимизъм за шансовете за успех на този план. Бързата смяна на армиите бе несъмнено наложителна за сигурността и стабилността на Ливан, но не можеше да има съмнение, че израелците щяха да постъпят така, както диктуваха собствените им

интереси, и ливанската армия трябваше да е готова да реагира на тяхното решение, независимо дали бе готова или не.

Уредих хеликоптер на морските пехотинци да ни превози до Тел Авив следващата нощ; той щеше да изчака до завършването на срещата, за да ни върне в Бейрут преди разсъмване. Срещите се проведоха в кабинета на Ури Лаброн, обикновено от девет вечерта до полунощ, и винаги бяха сърдечни, откровени и директни.

На първата среща Абас Хамдан изложи подробно тревогите на правителството си за графика на израелското изтегляне, но изтъкна, че вече има три почти готови бригади за смяна на израелските сили. Лелеяният план на Танус: той първо щеше да смени израелските войски на планината Шуф над Бейрут, оставяйки една бригада в околностите на Бейрут. След изтеглянето на всички израелски сили той щеше да разположи една бригада в южен Ливан за осигуряване зона за сигурност за северната граница на Израел.

Отговорът на Лаброн не беше еднозначен. В основни линии той каза: (1) Израелските войски бяха постигнали целта си в Ливан с изгонването на ООП оттам. (2) Той нямаше указания от правителството си за определен график за изтегляне на израелските сили. (3) Трябва да продължим срещите си през следващата седмица. (4) Групата трябва да се срещне с командирите на израелски подразделения в Ливан, за да ги опознае по-добре и заедно да обсъдят план за смяната на войските.

На другия ден следобед Хамдан, Куазис и аз се срещнахме с оперативния директор на израелските отбранителни сили и с шефа на разузнаването на израелските войски в Ливан, за да обсъдим планове за смяната на войските. Подобно на Лаброн, те не знаеха нищо за график за изтегляне, но бяха готови да работят с офицерите от ливанската армия.

Съобщението от генерал Танус посочваше малка промяна в позицията му. Въпреки че искаше повече време за подготовка на подразделенията си, сега той беше готов да рискува по-ранното им разполагане, за да се предотврати опасният вакуум, който можеше да се получи след израелското изтегляне.

На следващата ни среща в Тел Авив Лаброн изглеждаше доволен, че работим с израелските офицери за изработването на план за смяната, но все още не беше сигурен за графика. Но събщи нещо

ново. Израелското правителство решило да осигури собствена сила за сигурност в буферната зона от ливанската страна на границата. Вече се създаваше една предимно еврейска и християнска милиция, оглавена от бивш подполковник от израелските отбранителни сили.

Това не бяха точно новините, които ливанците искаха да чуят, но аз разбирах позицията на Израел във връзка с неговата сигурност. В този момент ливанската армия все още не беше изпитана. Предадох всичко това на началниците си.

Обратно в Бейрут, Танус бе разочарован от нежеланието на Израел да довери на ливанската армия охраната на северната си граница, но новините не бяха толкова лоши. Израелското решение щеше да освободи сега още една бригада за Бейрут.

Около 20-ти август на срещите с израелските офицери се изработи подробен план за разполагане на подразделения от ливанската армия за поддръжка на израелското изтегляне. Тези срещи се осъществиха в полето до пътя, по който по-голямата част от израелските сили щяха да се изтеглят от планината Шуф, и приключиха с разбирането, че планът е приемлив. И отново не беше установен определен график за изтеглянето, но офицерите от ливанската армия щяха да бъдат уведомени, когато бъде определена датата.

На 2-ри септември 1983 г. генерал Танус покани на вечеря генерал Леви, израелския началник-щаб, и генерал Ехуд Барак, шеф на израелското военно разузнаване, за да поиска повече време за подготовката на силите си и тяхното разполагане преди изтеглянето на израелците.

На тази среща Танус научи, че израелското правителство е взело окончателно решение за графика на изтеглянето: то трябваше да започне незабавно с начало през нощта на 3-ти септември. Според Леви решението беше политическо и нямаше да има отлагане. Самият Танус бе шокиран и дълбоко унижен. Той смяташе, че е излъган от израелците.

На другата сутрин израелският министър на отбраната Моше Аренс се срещна с Ричард Феърбанк, високопоставен представител на американския персонал по национална сигурност. Феърбанк поиска забавяне на оттеглянето, но Аренс посочи, че решението вече е взето и изтеглянето ще започне по график.

Около полунощ можеше да се чуе грохотът на танкове и тежки машини от Бейрут и планината Шуф. Израелците се изтегляха обратно в Израел.

Те оставиха опасния вакуум, от който се страхуваше Танус.

Скоро последва хаос.

Поради влошаването на обстановката в Ливан Танус се тревожеше за личната ми сигурност. Неохотно споменах това пред генерал Веси в един от ежедневните си доклади за ситуацията и получих като помощник един майор от разузнаването. Това беше истински Божи дар; повече задължения аз просто не можех да поема — и освен това двама имат по-добър шанс за оцеляване, отколкото само един. На всеки два-три дни ние се местехме на ново място за спане и това ставаше винаги през нощта. И по време на най-тежките сражения и бомбардировки останахме при Танус в подземния оперативен център в сградата на Министерството на отбраната — и не само заради безопасността. Там можех да изпълнявам най-добре задълженията си. На два пъти попадахме с майора ми на засади, но и двата пъти ни спасиха шофьорското му умение и способност да прави резки завой.

ЕСКАЛАЦИЯ

Още преди изтеглянето на израелците морските пехотинци на летището бяха обстрелвани от позициите на друзите на хълма над града. Друзите очевидно се надяваха такива провокации да склонят ливанското правителство към по-голямо споделяне на властта.

В края на юли няколко минохвъргачни залпа паднаха в границите на охранявания от морските пехотинци периметър; и отново в края на август в резултат на по-тежък артилерийски обстрел загинаха морски пехотинец сержант и един лейтенант. Въпреки че морските пехотинци разполагаха със значителна огнева мощ — 155-милиметрови гаубици, пет танка М-60 и огневата мощ на флота, — те засега се въздържаха да я използват. Но този път провокацията беше прекалено голяма и пехотинците отвърнаха на огъня със своите 155-милиметрови гаубици.

Подозирахме също, че християнската милиция стреляше от време на време по морските пехотинци, за да ги заблуди да използват масивната си огнева мощ срещу друзите и шиитите и да ги въвлече в сраженията.

Три дни преди израелското изтегляне лидерите на двете главни мюсюлмански милиции направиха отделни заявления, твърдейки, че морските пехотинци са се обърнали срещу мюсюлманите — ситуация, която се влошавала допълнително от помощта с обучение, която пехотинците осигурявали на ливанската армия (която практически беше нулева). Въпреки че пехотинците се опитваха да се придържат към принципите на мисията си и отговаряха на огъня само при самозащита и без да вземат страна в конфликта, сега бе очевидно, че фракциите и техните милиции не следват същите правила и се опитват да свържат пехотинците с доминираното от християни ливанско правителство в очите на хората.

Израелското нахлуване успя да отърве Ливан от ООП, но не помогна с нищо за неутрализиране на въоръжените мюсюлмански фракции, които просто изчакваха и укрепваха редиците си, докато израелското изтегляне им позволи бързо да запълнят вакуума и да

възобновят войната си срещу доминираното от християни правителство.

До двайсет и четири часа след изтеглянето милициите се втурнаха да завземат освободените територии: „Амал“ контролираше западен Бейрут (голям брой шиити се преместиха в източен Бейрут и се настаниха своеволно в хотели и апартаменти); Народната социалистическа партия на друзите контролираше района на планината Шуф; сирийците контролираха района на долината Бекаа и големия брой шиити в този район; християнската фаланга контролираше източен Бейрут и се опита да превземе от друзите хълма над летището и да го задържи до пристигането на бригада от ливанската армия; на юг Израел създаваше собствена униформена милиция, предназначена да предотврати шиитски и палестински нападения срещу северен Израел. Сунитите, които бяха по-умерени и богати, избраха да не се намесват в конфликта.

След израелското изтегляне Бейрут се превърна в напълно несигурен въоръжен лагер. Скоро започна тежък артилерийски и минохвъргачен обстрел на християнския източен Бейрут и морските пехотинци на летището. Смъртта постоянно дебнеше всички — от снайпери, престрелки между фракциите, засади и безогледна стрелба с тежка артилерия и ракети. Това понякога означаваше хиляди снаряди, които превръщаха за по-малко от половин час цели части на града в руини.

Общо взето, това беше истински ад — убийства, отвличане на заложници, фракционна война и тежък артилерийски обстрел, — предназначен да сваля правителството, да изгони американските, френските и италианските сили и да позволи на всеки външен спонсор (Сирия и Иран) да постигне собствените си политически и религиозни цели. Асад и иранците седяха на клона като безгрижни птици. Никой не можеше да ги контролира и беше невъзможно да им се влияе — но целите им бяха различни.

Сирия целеше да контролира Ливан чрез подкрепата си за милициите на „Амал“ и Народната социалистическа партия, както и за подкрепяните от Иран терористични дейности, но искаше да предотврати разпространението на ислямската революция в Сирия и Ливан.

Целта на Иран беше да използва терористични действия за прогонване на американците от района, като същевременно разпространи в него собствения си тип фундаменталистки ислям.

Малко след полунощ на 3-ти септември — същата нощ, в която започна израелското изтегляне — морските пехотинци на летището, представляващи сега очевидни мишени, отново бяха ударени от тежката артилерия и ракетен бараж с повече от сто залпа на друзите, които убиха още двама морски пехотинци. Полковник Тим Джеракти незабавно изпрати доклад за ситуацията по веригата до началниците си: „Става много рисковано — писа той. — Приносът ни към мира в Ливан след 22-ри юли е с цената на четирима убити и двайсет и осем ранени.“

След три дни пристигна подкрепление.

На 7-ми септември самолет от самолетоносача „Айзенхауер“ започна да изпълнява разузнавателни мисии над планината Шуф в опит да открие артилерийските позиции на друзите. На 8-ми септември разрушителят „Боуън“ стреля със 127-милиметровите си оръдия по цели, локализирани от разузнавателните полети, но постигна слаби резултати, дължащи се на плоската траектория на снарядите, тъй като огънят не беше наблюдаван и коригиран от американски предни наблюдатели.

Същия ден милицията на друзите, подкрепяна от сирийски артилерийски огън, изтласка последните остатъци от християнските милиции, опитали се да превземат хълма на юг от летището. Междувременно сраженията между милициите в самия Бейрут се засилиха.

Танус бе изправен пред избор. Трябваше да се предприеме нещо за облекчаване на ситуацията в самия град, но същевременно той трябваше да завземе окупирания от друзите хълм, който се намираше само на пет километра от президентския дворец и Министерството на отбраната (МО). Веднага заповяда на една от бригадите си в западен Бейрут да го „прочисти“. Изпрати и 8-ма бригада с около 2 400 души да превземе град Сук ал Гарб, разположен близо до центъра на планинския хребет, да изтласка милицията на друзите оттам и да задържи града. Ливанското разузнаване смяташе, че хребетът сега се

държи от около 3 000 души милиционери, подсилени с около 300 палестинци и 100 души от иранската революционна гвардия; те бяха поддържани с около трийсет съветски танка Т-54 и сирийска тежка артилерия.

През следващите три дни се водиха едни от най-ожесточените сражения през войната. През повечето от това време срещу 8-ма бригада, атакуваща Сук ал Гарб, и срещу Бейрут — главно източната (християнска) негова част, се изстрелваха по около 1 200 снаряда на час.

Бригадата, която навлезе в западен Бейрут, изпълни успешно мисията си с много малко загуби. За два дни тя плени около 250 бойци милиционери и техни поддръжници и осем камиона с товароподемност два и половина тона, пълни с муниции, оръжия и съветска свързочна техника, включително напълно оборудвани радиостанции с петнайсетметрови антени кули.

Осма бригада, сражаваща се за хребета, срещна много по-силна съпротива. Бомбардирана постоянно с тежка артилерия, бригадата понесе тежки загуби, но се справи добре със задачата си. Можеше да напредва нагоре по склона под артилерийския огън само като използваше сгради за прикритие (части от района бяха застроени). След два дни непрекъснати боеве тя накрая успя да изтласка милицията на другите от града.

Ние с Танус веднага отидохме в Сук ал Гарб, за да проверим бригадата и да се уверим, че командирът ѝ Мишел Аун разполага отбранителната си позиция по целия хребет — който трябваше да се задържи за защитата на Бейрут, — а не само в самия град. Танус искаше лично да се убеди в това, а не да разчита само на съобщенията на Аун по радиостанцията.

От известно време Танус се съмняваше в способността на Аун ефективно да командва бригадата. Въпреки че засега се справяше добре, бригадният командир беше нерешителен, лесно се паникьосваше и преувеличаваше опасностите. Паниката му не говореше за солидно и смело лидерство.

Когато стигнахме там, бях изумен. През цялата си военна кариера не бях виждал такова опустошение от артилерийски огън. Даже далекопроводите бяха съборени — прерязани от шрапнели. По земята имаше толкова много стоманени отломки, че от тях можеха да

се съберат цели купчини. Всички автомобили на бригадата бяха със спукани от шрапнели гуми и буквално всеки войник имаше някаква превързана рана.

Но въпреки дадените повече от 200 жертви духът на бригадата бе висок. Бяха се сражавали добре заедно като сплотен екип.

След като си тръгнахме, Аун започна да докладва тревогите си за способността на бригадата да задържи хребета. Искаше подкрепления и артилерийски мунициии.

През нощта на 10-ти септември той докладва за приближаването на конвои от територията на друзите и разтоварването на войски пред неговата позиция.

Малко след това бе атакувана една от ротите му. Тя даде седем убити, четиридесет и трима ранени и неколцина изчезнали, а командирът ѝ беше насечен на парчета с брадви. Нападателяте, които не говореха арабски, вероятно бяха бойци от иранската революционна гвардия от Баалбек. Аун обезумя.

Въпреки че тежките сражения по хребета отслабнаха през следващата седмица, друзите със сирийска подкрепа започнаха да обстрелват офицерите с дългоцевни снайперистки пушки. Командването понесе тежки загуби и разколебаните войници се завряха в дупките си. Това от своя страна силно увеличи уязвимостта им от проникване на друзите през нощта, което накрая можеше да осигури подход към президентския дворец и резиденцията на посланик Бартоломю в квартала на Бейрут Ярзе и в крайна сметка да означава край на ливанското правителство, както и на програмата за помощ на Съединените щати.

Дните отминаваха и друзите започнаха да засилват натиска си. Основните им атаки се осъществяваха през нощта срещу предния южен склон, където атакуващите бяха защитени от ливанския артилерийски огън, подкрепящ отбраняващата се бригада. С всяка атака Аун все повече се паникьосваше.

През този период бях с Танус денонощно, давах препоръки за тактически решения и поощрявах по-агресивни операции.

Посещавахме бригадата поне два пъти седмично и веднъж, докато проверявахме предните отбранителни позиции, избягнахме на косъм снайперистките куршуми.

С всеки изминал ден се засилваше натискът на ливанското правителство морските пехотинци и военноморската сила до брега да се намесят в подкрепа на ливанската армия. Самият Джемайел започваше да се паникьосва. Той сега си представяше всяка нощ как орди бойци от иранската революционна гвардия атакуват двореца и съсичат всички на парчета.

Една нощ — не си спомням точно датата — посланик Бартоломю ме помоли да го придружа на среща с Джемайел. Когато пристигнахме в двореца, Танус вече беше там. Джемайел се намираше в ужасно състояние.

— Колко още смяташ, че ще издържим? — попита ме той, видимо разтревожен.

— Дотогава, докогато войските ти искат да се бият — отговорих му. — Като изключим сирийската артилерия, вие имате предимство. Но трябва да бъдете по-агресивни — екипите ви трябва да патрулират повече и да им причиняват това, което те сега ви причиняват. Въпреки че нямате много артилерия, разполагате със самолети и бомби, но не сте ги използвали досега.

— Нашите пилоти нямат опит с пускането на бомби — отговори той. — Освен това не разполагаме с екипировката, която прикрепва бомбите към самолетите.

— Ние можем да ви помогнем за този проблем — казах аз.

Към края на срещата той се успокои.

След това Танус ми благодари.

— Джемайел просто искаше да чуе истината и от някой друг, освен от мен — обясни ми той.

Свързах се с Джери Тъгъл и с помощта на двама флотски механици бяха изработени механизми и места за закрепване на бомбите върху самолетите (за използване само по светло).

През следващите два дни ливанските военновъздушни сили бомбардираха предполагаеми райони на концентрация на войски и сгради, използвани от друзите за стрелкови позиции. Макар бомбардировките да не бяха особено ефективни, те осигуриха голяма психологическа подкрепа на армията.

Робърт Макфарлан поиска промяна в правилата за намеса на морските пехотинци, за да могат да окажат подкрепа на ливанската армия по хребета в Сук ал Гарб. Вашингтон одобри промяната, но

отново подчерта, че мисията на морските пехотинци остава същата. Заповедта оставяше окончателното решение за огън срещу Сук ал Гарб на Тим Джеракти, който го взе с голяма неохота. Той знаеше, че след това пехотинците ще бъдат въввлечени много по-дълбоко в конфликта. Тъй като подкрепяха ливанската армия (въпреки че по това време тя се състоеше от почти 60 на сто мюсюлмани), щеше да изглежда, че подкрепят християнското правителство и следователно вече нямаше да бъдат „безпристрастни“.

На 19-ти септември в два часа сутринта обичайната атака срещу 8-ма бригада в Сук ал Гарб започна с артилерийски бараж. След час и половина Симон Куазис, шефът на военното разузнаване на Ливан, събуди панически американския полковник Гатанас, член на щаба на Макфарлан.

— Без американска помощ — заяви му той — Сук ал Гарб ще падне до половин час.

Гатанас ми позвъни с това съобщение и каза, че отива в командния пункт на 8-ма бригада, за да говори лично с Аун.

Казах му, че това е добра идея, защото не исках Куазис и Аун да измислят нещо подобно, за да получат огневата поддръжка на Съединените щати.

Гатанас стигна до Аун след пет часа. По това време Аун вече бе напълно объркан и безпомощен и без артилерийски мунитии.

— Откъде идва главната заплаха? — попита го Гатанас.

— Отвсякъде.

По-късно от обърканите отговори на Аун Гатанас успя да разбере, че се води ръкопашен бой на южния фланг на хребета, но вероятно главната заплаха идва от север. Ливанските войници, изглежда, се държаха, но същото не можеше да се каже за командването на бригадно ниво, което сигурно щеше да се разпадне. Беше ясно, че в края на краищата ще им трябва огнева поддръжка. Без нея командването със сигурност щеше да се разпадне и бригадата вече нямаше да бъде боеспособна сила за защита на хребета.

В МО, където се намирах след началото на тежките сражения, Танус потвърди всичко това: според него Аун бе нестабилен. Без огнева поддръжка, 8-ма бригада рискуваше да бъде победена.

Предадох тази информация на Джеракти и в 9,45 сутринта Гатанас, който все още се намираше на хребета, получи разрешение да

поиска оръдеен огън от корабите. Малко след това крайцерът „Вирджиния“ откри огън. През целия ден „Вирджиния“ и други военноморски кораби дадоха 360 залпа по хребета на Сук ал Гарб. Въпреки че психологическият ефект от цялата тази огнева мощ сигурно бе по-голям от тактическите резултати, бригадата се задържа и успя да получи подкрепления.

В отговор на американската намеса по-късно през деня заваляха снаряди по резиденцията на посланика в Ярзе, налагайки нейната евакуация. Там останаха само охраната морски пехотинци и радиооператорите.

На 23-ти септември Робърт Макфарлан отиде в Дамаск за нова среща с Асад. И отново щеше да се върне с празни ръце, когато съобщи на Асад новина, която привлече вниманието на сирийския президент.

— Президентът Рейгън държи да знаете — уведоми Макфарлан Асад, — че бойният кораб „Ню Джърси“ ще пристигне до два дни край бреговете на Ливан.

Тази ескалация на вземане на твърди решения и огнева мощ привлече вниманието и на ливанските фракции.

На другия ден всички страни постигнаха споразумение за прекратяване на огъня.

Скоро летището и пристанището на Бейрут бяха отворени отново. Въпреки че голяма част от града беше превърната в развалини, той отново започна да се съвзема. Екипи почистваха улиците и възстановяваха електричеството и водоподаването. Банките започнаха да отварят и хората започнаха да се връщат към заниманията си. Но градът остана разсечен по линиите, разделящи отделните фракции. За хората не бе безопасно да напускат собствените си райони.

Въпреки всичко издръжливостта на ливанците беше изумителна.

Макфарлан се върна във Вашингтон в началото на октомври с надеждата, че прекратяването на огъня ще се спазва.

То продължи само две седмици.

По време на това утихване напуснах Бейрут и пътувах първо до Щутгарт, за да докладвам на генерал Лоусън, заместник-

главнокомандващ на ЕКСАЩ, а след това до Вашингтон за доклад пред СНЩ.

Обучението на ливанската армия продължаваше. Най-после след двуседмично забавяне се появи кораб с припаси (беше се блъснал в някакъв кей в Италия), превозващ военна екипировка, провизии и муниции, купени и платени от ливанското правителство като част от програмата за военна помощ. Това беше дългоочаквана помощ.

По-късно през октомври друзите възобновиха артилерийския обстрел на 8-ма бригада от позициите си на десет до петнайсет километра западно от хребета. Този път огънят бе много по-слаб от предишния през септември и сега можеше да се различи характерна повтораемост: стреляха два пъти на ден — сутрин и по-късно следобед. Това се оказа удобен начин на действие за друзите, мнозина от които държаха минохвъргачка в задните дворове или в къщите си (те я измъкнаха навън и бързо я подготвиха за стрелба). Изстрелваха няколко снаряда, преди да отидат на работа, и после отново следобед след завръщането си.

Осма бригада продължаваше да държи хребета. Но те наблюдаваха почти всяка нощ зловещата гледка на конвои с припаси за позициите на сирийската артилерия на планината Шуф.

Артилерийският обстрел на резиденцията на посланика в Ярзе и на Министерството на отбраната също се възобнови и отново беше по-слаб, което означаваше, че хората могат да си вършат работата повече или по-малко обичайно. Не можеше да се каже, че водят „нормален“ живот, но рискът от внезапна насилствена смърт бе много по-малък.

Скоро шиитите в западен Бейрут започнаха да устройват засади на хората, пътуващи по крайбрежното шосе — в което имаше ирония на съдбата, защото то се намираше на хвърлей разстояние от флота от двайсет и осем американски бойни кораба, включващ брониран кораб и два самолетоносача. Хората се избиваха едни други, палеха телата пред очите на екипажите на много кораби и нищо не можеше да се направи срещу това.

Въпреки че настоявах пред Танус да накара бригадата от ливанската армия, отговорна за района, да сложи край на това безчинство, нямаше особен резултат, защото бригадният командир и по-голямата част от състава на бригадата бяха шиити.

Флотът продължаваше ежедневните си разузнавателни полети над планината Шуф и долината Бекаа. Скоро започнаха да ги обстрелват с ракети СА-7 и 37-милиметрови зенитни оръдия.

НОВАТА ЗАПЛАХА

Докато октомври бавно се влачеше, започнахме да получаваме разузнавателна информация за възможни атаки с коли бомби, като понякога дори ни съобщаваха марката и цвета на колата. В едно от тези съобщения се казваше, че сега се подготвя грандиозен терористичен акт, който ще разклати земята под краката на чуждестранните сили.

Един ливански разузнавач смяташе, че този акт може да бъде осъществен в някоя от многобройните морски пещери под Бейрут. Някои от тези пещери позволяваха навлизането на малки лодки и ООП вече ги бе използвала като складове за муниции по време на окупацията си на западен Бейрут.

На среща на Танус с командирите на многонационалните сили (които, разбира се, бяха дълбоко загрижени) се реши да се претърсят тунелите и да се използва оборудване за пробиване на кладенци и сеизмична екипировка за определяне дали някоя от пещерите минаваше под позициите на многонационалните сили. Сеизмичната екипировка беше доставена от Съединените щати и Европа; в Ливан вече имаше оборудване за пробиване на кладенци.

Претърсване на ливанския флот не откри нищо подозрително в известните пещери и сеизмичната екипировка и оборудването за пробиване на кладенци не успяха да открият неизвестни досега пещери.

По време на цялата тази дейност, разбира се, всички полагаха големи усилия за определяне вида на мишената и метода и времето на атаката.

В 6,30 часа сутринта в неделя на 23-ти октомври 1983 г. с Танус пиехме кафе в неговия кабинет в МО, обсъждайки обучението на ливанската армия и бъдещи планове за нейното дислоциране. В кабинета имаше голям стъклен прозорец с панорамен изглед към Бейрут.

БАМ!

Чухме страхотна експлозия. Малко след това ударната вълна разтресе сградата. Огромна черна колона пушек, увенчана с бял, бързо

въртящ се пръстен от бял дим — подобно на ядрена експлозия — се надигаше бързо от район на около два километра от нас, близо до летището.

— Мили Боже — възкликна Танус, който беше ревностен християнин, — надявам се това да не са морските пехотинци!

Той скочи зад бюрото си.

— Да вървим. Трябва да стигнем дотам. Ще вземем колата ми — вместо военен автомобил — и ще караме направо през западен Бейрут до летището. Това е най-краткият път.

Преди да успеем да стигнем до колата — БАМ! — още една страхотна експлозия. И видяхме подобен облак да се издига над района, в който се намираше френският комплекс.

Експлозиите шокираха западен Бейрут. Докато летяхме през града с най-малко сто километра в час, хората вече бяха излезли по балконите и покривите на сградите, опитвайки се да разберат какво става.

Както се опасяваше Танус, базата на морските пехотинци беше атакувана с кола бомба. Когато пристигнахме, заварихме почти неопишуемо опустошение. Никога не съм виждал нещо подобно. Навсякъде горяха огньовете, виждаха се разкъсани човешки тела и сградите току-що се бяха сринали. Оцелелите изглеждаха напълно замаяни.

Когато взривът избухнал, полковник Джеракти работел в офиса си на около сто метра разстояние. Сега той правеше всичко възможно, за да въведе някакъв ред.

— Ще получиш всичко, от което имаш нужда — увери го Танус. — Ще докараме на помощ всички спешни екипи и аз веднага ще ти осигуря тежки строителни машини, за да вдигнем развалините над затрупаните хора.

Той бързо заповяда да се притече на помощ една от най-големите строителни компании в Бейрут с договор за разчистване на развалините от предишните сражения. Освен това нареди веднага на една от армейските си бригади да се прехвърли в района на летището за осигуряване сигурността на морските пехотинци.

Ние с Танус прекарахме не повече от десет минути сред останките от базата на морските пехотинци, преди да тръгнем за

френския комплекс, отстоящ само на три километра, където заварихме подобно, но донякъде по-малко опустошение.

— Това беше кола бомба — докладва френският командир. — Имаме най-малко двайсет и пет убити. — Накрая броят им щеше да стигне петдесет и девет.

Танус предложи на французите същата помощ, която осигури на морските пехотинци, и заповяда на един батальон от ливанската армия да осигури района.

Върнахме се в базата на пехотинците. Двама часови, свидетели на атаката, вече бяха съобщили, че жълт камион „Мерцедес“ с размерите на боклукчийска кола преминал през заключените врати на портала и телените заграждения, разбил будката на часовите и се забил право във фойето на четириетажната сграда, където спяха около 350 морски пехотинци. След като се озовал вътре, шофьорът детонирал бомбата, убивайки себе си и 241 пехотинци.

Беше ясно, че бомбите при пехотинците и французите бяха планирани да избухнат едновременно, но поради някаква причина имаше 2–3 минути интервал между тях. По-късно съдебномедицински експерти от ФБР заключиха, че бомбата в казармата на морските пехотинци е съдържала еквивалента на пет и половина тона тротил. Тя изкопа два и половина метров кратер през двайсетсантиметровия укрепен бетонен под. Сега една от най-здравите сгради в Бейрут беше срината до купчина строителни отпадъци; дебелият стоманен арматура в бетона бе прерязана сякаш бе от сламки.

След минути разузнавателната общност в града прихвана следното неадресирано съобщение:

— Успяхме да извършим този грандиозен акт, като накарахме земята да се разтрепери под краката на неверниците. Междувременно заловихме и един армейски бригаден генерал, както и шефа на централата на ЦРУ (Бил Бъкли).

Слава Богу, това не беше вярно, но бе първият сигнал, че ние с Бил сме в „списъка на мишените“.

По-късно същия следобед неизвестна досега група, наричаща се „Ислямски джихад“ („Ислямска свещена война“) — група фанатици, подкрепена от „Хизбула“ (както научихме след това), предаде следното съобщение по телефона на един вестник в Бейрут:

Ние сме войници на Бога и копнеем за смъртта. Насилието ще остане единственият ни път, ако чужденците не напуснат страната ни. Готови сме да превърнем Ливан в нов Виетнам. Не сме иранци, сирийци или палестинци. Ние сме ливански мюсюлмани, които следват учението на Корана.

На следващия ден плакати със снимки на двамата „мъченици“ шофьори на камиони бяха разлепени из южните шиитски предградия на Бейрут.

Скоро връзката с „Хизбула“ започна да става ясна: според ливанското разузнаване шофьорите самоубийци били благословени от шейх Фадлала, духовния лидер на „Хизбула“, преди да потеглят за самоубийствените си мисии. И след два дни научихме, че прехванатите съобщения са били от иранското външно министерство до Мохамед Мохташамипур, иранския посланик в Дамаск, с настояване за голяма атака срещу американците. Научихме също, че Хосеин Шейхолислам, главният ирански терорист, се бе регистрирал в хотел „Шератон“ в Дамаск. Напуснал хотела на 22-ри октомври, в дени преди нападението. Ливанските разузнавачи съобщиха, че иранското посолство в Дамаск е било евакуирано рано в неделя сутринта, малко преди атентатите.

След две седмици млада жена върху натоварено с експлозивни муле влезе в израелски преден пост в периферията на южната буферна зона и се взриви, убивайки петнайсет израелци. Малко след това плакат със снимката ѝ се появи в Бейрут, Дамаск и Техеран до тези на двамата самоубийци шофьори.

Четири бомбени атентата — срещу посолството на Съединените щати, казармата на американските морски пехотинци, френския център и инцидента с мулето — бяха достатъчно доказателство, че Съединените щати не са подготвени да се справят с тази форма на терористична война. Нито пък разузнавателната ни общност притежаваше способността да прониква във фанатични, основани на религията организации, за да осигури адекватно предупреждение на американските сили и управления по света. По

такъв начин бе невъзможно да се предприемат защитни мерки или изпреварващи действия.

Съединените щати и Франция започнаха планирано отмъщение заради атентатите с камионите, като извършиха въздушни удари срещу щаба на „Хизбула“ в Ливан, разположен в казармите на Шейх Абдула в Баалбек. Двете държави се опитаха да координират ударите си, така че да се случат едновременно на 16-ти ноември, но това не можа да се осъществи.

Французите излетяха от бойната си флотилия съгласно плана на 16-ти ноември следобед, но мисията им се провали. Разузнавателни снимки разкриха, че ударите им напълно са пропуснали казармите. Атаката на Съединените щати не се осъществи до 4-ти декември.

Джери Тътъл, командващ военноморските сили на Съединените щати в района, предпочете началото на атаката да бъде по обяд, когато слънцето грее точно отгоре и пилотите му могат да видят по-ясно местата на радарите на артилерийските позиции на сирийците, които бяха неговите цели (одобрени от СНЩ). Но поради политически причини СНЩ предпочете ранна сутрешна атака около 7,30 ч. на 4-ти декември. Или имаше объркване на разликата във времето между Вашингтон и Ливан и/или заповедта беше изкривена по дългата командна верига между Вашингтон и Тътъл, но генерал Лоусън, сега новият заместник-главнокомандващ на Европейското командване на Съединените щати, получи по телефона в 5,33 ч. сутринта на 4-ти декември заповед ударите да бъдат нанесени в 7,30 ч. сутринта.

Когато събудиха Тътъл, той вече изоставаше с пет часа от графика. Самолетите не бяха натоварени с бомби и пилотите трябваше да летят точно срещу изгряващото слънце.

Излетяха два и три самолета на военноморските сили А-6S и А-7S. Веднага след навлизането им в района на планината Шуф по посока на Баалбек започнаха да ги обстрелват с ракети земя-въздух. Бяха улучени два самолета с един убит пилот, като неговият бомбардир бе пленен от сирийците. Колкото до френските удари, от тях имаше малко полза: бяха унищожени позициите на две оръдия и повредено едно радарно място. След седмица те действаша отново.

УСИЛИЯ ЗА РАЗРЕШАВАНЕ НА КРИЗАТА

Усилията за намиране разрешение на катастрофата в Ливан продължаваха на два фронта.

Вътре в Ливан генерал Танус продължаваше героичните си усилия за изграждане на армията и осигуряване на стабилност в контролираните от правителството райони — по това време се смятаха за стабилни само части от Бейрут и хребетът на юг, който се издигаше над столицата. Същевременно посланик Бартоломю работеше с лидерите на фракциите за постигане на споразумение за разделяне на властта, което да бъде приемливо за президента Джемайел и всички останали страни.

Извън Ливан новият специален пратеник на президента Рейгън посланик Доналд Ръмсфелд посещаваше лидерите на умерените арабски държави в югозападна Азия, търсейки едновременно подкрепа и предложения, които можеха да доведат до мир в Ливан. Той посещаваше поне един път месечно Сирия, Йордания, Саудитска Арабия, Египет, Обединените арабски емирства, Оман, Кувейт, Катар, Алжир, Мароко, Тунис и дори Ирак (Съединените щати подкрепяха Ирак в тогава продължаващата война с Иран). Тези усилия създадоха консенсус за мир сред всички, освен една държава. Беше трагично, че единственото изключение — Сирия, можеше да упражни ефективно вето. Стана очевидно, че Асад иска многонационалните сили да напуснат Бейрут, за да постигне собствените си политически цели в Ливан.

— Ливан винаги е бил част от Сирия — заяви той веднъж. — Четете Библията си.

Никога не съм виждал по-посветен на мисията си човек от посланик Ръмсфелд, но успехът просто не идваше. Съществуваха прекалено много фактори, върху които той не можеше да влияе — особено Сирия, двете или трите големи фракции, които Сирия контролираше, и подкрепяната от Иран „Хизбула“ с новата си форма на терористична война.

Времето, което прекарах с посланик Ръмсфелд, както и прекараното време с Бъд Макфарлан, се оказа много полезно за мен. То ми даде възможност да се запозная с ключовото ръководство на съвременните арабски държави и успях да използвам ефективно този опит при следващото си назначение като командир на Обединеното командване за специални операции.

Подкрепата на Съединените щати за политиката на ливанската администрация бързо се топеше както в Конгреса, така и в Пентагона.

СНЩ така и не подкрепи повторното влизане на морските пехотинци в Ливан през 1982 година. За съвета ситуацията беше патова, макар да не искаше да остане впечатлението, че изоставят съюзник с „прекратяване на действията и бягство“. По време на процеса на вземане на решение те дадоха този съвет на цивилното ръководство. И както винаги, след вземане на решението, просто козируваха и изпълняваха.

Още преди атаката срещу морските пехотинци през октомври Конгресът с голяма неохота даде разрешение за продължаване престоя на морската пехота в Бейрут за още осемнайсет месеца, но само ако администрацията не се опита да разшири ролята им, да ги предислоцира или по някакъв друг начин да промени мисията им без одобрението на Конгреса. Когато Конгресът поднови работата си през януари 1984 г., мнозинството на демократите оказва натиск за приемане на резолюция за изтегляне на морските пехотинци. Но заради нашите съюзници и собственото ни самоуважение президентът Рейгън отхвърли този курс на действие. В седмичното си радиообръщение на 4-ти февруари 1984 г. той продължи да твърди (с оптимизъм), че „усилията ни да укрепим ливанската армия се увенчават със сигурен и непрекъснат напредък“.

По същото време — януари 1984 г. — шиитските молли и Набих Бери (несъмнено подтикнати от Асад) разработиха план за постигане на разпад на ливанската армия, която сега се състоеше от 60 на сто мюсюлмани. В очите на Бери и моллите армията се използваше от Джемейел, за да държи на власт християнското малцинство. Сега те призоваха шиитите в армията да спрат да действат като пионки на християните, да хвърлят оръжие и да се приберат в казармите.

Командирът на предимно шиитската ливанска 6-та бригада, който поддържаше мира в западен Бейрут, незабавно се поддаде на призива, като изтегли войските си от града и ги върна в казармите. Мюсюлманската милиция бързо превзе освободените от тях улици. Същевременно моллите започнаха да призовават от минаретата шиитските войници да се върнат в казармите си и никога вече да не се бият за правителство, което не представлява техните интереси.

Скоро след това заместник-командирът генерал-майор Хаким премина на страната на друзката НСП в планината Шуф.

Вечерта след измяната му един батальонен командир от ливанската армия, действащ на юг от Бейрут, взе на разузнаване трима от лейтенантите си християни. Те вече не се върнаха. На другата сутрин патрулът, изпратен да открие батальонния командир, намери тримата лейтенанти с прерязани гърла — и никакъв батальонен командир; той беше дезертирал. По-късно в окопите им бяха намерени още двама войници християни също с прерязани гърла.

Същия ден шиитската милиция започна да обстрелва с картечници дома на лоялния на правителството бригаден генерал шиит Абас Хамдан. Хамдан, който беше в Министерство на отбраната, върна семейството си на безопасно място в родината на жена му Франция, но сам остана в Бейрут, докато накрая Танус го убеди да се присъедини към семейството си, защото шансовете му за оцеляване в Ливан бяха равни на нула.

Само за няколко дни подразделенията на ливанската армия, които се сражаваха толкова добре и сплотено в продължение на месеци, загубиха доверие едно към друго и започна разцепление; отделните подразделения избягаха при различни фракционни милиции. Старата „зелена линия“ на Бейрут улицата, служеща за демаркационна линия между християни и мюсюлмани — отново се превърна във фронтова линия. Убийствата отново станаха ежедневие.

В началото на февруари посолството започна да евакуира цивилните американци.

Оставаше една голяма въпросителна: какво да се прави с морските пехотинци в Бейрут? След атаката те получиха подкрепления и продължаваха да изпълняват мисията си.

Седмица след като посолството започна евакуацията си, Групата за планиране на националната сигурност, оглавявана от

вицепрезидента Джордж Буш, заключи, че е време да се изтеглят морските пехотинци. Президентът Рейгън с неохота се съгласи с препоръката.

Задачата да се информира Амин Джемайел за това решение се падна на посланик Ръмсфелд, който само преди седмица го бе уверил, че Съединените щати ще продължат да подкрепят ливанското правителство.

По-късно Ръмсфелд ми каза, че това вероятно е било най-трудното нещо, което някога е правил.

Посланик Ръмсфелд и Бартоломю съобщиха новината на Джемайел в неговия оперативен център в подземие то на президентския дворец — горните етажи отдавна бяха унищожени от артилерийски огън.

Новината поразя Джемайел. Макар да го увериха, че програмата в помощ на ливанската армия ще продължи в предвидимото бъдеще, той разбираемо се почувства „прелъстен и изоставен“ и безпомощен да предприеме каквото и да било.

По-късно не по-малко сразеният генерал Танус ми каза, опитвайки се да звучи оптимистично:

— Ще събера останките от ливанската армия и ще продължа да се бия за това, което вярвам, че е полезно за Ливан. Може да се наложи да направим някои отстъпки пред Сирия, но докато заемам този пост, ще продължа да правя всичко по силите си, за да постигна мир в Ливан.

На другия ден, докато „Ню Джърси“ стреляше с 16-инчовите си оръдия по сирийските артилерийски позиции на планината Шуф, морските пехотинци започнаха да се изтеглят на корабите си. В продължение на девет часа бронираният кораб изстреля 288 деветстотинкилограмови 16-инчови снаряда.

Последният морски пехотинец напусна плажа по обяд на 26-ти февруари. На кратка церемония за предаване на летището на ливанската армия, докато пехотинците сваляха американския флаг, командващият ливански офицер грабна знамето на страната си и го връчи на морските пехотинци.

— Добре, можете да вземете и нашия флаг — каза той. След това помоли пехотинците да го върнат с хеликоптер до Министерството на отбраната; той беше християнин и не можеше да премине през

мюсюлманските контролни пунктове. След като го оставиха, последната група пехотинци продължи към корабите.

След минути шиитската милиция „Амал“ започна да окупира техните празни позиции и да установява контрол над летището.

Сраженията между фракциите продължаваха, правейки ситуацията още по-опасна за оставащите американци. Сега единственото полубезопасно място за американците беше откъм християнската страна на „зелената линия“ в източен Бейрут. Понеже вече не можеха да пресичат линията, те бяха откъснати от летището, което означаваше, че група армейски хеликоптери трябваше да бъде изпратена в Кипър, за да превозва посланик Бартоломю и останалите военни до Кипър за осъществяване на връзка с други места.

Оставащите офицери мюсюлмани в щаба на Танус скоро се озоваха в положението на мишени на собствените си фракции. Макар повечето да заплатиха с живота си за своята лоялност, неколцина като Хаким успяха да избягат в други страни.

Когато се разпространи мълвата за прерязаните гърла, недоверието сред останалите войници нарасна още повече и само за няколко дни армията, сражавала се толкова добре, започна да се разцепва по фракционен признак.

По време на разцеплението те не се сражаваха един с друг. Просто се измъкваха с оръжията си и се връщаха в собствените си етнически анклави. Шиитите отидоха в западен Бейрут и в долината Бекаа, другите се върнаха обратно в планините, а християните — в източен Бейрут.

Загубите на 8-ма бригада бяха бързо попълнени с християни и тя продължи да държи хребета при Сук ал Гарб. Танус, нямайки друг избор, бързо реорганизира армията, за да компенсира загубите, но сега тя беше една „християнска сила“ с много по-малко възможности, оперираща главно от източен Бейрут и защитаваща християнските анклави, хребета при Сук ал Гарб, Ярзе и седалището на правителството.

Асад използва възможността да вкара редовни подразделения от сирийската армия за установяване на контрол над североизточния сектор от Ливан и всички главни пътища на север и на изток. Сега с израелците, контролиращи буферната зона на юг, всичко, което остана под контрола на ливанското правителство, беше анклавът на Бейрут, но

дори той се контролираше предимно от „Амал“, която играеше по свирката на Асад. Щом генералите му установиха контрол над всички търговски пътища — напълниха джобовете си, — Асад започна да поставя условия за реорганизация на правителството.

Разбира се, Танус трябваше да бъде сменен. Когато настъпи времето за това, той напусна командването на въоръжените сили с уважение, достойнство и гордост и тихо се върна във фабриката си за цимент в източен Бейрут. Но остана лоялен към Ливан и неговите въоръжени сили. Последното, което чух за него, е, че все още провежда офицерски курсове по тактика за напреднали в класна стая, построена в градината зад къщата му — инициатива, предприета в началните фази на преизграждането на армията с цел подобряване тактическите умения на бойните офицери от средния ешелон.

НОВА ФОРМА НА ТЕРОРИЗЪМ

Доволна от успехите си с атентатите, „Ислямски джихад“ увеличи залозите още повече с въвеждането на нова форма на тероризъм — „вземане на заложници“.

Първият американец беше взет за заложник на 10-ти февруари 1984 година. По времето на отвличането на самолета на ТУА по полет 847, четиринайсет месеца по-късно, вече бяха отвлечени седем американци. Разбира се, отвличането не е нова идея и отдавна се практикуваше в Ливан: в началото на 80-те години повече от 5 000 души от всички страни бяха отвлечени заради откуп. Но новата тактика на „Ислямски джихад“ целеше единствено политически натиск, което бе нещо много различно. Първоначалната им мотивация беше да пленят група американци, които да се използват като разменна монета пред правителството на Кувейт, след като кувейтците арестуваха седемнайсет подкрепяни от Иран терористи, отговорни за серия самоубийствени атентати през декември 1983 г. срещу шест мишени в Кувейт, при които бяха убити пет души и ранени осемдесет и шест. Един от арестуваните в Кувейт беше зет на най-страшния шиитски терорист в Ливан Имад Мугниа, известен като „полицаят“. Мугниа бе главорезът, отговорен за серията отвличания на заложници от „Ислямски джихад“.

На 10-ти февруари 1984 г., в деня преди започването на процеса срещу седемнайсетте терористи в Кувейт, бе отвлечен първият американец, Франк Реджиър, професор в Американския университет в Бейрут. Вторият беше Джереми Левин, репортер от „Кейбъл Нюз Нетуърк“, отвлечен на 7-ми март. Третият бе Уилям Бъкли, шеф на централата на ЦРУ в Бейрут, отвлечен на 16-ти март.

Тук трябва да добавя една лична забележка: съобщението, твърдящо, че Бъкли и аз сме били убити с морските пехотинци, би трябвало да послужи като предупреждение към него. Разговарях с Бъкли за неговата уязвимост веднага щом научихме за това. Въпреки че самият аз се мъчех да оцелявам от първия ден на престоя си в Ливан

и го посъветвах да се държи по същия начин, той се отнесе с пренебрежение към опасността.

— Разполагам с много добра разузнавателна мрежа — заяви ми Бъкли. — Мисля, че съм в безопасност. — Той остана в апартамента си и всеки ден отиваше на работа по един и същи маршрут. Колкото до мен, аз проверявах колата си за бомби преди да потегля, сменях по възможност маршрутите си и когато не бях в МО с Танус, се местех всяка втора или трета нощ на различни места.

Понякога лошите хора вършат добри дела. Така шиитската милиция, която не изпитваше особено приятелски чувства към нас, но още по-малко такива към „Ислямски джихад“, откри и спаси Франк Реджиър на 15-ти април 1984 година. Но местонахождението на останалите заложници остана неизвестно и изминаха десет месеца до 14-ти февруари 1985 г. до появата на втори заложник — Джереми Левин избяга от казармите на Шейх Абдула в Баалбек и успя да стигне до сирийски контролен пункт на около два километра разстояние. Той беше отведен в Дамаск и предаден на американския посланик.

През тези месеци на пленничество Мугниа от време на време принуждаваше заложниците да четат заявления с цел освобождаване на седемнайсетте терористи от затвора в Кувейт. Заявленията бяха заснети на видео и излъчвани по телевизията.

Когато това не даде резултат, Мугниа и неговите приятели терористи от „Хизбула“ отвлякоха кувейтски пътнически самолет, летящ за Иран. Това също не успя да трогне кувейтците. Отвлечането на Бъкли се превърна в основна грижа за ЦРУ. Малко след пленяването му неговите агенти или изчезнаха, или бяха убити. Разбра се, че похитителите му са го измъчвали, за да разкрие изградената от него мрежа от агенти — източник на по-голямата част от информацията ни за различните фракции в Бейрут. Смяташе се, че хората от „Джихад“ накрая са го убили. Съединените щати отново загубиха основните си източници на разузнавателна информация в Бейрут, което правеше живота на останалите там американци още по-опасен.

Напуснах Бейрут в края на май 1984 г. и се върнах в Съединените щати за назначение в Пентагона. Сбогуването с генерал Танус, посланик Бартоломю и посланик Ръмсфелд^[1] беше едно от най-тежките предизвикателства, пред които се бях изправял. Уважавах ги за неуморните им усилия да постигнат мир за Бейрут — но това просто не бе писано да се случи. Колкото до мен, не исках да заминавам. Въпреки че това беше професионално полезно преживяване и научих много неща за цял живот, то същевременно бе първото предизвикателство във военната ми кариера, с което не успях да се справя докрай.

Докато стоях на върха на хълма на хеликоптерната площадка, чакайки пристигането на един Блекхоук от Кипър, мислите и молитвите ми бяха с тези, които оставях зад себе си.

До октомври 1985 г., когато бяха освободени заложниците от отвлечения самолет на ТУА по полет 847 в Дамаск, Мугниа бе отвлякъл и държеше като заложници девет американци. Но от тях оставаха само шестима: Бил Бъкли беше мъртъв; Реджиър бе освободен от шиитската милиция; Джереми Левин избяга при сирийците. Оставащите шестима заложници живееха в плен повече от година и половина — много дълго време.

Ние отчаяно искахме да ги освободим.

Когато напуснах Бейрут, никога не си представях, че ще се върна отново. Но през септември 1985 г. се озовах с екип за специални операции в място в източно Средиземно море, готов за опит за спасяване на заложниците. Разполагахме с разузнавателна информация, че е възможно освобождаването на всички заложници. Имах заповед да организирам тяхното прибиране и тайно връщане в Съединените щати. Бяхме готови и за спасителна операция в случай, че нещо се объркаше.

Не знаехме къде ще бъде мястото на освобождаване, освен че щеше да е някъде в околностите на Американския университет в Западен Бейрут.

В полунощ на 14-ти септември 1985 г. улиците около Американския университет бяха пусти. Една кола спря, задната врата се отвори и от нея слезе мъж, облечен в анцуг. Колата бързо потегли.

Един от нашите оператори прибра мъжа, закара го до предварително определено място на плажа, изпрати нужния кодов сигнал, след което хеликоптер вдигна и двамата и ги закара до самолетоносач отвъд хоризонта. Когато хеликоптерът кацна, операторът от специалните сили обяви:

— Това е преподобният Уиър.

Преподобният Бенджамин Уиър, американски мисионер, бе държан в плен от мюсюлмански шиити в продължение на шестнайсет месеца. Нахраниха Уиър с гореща храна в адмиралската столова и после го заведоха в корабната болница, където го подложиха на пълен медицински преглед (той беше в учудващо добра форма предвид изтърпените прекеждия). Уиър остана на кораба следващите три дни, докато ние чакахме освобождаването на още заложници.

Когато го прибрахме, той носеше бележки от други заложници до семействата им и лично послание от похитителите си до президента Рейгън. Ние не се запознахме с никое от тези съобщения.

След три дни споразумението за освобождаването на останалите заложници не се осъществи и ни наредиха да върнем преподобния Уиър в Съединените щати. Преподобният Уиър, облечен в авиационен костюм, отлетя до едно друго място, където самолет С-141 го чакаше за връщането му във военновъздушната база „Андрюс“.

Няколко месеца след това разузнаването откри сградата в западен Бейрут, в която държаха заложниците, и я описа достатъчно подробно, за да можем да намерим подобна сграда в Съединените щати. Ние променихме тази сграда така, че вътрешността ѝ да прилича на другата в Бейрут и спасителен екип репетира мисията, като в западен Бейрут бе създадена инфраструктура в подкрепа на операцията.

После се случи катастрофата.

Две седмици преди планираното начало на спасителния опит „Хизбула“ разкри един от агентите с достъп до сградата; той беше изтезаван и убит. Но преди да умре, агентът издаде имената на останалите участващи агенти, които също бяха убити. Тогава предположихме, че заложниците ще бъдат разпръснати на различни места и спасителният опит бе отменен. Никога вече нямаше достатъчно надеждна разузнавателна информация в подкрепа на евентуален спасителен опит, но накрая заложниците бяха освободени.

Тъй като за щастие повечето американци не познават такова анархистично насилие, съотечествениците ми, изглежда, трудно схващаха сложните и взаимно свързани фактори, довели до фракционната война и накрая до разрушаването на Бейрут. Тази история може би ще помогне за разбирането на това:

През декември 1983 г. с приближаване на края на назначението на полковник Тим Финтел като шеф на Бюрото за военно сътрудничество, генерал Танус организира прощална церемония, включваща награждаването му с ливански медал от името на президента Джемайел.

Спорадичният артилерийски огън правеше опасно провеждането на церемонията на открито и затова Танус реши тя да се проведе в офицерския клуб на последния етаж в Министерството на отбраната с панорамен изглед към града. Бяха поканени само главните щабни офицери и бригадните командири със съпругите им, но не се очакваше жените да присъстват заради риска.

Изненадах се, когато видях, че две съпруги християнки са пренебрегнали опасността.

Не ги бях срещал никога преди, но веднага щом влязоха в стаята, те се запътиха право към мен. Без дори да се представят, едната доближи лице близо до моето:

— Защо не направите нещо за тази артилерия, която убива децата ни? — направо извика тя. — Разполагате с всички тези кораби в морето, включително със самолетносачи. Бомбардирайте диваците, които ни унищожават.

— Не можем да направим това — отговорих аз. — Хората, които стрелят и бомбардират с артилерия, също са ливански граждани. Това е ливански проблем и трябва да бъде разрешен от ливанците.

Те ме изгледаха с пламнали очи.

— Те не са ливански граждани! — заяви едната. — Те са нищо! Дори нямат душа.

— Ние учим децата си, че те се раждат с малка черна опашка — каза другата. — И че техен дълг е да ги убиват, да им свалят панталоните и да им отрежат опашката!

Раните на Ливан са дълбоки. За излизането от тази агония може да потрѣбват толкова поколения, колкото са били нужни, за да се стигне до нея.

Два дни след тази церемония Министерството на отбраната беше ударено с артилерийски бараж, който унищожил офицерския клуб.

След по-малко от две години пътувах към Сицилия, за да се справя с друг инцидент със заложници, този път на борда на кораба „Акиле Лауро“...

---

[1] Бартоломю се върна във Вашингтон, за да стане главен представител на Държавния департамент. Ръмсфелд стана министър на отбраната при президента Джордж Буш-младши. — Бел.авт. ↑

IX.

УДАРЪТ СРЕЩУ „АКИЛЕ ЛАУРО“

Карл Стайнър продължава разказа си, започнат в първата глава. Вторник е, 8-ми октомври, в базата на НАТО Сигонела в Сицилия:

— Веднага щом пристигнахме в Сигонела рано сутринта във вторник, започнахме да зареждаме самолетите с гориво, но щяхме да отлетим по-късно същия ден, тъй като трябваше да пристигнем чак на смрачаване в Кипър (Кипър щеше да ни осигури достъп до източно Средиземно море и база за превземането на кораба, ако това се окажеше възможно). Междувременно разтоварихме малката група „тюлени“ и двата бойни хеликоптера „Литъл Бърд“, които щяха да останат в Сигонела.

Това забавяне се оказа полезно, защото ми даде възможност за пръв път по време на мисията да разговарям с командирите си лице в лице. Ние бяхме долетели от три различни бази в три щата, разбрахме се по пътя по радиото и самолетите ни се приземиха един след друг. На земята, в Сигонела, свиках заседание на командирите за обсъждане на хода на операцията.

Слава Богу, имаше само три възможни сценария:

Първи сценарий: корабът остава в открито море и в околностите на Кипър. В такъв случай можехме да го стигнем оттам и нямаше да ни трябват военноморски платформи (кораби) за междинно кацане и почивка на хеликоптерите ни. От трите сценария този щеше да бъде най-удобният за нас и щеше да ни предложи най-добрите условия за успех, тъй като терористите нямаше да разполагат с убежище, като например Иран, Либия или Алжир.

Втори сценарий: корабът се намира някъде в пристанище. В такъв случай операцията ни щеше да бъде лесна или трудна в зависимост от сътрудничеството на страната домакин. Но дори страната домакин да дадеше съгласието си за нашата операция, щеше да бъде трудно да изненадаме терористите; трябваше да се съобразим с

въпроса за териториалните води и може би щеше да се наложи да си сътрудничим с местната полиция или с военни сили.

Трети сценарий: корабът плава отвъд обсега на нашите хеликоптери. В такъв случай щяха да ни трябват военноморски платформи за почивка на хеликоптерите ни след първоначалното нападение.

След конференцията запознах с тези възможности Пентагона и ЕКСАЩ. След това разговарях с американския командир в Сигонела Бил Спийърман, за да разбера дали е научил нещо полезно от някои от италианските си колеги като командира на италианската база. Разговаряхме и за подкрепата, от която можех да имам нужда след завръщането ни. Постъпвах предпазливо, но тогава бях убеден, че такава подкрепа няма да е необходима. Възнамерявахме да превземем кораб в открито море и не си представяхме, че акцията може да приключи (както и стана) обратно в Сигонела. Във всеки случай помолих Бил да се погрижи за оставащите в Сигонела хора и обещах да поддържаме връзка чрез свързочния си екип там.

Следобед вече можехме да отлетим, за да стигнем в Кипър на смрачаване.

Преди да се качим на самолета, реших да проверя чрез вицеадмирал Моро (когото адмирал Кроу беше натоварил да изработи подробностите и да го информира) какво става във Вашингтон, дали имаме разрешение за кацане в базата ни в Кипър и да го информирам за планираните ни опции по превземането на кораба. Свърших това по сателитната радиостанция, която носеше моят радиооператор (той винаги ме придружаваше).

Моро имаше три съобщения: усилията за откриване на „Акиле Лауро“ продължаваха и бе поискана помощ от израелците. Беше взето решение за превземането на кораба; скоро щях да получа „заповедта за изпълнение“. И „нашите приятели“ бяха дали съгласието си за използването на Кипър^[1]. Това се очакваше, но бе добре да чуя потвърждението.

— Отлитаме сега — съобщих му аз — и трябва да пристигнем на смрачаване. Ако корабът бъде открит днес и се окаже в обсега на хеликоптерите ни, е възможно да го превземем преди разсъмване.

— Това звучи добре — отговори той. — Ще предам.

След това реших да се свържа с офицера си за свързка в Рим. Бях щастлив да науча, че е установил контакт с посланик Раб и действа от американското посолство. Всички елементи от плана отиваха по местата си.

Качих се на самолета и полетяхме. Това включваше последователното излитане на няколко машини, което от своя страна ни позволи да кацнем последователно, за да използваме наличното място на пистата в Кипър. Там не можеха да разтоварват едновременно повече от четири самолета С-141 и два С-5.

НА БОРДА НА „АКИЛЕ ЛАУРО“

„Акиле Лауро“ беше отплавал от пристанището си в Генуа, Италия, на 3-ти октомври 1985 г. със 750 пътници на борда на седемдневен воаяж, който щеше да включва и посещение на Ашдод в Израел. Повечето моряци в екипажа от 344 души бяха италианци, а пътниците представляваха смесица от различни националности.

На сутринта на 7-ми октомври, понеделник, 193-метровият лайнер хвърли котва в пристанището на Александрия, Египет, за да свали пътниците, желаещи да разгледат пирамидите. Корабът щеше да обикаля около брега на Египет и същата вечер да се върне, за да прибере пътниците в Порт Саид, преди да продължи пътя си към Израел.

Повечето от деветдесет и седемте пътници, решили да останат на борда, бяха прекалено възрастни или немощни за уморителната разходка из развалините. Сред тях се намираше и шейсет и девет годишният Леон Клингхофър, прикован на инвалидна количка след два инсулта. Клингхофър бе придружаван от петдесет и осем годишната си съпруга Мерилин. Там имаше още десет други американци.

По време на обяда двама мъже с вид на араби нахлуха в столовата, стреляйки с автомати във въздуха. След секунди пътниците лежаха по лице на пода на столовата.

Когато чуха суматохата, вахтените офицери на мостика успяха да изпратят тревожния сигнал, че корабът е отвлечен. Това беше засеченото съобщение, получено в Гьотеборг, Швеция.

Докато всичко това се случваше, други двама терористи с вид на араби превземаха мостика на кораба. Когато капитанът на кораба Джерардо де Роза пристигна там, лидерът на терористите Маджиад Молки му заповяда да спазва радиомълчание на кораба и да се насочи към сирийското пристанище Тартус, което се намираше на 640 километра разстояние — подчертавайки това искане с откос автоматичен огън по палубата. Сирия представляваше убежище за терористите и президентът Хафез Асад имаше значително влияние над няколко терористични организации.

Терористите бяха всичко четирима — а не двайсет, както твърдеше техният лидер. Но разполагаха с предимството на шока и изненадата.

По-късно се разбра, че терористите бяха членове на ООП (Организацията за освобождение на Палестина). Първоначалният им план беше да изчакат, докато корабът влезе в израелското пристанище Ашдод, където щяха да поемат контрола над него. След това щяха да използват пътниците като заложници, преговаряйки за освобождаването на петдесет други палестински терористи, които бяха съдени, осъдени и излежаваха присъди в израелски затвори. Но нещата не се случиха според плана им. Четиримата мъже не се държаха като обикновени пътници и този факт не убягна от вниманието на един бдителен стюард на кораба, който прецени, че времето на обяда ще му даде възможност да провери заеманата от тях луксозна каюта. Но когато влезе вътре, той завари четиримата мъже да чистят автоматични оръжия. Те нямаха друг избор, освен да задействат плана си.

Когато „Акиле Лауро“ пристигна срещу пристанището Тартус във вторник следобед, Обединените военни сили за специални операции (ОВССО) още летяха към Кипър. Въпреки че самолети от VI американски флот кръстосваха източно Средиземно море в търсене на кораба, никой освен неколцина на борда му нямаше представа къде се намира той, докато терористите не обявиха присъствието си близо до Тартус, където предадоха по радиото искане за освобождаването на петдесетте палестински терористи. Те се надяваха, че сирийският президент Хафез Асад ще им осигури убежище и платформа за преговори. Надеждата им не се оправда.

Въпреки че президентът Хафез Асад оставаше приятелски настроен към терористите, той не беше в добри отношения по това време с терористите на Ясер Арафат от Организацията за освобождение на Палестина. Асад се бе скарал с Арафат и тъй като дотогава беше идентифицирал похитителите на „Акиле Лауро“ като членове на ООП, той видя възможност да подлее вода на шефа им.

Използвайки тази възможност, Асад отказа да им даде убежище.

Сега терористите се намираха в отчаяна ситуация, защото знаеха, че вече нямат подкрепа и стават все по-уязвими за атака. За да я

предотвратят, те подредиха два̀сет заложници в кръг на откритата горна палуба, за да се виждат добре от въздуха. Един от два̀сетте заложници беше Леон Клигхофър. Количката му попречи да изкачи стълбата и да се присъедини към останалите.

— Терористите ми заповядаха да го оставя — събщи по-късно жена му Мерилин. — Молих ги да остана с него. Но те допряха автомат до главата ми и ми заповядаха да се кача по стълбата. Това беше последният път, когато видях съпруга си.

След това Маджиад Молки излъчи заплахи по радиото. Пътниците щяха да бъдат убити, ако той не видеше признаци за изпълнение на исканията си до 15,00 ч. следобед.

В три часа Молки отиде до мястото, където бе оставен Леон Клигхофър, придвижи го до парапета на десния борд и го простреля в главата и гърдите. Заповяда на двама от екипажа на кораба да изхвърлят тялото през борда.

После нареди на капитан Де Роза да събщи тази информация в Тартус.

Съобщението сигурно е било чуто от израелците, защото по-късно ме информираха, че имаме основания да вярваме в смъртта на един от пътниците, макар по това време похитителите да твърдяха, че всички заложници са живи.

Похитителите избраха друга жертва — Милдред Хоудс.

Въпреки продължаващите настоявания на Маджиад Молки за действия от страна на Тартус сирийците продължаваха да шикалкавят.

По това време ръководството на ООП осъзна, че нещата излизат извън контрол и е време да ги поеме в свои ръце. Използвайки кодовото име „Абу Халед“, Абу Абас, който беше един от главните помощници на Ясер Арафат и член на неговия изпълнителен съвет, излъчи съобщение по една арабска радиостанция, заповядвайки на терористите да се върнат в Порт Саид, без да навредят на заложниците.

„Акиле Лауро“ отплава от околностите на Тартус някъде около 16,30 или 17,00 ч., за да използва настъпващата тъмнина. Корабът отново потъна в радиомълчание.

Когато „Акиле Лауро“ за пръв път наруши радиомълчанието близо до Тартус, ОВССО се намираха по средата на полета си за Кипър и аз бях информиран от вицеадмирал Моро от Пентагона за прехванатите съобщения между терористите и пристанищните власти в Тартус. Същевременно офицерът ни за свръзка в Рим ме осведомяваше за развитието на събитията в италианското правителство.

Научих, че посланик Раб се е срещнал с италианския министър-председател Кракси, с външния министър Андреоти и с военния министър Спадолини, за да обясни, че президентът Рейгън е доволен от сътрудничеството на италианското правителство по време на кризата със заложниците, но американското правителство е научило със сигурност, че един американски гражданин е убит и други са били заплашвани, а това е „несъстоятелно“. Раб заявил по-нататък, че правителството на Съединените щати няма да води преговори с терористите и е решило да опита военна спасителна операция по някое време в сряда през нощта.

„Акиле Лауро“ отново изчезна и самолетите на VI американски флот отново го изгубиха.

КИПЪР

Падането на мрака означаваше и че настъпва определеното време за кацане на ОВССО в Кипър. Моментално се задействахме.

Въз основа на предположение на разузнаването, че „Акиле Лауро“ може да не се насочва към Египет, а към пристанището Ларнака в Кипър, което се намираще наблизко, ние тайно разположихме силите си за атака в случай, че корабът се появи.

Но нещата не се развиха по този начин.

На разсъмване на 9-ти октомври, сряда, израелски патрулен катер забелязал „Акиле Лауро“ да се насочва на юг към Египет близо до израелско-ливанската граница.

Въпреки това корабът се намирал все още в международни води и далеч от Египет. По-рано ние поискахме два военноморски кораба от Европейското командване на Съединените щати (ЕКСАЩ) като платформи, от които да излитат хеликоптерите ни. Междувременно три военноморски кораба на Съединените щати пристигнаха в района на „Акиле Лауро“ и го следваха отвъд хоризонта. Вече имаше готови планове за разполагане на нападателни сили на „тюлените“ на борда на двете американски платформи. Планът беше да се превземе корабът малко след мръкване, в 21,00 ч. сряда вечерта.

Обратно в Кипър малко след разсъмване, разглеждах последните подробности по нападението с командирите си, когато един хеликоптер се приземи точно пред хангара ни. Полковник Лу веднага възкликна:

— Това не е един от нашите; те всички се завърнаха преди разсъмване. — Хеликоптерите на Лу извършиха пробни полети след проверката, последвала разтоварването.

Тогава заповядах:

— Сержант, разбери кой е това. Никой наоколо не притежава хеликоптер с такъв звук.

Сержантът изскочи навън и бързо се върна.

— Сър — докладва той, — имаме двама гости. — Зад него стояха двама италиански офицери, подполковник и майор, в авиационни комбинезони и с екипировка и оръжие на командоси.

— Какво сте намислили вие двамата? — попитах ги аз.

— Тук сме, за да превземем кораба — отговори подполковникът.

— Сигурно се шегувате — не повярвах на ушите си. — Къде са останалите от отряда ви?

— Добре, по пътя имахме малко проблеми с поддръжката — отговори той — част от отряда ми остана на островите по средата между базата ни и острова тук, но ще пристигнат малко по-късно.

Знаейки, че каквито и сили да успееше да събере той, те щяха да бъдат напълно неадекватни и необучени за превземането на кораб, казах:

— Не можем да чакаме, защото времето ни притиска.

— Аз имам план на кораба — предложи помощта си той, — ако това може да помогне с нещо.

Как нямаше да помогне! Боже! Това беше добра новина. До момента нямаше ясна представа за плана на „Акиле Лауро“.

За тази операция бяхме екипирали планове, използвайки други кораби като модели, но се налагаше да правим предположения къде точно се намират кулите, антените, мачтите и командният мостик на „Акиле Лауро“. Въпреки че разполагахме с най-добрите пилоти на света, използването на хеликоптери през нощта за нападение срещу кораб е рискована работа, защото стрелците трябва да се спуснат на точно определени места — и всичко се върши с помощта на очила за нощно виждане — на кораб, който сигурно ще бъде затъмнен.

— Ще ви предложа нещо — заявих аз. — Вие ще ни дадете този план, а ние ще ви вземем с нас на операцията, но ще ви държим далеч от опасността. Ще превземем вашия кораб и ще ви го предадем. Никой няма да узнае, че не сте го извършили вие... освен ако сами не им го кажете. Заслугата ще бъде изцяло ваша.

Той не беше на себе си от радост, смятайки, че е сключил най-доброто споразумение в живота си, и бързо ми връчи плана. Но това, което не знаеше, бе, че ако капитан Де Роза и офицерите му бъдат убити по време на нападението, може да се наложи той да управлява кораба... Не можеше да го оставим просто да пътува неуправляем. Разбира се, нямаше да се стигне дотам, защото щяхме да му дадем назаем обучен навигатор на кораби. Да, сред нашите „тюлени“ имаше хора, обучени за това.

Планът представляваше истински Божи дар. Той беше с размери около метър и двайсет на два метра и четиридесет и показваше подробно разположението на всички структури на кораба, които можеха да ни причинят проблеми в тъмнината. За един час с негова помощ всичките ни атакуващи сили успяха да подготвят плановете си и да инструктират войниците.

КАЙРО

В Кайро египетският външен министър Абдел Мегид молеше за съвет посланиците на различните замесени страни: кое ще е най-добре — воденето на преговори или отказ да се преговаря? Междувременно Ясер Арафат изпрати Абу Абас в Кайро, за да се справи с похитителите.

Ясер Арафат вече поддържаше работни отношения с италианския министър-председател, както и с египетското правителство. В онези дни лидерът на ООП беше сключил няколко споразумения „под масата“ — особено с правителства, чиито страни се намираха в така наречения регион на влияние на ООП. Тези правителства се страхуваха, че ООП може да ги свали от власт, ако не сътрудничат. Споразуменията позволяваха на ООП да функционира в тези страни.

До сряда сутринта Арафат заяви, че контролира ситуацията.

— Успяхме да върнем кораба в морето до Египет — обяви той. — Мога да ви разкрия, че до голяма степен сме уверени в положителния изход на инцидента.

Нито египтяните, нито италианците изгаряха от желание да преследват терористите след пристигането им в Египет. Поради различни дипломатически и вътрешни политически причини те се надяваха, че терористите на „Акиле Лауро“ просто ще изчезнат и целият инцидент ще бъде забравен.

Колкото до Съединените щати, това не можеше да бъде приемливо разрешение. За Съединените щати, както и за Израел, терористичната атака не се различаваше от всяка друга военна атака. Тя не можеше да бъде посрещната с успокояване на ситуацията. Единственият възможен отговор беше военен.

Строго погледнато, и двете позиции не бяха неразумни, имайки предвид нуждите и основанията на всяка от страните. Но компромисът и ухажването не са мъдър дългосрочен подход към тероризма.

Късно следобед в сряда течеше подготовката за разполагането на нападателната сила от военноморски „тюлени“ на борда на

военноморски кораб извън полезрението на „Акиле Лауро“. Четиримата терористи не бяха достатъчни за охрана на заложниците, контрол над екипажа и командния мостик, както и за наблюдение на целия кораб. Съществуваше голяма вероятност „тюлените“ да стигнат кораба, без да бъдат забелязани от терористите. С настъпването на нощта щяха да нанесат удара си. Веднъж на борда, те не се съмняваха в изхода на акцията.

Докато спасителната сила се подготвяше за удара си, в Кайро се случваха събития, които щяха да направят атаката излишна.

Вечерта египетското правителство обяви:

— В 16,20 ч. похитителите, четирима на брой, се съгласиха да се предадат без предварителни условия. Те се предадоха в 17,00 часа.

Скоро заявлението беше разширено от египетския външен министър:

— Четиримата похитители слязоха от кораба и в момента напускат Египет. — В тези съобщения имаше подтекст: никакви вреди не са нанесени на никой от пътниците. До този момент убийството на Леон Клингхофър беше прикривано въз основа на заявленията, които капитан Де Роза бе принуден да направи по радиото, докато корабът приближаваше Египет.

— Аз съм капитанът — каза той. — Говоря от каютата си и всички (на борда) са в добро здраве.

Оказа се, че всички тези заявления са фалшиви. Първо, египетското правителство се съгласи да изпълни поставените от терористите условия. То обеща на терористите безпрепятствено напускане на Египет. Второ, похитителите все още не напуснаха Египет и нямаше да го направят до следващия ден. И последно, терористите наистина бяха изцапали ръцете си кръв.

Още преди изясняването на тези факти администрацията на Рейгън беше бясна. Според тях сделката бе отвратителна. Не е приемливо терористи да вземат американци за заложници и всичко да им се размине. По думите на говорителя на Белия дом Лари Спийкс:

— Ние смятаме, че отговорните за това трябва да бъдат преследвани с всички възможни средства.

В сряда вечерта, след като терористите напуснаха кораба, истината за убийството на Клингхофър излезе наяве, когато смутеният капитан Де Роза съобщи на Мерилин Клингхофър, че съпругът ѝ е застрелян и тялото му изхвърлено зад борда. Паянтовата фасада на египетската и италианската измама започна да се руши.

Когато Николас Велиотес, американският посланик в Египет, научи за убийството, той незабавно се свърза с Мегид, настоявайки „да започнат съдебно преследване срещу тези кучи синове“.

Мегид увърташе, твърдейки отново, че терористите вече са напуснали страната, което бе потвърдено на следващия ден от президента Хосни Мубарак.

— Терористите вече са напуснали Египет — обяви той. — Не знам къде са отишли, но предполагам, че в са Тунис.

— Когато приехме капитулацията на похитителите — продължи той, — ние нямахме тази информация. Тази информация се появи пет часа след капитулацията. Междувременно похитителите вече бяха напуснали страната.

Това беше лъжа. Терористите всъщност бяха в един самолет на „Иджипт Еър“, „Боинг“–737 във военновъздушната база Ал Маза близо до Кайро и чакаха някоя страна да се съгласи да ги приеме. Никой не ги искаше.

Но американското разузнаване си вършеше работата и разполагаше с номера на опашката на самолета — 2843.

Късно вечерта на 9-ти октомври вицеадмирал Моро ме информира, че терористите са се предали и са напуснали „Акиле Лауро“. Това означава отпадане на необходимостта от атака на кораба, заключи той, и аз можех да започна обратното изпращане на хората си по техните бази.

Малко след това заповядах на капитан Боб да се подготви за ново разгръщане на силите. Междувременно нашите самолети, които бяха останали в базите след пристигането ни, започнаха да кацат в Кипър и от 22,00 ч. насетне ние предприехме поэтапно изпращане на силите обратно в техните бази.

Стандартната оперативна процедура беше силите да се разгръщат и предислоцират като готови за бой подразделения (сили за

реагиране) в случай на възникване на необходимост от услугите ни, докато сме на път. Всички самолети спряха в Сигонела за презареждане и след това продължиха по обратния път към Щатите.

На разсъмване в четвъртък в Кипър само три самолета бяха отлетели — един С-5 и два С-141. С-5, натоварен с хеликоптери УН-60 „Блекхоук“, получи лош теч в хидравличната система от скъсан маркуч. Той не можеше да прибере главния си колесник и губеше голямо количество гориво.

Проблемът не беше в самия теч, а в продължаващото присъствие на самолета в базата на „нашите приятели“ посред бял ден, откъдето можеше да бъде забелязан от съветските сателити. Двама полковници на нашите домакини вече нервничеха. Те можеха да приемат два самолета С-141, но С-5 щеше да привлече твърде много внимание и да причини политически проблеми. Искаха самолетът да отлети.

Ситуацията беше деликатна.

Единственото, което можах да измисля, бе да огледам лично повредата, за да видя дали мога да помогна с нещо. Покатерих се върху колесника на С-5, за да огледам добре скъсания маркуч и веднага щом го видях, се сетих, че „лекарите“ разполагаха с хирургически тръби, които можеха да свършат работа. И наистина, те имаха маркуч, който изглеждаше със същия диаметър, и пилотът, опитен и по-възрастен подполковник от запаса на военновъздушните сили, се съгласи да пилотира самолета, ако успеем да спрем теча.

Пилотът изключи двигателите, за да намали налягането в хидравличната система. След това той, един механик и аз се покатерихме отново върху колесника и целите оплескани с хидравлична течност, ремонтирахме маркуча достатъчно добре, за да може самолетът да лети със спуснат колесник.

Самолетът отлетя точно на разсъмване и до Сигонела, където бе ремонтиран, летя на малка височина.

ВАШИНГТОН

Целия ден в четвъртък похитителите останаха във военновъздушната база североизточно от Кайро, но сега вече имаха къде да отидат. Щяха да ги откарат в Тунис (новото местоположение на щаба на ООП след изгонването ѝ от Бейрут от израелците).

Докато тази драма се разиграваше в Кайро, няколко членове на Съвета за национална сигурност във Вашингтон предложиха гениална идея. Те бяха научили от разузнавателни източници, че самолетът на египетските въздушни линии още е на земята. Защо да не използват самолети от самолетоносача „Саратога“, който се намираше наблизко в Средиземно море, за да принудят египетския самолет да кацне на някое приятелско летище и да задържат терористите под американска опека?

След известно обсъждане базата на НАТО в Сигонела бе избрана като приятелското място, което можеше да причини най-малко потенциални проблеми. Сицилия беше италианска, както и „Акиле Лауро“. След допълнително обсъждане бе решено, че прехващането на граждански самолет е наистина физически възможно. Те се свързаха с президента и Рейгън даде съгласието си.

Аз все още се намирах на земята в Кипър с двата си самолета С-141, очаквайки падането на мрака, за да мога да отлетя за вкъщи. С мен бяха бойният ми щаб, комуникациите ми (включително способността ми да прехващам нискочестотни съобщения) и медицинският ми екип, както и капитан Боб и два взвода от неговите „тюлени“ — моят екип за реагиране в случай, че нещо непредвидено се случи по пътя.

Точно щях да дам разрешение за излитане самолета на Боб С-141, когато ми се обади вицеадмирал Моро, който ме осведоми за плана — одобрен по принцип от президента Рейгън — за пленяването на терористите, ако отлетят от Египет за Тунис.

— Изтребители F-14 от „Саратога“ ще прехванат египетския пътнически самолет и ще го принудят да кацне в Сигонела. Ти ще последваш самолета в Сигонела, ще плениш терористите и ще отлетиш обратно с окованите във вериги терористи за Съединените щати, за да

бъдат изправени пред съд. Чакай заповед за тръгване, за да се свържеш с изстребителите F-14, които ще осъществяват прехващането. — И после като заключение: — Италианското правителство даде одобрението си за всичко това — както за кацането, така и за пленяването на терористите.

Последното се оказа прекалено оптимистично. В този момент италианското правителство нямаше никаква представа, че ще предприемем нещо подобно, и е съмнително дали щяхме да получим тяхното одобрение, ако знаеха. Грешката беше направена някъде по свързочната верига. Но както се оказа, тази грешка бе добре дошла, тъй като ни даде възможност да пленим терористите, които отвлякоха кораба и убиха Леон Клингхофър.

След разговора ми с Арт Моро отидох да инструктирам Боб и неговите хора. Първото нещо, което забелязах, беше разочарованието по лицата им — разочарованието, че им се изплъзна възможността да атакуват кораба и да се справят както подобава с престъпниците, убили брутално един американец. Но веднага щом стигнах до онази част на инструкциите, с която им съобщавах, че разполагаме с друга възможност за пленяване на терористите, неколцина от „тюлените“ започнаха да се насилват да повърнат приспивателните хапчета, които бяха погълнали, за да могат да спят по време на полета до вкъщи. Те бяха готови за новата мисия.

ПРЕХВАЩАНЕТО

От щаба на VI флот се обадиха спешно на вицеадмирал Дейв Джеремая на самолетоносача „Саратога“. Корабът трябваше да промени курса си и да се подготви за изпращане на своя така наречен „БВП по тревога“ (бойният въздушен патрул се състоеше от два изстребителя прехващачи F-14 „Томкет“ и един радарен самолет E-2C „Хоукай“, който насочваше изстребителите). Въпреки че капитанът на „Саратога“ нямаше представа какво става или защо променят курса, той усети спешността в искането на VI флот и изпрати БВП по тревога.

В 19,10 ч. местно време един F-14 излетя, последван скоро от радарен самолет E-2C. След секунди дойде заповедта за мисията: „Да се прехване и отклони към Сигонела, Италия, пътнически самолет «Боинг»-737 с похитителите от «Акиле Лауро» на борда, пътуващ сега от Кайро за Тунис.“ Излетяха още изстребители F-14. Накрая шест от тях (подкрепени със самолети цистерни), заградиха въздушното пространство над Средиземно море между остров Крит и Египет.

Докато се подготвях да излетя от Кипър с двата си самолета C-141 малко след излитането на изстребителите F-14, отново се получи повреда: пилотът ми съобщи, че един от двигателите на самолета ми не иска да запали. Той каза, че вероятно се касае за проблем в „свещите на двигателя“.

— Колко свещи има в един двигател? — попитах механика (с нас на специалните мисии винаги имаше механик като част от екипа). — И колко са необходими, за да се запали двигателят?

— Те са шест на двигател — отговори той, — но е достатъчна само една изправна, за да се запали двигателят.

— Тогава защо не вземем една или две от здравия двигател и да ги поставим в другия, за да го запалим? — попитах аз.

— Можем да опитаме — съгласи се той.

След това четирима или петима от нас слязохме от самолета, за да помогнем на механика, като свалихме капаците на двигателя, докато той прехвърляше „свещите“. Тази операция ни отне около половин час.

Сега двигателят беше готов да запали. Но понеже предишните опити го бяха „напълнили“ с гориво, механикът се тревожеше заради опасността от пожар.

— Нека свалим всички от самолета — предложи той, — за да сме готови за пожара, ако избухне.

Всички бързо слязоха на пистата и механикът даде сигнал на пилота. Той запали трите здрави двигателя, след което опита да включи повредения. Нищо не се случи в продължение на около трийсет секунди, след което се появи малко дим и внезапно изхвърча дълъг пламък чак до опашката на самолета — или поне така изглеждаше. Пилотът се усмихна и ни даде знак с вдигнат нагоре палец, след което бързо се качихме отново в самолета.

След излитането продължихме да поддържаме радиовръзка с радарния самолет Е-2С, за да не попречим на операцията по прехващането. Полетът от Кипър до Сигонела продължи около три или четири часа.

В Съединените щати в 16,37 ч. вашингтонско време президентът Рейгън нареди на министъра на отбраната Уайнбъргър да прехване самолета с похитителите.

Ръководство на националното командване се състои от двама души — президентът и министърът на отбраната, който е втори след президента в контрола над въоръжените сили. Това означава, че заповедите минават през министъра на отбраната по цялата верига надолу до VI флот например.

Уайнбъргър се обади в Пентагона и нареди на председателя на СНО да действа.

Радарният самолет Е-2С търсеше египетския „Боинг“–737. Когато откриеше подобни самолети по маршрута Кайро-Тунис, изтребителите F-14 трябваше да проверят номерата на опашките им. И

около полунощ те започнаха да проверяват засечените от радара вероятни мишени.

Първите два затъмнени самолета се оказаха американски транспортни самолети С-141 — нашият екип на път за Сигонела.

След още два опита изстребителите F-14 прехванаха мишената си — с номер на опашката 2843. И сега два F-14 с изгасени светлини полетяха до крилата на пътническия самолет. Екипажът и пътниците в него нямаха представа, че са ескортирани от изстребителите на Съединените щати.

Тази формация летеше на запад. Всичко беше наред. Засега тази посока устройваше американците.

В същото време Държавният департамент поиска от правителството на Тунис да откаже на египтяните разрешение за кацане и то се съгласи. Когато египтяните поискаха разрешение от Атина, отново получиха отрицателен отговор. Единственият им изход бе да се върнат в Кайро и кулата в Кайро трябваше да се съгласи с искането им.

В този момент египетските пилоти получиха изненадващо съобщение по радиото от E-2C „Хоукай“:

— 2843, тук е „Тайгъртейл“ 603. Край.

Египтяните не отговориха. „Хоукай“ повтори:

— 2843. „Тайгъртейл“ 603.

Трябваше да повторят четири пъти, преди египтяните да съберат кураж за отговор.

— „Тайгъртейл“ 603. „Иджипт Еър“ 2843. Продължавайте.

— „Иджипт Еър“ 2843. „Тайгъртейл“ 603. Знайте, че сте ескортирани от два F-14. Ще кацнете незабавно... незабавно... в Сигонела, Сицилия. Край.

Египтяните сигурно са си мислили „Това не може да бъде“.

— Повторете отново. Кой се обажда?

— Роджър. Това е „Тайгъртейл“ 603. Нареждам ви да кацнете незабавно, да се насочите незабавно към Сигонела, Сицилия. Ескортирани сте от два изстребителя прехващачи. Вектор 280 за Сигонела, Сицилия. Край.

— Повторете отново — настояха египтяните.

E-2C повтори:

— Трябва веднага да завиете по вектор 280. Насочете се веднага по 280.

Египтяните нямаха избор.

— Завиваме надясно по 280.

Дотогава F-14 бяха запалили светлините си и египтяните осъзнаха, че се намират само на няколко стъпки от ръба на крилата им.

— Прекалено близо сте. Изпълнявам заповедите ви. Не летете толкова близо. Моля.

— О'кей, ще се отдръпнем малко — отговори „Хоукай“ (в действителност той се намираше на 160 километра разстояние. И F-14 малко се отдръпнаха. И без това беше време за смяна, тъй като обсегът на летенето на F-14 не бе достатъчен за ескортиране на „Боинг“-737 по целия път до Сигонела. Скоро тези F-14 бяха сменени с три други, които щяха да отвеждат египетския самолет до Сицилия.

В Сигонела Бил Спиърман се намираше в офиса си по спортни шорти. Играеше тенис на маса, когато му съобщиха, че трябва да говоря с него.

— Бил, самолетът идва — съобщих му аз. — Ти си единственият човек, който трябва да знае и трябва да го организираш. Идваме при теб с един египетски „Боинг“-737 с терористите на борда, последван веднага от моите два C-141. Събери хората ми, които оставих там, и им кажи, че искам „Боинг“-737 да освободи пистата за кацане веднага, защото ще се приземя без светлини секунди след него. Кажи им да блокират и задържат „Боинг“-737 и да не пускат никой нито да слиза, нито да се качва. Когато пристигна, ще поема нещата в свои ръце. И, Бил, искам да се увериш, че имаме разрешение за кацане и че италианците няма да се опитат да ни спрат.

След това Спиърман отиде да говори с командира на италианската база полковник Аникиаричи. Така се случи, че това беше последният работен ден на Аникиаричи. На другия ден много важни италиански клечки щяха да присъстват на церемонията по предаването на командването му, включително един генерал с три звезди. Аникиаричи не бе особено щастлив от прощалния подарък, който му натрапихме, но бързо осъзна, че приятелят му Бил Спиърман се намира в не по-малко неведение от самия него.

— Бил, ако беше в униформа, щях да разбера, че си знаел за това през цялото време — заяви му Аникиаричи, когато научи за египетския самолет, — но тъй като си по шорти, приемам, че и ти не си знаел нищо по въпроса.

Около полунощ от Белия дом позвъниха на италианския министър-председател Кракси, за да го информират, по неговите собствени думи, „че военен самолет на Съединените щати е прехванал египетски пътнически самолет, за който американското правителство смята с голяма степен на сигурност, че превозва четиримата палестинци, отговорни за отвличането на «Акиле Лауро». Президентът на Съединените щати поиска от италианското правителство съгласието му за кацането на гражданския египетски самолет и военните американски самолети в Сигонела.“ От Белия дом се надяваха, че италианците няма да искат похитителите и ще се отърват от тях, като се съгласят да оставят американците да ги вземат.

В действителност цялата ситуация хич не се хареса на Кракси. Той искаше тази история с терористите да се развива колкото е възможно по-далеч от Италия.

Кракси не знаеше как да постъпи. Затова реши да рискува. На египетския пътнически самолет „Боинг“–737 щеше да бъде разрешено да кацне в базата Сигонела.

Малко след полунощ моят пилот ме информира, че нещата продължават да се развиват по план и ще кацнем в Сигонела след около час.

Обадих се в Пентагона, за да предам последната информация и да се уверя, че мисията ми се състои в сваляне на терористите от самолета, оковаването им във вериги и транспортирането им със самолет до Щатите, за да бъдат изправени пред съда. (Така и не успях да разбера съвсем заповедта „доведи ги оковани във вериги“. Първо на първо, не разполагах с никакви вериги, освен „вериги за закрепване на багажа“ в С–141 и вече бях решил да кача терористите на самолета с капитан Боб и неговите два взвода „тюлени“. Не успях да измисля нищо по-сигурно от това.)

Но това време председателят на съвета и началник-щабове се бяха събрали в малка стая за конференции в Националния военен команден център (НВКЦ) в Пентагона и слушаха съобщенията ми по радиостанцията. Вицеадмирал Моро отговори на повикването ми.

— След час трябва да сме на земята в Сигонела — съобщих му аз. — Отделението „тюлени“, което оставих в Сигонела, ще подготви клопката и ще задържи самолета, докато пристигна.

— Мисията ти остава същата — отговори Моро. — И италианското правителство е съгласно да вземеш терористите.

— Роджър — казах аз, — тогава не трябва да оставаме дълго на земята. Смятам всички да се махнем оттам преди разсъмване.

Съгласието на Кракси фактически не променяше особено нещата, тъй като само можеше да послужи по-късно за официални цели. Адмирал Кроу вече беше заповядал на Джеремая да докара „Иджипт Еър“ 2842 в Сигонела, независимо дали това се харесваше на италианците или не.

Във всеки случай съгласието на Кракси не стигна до контролната кула на летището в Сигонела, която не искаше да участва в случващото се. Те отказаха разрешение за кацане на F-14 и ги насочиха към едно гражданско летище наблизо.

Командирът на ескадрилата военноморски изстребители опита още веднъж и нареди на египтяните да го последват — независимо дали щеше да получи или не разрешение за кацане. Те започнаха заедно спускане към Сигонела. Отговорът на контролната кула отново беше „не“.

В този момент командирът използва стария пилотски трик. Той превключи радиото си на спешна вълна, обяви свършване на горивото (макар да имаше достатъчно останало гориво) и насочи египетския пътнически самолет за заход към летището. Бедата беше, че египтяните захождаха прекалено ниско.

Командирът нареди на египтяните да прекратят захода си и те изпълниха нареждането. След това закръжи наоколо, за да опита отново.

В кулата на Сигонела един военноморски лейтенант изблъска италианския контролор, взе микрофона и даде разрешение за кацане на египтяните.

Щом египетският самолет се озова в безопасност на пистата, F-14 го заснеха от въздуха и се насочиха обратно към самолетоносача, изпълнили своята част от операцията.

Моят екип пое нещата оттук.

СИГОНЕЛА

Докато египетският самолет се движеше надолу по главната писта до мястото за паркиране в края ѝ, където му наредиха да спре, останалите в Сигонела „тюлени“ побързаха да го посрещнат с камионите си и да организират охранителен периметър около него.

Скоро след това двата ми самолета С-141 кацнаха с угасени светлини и спряха на активната писта, освободена от египетския самолет. След секунди хората от самолетите С-141 се присъединиха към „тюлените“, обградили „Иджипт Еър“ 2843.

По пътя към Сигонела поддържахме постоянна връзка с капитан Боб, планирайки и координирайки задачите на „тюлените“ му за охраната на египетския самолет и установяване контрол над терористите.

Единият от командирите на двата взвода, лейтенант Бо, трябваше да подреди нападателяния си екип на пистата зад „Боинг“-737 и да бъде готов за атака срещу самолета при заповед в случай на необходимост от превземането му.

Лейтенант Ранди трябваше да установи охранителен периметър около самолета, но извън зоната, осигурена вече от останалия в Сигонела екип.

Освен това Боб разположи снайперите си на огневи позиции, откъдето можеха да виждат какво се случва в самолета.

Около 2,00 ч. сутринта в петък, 11-ти октомври, двамата с Боб установихме командния си пост под опашката на самолета. Когато поглеждах нагоре, виждах светлините вътре и как двама души се разхождаха из салона.

Ние с Боб отидохме до носа на самолета и се включихме във вътрешната му телефонна уредба. Аз се представих и попитах пилота кои са пътниците на борда. Той не отговори.

— Ако не сътрудничите, ще разберем по един или друг начин — казах му аз.

Това го накара да отговори:

— На борда е екипажът ми и един посланик — отговори пилотът, оставяйки открита възможността за наличието на още хора в самолета.

— Тогава слез долу — наредих му аз. — И доведи посланика със себе си.

Преди да отворят вратата, Боб ми каза, че неговите снайперисти съобщават за въоръжени мъже в униформи.

— Не се изпотявай, шефе — успокои ме той, — те ги държат на мушките си.

Вратата се отвори и пилотът, следван от посланика, слязоха по стълбата. И двамата бяха нервни, особено посланикът. Станаха още по-нервни, когато видяха стрелците „тюлени“ в черни бойни униформи и с бойната им екипировка.

Изпитвах силно подозрение към посланика. Макар да беше облечен в костюм, прецених, че е старши офицер, вероятно от египетската разузнавателна служба, изпратен за осигуряване гладкото предаване на терористите в Тунис.

Когато се срещнах с него, посланикът извади истински на вид дипломатически паспорт и писмо, в което се твърдеше, че е упълномощен представител на египетското правителство.

— Заповедите ми са да сваля терористите от самолета и да ги изпратя със самолет в Съединените щати, за да бъдат изправени пред съд за убийството на Леон Клингхофър — казах му аз.

Това, изглежда, го изнерви още повече и той попита дали някой имаше аспирин.

— Ще намерим — отговорих аз.

Във въздуха на път за Сигонела бях почувствал, че започва да ме боли глава. Вече беше 11-ти октомври и никой от нас не бе спал повече от два часа от 7-ми октомври насам. Когато помолих доктора на екипа ни за два аспирин, Даръл ми пхна в джоба цяла шепа.

Дадох на посланика около половината аспирина и той веднага глътна няколко от тях. После помоли за цигара и един от моите радиооператори удовлетвори и тази негова молба. В този момент посланикът пожела спешно да се обади по телефона. Казах му, че ще го придружим до оперативната база (оперативния център на Бил Спиърман) и ще му помогнем за обаждането.

Докато го придружаваха до оперативния център, аз изпратих един от разузнавателните си офицери с още двама души, за да

подслушват телефона. Щяха да останат там колкото е необходимо и да ме информират за чутото.

Оказа се, че човекът, с когото той искаше толкова спешно да разговаря, е Абдел Мегид, египетският външен министър, на когото описа ужасната ситуация, в която се намираше, и когото попита какво да прави.

— Ще трябва да се ориентираш сам в обстановката — каза му Мегид, — докато се вземе решение какво да се прави.

През по-голямата част от деня той остана на телефона, разговаряйки с различни хора в Египет — оставайки много загрижен поради несигурността на положението, в което се намираше. Но се тревожеше още повече за последиците, които можеха да предизвикат високопоставените пътници в самолета (които не бяха идентифицирани до момента, но бе ясно, че не говори за терористите).

Предадох ми разузнавателната информация от неговите разговори и по-късно тя се оказа много полезна.

След като свалихме от самолета пилота и посланика, аз реших лично да се кача на борда, придружен от командира на „тюлените“ лейтенант Пат, и да видя хората в него.

Вътре самолетът бе оборудван със салон за важни пътници и три „работни маси“. На едната маса в далечния край на самолета седяха четиримата терористи без оръжие и лесни за разпознаване. Трима от тях изглеждаха двайсетинагодишни, а четвъртият — малко по-млад. До тях около друга маса седяха осем до десет членове на египетската антитерористична сила („Сила 777“), всичките униформени и въоръжени с автоматични пистолети. На друга маса отдясно седяха двама мъже в цивилни дрехи — очевидно големи клечки. Единият приличаше на външен вид на арабин и изглеждаше доста нахакан. Другият бе по-млад, червенокос и луничав и не приличаше на никоя етническа група в района, която познавах. Там бяха и вторият пилот, щурманът и около четирима други членове на екипажа.

Въпреки че бяха въоръжени, не смятах „Сила 777“ за заплаха. Ние обучавахме „Сила 777“ преди няколко години, но знаехме, че не поддържат усвоените умения, и ето сега се озоваха в ръцете на хората, които ги бяха обучили — най-добрите в света. И те го знаеха.

След като огледахме вътрешността му, Пат и аз напуснахме самолета.

Обратно в командния ми пункт под опашката на самолета към мен се присъединиха полковник Франк и няколко членове на бойния щаб, които искаха да обединят ума и опита си с моите. Боб изпрати своя заместник-командир Том с Франк. Те двамата бяха способни да се справят с всичко.

Боб командваше с твърда ръка охраната. Казах на Франк да стои до вратата и да хвърля по едно око на хората вътре в самолета.

Около петнайсет минути след приземяването ни и поемането на контрол над самолета започнаха да се появяват италиански войски от всякакви части и да заемат позиции около нашите — армейски подразделения, карабинери (полиция) и дори наскоро мобилизирани новобранци с оръжия от Втората световна война (същата група бе забелязана неотдавна да стреля по птици в автомобилния парк на Бил Спиърман). Цялата ситуация бе донякъде комична. Те се появиха с всякакви превозни средства — пикапи, мотоциклети, автомобили и дори мотоциклети с три колела, теглещи ремаркета с пет или шест души.

Внезапната поява на въоръжени американски сили, превземачи част от базата му, така изумила полковник Аникиаричи, че той решил да предприеме нещо. Веднага заповядал на собствените си войници да действат.

Горе-долу по същото време се появи двойка италиански офицери, които се опитаха да влязат в самолета, за да видят кой се намираше в него, но бяха върнати обратно от Франк и Том.

Ето каква беше ситуацията малко след полунощ на 11-ти октомври, петък:

Бяхме заобиколили самолета с два кръга от осемдесет до деветдесет тежко въоръжени стрелци и снайперисти, разположени на стратегически позиции. Но външният кръг на нашия периметър сега бе директно изправен срещу италианците — очи в очи. Макар да оцених численото им превъзходство като трикратно, не се разтревожих, че могат да ни нападнат. Знаеха, че това ще бъде неразумно. Все пак се опасявах нещо неочаквано като изпукване на ауспух да не накара някои от техните млади и нервни войници да открият огън. Ако това се случеше, щяха да загинат няколко души, главно италианци.

По това време Бил Спиърман се появи до самолета с полковник Аникиаричи, последвани малко по-късно от италиански генерал с три звезди (чието име не помня), дошъл като официално лице на церемонията по предаване на командването. Оказа се, че имаме късмет да присъства генерал с три звезди. Той беше интелигентен, настроен приятелски и направи всичко по силите си, за да помогне и на двете страни — неговата и нашата — да се справят с една трудна ситуация.

След като бяхме представени, обясних мисията ни и разбирането си за позицията на италианското правителство — т.е., че те се бяха съгласили да ни предадат терористите.

— Ако зависеше от мен — отговори той, — щях да ви ги предам веднага. Но не съм получил такава заповед и трябва да разберете, че това не ми оставя голям избор.

— Може би заповедта просто още не е стигнала до вас — казах му аз. — Какво ще кажете да проверите по командната верига, докато аз проверя при нашия посланик в Рим?

Той се съгласи.

Обадих се на моя свързочен офицер и му наредих да ме свърже с посланик Раб. Когато посланик Раб се обади по радиостанцията след пет минути, му обясних, че сме принудили египетския пътнически самолет да кацне в Сигонела с четиримата терористи на борда, имам заповед да ги арестувам и закарам със самолет в Съединените щати, за да бъдат изправени пред съд, и знам за съгласието на италианското правителство те да ми бъдат предадени.

— Направили сте какво? — изтърси изненадан той. По реакцията му разбрах, че не знае нищо по въпроса. Но обеща да провери.

След около петнайсет минути италианският генерал-лейтенант се завърна.

— Проверих цялата верига до министъра на отбраната — каза той — и никой не знае нищо за такова споразумение. Трябва да разберете — добави генералът, — че отвлеченият кораб е италиански и това е италианска територия с италианска юрисдикция. Просто не можем да си позволим да ви ги предадем.

— Нека се обадя във Вашингтон, за да проверя дали няма някакво недоразумение. — Все още застанал до самолета с италианския генерал с три звезди наблизо, аз се обадих още един път в

Пентагона. Не помня с кого разговарях, но гласът му приличаше на генерал Моро и знаех, че всички началник-щабове слушат.

— Искам да ви осведомя за последното развитие на ситуацията и да получа потвърждение на мисията си — заявих аз. — Държим самолета. Уверих се, че четиримата терористи са на борда, заедно с осмина до десетима въоръжени гардове от „Сила 777“, които не смятам за заплаха. Там има още двама мъже — единият около четирийсетгодишен нахакан арабин, който сигурно е важна клечка, а вторият по-млад червенокос, луничав човек, седнал на масата с него. Не успяхме да идентифицираме тези двамата. Вече съм свалил пилота от самолета заедно с още един индивид, който твърди, че е посланик. Той сега говори по телефона с Египет и ние подслушваме разговорите му. Предимно пита какво да прави в ужасната ситуация, в която са се озовали.

Командирът на италианската база тук, в Сигонела, реши, че трябва да действа — продължих аз. — Мисля, че повече заради престижа, отколкото заради нещо друго. Преценявам, че са разположили около триста войници около нашия периметър. Изправени сме едни срещу други очи в очи. Тук при мен има един италиански генерал с три звезди. Той провери по цялата командна верига до тяхното Министерство на отбраната и не можа да открие никой, който да знае нещо за споразумение за предаването на терористите в наши ръце. Разговарях и с посланик Раб, който също не знае нищо за такова споразумение.

Не се тревожа за нашата ситуация. Разполагаме с огнева мощ, за да ги победим. Но се опасявам от незрелостта на италианските войници, някои от които са зелени новобранци, както и от липсата на някой, който би могъл да ги контролира в тази напрегната ситуация. Изпукване на някой ауспух може да предизвика инцидент със стрелба и да доведе до доста италиански загуби. А ние нямаме нищо против съюзниците ни италианци, а по-скоро срещу терористите.

И сега с това описание просто искам да получа потвърждение на мисията си да сваля терористите от самолета и да ги отведе в Съединените щати.

След като свърших, ми наредиха да изчакам.

След около пет минути дойде отговор — мисля, че от министъра Уайнбъргър, но можеше да бъде и адмирал Кроу, тъй като никога не

бях чувал гласа му по сателитната радиостанция:

— Ти си най-старшият американец на място и постъпи така, както сметнеш за правилно.

Приех съобщението. Което беше точно това, което исках да чуя. То ми развързваше ръцете да постъпя така, както смятах, че ще бъде най-добре.

Вече бе около 4,00 ч. сутринта. Намирахме се на пистата два часа, опитвайки да се оправим с тази неразбория. През това време чувах коментари между италианските офицери, включително някои несъгласия. Очевидно съществуваха съмнения по въпроса кои „магистрати“ (съдии) имат юрисдикция над терористите. Италианската съдебна система беше сложна, с много съдии с най-различни отговорности. Това сигурно можеше да усложни още повече разрешението на нещата в полза на Съединените щати.

След като слушах всичко това известно време и обмислях какво да правя, стигнах до главното си заключение: независимо от сложността на италианската съдебна система и колко съдии щяха да бъдат намесени, трябваше да открием начин за прехвърляне на отговорността за съдебно преследване срещу терористите върху плещите на италианското правителство. Трябваше да открием начин то да се заеме с това.

Малко по-късно ми хрумна начин за постигането на тази цел.

Горе-долу по това време с моя италиански колега генерала с трите звезди отидохме в офиса на командира на базата, откъдето той и без това трябваше да говори по телефона, за да обсъдим ситуацията.

Когато пристигнахме там, направих предложение, което смятах, че отговаря на интересите и на двете правителства.

— Първото нещо, което трябва да направим — казах му аз, — е да раздалечим силите си, за да сведем до минимум възможността за неволна стрелба между Съединените щати и Италия, която може да остави много мъртви или ранени италианци да лежат на тази писта, когато изгрее слънцето — ситуация, която и двамата трябва да избегнем.

Щом постигнем това, аз ще сваля гардовете на „Сила 777“ от самолета, ще ги обезоръжа и ще ги отведе на сигурно място. След това ще свалим останалия екипаж на самолета, като оставим вътре само терористите и двамата неидентифицирани индивиди.

След това ще намаля нашата сила за сигурност до едва видимо присъствие около самолета.

На разсъмване вие или някой, когото определите, може да влезе в самолета и да свали останалите един по един. След това вие с още двама души, осигурени от мен, ще ги отведете на място, определено от окръжния прокурор, за повдигане на обвинение и задържане и ние ще помогнем за удостоверяването на самоличността им. — Аз имах предвид докарването със самолет на някои от бившите заложници от Египет и извършването на очна ставка с терористите, но предложих това на генерал-лейтенанта по-късно.

Генералът, изглежда, хареса тази идея, кимна и помоли за няколко минути, през които да обсъди предложението с началниците си. Той вдигна телефона и петнайсет минути по-късно ми съобщи, че предложението е приемливо.

Скоро след това той заповяда на заобиколилите самолета италиански войски да отстъпят и съдейки по тяхната реакция, те го направиха с облекчение. Но беше приятно да се види, че си тръгнаха, без да изпитват лоши чувства.

Белият дом се обаждаше отново на Кракси: на италианците бе казано, че президентът държи много терористите да бъдат изправени пред съда.

Италианският министър-председател твърдеше, че той лично няма нищо против да предаде терористите на американците, но това е италиански правен въпрос, по който ще се произнесат италианските съдилища.

През следващия час ние разоръжихме гардовете от „Сила 777“, свалихме ги от самолета и ги отведохме на място, където можеха да се нахранят и да починат (под въоръжена охрана). След това електричеството в самолета бе изключено, а екипажът — свален и изпратен при капитана си на друго място в базата.

На самолета оставаха само четиримата терористи и двамата неидентифицирани индивиди.

В този момент, за да намалим тревогата на италианците, ограничихме силите си около самолета на шестима „тюлени“, но наблизо остана друг отряд, готов да реагира при нужда.

На разсъмване полковник Аникиаричи, придружен от няколко въоръжени войници и полицейска кола, се появи с египетския посланик. Полковникът и посланикът се качиха на самолета и след може би два часа преговори убедиха четиримата похитители да се предадат. Те бяха качени в полицейската кола и затворени в един военен затвор във военната база. По-късно бяха отведени в града и изправени пред местния италиански окръжен прокурор.

Но двамата мъже, които оставаха неидентифицирани, по това време вече настояваха за дипломатически имунитет като представители на ООП и отказваха да напуснат самолета. Нахаканият носеше иракски дипломатически паспорт с име, което забравих, но ние подозирахме — и все още не успявахме да докажем със сигурност, — че той бе ръководителят на терористите Абу Абас. Другият, червенокосият, се оказа политическият офицер от бюро на ООП в Кайро — един функционер (както по-късно научихме) на име Хасан.

Ако Абас наистина беше в самолета и успеехме да го изправим пред съда, щяхме да постигнем много по-значителна победа в борбата срещу тероризма, отколкото задържането на четиримата терористи. Той беше ръководителят и организаторът, те не представляваха нищо друго освен изпълнители.

За нещастие още не го бяхме идентифицирали и което е важно, той се намираше на италианска територия. Министър-председателят Кракси не искаше да участва в изправянето на Абас пред съда. Италианският министър-председател възпрепятстваше това. Той през цялото време искаше да измъкне Абас вън от Италия, веднага щом се намереше самолет, готов да го качи на борда, и безопасно убежище, което да го приеме (тази последна информация дойде от източник в италианското правителство).

Сигурното потвърждение, дали нахаканият палестинец беше Абас или не, се превърна в наш главен приоритет. Ние проверихме това, като използвахме фотографии, които управлението ни изпрати по сателита — съвсем нова технология, разработена от нашите хора.

Преди да разполагаме с тази технология, фотографии и допълнителни карти трябваше да ни се доставят през нощта от Вашингтон (или всяко друго място) чрез специален куриерски полет. Дори след като инженери в корпоративната електронна индустрия ни повтаряха непрекъснато, че това не може да бъде направено по-рано

през годината, един млад армейски капитан бе измислил системата от електронни връзки и всички необходими системи за устройство, което щеше да ни позволи да изпращаме снимки и рисунки чрез сателит. По това време капитан Рич работеше в нашата Разузнавателна дирекция и той бе един от най-умните и работливи млади офицери, които някога съм познавал.

След като капитанът^[2] измисли системата, която нарекохме ПИРАТ, индустрията произведе две такива за нас. Предоставихме едната на управлението, а другата носехме с нас.

Именно чрез ПИРАТ управлението ни изпрати снимките на палестинските лидери. И те ни позволиха със сигурност да идентифицираме нашия човек като Абу Абас.

Сега, когато терористите се намираха под италианска опека, реших, че е дошло времето да ограничим видимото си присъствие. Вече беше ден и представители на пресата започнаха да се появяват пред оградата с дългите си телеобективи. Поради тази причина съобщих на капитан Боб и неговите „тюлени“, че са свободни да се завърнат в базата си.

Те излетяха в 9,00 ч., доволни от себе си и свършената работа във войната срещу тероризма.

Аз останах с нападателя си команден пункт и малоброен друг необходим персонал, за да се уверя, че развитието на нещата ще доведе до „задоволителен“ край.

АБАС И ХАСАН

По време на патовото положение между американските и италианските сили италиански чиновници се свързали с египетския посланик в Рим Йехия Рифаат, заявявайки, че Италия възнамерява да арестува четиримата похитители и да ги изправи пред съд, а другите двама представители на ООП ще напуснат самолета, за да дадат показания.

В отговор на това заявление египетското правителство се съгласи с предаването на четиримата похитители на италианските съдебни власти. Но оставането на разположение на двамата емисари на ООП бе друга работа. Египтяните обявиха, че палестинците имат дипломатически имунитет, че са доведени в Сигонела против волята им и нямат никакво намерение да напускат самолета. Фактически египетското правителство твърдеше, че самият самолет изпълнява специална правителствена мисия и притежава дипломатически имунитет съгласно международното право. Дотогава, докогато двамата палестинци оставаха на борда му, те се намираха на египетска територия и египетското правителство декларира, че е готово „да защитава, ако е необходимо, неприкосновеността на самолета с оръжие“. Накрая около 9,00 ч. на 11-ти октомври, петък, посланик Рифаат връчи официална дипломатическа нота, в която египетското правителство търсеше изясняване на легалния статут на египетския самолет и неговите пътници и настояваше да се позволи на самолета да напусне веднага Сигонела заедно с оставащите в него пътници.

Около 10,00 ч. същата сутрин малък кафяв луксозен самолет кацна и паркира в края на пистата близо до самолета на „Иджипт Еър“ „Боинг“–737. От него слязоха двама добре облечени мъже на средна възраст и се приближиха към „Боинг“–737. Единият твърдеше, че идва от Рим и е представител на италианското правителство. Другият, вероятно арабин, не си отвори устата. След като акредитивите им бяха проверени от моя италиански колега с трите звезди (той ми каза, че и двамата са от италианското правителство), ние се съгласихме да ги пуснем на борда на самолета, за да разговарят с двамата палестинци

(никой още не признаваше, че те фактически са Абас и Хасан), и те останаха там почти час, преди да се върнат в самолета си и да отлетят.

Не повярвах на тяхната история. Поведението им ме накара да подозирам, че се опитват по някакъв начин да измъкнат Абу Абас и Хасан от Сигонела и може би извън Италия. Това щеше да потвърди вече наученото от моя италиански колега с трите звезди, който от време на време даваше съвсем ясно да се разбере, че италианското правителство се опитва да намери лесен и безболезнен начин за измъкване от ситуацията, в която се намира.

Обадих се на вицеадмирал Моро, обясних тревогите си и попитах дали може да намери някъде близо до нас един военноморски Т-39, който е малък реактивен самолет, и да ми го изпрати, за да можем да ги последваме, ако страховете ми се оправдаят.

Вече бях подбрал четирима от най-добрите си хора за своя „екип преследвачи“ — подполковник Дик, майор Джони, главен сержант Рик и един от най-добрите ни сателитни радиооператори, — когато около 14,00 ч. се появи двойка флотски лейтенанти, заявявайки, че техният военновъздушен ескадрон VR-24, разположен в Сигонела, е уведомен за мисията и те са моите двама пилоти, явяващи се за инструктаж.

— Къде е самолетът ви?

— В хангара, сър — отговориха те, — в края на пистата.

Добавих двамата пилоти към четиримата от екипа преследвачи.

— Искам от вас — казах на шестимата — да подготвите самолета за спешно излитане, но да го държите скрит. После искам да седнете в него и да чакате моите инструкции. Ако се опитат да изведат Абас от страната със самолет, вие ще излетите незабавно, ще летите под опашката му и ще го следвате където и да отиде. Мисията ви е не да плените отново Абас, а само да ми докладвате. Аз ще ви казвам какво да правите.

Продължих вътрешния си спор за най-добрия начин италианците да поемат отговорността да изправят терористите пред съда, така че да не могат да се измъкнат и правосъдието да възтържествува. Чувствах, че е дошъл моментът да препоръчам на италианския си колега с трите звезди да доведем със самолет американските заложници от Кайро (тогава те се намираха в американското посолство). Щом пристигнеха

тук, щяхме да направим очна ставка под строгото наблюдение на отговорните магистрати, на която заложниците да разпознаят терористите.

— Това трябва да е възможно — заяви той. — И може би е добра идея.

— Тогава би ли се свързал с местния окръжен прокурор, за да организираме това по някое време по-късно вечерта? — попитах аз. — А аз ще уредя самолет за превоз на заложниците.

След около час той съобщи, че окръжният прокурор се е съгласил с предложението ми, но се нуждае от два часа време преди очната ставка, за да я организира в присъствието на магистратите.

Тогава се обадох на вицеадмирал Моро, за да поискам самолет С-141 за прехвърляне на американските заложници в Сигонела. Обясних му и колко важно беше заложниците да идентифицират със сигурност терористите пред магистрати, които ще отговарят за съдебните процеси.

— Това е добра идея — съгласи се той. — Ще работя по въпроса и ще ти се обадя.

Точно преди здрачаване луксозният реактивен самолет се завърна, отиде до края на пистата, обърна обратно и спря, но остана с работещи двигатели и запалени светлини. Същите двама мъже слязоха от самолета, приближиха се до „Боинг“–737 и отново поискаха разрешение да се качат на борда му. Останаха там в продължение на около половин час, след което отново отлетяха.

Всичко това засили подозренията ми, че някой подготвя почвата за измъкването на Абу Абас и партньора му във от страната.

Малко след мръкване командирът на италианската база, египетският посланик и екипажът на египетския самолет се появиха до „Боинг“–737. След двайсет минути пристигна затворен камион с гардовете от „Сила 777“. Около 21,30 ч. двигателите на „Боинг“–737 бяха запалени. Същевременно италианците започнаха да придвижват камиони и строителни машини за блокиране на подходите към главната писта. Единственият, който оставиха отворен, бе този, който можеше да използва „Боинг“–737.

Обадох се на военноморския ни самолет Т-39.

— Бъдете готови — предупредих ги аз. — „Боинг“–737 се подготвя за излитане. Вероятно много скоро ще тръгне по пистата.

Около 21,50 ч. египетският самолет „Боинг“–737 обърна и се насочи към действащата писта. Излитането започна около 22,00 часа.

По същото време тръгна да излита и Т–39. Тъй като достъпът до главната писта бе блокиран, той излетя от пистата, паралелна на главната, и двата самолета се разминаха в противоположни посоки, като италианските офицери се хвърляха в канавките, докато Т–39 ревеше над главите им.

Веднага след излитането Т–39 направи рязък завой и започна преследването, следвайки моите инструкции.

Италианците изпратиха четири изстребителя прехващащи от друга база в опит да отпъдят Т–39 и да ескортират „Боинг“–737 до неговото местоназначение. Последваха доста разгорещени разговори между пилотите на прехващащите и екипажа на Т–39, но без никаква полза. Екипажът на Т–39 продължи мисията си.

Египетският „Боинг“–737 лети до летището „Фучиамо“, спомагателно летище до главното международно летище на Рим „Леонардо да Винчи“. Когато на Т–39 бе отказано разрешение за кацане, пилотите му обявиха тактическа авария и кацнаха директно зад египетския „Боинг“–737. Египетският „Боинг“–737 се придвижи близо до ВИП салона и Т–39 паркира до него. Абу Абас и придружителят му слязоха от самолета и влязоха в салона. След около час те се появиха отново, облечени в комбинезони на летци от италианските военновъздушни сили и се качиха на един чакащ югославски пътнически самолет, чийто полет по разписание за Белград, Югославия, бе забавен.

Посланик Раб връчи на италианското правителство искане за ареста на Абас в подготовка за неговото екстрадиране. Кракси продължи да шикалкави. Той каза, че това искане „според мнението на министъра на правосъдието не отговаря на фактическите и необходими изисквания на италианското правосъдие... Поради това вече няма никаква правна основа... за задържането на Абас, тъй като по това време той се е намирал на борда на самолет извън територията на Италия.“

Малко след отлитането на самолета за Белград посланик Раб пристигна в двореца „Киги“, официалната резиденция на министър-

председателя на Италия, за да протестира срещу освобождаването на Абас. Когато напускаше, Раб каза на репортерите:

— Не съм доволен от случилото се тук днес.

Държавният департамент се помъчи да подготви друго искане за екстрадиция пред Югославия и то наистина беше връчено преди пристигането на Абас в Белград. Но това бе загубена кауза. Югославия поддържаше дипломатически отношения с ООП и Абас, като член на изпълнителния съвет на ООП, се ползваше с дипломатически имунитет. След два дни Абас отлетя за Аден, Южен Йемен, и оттам за Багдад.

Около 23,00 ч. на 11-ти октомври един самолет С-141 от Кайро се приземи с дванайсет американски заложници на борда. Отведохме петима от тях, включително Мерилин Клингхофър, до затвора в центъра на града; останалите останаха във ВИП салона. В затвора окръжният прокурор беше организирал много професионална очна ставка (с присъстващите магистрати, както и моят италиански колега с трите звезди). Петимата американци положително и без колебание разпознаха четиримата терористи като хората, отвлечли кораба.

Когато дойде времето Мерилин Клингхофър да разгледа добре Маджиад ал-Молки, тя се изплю в лицето му и после се обърна към мен.

— Дайте ми пистолета си — каза тя с изпълнен с гняв глас. — Искам да го застрелям.

— Разбирам как се чувствате — отговорих аз. — И аз щях да поискам да направя същото. Но трябва да разберете, че това само допълнително ще усложни нещата. Най-добре е да оставим италианските съдилища да свършат тази работа по законния начин.

Тя ме погледна и отговори:

— Боли ме, но предполагам, че сте прав. Моля, предайте моите благодарности на всичките си войници за това, което направиха за нас.

Около обяд отведох заложниците обратно до техния С-141, който чакаше с работещи двигатели, готов да излети.

Всички останали с мен наши хора бяха натоварили моя С-141 и също бяха готови за излитане... но не можехме да го направим. Италианците бяха блокирали самолета ни със строителни машини.

Отидох до самолета, който щеше да отведе заложниците у дома, за да им кажа „довиждане“. Докато бях там, пристигна генерал-лейтенантът.

След като му благодарих за сътрудничеството, аз му казах:

— Според мен ние двамата успяхме да приключим по най-добрия възможен начин този сложен инцидент. Скоро — продължих аз — заложниците ще отлетят за Съединените щати и аз смятам да ги последвам трийсет секунди по-късно.

Тогава той ме погледна право в очите и каза:

— Решили сме, че няма да заминаваш никъде.

— Какво искаш да кажеш с това? — попитах аз.

— Ти забърка цялата тази каша и не можем просто да те оставим да се измъкнеш току-така.

Отвърнах на погледа му.

— Носиш ли си чисто бельо и бръснарски принадлежности?

— Не, защо?

— Тогава се надявам, че това, което носиш, е чисто, защото ако не разблокираш самолета ми, ще пътуваш безплатно до Съединените щати с мен.

Той ме погледна за момент, усмихна се и после каза:

— Късмет, приятелю.

След секунди по негова заповед бяха премахнати строителните машини, блокиращи самолета ми, и ние отлетяхме, следвайки С-141 със заложниците.

Беше събота, 12-ти октомври 1985 година.

За всички нас в Обединените военни сили за специални операции (ОВССО), както и за участващите от военноморския флот (вицеадмирал Дейв Джеремайя, неговия щаб и всички екипи от кораба „Саратога“) нещата се развиваха много добре. Всички те свършиха изключителна работа с най-голяма вещина и професионална компетентност. Успяхме да доведем до успешен край една много сложна и рискована ситуация.

Когато се приземихме във военновъздушната база „Поуп“, моят помощник ми подаде една карта, от която се виждаше, че макар да бе още 12-ти октомври, вече бяхме пропътували 154 дни през тази година,

посетили 15 различни страни и изминали 317 000 километра по въздуха. Някои от тези мисии бяха преминали добре, а други — разочароващо, но всички те представляваха полезен опит във войната срещу тероризма и бяха завързани много тесни приятелства с нашите съюзници.

По-късно научих с радост, че заповеди за арестуването ми са били издадени както в Италия, така и в Египет. Но през следващите две години продължих да изпълнявам мисии и в двете страни, обикновено облечен в комбинезон на летец, без да бъда разпитван или задържан.

Фактически четирийсет и един дни след инцидента с „Акиле Лауро“ се озовахме отново в Сигонела, за да се справим с един полет на „Иджипт Еър“, който бе отвлечен до Малта.

На тази мисия поддържах постоянна радиовръзка с генерал-майор Робърт Уиганд, който бе изпратен в Египет и придружаваше египетската „Сила 777“ в египетски самолет С-130 до Малта за провеждането на спасителна операция за заложниците в египетския пътнически самолет. Боб ми каза, че египтяните поискали помощта ни за превземането на самолета.

Докато подготвяхме хеликоптерите си, за да помогнем на египтяните, капитан Бил Спиърман се появи и каза:

— Твоите приятели искат да те видят долу във VIP салона на летището.

— Какви приятели? — попитах аз.

— Италианските ти приятели.

— Бил — казах му аз, — нямам време да се занимавам с тях. Имаме отвличане и египтяните се нуждаят от нашата помощ.

— Трябва да се срещнеш с тях — настояваше той.

Продължихме да спорим още няколко минути, докато накрая се съгласих да тръгна с него, но само за десет минути.

И понеже не бях сигурен в намеренията им, реших да взема за компания двама души от специалните сили.

Когато влязох в салона, четирима или петима старши италиански офицери скочиха на крака и казаха:

— Добре дошъл отново! Знаехме, че ще дойдеш!

— Откъде разбрахте?

— Защото самолетът ти използва същата позивна като миналия път — отговориха те усмихнати.

Опасенията ми се оказаха безпочвени. Срещата ни беше много сърдечна. И тогава, когато си тръгнах, италианците заявиха:

— Ние смятаме, че операцията с кораба премина много добре, политиците объркаха нещата.

За нещастие, след като подготвихме един Блекхоук и два от най-добрите ни бойни хеликоптери за полета до Малта, се оказа, че не сме в състояние да помогнем на египтяните.

По-късно научихме, че служител либиец в контролната кула на Малта убедил малтийците да кажат, че помощ може да пристигне само с италиански хеликоптер, съзнавайки напълно колко време ще отнеме получаването на разрешение за това от Рим. Междувременно египтяните осъществиха операцията. Те използваха много повече експлозиви от необходимото, в резултат на което загинаха шейсет пътници, превръщайки това отвличане в най-кървавото до момента.

ПОСЛЕДИЦИТЕ

Първоначалните ми опасения за капацитета и отговорността на италианската съдебна система се оказаха безпочвени. Италианските съдебни власти не само бързо изправиха похитителите пред съда, но и разшириха разследването си и успяха да идентифицират мнозина други, участвали в конспирацията, довела до отвличането на „Акиле Лауро“. Разследването беше завършено за рекордно кратко време и делата бяха разгледани в съда „Асизи“ в Генуа през 1986 година.

Бяха издадени следните присъди.

Съдът реши, че ръководителите на ООП са отговорни за всичко:

— Абу Абас: доживотен затвор, задочно;

— Озудин Бадрахам (съучастник от ООП): доживотен затвор, задочно,

— Зиад ал-Омар (съучастник от ООП): доживотен затвор, задочно.

Терористите:

— Маджиад ал-Молки: трийсет години затвор;

— Ибрахим Абдел Атиф: двајсет и четири години затвор;

— Ахмед ал Хасан — петнайсет години затвор;

— Абдула Али Хамад: обвиненията отпаднаха; тогава той беше малолетен.

Съучастници:

— Юсеф Саад: шест години затвор (за снабдяването им със средства и оръжия);

— Абдул Рахим Халид: седем години затвор (за снабдяването им със средства и оръжия);

— Мохамед Исса Абас: шест месеца затвор, добавени към предишна присъда от седем години затвор (за притежаване на оръжия и експлозиви);

— Саид Гандура: осем месеца затвор (за притежаване на фалшиви паспорти).

След няколко години, преди да напусна активна служба като главнокомандващ на Командването за специални операции на Съединените щати, жена ми Сю и аз бяхме поканени в Египет от египетския министър на отбраната от името на президента Мубарак. Те ме поканиха да прегледам възможностите на египетските специални операции и да преценя евентуалната помощ, която Съединените щати можеха да окажат на египетските сили за справяне с терористичната заплаха, причиняваща вътрешни проблеми — терористични атаки срещу туристически автобуси, взривявания и т.н.

Посрещнаха ни превъзходно и последиците от тази визита бяха полезни и за двете страни.

---

[1] Базата в Кипър се държи от приятелска страна, която проявява чувствителност към използването ѝ за контратерористични мисии. Затова не споменаваме името на базата или на приятелската държава. — Бел.авт. ↑

[2] Неговата изключителна работа привлече вниманието на директора на ЦРУ, който ни помоли да го отстъпим на управлението, за да може да прави за нацията това, което бе направил за специалните сили. Въпреки че не исках да го загубя, аз не можах да откажа. — Бел.авт. ↑

X. ПАНАМА: ОПЕРАЦИЯ „СИНЯ ПРИМАМКА“

От Обединените военни сили за специални операции (ОВССО) Карл Стайнър продължи кариерата си като командир на 82-ра въздушнопреносима дивизия и оттам вече като генерал-лейтенант стана командир на XVIII въздушнопреносим корпус — силата за бързо реагиране на сухопътните части. Неговите водещи елементи можеха да бъдат във въздуха до осемнайсет часа за изпращане до всяка точка на света. По това време корпусът се състоеше от четири дивизии, две отделни бойни бригади и един моторизиран полк: 82-ра въздушнопреносима дивизия, 101-ва въздушна щурмова дивизия, 10-та планинска дивизия, 24-та механизирани дивизия, 194-та бронетанкова бригада, 197-та пехотна бригада и 2-ри моторизиран полк.

На 5-ти август 1989 г., докато правеше преглед на 28-ма пехотна дивизия във Форт Индиантаун Гап в Пенсилвания по време на годишното лятно учение на дивизията, Стайнър си взе един свободен следобед, за да отлети до Форт Мънро, Вирджиния, за церемонията по пенсионирането и предаването на командването от генерал Макс Търман. Щяха да присъстват старши офицери отвсякъде, както и важни хора от Министерството на отбраната и Конгреса.

Търман, командирът на Командването за обучение и индоктриниране на сухопътните сили (ГРАДОК), беше известен като човек, който вършеше нещата докрай и успешно можеше да се нагърби с най-трудните задачи. Няколко години по-рано, когато Търман беше генерал с две звезди, мобилизационната програма на армията изпитваше финансови затруднения и неколцина мобилизираци бяха изправени пред военен съд заради злоупотреби. Генерал Шай Мейър, началник-щаб на сухопътните сили, избра Търман да се оправя с бъркотията и той се справи отлично със задачата си.

Тъй като Стайнър трябваше да бърза направо от „бойното“ поле за самолета, той не успя да смени полевата си униформа. Но всяко зло за добро, защото трябваше да се върне по-късно вечерта в Пенсилвания за наблюдение на стрелково учение и това щеше да му попречи да присъства на вечерния прием; но той не искаше да пропусне самата церемония и шанса да отпразнува постиженията на стария си приятел. Двамата мъже се познаваха от 1973 г., когато Търман беше командир на дивизионната артилерия, а Стайнър — офицер за разузнавателни операции в 82-ра въздушнопреносима дивизия. Отново служиха заедно от август 1979 до март 1980 г., този път в Пентагона, където работеха за генерал Мейър (Търман беше директор за програмен анализ и оценка на армията, а Стайнър бе заместник-командир по контрола над действията на личния състав).

След края на церемонията Стайнър стоеше отзад на подиума, за да поздрави генерал Търман и да се извини, че няма да присъства на приема.

— Да се отдръпнем тук за малко — отговори Търман. — Искам да ти кажа нещо. Но нека се отърва от тези хора. — Той се обърна към останалите доброжелатели, които чакаха да се ръкуват с него. — Ще ви видя всички на приема — заяви той, отървавайки се от тях. — Трябва да поговоря с Карл Стайнър за две минути.

Той отведе Стайнър на тихо място на около десет метра от подиума.

— Това, което ще ти кажа, е поверително — заяви Търман. И след утвърдителното кимване с глава на Стайнър продължи: — Не се пенсионирам. Президентът е много разтревожен от режима на Нориега в Панама. Поради тази причина оставам на активна служба, за да поема САУТКОМ — Южното командване на Съединените щати. Районът, за който отговаряше САУТКОМ, включваше Централна и Южна Америка и мисията му се състоеше предимно в оказване помощ по сигурността и борба против контрабандата с наркотици. — Въпреки че още не съм главнокомандващ, вече разговарях с Карл Вуоно и адмирал Кроу — Вуоно беше началник-щаб на сухопътните сили, а Кроу — председател на Съвета на началник-щабове (СНЩ) — и ти си моят човек в Панама. Ще те държа отговорен за планирането на непредвидени случаи и бойни операции, чието провеждане може да се

наложи там. Искам да заминеш и да огледаш щаба, подготовката за обучение и всичко останало, което е необходимо.

— Ами частите, които са вече там? — попита Стайнър. Южната армия на САЩ (ЮСАРСО), командвана от армейски генерал-майор Бърни Льофке, включваше всички сили, разположени вече в Панама.

— Ще бъдат под твое командване — отговори Търман. — Ще те държа отговорен за всичко. Всички сили ще бъдат под твое командване.

— Да, сър.

— Причината, поради която ми трябваш, е, че в XVIII въздушнопреносим корпус ти разполагаш с два пъти по-голям щаб от САУТКОМ и с най-добрите комуникации, екипировка и обучени сили в армията за провеждане на непредвидени операции^[1]. — С това той имаше предвид, че XVIII въздушнопреносим корпус е щаб с капацитет за водене на бойни действия, докато САУТКОМ не беше такъв поради естеството на своята мисия.

— Ето как ще стане това. Ти помниш адмирал Маккейн — главнокомандващият в Панама от 1968 до 1972 г., който действаше от Хаваите. — Стайнър кимна утвърдително. — Във Виетнам имаше един човек на име Уестморленд, който се биеше от Сайгон. — Той изгледа строго Стайнър. — Аз съм Маккейн, ти си Уестморленд. В момента не мога да те инструктирам подробно, но когато Конгресът потвърди назначението ми, ще работим по такъв начин. Сега действай.

— Да, сър — отговори Стайнър. Нямахше какво повече да се каже. Той разбра указанията на Търман. Знаеше точно какво трябва да се направи и как да се подходи за постигането му.

ИСТОРИЯ

Панамският провлак представлява едно от най-важните стратегически съоръжения на света. В най-тесната му част Атлантическият и Тихият океан са разделени само от 80 километра суша, което прави възможно евентуалното им свързване. Икономическите, политическите и военните последици от този факт са многобройни.

Някога част от Колумбия, Панама спечелва независимостта си през 1903 г. — с помощ от Съединените щати, които искат да построят канал през провлака при условия, с които Колумбия не е съгласна. През същата година новата държава подписва договора „Хай-Бунау-Вариля“, който позволяваше на Съединените щати да изградят канала. Съединените щати получават контрол и над една „зона на канала“, която се простира на осем километра от двете страни на дългия 83 километра воден път. Каналът е завършен през 1914 година.

С течение на годините панамците все повече недоволстват от контрола на Съединените щати над канала. Накрая Съединените щати признаха техните интереси и президентът Картър сключи споразумение, според което Съединените щати обещаха да прехвърлят контрола върху канала на Панама до 2000 г., а до тази дата да споделят много американски военни инсталации в Панама с панамските сили за отбрана. След предаването на канала Съединените щати щяха да изтеглят войските си и да предадат всички военни инсталации на панамското правителство.

Нито едно от условията в договора не допаднаше на СНЩ. С договор или не, но каналът оставаше стратегически важен за интересите на Съединените щати.

Сенатът на Съединените щати споделяше много от тревогите на СНЩ. При ратифицирането на договора той включи едно условие, което позволяваше на Съединените щати да продължават да защитават Панамския канал и след 1999 година.

НОРИЕГА

Мануел Антонио Нориега се издигна до властта като разузнавателен офицер на диктатора бригаден генерал Омар Торихос. След смъртта на Торихос при самолетна катастрофа през 1983 г. Нориега оглави Панамските отбранителни сили (ПОС) — организация, която включваше въоръжените сили, полицията, митниците и разузнавателните служби на страната. По време на издигането си във властта Нориега се сдоба с приятели и патрони сред разузнавателната общност на Съединените щати. След смъртта на Торихос той продължи тази практика, но я разшири с включването на клиенти и контрабандисти на оръжие от колумбийския наркокартел „Меделин“.

От 1985 г. Нориега контролираше напълно страната.

Първата конфронтация между Нориега и Съединените щати се случи през юни 1987 г., след като бившият началник-щаб на ПОС полковник Роберто Диас-Ерера публично обвини Нориега в участие не само в смъртта на Торихос, но и в убийството през 1985 г. на опозиционния лидер доктор Уго Спадафора, и в подправяне на изборните резултати. Панамският народ, който никога не подкрепи Нориега, излезе на улиците, но полицията на Нориега брутално потуши мирните демонстрации.

Сенатът на Съединените щати бързо прие резолюция, призоваваща диктатора да отстъпи властта. След като насъскана от Нориега тълпа атакува американското посолство, Държавният департамент прекрати икономическата и военната помощ за Панама. По-късно, на 5-ти февруари 1988 г., федералните съдии в Маями и Тампа осъдиха Нориега и група негови помощници за многобройни случаи на контрабанда на наркотици. Нориега контраатакува, като организира кампания на тормоз срещу американски граждани, създаде пречки пред американските права от Договора за Панамския канал от 1977 г. и се обърна за икономическа и военна помощ към други обявени извън закона страни като Куба, Никарагуа и Либия. Куба и Никарагуа осигуриха оръжия и инструктори, за да помогнат на „комитетите за гражданска отбрана“, които станаха известни като

„батальони на достойнството“, за събиране на разузнавателна информация и контрол над населението, а през 1989 г. Либия даде 20 милиона долара в замяна на използването на Панама като база за координиране на терористични дейности и въстанически групи в Южна Америка.

В резултат на тази военна и икономическа помощ ПОС укрепна като добре екипирана и въоръжена сила с численост около 14 000 души.

ПЛАНИРАНЕ НА НЕПРЕДВИДЕНИ СЛУЧАИ: ФЕВРУАРИ-НОЕМВРИ 1988 Г.

След американските федерални присъди срещу Нориега СНЩ наредиха на генерал Фредерик Ф. Уорнър-младши, главнокомандващ Южното командване (САУТКОМ) на САЩ, да ревизира съществуващите планове за непредвидени случаи в съответствие със следните указания: защита живота и собствеността на американците; поддържане на канала отворен за корабоплаване; осигуряване на мирни операции за евакуации както в мирна, така и във враждебна среда; изработването на план за помощ на правителството, което евентуално ще смени режима на Нориега.

Последва серия нови планове — известни под общото име СЛОЖЕН ЛАБИРИНТ, които щяха да бъдат изпълнявани от генерал-майор Льофке, командир на Южната армия на Съединените щати (ЮСАРСО) като командир на Обединените военни сили в Панама (ОВСП).

Плановете предвиждаха масивно струпване на войски в американските военни бази в Панама. Тези сили или щяха да сплашат лидерите на ПОС и да ги накарат да свалят Нориега от власт, или в случай на неуспех да нахлуят на панамска територия и да победят ПОС.

Въпреки че масираният подход на генерал Уорнър съдържаше няколко сериозни недостатъка, той го предпочиташе пред одобряваната от някои други военачалници изненадваща стратегия, която се състоеше в бърза, силна, решителна атака срещу Нориега и ПОС от страна на сили от Съединените щати, действащи заедно със силите за специални операции и войските на генерал Уорнър.

Най-сериозният недостатък в подхода на Уорнър: той беше прекалено бавен. Даваше време на лошите да се възстановят и отвърнат на удара. По такъв начин, ако Нориега се спасеше при първото нападение, той можеше да избяга в планините и да организира партизанска война. Освен това почти трийсетте хиляди американски граждани, живеещи в Панама, бяха уязвими като евентуални

заложници — или нещо по-лошо, — без да споменаваме вероятността за много цивилни жертви и нанесени щети на гражданската собственост.

На 16-ти март 1998 г. част от ПОС започна военен преврат в Командансия (щаба на ПОС), който Нориега безмилостно потуши. След това той изгони от армията всички, които смяташе за неблагонадеждни, обяви извънредно положение, разби политическата опозиция и засили тормоза срещу американските граждани под формата на сериозни ограничения на пътуванията, претърсвания и пътни блокади.

След като прегледа плановете на Уорнър, председателят на СНЩ адмирал Кроу го помоли да раздели общия план СЛОЖЕН ЛАБИРИНТ на четири отделни оперативни заповеди с цел улесняване на изпълнението му. Щабът на генерал Уорнър ги нарече с общото име МОЛИТВЕНИК. Първата, КОД КЛОНДАЙК, покриваше тиловите евакуационни операции. Американските граждани в Панама трябваше да бъдат ескортирани до сборни места в Панама Сити и Колон за евакуация в Съединените щати. (Панама Сити откъм тихоокеанската страна на канала е столицата на страната. Колон е карибската ѝ врата.)

Според втората оперативна заповед СЛЕД ТОВА разположената в Панама 193-та пехотна бригада, изпратени от Съединените щати сили и Атлантическото командване на Съединените щати щяха да защитят американските граждани и инсталации, както и Панамския канал. Силите от Съединените щати щяха да включват една бригада от 7-ма пехотна дивизия, един механизирани пехотен батальон от 5-та механизирани дивизия, 6-та експедиционна бригада на морските пехотинци и бойната група кораби на един самолетносач. Те щяха да съставят гръбнака на силата, която щеше да приложи на практика останалите две оперативни заповеди от серията МОЛИТВЕНИК — СИНЯ ПРИМАМКА и СЛЯПА ЛОГИКА.

СИНЯ ПРИМАМКА предвиждаше обща настъпателна операция за победа над ПОС и тяхното разформироване. Тя щеше да започне с операции на намиращите се вече в Панама войски от почти 12 000

души и да продължи до осем дни. Пред следващите две седмици към тях щяха да се присъединят още 10 000 войници от Съединените щати. Междувременно един самолетonosач с бойната си група кораби щеше да блокира въздушните и морските пътища за Куба и да осигури близка поддръжка от въздуха, докато амфибийна сила осигури допълнителни сухопътни войски. В допълнение към базираните в Съединените щати сили, предназначени за СЛЕД ТОВА, командирът на САУТКОМ щеше да пусне в действие и обединена военна сила от екипи за специални операции от СОКОМ за операции срещу командването на ПОС, командни и контролни пунктове и летища. Освен това силите за специални операции щяха да спасяват заложници, да извършват разузнаване и да открият и заловят Мануел Нориега.

Командирът на САУТКОМ не само щеше да осъществява общото командване на СИНЯ ПРИМАМКА, но и общата тактическа координация. Той, заедно с командирите на Обединена военна сила Панама и на Обединената военна сила за специални операции, щеше да извършва координирани, но отделни операции.

След приключването на първоначалните нападения СИНЯ ПРИМАМКА обединената военна сила щеше да започне граждански военни операции, предвидени в СЛЯПА ЛОГИКА — четвъртата оперативна заповед в МОЛИТВЕНИКА. Фазата граждански въпроси щеше да помогне да се възстановят обществената безопасност и здравеопазване, както и други държавни институции, последвано от прехвърляне на контрола на гражданско управление.

В дългосрочна перспектива американски войски по гражданските въпроси щяха да работят с новото правителство на Панама за реструктуриране на ПОС и изграждане на нейната лоялност към гражданската власт и демократичното управление.

Мнението на генерал-лейтенант Томас У. Кели, директор на операциите на СНЩ, се различаваше от самото начало от това на САУТКОМ. Той не беше убеден, че САУТКОМ притежава достатъчно командни и контролиращи възможности, за да управлява, разполага и подкрепя всички сили, предвидени за СИНЯ ПРИМАМКА. Щом се изпратеха допълнителни сили от Съединените щати, щеше да има нужда от командир на корпус, който да командва и контролира цялата

операция. Според него XVIII въздушнопреносим корпус притежаваше необходимия персонал и способност за бързо разгръщане.

През лятото на 1988 г. генерал Уорнър временно разреши този конфликт, като подсили щаба си с още тринайсет души и шепа плановици на специални операции. Той смяташе, че уменията и опитът на щаба му в Панама и с ПОС правеха САУТКОМ напълно квалифицирано да служи като боен щаб на СИНЯ ПРИМАМКА, но същевременно съзнаваше, че ще е необходим щаб на корпус за ръководство на цялата операция, ако ОВСП трябва да бъдат подсилени с допълнителни големи сили от Съединените щати, и на 5-ти юли 1988 г. той помоли адмирал Кроу да включи един щаб на корпус в списъка с войските за СИНЯ ПРИМАМКА. Но Уорнър смяташе, че щабът на корпуса ще поеме тактическото командване и контрол чак след началото на операцията и само ако самият той реши да използва базираните в Съединените щати сили в списъка на СЛЕД ТОВА.

Адмирал Кроу одобри искането на главнокомандващия на 19-ти октомври 1988 г. и заповяда на главнокомандващия Командването на армейските сили на Съединените щати^[2] генерал Джоузеф Т. Паластра-младши да ревизира съответно списъка на войските. След девет дни Паластра упълномощи генерал-лейтенант Джон Фос, който беше по това време командир на XVIII въздушнопреносим корпус, да установи връзка със САУТКОМ.

Понеже нямаше да разполага с оперативен контрол преди началото на СИНЯ ПРИМАМКА и може би дори след това, Фос отначало делегира планираната отговорност обратно на щаба на ОВСП, но през следващата година той надзираше планирането на ОВСП за операцията.

Междувременно Кели оставаше недоволен от (според него) постепенно разширяваното и некоординирано командване и през ноември 1988 г. се срещна с оперативните офицери от САУТКОМ и ФОРСКОМ за разрешаване на въпроса. Той предпочиташе да разгърне щаба на корпуса в пълен обем преди разгръщането на всички бойни сили, но не можеше да промени мнението на Уорнър — въпреки че оперативният офицер на САУТКОМ бригаден генерал Марк Сиснерос

бе съгласен с Кели. Изглежда, че адмирал Кроу също беше съгласен с него, но не взе решение против САУТКОМ.

ИЗБОРИТЕ В ПАНАМА

На 7-ми май 1989 г. след шест години потисничество панамците излязоха масово пред урните, за да гласуват на разрешените от Нориега избори. Той очевидно смяташе, че неговите кандидати, водени от номинирания от него за президент Карлос Дуке, ще спечелят лесно — особено с помощта, която той получи от приятелите си.

Въпреки присъствието на високопоставени наблюдатели като бившия президент Джими Картър и по-малки знаменитости от католическата църква и американския Конгрес отрядите главорези на Нориега и „батальоните на достойнството“ положиха всички усилия да сплашат гласоподавателите. Но хората имаха други идеи. Опозицията, ръководена от Гилермо Ендара и неговите помощници, кандидатирали се за поста вицепрезидент — Рикардо Ариас Калдерон и Гилермо Форд, победиха кандидатите на Нориега с три към едно.

Когато бяха обявени тези резултати, ликуващите панамци излязоха с хиляди по улиците.

Нориега не хареса тази гледка и на 10-ти май анулира изборните резултати — обяснявайки ги с чужда намеса — и след това изпрати ПОС, националната полиция и „батальоните на достойнството“ по улиците, за да потушат демонстрациите. Много хора бяха убити и опозиционните лидери преминаха в нелегалност — след като бяха измъкнати и бити от тяхната победна кола.

Всичко това засили опасенията на президента Буш за безопасността на хилядите американски граждани в Панама и той заповяда изпращането на 1 900 допълнителни войници в страната — почти 1 000 войници от 7-ма пехотна дивизия от Форт Орд, Калифорния, 165 морски пехотинци от 2-ра експедиционна сила на морските пехотинци от Кемп Леджун, Северна Каролина, и 750 войници от 5-та механизирани дивизия от Форт Полк, Луизиана. Всички подразделения пристигнаха в Панама до 19-ти май.

ИГРАТА ЗАГРУБЯВА

Два месеца по-рано, на 21-ви март, бившият конгресмен Дик Чейни стана министър на отбраната. Чейни незабавно потърси нови начини да притисне Нориега. Междувременно членове на Съвета за национална сигурност се срещнаха, за да обсъдят други действия, в резултат на които се получи президентското одобрение на Директива за националната сигурност 17, издадена на 22-ри юли 1989 г., с която се заповядваше извършването на военни действия в Панама за утвърждаване правата на Съединените щати по договора и разклащане на режима на Нориега и неговите поддръжници.

Тези действия бяха степенувани по категории и варираха от така наречената Категория едно (нисък риск/слаба видимост) през Категории две и три (нисък риск/висока видимост и среден риск/висока видимост) до Категория четири (висок риск/висока видимост).

Действията от Категория едно щяха да включват оповестяване евакуацията на американските граждани, разширяване на кампаниите срещу Нориега в медиите и психологически операции и поставяне под охрана членовете на ПОС в американските инсталации.

При останалите категории войските на Съединените щати в Панама щяха да играят по-активна роля.

В Категория две военната полиция щеше да увеличи патрулите си между американските военни инсталации, в Панама щяха да бъдат разположени подразделения с размерите на батальон за интензивни учения и разположените в Панама войски щяха да се упражняват в амфибийни и нощни бойни операции.

В Категория три войските на Съединените щати в Панама щяха да засилят разузнаването и въоръжените конвои близо до важни инсталации на ПОС.

В Категория четири войските на Съединените щати щяха да установят пълен контрол над няколко ключови военни съоръжения, като Форт Амадор, Хълма на каменоломната и Форт Еспинар. Форт Амадор е разположен на полуостров югозападно от Панама Сити и оперативният му център се намираше в тунел, изкопан по време на

строителството на канала. Форт Еспинар е на север, близо до Колон. Всички те бяха общи инсталации на САЩ и ПОС.

Политиката на президента за загрубване на играта имаше и големи политически последици, тъй като той се бе придвижил към тази по-смела стратегия, на която генерал Уорнър се съпротивляваше. И президентът реши да смени генерал Уорнър.

На 20-ти юни генерал Кроу препоръча генерал Търман за заместник на Уорнър. Търман беше служил във Виетнам и въпреки че притежаваше донякъде ограничен боен опит и умения, той бе смятан за човек на действието, който можеше да постига целите си. С това наум, Кроу помоли Търман да преразгледа заповедите за операциите МОЛИТВЕНИК и особено СИНЯ ПРИМАМКА.

На 4-ти август, в деня преди определената церемония по предаване на командването, Търман пристигна във Форт Браг за два инструктажа за СИНЯ ПРИМАМКА: единият върху концепцията на Обединените военни сили в Панама (ОВСП) за конвенционалните бойни операции, а другият върху концепцията на Обединените сили за специални операции за специалните операции.

Стайнър не можа да присъства, но бе представляван от заместник-командира си генерал-майор Уил Руусма. По-късно вечерта, когато Руусма му изложи същественото от инструктажите, заедно с въпросите и коментарите на Търман, Стайнър започна да схваща какво щеше да му каже Търман директно на другия ден.

ОБРАТНО В ПАНАМА

След срещата си на 5-ти август с Търман Стайнър приключи задълженията си с 28-ма пехотна дивизия, но запази в тайна новата си роля в Панама. Бързото организиране на операция СИНЯ ПРИМАМКА бе с приоритет; засега той не се бе запознал с нея.

Но първо трябваше да стигне до Панама и САУТКОМ.

За последен път беше там преди две години като командир на ОВССО. Този път щеше да бъде много различно. Сега отговаряше изцяло за очертаващата се голяма операция.

Главната му грижа бяха трийсетте хиляди американци, около 5 000 от които семейства на военнорслужещи, живеещи заедно с войниците от ПОС на общите военни инсталации. Това си беше готова рецепта за масово вземане на заложници — или дори тяхното клане.

Обратно във Форт Браг той събра заедно екипа, който щеше да вземе със себе си — началник-щаба си бригаден генерал Ед Скоулс, двамата си оперативни офицери полковниците Уолтърс и Нийдам и шест офицери от разузнавателната и оперативната дирекция, които бяха взели участие в първоначалното изготвяне на плана. Надяваше се да остави четирима от тях в Панама (със сателитна радиовръзка), за да може да получава ежедневни доклади.

На другата вечер Стайнър и екипът му, облечени като цивилни, напуснаха военновъздушната база „Поуп“ в самолет за специални мисии без отличителни знаци (един С-20 „Гълфстрийм“) и кацнаха около 21,00 ч. вечерта във военновъздушната база „Хауърд“ от другата страна на канала срещу Панама Сити. Посрещна го бригаден генерал Бил Харцог, който бе заменил Марк Сиснерос като оперативен офицер на САУТКОМ. Сиснерос беше преместен да замени генерал-майор Бърни Льофке като командир на Южната армия на Съединените щати. Прекараха по-голямата част от остатъка на нощта с Бил Харцог на Хълма на каменоломната в тунела, приютил оперативния център на САУТКОМ, като получиха инструктаж за промените в СИНЯ ПРИМАМКА. Въпреки че генерал Уорнър все още командваше САУТКОМ, Харцог знаеше за опасенията на генерал Търман и

Вашингтон и бе започнал да ревизира заповедите за операциите в СИНЯ ПРИМАМКА.

Стайнър научи много необходими подробности.

От страната на минусите тактическите комуникации в Панама не бяха адекватни за голяма спешна операция. От страната на плюсовете тук имаше възможност за поддръжка на бойните действия — включително една голяма болница. Малко подсилена, тази възможност щеше да свърши работа през началните фази на бойните действия.

На другата сутрин Стайнър и групата му, все още в цивилни дрехи, изминаха краткото разстояние до Форт Клейтън, щаб на Южната армия на Съединените щати. Там той се свърза с бригаден генерал Сиснерос; полковник Майк Снел, командирът на 193-та бригада; и полковник Кийт Келог, бригадният командир, пристигнал с контингента на 7-ма пехотна дивизия по време на майското изпращане на войски от президента Буш и който сега оперираше в района на Колон.

През следващите два дни Стайнър научи всичко, което успя, за Нориега и ПОС, от една страна, и за обучението и готовността на американските сили в Панама, от друга.

Нориега неотдавна бе увеличил провокациите с цел проваляне на ученията „Пясъчна бълха“ — дейност, позволена от договора. След това използва съобщенията в медиите за тези конфронтации, за да разпространи сред народа враждебните си измислици. Въпреки че участващите в ученията американски войски показваха засега примерен професионализъм, такива неща бяха потенциални огнища за по-голям конфликт и трябваше да се наблюдават внимателно.

Преди Стайнър и екипът му да напуснат Панама, Сиснерос одобри разполагането на клетката на Стайнър от четирима умни майори плановици в оперативния център.

Последното му задължение беше да даде на Харцог своята преценка.

Стайнър знаеше, че ревизираната СИНЯ ПРИМАМКА ще се различава значително от оригиналния план на генерал Уорнър. Според Стайнър всяка успешна операция изискваше изненада, съкрушителна бойна мощ и прикритието на тъмнината, за да използва предимствата на ненадминатите способности за нощен бой на армията на

Съединените щати. Това нямаше да бъде бавно натрупване на войски, а кратък, остър и поразяващ шок.

Въпреки че командирите, с които се срещна, демонстрираха безценно познание за ПОС и местните условия, Стайнър откри пропуски, които трябваше да бъдат запълнени. Подразделенията в Панама не бяха толкова подготвени и умели в градските бойни операции през нощта, както пристигащите от Съединените щати сили. Това налагаше интензивна програма за обучение. Освен това в авиационното подразделение не достигаха пилоти и повечето екипажи не бяха достатъчно вещи във въздушните нощни нападения на подразделения с размерите на батальон — макар Стайнър да знаеше, че при необходимост можеше да компенсира този недостатък с обучените и готови екипажи от батальоните на XVIII въздушнопреносим корпус.

Когато се върна във Форт Браг, Стайнър направи разбор на посещението си в Панама с генерал Търман — при което остана особено недоволен от главната характерна черта на СИНЯ ПРИМАМКА, постепенното струпване на войски. Неотдавнашното изпращане на допълнителни войски през май не беше възпряло ни най-малко Нориега и нямаше гаранция, че СИНЯ ПРИМАМКА щеше да има по-голям шанс за успех от 50 на сто.

— Хората ми в Браг — съобщи Стайнър на шефа си — ще започнат да работят върху план за неутрализиране базата на силата на Нориега. Планираме да извадим от строя ПОС и националната полиция с един удар и за една нощ.

— С ваше разрешение, сър — продължи той, — надявам се да посетя Панама отново след две седмици заедно с командирите на подразделения, които най-вероятно ще избира за тази операция, и планирам да продължа да посещавам често Панама, докато всичко това приключи.

— Действай — одобри Търман. — И ме дръж в течение.

На 10-ти август 1989 година президентът избра генерал Колин Пауъл за нов председател на Съвета на началник-щабове, който трябваше да заеме поста си на 1-ви октомври. По-рано Пауъл бе поел от генерал Паластра командването на армейските сили на Съединените

щати, което го направи непосредствен началник на Стайнър, но той вече познаваше добре генерал Пауъл от дните си в ОВССО, когато Пауъл беше помощник на министъра на отбраната Каспар Уайнбъргър.

Докато генерал Пауъл беше все още във ФОРСКОМ, той вмъкна в програмата си едnodневно пътуване до Браг, за да се запознае лично с готовността на XVIII корпус и планираните инициативи за Панама. Въпреки че визитата му бе планирана като едnodневна, лошото време го задържа в Браг и Стайнър използва възможността да изтъкне пред него ревизиите, които смяташе необходими за СИНЯ ПРИМАМКА.

Пауъл се съгласи със Стайнър — и с Търман, — че предвижданото първоначално струпване на войски за СИНЯ ПРИМАМКА отнема прекалено много време (двайсет и два дни), особено при евентуална криза. Бърза операция за една нощ, използваща възможностите на XVIII въздушнопреносим корпус и командата за специални операции бе подходящият метод. Стайнър, разбира се, познаваше по-добре от всеки друг възможностите на двете подразделения, както и как да ги сплоти заедно като един боен екип.

— Продължавай да ревизираш плана — нареди Пауъл на Стайнър.

По-късно същия месец Търман, Стайнър, Харцог и Гари Лък, командирът на ОВССО, се срещнаха, за да получат последна информация. Те заключиха, че от започване на разработката на СИНЯ ПРИМАМКА през април 1988 г. Нориега ставаше все по-предизвикателен, а войските му — по-добре екипирани и обучени. Струпването на войски в продължение на дваайсет и два дни можеше да доведе до продължителни сражения, повече жертви и повече възможности за Нориега да вземе заложенници или да избяга в планините, за да води партизанска война. Стайнър искаше бърз удар, който да доведе до решителна победа.

През септември, докато щабовете на XVIII въздушнопреносим корпус, САУТКОМ и СОКОМ продължаваха да ревизират плана в тази посока, Стайнър отново посети Панама, този път заедно с командира на 82-ра въздушнопреносима дивизия, с помощник дивизионния командир на 7-ма пехотна дивизия, с полковия командир на рейнджърите и Гари Лък, както и техните оперативни и разузнавателни

офицери — включително още един от най-добрите му плановици за подсилване на екипа от четирима, който вече бе оставил там. Те отново пътуваха през нощта с цивилни дрехи в същия С-20, използван за първото пътуване. Във военновъздушната база „Хауърд“ ги посрещнаха Харцог и Сиснерос и направо ги заведоха във Форт Клейтън за запознаване с обстановката.

На следващия ден групата се раздели на по-малки екипи, които отидоха на тайни разузнавателни мисии, за да опознаят по-добре избраните мишени в случай на започване спешна операция. Бяха избрани двайсет и седем главни мишени. Някои ключови инсталации и съоръжения трябваше да бъдат защитени. Други цели щяха да бъдат „превзети“ или „неутрализирани“.

Мишените, които трябваше да бъдат защитени, включваха моста на река Пакора, трите шлюза на Панамския канал, язовира Маден, Моста на Америките (пресичащ канала в Панама Сити), военновъздушната база „Хауърд“, американското посолство и всички членове на семейства на американски военнослужещи, живеещи във военните инсталации, споделяни с ПОС.

Мишените, които трябваше да бъдат превзети, включваха Командансия и всички военни инсталации на ПОС.

Разузнаването даде на командирите представа срещу какво точно щяха да се изправят — въпреки че още никой не знаеше кои мишени на кой командир щяха да бъдат разпределени. Стайнър взе по-късно тези решения въз основа на знанията си за възможностите на подразделенията. Някои мишени можеха да бъдат превзети само от силите за специални операции, докато други бяха по-подходящи за традиционни подразделения.

Междувременно Сенатът потвърди назначението на Търман като главнокомандващ и в събота, 30-ти септември 1989 г., той пое командването от генерал Уорнър в щаба на СОКОМ в Панама. След един ден в полунощ Колин Пауъл пое председателството на СНЩ; церемонията по назначаването му се проведе на другия ден.

ОПИТЪТ ЗА ВОЕНЕН ПРЕВРАТ НА 3-ТИ ОКТОМВРИ

В неделя вечерта на 1-ви октомври една жена телефонира на шефа на централата на ЦРУ в Панама Сити:

— Можем ли да се срещнем в центъра на града, за да поговорим? Има нещо, което трябва да знаете. — Въпреки отказа ѝ да се представи срещата беше уговорена.

Тя се оказа съпругата на майор Мойсес Хиролди, командирът на силите за сигурност на Нориега в Командансия.

— Съпругът ми се тревожи много за това, което режимът на Нориега причинява на нашата страна — каза тя на шефа на централата, — и реши да предприеме решителни действия. Утре сутринта в девет часа, когато Нориега пристигне в Командансия, съпругът ми и други, които са против президента, ще извършат военен преврат. Може да ни потрябва помощ от Съединените щати за блокиране силите на ПОС, които ще тръгнат срещу организаторите на преврата. Ще поддържаме връзка.

Същата нощ, когато срещата бе докладвана на генерал Търман, той незабавно отиде в командния си пункт в тунела в Хълма на каменоломната, където се надяваше да получи допълнителни новини.

По някое време след полунощ двама агенти на ЦРУ отидоха от срещата си с майор Хиролди направо на Хълма на каменоломната, където потвърдиха пред Търман, че заговорниците планират да арестуват Нориега около девет часа сутринта и да установят контрол над Командансия, прекъсвайки по такъв начин комуникациите му с неговите войскове подразделения. Но можеха да поискат американска помощ за блокиране на главните пътища от запад в случай на реакция на подразделения на ПОС срещу преврата.

Веднъж установил контрол, Хиролди планираше да убеди Нориега да се оттегли в провинция Чирикуи в западна Панама, където той притежаваше къща — един от многото му луксозни домове.

Агентите на ЦРУ обясниха, че Хиролди, който бе изиграл голяма роля в смазването на опита за преврат преди осемнайсет месеца (той беше заловил конспираторите, които след това бяха затворени и

изтежавани), не беше особено почтен човек и сега не можеше да му се има пълно доверие.

Въпреки че имаше лошо предчувствие за цялото съобщение на ЦРУ, генерал Търман реши за всеки случай да го предаде в Пентагона и около 2,30 ч. сутринта се свърза с дома на генерал Кели по сигурния му телефон. След като Търман описа случващото се, Кели го попита за мнението му.

— Съветът ми е да изчакаме и да видим какво ще се случи — отговори Търман.

Скоро след това генерал Кели и Пауъл се срещнаха в Пентагона с вицеадмирал Тед Шафър, заместник-директор на Разузнавателното управление на Министерството на отбраната, чиито анализатори вече се опитваха да проверят информацията за преврата. Всички се съгласиха, че е вероятно цялата работа да се окаже номер или измама; а ако не, планът бе зле изработен и с малки шансове за успех.

По това време министър Чейни се намираше в кабинета си на съвещание с Колин Пауъл, последвано от допълнителен преглед на ситуацията с Кели и Шафър. След това четиримата отидоха в Овалния кабинет, за да уведомят президента, където Пауъл препоръча да се изчака с вземането на решение до постъпването на допълнителна информация.

— Ако има военен преврат — каза Пауъл на президента, — трябва да видим как ще се развият нещата, преди да действаме.

Президентът се съгласи.

В този ден нямаше преврат. Но госпожа Хиролди събщи, че е определен за другата сутрин — на 3-ти октомври.

На сутринта Нориега пристигна по-рано от обикновено в Командансия; гвардейци го посрещнаха с почетна церемония както винаги, но след това арестуваха диктатора — причинявайки моменталното избухване на спор между Нориега и Хиролди. Раздадоха се изстрели, които генерал Търман чуваше от щаба си на Хълма на каменоломната, разположен на около два километра от Командансия.

Търман незабавно се обади на Пауъл, за да докладва.

До 9,00 ч. стана ясно, че е в ход военен преврат, но изходът му все още не бе сигурен. По обяд панамското радио събщи, че се извършва военен преврат.

Под претекст за рутинно учение американските сили блокираха пътя към Форт Амадор, въпреки че базираната там панамска 5-та пехотна рота не се опита да реагира. Горедолу по същото време двама лейтенанти от ПОС, идентифицирани като упълномощени за преговори от страна на превратаджиите, пристигнаха пред портала на Форт Клейтън и помолиха да се срещнат със Сиснерос (сега генерал-майор), който говореше гладък испански. Търман нареди на Сиснерос да разговаря с тях.

Според лейтенантите лидерите на преврата контролираха Нориега и щаба му и сега търсеха начин диктаторът с достойнство да отстъпи властта, но да остане в Панама; но когато Сиснерос предложи да го задържи във Форт Клейтън, лейтенантите отказаха. Нямаха намерение да го предават на Съединените щати. Все още настояваха за американска блокада на пътя при Моста на Америките за възпрепятстване настъпление на панамските войски от Рио Хато.

Уговарянето на Нориега да отстъпи властта се оказа много трудна работа, отколкото си представяше Хиролди. Никога няма да узнаем какво са си казали те двамата, но знаем, че Нориега се е оказал по-красноречив. Вместо да продължи разговора, Хиролди остави Нориега заключен в една стая за няколко минути и след това отиде да прегрупира силите си. Това се оказа фатална грешка: в стаята имаше телефон. Нориега (както по-късно се разбра) накрая успял да се свърже с Вики Амадо — любовницата си номер едно, и я помолил да се свърже с командирите на 6-та и 7-ма рота в Рио Хато и на механизирания Батальон 2000 от ПОС във Форт Симарон на около трийсет километра североизточно от града.

Скоро един самолет „Боинг“–727 излетя от международното летище „Токумен“ на 16 километра от Панама Сити, кацна в Рио Хато и започна да прехвърля обратно в Токумен 6-та и 7-ма рота. Междувременно Батальон 2000, разположен на още 16 километра на изток във Форт Симарон, се насочи към „Токумен“ с конвой от камиони и бронетранспортъори V–150 и V–300. Там те натовариха 6-та и 7-ма рота и продължиха към Командансия.

Силите, за които лидерите на преврата се опасяваха, че просто са прелетели над Командансия, се съединиха с други подкрепления и

влязоха в комплекса от източната му страна — действия, които се оказаха много поучителни за Стайнър и неговите стратегии, докато ревизираха СИНЯ ПРИМАМКА.

В този момент стана ясно, че превратът се е провалил. От Командансия се чуваха изстрелите при екзекуциите. Майор Хиролди и заместникът му капитан от ПОС бяха отведени в Тинахитас (на десет километра северно от града и база на 1-ва пехотна рота), измъчвани, докато издадат и другите лидери на преврата, и екзекутирани.

— Отговорът на ПОС срещу преврата наистина демонстрира значително военно умение и изобретателност — отбелязва Карл Стайнър. — Събитията от този ден ми дадоха ясно да разбера, че за успеха на демокрацията в Панама трябва да изчистим цялата пасмина, включваща Нориега, неговата ПОС, командната и контролната структура (особено Командансия) — както и националната полиция. И както щяхме да разберем, това не беше всичко. Нориега бе поставил свои питомци на всички ключови позиции във всяка правителствена институция и те зависеха от него по един или друг начин. Трябваше всички да си вървят.

ПОВИШАВАНЕ НА ГОТОВНОСТТА

След провала на преврата генерал Търман взе мерки за повишаването на готовността: сега целият дежурен персонал носеше камуфлажни униформи. Засили се стрелковото обучение и всички — индивиди и екипи — трябваше да бъдат квалифицирани за работа с оръжейните си системи. Бяха увеличени упражненията от Категории три и четири и роти от училището „Пясъчна бълха“ посещаваха ежедневно някои от двайсет и седемте набелязани цели (въпреки че участващите войници не знаеха това). Проведе се и учебно нощно нападение с хеликоптери за подобряване на уменията с очила за нощно виждане.

С цел подобряване командването и контрола генерал Търман официално определи Стайнър като свой военен стратег и военачалник и на 10-ти октомври Стайнър бе назначен за командир на Обединените военни сили на юг^[3].

Стайнър и щабът му вече бяха много напреднали с планираните ревизии на СИНЯ ПРИМАМКА. В началото на септември генерал-майор Уил Руусма и екип плановици се срещнаха с щаба на САУТКОМ за по-нататъшно интегриране на планирането. На 9-ти октомври Стайнър с основните си помощници отлетя за Панама за планиране на спешни случаи с главнокомандващия — отново с цивилни дрехи в самолет без отличителни знаци. През следващите три дни двата щаба работиха в командния пункт на САУТКОМ на Хълма на каменоломната, уточнявайки оперативни и тактически детайли.

Стайнър отдели време за тайно разузнаване с хеликоптер на вероятните мишени, което беше критично важно за финализирането на плана. Придружаваше го полковник Майк Снел, командирът на 193-та пехотна бригада, който познаваше добре страната и гарнизоните на ПОС.

След приключването на тези срещи генерал Търман обяви, че Стайнър ще командва всички бойни сили на Съединените щати в Панама, включително силите за специални операции, и че планът за непредвидени случаи на Обединената военна сила юг ще включва

следните цели: защита живота на американците, техните основни бази и съоръжения; пленяване и предаване на Нориега на компетентните власти; неутрализиране на панамските отбранителни сили; подкрепа за признато от Съединените щати правителство на Панама и преструктуриране на ПОС съгласно указанията на законно избрано правителство.

Неофициална, но високоприоритетна мисия на Вашингтон беше спасяването на Кърт Мюс, агент на ЦРУ, арестуван от Нориега и затворен в силно охранявания затвор „Модело“. Съобщиха на Мюс, че ще бъде екзекутиран, ако американските войски нападнат Панама. Неговият палач го наблюдаваше постоянно.

За постигането на тези цели Обединените военни сили на юг трябваше или да защитават, или да неутрализират основните двайсет и седем мишени. Много от тях се намираха във или близо до Панама Сити, но няколко, включително елитните роти в Рио Хато, Батальон 2000 във Форт Симарон и летището „Торихос-Токумен“, бяха отдалечени на известно разстояние от столицата (летището бе с двойна употреба: „Токумен“ за гражданските полети, а „Торихос“ — за военните). Имаше основни мишени и в района на Колон от страната на Карибско море на около 64 километра северозападно от Панама Сити.

Сега, когато мишените бяха определени и оценени според тяхното значение, Стайнър и командирите му трябваше да решат за тактиката и силите, подходящи за всяка от тях.

В края на трите дни Стайнър обобщи своя „командирски подход“ към операцията^[4].

В него той казваше:

— Използвайки електронни военни средства за заглушаване комуникациите на ПОС, заедно с нашите радиостанции ЕС-С130 („Волант Соло“ и „Компас Кол“) за заглушаване на гражданските радиостанции и предаване на нашите съобщения за народа на Панама, ние ще използваме изненадата и тъмнината, за да атакуваме или да установим контрол върху всички двайсет и седем цели едновременно. Жизненоважна част от операцията е защитата на американските граждани от самото начало на операцията до установяването на стабилност. Ключът към успеха е изненадата и едновременната победа над ПОС; разрушаването на техните командни и контролни способности, както и тези на националната полиция. Повечето от

сраженията трябва да са приключили до разсъмване и нашите сили да контролират район с граници от Панама Сити до Колон на север и от Рио Хато на югозапад до Форт Симарон на североизток. Повечето панамци са наши приятели и следователно трябва да сведем до минимум жертвите и пораженията сред цивилното население. Ще използваме психологически операции на тактическо ниво в подразделенията, за да се опитаме да убедим всяка инсталация да се предаде без бой. Ако не постигнем с това резултати, тогава ще бъде използвана премерена сила за изпълнение на мисията. Тъй като няма да има закон и ред, през деня тактическите подразделения трябва да са готови да започнат стабилизиращи операции за защита живота и собствеността на гражданите. В подкрепа на това изискване ние ще започнем да разполагаме в страната остатъка от 7-ма пехотна дивизия и остатъка от 16-та военнополойейска бригада, започвайки 4 часа след началото на операцията и приключвайки 24 часа след него. Пленяването на Нориега, спасяването на Кърт Мюс от затвора „Модело“ и други специални мисии са отговорност на ОВССО. Тези операции са неделима част от успеха на цялата операция и ще започнат едновременно с всички други операции в началния час X. Надявам се, че сигналът, който ще бъде даден с действията ни в този час, ще улесни работата ни, когато се разпръснем, за да разгромим подразделенията на ПОС в останалата част на страната. Ако можем да постигнем някаква степен на изненада и го направим както трябва, аз не очаквам особена съпротива от ПОС.

Същевременно Стайнър изложи своята бойна философия:

— Удряй първи; изненадай врага; съкруши го с огромна бойна мощ; използвай прикритието на тъмнината, за да имаш максимално предимство от способностите ни за нощен бой по време на първоначалната атака и следващите атаки, така че нашите превъзхождащи сили да са постигнали целите си до разсъмване; и винаги се сражай при благоприятни обстоятелства.

Групата се завърна на 11-ти октомври във Форт Браг, за да довърши плана.

Те работиха денонощно през следващата седмица. От съображения за сигурност планирането на специалните операции на генерал Лък продължи в неговия щаб, но бяха разменени офицери за свръзка между XVIII въздушнопреносим корпус и Обединените

военни сили за специални операции за осигуряване непрекъснатост и интегриране на процеса.

На сутринта след завръщането им Стайнър говори пред планониците във Форт Браг:

— Според моя анализ на мисията — обясни той — това са специфичните и присъщи задачи, които трябва да ни занимават:

1. Приоритетът пада върху защитата на живота на американските граждани и ключовите места и съоръжения в Панама.

2. Трябва да пленим Нориега и да го предадем на компетентните власти.

3. Трябва да неутрализираме ПОС и същевременно да неутрализираме техния командно-контролен механизъм (тоест Командансия), както и националната полиция.

4. Трябва да подкрепим установяването на признато от Съединените щати правителство.

5. Трябва да сме готови да започнем стабилизиращи операции веднага, щом приключат сраженията — защото няма да има нито закон, нито ред.

6. Трябва да сме готови да се ангажираме с необходимите дейности по изграждане на нацията, за да помогнем на новото правителство да стъпи на крака и да започне да изпълнява очакванията на хората.

7. Трябва да сме готови за реструктуриране на панамските отбранителни сили и националната полиция, както реши правителството.

— Това е много трудна и сложна мисия — продължи той. — Трябва да планираме поражението на ПОС и националната полиция за една нощ, а на следващия ден да изградим нов имидж на тези, с които сме се сражавали — вече не потисници на народа, а уважавани от него защитници. Ще подадем ръка на ПОС и ще ги издигнем отново като граждани или национални полицаи — каквото реши новото правителство.

На практика всички сражения трябва да се водят в градски условия — градове и застроени райони. Трябва да ограничим колатералните поражения — което означава да сведем до минимум загубата на живот и от двете страни — и да ограничим всички поражения, освен крайно необходимите за изпълнението на мисията.

Затова ще бъдем принудени да установим за себе си специфични правила за водене на бой, които да ограничат общите ни бойни възможности. Тоест трябва да се ограничим само с използването на оръжия, възпроизвеждащи пряк огън — индивидуални пушки, картечници, 66-милиметрови оръдия и АТ–4 противотанкови оръдия, хеликоптери „Апачи“ с техните ракети, бойни самолети АС–130 и артилерия — като последните три се използват само с пряк огън за унищожаване на сгради. Няма да има оръжия за „огън по райони“, като минохвъргачки и бомбардиране от самолети.

Тези правила за водене на боя трябва да са много ясни, така че всеки участник в тази операция да разбира ясно какво може и какво не може да прави.

Колкото до планирането, щабът трябва да се концентрира върху конвенционалните аспекти на тази операция, оставяйки частта за специалните операции на щаба на генерал Лък — и особено пленяването на Нориега и неговите помощници. Бандата на Нориега трябва да бъде неутрализирана, за да осигурим среда, в която гражданското правителство да може да функционира без заплахи. Всички други изисквания за специалните мисии също ще бъдат отговорност на командването на Лък, но когато дойде времето за изпълнение, двата плана трябва да бъдат интегрирани. Лък ще контролира изпълнението на специалните операции и ще ми докладва като всички останали командири на подразделения.

Успехът на тази мисия зависи до голяма степен от ефективността на малките подразделения, изпълняващи своите мисии. Следователно искам да им дам максимална гъвкавост и свобода на действие при вземането на необходимите решения за изпълнение на мисиите им.

Той продължи:

— Аз лично ще започна работа по структуриране командно-контролния механизъм за тази операция. Той ще бъде прост и директен — без излишни междинни звена. В момента планирам да включа щаба на южната армия на Съединените щати в собствения си щаб (Обединени военни сили юг), като направя генерал Марк Сиснерос мой заместник.

Тъй като ще участват различни сили от различни родове войски, ние трябва да имаме ОКЕОИ (Обединени комуникации и електронно опериращи инструкции), за да можем да разговаряме едни с други.

Искам тези разговори да са кратки и по същество, а не някакви празни приказки. Щом системата бъде готова, планирам да проведем учение, на което да стиковаме всичките си радиостанции и други средства за комуникация, за да сме сигурни, че ще можем да разговаряме — и щом започне операцията, няма да променяме честотите и позивните, докато всичко не приключи. Ще проведем тази операция с такава бързина, че няма да има значение дали ПОС са пленили някоя радиостанция, защото и без това няма да могат да я използват.

И накрая, до четири дни искам да видя план чернова, който да връча на подчинените си командири до пет дни, за да могат да го разучат преди следващата ни среща в Панама, на която планирам да присъстват и те.

КОМАНДНА СТРУКТУРА

До четири дни беше завършен планът чернова. Той включваше командната структура:

На върха беше генерал Търман, главнокомандващ САУТКОМ.

Веднага под него беше генерал-лейтенант Стайнър, командир на Обединените военни сили на юг. Когато щабът на Стайнър абсорбира щаба на южната армия на Съединените щати, генерал-майор Марк Сиснерос стана заместник-командир на Стайнър и основните офицери на Сиснерос станаха заместници на основните офицери от XVIII въздушнопреносим корпус.

Непосредствено под Стайнър имаше шест рода военни сили, както следва:

1. Обединената военна сила за специални операции (ОВССО) се оглавяваше от генерал-майор Гари Лък. Всички сили за специални мисии в Панама щяха да бъдат командвани и контролирани от него.

2. Военновъздушният компонент се командваше от генерал-лейтенант Пийт Кемп, командир на 12-та военновъздушна дивизия. Цялото планиране на тактическата въздушна поддръжка щеше първоначално да се командва от бригаден генерал Брус Фистър, заместник на Гари Лък. След първоначалната атака контролът над цялата авиация преминаваше към Пийт Кемп.

3. Силите със специално предназначение „Байонет“, оглавявани от полковник Майк Снел, трябваше да бъдат създадени от 193-та бригада, вече разположена в Панама.

4. Силите със специално предназначение „Пасифик“ трябваше да бъдат оглавявани от генерал-майор Джим Джонсън, командир на 82-ра въздушнопреносима дивизия, и неговата дивизионна дежурна бригада (ДДБ) — около 4 000 парашутисти с всички оръжия и екипировка, включително 12 допълнителни танка „Шеридан“.

5. Силите със специално предназначение „Атлантик“ първоначално щяха да се командват от полковник Кийт Келог, командир на 7-ма пехотна дивизия от 3-та бригада, вече разположена в Панама.

6. Силите със специално предназначение „Винаги готов“ се оглавяваха от полковник Чарлс Ричардсън, командир на експедиционния батальон морски пехотинци, разположен в страната при струпването на войски през май 1989 година.

Тези офицери отговаряха за завършването на тяхната част от плана и след това за провеждането на учения в съответствие с него.

Намиращите се вече в Панама подразделения (около 12 000 души), заедно с пристигащите от Съединените щати в часа X и през първия ден, щяха да увеличат общия брой войници на повече от 26 000 души. За сравнение по-ранната версия на СИНЯ ПРИМАМКА осигуряваше само 10 000 допълнителни бойци (всичко: 22 000) за период от 22 дни. В началния час X на операцията щеше да има достатъчно сили за завземането на двайсет и четири от двайсет и седемте планирани мишени. Оставащите три — Панама Фиехо (от източната страна на Панама Сити), Тинахитас и Форт Симарон — щяха да бъдат завзети с батальонни въздушни атаки, проведени от ДДБ на 82-ра въздушнопреносима дивизия, чиито парашутисти щяха да скочат на международното летище „Токумен“ 45 минути след началния час. Самото летище щеше да бъде превзето от рейнджъри, които щяха да скочат в началния час X. След приземяването 82-ра дивизия трябваше да поеме оперативния контрол на рейнджърите и да поеме отговорност за осигуряване на летището.

Ако всичко преминеше по план, тежките сражения щяха да приключат до разсъмване и всички мишени щяха да бъдат или неутрализирани, или защитени в зависимост от случая.

По-късно през деня оставащите две бригади на 7-а пехотна дивизия, командвани от генерал-майор Кармен Кавеса, щяха да пристигнат от Форт Орд, Калифорния, докато остатъкът от 16-а военнополойейска бригада до лети от Форт Браг. Тези подразделения щяха да осигурят необходимите сили за установяване на стабилност и сигурност в Панама Сити и Колон, а с течение на времето и в останалата част от страната.

На 13-ти октомври, петък, Карл Стайнър шофира от Форт Браг до Ноксвил, Тенеси, за да присъства на сватбата на дъщеря си Карла на следващия ден в Баптистката църква в Бол Кемп. В случай, че не

успееше да пристигне, бе уредил предварително брат му Том да го замести; но това не се наложи и всичко премина добре — с едно изключение. Когато се присъедини към жена си Сю в хотел „Холидей Ин“, той я завари да седи там със събути обувка и изписана по лицето болка.

— Какво има?

— Вчера си счупих една костичка на стъпалото — отговори тя — и сега ужасно ме боли.

— Ще можеш ли да вървиш по време на сватбата?

— Криво-ляво. Това е сватбата на най-голямата ми дъщеря и със сигурност ще изпълня задълженията си. Но от теб искам да излезеш, да ми донесеш един еластичен бинт и да превържеш крака ми наистина здраво. Ще трябва да отидем на репетицията.

— Това и направих — спомня си Стайнър. — Тя винаги можеше да понесе силна болка, но това, което изтърпя онази вечер по време на репетициите и на другата вечер по време на сватбата, беше неописуемо. Нямах представа как издържа цялата церемония, без да куца и с прекрасна усмивка на лицето.

Става дума за смелостта ѝ.

По време на приема около десет часа вечерта ми се обадиха по телефона: председателят на СНИЦ искаше да ни види с Гари Лък на другия ден, за да го осведомим за ревизиите на оперативния план за СИНЯ ПРИМАМКА.

Бяхме дошли с две коли в Ноксвил. Това означаваше, че Сю трябва да откара едната обратно в Браг; другата ми дъщеря Лори караше втората.

В шест часа на другата сутрин Сю ме закара до летището в Ноксвил, където ме чакаше самолет за полета до Вашингтон. После тя се върна обратно в Северна Каролина с цялата си болка. На другия ден шинираха крака ѝ, но това не свърши работа и след месец трябваше да ѝ сложат винтове.

Свързах се с Гари Лък в Пентагона и отидохме двамата в кабинета на председателя, където информирах генерал Пауъл за конвенционалната страна на плана (изтъквайки усилията ни да направим операцията по-отговорна и решителна), докато Гари Лък го информира за специалната част. След като и двамата обяснихме ревизираната командна структура и плановете ни да интегрираме

усилията си, генерал Пауъл похвали работата на всички, взели участие в изработването на плана, и след това ме освободи да се върна във Форт Браг. Гари Лък остана да пренощува и придружи Пауъл до Овалния кабинет, за да информира президента за мисията на специалните си сили в Панама.

ФИНАЛИЗИРАНЕ НА ПЛАНА

На 19-ти октомври Стайнър, ключовите му офицери и командирите на основните му подразделения направиха още едно посещение с цивилни дрехи в Панама, но този път в два самолета за специални мисии. Бойните командири обсъждаха плана в продължение на два дни и уточниха последните му подробности. Към тях се присъединиха генерал Търман и щабът на САУТКОМ, генерал-лейтенант Пийт Кемп, бригаден генерал Робин Търноу, командир на военновъздушната база „Хауърд“, и вицеадмирал Джери С. Гнекноу, представител на Атлантическото командване в операцията.

Срещата започна с оценка на разузнаването.

Панамските отбранителни сили наброяваха почти 13 000 войници, включително националната гвардия, полицията и други отделни подразделения, но само 4 000 до 5 000 от тях можеха да се броят като истински бойни войски. Сухопътните сили бяха разположени в тринайсет военни зони и се състояха от два пехотни батальона, десет самостоятелни роты, моторизиран батальон, рота за потушаване на размирици и команда специални сили, наброяваща около 400 специално обучени и екипирани войници. Екипировката на ПОС включваше двайсет и осем бронирани коли V-150 и V-300. Във флота имаше около 400 моряци, екипирани с двайсет бързоходни катери, всичките въоръжени с оръдия. Във военновъздушните сили служеха около 500 души, екипирани с 38 самолета с неподвижни криле, 17 хеликоптера и многобройни зенитни системи. И накрая, там имаше до 18 полувоенни подразделения — „батальони на достойнството“, — но разузнавателната информация за тях и техните мисии беше оскъдна.

Междувременно разузнавателните агенции започнаха да съставят един много необходим списък — хора, които трябваше да бъдат свалени от постове си или неутрализирани, за да може да вирее демократичната среда в Панама. Освен Нориега, очакваше се в списъка да попаднат до сто души: учениците и привържениците на Нориега, заемащите ключови правителствени постове и други, търсени за

престъпления срещу хората или просто за рекетъорство — цялата банда бе затънала до ушите в престъпления.

След това Стайнър представи концепцията си за операциите. След анализ целта на мисията, своя „командирски възглед“, структурата на оперативното командване и разпределението на силите той изложи мислите си за фазите на операцията:

Фаза I

1. Тайно разполагане щаба на ОВССО, армейския отряд за специални мисии и специалните авиационни активи в предната междинна база на страната (ПМБ).

2. Вкарване на други конвенционални оръжейни системи за началния час в ПМБ на страната.

3. Подготовка на други КОНСЦ (Континентални сили на Съединените щати) за разгръщане.

Фаза II

4. Започване на разузнаване и наблюдение (Р и Н).

5. Разгръщане на рейнджъри в средните междинни бази на КОНСЦ.

6. Разгръщане на избрани сили от КОНСЦ в предната междинна база на страната.

Фаза III

7. Извършване на дейности преди началния час — тоест осигуряване на критично важни съоръжения.

8. Дейности в началния час.

Фаза IV

9. Извършване на последващи/стабилизиращи операции.

10. Предаване на пленниците и разгръщане наново.

11. Преход към изграждане на нацията (Операция ПОМОЩ ЗА СВОБОДАТА).

Стайнър приключи с обобщаване дейностите в началния час на операцията:

Огнева поддръжка: Точно преди началния час самолети АС–130 ще летят с пълен товар муниции и готови да окажат огнева поддръжка на всички сили на земята. Хеликоптери „Апачи“ също ще бъдат готови да окажат прецизна огнева поддръжка срещу всички основни цели.

Започвайки в началния час, следното ще се случи едновременно:

Заедно със започването на бойните действия Обединените военни сили юг ще използват самолети EF–111 за заглушаване на всички тактически комуникации на ПОС и ще използват самолети ЕС–130 „Компас Кол“ и „Волант Соло“ за заглушаване на всички панамски медии и излъчване на следното съобщение към народа: „Ние сме американци, ваши приятели. Тук сме, за да ви върнем свободата. Ще атакуваме само необходимите за тази цел мишени. Останете по домовете си и никой няма да пострада.“

Червена сила със специално предназначение: 75-ти рейнджърски полк ще извърши едновременни парашутни атаки за овладяване на международното летище „Торихос-Токумен“ и неутрализиране на 2-ра пехотна рота и в Рио Хато за неутрализиране на 4-та и 6-та рота на ПОС, Академията за главни сержанти и Кадетската академия.

Обединените военни сили за специални операции ще извършат операции за спасяване на Кърт Мюс от затвора „Модело“; ще превърнат в неизползваемо летището в Пайтия (в Панама Сити), както и личния самолет на Нориега, кацнал там; ще обезвредят президентската яхта на Нориега; ще осигурят водите на канала южно от шлюзовете Мирафлорес (т.е. между шлюзовете и Панама Сити и Тихия океан — около 8–10 километра); ще извършат необходимите действия за пленяването на Нориега и други главни мишени в списъка на най-търсените хора; ще проведат операции за спасяване на заложници и други специални мисии, за които получат заповед.

Силите със специално предназначение „Байонет“ (193-та бригада): ще извършат операции за неутрализиране на Командансия; ще обезопасят Форт Амадор и ще неутрализират 5-та самостоятелна рота, централите в Анкон (разузнаването на ПОС), инженерния комплекс на ПОС, пристанището Балбоа (пристанището на Панама Сити) и комплекса за кучета на ПОС.

Силите със специално предназначение „Винаги готов“: ще извършат операции за обезопасяване и защита на Моста на Америките; военновъздушната база „Хауърд“; овладяване пристанището на Бока Монте и неутрализиране всички подразделения на ПОС и „батальони на достойнството“ в своя оперативен район (ОР).

(Военна сила „Винаги готов“ първоначално беше разгърната в Панама като подразделение с размерите на батальон, но сега бе с размерите на бригада след подсилването му с подразделения от американската армия.)

Сили със специално предназначение „Атлантик“ (елементи на 7-ма пехотна дивизия): ще бъдат отговорни за обезопасяването на по-голямата част от бившата Зона на канала на север от оперативните райони в околностите на Панама Сити. Ще проведат операции за обезпечаване на Форт Шърман и Карибския вход в Панамския канал; шлюзовете Гатун; Коко Соло; Форт Еспинар; язовира „Маден“; за освобождаване на политическите затворници от затвора „Ренасер“ и за завладяване на Серо Тигре (снабдителен комплекс на ПОС).

Сили със специално предназначение „Пасифик“: 82-ра въздушнопреносима дивизия извършва парашутно нападение 45 минути след началния час на летището „Токумен“; след 30 минути извършва въздушни нападателни операции за обезопасяване приоритетния Панама Виехо (предимно церемониален конен ескадрон и подразделение от 170 души от елитните и лоялни на Нориега антитерористични части за специални операции), Тинахитас (5-та стрелкова рота) и Форт Симарон (Батальон 2000).

След изложението ми всеки командир на голямо подразделение представи своята част от плана и описа как очакваше да изпълни мисията си.

Към края на първия ден всеки командир извърши тайно разузнаване на своите мишени. През тази нощ те коригираха плановете си и тези корекции бяха представени и финализирани на открити сесии на другия ден в присъствието на всички. По такъв начин се осъществи координация на процеса и всеки командир бе запознат с общия план и неговите подробности.

Към края на втория ден възникнаха три опасения относно огневата поддръжка:

Първо: Наличните системи за огнева поддръжка в началния час не бяха достатъчно мощни за мисията на 193-та бригада по разрушаване на сгради във и около Командансия. Въпреки предоставянето на 12 танка „Шеридан“ от 82-ра въздушнопреносима дивизия 45 минути след началния час те нямаше да могат да се използват за поддръжка на 193-та бригада, докато тя влизаше в застроения район до Командансия.

Второ: Съществуваха опасения, че ниска облачност може да намали ефективността на бойните самолети АС-130. Имайки предвид „хирургичните“ операции, предвидени за застроени райони, бе необходима допълнителна система за огнева поддръжка с много висока точност.

Трето: Полковник Бък Кернан, командир на 75-ти рейнджърски полк, изтъкна, че летището в Рио Хато — единствената зона за приземяване на парашутната атака — се намираше близо до 6-та и 7-ма рота на ПОС, които бяха две от най-добрите подразделения на Нориега. Ако не се постигнеше ефектът на изненадата, неговите рейнджъри можеха да понесат тежки загуби по време на скока. Поради тази причина Кернан поиска въздушни удари срещу казармите на тези две роти.

— Това беше сериозен проблем — отбелязва Карл Стайнър, — защото въздушни удари срещу ПОС бяха изключени от министъра на отбраната с аргумента, че по-голямата част от личния им състав са заблудени наши приятели и ако е възможно, трябва да им дадем шанс за капитулация.

Трябваше да намерим друг начин за справяне с тази заплаха. Фактически през следващите дни трябваше да открием разрешения за всеки от тези три проблема и ние го направихме.

В края на конференцията командирите обсъдиха различните възможности за започване на операцията — необходимото време за събирането на всички самолети и екипажи и изпращането им в необходимите бази за натоварване на атакуващите войски. СИНЯ ПРИМАМКА сигурно щеше да бъде задействана след някоя провокация на Нориега. Той вече бе зачестил с такива събития и чашата можеше да прелее всеки момент.

Характерът на провокацията щеше да определи необходимото време за задействане на операцията. Планираното ѝ задействане се основаваше на съобщение за това 48 до 60 часа предварително, което време бе предостатъчно.

Все пак винаги оставаше възможността Нориега да предизвика инцидент, налагащ по-бърз отговор, отколкото позволяваше СИНЯ ПРИМАМКА. За реагиране в такава ситуация трябваше да се изработят два плана: отговор без предупреждение (в случай на ситуация със заложници или при нападение срещу ключово съоръжение) и отговор след краткосрочно предупреждение (не толкова спешен, но налагащ действия в рамките на 14 до 16 часа).

И при двата случая първоначалният отговор щеше да дойде от вече разположените на място сили — седем бойни батальона на Съединените щати, включващи батальон на специалните сили и авиационна поддръжка; силите на генерал Лък щяха да ги последват от КОНСЩ до 12 часа. Отговорност и за двата плана носеше генерал Сиснерос, командир на Южната армия на Съединените щати, който бе натоварен и с тяхното изработване.

По обратния път към Форт Браг Стайнър поработи по въпросите на огневата поддръжка: проблемът с началния час на 193-та бригада в Командансия беше относително лесен за разрешаване. Щяха предварително да установят на позиции четири танка „Шеридан“ с техните големокалибрени оръдия; шест хеликоптера „Апачи“ с техните ракети и три разузнавателни хеликоптера ОН-58. След няколко дни той официално поиска това и на 7-ми ноември министър Чейни подписа заповедта за разгръщането им.

Проблемът на Бък Кернан с парашутистите в Рио Хато бе потруден. Трябваше да попречат на ПОС да убият рейнджърите, когато са най-уязвими — спускащи се с парашути, — но същевременно се налагаше да направят всичко възможно за избягване на жертви от страна на ПОС.

Когато отговорът хрумна на Стайнър, той беше логичен: не е необходимо да убиваме ПОС в техните казарми. Просто трябва да ги поставим в състояние на невъзможност да се сражават. Трябваше да се открие начин те да бъдат достатъчно дълго изумени — пет минути щяха да стигнат, — за да успеят самолетите С-130 да преминат

невредими през зоната за приземяване. Щом рейнджърите стъпеха на земята, те щяха да се справят с останалото.

Близко бомбардиране^[5] — целящо шок и ужас — беше решението. Оставаше въпросът с какви самолети.

Отначало той помисли за самолетите F-111 с техните стандартни 340-килограмови бомби; след това повика командира на военновъздушните си сили Пийт Кемп, за да научи мнението му. Обясни му, че иска да причини петминутен шок и объркване с пускането на бомби може би на 150 до 200 метра от казармите на 4-та и 6-та рота на ПОС.

— Чудя се дали да не използваме F-111 — сподели Стайнър с Кемп.

— Съществува много по-точна система — отговори Кемп. — Самолетите F-117. И те могат да носят по-тежки бомби — деветстотинкилограмови.

— Но F-117 са „черни“ — възрази Стайнър, — секретни.

— Предполагам, че ще можем да ги използваме за важна операция като нашата — заяви Кемп. — Знаеш ли какво? Следващия път, когато отидеш в Панама, ще изпратя един командир на F-117 с информация за бомбите и ти сам ще решиш.

Не след дълго Стайнър прегледа информацията с командира на самолета и наистина не можеше да става и дума за сравнение. Самолетите F-117 бяха в състояние да хвърлят деветстотинкилограмовите бомби точно на желаното място. С F-111 съществуваше голяма вероятност за грешка. И когато му дойде времето, министърът на отбраната одобри пускането на две бомби от един самолет F-117 в Рио Хато в подкрепа на рейнджърите.

Към края на октомври генерал Карл Вуоно, началник-щаб на сухопътните сили, помоли Стайнър и Лък да дойдат във Вашингтон, за да го информират за последните новини в подготовката и преди всичко да се увери, че те получават необходимата им поддръжка.

— Това е най-сложното нещо, което някога съм виждал — обяви той, когато чу подробностите. — Повече от триста самолети и хеликоптери в малък район, атакуващи двайсет и седем мишени през нощта. Гледайте да репетирате колкото е възможно повече.

— Няма да бъде толкова объркано, колкото изглежда — обясни Стайнър. — Вече сме направили доста подробно планиране на полетите. Всички пилоти са опитни и снабдени с очила за нощно виждане, а самолетите АС–130 могат да осветяват основните мишени с инфрачервените си фарове; нощта ще изглежда като ден. Тя ще бъде наша. Подразделенията ни могат да се справят с това. Обучили сме ги за тази цел.

Вуоно одобри чутото и обеща подкрепата си.

Планирането продължи до 30-ти октомври 1989 г., когато генерал Търман подписа заповедта за СИНЯ ПРИМАМКА, превръщайки операцията в официална. Но планирането не спря дотук. Плановиците на Стайнър завършиха плана на корпуса след няколко дни и на 4-ти ноември той го подписа като готов за изпълнение. Плановиците на Гари Лък завършиха своя план в същия ден.

На 3-ти ноември Търман, Стайнър и Лък информираха за СИНЯ ПРИМАМКА СНЩ в Пентагона в една стая, наречена „Танкът“. Въпреки че началник-щабовете, общо взето, подкрепяха операцията като Вуоно, те не бяха доволни от сложността на плана. Но уверения за способностите и подготовката на силите ги убедиха и накрая те го одобриха.

Танковете „Шеридан“ и хеликоптерите „Апачи“ бяха подготвени за разгръщане в нощите на 15-ти и 16-ти ноември. През първата нощ танковете „Шеридан“ щяха да бъдат превозени със самолет С–5, а апачите на следващата нощ с друг С–5.

Стайнър използва транспорта за организирането на друга конференция на командирите в Панама. На превозващия шериданите С–5 го придружаваха полковниците Нийдам (командир на операциите) и Уолтърс (командир на разузнаването); полковник Бил Мейсън, свързочен офицер на корпуса, и майор Хънтуун, един от главните плановици. След три дни във Форт Клейтън към тях се присъединиха командирите и щабните офицери на основните подразделения.

Четири танка „Шеридан“ и техните екипажи пристигнаха във военновъздушната база „Хауърд“ около полунощ. Заради оперативната

сигурност екипажите бяха откъснали нашивките си от 82-ра въздушнопреносима дивизия и ги бяха заменили с нашивки от 5-та механизирана дивизия.

Закрити с покривалата за плуване, за да скрият очертанията им, танковете бяха натоварени на тракторни ремаркета, откарани до близкия моторен парк на механизирания батальон и поставени в големи палатки, където щяха да останат, докато потрябват — въпреки че екипажите обикаляха с тях моторния парк две нощи седмично, за да поддържат уплътненията им смазани за предотвратяване на течове.

За да се запознаят с местната среда, екипажите на танковете придружаваха механизирания батальон на ежедневните му учения „Пясъчна бълха“, което им позволи да видят с очите си мишените, които трябваше да ударят — макар да нямаха представа, че вършат именно това.

Самолетът С-5 с шестте апачи кацна в „Хауърд“ в полунощ на следващата нощ. Те бяха разтоварени и откарани в хангар номер едно за сглобяване. Останаха там през деня, но екипажите излетяха с тях през нощта — да се запознаят с условията за летене в Панама и местните да свикнат със звука на апачите.

На командирската конференция всеки от командирите докладва на Стайнър подробностите по плана си. Всичко това беше, общо взето, задоволително, но Стайнър все още не бе доволен от нивото на уменията на екипажите да извършват въздушни нападения като подразделение с размерите на батальон през нощта. Започна интензивна програма за обучение за коригиране на този недостатък.

БОМБЕНА ЗАПЛАХА

На 18-ти ноември до генерал Търман стигна информация, че наркокартелът „Меделин“ планира атаки срещу американци в Панама като отмъщение за американската помощ в борбата с наркотиците в Колумбия. Източникът на сведенията твърдеше, че три коли бомби вече стоят в един склад в Панама Сити, готови да бъдат придвижени и задействани срещу американски мишени, а терористичен екип от трима души с опит в изработването на фалшиви документи и получаването на достъп до инсталации на Съединените щати вече се намира в Панама. Източникът, осигурил тази информация, бе подложен на детектора на лъжата и издържа теста.

— Нямаме друг избор — заяви Търман на Стайнър. — Ще трябва да се отнесем сериозно към тази заплаха. Това означава да се изправиш, приятелю — което означаваше, че той активира незабавно Обединените военни сили юг за изпълнение на бойната им мисия. — Ще обявя най-високото ниво бойна тревога за всички инсталации и войски. Ти си командирът. Започвай да действаш веднага.

— Да, сър — отговори Стайнър.

Когато Търман събщи на Пауъл за стореното, той малко се изненада; само министърът на отбраната имаше право да активира която и да било Обединена военна сила. Но секретарят Чейни, припомняйки си атентата в Бейрут срещу морските пехотинци, не оспори заповедта на Търман.

Стайнър изпрати командирите си обратно в подразделенията им в Съединените щати, за да започнат учения, но той и щабът му останаха в Панама да надзирават засилената сигурност.

Карл Стайнър продължава разказа си:

— Всички инсталации на Съединените щати бяха „затворени“ зони с въоръжени часови, нищо не се допускаше вътре без щателна проверка и сигурно удостоверяване на самоличността, а САУТКОМ изпрати със самолет от Щатите кучета, обучени да откриват експлозивни — оказа се, че те са недостатъчни за нуждите на целия военен персонал. Започнаха да настояват за още.

— Напротив — възпротивих се аз, — не ви трябва обучено куче, а „възпиращи“ кучета в допълнение към тези, с които вече разполагате. Така че си потърсете тук още обикновени кучета.

Те го направиха и това беше страхотна гледка. Докато обучените кучета пълзяха под колите, възпиращите кучета най-често препикаваха капаците на колелата им.

Всичките ни мерки за сигурност бързо доведоха до пълно спиране на трафика. Колите, пътуващи към инсталациите, понякога образуваха дълга километър и половина колона.

Междувременно нашите хора откриха склада, в който се предполагаше че държат колите бомби, и аз отидох при генерал Търман, за да разбере дали можеше да осигури хора на ФБР или Агенцията за борба с наркотиците в Панама за проверка на склада; но се оказа, че те нямат там легално право на това. Нито пък беше технически легално да използваме военен персонал на Съединените щати, тъй като нямаше заповед на министъра на отбраната за военна операция в Панама.

Трябваше да влезем по някакъв начин в този склад, който се пазеше денонощно от въоръжена охрана. Казах на Търман, че ще бъде безотговорно да оставим една от тези бомби да избухне и че ще се погрижа това да не стане. Охраната се съгласи да сътрудничи и доброволно отключи вратата. Вътре нямаше коли бомби, нито никакви доказателства, че някога е имало.

Цялата работа беше мистификация.

На 27-ми ноември с одобрението на Вашингтон Обединената военна сила бе разформирана и аз се завърнах у дома.

Но номерът с бомбата не беше пълна загуба. Взетите мерки за сигурност се оказаха добро упражнение за вдигане по тревога.

ПРОВОКАЦИИ

Докато подразделенията репетираха плановете си в Съединените щати и Панама, ситуацията в Панама бързо се влошаваше. „Батальоните на достойнството“ засилваха провокациите си и Нориега насъскваше ПОС, като лично обикаляше подразделенията, размахвайки мачете.

Когато се върна в Щатите, Стайнър се занимаваше с учения или пътуваше, за да се увери, че всички основни командвания от всички родове войски познават подробностите на плана и са готови да изпълнят своята част от операцията.

Той отиде три пъти в Пентагона, за да информира генерал Пауъл, като информира и адмирал Франк Келсо, командир на Атлантическото командване на Съединените щати (който отговаряше за осигуряването на прикритие за въздушнотранспортната армада при преминаването ѝ край Куба), генерал Хансфорд Т. Джонсън, командир на военнотранспортното командване, което щеше да осигури въздушния мост, генерал Едуин Х. Бърба, командващ армейските сили на Съединените щати, и генерал Джим Линдзи, командващ специалните операции на Съединените щати.

В края на ноември и началото на декември конвенционалните сили и силите за специални операции проведоха подробни учения във Форт Браг, във военновъздушната база „Еглин“ и в Панама. Тъй като оперативната сигурност беше важна, ученията бяха маскирани като рутинни. Само старшите командири и щабове знаеха за връзката с истинския план за непредвидени случаи.

С продължаващото влошаване на ситуацията в Панама Стайнър се убеждаваше все повече и повече, че е само въпрос на време, преди да се наложи прилагането на плана. Всички подразделения бяха обучени и готови, но обучението продължаваше, за да се поддържа готовността на подразделенията. Сега започна чакането.

Националното командване никога не е желало изпреварващ удар, тъй като това щеше да се приеме по света като „инвазия на най-силната нация в света срещу малък и неподготвен противник“ — използване на ковашки чук срещу бълха. Вместо това те искаха да се възползват от някой инцидент, който да оправдае операцията в очите на света.

На 15-ти декември Националното събрание, назначено от Нориега, гласува за превръщането му в правителствен глава и „главен лидер на борбата за национално освобождение“. Друга резолюция заявяваше:

Република Панама се намира във фактическо състояние на война със Съединените щати, откакто продължава американската агресия под формата на икономически санкции, наложени през 1988 година.

ПОВОДЪТ

Около 21,30 ч. вечерта на 16-ти декември, събота, четирима млади офицери, току-що приключили дежурството си в щаба на САУТКОМ, шофираха към центъра на града, за да търсят пицария, когато бяха спрени от пътна блокада на ПОС близо до Командансия. Войниците на ПОС започнаха да блъскат колата, опитвайки се да измъкнат американците от нея. Шофьорът даде газ и бързо потегли. Войниците откриха огън. След по-малко от минута, когато всичко приключи, един офицер бе ранен в глезена, а старши лейтенант от морските пехотинци Паз беше смъртоносно ранен.

Малко по-късно ПОС спря на същата блокада флотския лейтенант Адам Къртис и съпругата му Бони, които бяха свидетели на инцидента със стрелбата. Те бяха отведени в Командансия и разпитани в присъствието на офицер от ПОС. Там Къртис бе ритан в главата и слабините, а жена му заплашена със сексуално насилие и принудена да стои права, облегната на стена. Накрая тя колабира. Когато лейтенантът протестира, разпитващите го от ПОС запушиха устата му с парчета хартия, допряха пистолет до главата му и отново го ритнаха няколко пъти в слабините.

— Съпругът ти никога вече няма да го бива в леглото — заяви на Бони един от разпитващите.

След четири часа подобни мъчения ПОС внезапно ги освободи.

Генерал Търман научи за тези инциденти в 23,00 ч. вечерта във Вашингтон, където се бе върнал за срещи. Той моментално отлетя обратно за Панама.

Горе-долу по същото време свързочният екип в Панама съобщи на Стайнър във Форт Браг.

Нориега бе издал комюнике, в което обвиняваше четиримата американски офицери за инцидента със стрелбата, твърдейки, че не са спрели на пункт за проверка на ПОС, стреляли са по посока на Командансия и са ранили трима панамци — един войник, един цивилен и едногодишно момиченце.

На другата сутрин в неделя, 17-ти декември, Стайнър се свързва по осигурената телефонна връзка с генерал-лейтенант Кели:

— Генерал Търман препоръчва прилагането на оперативния план — съобщи му Кели. — Председателят на СНЩ, министърът на отбраната и аз ще информираме президента. Има ли нещо, което искаш да предадеш?

— Да, има — отговори Стайнър. — Случилото се е достойно за съжаление; не можем да сторим нищо, за да върнем лейтенант Паз или да облекчим болката и страданието на флотския офицер и неговата съпруга. Но можем веднъж завинаги да почистим тази каша с прилагането на пълния оперативен план и това е моята препоръка. Готови сме да го направим веднага.

Стайнър продължи:

— Трябва ни решение за началния час; аз бих предпочел той да бъде 01,00 часа. Имам три причини за това: първо, тогава приливът в Панама е най-висок (разликата му там е 13 метра). „Тюлените“ ще трябва да плуват до някои от мишените си, за да поставят експлозиви. Ако определим неподходящ час, те ще трябва да вървят по калното дъно на морето, компрометирайки операциите си и силно увеличавайки риска от неизпълнение на критичните си мисии в началния час. Второ, искаме да сведем до минимум вероятността за ситуации със заложници. За тази цел ни трябва начален час, в който ще е малко вероятно кацането на голям граждански самолет с неколкостотин пътници на международното летище „Торихос-Токумен“. Ние наблюдаваме летището от два месеца и там рядко каца голям самолет след полунощ. Трето, имаме три главни цели, които не можем да осигурим в началния час. След като се включи в операцията 45 минути след началния час, на 82-ра въздушнопреносима дивизия й трябва четири часа за извършването на три въздушни нападения с размерите на батальон преди разсъмване. Ако началният час е в 01,00 ч., ние вярваме, че повечето от сраженията ще са приключили до разсъмване.

Кели обеща да предаде това на президента и да се свърже отново със Стайнър след срещата. Той се обади в 17,15 ч. същия следобед.

— Президентът реши операцията да се проведе — съобщи той. — И ти получи, каквото искаше. Началният час ще бъде 01,00 часа. Президентът иска да предадеш на командирите и войниците пълната

му вяра и сигурност в тяхната способност да изпълнят мисията и че ще се моли за тях.

Стайнър незабавно се обади на командирите си в САЩ, за да им съобщи новината. След два часа той събра щаба си в щаба на XVIII въздушнопреносим корпус, за да прегледат последователността на операциите след решението на президента.

Малко след това бе издадена официалната „изпълнителна заповед“ от секретаря Чейни. Тя установяваше началния час в 01,00 ч. на 20-ти декември 1989 година.

През тази нощ бригаден генерал Ед Скоулс, началник-щаб на XVIII въздушнопреносим корпус, замина за Форт Клейтън с група щабни офицери за установяване на малък команден пункт за справяне с подробности в Панама преди началния час.

В 9,00 ч. сутринта в понеделник, 18-ти декември, XVIII въздушнопреносим корпус започна учение за готовност за спешно разгръщане (УГСР), което да послужи за прикритие и неофициална заповед за изпълнение план 90–2 на корпуса. Това постави началото на осемнайсетчасовата процедура по планиране и бойна готовност — рутинна процедура, която щеше да прикрие разгръщането, макар за него да знаеха само най-важните офицери.

По-късно същия следобед Стайнър, ключови членове от щаба на корпуса му и едно предно подразделение от 82-ра въздушнопреносима дивизия, командвано от бригаден генерал Джо Кинцър, отлетя за военновъздушната база „Хауърд“ в два самолета С–20 без отличителни знаци. Всички отново пътуваха цивилни; не се преоблякоха в бойни униформи до вторник вечерта.

В командването се извърши голяма промяна. Гари Лък беше повишен в чин генерал-лейтенант и сега щеше да командва специалните сили в армията на Съединените щати; генерал-майор Уейн Даунинг поемаше командването на ОВССО. Тъй като миналото на генерал Даунинг бе пълно с назначения в парашутните войски, рейнджърите и специалните операции, включително воюване във Виетнам, тази промяна не се отрази на приемствеността в командването. Той беше напълно запознат с плана и бе участвал във всички репетиции.

По времето, когато беше издадена изпълнителната заповед, голяма част от силите за специални операции вече бяха проникнали тайно в Панама; останалите щяха да пристигнат преди определения начален час. В 01,00 ч. след полунощ в понеделник генерал Даунинг замина за Панама с контингент от силите си.

Силата, която той щеше да командва, наброяваше 4 400 души и беше съставена от специални операции, психологически операции и подразделения за граждански въпроси от армията, военновъздушните сили и флота. Най-големият компонент за специални операции и нейна главна атакуваща сили беше 75-ти рейнджърски полк, наречен също Червена сила.

Карл Стайнър коментира:

— Гари Лък свърши изключителна работа с интегрирането на обединените дейности на специалните операции в общия план и сега нямаше да има възможността да ги осъществи. От тази гледна точка трябваше да го съжалявам. От друга страна, повишението му се чакаше отдавна и той щеше да свърши не по-малко изключителна работа като командир на специалните армейски операции и по-късно като командир на XVIII въздушнопреносим корпус в операция ПУСТИННА БУРЯ след по-малко от година.

ПРЕДИ НАЧАЛНИЯ ЧАС „Х“

Поддържането на оперативна сигурност беше от самото начало извънредно важно за плана. Без нея можехме да забравим за елемента на изненадата. А без изненада със сигурност щеше да има повече жертви и от двете страни. В това отношение се тревожех най-много за разположените в Панама войски. Някои живееха извън базите, други имаха панамски приятелки, някои от семействата имаха прислужници и във всичките ни инсталации работеха панамски работници — много подходяща за провал ситуация.

Една от главните причини да замина рано за Панама бе среща с командирите там, за да решим как най-добре да подготвим войските за операцията, без да нарушим сигурността. И, разбира се, можех да контролирам по-добре дейностите преди часа Х там, отколкото у дома в Браг.

Нямаше съмнение: войските в Панама бяха готови. Всички подразделения поддържаха високо ниво на бойна готовност и можеха да бъдат събрани за два часа. Те бяха засилили обучението си; бяха видели с очите си всяка мишена, която щяха да превземат, и командирите дори бяха подготвили малки „бойни наръчници“ с пълния тактически план за всяка мишена. Но заради сигурността подразделенията под батальонно ниво умишлено не бяха инструктирани. И сега това трябваше да се направи, и то бързо.

След като кацнах във военновъздушната база „Хауърд“ в понеделник вечерта, отидох направо във Форт Клейтън и събрах всичките си командири до батальонно ниво, за да им съобщя, че операцията ще започне в 01,00 ч. на 20-ти декември — след двайсет и четири часа. После решихме да повикаме младите офицери за инструктаж в 20,00 ч. на следващия ден, след което войниците да бъдат инструктирани в 21,00 часа. Това щеше да ни осигури четири часа за подробен инструктаж на ротното ниво, раздаване на муниции и подготовка за придвижване на позициите за атака. Както екипите за граждански въпроси, така и тези за психологически операции (екипирани с портативни високоговорители и предварителни

подготвени текстове) бяха вече прикрепени към всички бойни подразделения на ротно ниво.

Ние с генерал Търман имахме една друга голяма грижа — сигурността на законно избраното правителство на Ендара, Форд и Калдерон, които се криеха след побоя над тях през май. Въпреки че „зелените барети“ в Панама ги държаха под око и отговаряха за евентуална спасителна операция (ако се наложеше), истината беше, че Нориега може да ги залови винаги, когато поиска.

Заместник-шефът на мисията Джон Бушнел (посланикът беше в домашен отпуск) разреши този проблем, като покани тримата мъже на вечеря в жилището си във военновъздушната база „Хауърд“ на 19-ти декември, вторник вечер. След вечерята ги отведеха с хеликоптер до Хълма на каменоломната, където бяха информирани за операцията от генерал Търман.

Малко преди полунощ в щаба на Търман бе доведен един панамски съдия, който официално закле Ендара като президент, а Форд и Калдерон като вицепрезиденти. След церемонията те бяха отведени в безопасна къща във Форт Клейтън, където подготвиха речите си, които щяха да изнесат на сутринта след часа X.

Съединените щати незабавно признаха правителството на Ендара.

Няколко наши хора следяха Нориега и имаха доста добра представа за неговото местонахождение през около 80 на сто от цялото време. Това се оказа недостатъчно.

На 19-ти декември, вторник, той прекара по-голямата част от деня в района на Колон. По-късно същия следобед антуражът му напусна Колон и се насочи към Панама Сити — или поне ние мислехме така. Впоследствие научихме, че някъде между Колон и Панама Сити конвойт се разделил на две, като едната половина тръгнала на изток към лагер за почивка близо до международното летище „Торихос-Токумен“, където Нориега се срещнал с една проститутка (срещата била уредена от неговия помощник капитан Гуитан — много лош човек; за него се знаеше, че лично е убил трима души). Другата половина се насочила към Командансия, където човек

— двойник на Нориега, излязъл от колата, бил приветстван от почетната стража и после влязъл вътре.

Въз основа на осигурената от нашите хора информация ние с Уейн Даунинг бързо разбрахме, че този човек не е Нориега. Но къде се намираше истинският? Ние не знаехме.

Когато се върнах в Щатите, организацията бе приключила и войските се товареха и заминаваха от четиринайсет различни бази. Тъй като планът изискваше радиомълчание, ние извършвахме всичко до часа X в съответствие с Главен списък за проверка. Щом някое подразделение беше в списъка, нямаше нужда от докладване; нарушавахме радиомълчанието само когато се случваше нещо, което можеше да попречи на някое подразделение да изпълни мисията си в определеното време.

Засега всичко вървеше добре — включително командването и контролът: аз упражнявах общия контрол от щаба си в Панама, докато Даунинг осигуряваше запасен команден пункт в тази страна. Той разполагаше с всички необходими комуникации и способността да контролира цялата операция. Във въздуха над Атлантика в самолет ЕС-130 се намираше заместник-командирът на корпуса генерал-майор Уил Руусма с пълен боен щаб и всички необходими комуникации за контролиране на операцията. И у дома във Форт Браг имаше още един напълно екипиран команден център, също в състояние да контролира операцията.

Всичко 253 самолета с неподвижни криле и 80 хеликоптера трябваше да участват в деня на започване на операцията. По-долу те са изброени според вида и броя им:

САМОЛЕТИ С НЕПОДВИЖНИ КРИЛЕ В ДЕНЯ НА ЗАПОЧВАНЕ НА ОПЕРАЦИЯТА

ОБЩА ПОДДРЪЖКА
КС-10 — 12

КС-135 — 23
АС-130 — 9
Е-3 АУАКС — 3
ЕС-130 АВСС — 3
ЕF-111 — 2
ЕС-130 („Компас Кол“) — 2
ЕС-130 („Волант Соло“) — 2
F-117 — 6
F-15 — 12
ОА-37 — 18
А-7 — 5

ОВС-юг

С-141 — 28 (парашути с тежка екипировка)
С-141 — 3 (парашути с компютърни системи)
С-141 — 20 (парашутисти)
С-141 — 43 (операции въздух-земя)
С-5 — 16 (операции въздух-земя)

ОВССО

С-141 — 5 (парашути с тежка екипировка)
С-141 — 7 (парашутисти)
С-130 — 19 (парашутисти)
С-130 — 3 (операции въздух-земя)
МС-130 — 3 (операции въздух-земя)
С-5 — 2 (операции въздух-земя)
НС-130 — 7 (операции въздух-земя)

ВСИЧКО: 253

Някои от тези самолети, като трийсет и пет КС-10 и КС-135 цистерни, щяха да заемат позиции на орбита извън непосредствения оперативен район, така че да не пречат на бойните действия.

Всички самолети, превозващи войски или изпълняващи мисии по поддръжка на войските, щяха да се съберат над Мексиканския залив, да се спуснат ниско под покритието на кубинските радари и да

продължат през полуостров Юкатан към Панама и конкретните си определени райони Дванайсет изтребителя F-15 щяха да летят близо до Куба, готови да реагират в случай, че някои от самолетите ни бъдат нападнати от военновъздушните сили на Кастро.

Всички екипажи, участващи в бойната операция, щяха да носят очила за нощно виждане. Всички самолети, превозващи войски, включително операции по пускане от въздуха на тежка екипировка, щяха да летят без светлини и щяха да бъдат екипирани с устройства за полет при всякакви атмосферни условия. Всички екипажи, превозващи сили за специални операции, щяха да бъдат квалифицирани за кацане без светлини в пълен мрак.

Първото обаждане от командир дойде около 18,00 ч. вечерта, един час преди времето за излитане на 82-ра въздушнопреносима дивизия, и то бе от генерал-майор Джим Джонсън, командир на същата дивизия: силна ледена буря бе ударила военновъздушната база „Поуп“ и изпращането на всичките му войски по график щеше да бъде невъзможно. Двайсет и осемте тежкотоварни самолета C-141 бяха натоварени и готови за излитане в Чарлстън. С тях нямаше проблем. Проблемът беше с превозващите войски самолети C-141. Нямаше достатъчно размразяваща екипировка за едновременното излитане на двайсете самолета. В този момент той имаше само осем готови за излитане и щяха да изминат три до четири часа, преди да успее да изпрати и останалите войски.

Не се изненадах от молбата му за забавяне, но отказах.

— Изпрати тези осем — наредих му аз — и изпрати останалите веднага щом бъдат размразени.

Разбира се, знаех, че няма да минем без забавяне, което щеше да означава, че три ключови цели — Панама Виехо, Тинахитас и Форт Симарон — трябваше да бъдат превзети на сутринта, което най-вероятно щеше да означава повече жертви. При всяка сложна операция се налага да се приспособяваш към непредвидени обстоятелства.

Гъста мъгла се спусна над военновъздушната база „Макдил“ в Тампа, където бяха събрани самолетите цистерни. Макар да бе толкова гъста, че камиони трябваше да водят всеки самолет до края на пистата за излитане, всички машини успяха да излетят навреме.

Добре съзнавах, че забавянето на часа Х за цялата операция щеше да доведе до сериозни последици. Командирите са обучени и могат да вземат такива решения, както и да изработват алтернативни планове.

Затова се обадох на Джонсън десет минути след неговото позвъняване.

— Първият ти приоритет — казах му аз — е да превземеш Панама Виехо и ако е възможно, Тинахитас преди разсъмване. Форт Симарон — който се намираше по-далеч от Панама Сити — може да бъде превзет и по-късно през деня. Аз ще поема отговорност за съдържането на Тинахитас и Форт Симарон, като държа наблизко самолетите АС-130, докато извършиш въздушните си нападения.

Знаехме предварително, че ПОС са разположили гнездо с шестнайсет тежки минохвъргачки близо до Тинахитас, което можеше да обстрелва цялата столица Панама Сити и военновъздушната база „Хауърд“. Поради тази причина гнездото вече бе определено за удари с АС-130 в часа Х и след това, ако се наложеше.

Тези минохвъргачки ни тревожеха и поради други причини: тъй като деветнайсетте самолета С-130, превозващи рейнджъри до Рио Хато и Торихос, щяха да останат във въздуха седем часа, те на практика щяха да свършват горивото при пускането на товара си. Тъй като не можеха да се зареждат във въздуха, трябваше да осигурим гориво за тях в Панама; планът беше да ги приземим във военновъздушната база „Хауърд“ — отстояща на около 65 километра от Рио Хато. Но понеже минохвъргачките на ПОС можеха да обстрелват „Хауърд“, трябваше да се разработи алтернативен план. Затова планирахме да приземим два самолета С-5 на гражданската писта в „Торихос-Токумен“, където те можеха да служат като „бензиностанции“ за самолетите С-130, ако се наложеше. Двата С-5 трябваше да кацнат веднага след завземането на летището от рейнджърите и разчистването на пистата от препятствия.

Оказа се, че нямахме проблем при използването на „Хауърд“, но използвахме самолетите С-5 за зареждане на хеликоптери — особено на тези, които подкрепяха трите въздушни атаки на 82-ра въздушнопреносима дивизия.

С приближаването на часа X с Даунинг наблюдавахме командните комуникации на ПОС, за да видим дали бяха усетили операцията ни.

И тогава се случи нещо неприятно.

В 18,30 ч. ми се обадиха от Форт Браг: Дан Райдър току-що бе обявил по вечерните новини на телевизия Си Би Ес:

Военнотранспортни самолети на Съединените щати напуснаха Форт Браг, Северна Каролина, база на елитната армейска 82-ра въздушнопреносима дивизия. Пентагонът отказва да съобщи дали парашутистите от дивизията са изпратени в Панама. Твърди само, че базираният в Браг XVIII корпус провежда така нареченото в армията учение за военновъздушна подготовка.

И по вечерните новини на Ен Би Си Ед Рейбъл съобщи:

Самолети на Съединените щати С-141 „Старлифтър“ отлетяха този следобед за Панама, кацайки там на всеки десет минути. По времето на пристигането им бе засилена охраната на базата. По пътищата около нея могат да се видят американски войници в пълно бойно снаряжение. Никой тук не може да потвърди, че тези самолети са част от група, изпълняваща мисия, но тази вечер напрежението и в двете страни е голямо поради възможността за удар на Съединените щати.

Вашингтон също получи съобщение, че един войник от ПОС чул американски войници да обсъждат часа X и изпратил тази информация нагоре по веригата до Нориега, но аз изобщо не повярвах на това. Всички американски войници бяха събрани по местата си и се

подготвяха за атаката по времето, когато се твърдеше, че това се е случило.

Независимо как бяха разбрали — от съобщенията в нашите медии или по друг начин, — но ПОС очевидно знаеха за операцията, до чието начало сега оставаха само три часа. В 22,00 ч. нашите подслушвачи започнаха да чуват разговори между командирите на ПОС, които даваха да се разбере, че те знаят за някаква предстояща операция. Един командир от ПОС каза на друг:

— Тази вечер ще се случи, балът започва в един часа.

Други се обаждаха в подразделенията си и заповядваха да се раздадат оръжия. Имаше достатъчно такива сигнали, които ни убедиха да препоръчаме на Търман определяне на по-ранен час X. Планът ми бе да атакуваме по-рано с вече разположените в Панама войски, за да спечелим колкото е възможно повече предимство. Рейнджърите и 82-ра въздушнопреносима дивизия просто трябваше да атакуват според графика си.

Отначало се надявах да изтегля напред часа X с трийсет минути и Търман го одобри. Но след като поговорих отново с Уейн Даунинг, който щеше да ръководи трите едновременни критични акции — спасяването на Кърт Мюс, атаката срещу Командансия и неутрализирането на летището „Пайтия“, личния самолет на Нориега и президентската яхта, — и двамата осъзнахме, че едно трийсетминутно изтегляне може да се окаже прекалено припряно. Затова се разбрахме за петнайсет минути и Търман го одобри.

Следователно часът X за всички подразделения в Панама беше определен за 00,45 сутринта.

ОСТАВАТ ДВАЙСЕТ И СЕДЕМ МИНУТИ

Вече всичко беше готово. Повечето от съоръженията, които трябваше да бъдат защитени, бяха тайно осигурени. Разузнавателни екипи на специалните сили бяха изпратени тайно в околностите на главните мишени, откъдето щяха да докладват последна информация. Подразделенията бяха натоварени и готови за път. Отдавна бяха установени горещи свързочни линии с главните поддържащи командвания — СОКОМ, военновъздушното транспортно командване (ВВТК) и, разбира се, с нашия щаб САУТКОМ, разположен недалеч в тунела на Хълма на каменоломната, където генерал Търман щеше да остане през първата нощ.

Въпреки че се чуваха спорадични изстрели в Панама Сити, по това време това вече беше нещо обичайно почти всяка нощ.

Както всички войници знаят, „случват се неочаквани неща“.

Не очаквахме граждански самолети на международното летище „Торихос-Токумен“ след полунощ. Но тази нощ се оказа изключение от правилото. В 00,40 ч. се приземи бразилски пътнически самолет с повече от триста души на борда. В 01,00 ч., когато рейнджърите щяха да скочат с парашути, тези хора или щяха да се намират в терминала, ограбвани от ПОС и митничарите, или щяха още да чакат багажа си. И в двата случая ни очакваха проблеми.

Обадих се на Даунинг, за да му кажа да се подготви за ситуация с много зложници на летището.

— Ще бъдем нащрек — отговори той. — Но помни, че разполагаме с четири стрелкови роти в този батальон и едната е отговорна за овладяването на терминала и контролната кула. Те трябва да могат да се справят със ситуацията.

— Да се надяваме — казах аз.

Оставаха няколко минути до началото на бойните действия. Бойните самолети АС-130 и хеликоптерите „Апачи“ бяха във въздуха, готови да открият подготвителен огън по ключовите мишени. Четирите танка „Шеридан“, докарани на 15-ти октомври, сега приближаваха огневите си позиции на хълма Антон. Те щяха да открият огън по Командансия с тежките си оръдия точно в 00,45 часа. Двайсет и пет войници на специалните сили от Черната военна сила се намираха на борда на три хеликоптера „Блекхоук“ на път за осигуряването на моста на река Пакора, който беше критично важен за недопускането на Батальон 2000 на летището.

По време на фазата на планиране ние изключихме унищожаването на моста. По него минаваше единственият път от голяма част от Източна Панама до столицата Панама Сити. Това означаваше, че мостът трябва да бъде овладян и защитаван.

Всички подразделения в Панама бяха „заредени“ (със заредени пълнители и вдигнати предпазители на оръжията) и се придвижваха към определените си за атака цели. Хората отново щяха да прибегнат до варварски начин за разрешаване на разногласия. Но се надявахме, че умирането няма да продължи по-дълго от четири часа.

През последните минути преди часа X аз научих от Търман, че името на операцията е сменено на операция СПРАВЕДЛИВА КАУЗА. Генерал Джим Линдзи от СОКОМ се обади на генерал Кели: „Искаш ли внуците ти да те питат: «Какви бяха нещата тогава в СИНЯ ПРИМАМКА?»“ И Кели се съгласил, защото СИНЯ ПРИМАМКА не приличаше на нещо, с което човек може да поиска да се гордее.

— Наистина се радвам, че Джим Линдзи се е обади — заявих на Търман, — защото това, за което ще пролеем кръв, определено е справедлива кауза.

---

[1] Бойни операции за бързо реагиране — с по-малък мащаб от армейски театър на бойните действия. — Бел.авт. ↑

[2] Командването на армейските сили на Съединените щати (ФОРСКОМ) беше отговорно за готовността на всички базирани в Съединените щати сили на армията. XVIII въздушнопреносим корпус бе включен в неговото командване. — Бел.авт. ↑

[3] Когато бъдеше официално активиран за бойни действия, това щеше да бъде боен щаб, включващ XVIII въздушнопреносим корпус,

всички базирани в Панама сили и всичко останало, което накрая щеше да бъде включено в така известната операция СПРАВЕДЛИВА КАУЗА. — Бел.авт. ↑

[4] Лично написано от командира съобщение, отразяващо неговите възгледи и приоритети за провеждането на една операция, което служи за ръководство на подчинените командири и плановици при разработката на техните подробни тактически планове. — Бел.авт.

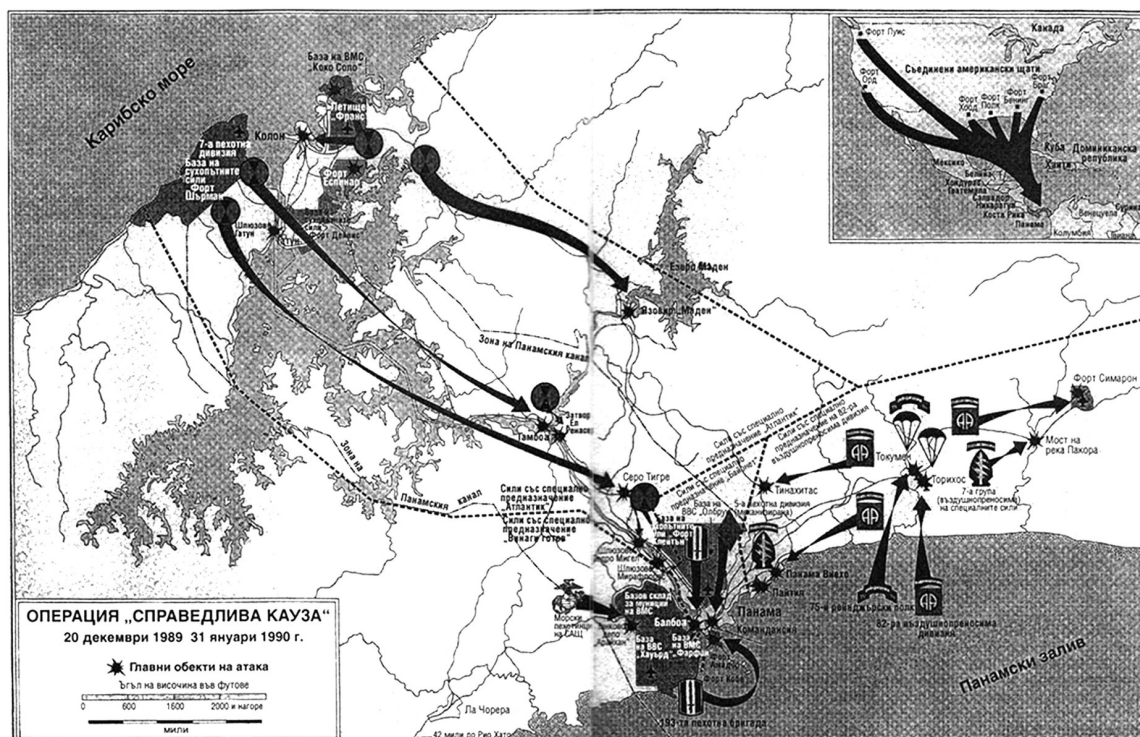
↑

[5] Бомбардиране, което се стреми почти да не пропуска цел. — Бел.авт. ↑

XI. ПАНАМА: ОПЕРАЦИЯ „СПРАВЕДЛИВА КАУЗА“

ОПЕРАЦИЯ „СПРАВЕДЛИВА КАУЗА“

20 ДЕКЕМВРИ 1989–31 ЯНУАРИ 1990 Г.

Източник: Център за военна история на сухопътните сили на САЩ

Точно в 00,45 ч. два самолета EF–111 заглушиха тактическите комуникации на ПОС, самолети EC–130 за специални операции започнаха да заглушават панамското радио и телевизионни станции и да излъчват съобщението на Съединените щати до панамския народ и всички подразделения започнаха да се сражават за целите си.

Снайперисти от специалните сили, промъкнали се мъчително трудно до стратегически наблюдателни позиции, също започнаха да елиминират систематично постовете на ПОС с изключително точна стрелба. Екипите снайперисти се командваха от старши сержант Пат Хърли (по-късно загинал през войната в Залива при хеликоптерна

катастрофа в нощна пясъчна буря, докато се завръщал от мисия зад фронтната линия в Ирак).

В затвора „Модело“ (част от петнайсетте сгради на комплекса Командансия) се провеждаше атака за спасяването на Кърт Мюс. Шест оператори от Зелената военна сила (подразделението за специални мисии на армията), подкрепени с бойни хеликоптери АН-6 „Литъл бърд“, скочиха от хеликоптерите си на покрива. По време на захода си към затвора бойните хеликоптери унищожиха четири картечници на покрива на една сграда в комплекса, която приютяваше един от „батальоните на достойнството“ на Нориега. Един боен самолет АС-130 обстрелваше Командансия със 105-милиметровата си гаубица. Навсякъде летяха зелени светлини от зенитния огън на ПОС.

Операторите влязоха от покрива и се промъкнаха през напълно тъмната сграда до втория етаж, неутрализираха постове по пътя си, взривиха вратата на подземие и се върнаха обратно на покрива готови за отлитане със „скъпоценния си товар“ (облечен сега с бронирана жилетка и каска от кевлар) — и всичко това само за шест минути.

След няколко секунди Уейн Даунинг се обади на Стайнър по горещата линия:

— Спасихме нашия човек — съобщи той, — но хеликоптерът може да е бил свален, докато се е вдигал от покрива.

— Информирай ме за ситуацията, когато разбереш точно какво се е случило.

Даунинг се обади отново след по-малко от пет минути.

— Не знам дали хеликоптерът е бил свален или просто е бил прекалено натоварен, за да се вдигне от сградата. Изглежда, че е паднал от нея по някакъв начин долу на улицата. Сега подготвям спасителна операция и ще те държа в течение.

Даунинг беше както командир на танкова бригада, така и командир на рейнджърски полк, така че допринесе с някои уникални умения за мисията. Като рейнджър той наблюдаваше на изненадата, подвижността и коварството, но същевременно оценяваше скоростта и съкрушителната огнева мощ на танковете. По време на планирането той отговаряше за механизирания пехотен батальон, определен за атака срещу Командансия и затвора „Модело“ и за тази мисия получи взвод леки танкове „Шеридан“ и бронетранспортъри с морски пехотинци. От тази сила той направи подразделение за бързо реагиране:

бронетранспортърорите щяха да превозват отлично обучените му сили за специални мисии — някои от които никога не бяха воювали в бронирана машина. За тях това не беше проблем, защото специалните сили лесно се адаптираха. Майор Хауърд Хъмбъл, бивш командир на механизирани пехотна рота в Германия, а сега офицер от специалните сили, организира подразделението, поведе го из улиците на Панама Сити в онази нощ и достойно го командва през следващите пет дни.

Даунинг наричаше тази сила своята „Панцерна група“ и я разполагаше като сила за бързо реагиране на различни места в града. Тя можеше да се придвижва по-бързо от хеликоптерите, да поразява цели, които те не можеха, както и да се разделя на няколко елемента за по-голяма гъвкавост (за да се придвижват из Панама Сити, те използваша карта, която взеха от една бензиностанция). Картечните, с които разполагаха, не бяха нещо особено за голяма война, но в градски сражения срещу леко въоръжени сили осигуряваха огромна огнева мощ.

Един от елементите на Панцерната група бе изпратен да спаси Мюс и неговите спасители. След като ги прибраха, те първо ги отведоха в едно училище за прехвърляне на хеликоптер и после в полевата болница във военновъздушната база „Хауърд“ за лечение. Там научиха за случилото се: хеликоптерът с Мюс и неговите спасители бил претоварен и се закачил на електрически кабел, след което се стоварил на улицата. Пилотът успял да премести машината до един паркинг, откъдето се опитал да излети отново. Хеликоптерът се издигнал на около десет метра от земята, когато бил свален със стрелба и се приземил обърнат на една страна. Тримата оператори били ранени при катастрофата, а единият от тях вече бил прострелян и в крака. Те залегнали в кръгова отбрана, за да защитят Мюс, и влезли в сериозно сражение, докато не били спасени.

Горе-долу по същото време силна стрелба от Командансия свали втори хеликоптер на специалните сили, който кацна принудително вътре в комплекса и спря в оградата около щаба на Командансия. Въпреки че никой от двамата пилоти не беше ранен, те знаеха, че няма да издържат дълго на унищожителния противников огън. Изскочиха от останките на машината, хвърлиха комбинезоните си върху оградата, прехвърлиха я и пропълзяха под колоните на един вход.

Докато се криеха там, от тревата изпълзя един войник от ПОС — сигурно първият военнопленник в тази война — и тръгна към тях с вдигнати зад главата си ръце.

— Искам да тръгне с вас — извика на развален английски той. Те го взеха при себе си.

Екип от Панцерната група спаси и тримата.

На другата сутрин беше свален трети лек разузнавателен хеликоптер, който падна в канала от страната на Атлантическия океан. За нещастие екипажът загина.

В часа X четирите танка „Шеридан“ и един боен самолет АС-130 откриха огън срещу главния щаб на Командансия и казармите на ПОС, докато водещият батальон от 193-та бригада се придвижи по булевард „Четвърти юли“, зави наляво по улица с високи сгради и започна атаката си срещу комплекса. Пътят пред тях беше блокиран от тежки камиони и други препятствия и повечето войници от ПОС, които виждаха, носеха цивилни дрехи — главно джинси „Ливайс“. Ясно бе, че са предупредени предварително — планираха да се бият известно време и след това да изчезнат сред цивилното население, когато играта загрубее.

Последваха едни от най-тежките сражения по време на операцията.

Водещият батальон, който си пробиваше път напред, моментално попадна под много силен обстрел от прозорците, корнизите и покривите на сградите и от цивилни автомобили, покрити с торби пясък като бойни гнезда. Сражението продължи с неотслабваща сила през следващите два часа. В 3,00 ч. сутринта Командансия гореше и димът бе толкова гъст, че танковете „Шеридан“ не виждаха целите си, но 193-та бригада опаса с кордон комплекса и започна операции за прочистването на всяка сграда.

В резултат на обръщение в рамките на психологическата операция, което определи една местна улица като безопасна за преминаване, шест пълни камиона с войници на ПОС се предадоха; но трите охранителни роти, останали вътре в комплекса, все още оказваха яростна съпротива.

Тъй като нямаше представа какво да очаква след влизането на войниците му в Командансия, Стайнър реши да докара следобед рота

рейнджъри за подробно претърсване на комплекса. Ротата беше от 3-ти рейнджърски батальон и бе скочила предната нощ с 1-ви рейнджърски батальон за атаката в часа X срещу международното летище „Торихос-Токумен“.

Когато ПОС и „батальоните на достойнството“ напуснаха района извън обградения комплекс, те подпалиха близкия бедняшки квартал „Чорило“, за да забавят настъплението на американските войски.

В часа X батальон на друга сила със специално предназначение, „Байонет“, 1-ви батальон от 508-ма въздушнопреносима пехота, започна атака срещу Форт Амадор, намиращ се на по-малко от три километра разстояние, с цел неутрализиране 5-та пехотна рота от ПОС. Тъй като Форт Амадор беше определен от договора като пункт за „обща употреба“ — като в него живееха и работеха както панамци, така и американци, — това щеше да бъде деликатна операция. ПОС заемаха всички сгради от южната страна на комплекса близо до канала, докато семействата на американските военни живееха директно срещу игрището за голф — и сред тях Марк Сиснерос със семейството си. Повечето панамци познаваха добре и уважаваха Сиснерос и поради тази причина Нориега го мразеше. Сиснерос изигра голяма роля в бъдещата операция.

— За пръв път във военната ми кариера — спомня си Карл Стайнър — членове на семействата на американски военнослужещи щяха да се озоват без предупреждение в центъра на сражение.

Тъй като бе времето на коледните празници, войниците от ПОС бяха поставили макети на сцени от Рождеството близо до казармите си — но тези макети бяха допълнени с картечни гнезда зад всеки от тях. Дулата на картечниците бяха насочени право насреща през игрището към жилищата на семействата на американските военнослужещи.

Планът за атака на командира на батальона изискваше проникването в инсталацията на по-голямата част от неговата щабна рота преди часа X. В часа X две стрелкови роти парашутисти, подкрепени от една 105-милиметрова гаубица, щяха да атакуват от въздуха направо зад жилищата на американските семейства. След приземяването си те щяха веднага да установят защитен периметър около жилищния район на американците и след това да атакуват

казармите на ПОС, намиращи се на по-малко от сто метра разстояние — едната рота от север, а другата от юг.

Друга рота от батальона щеше за овладее яхтклуба „Балбоа“ от южната страна на полуострова и точно зад казармите на ПОС. В клуба често се събираха офицери от ПОС и обикновено няколко катера на ПОС стояха на котва наблизко.

След като атакуващите войски заеха позиции и семействата бяха предупредени да намерят укритие, батальонният командир беше готов да започне операцията си. Но реши първо да опита психологическа операция, преди да проведе операции за прочистване на сградите. От време на време стреляше с гаубицата по празни сгради — за да знаят от ПОС, че е тук и намеренията му са сериозни, — докато радиоекипите му излъчваха призови за капитулация. На разсъмване при операциите за прочистване на сградите щяха да арестуват всички останали.

Противникът нямаше нужда от дълго убеждаване. Секунди след като гаубицата започна да стреля, войниците от ПОС се втурнаха навън от сградите към водата, хвърляйки оръжията си. Предадоха се или бяха пленени всичко 140 войници от ПОС. Секунди след това нощта утихна — с изключение на съобщенията по радиото и по някой снаряд от гаубицата.

На другия ден продължи прочистването на сградите, прекъсвано от спорадична стрелба на вражески снайпери. То приключи в 15,00 ч., когато Марк Сиснерос убеди последните шестнайсет войници в гимназията да се предадат. Форт Амадор беше превзет.

По време на разпитите стана ясно, че повечето офицери бяха оставили войниците си да се оправят сами още преди часа X. Като цяло офицерите от ПОС бяха лоша пасмина. Повечето ограбваха заплатите на войниците си.

Междувременно ротата, атакуваща яхтклуба „Балбоа“, започна операцията си. В опит да избягат много войници от ПОС се бяха дегизирали като келнери, но войнишките обувки ги издаваха и бяха заловени четиридесет и седем военнопленници.

Никой, който познаваше поне малко Мануел Нориега, не изпитваше никакви съмнения за неговия характер. Той беше наистина зло човешко същество — готов да застане редом със Саддам Хюсеин в

галерията на лошите типове. За щастие, той се бе родил в малка, слаба страна, което ограничаваше обхвата на неговите злодейства. Никой американец, участващ в операция СПРАВЕДЛИВА КАУЗА, нямаше никаква представа за истинските злодейства на Нориега, докато не бяха претърсени неговите резиденции и офиси, които започнаха да разкриват дълбочината на деградацията му.

Нориега поддържаше няколко офиса, които американските войници претърсиха около обяд. Марк Сиснерос присъстваше, за да е сигурен, че това ще се свърши както трябва. Карл Стайнър описва някои от „изненадите“ в офисите:

— В бюрото на Нориега, в дясното горно чекмедже, те откриха някои от най-отвратителните порнографски видеофилми, които можете да си представите. В лявото чекмедже имаше албуми със снимки на зверствата на ПОС срещу политически затворници — снимки на изтезания, кастрации, побоища, налагане с камшик, екзекуции, масови изнасилвания и много по-лоши неща. На едната стена имаше мишена в човешки ръст — президентът Буш и Марк Сиснерос с дупки от куршуми в главите си.

Открихме подобни материали в офисите на мнозина високопоставени помощници на Нориега.

БЯЛАТА ВОЕННА СИЛА

Бялата военна сила, командвана от военноморския „тюлен“ капитан Джон, се състоеше предимно от флотски специални подразделения на „тюлени“ с лодки и също изпълняваше своите три основни мисии в часа X: да извади от строя личната яхта на Нориега и патрулните катери на ПОС в пристанището Балбоа на тихоокеанския вход на канала; да блокира пистата на летището „Пайтия“ в центъра на Панама Сити и да изолира панамските сили на остров Фламенко, намиращ се на около два километра навътре в морето в Панамския залив.

Два часа преди часа X два водолазни екипа в бойни гумени лодки напуснаха военноморската база „Родман“ и се насочиха към пристан № 18 в пристанището Балбоа, където бе стоянката на яхтата на Нориега. Придружаваше ги друга лодка с екип за огнева поддръжка, въоръжен с картечници и 40-милиметров гранатомет, в случай че изпаднат в беда. Лодките се движеха бавно и тихо, докато стигнаха точката за потапяне на около 150 метра яхтата. Водолазите влязоха във водата, носейки два деветкилограмови експлозива в раниците си, и заплуваха на дълбочина шест метра, като следваха посоката по компаса. Двата екипа от четири водолази стигнаха под яхтата трийсет минути преди часа X, поставиха експлозивите си на двете главни витлови оси и ги свързаха с детонационен шнур. Нагласиха таймерите за експлозия в 00,45 часа — часа X.

Точно когато приключиха, моторът на яхтата заработи; водолазите бързо се отдалечиха и се скриха зад камъните на пристан № 17. След секунди експлозивите им избухнаха и трябваше да се държат здраво, за да устоят на взривната вълна. Веднага щом водата се успокои, те прекосиха обратно канала под водата до мястото на срещата. Яхтата беше извън строя.

В часа X три взвода „тюлени“ — деветдесет и трима души — се приземиха в южния край на летище „Пайтия“ в бойни гумени костюми. Движейки се бавно и решително и прикривайки се един друг, двата

взвода се насочиха на север по западната страна на летището; третият взвод и минохвъргачното отделение тръгнаха по източната му страна.

Когато приближиха хангара, в който бе паркиран личният самолет на Нориега, водещият екип от западната страна попадна под тежък обстрел от хангарите, като един „тюлен“ беше убит, а други ранени. И нещо по-лошо — те се намираха на открито и подкрепящият ги боен самолет АС-130 не можеше да открие огън, без да застраши живота на ранените. Вторият взвод от западната страна беше повикан на помощ. При пристигането му ПОС отново откриха огън; автоматичните пушки М-16 на „тюлените“ оказваха малък ефект срещу ПОС, които стреляха от прикритието на бетонни сгради.

Битката продължи още половин час, но като използваха 66-милиметрови минохвъргачки и 44-милиметрови гранатомети, „тюлените“ накрая победиха и извадиха от строя самолета на Нориега. В сражението загинаха трима „тюлени“ и неколцина други бяха тежко ранени.

Третата мисия на Бялата военна сила бе да изолира остров Фламенко, база на елитните части на Нориега за специални операции. Най-добрият начин за изолиране на тези части от сраженията беше блокирането на морския път от Панама Сити до острова, което бе осъществено от специални патрули с лодки.

„Тюлените“ и екипажите на специалните патрули свършиха и други важни морски задачи не само в канала, но и в заливите в Карибско море и Тихия океан, в които чакаха търговски кораби. Няколко от тези кораба бяха завзети най-демонстративно, докато „тюлените“ преследваха инфраструктурата на Нориега и „батальоните на достойнството“.

При едно от тези нападения „тюлените“ за специални мисии на капитан Рик преследваха по петите неколцина главорези от „батальон на достойнството“, опитващи да се качат на кораб, пуснал котва в пристанището на Колон. „Тюлените“ разполагаха с бързоходни съдове и един от тях забеляза как хората от „батальона на достойнството“ се изкачват по капитанската стълба. „Тюлените“ спокойно откачиха стълбата с много точна стрелба на 40-милиметров гранатомет. Главорезите се озоваха във водата и „тюлените“ бързо ги арестуваха.

ЧЕРНАТА ВОЕННА СИЛА

Черната военна сила се командваше от полковника от специалните сили Джейк Джейкъбели, стар боец в Латинска Америка и Панама.

Майор Хигинс, висок, слаб питомец на военната академия „Уест Пойнт“, който говореше свободно испански, заедно с двајсет и четири офицери и войници от специалните сили трябваше да установи контрол над моста над река Пакора и да блокира Батальон 2000.

Докато войниците му се товареха на три хеликоптера „Блекхоук“ във военновъздушната база „Олбрук“, пристигна разузнавателната информация, че един конвой е напуснал Форт Симарон и се насочва към „Торихос-Токумен“. Екипът бързо приключи натоварването и отлетя към моста. След петнайсет минути видяха фаровете на конвоя на ПОС, докато пилотите кръжаха във въздуха и кацнаха на около сто метра от югозападния край на моста. Екипът слезе от машините, изкачи брега към пътя и се затича с всички сили, за да завземе моста, преди конвоят да започне да пресича реката.

Когато стигнаха, предният автомобил се намираше на не повече от сто метра разстояние. Докато екипът бързаше да заеме позиции от двете страни на пътя, един офицер и двама войници стреляха с 66-милиметрово леко противотанково оръдие, с по-мощното противотанково оръдие АТ-4 и с картечница по предния автомобил, който спря на място.

Междувременно бойният инспектор на военновъздушните сили повика изпратения в района боен самолет АС-130 и след минути той се озона над главите им. Пилотът лесно идентифицира конвоя, понеже на ПОС изобщо не им мина през ума да изключат фаровете си, но дори без светлини, инфрачервеното устройство правеше колите и персонала видими. Преди да атакува, пилотът предупреди Хигинс, че войниците, охраняващи югоизточната страна на моста, се намират в периферията на безопасните му граници готов ли е да приеме жертви от приятелски огън? Хигинс му каза да действа и АС-130 откри огън. Докато стреляше, той осветяваше околността с инфрачервения си прожектор,

за да могат войниците от специалните сили да виждат с очилата си за нощно виждане.

Войниците от ПОС изскочиха от камионите и заеха огневи позиции сред дърветата.

В 02,00 ч. горивото на АС–130 привършваше и той трябваше да отиде да зареди; но друг АС–130 веднага го смени.

Междувременно войниците от ПОС, нахлузили противогази и използващи газ за разпръскване на демонстрации, атакуваха моста, но огънят на хората на Хигинс ги отблъсна и неколцина войници от ПОС скочиха отчаяни през парапета.

На разсъмване сражението утихна и малкият отряд на Хигинс беше неоспоримият господар на моста — и то без жертви. Междувременно една група за бързо реагиране (ГБР) от Черната военна сила пристигна с хеликоптер и се приземи от другата страна на моста, за да претърси унищожения конвой; екипът, сражавал се цяла нощ, остана на позициите си като охрана.

Те откриха на моста осем убити и неколцина ранени, на които бе оказана медицинска помощ на място от медиците на специалните сили, откриха и плениха няколко други войници от ПОС, които се криеха в къща до пътя, и малцината оцелели по-късно се натъкнаха на рейнджърите и на 82-ра въздушнопреносима дивизия на летището.

По време на разпитите се изясни, че конвойт е превозвал повече от петдесет войници от тежко въоръжената рота на Батальон 2000, командвани от заместник-командира на ротата и въоръжени с 81-милиметрови минохвъргачки, 90-милиметрови безоткатни оръдия и 0.30-калиброви картечници. Според заместник-командира на ротата те отивали в Панама Сити, за да потушат „някакви граждански размирици“.

По-късно същата сутрин един два и половина тонен камион с развят бял флаг пристигна от Форт Симарон, за да прибере техните убити.

В 15,45 ч. разузнавателен взвод от 82-ра въздушнопреносима дивизия, пътуващ за Форт Симарон, се присъедини към Хигинс и хората му.

В 17,30 ч. Хигинс с двайсет и четирите му „зелени барети“ и двайсет пленници бяха изтеглени с хеликоптер обратно във военновъздушната база „Олбрук“. Те изпълниха мисията си.

Екипите специални сили на Джейк Джейкъбели от Черната военна сила извършиха три други основни мисии в часа X или предхождащи го дейности: разузнаване в Тинахитас за 82-ра въздушнопреносима дивизия. В 19,00 ч. предишната вечер разузнавателен екип от четирима души започна проучване на пресечената местност пеша, за да огледа казармите Тинахитас, 1-ва пехотна рота и гнездото от шестнайсет минохвъргачки близо до Тинахитас. Екипът зае позиция в 01,00 ч. сутринта и докладва видяното на генерал Кинзър в командния пункт на 82-ра въздушнопреносима дивизия, за да ги предаде на Джим Джонсън, когато наближи неговият скок. Информацията за минохвъргачките предадоха директно в щаба на Стайнър.

Казармите Симарон. В 21,00 ч. предишната вечер друг разузнавателен екип от четирима души беше прехвърлен с хеликоптер „Блекхоук“ на пет километра от казармите Симарон, за да докладва за Батальон 2000. Именно този екип докладва за придвижването на конвоя към моста на река Пакора.

Аntenите на телевизия „Серо Азул II“. Заглушаването на местните медии, започнало в 00,45 ч. сутринта, успешно заглуши всички телевизионни станции, освен една — телевизия II, основна медия на Нориега. Когато опитите да бъде заглушена не успяха, екип на специалните сили от осемнайсет души беше изпратен точно след часа X, за да я извади временно от строя.

Най-лесният начин за това е да се събори антенната кула, но хората на Стайнър искаха предавателят да не работи само няколко дни, а не месеци. Затова екипът се спусна по въжета от хеликоптера в комплекса на телевизионната станция и просто свали един ключов телевизионен модул.

СИЛА СЪС СПЕЦИАЛНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ „АТЛАНТИК“

Силите със специално предназначение „Атлантик“, разположени на страната на канала откъм Карибско море, се командваха от полковник Кийт Келог и се състояха от два пехотни батальона, авиационна секция от двеста души с хеликоптери „Хюи“ и бойни хеликоптери „Кобра“, секция „Вулкан“, за противовъздушна отбрана, една рота военна полиция и една инженерна рота. Единият батальон — 3-ти батальон, 504-та пехотна бригада — беше всъщност от 82-ра въздушнопреносима дивизия. Той бе пристигнал на 10-ти декември, за да участва в Центъра за обучение за действия в джунглата като част от нормалното обучение на войските, което трябваше да завърши преди Коледа. Батальонът не знаеше, че последното му учение щеше да включва истински бойни действия.

Бойна сила „Атлантик“ имаше няколко сложни мисии: да изолира и прочисти от врага Колон; да неутрализира 8-ма пехотна рота, базирана във Форт Еспинар в Колон; да неутрализира 1-ви батальон морски пехотинци на ПОС във военноморската база „Коко Соло“, източно от Колон; да извади от строя многомоторния самолет на пистата „Франция“, южно от „Коко Соло“; да плени патрулните лодки на ПОС в пристанищата; да охранява язовира „Маден“; да превземе електроразпределителния център в Серо Тигре; да овладее жизненоважните шлюзове Гатун и да освободи политическите затворници, включително американци, държани сега в затвора „Ел Ренасер“ по средата на провлака.

Нито една от тези мисии не беше лесна. Форт Еспинар и „Коко Соло“ бяха съоръжения, използвани и от двете страни, като там семействата на американските военнослужещи живееха до войниците от ПОС. „Коко Соло“ някога бе приютявал Колежа на двете Америки и представляваше особено сложна мишена, защото гимназията „Кристовал“ и болницата „Коко Соло“ също се намираха тук. Подразделението на ПОС в „Коко Соло“ — панамският военноморски пехотен батальон — бе знаменито със своята арогантност.

В часа X високоговорители от рота С на 4-ти батальон, 17-та пехотна бригада, започнаха да излъчват съобщения за капитулация към панамския военноморски пехотен батальон на ПОС в „Коко Соло“; предложението беше отхвърлено и ПОС отговори със силен огън от района на казармата си. Но предизвикателното им поведение не трая дълго. След като им бе предоставен шансът да наблюдават пълното унищожение на сградите на щаба им от оръжейните системи „Вулкан“ и осъзнаха, че казармите им са следващите, те развяха белия флаг.

След тази демонстрация на американска огнева мощ прочистването на Колон се оказа много по-лесно от очакваното. Вместо яростна съпротива 3-та бригада влезе в града с население от 60 000 души на 22-ри декември с по-голямата част от двата си батальона и бе посрещната от хиляди ликуващи панамци. По време на операцията за прочистване се предадоха четиристотин войници от ПОС, главно от 8-ма пехотна рота.

Затворът „Ренасер“, разположен на полуостров в канала, се състоеше от външен периметър сгради, наблюдателни кули и заграждения „Циклон“; и вътрешен периметър — истинският затвор, — състоящ се от две бетонни сгради с вътрешна ограда. Той се охраняваше от двайсет до двайсет и пет войници от Батальон 2000, смесени със затворниците и живеещи в същите сгради — което правеше спасяването на затворниците още по-трудно.

Със спасителната операция бе натоварена С-ротата от 3-ти батальон, 504-та пехотна бригада на 82-ра въздушнопреносима дивизия: един амфибиен отряд от два стрелкови взвода щеше да се спусне в канала с два армейски хеликоптера — двучасов полет от Форт Шърман близо до Колон — и да неутрализира външния периметър на отбрана на затвора и осигури огнева поддръжка за взвода, който трябваше да бъде спуснат вътре в затворническия комплекс. Хеликоптери „Кобра“ щяха да неутрализират наблюдателните кули, докато друг стрелкови взвод с хеликоптери „Хюи“ кацнеше в затворническия комплекс.

Въпреки че планът вървеше като по вода, изпълнението му не беше лесно. Защитниците на затвора оказаха силна съпротива, използвайки сълзотворен газ, както и леки оръжия, но до 6,00 ч.

сутринта затворът бе в американски ръце и затворниците — двама американски журналисти, петима политически затворници от опита за преврат през март 1988 г. и петдесет и седем истински криминални престъпници — бяха невредими.

Сега силите със специално предназначение „Атлантик“ контролираха всичките си набеязани цели. Елементи от нея се справяха и с други задачи по плана.

СИЛИ СЪС СПЕЦИАЛНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ „ВИНАГИ ГОТОВ“

Силите със специално предназначение „Винаги готов“ под командването на полковник Чарлс Е. Ричардсън имаха много широка мисия и всичките им компоненти се намираха в районите западно от канала. Те трябваше: да осигурят и охраняват военновъздушната база „Хауърд“, склада с муниции на военноморския флот на Съединените щати, военноморската база „Родман“ и танковото депо „Арайхан“; да обезопасят и защитават Моста на Америките; да блокират подкрепленията за ПОС от югозапад и да неутрализират ПОС и „батальоните на достойнството“ в зоната; да превземат базите на ПОС във Веракрус и Арайхан и да неутрализират щаба на 10-та военна зона в Ла Корера на 24 километра западно от Панама Сити. Военната сила изпълни всичките си мисии.

ЛЕТИЩЕТО „ТОРИХОС-ТОКУМЕН“

От военната страна на летището („Торихос“) бяха разположени двеста войници от 2-ра стрелкова рота на ПОС, въоръжена с три 50-и калибър картечници и зенитно оръдие ZPU-4, 150 души от военновъздушните сили на Панама и трийсет охранители на летището.

Подполковник Робърт Уогнър и 1-ви батальон от 75-та рейнджърска бригада трябваше да неутрализират тези сили и да превземат военния възстановителен център „Сереми“ в хотела на военния курорт „Ла Сиеста“ на половин километър разстояние. Междувременно С-рота от 3-ти рейнджърски батальон щеше да превземе гражданския терминал. Тъй като 82-ра въздушнопреносима дивизия скачаше четиридесет и пет минути след тях и Батальон 2000 се намираше само на 45 минути разстояние по пътя (ако успееш да прекосят успешно моста на река Пакора), рейнджърите разполагаха с много малък период от време. Трябваше да действат бързо.

Точно в 01,00 ч. — докато бразилският пътнически самолет разтоварваше багажа си на главния терминал — един боен самолет АС-130 започна да обстрелва картечните и зенитни позиции на 2-ра пехотна рота, а боен хеликоптер АН-6 започна да обстрелва ротната караулна барака и друга караулна барака пред гражданския терминал, елиминирайки постове на ПОС.

Пет минути преди това пет самолета С-141 от Щатите бяха спуснали 12 джипа, 12 мотоциклета и два танка в зоната за спускане в Токумен. Три минути след като АС-130 откри стрелба, още седем С-141 спуснаха Уогнър и батальона му, последвани незабавно от С-ротата на 3-ти рейнджърски батальон, скачаща от четири самолета С-130. Повече от 700 рейнджъри се приземиха за минути, като 150 от тях на пистата до главния терминал. Много пътници от бразилския самолет бяха поздравени с „добре дошли“ в Панама от „изключителната“ гледка на парашутисти, падащи навсякъде около самолета им.

Батальонът рейнджъри се събра, потегли пеша към целите си и бързо преодоля съпротивата на 2-ра пехотна рота. Психологическият ефект от бойните хеликоптери С-130 дойде твърде много на защитниците от ПОС; повечето се опитаха да избягат, включително

четирийсет хеликоптерни пилоти от казармите в Торихос. Когато погледнаха през прозорците си и видяха спускащите се с парашути рейнджъри, те побягнаха към хълмовете. Предадоха се пет дни по-късно в деня на Коледа.

Планът на С-ротата беше да влезе с три взвода в терминала от три различни посоки, а после всеки взвод да покрие по един от етажите; но честите им репетиции не ги бяха подготвили за пътнически самолет с 376 пътници. Това означаваше, че първостепенната им грижа е безопасността на пътниците.

Влизащите в сградата рейнджъри завариха повечето пътници в салона за получаване на багажа и там не се виждаха никакви войници от ПОС. Сградата беше тъмна. Електричеството бе прекъснато от хвърлена от рейнджърите граната по генератора на терминала. Те продължиха прочистващата си операция с очила за нощно виждане.

Повечето от вратите на първия етаж бяха заключени и рейнджърите ги опитваха всички, докато намериха една отворена стоманена врата. Водещото ядро прекрачи зад нея, някой даде изстрел и една жена започна да пищи на английски „Не стреляйте!“.

Рейнджърите се оттеглиха назад, за да огледат обстановката. Вътре очевидно имаше заложници и войници на ПОС, но не можеше да се прецени точно колко.

Един сержант рейнджър с очила за нощно виждане се плъзна обратно в салона и видя четирима заложници — две американки и една панамка с бебето си — и може би дузина войници от ПОС.

Сержантът излезе навън да докладва точно когато пристигаше командирът на ротата с намерението да увещава войниците от ПОС, но когато това не свърши работа, той им постави ултиматум:

— Излезте навън или всички ще бъдете убити — след което войниците оставиха оръжията си и се предадоха. Никой от заложниците не бе ранен.

Докато 3-ти взвод приближаваше терминала, ПОС стреляха по тях през стъклото на един прозорец. Взводът нахлу в сградата и изолира войниците от ПОС в мъжката тоалетна. Командирът на взвода влезе вътре, за да погледне, но криещите се в кабинките войници от ПОС го простреляха три пъти. Войниците му го извлякоха навън и хвърлиха вътре две гранати, но противниковите войници бяха защитени от металните врати на кабинките. Тогава всички рейнджъри атакуваха

едновременно. Когато влязоха в помещението, войник от ПОС простреля един от тях три пъти в главата (каскаата му от кевлар го спаси); след това рейнджърите убиха двама войници; друг панамски войник изскочи от една кабинка и се опита да изтръгне оръжието от ръцете на един рейнджър; друг рейнджър го простреля в главата и го уби; изскочи друг войник от ПОС и сграбчи един рейнджър за гърлото; те се блъскаха един друг в стената и водеха ръкопашен бой. Накрая рейнджърът изхвърли панамския войник през прозореца и той се приземи един етаж по-долу на земята точно пред един редник рейнджър, заел току-що огнева позиция с картечница М-60. Изненадан, той с един откос преряза на две войника от ПОС, който се мъчеше да извади пистолет.

Два и половина часа след скока летището „Торихос-Токумен“ беше превзето.

Вътре в терминала рейнджърите разделиха задържаните — цивилните пътници от бразилския самолет от арестуваните, и поставиха на арестантите белезници. Помолиха пътниците да изчакат възстановяването на реда в терминала. Когато след няколко часа децата огладняха, рейнджърите уредиха със собственика на ресторанта раздаването на храна и я платиха от джоба си.

В 2,08 часа сутринта първите парашутисти от 82-ра въздушнопреносима дивизия започнаха да се приземяват в зоните си за приземяване — с двайсет и три минути закъснение поради снежната буря във Форт Браг. Останалите парашутисти също бяха забавени от бурята, но цялата дивизия беше на земята до 5,15 часа.

В 10,00 ч. дивизията пое охраната на летището.

По-късно стана известно от един от бодигардовете на Нориега, че блокада на рейнджърите близо до летището „Торихос-Токумен“ е пропуснала на косъм пленяването на диктатора и спестяването на куп неприятности на Съединените щати. Ето как се случи това:

Предишния ден, след разделянето на свитата на Нориега в Колон и изпращането на негов двойник в Командансия, Нориега бил отведен в почивния лагер в Сереме за среща с една проститутка. Той стигнал там доста пиян, защото бил изпил около една трета от бутилка скоч.

Диктаторът разбрал, че страната му е нападната чак когато чул стрелбата на атакуващите самолети АС–130 по летището „Торихос-Токумен“, последвана скоро от грохота на транспортните самолети, пускащи рейнджърите с парашути.

Секунди след началото на стрелбата Нориега изтичал от хотела по червени слипове и скочил на задната седалка на колата си.

— Американците ме търсят! — извикал той. — Да се махаме оттук.

По пътя попаднали на блокада от рейнджъри.

— Боже мой — извикал той, — те знаят къде съм! Пуснаха тези хора право върху мен!

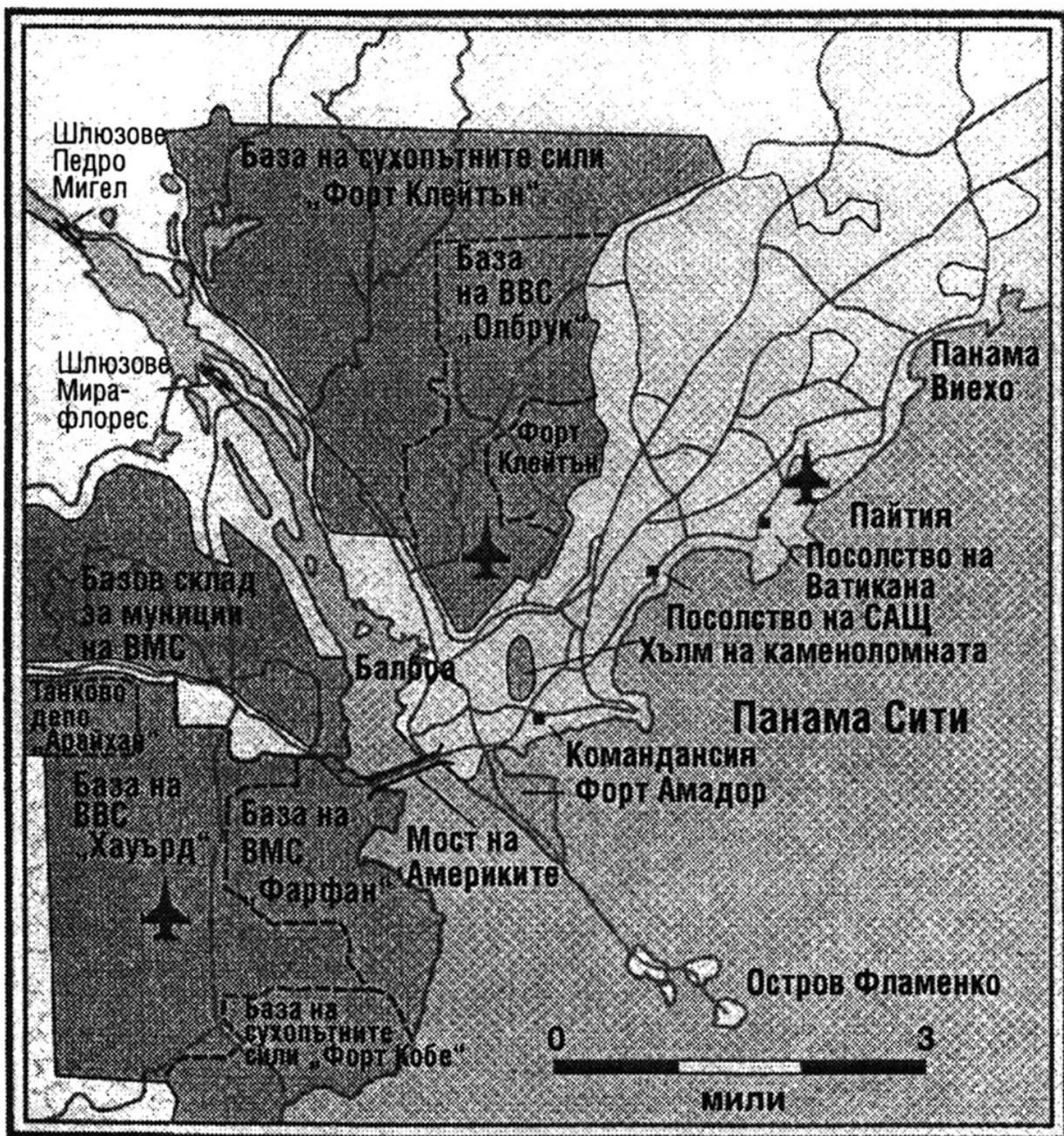
Когато колата пред тях ударила бариерата и привлякла огъня на рейнджърите, автомобилът на Нориега бързо направил завой от 180 градуса и поел по един черен път към Панама Сити. След това Нориега бил толкова „потресен“, че му трябвал цял ден, за да се успокои.

По едно време през тази първа нощ ОВССО имаше 171 самолета във въздуха над Панама Сити. Но до сблъсъци не се стигна, нищо гориво не свърши. Бойните самолети АС–130 осигуряваха денонощно покритие в продължение на деветдесет и шест часа без прекъсване, използвайки сензорите, оръжията и фаровете си, за да плашат ПОС и подкрепят специалните сили, рейнджърите, „тюлените“ и конвенционалните сили.

Силите на Съединените щати за специални операции в Панама — 1-ва ескадрила за специални операции (ЕСО), се командваха от полковник (по-късно генерал-майор) Джордж Грей и се състоеше от хеликоптери МН–53J „Пейв Лоу“, бойни самолети АС–130, хеликоптери МН–60G „Блекхоук“ с устройства за презареждане във въздуха, самолети МС–130 „Комбат Тейлър“ за пускане на парашутисти и проникване в добре защитено въздушно пространство и самолети ЕС–130, използвани за психологически операции, радио- и телевизионни предавания.

РИО ХАТО

Докато 1-ви рейнджърски батальон се спускаше с парашути на летището „Торихос-Токумен“, другите два батальона от 75-ти полк осъществяваха парашутна атака в Рио Хато на запад от Панама Сити.

Те излетяха няколко часа по-рано от Форт Бенинг, Джорджия, в седемнайсет самолета С-130 от 317-та военнотранспортна ескадрила,

базирана във военновъздушната база „Поуп“. Всеки от първите петнайсет самолета превозваше по 65 рейнджъри (С-130 нормално превозваха по петдесет и двама войници с пълно бойно снаряжение), наблъскани като сардини. Те не можеха да се помръднат. Не можеха да отидат до тоалетната. За тази цел се предаваха два̀сетлитрови контейнери около краката на хората. Понеже нямаше достатъчно място да се обърнеш, всички натовариха екипировката на гърба си преди качването на борда. Всеки рейнджър носеше на гърба си два̀сет и седем до четирийсет и пет килограмова раница, пълна с муниции и припаси, включително поне едно 66-милиметрово леко противотанково оръжие (ЛПО). Оказа се, че леките противотанкови оръжия са много полезни.

В часа X бомбардировачи F-117 „Найтхоук“ пуснаха две деветстотинкилограмови бомби със закъснител на 150 метра от казармите на 6-та и 7-ма рота. През следващите три минути хеликоптери „Апачи“, бойни хеликоптери АН-6 и един боен самолет АС-130 обстрелваха позициите на зенитните установки около летището.

Три минути след часа X водещият самолет С-130 прекоси зоната за приземяване на 150 метра височина, последван веднага от останалите самолети, които пускаха рейнджърите, а след малко два самолета С-130 хвърлиха четири джипа и четири мотоциклета.

Докато рейнджърите се спускаха с парашутите, те можеха да видят как зелени трасиращи картечни откоси кръстосват зоната за приземяване — или по-лошо, свистят около тях. Тринайсет от петнайсетте самолета С-130 бяха улучени многократно. Няколко рейнджъри също бяха ранени, докато се спускаха. Бомбите и артилерийската подготовка имаха ефект — по-късно бяха открити двеста кадети, скрити в бункерите им, — но недостатъчен. По-голямата част от 6-та и 7-ма рота на ПОС успяха да заемат позиции около летището и обстрелваха приземяващите се рейнджъри от бронетранспортъори CG-150 и други военни автомобили с картечници; една картечница 50-и калибър върху бетонната рампа на главния вход разораваше зоната за приземяване.

По всичко изглеждаше, че са предупредени предварително за атаката, а и бяха добри войници. Просто си вършеха работата.

Рейнджърите не приеха това спокойно; те са избухливи като експлозиви. Докато се измъкваха от парашутите си и се събираха за атака, те стреляха по автомобилите на ПОС със своите ЛПО и разрушиха няколко от тях, още преди да тръгнат към определените за атака мишени. Разрушиха по този начин три камиона, като единият от тях беше цистерна с гориво и горя в продължение на няколко часа.

В един от по-особените моменти през тази нощ парашутът на един рейнджър бе закачен от бягащ два и половина тонен камион на ПОС, който влачеше викация за помощ рейнджър през зоната за приземяване. На виковете му за помощ се отзова негов приятел, който хладнокръвно пусна в кабината на камиона една ЛПО ракета от 150 метра разстояние — далечен изстрел за движеща се мишена.

Докато всичко това се случваше, полковник Бък Кернан, полковият командир на рейнджърите, собственооръчно изключваше електричеството на летището — макар и не точно умишлено.

По време на спускането си той се оплете в електрическите жици. Когато се приземи, парашутът му бе оплетен с жиците и гореше. Докато го дърпаше, за да го освободи, той събори един осветителен стълб върху електропроводите към лагера, причинявайки късо съединение и мрак в целия летищен комплекс. Бързо свали раницата на парашута си и се озова в периферията на арената в центъра на лагера.

Междувременно полковият главен сержант Леон Гереро, който бе скочил след Кернан, се спускаше надолу над него, наблюдавайки всичко това, разтревожен, че полковникът е лошо ранен. Но когато видя Кернан да сваля раницата на парашута си, той разбра, че шефът му е добре и не може да се въздържи да не се разсмее. Кернан веднага пое командването и събра войниците си.

Планът на полковник Кернан за превземането на Рио Хато изискваше подкрепата на два бойни самолета АС-130, един армейски хеликоптер „Апачи“ и два бойни хеликоптера АН-6, кръжащи близо до Рио Хато преди пристигането на транспортните самолети С-130, превозващи войските. Точно в 01,00 ч. те започнаха да обстрелват известните зенитни позиции и други предварително определени цели в комплекса Рио Хато с отлични резултати. Рейнджърите започнаха да скачат с парашути точно в 01,03 часа.

Веднъж озовал се на земята, 2-ри рейнджърски батальон от 75-ти рейнджърски полк трябваше да неутрализира 6-та и 7-ма рота на ПОС,

докато 3-ти рейнджърски батальон от същия полк изолира летището, прочисти военната академия, щаба на лагера, комуникационния център, автомобилния парк и оперативния комплекс на летището.

Въпреки че комплексът бе защитаван от елитните войници на Нориега, те не можеха да се мерят с рейнджърите. Веднъж стъпили на земята, рейнджърите атакуваха целите си на групи от взводове и отделения, които бързо преодоляха съпротивата на ПОС, убивайки трийсет и четирима и пленявайки 278 войници заедно с хиляди единици оръжия.

След час и петдесет и три минути ожесточен и близък бой Рио Хато беше превзет, съпротивата преодоляна и самолетите с припаси започнаха да кацат.

Една от мисиите на рейнджърите беше да претърсят плажната къща на Нориега „Фаралон“ до южния подход към летището. Тя се оказа празна. Рейнджъри от 2-ри рейнджърски батальон на подполковник Ал Маестас намериха заключена голямата входна врата с двойни стъкла. Рейнджърите обсъдиха как да влязат в луксозния дом. Тяхното решение? Те се отдръпнаха назад и изстреляха една ЛПО ракета във вратата, пръсвайки я на хиляди парчета. (По-късно войниците в ОВССО наричаха ЛПО „ключа на рейнджърите“.)

И отново бяха открити големи количества порнографски материали.

Превръщането на ЛПО в устройство за проникване е типично за рейнджърите. Те не са деликатни. След няколко дни рейнджърите влязоха в Панама Сити и започнаха да организират пътни проверки и контрол над автомобилното движение.

Около 22,30 ч. една вечер отделение рейнджъри заемаше голям кръстопът. Мястото на блокадата бе избрано с типична рейнджърска ефективност и щателност. Самата блокада се извършваше от трима рейнджъри, подкрепяни от разстояние от 90-милиметрово безоткатно оръдие и една картечница М-60.

Една кола се приближи, намали скоростта, после даде газ и разби бариерите.

С рейнджърите шега не бива. Деветдесетмилиметровото оръдие веднага откри огън и колата експлодира от директното попадение, докато М-60 обсипваше с куршуми останките за всеки случай. В колата имаше войници от ПОС, всичките мъртви, и няколко отворени бутилки уиски. Били са пияни, когато са налетели на блокадата.

Историята бързо се разнесе из ОВССО. Някой нарисува плакат карикатура на рейнджър, разстрелващ кола; заглавието гласеше:

РСПШ — Рейнджърите срещу пияните шофьори!

СИЛИ СЪС СПЕЦИАЛНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ „ПАСИФИК“

Въпреки че снежната буря във военновъздушната база „Поуп“ взе своя дан, двайсетте тежкотоварни и трите самолета С–141 от Чарлстън бяха невредими и пристигнаха по график в „Торихос-Токумен“ в 1,45 ч. сутринта с по-голямата част от екипировката, която 82-ра въздушнопреносима дивизия щеше да използва в Панама: седемдесет и две бронирани машини, повечето екипирани с 50-ти калибър картечници; осем танка „Шеридан“ М–551, четири 105-милиметрови артилерийски инсталации и инженерна екипировка. След двайсет и шест минути пристигнаха осем самолета С–141 с парашутисти. Генерал Джонсън, неговият дивизионен КП, както и бригадните и батальонните му командири долетяха с първите осем птици. Час по-късно още пет птици пуснаха товара си. Последните седем го пуснаха в 05,15 ч., завършвайки окомплектоването на дивизионната бригада в бойна готовност от 2 000 парашутисти.

Първата цел на дивизията беше Панама Виехо в източната част на Панама Сити. Там бе разположен Първи кавалерийски ескадрон на ПОС, предимно церемониално подразделение с осем коня и личен състав от 170 души от елитния и лоялен отряд за специални операции на Нориега (ЕОСО), екипиран с бронетранспортъори V–300 и зенитни оръдия. Задачата по превземането на тази цел беше възложена на 2-ри батальон от 504-та пехотна бригада.

Тъй като цялата ДДБ бе натоварена на двайсет транспортни самолета С–141 — нормална практика при парашутна операция за разпределяне на риска — и пристигналите бяха замаяни, целият 2-ри батальон не се събра за въздушното нападение, докато не скочиха всички парашутисти. Почти съмваше, когато първата група войници от 2-ри батальон излетя за Панама Виехо с единайсет хеликоптера „Блекхоук“ с по трийсет и пет войници всеки, подкрепени от два бойни хеликоптера „Кобра“ и два „Апачи“. Те се приземиха относително безпрепятствено и бързо се заеха с установяването на периметър за сигурност около зоната на кацане.

Втората група се приземи на север от тях зад казармите. Докато хеликоптерите „Блекхоук“ приближаваха зоната за кацане, те бяха обстрелвани с масиран огън от леки оръжия и две от машините бяха ударени. Макар да успяха да се завърнат в зоната за товарене на войниците на летището „Торихос-Токумен“, те бяха извадени от строя. След стъпването си на земята войниците от групата бързо влязоха в сражение с използващия леки оръжия противник.

Третата група пристигна без сериозна съпротива и войниците започнаха да слизат на земята.

Сега бяха прехвърлени всичко петстотин души и всички те срещнаха съпротива — ПОС и ЕОСО в цивилни дрехи, използващи тактика на удари и бягство.

До 11,55 ч., след като понесоха тежки загуби, ПОС се разтвори сред цивилното население и батальонният командир официално обяви Панама Виехо за превзет, но спорадичните престрелки продължиха през остатъка от следобеда.

ТИНАХИТАС

Тинахитас, база на 1-ва пехотна рота с личен състав от двеста души, се намиреше на върха на хълм, разположен на десет километра на север от Панама Сити и на тринайсет километра западно от летището „Торихос-Токумен“ и беше заобиколена от три страни с разрастващите се бордеи на бедняшкото селище Сан Мигуелито, база на един „батальон на достойнството“. Това беше трудна цел. В двора на гарнизона бяха поставени антихеликоптерни препятствия; до комплекса имаше четири 120-милиметрови минохвъргачки, шест 81-милиметрови минохвъргачки, три 60-милиметрови минохвъргачки и едно зенитно оръдие ZPU-4. Един боен самолет AC-130 бе обстрелвал на три пъти тези позиции през нощта.

Съществуваше само един начин за ефективна атака срещу Тинахитас и той беше чрез приземяване на 700 метра по-надолу от върха на хълма. Тази зона за приземяване очевидно попадеше в обсега на минохвъргачките и атаката през цялото време щеше да се води нагоре по хълма.

Първи батальон от 504-та военновъздушна бригада отлетя от летището „Торихос-Токумен“ в 8,00 часа, предхождан от два хеликоптера „Апачи“ и един хеликоптер ОН-58 за наблюдение на зоната за приземяване. Не бяха обстрелвани от земята при първоначалния оглед на района, но когато поведоха приближаващите транспортни хеликоптери към ЗК, те прелетяха над Сан Мигуелито, откъдето противникът откри масиран и ефективен огън. За да не рискуват жертви сред цивилното население, те не отговориха на огъня, но съобщиха за него на командира на военната щурмова сила, след което отлетяха до военновъздушната база „Хауърд“, за да проверят машините за повреди.

Конвой апачи веднага отлетя за Сан Мигуелито, набеляза вражеската позиция и получи разрешение да унищожи целта, която беше неутрализирана със залпове от 30-милиметрови оръдия от разстояние 2 800 метра, причинявайки смъртта на десет войници от ПОС.

Зоната за кацане в Тинахитас се оказа най-горещата за подразделенията на 82-ра въздушнопреносима дивизия. Причиненото от снежната буря забавяне осигури време на ПОС за изграждане на защита и причиняване на загуби. (Един блекхоук бе ударен двајсет и осем пъти, но остана във въздуха благодарение на многото си дублиращи системи.)

Докато приближаваха ЗК, първата част попадна под обстрела на автоматични оръжия и 81-милиметров минохвъргачен огън от войници на ПОС, заели позиции в сгради на запад и югозапад от тях. След кацането, докато се разгръщаха за атака, парашутистите отново попаднаха под силен обстрел, този път от върха на хълма и околните квартали. Тези войници, подкрепени с огъня на два хеликоптера „Апачи“, атакуваха позицията на ПОС; силният огън продължаваше при пристигането на втората и третата група.

След това батальонът атакува нагоре по хълма, но когато стигна върха, гарнизонът се оказа изоставен. ПОС бяха оставили малка група войници за отбиване на атаката, а останалата част от ротата се бе изтеглила в околните квартали, за да се бие заедно с „батальона на достойнството“. Тази малка група войници избяга преди парашутистите да стигнат до върха на хълма.

По-късно батальонът навлезе в кварталите и неутрализира организираната съпротива.

Батальонният командир обяви позицията за превзета в 14,30 часа.

ФОРТ СИМАРОН

По пладне в деня на започване на операцията оставаше само една непревзета цел — Батальон 2000. Но с трите си роти, осем бронирани коли V-300, четиринайсет минохвъргачки и четири 107-милиметрови ракетни установки (малко повредени по време на опита да прекосят моста на река Пакора предишната нощ) той представляваше една от най-трудните цели сред всичките двайсет и седем мишени.

В 12,05 ч. подполковник Джон Вайнс, командир на 4-ти батальон от 325-та пехотна бригада парашутисти, отлетя за Форт Симарон с единайсет хеликоптера „Блекхоук“, ескортирани от бойни хеликоптери „Кобра“. Атаката изискваше превозването на батальона с две излитания.

След кацането парашутистите настъпиха към селата край лагера, където ги посрещна ожесточена съпротива на ПОС (още едно последствие, причинено от забавянето поради снежната буря); в последвалите сражения бяха убити петима войници от ПОС.

Когато стигнаха Форт Симарон, батальонният екип за ПСИОП излъчи съобщение, призоваващо врага да капитулира; в отговор ПОС откриха стрелба по парашутистите. Батальонният командир заповяда атака с боен самолет АС-130 срещу казармения комплекс. Самолетът обстрелваше района на казармите почти непрекъснато в продължение на четири часа.

На разсъмване, когато парашутистите извършиха прочистване на гарнизонния комплекс, в него нямаше никой. Те се подготвиха за контраатака, но такава не последва. Оцелелите от Батальон 2000 бяха напуснали комплекса, обули своите джинси и избягали в града.

Загубите на Батальон 2000 бяха тежки.

ОПЕРАЦИИ ЗА СТАБИЛИЗИРАНЕ

Силите на Съединените щати разбиха ПОС — и способността на Нориега да контролира войските си — още през първия час от бойните действия. В края на първия ден от операцията повечето сражения бяха приключили — въпреки че Панама в никакъв случай не беше безопасно място. Много панамски войници се преоблякоха в цивилни дрехи и се скриха сред населението в столицата, където продължиха да се събират, за да създават нови неприятности.

В страната нямаше закон и ред.

Дрипльовци, въоръжени банди хулигани, войници от „батальоните на достойнството“ и ПОС — и понякога смес от всичко това — започнаха да грабят и да причиняват размирици.

Това развитие на събитията бе очаквано от американските планиращи; дивизионните командири на силите за специално предназначение „Атлантик“ и „Пасифик“ имаха заповеди да навлязат в града и да започнат операции за установяване на стабилност чрез контрол над ключовите сгради и ликвидиране на съпротивата.

На разсъмване на 20-ти декември на стадиона на гимназията „Балбоа“ вече имаше 3 000 бежанци, включително много войници от ПОС, които се бяха промъкнали в цивилни дрехи. Имаше и 1 500 задържани в лагер, изграден на едно стрелбище в средата на канала — техният брой нарасна за седмица до 4 600 души, след като бойните екипи доведоха нови задържани.

Налагаше се да се отворят болниците и да се стартират наново хигиенните услуги.

По-късно една анкета на телевизионните новини на Си Би Ес показва, че 93 на сто от панамците подкрепят американските операции — но същите хора имаха очаквания за незабавни промени, които новото им правителство не можеше скоро да изпълни, тъй като изгонването на хората на Нориега бе обезглавило повечето жизненоважни институции.

Макар да бяха докарани допълнителни подразделения от 7-ма група на специалните сили и гражданските въпроси за справяне с тези нужди, те бяха неотложни и можеха да бъдат задоволени в краткосрочен период само от военния персонал, намиращ се вече тук.

Неотложните задачи бяха:

1. Прочистване и установяване на сигурност в големите градове, особено в Панама Сити и Колон.

2. Неутрализиране на ПОС и „батальоните на достойнството“ на останалата територия на Панама.

3. Възстановяване на законността и реда.

4. Грижи за бежанците и прогонените хора.

Междувременно всички главни военни цели бяха постигнати: ПОС бяха неутрализирани; командването и контролът на ПОС не функционираха, Нориега вече не държеше властта и беше назначено ново правителство.

От друга страна, Нориега не бе заловен и силите на Съединените щати нямаха представа къде да го търсят.

„МА БЕЛ“

През целия първи ден на операцията във военновъздушната база „Хауърд“ и на летището „Торихос-Токумен“ кацаха тежки транспортни самолети, с които пристигна генерал-майор Кармен Кавеса и две допълнителни бригади от 7-ма пехотна дивизия, както и 16-та военнопощейска бригада от Форт Браг за установяване на стабилност и ред в Панама Сити и Колон, като същевременно операциите се разширяваха на запад за неутрализиране на главните подразделения на ПОС. Сега 75-ти рейнджърски полк можеше да бъде „освободен“, за да участва в освобождаването на запада и прочистването на областта на север от Панама Сити.

На 20-ти декември новото правителство помоли генерал Търман да изпрати военна сила за освобождаването на политическите затворници в затвора „Пеномоне“, отстоящ на 105 километра югозападно от Панама Сити.

Уейн Даунинг вдигна телефона. Тази сутрин той летя до Рио Хато, за да посети Бък Кернан и неговите рейнджъри. По-късно през деня му се обади Стайнър:

— Искам ти и рейнджърите на Кернан да извършите довечера батальонна въздушна атака за освобождаване на политическите затворници.

Междувременно А-рота от 1-ви батальон от 7-ма група на специалните сили бе вече разположена в Панама и щеше да действа на запад с рейнджърите и 2-ра бригада от 7-ма дивизия. По-късно през същия следобед майор Гилберто Перес, командирът, отлетя с ротата си до Рио Хато, където тя щеше да се дислоцира за тези операции.

Даунинг и Кернан решиха да излетят и да огледат затвора — който се оказа разположен в населен район. Превземането му лесно можеше да доведе до разрушения и загуби сред цивилното население. По-късно, докато Даунинг и Кернан подготвяха подразделенията за атаката, те продължаваха да си повтарят: „Трябва да има по-добър начин за изпълнение на тази задача.“

Горе-долу по същото време Перес се присъедини към Даунинг и Кернан. Тъй като вече бе запознат със страната, те го попитаха дали

може да помогне с някакви идеи за освобождаването на „Пеномоне“.

— Случайно познавам майора, който командва затвора — съобщи им той. — Защо не ми разрешите да му се обадя? Ще му кажа какво ще се случи и нека видим дали ще се предаде.

— Това си е чист комар — заяви Даунинг, след като обсъдиха въпроса с Кернан. — Трябва да продължим да се готвим за атаката довечера. Но добре, обади му се и ще видим какво ще каже.

Перес вдигна слушалката и позвъни на майора.

— Видя ли какво се случи с Командансия снощи? — попита го той на испански.

— Да, това беше ужасно, нали? — отговори майорът.

— Абсолютно прав си — каза Перес — и довечера ще ти се случи същото.

— Какво искаш да кажеш?

— Рейнджърите планират да нападнат затвора довечера, но ако се съгласиш с условията им, можеш да избегнеш ненужни жертви.

— Какво искат да направя?

— Можем да изпратим някой при теб — отговори Перес — и той ще ти съобщи условията.

— Аз ще дойда. Откъде се обаждаш?

— От Рио Хато — отговори Перес.

Майорът се появи след час и половина и Даунинг му изложи условията за капитулацията.

— В осем часа довечера ще оставиш достатъчно надзиратели, за да държат затворниците под контрол, а останалите ще изпратиш долу на самолетната писта до затвора, където ще оставят оръжията си и ще вдигнат бяло знаме. Честно казано, един боен самолет АС-130 ще кръжи отгоре и ще наблюдава всяка твоя стъпка, като ми докладва какво правиш и дали спазваш условията на споразумението. Ако постъпиш както ти казвам, никой няма да пострада.

Майорът се съгласи с условията и се върна в затвора.

Междувременно Даунинг каза на Кернан:

— Даже ако това споразумение свърши работа, аз искам да проведеш операцията по плана — с изключение на оръдейната стрелба, — за да послужи като урок за останалите инсталации на ПОС.

В 20,00 ч. тази вечер Даунинг и Перес установиха наблюдателен пост близо до затвора, Кернан подготвяше своите рейнджъри за атаката

и самолетът АС–130 наблюдаваше затвора. Няколко минути след 20,00 ч. надзирателите вървяха надолу по хълма към самолетната писта. Там те оставиха оръжията си в една канавка отстрани на пистата, след което се строиха и вдигнаха бяло знаме.

Даунинг и Перес приеха капитулацията десет минути преди въздушната атака да удари затвора. Уплашените войници от ПОС наблюдаваха как бойни хеликоптери „Литъл Бърд“ увиснаха над затворническия комплекс и рейнджърите се спускаха долу по въжета. Всички те вярваха, че майорът е взел правилното решение.

Случилото се в „Пеномоне“ бе повторено навсякъде в Западна Панама и се превърна в стандартна оперативна процедура, известна като „Ма Бел“.

Тя се провеждаше по следния начин: едно от А-отделенията на майор Перес се свързваше с командира на обекта на ПОС, за да разбере дали той беше готов да се предаде. Една стрелкова рота от 2-ра бригада, 7-ма пехотна дивизия^[1] на полковник Лин Бърни отлиташе дотам, за да приеме капитулацията — същевременно готова за бойни действия. След капитулацията А-отделението и ротата оставаха като охрана и стабилизираща сила до решението на правителството какво да прави с обекта. Мисията им се състоеше в следното: (1) Да охраняват обекта и предотвратят бягството на войници от ПОС. (2) Да съберат разузнавателна информация за оръжието на ПОС и „батальоните на достойнството“, които все още не бяха се предали. (3) Да помогнат на местните граждански лидери да установят контрол над града. (4) Да направят оценка на местната инфраструктура — болница, обществени услуги, законност и ред — и да установят приоритети за предстоящите гражданско-военни операции. (5) Да извършват съвместно панамско/американско патрулиране из района.

Втората и третата мисия „Ма Бел“ превзеха гарнизоните в Сантяго и Читре. Всеки ПОС командир се предаваше без съпротива и една от стрелковите роти на Бърни установяваше контрол.

В деня на Коледа Перес и екипът му отлетяха за Лас Таблас, столицата на провинция Лас Сантос. Перес телефонира на местния командир, който доброволно се предаде. Докато Перес и екипът му претърсваха гарнизона, въвн пред стената се събра тълпа цивилни,

предоставяйки на Перес една добра възможност. Той строи ПОС на плаца и заповяда на собствените си войници да се строят до тях. След това изкомандва на двете подразделения „Мирно“, „За почест“ и нареди панамското знаме да се издигне на пилона — показвайки по този начин, че Съединените щати не са завоевател, а освободител, и спечелвайки гражданската подкрепа за бъдещите американски усилия.

В същия ден подполковник Джо Хънт и неговият 3-ти батальон от 75-ти рейнджърски полк извършиха въздушно нападение срещу летището „Малек“ близо до град Давид, столицата на провинция Чирикуи.

Давид беше база на подполковник Дел Сид, който командваше най-голямата инсталация на ПОС. Дел Сид беше вторият най-влиятелен човек в Панама и близък приятел на Нориега — човекът, определен от диктатора да осъществи плана му за партизанска война в планините. Както Нориега, той беше осъден за контрабанда на наркотици.

На 21-ви декември, докато рейнджърите подготвяха въздушната си атака срещу Давид, Марк Сиснерос телефонира на Дел Сид и му предаде искането за безусловна капитулация. На другия ден той се съгласи с това искане и над щаба му се развя бяло знаме. Той бе арестуван от рейнджърите в деня на Коледа, изпратен с хеликоптер до военновъздушната база „Хауърд“ и арестуван там от Агенцията за борба с наркотиците (АБН). След това беше експедиран със самолет в Хомстед и оттам — в Маями, където бе изправен пред съда.

Бърни и неговата бригада осигуряваха сигурност и подкрепа в Централна и Западна Панама. В резултат на установените добри отношения с населението цивилните ги снабдяваха с ценна информация, която помагаше да се откриват складове с оръжие, хора от списъка на най-търсените престъпници и членове на ПОС и „батальоните на достойнството“, които все още не бяха пленени — и в тази част на Панама не бяха дадени повече от осем изстрела.

На други места силите на Съединените щати затягаха примката около сражаващи се въоръжени банди и засилваха операциите срещу „батальоните на достойнството“ в Панама Сити.

В продължение на два дни след началото на операцията, докато не бяха пленени документи по време на атака срещу един щаб, не се знаеше много за тази мистериозна организация, освен че е съставена от лоши хора — силата за принуда и контрол на Нориега, — която тероризираше хората до такава степен, че те дори се страхуваха да я споменават.

Според пленените документи съществуваха осемнайсет „батальона на достойнството“ и те бяха най-добре платените сили на Нориега — включително с жилища за членовете им и техните семейства. Списък с техни лидери — също от документите — добави много имена към списъка на най-търсените престъпници.

През следващите дни Даунинг и екипите му за специални мисии работеха неуморно за изкореняване и разформироване на „батальоните на достойнството“ и за залавянето на техните лидери. Успехът им скоро даде смелост на местните жители да разкрият скривалищата на членовете на „батальоните на достойнството“. До 23-ти декември заплахата от тях бе почти ликвидирана.

Дотогава силите, еквивалентни на четири бойни бригади, и 1 500 военни полицаи бяха установили стабилност в Панама Сити, Колон и в по-голяма част от останалата територия на страната и всички регионални командири на ПОС се предадоха. Оставаше една главна задача — пленяването на Нориега.

ТЪРСЕНЕТО НА НОРИЕГА

В часа X Уейн Даунинг започна една от най-интензивните хайки в историята с работата си по разграждане инфраструктурата на Нориега (съставянето на списъка с най-търсените престъпници) и пленяването на самия Нориега.

Панцерната група на Даунинг — сега две бронирани машини „Шеридан“ за разузнаване, две амфибийни машини на морската пехота, пет армейски бронетранспортъора, четири конфискувани два и половина тонни камиони на ПОС и един стар жълт училищен автобус — заедно с въздушните му активи бяха в състояние да му осигурят максимална гъвкавост за реагиране на различни сигнали.

Зелената военна сила, командвана от полковник Пийт, и Синята военна сила, неговият военноморски екип за специални мисии, командван от флотския „тюлен“ капитан Рик, подкрепени от хеликоптери за бързо реагиране и бойни самолети АС-130, получиха трудната задача да пленят диктатора. Първата задача на двете военни сили бе претърсването на луксозните апартаменти и къщи на Нориега, пръснати из цяла Панама. Зелената военна сили действаше в Панама Сити; Синята военна сила получи района на Колон и Западна Панама.

Уейн Даунинг разказва:

— Разбиването на инфраструктурата постигна две цели: бандата на Нориега трябваше да бъде изправена пред съда; трябваше да отрежем всички възможности за бягство на Нориега. Искахме никъде да не намери подслон. Затова потърсихме всички негови приятелчета и свърталища, които успяхме да открием, и ги обезопасихме.

Тези хора бяха невероятни. Разказват се толкова много истории за хора, които се разхождат сред нас с хиляди долари в стодоларови банкноти в джобовете си — пари от наркотици. И любовници, гаджета — натъкнахме се на почти всичко, което можете да си представите. Това бяха мръсни хора.

Ето един пример как действахме, въпреки че не е съвсем типичен.

Там имаше един човек, от когото всички в околността се страхуваха, богат и безскрупулен, най-лошият от най-лошите; никой не смееше да каже и дума против него. Затова нашите хора отидоха в дома му, за да го приберат.

Това беше като на кино. Те пристигнаха и вратата бе много тежка, луксозна, със златна дръжка и заключена. Взривиха я с експлозив.

Вътре човекът се намираше във всекидневната си, където бе изградил огромен аквариум с вместимост 19 000 литра; той заемаше едната цяла стена и бе пълен с всякакви екзотични риби. Когато чу войниците ни отвън, човекът се паникьоса и започна да бяга превит на две, прикривайки с ръце главата си. Тогава обаче взривиха вратата. Дръжката ѝ полетя през стаята и се заби в дупето му.

Междувременно парчета от взривената врата полетяха навсякъде и някои от тях разбиха аквариума. Когато войниците ни влязоха, те го откриха да се суети със златна дръжка за врата в дупето, по пода пляскаха рибки, някои бяха залепнали на тавана. Това не беше нарочно — ние съжалявахме за рибките, — но хората ни ще разправят тази история и на внуците си.

Няколко минути по-късно местните хора излязоха ликуващи на улицата. Толкова лош беше този човек.

След много подобни операции (повечето от които не толкова живописни) „тюлените“ и специалните сили от екипите за специални мисии разбиха инфраструктурата на Нориега. И той не можеше да избяга. Където и да отидеше, щеше да се натъкне на нашите хора. Бяхме покрили всяко възможно убежище.

Хората на Даунинг работеха денонощно и постигнаха удивителни успехи.

При претърсванията на офисите и къщите на Нориега бяха прибрани почти осем милиона долара, куфарче със списък на банкови сметки в Швейцария и Каймановите острови и дневници, разкриващи неговото участие в магьоснически и вуду церемонии. Парите и документите бяха предадени временно на САУТКОМ, докато се намери подходящото място за тяхното съхраняване.

Два дни след часа X почти всички от списъка с най-търсените хора бяха задържани и разпитани. Повечето от тях, спасявайки

собствената си кожа, сътрудничеха с разпитващите и дадоха имената на други важни хора в инфраструктурата на Нориега, които все още не бяха идентифицирани. От тази информация се състави списък с около сто имена и силите на Даунинг незабавно се заеха с откриването им.

Но до сутринта на 23-ти декември Нориега все още липсваше.

Карл Стайнър продължава:

Първият пробив дойде преди обяд на 23-ти декември, когато един от близките бодигардове на Нориега се появи пред главния портал на Форт Клейтън с предложение към Марк Сиснерос: той разполагаше с информация за Нориега, която искаше да съобщи в замяна на закрила за него и семейството му. Въпреки че тези хора бяха истински главорези, той получи гаранции и именно неговата информация осигури подробностите за придвижването на Нориега вечерта преди часа X — неговото отклонение на връщане от Колон, срещата с проститутката в почивния лагер Сереме и бягството му от пътната блокада на рейнджърите.

Това беше добра новина. И означаваше, че Нориега все още се намира в Панама Сити; щяхме да продължим неуморния си натиск, докато той бъдеше хванат натясно. Част от този натиск включваше наблюдение на посолствата, в които можеше да намери убежище.

В 8,30 часа на другата сутрин друг бодигард на Нориега се появи със същото предложение. Когато се срещна със Сиснерос, той каза:

— Току-що се измъкнах от Нориега и останалите му бодигардове. Той е изчерпал възможностите си, тъпче се с наркотици и алкохол и е страшно раздразнителен. Ще ни убие всичките. Мога да ви кажа къде е, но трябва да побързате. Те ще се преместят. Когато тръгнах, чантите вече бяха опаковани. Те пътуват с едно синьо монтеро.

След минути Даунинг беше на мястото с Панцерната си група.

Завариха мястото изоставено, но кафеварката все още бе гореща и в пепелниците димяха цигари. Веднага изпратиха предупреждение до всички екипи да наблюдават за синьото монтеро.

Ние с Марк Сиснерос прекарахме почти целия ден в проверки на операциите за установяване на стабилност и ред, но успяхме да се върнем в щаба в 15,00 часа. Аз отидох директно в оперативния си център, а Сиснерос — в своя кабинет на втория етаж на същата сграда.

Когато стигна там, той научи, че го е търсил спешно по телефона монсеньор Лабоа, папският нунций. Сега Лабоа се обаждаше втори път; имаше да съобщи нещо важно. Сиснерос вдигна слушалката.

— Нориега е тук — прошепна Лабоа, — в папската нунциатура. Обадох ви се по-рано с надеждата да го пресрещнете. Елате тук. Трябва да говоря с вас. — Папската нунциатура беше посолството на Ватикана в Панама Сити и притежаваше същия дипломатически имунитет като всички останали посолства, признати от правителството на Съединените щати.

Сиснерос побърза да дойде при мен с новината.

— Отиди и се срещни с Лабоа — казах му аз. — Свържи се с мен веднага, щом научиш подробности. Аз ще съобщя на генерал Търман и на Даунинг.

Веднага се обадох на Даунинг.

— Имаме проблем — започнах аз. — Нориега е в нунциатурата — там е намерил убежище. Веднага отиди там и поemi контрола над ситуацията. Обгради сградата.

След това се обадох на Търман.

След минути Даунинг беше обсадил нунциатурата с войниците си. Нунциатурата, разположена в един от най-богатите квартали на града, беше двуетажна измазана сграда с приятен и добре поддържан двор, заобиколена с двуметрова бетонна стена.

Мислех си: „Защо нунциатурата? Наблюдавахме никарагуанското посолство, кубинското посолство, посолството на Перу и всички останали, в които смятахме, че може да се скрие, но не ни бе минало и през ум за нунциатурата. Въпреки това сега го пипнахме, просто трябва да измислим начин да го изкараме навън.“

След малко се обади Сиснерос с историята на папския нунций: Нориега и капитан Гуитан, неговият помощник, се обадили с молба за убежище.

— Ние искаме от вас — настоял Нориега — да ни приберете от една лавка за сладолед (която назовал) и да ни отведете в нунциатурата. Ако не го направите, ще отидем в планините и ще организираме партизанска война.

Лабоа преценил, че няма избор. Изпратил кола да ги прибере.

— Обадох се по-рано — обясни той на Сиснерос, — за да ви предупредя за колата. Надявах се американските сили да я пресрещнат

преди да се върне в нунциатурата — и вие ще ми направите услуга, ако веднага вземете войниците си и го измъкнете навън, но за нещастие това е невъзможно. И двамата трябва да се съобразяваме с дипломатическия протокол.

— Много добре — казах на Сиснерос. — Сега искам да разбереш от Лабоа дали има други, намерили убежище в нунциатурата, и дали не са въоръжени. И му кажи, че Даунинг установява периметър за сигурност около нунциатурата и ще бъде нашият човек там.

След четирийсет и пет минути Сиснерос се върна в щаба.

— Нунцият не смята, че Нориега е внесъл оръжия — съобщи ми той, — но не е съвсем сигурен. — Ние бяхме почти сигурни, че той имаше оръжия, и това усложняваше нещата — озовахме се в потенциална ситуация със заложници. — Неколцина приближени на Нориега също са там — продължи Сиснерос, — както и няколко жени и осем до десет деца.

Другите се оказаха: капитан Гуитан; полковник Кастерген, командир на флота; подполковник Веларде, военен свещеник; капитан Кастильо, личният бодигард на Нориега; полковник Мадринан, шеф на Службата за национално разследване. С бандата на Нориега в нунциатурата бяха влезли и петима терористи баски сепаратисти, предположили с основание, че ние ще ги приберем.

Дотогава Даунинг беше отцепил района с полковник Пийт и войниците си от Зелената военна сила и бе разположил оперативния си център в основното училище от другата страна на улицата. Обадих му се там:

— Кажи на Лабоа, че се намира в много опасна ситуация и според нас е нарушил дипломатическия статут на нунциатурата, когато е отишъл, за да прибере един обвинен престъпник, да го заведе вътре и да му осигури убежище. Съобщи на нунция, че живее в леговище на змии, на които изобщо не им пука за него, и те могат да го убият по всяко време.

След това обсъдихме кой е най-добрият начин да бъдат изведени жените и децата оттам, за да опростим ситуацията.

Даунинг се среща с Лабоа в основното училище.

— Ще направя всичко по силите си, за да помогна — каза нервно Лабоа, когато Даунинг му предаде съобщението ми. То доста го уплаши.

След това Даунинг попита:

— Ще разрешите ли спасителна операция, ако чуем изстрели отвътре? Смятаме, че Нориета има оръжия.

— Мога да направя това — отговори Лабоа.

— Ще го направите ли писмено?

— Да — отговори нунцията.

— Имам още два въпроса — продължи Даунинг. — Ще ни помогнете ли да изведем жените и децата?

— Да, разбира се.

— И ще напуснете ли сградата с персонала си след това?

— Не, не можем да направим това — отговори Лабоа, след което се върна и нунциатурата.

След половин час един свещеник донесе плик с бележка, отпечатана на ватикански пергамент и подписана от Лабоа с уверението му, че разрешава спасителна операция, ако се дадат изстрели вътре в нунциатурата. Това беше застраховка за „измъкване от затвора“ на Лабоа в случай на нещо, което не зависеше от него, но същевременно представляваше нашият най-голям коз. Ако нещо наистина се случеше, имавме разрешение да атакуваме незабавно. И разполагахме с план за атаката.

Бързо позвъних на генерал Търман, за да го информирам. Същевременно го помолих за промяна на военните правила, която да ни позволи да атакуваме, ако животът на хората вътре се окаже в опасност. Тази промяна беше одобрена от министъра на отбраната.

Даунинг продължи да работи по извеждането на жените и децата и се оказа, че те не са единствените, които искат да напуснат; неколцина мъже също искаха да се присъединят към тях, като настояваха да бъдат отведени със самолет в Никарагуа, Куба или Венецуела.

— Ще помислим над това — отговори Даунинг.

Привечер старият, жълт училищен автобус на Панцерната група на Даунинг спря пред нунциатурата, откъдето излязоха около десетима мъже и жени и дванайсет деца. Те бяха качени в автобуса и откарани на сигурно място, където бяха разделени. Жените и децата бяха изпратени по домовете им, а мъжете — в нашия пленнически лагер.

— Не им предложих убежище — каза Даунинг, когато ми се обади. — Не бях упълномощен. Само им казах, че ще работя по въпроса. Трябваше да изведа жените и децата. Ситуацията беше много опасна.

Вътре оставаха Нориега, петима от неговите помощници и петимата баски сепаратисти — всичките — престъпници — с евентуалното изключение на военния свещеник, който може би остана вътре с надеждата да се погрижи за духовните нужди на Нориега.

Докато се опитвахме да измислим как да измъкнем Нориега оттам, започнахме да разбираме точно колко затънали бяха той и неговите сподвижници. Войниците на Даунинг добавиха още по-забележителни доказателства към събраните от Марк Сиснерос след превземането на панамската половина от Форт Амадор.

В навечерието на Коледа ми се обади Джим Джонсън.

— Превзехме главната резиденция на Нориега в центъра на Панама Сити — съобщи той — и открихме неща, които трябва да погледнеш. Бих препоръчал да дойдеш утре тук.

— Какво открихте?

— Първо, той се занимава сериозно с магьосничество. Но това е само началото. — Това привлече вниманието ми.

— Ще се опитам да дойда утре сутринта — отговорих аз.

Когато разказах всичко това на среща на щаба ми същата вечер, разузнавателният офицер заяви:

— Няма да повярваш, но се натъкнах на един главен сержант в разузнавателния батальон с магистърска степен по магьосничество. Трябва да го вземеш със себе си.

— Не знаех, че съществува такава научна степен — казах аз. — Но ти го подготви за път и ще тръгнем заедно утре сутрин около осем и половина часа.

Отлетях на другата сутрин и се срещнах с Джонсън на летището в Пайтия. Оттам ни ескортираха до къщата на Нориега. Когато влязохме вътре, не можах да повярвам на очите си.

Къщата беше луксозно обзаведена с безвкусни „предмети на изкуството“. Навсякъде имаше големи сребърни пеликани, оценени на около 25 000 долара всеки. В главния кабинет беше изложена може би най-голямата колекция от керамични жаби на света. В офиса имаше колекция от бюстове на Хитлер; той притежаваше поне двайсет и пет от

тях. Също там се виждаше голям плакат със снимките на представителите на католическата църква във всички латиноамерикански страни с отбелязани кръстчета до няколко от имената. Вероятно такова кръстче означаваше бъдещо елиминиране.

Зад къщата имаше вътрешен двор, свързващ резиденцията с така наречената кукленска къща на момичетата, построена за дъщерите му, когато били деца; тя бе с размерите на обикновена жилищна сграда. От всяка страна на двора се виждаха два големи олтара за вуду церемонии и магьосничество. Нориега беше довел в Панама двама „могъщи“ магьосници от Бразилия. Единият имаше репутацията на водещ световен магьосник; той живееше на дигата към Форт Амадор в къща, до която в часа X „тюлените“ бяха установили пътна блокада (не знам какво стана с него).

Главният сержант от разузнавателния батальон ми обясни предназначението на двата олтара. Върху единия бяха подредени съдове с кръв, череп, гарванови пера и кочани царевица с разноцветни зърна. Сержантът обясни, че всичко това настройва „вярващия“ на подходяща вълна за извършването на някакво зверство или злодеяние.

Върху другия олтар бяха подредени препарирани патици, снимки на бебета и други „приятни“ неща. Тук „вярващият“ щеше да пречисти душата си след деянието.

В спалнята на Нориега имаше няколко чифта от знаменитите му червени копринени слипове. Те се въргаляха навсякъде, където се появяваше Нориега. Според сержанта магьосникът сигурно е казал на Нориега, че ще го защитават от физическо нараняване.

— Поддържай силна охрана тук — наредих на Джонсън, когато си тръгнах. — Не искам нищо да се пипа, преди да покажем къщата на когото трябва. След това ще я предадем на панамските власти. — Сред хората, които особено държах да видят всичко това — и намереното във Форт Амадор, — бяха високопоставени сановници от католическата църква. Веднага щом Нориега се скри в нунциатурата, генерал Търман започна преговори с католическата бюрокрация и, разбира се, с Вашингтон, за начините за разрешаване на проблема. Когато ми се отдаде тази възможност, предложих на Търман да поканим някои подобрени католически духовници, за да им покажем какво бяхме открили.

Беше сигурно, че на човек можеше да му се завие свят от гледката, но тя ни даде истинска представа за човека Нориега. Същевременно започнаха да ми хрумват идеи за измъкването на диктатора от нунциатурата.

Веднага след завръщането си се срещнах с Даунинг. Решихме да използваме червеното бельо на Нориега. Той сигурно и сега носеше същото. И ако някога е имал нужда от помощта му, то сега беше моментът за това.

Първата ни идея бе да окачим един чифт на въжето за пране пред прозореца му (Лабоа ни го показа) и да ги надупчим хубаво със стрелба, за да му покажем колко куха е силата им.

— Мога да се погрижа за това — каза Даунинг и демонстрацията беше проведена по-късно същия следобед.

Научих интересна подробност от сержанта разузнавач: козата е много лош знак. Това ме накара да се замисля.

Заповядах на разузнавателния си офицер да намери най-грозния и смрадлив пръч, който успее да открие, и да го подготви за Нориега. На следващия ден офицерът доведе козел с много впечатляващи рога и брада почти до коленете. Войниците му обуха чифт червени слипове, нагласиха го така, че при сигнал от разстояние да изпуска дим от ноздрите и ушите си и го вързаха пред прозореца на Нориега.

Никога не разбрахме как Нориега е приел всичко това, но то със сигурност не е помогнало за доброто му храносмилане.

Вечерта на 23-ти декември медиите в Панама бяха освободени.

Доста преди началото на операцията ние с Търман се съгласихме как да разрешаваме медийните въпроси. Предимно неговият щаб щеше да се занимава с тях под ръководството на офицера му за връзки с обществеността — един полковник от военновъздушните сили; аз също осигурих на САУТКОМ своя офицер за връзки с обществеността Джейк Дай, полковник от армията, който организира медиен център в голяма палатка пред щаба. Щеше да има две всекидневни пресконференции — една сутрин и друга следобед.

От самото начало операцията бе държана в тайна, но през нощта на 20-ти декември в Панама вече имаше достатъчно медии за отразяване на голяма част от случващото се в района на Командансия. В Панама има много телевизионни компании, което означаваше, че гражданите могат да наблюдават сраженията на живо по телевизията в домовете си.

През нощта на 23-ти декември въздушното пространство на Панама все още беше затворено за всички полети с изключение на военния трафик. Обади ми се Пийт Кемп от военновъздушната база „Хауърд“. Самолет „Локхийд“ L-1011 искаше разрешение за приземяване.

— Кой е на борда? — попитах аз.

— Много журналисти. Имат разрешение от Вашингтон — отговори Кемп.

— Нямаме друг избор, освен да ги оставим да кацнат — заявих аз.

Посрещна ги Търман и ги отведе на Хълма на каменоломната, където бяха подробно информирани. След това той обяви, че планът е да бъдат изпратени на групи от трима или четирима с всяка стрелкова рота, за да направят репортажи от фронтовата линия. Ротните командири щяха да отговарят за тяхната сигурност, прехрана и защита. Всеки ден щяха да избират малка група, която да пътува с хеликоптер и да събира тяхната „жътва“, за да я подготвят за излъчване във вечерните новини.

Медиите счетоха тази организация за напълно неприемлива. Всеки медиен екип искаше собствен хеликоптер, за да може веднага да стига до мястото на действието (един екип разполагаше с устройство за сателитна връзка, за което бе необходим цял хеликоптер „Чинук“).

— Съжалявам — уведоми ги Търман, — но не мога да удовлетвори желанието ви. Все още провеждаме операции по сигурността и не разполагам с достатъчно хеликоптери за подкрепа на войските, камо ли да ви дам лични хеликоптери.

Накрая те с неохота се съгласиха с неговата организация, но това не трая дълго. Мнозина от тях започнаха да се измъкват и да наемат коли; много скоро започнаха да обикалят навсякъде.

Пресата много бързо откри, че Нориега се намира в нунциатурата. Малко след това журналистите се настаниха в хотел „Холидей Ин“ на

около 90 метра разстояние и висяха по балконите с чувствителните си микрофони, опитвайки се да запишат случващото се.

Това ме тревожеше.

— Ние водим много деликатни преговори пред нунциатурата между Даунинг, Сиснерос, Майкъл Кюзак (представителят на американското посолство) и Лабоа — казах на Търман — и трябва да открием начин да блокираме тези подслушващи микрофони. Бих докарал малко високоговорители от психологическите операции със силна музика.

— Добра идея — одобри Търман. — Действай.

И ние така и направихме.

Много скоро на пресата ѝ дойде до гуша и започнаха да звънят направо в Белия дом, твърдейки, че нарушаваме правата им по Първата поправка на Конституцията, като ги оглушаваме с рок музика. Фактически това не беше вярно. Не звучеше само рок. Пускахме и някои добри кънтри песни като „Огнен пръстен“ на Джони Кеш, „Не остана място за бягство“ и „Сега в затвора“.

Не забравихме Нориега покрай всички тези разпавии. Искрахме ясно да разбере, че играта е приключила. Следобед пускахме по високоговорителите радиото на САУТКОМ, за да може и той да чуе за капитулацията на своите командири от ПОС и замразяването на банковите му сметки в чужбина.

Кампанията с високоговорителите не продължи дълго.

Белият дом оказа натиск върху генерал Пауъл, който се обади на генерал Търман и поиска обяснение. Генерал Търман го даде, но то очевидно не задоволи Белия дом, защото ни заповядаха да спрем музиката.

Докато се мъчехме с проблема как да измъкнем Нориега от нунциатурата, в Западна Панама се провеждаха операции за установяване на сигурност и стабилност, които постигнаха голям напредък (грабежите на практика спряха), което до голяма степен се дължеше на сигнала, даден с бойните действия в часа X. За този успех допринесе и капитулацията на подполковник Дел Сид. Слухът за нея почти сигурно е стигнал до Нориега, преди да влезе в нунциатурата; и това вероятно не е повдигнало духа му.

Непрекъснато пристигаха разузнавателни сведения, че поддръжниците на Нориега планират опити за спасяването му.

Едно такова съобщение твърдеше, че спасителите планират да кацнат с малък хеликоптер на територията на нунциатурата и да избягат с диктатора. В отговор на това Даунинг разположи екипи рейнджъри с ракети „Стингър“ на всички високи сгради наоколо. Нямаше как хеликоптер да проникне в нунциатурата.

Друг доклад твърдеше, че Нориега ще се измъкне отзад и по един напоителен канал. Бяха докарани пехотинци за охрана на канала и се инсталираха инфрачервени камери за наблюдение на цялата околност.

По въпроса с Нориега нямаше особен напредък — въпреки че нещата бяха далеч от задънена улица. Вашингтон преговаряше с Ватикана и тези преговори продължаваха. Намекнахме на монсиньор Лабоа да държи диктатора в колкото е възможно по-мизерни условия и той сътрудничесе. Нориега не се ползваше от специални привилегии. Лабоа нареди климатичната инсталация в стаята му да бъде изключена и вегетарианецът Нориега получаваше същата храна като останалите. Разбира се, Лабоа също помогна много за извеждането на жените и децата.

Същевременно генерал Търман преговаряше и с католическия лидер в Панама. Архиепископ Маркус Макграт, най-висшият католически прелат направи проучвателна обиколка на резиденцията и „кукленската къща“, за да открие доказателство за магьосничество и вуду ритуали; показа му и порнографските фотоси и касети, снимките с изтезанията и плаката с неколцината католически свещеници в Панама и Централна Америка с отбелязани кръстчета до имената им.

След това архиепископът свика конференция на епископите, която изпрати писмо до папата с молба да предаде Нориега в ръцете на американците.

Раздвижване от тази посока се получи на 29-ти декември, когато ватиканският вестник съобщи:

Ватикана никога не е възнамерявала да пречи на правосъдието с осигуряване убежище на Нориега.

В първия ден от новата година монсеньор Берлоко, експертът на Ватикана за Централна Америка, пристигна, за да помогне на Лабоа за проблема с Нориега. На другия ден той сподели пред Сиснерос, че се надява на бързо и справедливо разрешаване на проблема.

Горе-долу по същото време ми хрумна една идея: ние разполагахме с доста солидни доказателства, че при опита за преврат на 3-ти октомври, когато Нориега беше арестуван в Командансия, той се е обадил на мис Вики и я е помолил да задържи дошлите да го спасяват командири.

Щом тя е могла да помогне тогава, защо да не помогне и сега?

Казах на Даунинг да доведе мис Вики, за да поговорим с нея. Открихме я същата вечер и след това ѝ казахме как може да помогне за спасяването живота на любовника си.

Вики беше много силна жена и отначало отказа да сътрудничи, но с напредването на нощта започна да разказва за тринайсетгодишната си дъщеря. Момичето имаше леко сърдечно заболяване (налагащо медикаментозно лечение, но не животозастрашаващо). Беше ясно, че Вики обича много силно дъщеря си и е останала с впечатлението, че ние я „държим“; не разсеяхме опасенията ѝ. Фактически успяхме да открием дъщеря ѝ през тази нощ и да осигурим нейната безопасност.

На разсъмване мис Вики се съгласи да сътрудничи — при условие, че ѝ позволим да види дъщеря си. Доведохме дъщерята заедно с чисти дрехи за Вики, след което ѝ позволихме да вземе душ и да закуси с дъщеря си.

След това ѝ предадохме нашето съобщение за Нориега: той имаше само две възможности. Едната беше да излезе оттам с краката напред. Другата бе да излезе с достойнство — облечен в генералската си униформа — и да се предаде.

Междувременно изградихме за нея специална телефонна линия до нунциатурата, която, разбира се, Уейн Даунинг можеше да подслушва.

Научихме огромно количество разузнавателна информация от тези разговори. Дамата се оказа по-информирана, отколкото смятахме, и му изложи направо нещата.

Тя започна, като обясни на Нориега, че подкрепящата го инфраструктура е напълно разбита, народът е срещу него, а Дел Сид е капитулирал. След това засвири на лична струна. Тревожеше се много за него. Той беше притиснат в ъгъла с много малко възможности за избор и беше ясно, че тя много го обича и иска той да остане жив.

Отначало Нориега твърдо отказваше да помисли за капитулация, но след два дни започна да се колебае.

На 1-ви януари панамското радио обяви, че на 3-ти януари следобед ще се проведе голяма демонстрация срещу Нориега по булеварда, който минаваше покрай нунциатурата. Демонстрацията бе обявена като „шоу в подкрепа на американските действия в Панама“. На 2-ри януари получихме разузнавателна информация, че организирани групи могат да вземат нещата в свои ръце и да се опитат „да се разправят“ с Нориега по време на тази „мирна“ демонстрация.

Мерките за сигурност бяха засилени. Два допълнителни пехотни батальона заеха позиции по маршрута на демонстрацията, имаше снайперисти на всеки по-висок покрив и докарахме танкове „Шеридан“ и батальон военна полиция за установяване на блокада на 180 метра от нунциатурата (демонстрантите не можеха да я заобиколят), а самолети АС-130 и апачи щяха да наблюдават от въздуха.

Снайперистите имаха заповед да стрелят по всеки, който откриеше огън по демонстрацията, както и по всички демонстранти, опитващи се да проникнат в нунциатурата; но никой нямаше да стреля по тълпата без мое одобрение.

Рано следобед на 3-ти януари хиляди демонстранти тръгнаха към нунциатурата, дрънкайки тенджери и тигани и размахвайки плакати в подкрепа на Съединените щати.

Когато тълпата тръгна, Сиснерос пътуваше за среща с Даунинг и монсеньор Лабоа в щаба на Даунинг в основното училище. Докато отминаваше с колата демонстрантите, неколцина от тях извикаха „Искаме Нориега!“.

Мнозина от демонстрантите познаваха Сиснерос и една група го спря:

— Дайте ни го — викаха те — и ние ще разрешим много бързо този проблем.

— Не — отговори им той. — Това не е правилният начин. Ние можем да се справим много по-добре с проблема. Не търсете конфронтация, защото сами можете да се превърнете в жертви.

Малко след това тълпата нарасна на няколко хиляди души (някои изчисления я оценяваха на 20 000) и можеше да се чуе от нунциатурата на два километра разстояние.

Близо до нунциатурата Сиснерос и Лабоа обсъдиха демонстрацията.

— Знаеш ли за последните дни на Мусолини? — попита Сиснерос нунция.

Лабоа бе запознат с тази история. Тълпата линчувала италианския диктатор, след което го обесила гол с главата надолу.

— Ако тази тълпа пипне Нориега — продължи Сиснерос, — те със сигурност ще го линчуват. Но ако се предаде, ние ще го защитим.

Това, изглежда, стимулира необикновено силно Лабоа. Той скочи с много разтревожена физиономия и се втурна през улицата към нунциатурата. След секунди разговаряше с Нориега. Не знаем какво са си казали, но нунцията със сигурност е споменал, че съгражданите на Нориега във на улицата са настроени много кръвожадно.

Мис Вики също разговаря с него горе-долу по същото време. Разговорът им продължи около десет минути.

— Решението е в твоите ръце — заключи тя.

Демонстрацията отвън стана още по-шумна, но остана „мирна“; не се чуваха изстрели. Хиляди викаха: „Убиец! Убиец! Никога повече! Долу Нориега! Вън от нунциатурата!“ Чучело на Нориега във военна униформа и с ананас за глава беше обесено.

Един час преди мръкване започна леко да ръми и се спусна мъгла. Тогава ние предадохме съобщение на демонстрантите по високоговорителите, че е време да се разотиват по домовете си. И те го направиха.

Вероятно никога няма да узнаем кой повлия повече на Нориега — мис Вики или нунцията. Независимо от това, помолиха ни да занесем една от униформите на Нориега в нунциатурата. Марк Сиснерос беше конфискувал три униформи от офиса му във Форт Амадор. Изпратихме една от тях.

В 20,44 ч. вечерта на 3-та януари 1990 г. „генерал“ Нориега, придружен от отец Вилануева, друг свещеник в нунциатурата, и монсиньор Лабоа, излезе през портата на улицата, където чакаше Даунинг. Той никога не беше виждал лично Нориега, но съдейки по снимките, си го представяше като силен и пълен мъж. Истината се оказа различна. Мъжът беше дребен и сбръчкан. „Да не би да са ни пробутали друг човек?“, попита се веднага Даунинг. „Може би Нориега се е измъкнал от задния вход?“

Даунинг сграбчи подполковник Джери, неговия човек, отговарящ за охраната.

— Провери дали наблюдават задния вход — каза бързо той. — Това не е Нориега.

Междувременно друг служител на посолството, застанал до Сиснерос, отбеляза:

— Не се тревожи, това е той.

Нориега носеше Библия и четка за зъби.

Групата влезе в училището, премина през него и слезе по стълбите, извеждащи към футболното игрище, където чакаха два хеликоптера „Блекхоук“.

Монсенъор Лабоа благослови за последен път Нориега и последните му думи бяха: „Сине мой, сега те оставям.“

След това Даунинг отведе Нориега малко по-нататък; Лабоа нямаше да иска да присъства на поставянето на белезници на диктатора. Когато наближиха хеликоптерите, там чакаха с белезници двама едри специални оператори. Те тръгнаха към него и Нориега протестира:

— Аз съм генерал — заяви той. — Аз съм военнопленник. Не можете да се отнасяте с мен по този начин.

Не обърнаха внимание на протестите му. Бързо му поставиха белезници заради собствената му безопасност, качиха го на предния хеликоптер и хеликоптерите излетяха в мъглата. Във военновъздушната база „Хауърд“ чакаше самолет МС-130 с работещи двигатели и двама агенти от Агенцията за борба с наркотиците, заедно с един доктор от специалните операции. Докато се затваряше вратата на самолета, прочетоха на Нориега правата му и после агентите го арестуваха^[2].

На път за военновъздушната база „Хомстед“ накараха Нориега да се съблече за медицински преглед. Той свали всичките си дрехи с

изключение на бельото си. Когато му наредиха да съблече и него, се оказа, че носи два чифта — бели боксерки и под тях червени слипове.

Лекарят на ОВССО подполковник Тони го прегледа щателно. Той беше в добра физическа форма. След това му дадоха комбинезон на военновъздушните сили и чифт болнични сандали. След като се преоблече, му сложиха белезници, пранги и го поставиха на място в предната част на самолета близо до пилотската кабина, където той спа през следващите четири часа.

Преди кацането му наредиха да се преоблече в генералската си униформа и му помогнаха да го направи. Във военновъздушната база „Хомстед“ във Флорида го чакаше друг самолет, за да го отведе в Маями, за да му предявят официално обвинение пред федерален съдия.

По време на драмата с капитулацията на Нориега двамата със сенатор Джон Уорнър следяхме всяка подробност в оперативния център във Форт Клейтън (Уорнър беше там, за да демонстрира подкрепата си и да се запознае лично със ситуацията).

Когато хеликоптерите „Блекхоук“ отлетяха в мъглата за военновъздушната база „Хауърд“, седемдесет и петимата оперативни офицери и войници, работили денонощно след началото на операция СПРАВЕДЛИВА КАУЗА, нададоха радостни викове. Това беше! Последната цел бе постигната!

Сега можехме да отдадем цялото си внимание на изправянето на Панама отново на крака — свободна от потисничеството. Сенатор Уорнър изтича до голямата карта с операциите и написа с маркер: „Страхотна работа! Всички ние се гордеем много с вас!“ След това направи няколко приети с благодарност вдъхновяващи забележки.

Новината бързо се разпространи. Радостните панамци изпълниха улиците, изразявайки благодарността си толкова мелодраматично, че войниците се затрудняваха да елиминират последните острови на съпротива.

ПРОЦЕСЪТ НА ПРОВЕРКА

На 22-ри декември 1989 г., петък, президентът Ендара реши да разпусне ПОС с изключение на двеста души президентска гвардия — специално обучена и екипирана сила за бързо реагиране (чиито членове трябваше тепърва да бъдат събрани) и новата „Фуерса Публика“ (обществена полиция) с нов ръководител. В миналото функциите на полицията, митниците и отбраната се поемаха от ПОС. Сега тези функции бяха разделени.

Оставаше задачата да се пресеи ПОС. Някои панамски войници бяха държани от пехотните ни роти на запад. Други се намираха в лагера за военнопленници.

Със задачата по пресяването бе натоварен вицепрезидентът Калдерон, който скоро помоли за нашата помощ. На среща с Търман и с мен тримата се договорихме силите на Съединените щати да се справят с този процес, а Калдерон да представлява панамското правителство.

На практика това ставаше по следния начин: екип отлиташе с хеликоптери до различни гарнизони на ПОС и аз или някой бригаден командир отивахме с него, за да окажем помощ. Когато пристигахме там, събирахме целия личен състав на ПОС и им съобщавахме: „Новото правителство пое властта и е взето решение за бъдещето на ПОС.“ След това започваше пресяването: Първо се идентифицираха лицата от списъка с най-търсените имена. След това офицерите и войниците се отделяха по групи и на членовете на всяка група се даваше възможност да подпишат клетва за вяност към новото правителство.

На всички, които подписаха, се заплащаше на място с конфискувани от силите на Съединените щати пари и те се изпращаха по домовете, за да купят храна за семействата си.

Мнозина от тях ставаха доброволци в новата полицейска сила.

Всички онези, които отказваха да се закълнат (много малко, както се оказа), бяха поставени заедно с лицата от списъка с най-търсените имена и след това изпратени с хеликоптери под американска охрана в лагера за военнопленници.

В лагера за военнопленници имаше всичко 4 600 задържани. Най-агресивните бяха събрани в отделна секция, грабителите — в друга,

членовете на ПОС — в трета, и тези от „батальоните на достойнството“ — в четвърта, като имаше отделна секция за жените. Военнослужещите от ПОС бяха разделени по чинове — офицерите в една секция и войниците — в друга. Въпреки че на всички се даде възможност да се закълнат във вярност към новото правителство, тези в списъка на най-търсените лица, бивши затворници и всички, заловени да извършват насилствени престъпления, бяха държани затворени в лагера.

Повечето задържани бяха по-млади войници от ПОС, попаднали в ръцете на американците. Те бързо бяха освободени.

Поради предишното потисничество на ПОС в панамското общество се таеше дълбока омраза към повечето им членове. Това означаваше, че силите на Съединените щати трябва да охраняват гарнизоните им и да открият начини за свеждане до минимум репресиите срещу бивши членове на ПОС, докато новото правителство поеме твърдо властта в ръцете си.

ОПЕРАЦИЯ В ПОМОЩНА СВОБОДАТА

— Мога да се справя с бойната част на тази операция — заявих на генерал Търман по време на първата планираща сесия за операция СПРАВЕДЛИВА КАУЗА, — но кой ще отговаря за планирането на „изграждане на нацията“?

— Бойната част е по-лесната от двете — казах му аз, — защото когато стреляш по някой, контролираш всички фактори. Но не е така, когато навлезеш във фазата на изграждане на нацията. Новото правителство контролира положението, а ти трябва да реагираш на неговите нужди и приоритети. Поради тази причина преходът от бойни операции през стабилност до изграждане на нацията трябва да е плавен, за да няма загуба на инерция. И тяхното планиране трябва да е общо от самото начало.

Това ще изисква различен вид командно-контролна структура, различен вид сили — с повече технически и специални възможности — и различен подход към психологическите операции. Техните цели и теми трябва да бъдат съсредоточени върху подкрепата за новото правителство. Някои от необходимите сили, особено по гражданските въпроси, са в запаса и трябва да бъдат идентифицирани сега за мобилизация, когато потрябват. Именно тази фаза — заключих аз — и начинът, по който напуснем Панама, ще оформят основата за преценка дали сме постигнали успех, или сме се провалили с цялата тази операция.

— Това е много важно — отговори Търман. — Но аз искам да се съсредоточиш предимно върху бойните операции; САУТКОМ ще поеме планирането на изграждането на нацията. Вече е свършена част от работата; планът СЛЯПА ЛОГИКА е напреднал значително, но трябва да бъде ревизиран и да се приспособи към новия боен план.

С напредването на планирането концепцията за операциите в критичната фаза на национално изграждане беше както следва:

1. Преход от бойни операции през операции за постигане на стабилност до национално изграждане.

2. Създаване на група за военна подкрепа за прилагане на програмите за национално изграждане.

3. Осъществяване на националното изграждане с намиращите се в страната сили, подсилени отвън при необходимост.

По време на преходната фаза бойните подразделения щяха да осигурят стабилната среда, необходима за националното изграждане, и да използват собствените си възможности за разпределение на храни, медицинска помощ, транспорт и почистване.

Дълго време преди часа X екипи по гражданските въпроси щяха да бъдат прикрепени към бойните подразделения, за да помагат на командирите в работата им с цивилни и бежанци по време на бойната фаза. А-отделения на специалните сили също щяха да бъдат прикрепени към бойните подразделения по време на преходната фаза; когато бойните подразделения биваха прехвърляни, те щяха да остават в определените си оперативни райони, за да помагат при националното изграждане.

Групата за военна подкрепа за прилагане на програмите за национално изграждане беше сформирана като щаб на ЮСАРСО; аз я абсорбирах по-рано, когато сформирах собствения си щаб Обединени военни сили на юг, но сега тя отново бе отделена. Щеше да се състои от три основни части: 96-ти батальон за граждански въпроси, 1-ви батальон за психологически операции и сили за специални операции (ССО), съставени от Командването за специални операции на САУТКОМ, 7-ма група на специалните сили, военноморски специални подразделения с лодки, 122-ра сигнална рота и един специален авиационен отряд. Логистичната подкрепа щеше да се осигурява от 41-ва армейска група за обща поддръжка.

Подробното планиране за изграждане на нацията беше завършено заедно с бойния план. По време на планирането бе определено, че ще бъдат необходими поне триста души квалифициран персонал по гражданските въпроси — хидроинженери, медицински администратори, архитекти на съоръжения, строителни техници, банкови специалисти, полицейски специалисти и т.н. Поради причини за сигурност те не можеха да бъдат уведомени предварително и следователно получиха повиквателни в часа X; пристигнаха в Панама след три седмици. А за всички необходими подразделения на активна служба беше предвидено да пристигнат толкова бързо след часа X, колкото успеяха да долетят.

САУТКОМ взаимодействаше с екипа в страната и с новото правителство и провеждаше дейности по изграждането на нацията, докато аз продължавах усилията си за постигане на стабилност и контрол над ситуацията в Панама.

На 21-ви декември групата за военна поддръжка бе активирана; бяха мобилизирани около триста цивилни запасници по гражданските въпроси. На 22-ри декември пристигна 96-ти батальон по гражданските въпроси и веднага започна работа. През следващите два дни го последва и 7-ма група на специалните сили.

Задачите на 96-ти батальон бяха: възстановяване на основните функции в Панама Сити и в цяла Панама, създаването на полицейска сила, осигуряване на спешно раздаване на храни, надзор над панамските подизпълнители за почистването на града и възстановяване на медицинските услуги. Командирът им подполковник Майкъл Питърс незабавно изгради оперативна инфраструктура. Командирите и оперативните отделения бяха изпратени в „Зона П“ (Панама Сити и източните провинции), „Зона К“ (Колон) и „Зона Д“ (провинциите на запад от Панама Сити).

На 22-ри декември, денят на пристигането на 96-ти батальон в страната, президентът Ендара разпусна и реорганизира ПОС.

Главната задача и предизвикателствата, свързани с изграждането на нацията, бяха както следва:

Първо и преди всичко възстановяване на реда и законността.

Второто беше бъдещият характер на ПОС.

Третото бе грижите и изхранването на 3 500 бежанци, намиращи се тогава под американски контрол.

Четвъртото беше възстановяването на медицинските услуги.

Петото бе почистването на Панама Сити и възстановяването на различните граждански услуги.

На 20-ти декември пристигна от Форт Браг 16-та военнополойсейска бригада, която незабавно бе изпратена да действа в Панама Сити според американските правила за осигуряване безопасност на усилията по гражданските въпроси. Планът бе да се изпрацат съвместни патрули с автомобили на бригадата; двама американски военни полицаи и двама панамски полицаи щяха да пътуват заедно в тях. Фактическите арести щяха да се извършват от панамските полицаи, но под американско наблюдение.

Непосредственото предизвикателство се състоеше в набирането на достатъчно бивши полицаи или войници за посрещане на нуждите. От първите четиристотин доброволци, пресети от панамското правителство, само 160 се оказаха приемливи; но това бе достатъчно за начало. Пресяващият процес продължаваше сред подразделенията на бившите ПОС.

Трябваше да бъде създадена и полицейска академия. Съгласно американския закон обучението на чуждестранни полицейски сили е отговорност на Министерството на правосъдието. Но тъй като съображения за сигурност ни попречиха да ги включим в планирането на СПРАВЕДЛИВА КАУЗА, Министерството на правосъдието прехвърли пълномощията си на Министерството на отбраната. Седма група на специалните сили пристигна, за да изработи програми за обучение както за президентската гвардия, така и за националната полиция. Полицейските експерти и специалистите по сигурността, необходими за тази мисия, бяха мобилизирани от запаса.

Поради хирургическия характер на нашето нахлуване нанесените вреди на цивилното население и инфраструктура бяха незначителни. Единствената значителна вреда се получи в бедняшкия квартал „Чириори“ близо до Командансия, където много бездомници си бяха построили картонени и шперплатови бараки. Скоро след нападението ни срещу Командансия мнозина въоръжени членове на ПОС и „батальоните на достойнството“, облечени в цивилни дрехи, намериха убежище там и след това запалиха квартала.

По-късно много от тях се опитаха да се представят за бежанци, но по-голямата част бяха заловени.

Още на 20-ти декември (първият ден на операцията) ние създадохме бежански център на стадиона на гимназията „Балбоа“, който се ръководеше от една рота по граждански въпроси и се управляваше от кмета на „Чириори“. Средно на 3 500 бежанци дневно се осигуряваха достатъчно храна, облекло, подслон, медицинско лечение и безопасност. През центъра преминаха единайсет хиляди души — мнозина само да хапнат, — преди накрая да бъде предаден на новото правителство и след това закрит.

От едно по-ранно проучване знаехме, че в Панама има достатъчно болници, лекари и медицински техници, но съществува голям недостиг от медицински материали.

По време на сраженията силите със специално предназначение „Байонет“ плениха един склад в района на „Балбоа“, съдържащ 68 тона медицински материали — достъпни само чрез рушвети. Ние променихме веднага тази система и материалите бяха незабавно разпределени между панамските болници.

Американските пунктове за спешна помощ и болници бяха отворени за болните и ранените; петнайсет хиляди панамци се лекуваха в тях.

От 26-ти декември до 3-ти януари войниците от частите по гражданските въпроси и специалните сили ръководиха тринайсет центъра за разпределение на храни, раздавайки 1 660 тона — повечето готови за консумация храни (ГКХ) — и един милион тона обемисти храни като бебешки храни, течности, сухо мляко и изсушени бобови храни.

Почистването на Панама Сити бе относително лесно. Войниците от частите по гражданските въпроси и военните полицаи използваха някои по-малко враждебни пленници от лагера, организираха ги в отделения, поставиха ги под американска охрана и ги отведоха в града да чистят. Това силно повдигна морала на местните жители.

Една от първите официални церемонии, извършени от президента Ендара, беше събарянето на сега полуразрушената от войната Комендатура (Командансия). Ударите на тежкия чук бяха придружени от виковете на тълпата: „По-силно, по-силно.“ Този омразен символ на мъчения и потисничество беше трансформиран в комплекс с апартаменти за хората, загубили жилищата си при пожара.

ПРЕХОДЕН ПЕРИОД И ИЗТЕГЛЯНЕ

Когато слухът за ареста и затварянето на Нориега в Съединените щати се разпространи в Панама, вече нямаше никаква причина за съпротива и стана възможно да започнем изтеглянето на бойните си сили.

Силите за специални операции на Даунинг безмилостно разформироваха „батальоните на достойнството“; хората идваха почти толкова бързо със сведения за техните скривалища, колкото силите на Даунинг успяваха да ги обградят. Беше само въпрос на време, преди тези батальони да престанат да бъдат боеспособна сила. Това се случи на 10-ти януари, когато Бенджамин Каломарко, техният командир, се предаде на силите на Съединените щати.

В 18,00 ч. на 11-ти януари генерал Търман беше уведомен от Пентагона, че операция СПРАВЕДЛИВА КАУЗА е официално прекратена.

Тя наистина беше справедлива кауза. Всичките ни войници го вярваха още от самото начало. Наградата им ще бъде трайното чувство в сърцата, че са се жертвали в името на справедливостта и действията им са превърнали Панама в по-добро място.

Тяхната победа в името на свободата имаше своята цена:

СИЛИ НА СЪЕДИНЕНИТЕ ЩАТИ

Убити в сражения — 23.

Ранени в сражения — 324.

СИЛИ НА ПАНАМА

Убити в сражения — 314.

Ранени в сражения — 124.

Друг персонал, оръжия и разнородни загуби:

Пленени и задържани — 4 600.

Оръжия — 52 009.

Бронетранспортъори — 28.

Морски съдове/кораби — 18.

Пари — 7 857 215 долара.
Фалшиви пари — 101 051 долара.
Мунициии — 600 тона.
Експлозивни — 42 тона.
Бойни отровни вещества (газове) — 3 392 контейнера.

Всички бронетранспортъори, тежки оръжия и мунициите бяха евакуирани в Съединените щати.

Всички останали оръжия и мунициии, с изключение на необходимите за обучение и екипиране на новата президентска охрана, силите за бързо реагиране и полицията, бяха или унищожени, или евакуирани в Съединените щати.

Всички морски съдове/кораби и самолети бяха възстановени до оперативно състояние и предадени на новото правителство.

Всички пари бяха предадени на новото правителство.

Всички експлозивни и химически оръжия бяха унищожени.

На 3-ти януари започнахме поетапно изтегляне (18–26 януари) на седемнайсетте хиляди войници, помогнали на деветте и половина хиляди, подчинени на САУТКОМ.

Трябваше да се свърши още много работа по изграждането на нацията в подкрепа на ПОМОЩ ЗА СВОБОДАТА. Някои от ангажиментите щяха да отнемат до две години. Подразделенията, участващи в по-дълготрайни програми, останаха в Панама, но се въртяха по график.

През следващите девет дни щабът ми Обединени военни сили юг продължи операциите за постигане на стабилност, като същевременно ръководеше поетапното изтегляне на нашите сили. Преминахме и към нов щаб — Обединени военни сили Панама — командван от генерал-майор Сиснерос, който щеше да поеме отговорността за изграждането на нацията и сигурността. Щабът му и Групата за военна поддръжка бяха активирани на 21-ви декември. Той скоро щеше да поеме контрол над 193-та бригада, амфибийното подразделение морска пехота и допълнителни сили, които щяха да останат в Панама — една от бойните бригади на генерал-майор Кармен Кавеса плюс батальон военни полицаи от 16-та военноплицейска бригада.

Обединени военни сили юг предаде всичките си отговорности на Обединени военни сили Панама на 11-ти януари.

На 12-ти януари в 8,00 ч. сутринта две хиляди парашутисти от 82-ра въздушнопреносима дивизия, щабът на XVIII военновъздушен корпус и аз скочихме в зоната за приземяване „Сицилия“ във Форт Браг пред ликуваща и размахваща знаменца тълпа от пет хиляди членове на семействата и видни личности, като сред тях беше генерал Карл Вуоно, началник-щаб на сухопътните сили. Войниците се строиха в зоната за приземяване и маршируваха с развети от хладния бриз знамена до трибуните на посрещачите.

Ето какво казах там:

— Благодаря ви. Просто не мога да изразя с думи какво означавахте за нас. Ще ми се да можехте да вървите с нас из тези пясъци и да изпитате чувствата ни, докато се приближавахме и осъзнавахме значението на размахваните от вас и от тези деца флагове.

Мисията ни в Панама беше трудна. Буквално обезглавихме едно правителство, след което се ръкувахме със същите хора, с които се сражавахме до предишната вечер, и им казахме: „Сега искаме да ви помогнем.“

Можете да се гордеете с вашите войници. Те са предани и мотивирани от всичко, което американското знаме символизира, същото знаме, което вие размахвате. Никой никога не се е сражавал по-храбро или с повече състрадание към противника.

Всички знаеха, че ще бъде опасно, но нито един не се поколеба да тръгне или да влиза в боя отново и отново. Всички бяха обучени за тази мисия и се сражаваха така, както бяха обучени. Вярваме, че бяхме изпратени в името на справедлива кауза.

Днес двадесет и трима от бойните ни другари почиват в мир и заслужават най-високи почести за своята саможертва. Опитът ни изпълва със съдържание израза „Свободата не е безплатна“.

Към семействата и всички членове на това страхотно общество: благодарим ви за молитвите и подкрепата. Те ни даваха сили, когато имахме нужда от тях — благодарим ви от все сърце.

РАЗМИСЛИ СЛЕД МИСИЯТА

В дните след операция СПРАВЕДЛИВА КАУЗА ме питаха многократно: „Какви поуки извлече?“ и „Ако трябваше да го направиш отново, какво щеше да промениш?“

Нека първо да отговоря на втория въпрос:

— Щях да охранявам нунциатурата. По такъв начин или щяхме да заловим Нориега на път за там, или щяхме да му отнемем тази възможност.

Колкото до извлечените поуки, СПРАВЕДЛИВА КАУЗА беше много успешна операция. Имаше няколко причини за този успех:

Първо, законът „Голдуотър-Никълс“ от 1986 г. ясно установяваше командната верига до най-ниското полево ниво заедно с разрешението да се поема командирска отговорност. В съответствие с този закон председателят на Съвета на началник-щабове се превърна в главен военен съветник на Националното командване (тайната отбрана и президента) и обединеният щаб беше пряко отговорен и подчинен на председателя, а не на ОНЩ, както беше преди. Това не означаваше, че някой умен председател не се консултира с началник-щабове на отделните родове войски, но то премахна задължителния консенсус при вземане на решения, който понякога се влияеше от професионално тесногърдие. Законът включи и фронтовите главнокомандващи в командната верига и им даде допълнителна власт за провеждане на военни операции в техните театри на бойните действия, както и при мирновременни операции.

Второ, националното командване даде съвсем ясни инструкции на генерал Търман.

Трето, генерал Търман ми предостави от самото начало пълна власт над всички подразделения и необходимата свобода за изработване на плана.

Четвърто, щом планът беше завършен, ние го сведохме до знанието на всички горестоящи инстанции, които вземаха решенията, и те го одобриха без поправки.

Пето, осигуриха ни достатъчно време за репетиране на плана. Шесто, когато операцията бе пусната в ход, получихме разрешение да я

проведем, без да променяме плана.

Обратно на въпроса: „Какви поуки извлече?“

Не мога да кажа, че наистина извлякохме някакви поуки. Според мен човек извлича голяма поука само след голяма грешка или когато е пропуснал да предвиди някое събитие в процеса на подготовка — готовност за обучение, разработване на план или нещо подобно, — което може да повлияе на мисията.

Но с тази уговорка ние все пак утвърдихме някои принципи и процедури, допринесли за успеха ни в Панама, които са валидни и за бъдещи операции:

1. Интегрираното планиране и провеждане са ключ към успеха за всички спешни операции и особено за съвместни операции, при които участват и сили от други родове войски.

2. Жизненоважна е сполучливо интегрирана и ориентирана към агресивни бойни действия командно-контролна структура, отзивчива към нуждите на най-долните нива.

3. Съкрушителната бойна мощ води до бърза победа с по-малко загуби и от двете страни.

4. Непрекъснатата оценка на правилата за водене на боя с отзивчиво и осигурено разпределяне на отговорностите максимализира бойната способност и гъвкавост.

5. Използването на оперативни инструкции от обединените електронни комуникации е критично важно за успешните съвместни операции.

6. Войниците се бият по стандарти, за които са обучени — и нищо повече. Не съществува алтернатива на учебните бойни стрелби в най-реалистични условия, каквито очакваш на бойното поле.

7. На подразделенията на най-ниско ниво трябва да се разреши максимална гъвкавост; в противен случай не очаквай да използват пълния си потенциал.

8. На бойното поле няма по-могъща сила от психологическите операции. Ако можеш да повлияеш съзнанието на противника си, работата е много по-лесна и с по-малко разходи във всяко отношение.

9. Подходящото интегриране на специалните операции и конвенционалните сили максимализира потенциала и способностите на силите по начини, които иначе са невъзможни.

Въпреки че всичко това допринесе неимоверно за успеха на операция СПРАВЕДЛИВА КАУЗА, то не е нещо повече от очакваното при нормални условия от старшите командири.

И накрая създаденият от лидерите план може да бъде прекрасен, но се оказва толкова добър, колкото войниците, които го изпълняват. Изходът се решава на тяхното ниво.

Не мога да намеря достатъчно похвални думи за мотивацията, техническата и професионалната компетентност, зрелостта и смелостта на нашите военнослужещи на всички нива и от всички родове войски. Офицерите и сержантите ни са превъзходно обучени; те ръководят войниците си така, както се очаква от тях. Заедно с войниците направиха всичко, което поискахме от тях, и дори повече от това. Тяхна е заслугата за всичко, което бе свършено в операция СПРАВЕДЛИВА КАУЗА.

Още една група заслужава признание — съпругите в Панама, които се озоваха без предупреждение в смъртоносна битка и прекараха нощите на 19-ти и 20-ти декември сгушени над децата си в стенните гардероби, докато сраженията бушуваха. Същите тези жени отвориха след два дни склада с военновременни запаси, за да могат семействата им да получат така необходимите продукти. Те бяха професионалистки от най-висока класа и заслужават най-дълбокото ни уважение и благодарност.

Да, операция СПРАВЕДЛИВА КАУЗА бе повод за дълбоко задоволство. Но ние не почивахме на лаврите си. Знаехме, че всеки момент може да се появи нова голяма криза и трябва да сме готови за нея. Но не подозирахме колко скоро щеше да се случи това.

---

[1] Бригадата на Бърни бе току-що пристигнала в страната; два батальона бяха разположени в Рио Хато, когато се изпълняваше програмата „Ма Бел“. — Бел.авт. ↑

[2] Гуитан остана в нунциатурата и накрая я напусна. Смята се, че сега се намира в Перу. — Бел.авт. ↑

XII. СЕНКИ В БУРЯТА

В 1,00 ч. сутринта на 2-ри август 1990 г. три дивизии на Иракската републиканска гвардия, екипирани с почти хиляда танкове, нахлуха през иракската граница в Кувейт. До половин час хеликоптери спускаха иракски командоси по покривите на Ал Кувейт. До разсъмване масираното нахлуване в малката арабска страна в края на Персийския залив беше много напреднало. То почти завърши до падането на мрака и Саддам Хюсеин успя да обяви, че сега Кувейт е „деветнайсетата провинция“ на страната му. До края на седмицата единайсет иракски дивизии подкрепиха това твърдение.

Въпреки че по-рано американски сателити бяха доловили струпването на иракски войски по границата, имаше различни интерпретации за намеренията на Саддам и първоначалната реакция на Съединените щати беше колеблива и от време на време объркана. През първите часове на самата инвазия администрацията на Буш изглеждаше несигурна в намеренията си. Но всичко това бързо се промени и на 5-ти август президентът Буш произнесе знаменитата си реч за „линията в пясъка“, обявявайки, че инвазията „няма да мине“. Буш състави за часове могъща многонационална коалиция, която включваше водещи арабски държави, и американските войски отпътуваха към Залива. Последвалото масирано струпване на войски доведе накрая половин милион американски войници в региона.

Сред тях щяха да бъдат почти 9 000 войници за специални операции — 7 705 в Саудитска Арабия и 1 049 в Турция. Силите за специални операции (ССО) щяха да изпълняват широк диапазон от задачи, вариращи от обикновена преводаческа дейност до удари срещу цели, отстоящи на повече от 160 километра зад вражеските линии. По време на ранните фази на струпването на американски войски малки групи оператори от ССО щяха да бъдат поставени на фронтовите линии както за събиране на разузнавателна информация, така и за да

послужат като въже за препъване и символични жертви в случай, че Саддам реши да нахлуе в Саудитска Арабия.

Диапазонът на мисиите на силите за специални операции (ССО) в Залива демонстрира достатъчно потенциала на специалните операции в епохата след студената война. Това щеше да бъде още по-вярно, ако инициативите им не бяха смекчени поради няколко причини, включително командния подход, познат на първите военнослужещи в специалните сили.

Когато пристигна новината за нахлуването, генерал Стайнър, сега главнокомандващ на Командването на Съединените щати за специални операции (СОКОМ), седеше в една стая в щаба на ЦРУ в Ленгли, Вирджиния. За разлика от някои офицери разузнавачи от кариерата около него, Стайнър не се изненада от новината. Още преди месеци неговите хора от разузнаването бяха посочили Кувейт като една от бъдещите горещи геополитически точки и СОКОМ работеше от юли върху планове за евентуално участие на ССО. Дори след като националните разузнавателни агенции обявиха, че струпането на иракски войски преди инвазията не е нищо друго, освен дрънкане на оръжие, Стайнър започна мислено да съставя списък с личния състав на ССО, който щеше да бъде необходим за подсилване щаба на Централното командване на Съединените щати (СЕНТКОМ) в случай на война.

С цел по-добра поддръжка на главнокомандващите при планиране на разполагането на ССО, на всеки от тях бе дадено собствено Командване за специални операции (КСО), разположено в собствения му щаб и командвано или от бригаден генерал, или от полковник, с трийсет до четирийсет офицери и старши сержанти. По време на криза СОКОМ отговаряше за подсилване на Командването за специални операции в съответствие с нуждите за изпълнение на бойните отговорности. Полковник Джеси Джонсън, много способен и опитен офицер от специалните сили, беше командир на КСО при генерал Шварцкопф. Той веднага поиска поне двеста души подкрепление — а по-късно настоя за повече, когато нуждата от ССО се очерта по-ясно.

Под шапката на обединената военна регионална командна организация на Съединените щати, СЕНТКОМ отговаряше за всички операции в югоизточна Азия. В много отношения СОКОМ на Стайнър функционираше като управление, обслужващо различните регионални командвания. С изключение на индивидуалните оператори, пряко подчинени на президента, командирът на СЕНТКОМ, генералът с четири звезди Норман Шварцкопф, щеше да ръководи личния състав на ССО в югозападна Азия, както правеше Търман в Панама.

Наличните сили включваха мощни, отлично обучени за специални мисии подразделения, специалните части на сухопътните сили, флотските „тюлени“, армейските и военновъздушните специални авиационни подразделения, подразделенията за психологически операции и подразделенията по гражданските въпроси. В момента на иракската инвазия подбрани подразделения за специални мисии на СОКОМ току-що бяха приключили учение, симулиращо мисия дълбоко зад фронтните линии на една страна в югозападна Азия. Това учение щеше да се окаже зловеща прелюдия към реалните бойни действия, с които скоро щяха да се сблъскат в Залива.

Когато дойде новината за иракското нахлуване, Стайнър веднага вдигна СОКОМ по тревога и планиращите екипи на специалните сили започнаха да действат.

Бързото нахлуване на Ирак в Кувейт изправи САЩ пред няколко нетърпящи отлагане проблеми и пленяването на американското посолство в Ал Кувейт не беше най-маловажният от тях. Освен персоналът на посолството, много американци бяха изненадани от нахлуването и сега се намираха в Кувейт и в самия Ирак.

Националното командване нареди на СОКОМ да разработи план за спасяване персонала на посолството, ако това се наложи.

Измъкването им нямаше да е лесно, въпреки че посолството в Ал Кувейт представляваше класическа мишена за спасяване на заложници; сградата можеше да бъде изолирана и планът ѝ бе добре известен. Генерал-майор Уейн Даунинг, командир на Обединените военни сили за специални операции (ОВССО), щеше по-късно да си спомня, че рисковете са били големи:

— Никой не искаше да изпълнява тази операция — признава по-късно той. Там съществуваше висок риск за жертви и странични разрушения. И нещо не по-малко важно — операцията можеше да провокира иракчаните да атакуват Саудитска Арабия и все още събиращите се там сили на съюзническата коалиция. Генерал Шварцкопф се тревожеше, че това може да запали войната, преди да е готов да я води.

От средата на август силите на държавите, участващи в коалицията, започнаха да пристигат в Саудитска Арабия и докато това ставаше, отделения на специалните сили от 5-та група на специалните сили (известни като екипи за поддръжка на коалицията — ЕПК) бяха придадени към всяко подразделение от дивизия до ниво на рота. Те говореха езика, съветваха за обучението и планирането, изграждаха комуникации за командване и контрол, подготвяха за ефективни бойни операции и щяха да бъдат връзката на подразделенията с огневата поддръжка на Съединените щати. Те живеяха със своите коалиционни подразделения, обучаваха се с тях и по-късно воюваха заедно с тях.

Това беше една невъзпята, но критично важна мисия във войната, станала възможна чрез еволюцията в специалните операции от времето на Бил Ярбъро. Войниците от специалните сили можеха да говорят езиците както на съюзниците, така и на врага и тази ключова тяхна способност щеше накрая да бъде приветствана от генерал Шварцкопф като „лепилото, което сплоти коалицията“.

В допълнение, културното обучение на специалните оператори ги бе научило не само как да обезопасят една къща, без да убият цивилните обитатели — но и коя вилица да използват на дипломатически банкет в посолството. Тези техни активи ги правеха безценни като войски за свързка.

За Карл Стайнър ЕПК персонифицираха това, което правеше специални специалните сили. Ставаше дума за хора, „мотивирани от вътрешна сила, зряло съждение и техническа компетентност. Изпращате ги там може би за четири или пет месеца, или за по-дълго време. И представата за Съединените щати се основава на техните действия. И ти знаеш, че те ще постъпят правилно, когато му дойде времето.“

ПЪРВАТА ВОЙНА В ЗАЛИВА — „РЕШИТЕЛНА ВОЛЯ“

Предложенията на Стайнър за война от специални операции срещу Ирак се основаваха на няколко мисии специални операции в миналото, сред които се открояваше серия от операции, проведени в Залива по време на ирано-иракската война и наречени РЕШИТЕЛНА ВОЛЯ. По време на тази продължителна война се разви толкова сложна и политически значима заплаха, че неутрализирането ѝ изискваше способности, които само ССО притежават.

До есента на 1986 г. позиционната война между тези две държави бе стигнала до патово положение. Ирак унищожил икономиката на противника си със серия удари върху иранските нефтени съоръжения, а Иран отговори със започването на танкерна война и нападения срещу неутрални кораби в Персийския залив. Тези атаки заплашваха особено Кувейт, който, макар и официално неутрален, помагаше на иракчаните през войната.

Минирането и атаките с малки и бързи патрулни катери бяха толкова успешни, че от зимата на 1986–1987 г. японски, шведски и норвежки кораби спряха да пътуват до Кувейт. Това оказа натиск не само върху страните от Залива, но и върху целия свят и цените на нефта започнаха да се покачват до опасни нива.

През март 1987 г. президентът Роналд Рейгън предприе стъпки за разрешаване на проблема. Той се съгласи да регистрира единайсет кувейтски танкера като американски кораби и да им осигури ескорти от военноморските сили. Американските кораби щяха да минават през Залива в защитени конвои.

Тази част от мисията получи голямо отражение в медиите и, общо взето, беше успешна, но не попречи на иранците да продължат да нападат отделни кораби. Контактните мини представляваха специален проблем. Евтини и трудни за откриване с невъоръжено око, такива мини лесно се поставяха тайно през нощта и можеха да повредят сериозно цял танкер. Самото им присъствие разстрои търговията.

Докато Съединените щати бързаха да изпратят миногърсачи в Залива, военноморският флот осъзна, че трябва да се атакуват корените на проблема: иранците да бъдат пресрещнати, преди да пуснат мините в морето.

На два хеликоптера МН–6 и четири хеликоптера АН–6 „Литъл Бърд“ от специалното авиационно подразделение на армията бе възложено да направят точно това. Те бяха поставени директно под командването на командира на блискоизточните въоръжени сили вицеадмирал Харолд Дж. Бърнсен и натоварени със задачата да атакуват подозрителни съдове, посочени им от флотските патрули.

Първото предизвикателство се състоеше в приспособяване на екипировката на борда на хеликоптерите към морски условия. Самото кацане и излитане от люлеещ се кораб изправяше пилотите пред проблеми, които не бяха срещали никога преди. В допълнение някои армейски мунициии, включително мощните 2.75-инчови ракети, използвани от „Литъл Бърд“, можеха да бъдат задействани от радиовълни, използвани често на военноморските кораби. Военноморските експерти откриха след задълбочени проверки, че специални метални прегради и смяната на един ракетен мотор щяха да позволят на армейските оръжия да бъдат използвани безопасно от хеликоптера.

До 6-ти август хеликоптерите бяха готови за действие. Опериращи през нощта на групи от по три хеликоптера — един МН–6 и два АН–6, — те летяха с военноморски хеликоптери ЛАМПС, които ги насочваха към подозрителни цели. Всеки хеликоптер в операцията притежаваше различни възможности. ЛАМПС (специални версии на хеликоптера „Каман SH–2F Сийспрайт“) бяха екипирани с мощни разузнавателни радари, но въоръжението им бе леко (ако изобщо го имаше) и те не бяха особено подходящи за нощни атаки. МН–6 и АН–6 бяха варианти на серията „Хюс/Мақдонъл Дъглас“ MD500/530, изключително бързи и пъргави патрулни хеликоптери. И двата варианта бяха въоръжени. Общо взето, сериите МН бяха по-подходящи за транспортни и наблюдателни мисии, а АН за атаки с огневата си мощ.

Адмирал Бърнсен се нуждаеше от патрулни катери за наблюдение и пресрещане на иранските атакуващи съдове. Поради опасността от мини, катерите трябваше да бъдат бързи и плитко

газеци, но бурното море в Залива и честите бури изключваха използването на по-голямата част от лекия мореходен арсенал на флота. Бърнсен избра патрулните катери „Марк III“, много бързи 65-футови лодки, които можеха да развиват скорост трийсет възела и имаха 40-милиметрови и 20-милиметрови оръдия, както и много други по-леки оръжия. Шест катера „Марк III“, заедно с други малко по-малки и не толкова добре въоръжени съдове бяха отделени за операцията.

„Тюлените“ започнаха да пристигат в края на август, осигурявайки на адмирала сила, която можеше да използва за няколко цели. Екип „Тюлен II“ и екип „Тюлен I“, заедно с поддържащи подразделения, бяха настанени на борда на „Гуадалканал“, боен кораб, чиито хеликоптери вече поддържаха конвоите на РЕШИТЕЛНА ВОЛЯ. Подемникът за хеликоптери и хангарът на палубата скоро започнаха да ехтят от учения с истински мунициии.

Възникна обаче друг проблем. Поради тактически и стратегически причини „Гуадалканал“ получи заповед да действа в южната част на Залива и твърде на юг за операциите на „тюлените“ срещу иранците, които действаха в северната част на Персийския залив, близо до остров Фарси. Използването на сухоземна база изглеждаше изключено и даже ако можеше да се намери място върху приятелска територия, то щеше да бъде прекалено далеч от иранските води и лесна мишена за терористи. Офицерите от специалните операции в Щатите, както и Бърнсен и командирът на „тюлените“ на място искаха подвижна морска база, но всеки американски кораб толкова далеч на север щеше да представлява моментална и очевидна цел за иранците. Той не само щеше да бъде застрашен от мините, но и можеше да привлече значително внимание към американското участие в конфликта. Командирите на ССО започнаха да търсят някоя не толкова забележима плаваща база, която да поддържа операциите, без да привлича прекалено голямо внимание. Всъщност те имаха нужда от някой кораб с кран, място на борда за ремонт на патрулните катери, площадка за кацане на хеликоптери и каюта за специалните оператори и екипа за поддръжка.

Военноморското транспортно командване намери две баржи, обслужващи нефтени сонди, „Херкулес“ и „Уимбраун VII“ — големи кораби, използвани преди от граждански компании. „Херкулес“ беше

дълъг 122 метра и притежаваше масивен въртящ се кран, предназначен за вдигане на екипировката за нефтени сондажи, площадка за кацане на хеликоптери и много свободно място. „Уимбраун VII“, наполовина по-малък, разполагаше с по-малко пространство, но също отговаряше на изискванията на мисията.

„Тюлените“ започнаха работа по приспособяване на корабите, добавяйки хангари и релси за спускане на катерите, както и оръжия и радар. Ескортиран от една военноморска фрегата, „Херкулес“ отплава от Бахрейн в южната част на Залива на 21-ви септември. „Уимбраун VII“, който се нуждаеше от повече промени, го последва през октомври, въпреки че поради различни причини не беше пуснат във враждебни води до ноември.

Докато „Херкулес“ плаваше на север, един ирански търговски кораб, който разузнаването идентифицира като вероятен миноносец, плаваше на юг от Иран. Името на кораба беше „Иран Аджр“.

Около 18,30 ч. на 21-ви септември „Иран Аджр“ се отклони от нормалния си курс близо до Иран в международните води на изток-североизток от Раракан, малък остров до северния край на Катар. Междувременно военноморската фрегата „Джанет“ плаваше на около 24 километра разстояние с три хеликоптера за специални операции на борда. МН-6 и два АН-6 излетяха, за да огледат „Иран Аджр“.

Те го откриха след 45 минути. МН-6, екипиран със сложни устройства за нощен полет и наблюдение, прелетя бързо над кораба. Пилотът на „Литъл Бърд“ забеляза купчина двесталитрови варели до левия борт, покрито с брезент пространство по средата и лодка тип „Зодиак“. Иранският съд очевидно не пренасяше мини, но и това не беше стандартен товар за един търговски кораб. Пилотът зави обратно и се присъедини към останалите хеликоптери, които следваха кораба в продължение на около час. Нямахме признаци, че иранците са забелязали присъствието им.

В 22,50 ч. „Иран Аджр“ угаси светлините си и промени курса. МН-6 излетя за нов оглед. Този път пилотът видя да хвърлят през борда предмети с цилиндрична форма и осъзна, че това са мини. Докладва по радиото и зачака инструкции.

— Открий огън! — дойде заповедта от фрегатата. Хеликоптерите АН–6 се приближиха към кораба.

— Откривам огън — предупреди пилотът, когато картечницата на „Литъл Бърд“ обсипа палубата до мините с куршуми. Атакуващите хеликоптери пуснаха 2.75-инчови високоексплозивни ракети и разклатиха кораба с оръдейна стрелба. Един експлодирал склад с боя изхвърли огнени кълба нагоре в небето. Скоро машинното отделение, навигационната и електрическата система на кораба излязоха от строя. Той се носеше безпомощно по вълните. Хеликоптерите получиха заповед да прекратят огъня.

След петнайсет минути екипажът на кораба успя да възстанови електричеството; корабът отново тръгна на собствен ход. И отново се опитаха да пуснат мините.

Още ракети и картечен огън от хеликоптерите АН–6 промениха намерението им. Докато пламъците се издигаха нагоре и електричеството угасна отново, екипажът на „Иран Аджр“ започна да напуска кораба. Техният „Зодиак“ дръпна напред, опитвайки бягство с висока скорост. Един АН–6 го преследваше в тъмнината. Когато хеликоптерът се приближи до малката лодка, някой в нея „скочи на крака с доста заплашителен маниер“ според разказа на член от екипа на ССО. Несигурен дали иранците не разполагат с някое портативно противовъздушно оръжие или някакво друго оръжие, пилотът на хеликоптера стреля с пистолета си през отворената врата на кабината. Невероятно, но той не само неутрализира иранеца, но и проби лодката.

Междувременно „тюлените“ се подготвиха за превземането на кораба. Въпреки липсата на план и комуникации един взвод „тюлени“ го доближи на разсъмване в лека плоска лодка, избрана заради по-малката вероятност да взриви някоя контактна мина. Но тя излагаше атакуващия екип на други опасности.

— Когато се приближихме, клекнахме долу зад планшира на лодката — разказа по-късно един член на екипа. — Кормчията беше неопитен и му трябваша пет минути да нагласи лодката, преди да успеем да се качим на борда. Една граната да бяха хвърлили на палубата... и всички щяхме да се превърнем в история.

Когато „тюлените“ се покатериха на борда и завзеха вражеския кораб, те осъзнаха, че всички иранци са избягали. Фактически бяха

напуснали толкова бързо, че телеграфите и радиостанциите още работеха.

Пленяването на „Иран Аджр“ прекрати операцията му по пускане на мини и спаси кораби и живота на много хора. Но може би по-важното беше откриването на секретни документи, включително карта, показваща местата, на които вече бе пуснал мини.

Накрая „Иран Аджр“ беше потопен от персонала на ССО — но не и преди лично да го разгледа министърът на отбраната Каспар Уайнбъргър, който инспектираше американските сили в Залива.

„Херкулес“ и неговите патрулни катери и хеликоптери започнаха операции в района на остров Фарси на 6-ти октомври. Те успяха само за часове да установят графика на иранските патрулни лодки и да открият начин за неговото прекратяване.

Използвайки навигационна шамандура като прецизна ориентируваща точка в открито море, „тюлените“ и три хеликоптера „Литъл Бърд“ организираха засада. Насочен към радарна цел от военноморски хеликоптер ЛАМПС, един пилот на МН–6 засече обект на своя НИПНВ (насочен напред инфрачервен приемник за нощно виждане). Той се спусна в атака.

— В 12 ч. локализирахме някакви неподвижни съдове във водата — съобщи той в базата си. — На разстояние около 800 метра са и засега не се забелязва движение или враждебни намерения.

Хеликоптерите се приближиха бързо. Образът върху НИПНВ се изясни. Върху палубата на най-големия съд на екрана се виждаше 12,7-милиметрова картучница върху издайнически триножник.

Това не беше американско оръжие. Нито американски катер.

— Богхамъри са — извика пилотът по радиото, предупреждавайки останалите за врага. Всъщност това бяха три съда — два по-малки катера от бостънски китоловен тип, както и един „Богхамър“ — мощен и бързоходен патрулен катер, дълъг 12 метра и с водоизместимост около 6,4 тона. Иранците използваха богхамърите за различни цели, но те не бяха безобидни. Когато забелязаха американците, небето се изпълни с трасиращи куршуми. МН–6 се гмурна наляво и един АН–6 изпрати две ракети и бараж от картучни

куршуми по групата лодки. Бостънските китоловни кораби се запалиха.

Но богхамърът току-що бе започнал битката. Когато се приближи за атака, пилотът на АН-6 забеляза издайнически блясък и спиралата на изстреляна от рамо ракета земя-въздух, виеща се във въздуха; той веднага започна избягващи маневри. Ракетата се оказа американска „Стингър“ с топлинно насочване. За щастие тя, а вероятно и втора, бяха изстреляни без сигурно прехващане на целите. Хеликоптерите „Литъл Бърд“ не бяха поразени.

Скрит зад димната завеса от другите две лодки, богхамърът отплава. Но за една лодка е трудно да надбяга хеликоптер и вторият АН-6 я уцели с ракета от съвсем близко разстояние. Катерът потъна за трийсет секунди.

Междувременно два американски патрулни катера се приближиха с пълна скорост. „Тюлените“ стигнаха до повредените лодки точно когато пламъците угасваха и започнаха да спасяват оцелели сред двуметровите вълни. Но опасността не бе напълно отминала.

— Няколко пленници бяха извадени от водата въоръжени — разказа по-късно един член на екипа на „тюлените“. Един дребен офицер фактически се пребори с един от тях за пистолета му — наистина го притисна на палубата, за да му вземе пистолета. Оръжието гръмна встрани.

Междувременно флотилия от около двайсет малки ирански лодки се събра в далечината. Ако бяха атакували, те може би щяха да се справят с патрулните катери; хеликоптерите с малко останали амуниции и гориво щяха да бъдат доста затруднени от атаката им. Въпреки това командирът на „тюлените“ насочи двата си патрулни катера по посока на иранците. Този блъф ги разпръсна.

Само шестима от тринайсетте оцелели от трите ирански лодки оживяха. Ранените иранци бяха лекувани от американци и накрая изпратени по домовете им.

Операциите на специалните сили показаха на иранците, че по-нататъшни операции с патрулни лодки ще им струват скъпо. Затова те избраха нова тактика — ракети „Копринена буба“.

Представляващи китайско копие на руските ракети СС-Н-2, копринените буби са относително бавни оръжия от епохата на 60-те години с примитивно насочване (въпреки че използват действащ радар за финалния заход), експлозивна бойна глава от почти 400 килограма и обхват от 40 до 80 километра. Въпреки ограниченията им те оставаха мощна заплаха срещу невъоръжени или леко въоръжени кораби. През 1967 г. оригиналната съветска версия бе използвана от египетски патрулни катери за потопяването на един израелски разрушител и това беше първото в историята потопяване на кораб от наземна ракета.

На 15-ти октомври иранците предприеха атака срещу танкери, които зареждаха с нефт на кувейтския терминал „Сий Айлънд“. Британският кораб „Сунгари“ получи директно попадение, а един кувейтски танкер под американски флаг на име „Сий Айл Сити“ бе ударен на следващия ден. Въпреки че седемнайсет моряци и американският капитан бяха ранени при атаката, съдът не пострада сериозно.

Администрацията на Рейгън заповяда ответен удар. Но президентът, желаещ да ограничи конфликта, изключи удар срещу местата на копринените буби, които се намираха на иранска територия. Вместо това той разреши унищожаването на една иранска нефтена платформа, известна като „Рашадат“ ПРГН (Платформа за разделянето на газ и нефт; тази беше с много структури). „Рашадат“ ПРГН се състоеше от две платформи, отдалечени на 130 метра една от друга. На север имаше една нефтена сонда; на юг се намираше платформа, използвана като общежитие, склад за екипировка и ремонтни работи. На три километра северно от тези структури имаше трета платформа, за която се предполагаше, че е изоставена.

Три разрушителя, една фрегата и един крайцер бяха изпратени за бомбардиране на платформите. След това взвод „тюлени“ щеше да се качи на тях и да претърси за пленници, преди да ги взриви.

Операцията започна в 13,40 ч. на 19-ти октомври. Съобщения по радиото от разрушителя „Тач“ предупредиха иранците да напуснат платформите; те бързо се подчиниха и артилерийският обстрел започна. След минути избухнаха пламъци и огънят скоро се разпространи.

Дим и пламъци се извисяваха над „тюлените“, докато спускаха трите си гумени лодки от палубата на „Тач“. Чувстваха дори

топлината, докато доближаваха разрушената нефтена сонда.

— Повърхността на водата гореше в радиус от 60 до 90 метра около горящата платформа — спомня си командващият операцията офицер на „тюлените“.

Опитвайки се да не обръщат внимание на горещината, пламъците и дима, „тюлените“ поставиха експлозиви на нефтената сонда, след което претърсиха и другата платформа, пленявайки устройства за шифроване и документи. Накрая бяха унищожени и трите платформи без никакви загуби за американската страна и малки за иранците.

Въпреки че иранците не спряха веднага нападенията си, действията на специалните сили на Съединените щати ги принудиха рязко да намалят темпото на своите атаки и да прехвърлят вниманието си към централната и южната част на Персийския залив.

Нова голяма операция беше предприета чак през април 1998 г., когато американската фрегата „Самюъл Б. Робъртс“ се удари в мина източно от Бахрейн, и този път от редовни военноморски подразделения. Първоначално с цел нефтените платформи, операцията накрая включи като мишени и няколко ирански патрулни катера и самолети, повечето от които бяха унищожени или сериозно повредени.

„ТИХООКЕАНСКИ ВЯТЪР“

Такава беше обстановката, когато Стайнър пътува през септември до Залива с Даунинг, за да се запознаят лично със ситуацията, да информират Шварцкопф и да финализират подробностите по операцията в посолството, която бе наречена ТИХООКЕАНСКИ ВЯТЪР. Стайнър се обади на Пауъл, за да провери дали той няма някакво специално указание за него.

— Саддам заплашва да започне световна терористична кампания — съобщи му Пауъл — и не искам Норм да се тревожи за това. Ти дръж терористите далеч от него и му кажи, че искаме да се фокусира на север.

В Саудитска Арабия Стайнър се срещна с Джеси Джонсън, докато Даунинг координираше подробностите по ТИХООКЕАНСКИ ВЯТЪР с щаба на Шварцкопф и командирите на подразделения.

През следващите три дни Стайнър и Джонсън посетиха всеки екип за поддръжка на коалицията, както и други войски на ССО, включително тези, занимаващи се с преобучение и екипиране на останките от кувейтската армия, изтеглили се в Саудитска Арабия, и обучението на екипи за съпротива за проникване в Ал Кувейт.

Според Стайнър приносът на силите за специални операции (ССО) можеше да бъде ограничен само от заповедите, които те щяха да получат — и от способността на Джонсън ефективно да ръководи безбройните и сложни разновидности на мисиите. Проблемът на Джонсън се състоеше в неговия чин на полковник — всеки друг командир с подобен ранг от конвенционалните части на сухопътните сили, флота, военновъздушните сили и морската пехота носеше три звезди. Това просто не можеше да продължава така. Генералите от конвенционалните войски щяха неизбежно да командват повече ресурси, както и да предизвикват повече уважение. Трябваше да уреди този въпрос с Шварцкопф.

Междувременно Даунинг уточни последните подробности от ТИХООКЕАНСКИ ВЯТЪР.

Планът за превземането на посолството беше измамно прост: екипи за специални мисии на ОВССО, подкрепени с въздушни удари на военновъздушните сили на Съединените щати за неутрализиране на противовъздушната отбрана и изолиране комплекса на посолството, щяха да кацнат през нощта с хеликоптер в комплекса, да ликвидират иракската охрана и спасят задържания там персонал.

Макар целта да беше свършено ясна, шансовете за постигане ефекта на изненадата и неутрализиране на иракската охрана в окупирания град не бяха такива. Завоевателите бяха разположили щаба си в хотел „Сафир“ до посолството. Близката крайбрежна алея, както и местната пътна мрежа позволяваха на врага лесен достъп до целта. Дори самото разполагане на атакуващата група достатъчно близо до Кувейт за започване на атаката представляваше сложна логистична операция.

Вицеадмирал Стенли Р. Артър, командир на VII американски флот и на флотския компонент на Централното командване разреши част от логистичния проблем, като отпусна един амфибиен щурмови кораб (АЩК) за мисията. АЩК приличаха на ескортиращите транспортни кораби от Втората световна война и фактически първите им версии представляваха точно такива преправени съдове. Дълги около 183 метра, АЩК са два пъти по-къси от самолетоносачи като „Нимиц“ и имат пет пъти по-малка водоизместимост от тях, но те могат да превозват подсилен батальон морски пехотинци с неговите превозни средства, както и да ги поддържат при вече започнала атака. Пригоден да товари и разтоварва бързо войниците с хеликоптери, АЩК обикновено носи дванайсет хеликоптера и може да развива скорост до двайсет и три възела. Въпреки че сега е засенчен във флота от по-новите съдове за кацане на щурмови хеликоптери (СКЩХ) „Уасп“ и „Тарауа“, АЩК все пак предлагаха на войниците от специалните операции както отправна точка, така и плаващ щаб.

На една среща в Залива Артър увери Даунинг, че може бързо да разтовари морските пехотинци и да ги замени с колегите им от специалните операции.

Даунинг и Стайнър съзнаваха добре, че иракчаните трябва да бъдат неутрализирани със съкрушителна огнева сила в началото на операцията. Най-практичният метод за това беше използването на военновъздушните сили. Скоро след пристигането си те се срещнаха с

бригаден генерал Бъстър К. Глосън, опитен командир, който наблюдаваше всички ескадрили на военновъздушните сили в Залива и ръководеше планирането за генерал-лейтенант Чък Хорнър, командир на военновъздушните сили на СЕНТКОМ. Даунинг и полковник Пийт, един от неговите командири, разтвориха плановете си в малката командна стая на Глосън в Рияд, внимателно излагайки нападението. Когато Даунинг приключи, изражението на Глосън бе странно.

— Вие сериозно ли говорите? — попита ги той.

— Да — отговори Даунинг. — Сериозни сме.

— Наистина ли смятате, че можете да проникнете в центъра на Ал Кувейт?

— Можем да го направим, ако получим от теб исканата поддръжка.

Глосън отново погледна картата.

— Дяволски прави сте — каза той накрая. — Имате поддръжката ми.

Самолетите на Глосън F-117A и F-15 — тактическите бомбардировачи на военновъздушните сили — бяха исканата от тях поддръжка. Окончателният план предвиждаше два самолета F-117A „Найтхоук“ да изстрелят ракети с лазерно насочване по иракския щаб в хотел „Сафир“ точно шейсет секунди преди кацането на хеликоптерите. Деветстотинкилограмовите бойни глави щяха да превърнат осемте етажа на хотела в развалини, унищожавайки иракския щаб и лишавайки врага от център за огневи контрол. Електричеството щеше да бъде прекъснато с друга атака на F-117 срещу близка електрическа кула. Изтребителите F-15 „Ийгъл“ щяха след това да пуснат касетъчни бомби около посолството, неутрализирайки иракските войски и създавайки минно поле за изолиране на сградата.

Касетъчните бомби бяха широко използвано оръжие през войната. Официално наречени КБЕ (касета̀чни бомбени единици), те всъщност представляват сбор от по-малки бомбички и могат да бъдат конфигурирани за различни мисии. КБЕ-87 разпръсква повече от двеста противопехотни и противотанкови мини над някой район, с което се унищожават незащитеният персонал и леките бронетранспортъри. КБЕ-89 „Алигатор“ пуска смес от около сто противопехотни и противотанкови мини, създавайки готово минно

поле. Думата „Алигатор“ идва от двайсет и четирите БЛУ–92/Б противотанкови мини, които пуска КБЕ; представата за щракащ с челюсти алигатор е подходяща метафора за унищожителния ефект на тези оръжия върху машините.

Глосън не само обеща военновъздушна поддръжка за атаката. Той лично представи плана на генерал Шварцкопф. Въпреки че главнокомандващият все още не одобряваше атака, способна да предизвика война, която той не беше готов да води, генералът даде съгласието си. След това в присъствието на Даунинг и Джонсън Стайнър обобщи визитата си за главнокомандващия:

— Посетих всички екипи и подразделения на ССО във вашия оперативен район и смятам, че вършат изключителна работа. ЕПК ще струват колкото е теглото им в злато — те ще ви осигурят „правдиви доклади“ за работата на коалиционните подразделения. Вече имате 9 000 ССО там — продължи Стайнър — и аз съм готов да ви предоставя всичко, от което се нуждаете. Знам, че вярвате много на Джеси Джонсън — и аз също му вярвам. Но предвид сложността на тази операция и това, което ССО могат да направят за вас в по-широк контекст, бих искал да ви дам единия от двамата си най-добри генерали — може би дори двама генерали, — които да ръководят нашата страна на нещата. — Той вече бе съобщил на Джонсън същото преди съвещанието.

— Ще помисля по въпроса — отговори Шварцкопф.

В този момент Стайнър предаде заръката на Колин Пауъл терористите да се държат далеч от Шварцкопф, за да може той да се фокусира върху Кувейт и Ирак.

— Възнамерявам да прехвърля една трета от силите си за специални мисии в Европа — заяви Стайнър, — но тук ще бъде по-добре, защото ще могат да реагират по-бързо. Също така бих искал да установя малък тактически команден пост в Саудитска Арабия или Египет, за да мога да реагирам по-бързо на вашите нужди. Дори ще нося обикновен комбинезон на летец без нашивки. Никой няма да знае, че съм тук.

— Ще ви уведомя за решението си — отговори му главнокомандващият.

Когато се върна в Щатите след седмица, Стайнър научи от Пауъл, че може да забрави за малкия си команден пункт. Според

Шварцкопф саудитците не искаха още един генерал с четири звезди в страната си. Предложението генерал да ръководи специалните операции на Шварцкопф така и не получи отговор.

Стайнър смяташе, че знае причината за това. Както често виждахме и преди, „голямата“ армия беше традиционна и в най-добрия случай незапозната със специалните операции, а в най-лошия — враждебно настроена към тях. Такива възгледи естествено се пораждат от обичайните механизми на вътрешната политика и вътрешнополитическите боричкания, които изникват във всяка организация. Част от тях се дължат на недоверие към нетрадиционната война като цяло. В някои случаи образът на специалните сили като „способни на всичко“ хора наистина им вреди. Отлично обучените елитни части, повикани да действат спешно в опасни ситуации, рискуват да си създадат лоша репутация. И оттук не е далеч мисълта, че хората от специалните сили могат да бъдат лоши.

Един генерал от специалните сили помни срещата си с флотски офицер, който му казал, че съвместната работа с плановиците на специалните сили приличала на среща „с принцесата на мрака“. Въпреки успеха на Ърнест Уил и общите усилия на командването на специалните сили не само да засилят професионализма на ССО, но и да накарат останалите да го осъзнаят с отмирането на студената война, такива възгледи — и други още по-лоши — се срещаха твърде често.

Подходът на ССО към бойните действия изискваше висока степен на сътрудничество между различните родове войски. Но това сътрудничество не винаги беше желано.

Самият генерал Шварцкопф очевидно нямаше доверие на подразделенията от ССО — или ако имаше, той не ги искаше в Ирак преди конвенционалните му сили да са на място и готови за бой.

Щабове на СЕНТКОМ на генерал Шварцкопф и на СОКОМ на генерал Стайнър бяха разположени в една и съща база близо до Тампа, Флорида. Те бяха съседи. Въпреки че двамата мъже се разбираха на лично ниво, имаше доста търкания между членовете на двете командвания.

— Шварцкопф беше добър пример за старши офицер, който не разбираше специалните операции и се страхуваше от тях — казва генерал-майор Джим Гест, спомняйки си началото на войната в Залива.

— Теорията на Шварцкопф беше такава: „Имам свита на кълбо кобра в кафез и ако го отворя, тази кобра ще излезе и може да ми попречи.“

Мнозина офицери от силите за специални операции (ССО) разбираха решението на Шварцкопф да не позволи на Стайнър да прехвърли командването си в Близкия изток. Двама генерали с четири звезди на един и същ театър на бойните действия можеха да причинят излишно объркване, независимо колко внимателно организираха командните си структури. Но съпротивата на командира на СЕНТКОМ срещу ССО надхвърляше това. Според Стайнър, Даунинг и други Шварцкопф ограничи провеждането на специални операции във войната в Залива, настоявайки, че в региона ги командва само полковник — независимо от способностите му — вместо генерал. Също така той отдели недостатъчни ресурси и приоритети за екипите на ССО, ограничавайки по такъв начин тяхното планиране и разузнаване.

Въпреки че „тюлените“ бяха сред първите подразделения в Залива, Шварцкопф промени приоритетите за разгръщане в полза на по-конвенционални подразделения, което забави пристигането на по-голямата част от 5-та група на специалните сили. Това означаваше, че когато са най-необходими, той не разполагаше с главния си актив специални сили — армейските „зелени барети“ с техния богат опит и възможности в специалните операции. Това оставяше само неколцина „тюлени“ за работа със саудитските сили за осигуряване разузнавателна информация, координиране на въздушната поддръжка и създаване на американско въже за препъване на границата в най-критичния момент. Бойната въздушна поддръжка (БВП) обикновено не се смяташе за мисия на „тюлените“, но присъщата им гъвкавост и взаимодействието с различните родове войски и служби им помогна да свършат и тази работа.

След като 5-а група на специалните сили най-после пристигна в края на август и началото на септември, личният състав на специалните сили започна да се разделя на ЕПК, служейки първоначално със саудитски, египетски и сирийски подразделения. Накрая бяха сформирани около 109 ЕПК, работещи на всички командни нива.

През септември „зелените барети“ смениха „тюлените“ на границата, като започнаха работа със саудитски парашутисти и

гранична полиция по саудитската страна на канавките, които разделяха страните. Девет разузнавателни отделения осигуряваха денонощно наблюдение и „правдиви доклади“.

— Там, на границата, имате три задачи — каза на хората си командирът на 5-та група на специалните сили полковник Джеймс Краус. — „Виж, алармирай и офейкай.“ — Екипите на специалните сили не винаги офейкваха. Няколко от тях се сблъскаха с шпиони и дезертъори през първите дни от струпването на войските.

Ширеше се оправдан страх от вдъхновени от Ирак терористични атаки. Националните разузнавателни агенции научиха, че трийсет иракски терористични екипа заемат позиции за извършване на удари срещу посолства на Съединените щати и други съюзнически съоръжения в други части на света. За да контрират тази заплаха, екипите на ССО осигуриха охраната на уязвими посолства и други сгради и екипи за специални мисии бяха готови незабавно да се разположат, за да се справят с извънредни ситуации.

В резултат на тези и други подобни усилия нито един иракски терористичен опит не излезе успешен — въпреки че поне две иракски операции — една в Джакарта и друга в Манила — бяха провалени, когато бомбите избухнаха, докато терористите ги приготвяха или пренасяха. Командирът на ОВССО генерал-майор Даунинг го нарече „иракски лош късмет“.

Докато ставаше всичко това, войниците от специалните операции започнаха тренировки за ТИХООКЕАНСКИ ВЯТЪР близо до брега на Флорида. Те построиха макет на посолството и флотът им отпусна един амфибиен щурмови кораб (АЩК). Те разработваха проблеми. Например докато хората в сухопътните и военновъздушните сили бяха свикнали да работят през нощта, във флота не беше така. Капитанът на щурмовия кораб почти припадна, когато Даунинг му нареди да изключи светлините на палубата.

— Боже мой, не мога да направя това — протестира капитанът.

— Да, можем да го направим — окуражи го Даунинг. Светлините бяха загасени.

Трийсет хеликоптера от специалната авиация на сухопътните сили, командвани от подполковник Дъг, натъпкани с войници от

армейските подразделения за специални мисии, се отлепиха от палубата в малките часове на нощта, без да закачат или одраскат хеликоптерно витло. Флотският капитан се обърна към Даунинг и каза:

— Ако не знаех, че съм буден, щях да мисля, че сънувам всичко това.

Малко по-късно двама пилоти на F-15 от военновъздушните сили излетяха от Залива, за да помогнат в учение с истински огън във Форт Браг. „Орлите“ се появиха с бръснещ полет и откриха огън, от който се изпочупиха прозорците в съседния град Фейетвил. Но малко счупено стъкло изглеждаше дреболия.

Плановиците на ССО работеха по други мисии. Най-обещаващата включваше подстрекаването и подкрепата за съпротивително движение, подобно на онова, което накрая изрита Съветския съюз от Афганистан. Анализаторите от разузнаването забелязаха, че кюрдите в Северен Ирак и шиитите в Южен Ирак не са доволни от режима на Саддам. Поощряването на дисидентски движения там, както и разширяването на съпротивителната дейност в Кувейт, можеше да отслаби и разстрои иракската военна машина, чиито подразделения щяха да бъдат заети с потушаването на недоволството. Пилотен екип от сухопътен и въздушен персонал на ССО отлетя за Турция малко след инвазията, за да разгледа възможностите в Северен Ирак. Около половината от 10-та група на специалните сили щеше да бъде там до края на септември (привидно в Турция), за да помогне в търсенето и спасяването на американски пилоти, свалени над Северен Ирак. Операцията се командваше от бригаден генерал Ричард — сам бивш командос.

Поне четири различни съпротивителни групи действаха в Кувейт и се смяташе, че се състоят от около 3 500 души въоръжени бойци. Въпреки че те можеха да бъдат подкрепени и поощрени по различни начини, особено след като войници от ССО вече бяха на фронтната линия като „въжета за спъване“ и добре екипирани подразделения „тюлени“ се намираха в Залива, плановите за помощ на съпротивителните движения и общ саботаж не успяха да получат подкрепата на Вашингтон или Шварцкопф, който се тревожеше от

политическите последствия при загуба на американци зад фронтовите линии.

Като алтернатива, която също можеше да осигури разузнавателна информация в Ал Кувейт, беше организирана Специална група за планиране под шапката на Централното командване на специалните операции, съставена от един подполковник, двама главни сержанти и петима войници от специалните сили. Групата провеждаше специално нетрадиционно военно обучение на избран кувейтски персонал, който след това бе изпратен в Кувейт. Специалната група за планиране осигуряваше оперативно ръководство и обучение на кувейтската съпротива в събирането на разузнавателна информация по време на конфликта. Деветдесет и пет процента от разузнавателната информация, пристигаща от окупиран Кувейт, дойде в резултат на тази инициатива.

Но от края на октомври системна кампания на иракчаните намали силно ефективността на кувейтските съпротивителни групи; снимки, изнесени тайно от страната, показаха висящи разчленени тела от уличните осветителни стълбове — предупреждение към останалите.

Плановиците на ССО също организираха операции срещу Саддам Иракският диктатор обикновено прикриваше своето придвижване, използваше двойници и непрекъснато сменяше временни щабове (т.е. приспособени каравани) и постоянни такива, както и местата си за спане. Планът на ССО бе да го удари в една от караваните му; или, както Стайнър го каза: „Ще го ударим някоя нощ, докато ни се смее в един от неговите вигвами.“

В този план имаше няколко малки проблема. В допълнение към големите оперативни трудности на такава рискована операция законът на Съединените щати забраняваше убийството на държавни ръководители. Наистина със започването на бойните действия Саддам щеше да се превърне в легитимна мишена, но засега това не беше така и планът бе изоставен.

Така се случи и с други планове. През декември Саддам освободи американските заложници, включително тези в посолството, които наричаше „гости“. ТИХООКЕАНСКИ ВЯТЪР и други подобни планове бяха тихомълком изоставени.

ВЪЗДУШНАТА ВОЙНА

Но други планове се изпълняваха. С натрупването на съюзнически войски Съединените щати оформиха стратегия за изтласкване на иракчаните от Кувейт. Войната щеше да се води в две различни фази:

1. Въздушното нападение бе предназначено да неутрализира иракските подразделения, да лиши Саддам Хюсеин от командването и контрола над войските му и да отслаби способността на страната да се противопоставя на атаки.

2. След това щеше да се проведе сухопътна атака срещу иракските войски, за да ги изтласка от Кувейт и от позициите им, застрашаващи Саудитска Арабия.

От самото начало на въздушната кампания се гледаше като на жизнено необходима за успеха на мисията. Плановиците на коалицията се надяваха да унищожат и тероризират голям брой иракчани преди атаката на сухопътните сили. Това не само щеше да увеличи шансовете за бърз успех, но и щеше да намали броя на жертвите, което бе важно политическо съображение.

Самата въздушна атака можеше да бъде разделена на отделни фази. Най-критичната щеше да се случи в самото начало, когато трябваше да бъде неутрализирана огромната иракска система за противовъздушна отбрана. Създадена предимно по съветски модел и силно разчитаща на руски оръжия, иракската противовъздушна отбрана включваше сложна предупредителна система и отделни радари, широк спектър от ракети земя-въздух, изстребителни като МиГ-29 и голям брой зенитни оръдия, които макар и примитивни, си оставаха смъртоносни. Тази многопластова отбрана трябваше да бъде неутрализирана по възможно най-бързия начин, за да могат самолетите на коалицията да действат свободно над Ирак.

Първият удар трябваше да бъде масивен и бърз, но същевременно потаен. Това означаваше, че крилати ракети и все още неизпитаният докрай изстребител F-117A „Найтхоук“ щяха да играят ключови роли в операцията. Но разполагахме с твърде малко от тях, за

да покрият огромния брой иракски противовъздушни екипи и самите размери на обширната страна правеха трудно организирането на ефективна атака навсякъде и по едно и също време.

С развитието на плановете стана ясно, че един от ключовите фактори за успеха на мисията през първия ден щеше да бъде унищожаването на два иракски радара за ранно предупреждение, пазещи югозападната граница на страната. Докато повечето иракски радари за ранно предупреждение бяха разположени така, че да се заместват един друг (ако един излезеше от строя, другите компенсираха загубата му), елиминирането на тези две места щеше да осигури „черен“ коридор за летящите на север самолети.

Тази дупка щеше да бъде особено полезна за самолетите F-15E „Стайк Ййгъл“, предназначени за унищожаване на ракетите „Скъд“ през първите часове на въздушната война. Унищожаването на тези ракети се превърна в главен приоритет, тъй като изстрелването им срещу Израел можеше да предизвика ответни нападения, които от своя страна щяха да застрашат целостта на крехката съюзническа коалиция.

Но унищожаването на радарите, макар и желателно, можеше да предизвика сериозни проблеми. Атака срещу тези места щеше да отнеме ресурси от други иракски активи с висок приоритет. И нещо по-важно, можеше да предупреди останалата отбранителна система. За избягването на такъв резултат целите трябваше да бъдат извадени от строя едновременно, но големият брой индивидуални радари и поддържащи съоръжения правеше трудна координацията на масирани, ефективни бомбени нападения за постигането на тази цел.

Докато генерал Глосън размишляваше над плановете, един офицер от специалните сили, капитан Ранди О’Бойл, се присъедини към персонала му, за да помогне в координацията на операциите на специалните сили. Опитен летателен инструктор и плановик, капитан О’Бойл притежаваше особено ценен опит с хеликоптерите MH-53J „Пейв Лоу“, пристигнали в Залива с 20-та ескадрила за специални операции, част от състава на Командването за специални операции на военновъздушните сили. През септември той стана съветник по хеликоптерите в планирания въздушната кампания екип.

След преглед на разработваните плановете О’Бойл осъзна, че радарите за ранно предупреждение щяха да бъдат идеални мишени за сухопътните подразделения на специалните сили. Глосън се съгласи.

Но генерал Шварцкопф не беше съгласен. Когато му представиха този план, той избухна. Главнокомандващият не желаше да изпрати сухопътни войски през границата, докато не бъде напълно готов. Трябваше да се търси алтернатива.

Междувременно радарите бяха преместени с трийсет и два километра назад от първоначалната им позиция на около километър и половина от границата. Сухопътната атака стана неприложима.

Тогава Джеси Джонсън помисли за провеждане на атаката с хеликоптерите „Пейв Лоу“, но макар МН-53 да бяха много добри машини, тяхното предназначение се състоеше в спешно проникване на територията на врага и измъкване на собствените екипи, а не във взривяване на съоръжения. Те бяха големи и бързи, способни да действат в лошо време и през нощта, но най-тежките им оръжия бяха само картечници 50-и калибър. Командирът на хеликоптерите подполковник Рич Комър вярваше, че неговите картечници могат да разрушат големите радарни чинии, но вероятно не преди иракчаните да успеят да се обадят в щабовете си.

В Залива имаше хеликоптери с предостатъчна огнева мощ за бързо унищожаване на чиниите, но те бяха армейски „Апачи“. Снабдени с ракети „Хелфайър“ и 30-милиметрови автоматични оръдия, АН-64 можеха бързо да се справят с инсталациите.

Ако успееха да ги открият. Въпреки че пилотите им бяха добре обучени за нощен бой, хеликоптерите „Апачи“ бяха предназначени предимно за унищожаване на танкове и бронирани формирования, които се откриват лесно дори през нощта. Пустинята в тази част на света е празна, в нея на практика не съществуват отличителни белези и апачите не пристигнаха екипирани със сложната навигационна и сензорна екипировка на борда на хеликоптерите от военновъздушните сили. Апачите щяха да открият трудно целите си през нощта.

Очевидното разрешение на проблема беше комбинирането на хеликоптери „Пейв Лоу“ (за ориентиране) и „Апачи“ (за огнева мощ). И то бе избрано. „Пейв Лоу“ щяха да отведаат апачите до местата и след това да се оттеглят, докато по-малките им събратя си свършат работата. Проста идея, но тя никога не беше опитвана дори с учебна цел. И това не бе просто ситуация, в която хората от военновъздушните сили щяха да се качат в хеликоптерите си, да полетят и да оставят хората от сухопътните сили да ги следват. Трябваше да се координират

различните култури и комуникационна екипировка на различните родове войски. Съществуваха и други проблеми от практическо естество: ограниченият летателен обсег на апачите трябваше да бъде увеличен и техните оръжия, оптимизирани за бронирани цели, трябваше да бъдат проверени за ефективност срещу радарите и камионите, които ги превозваха.

Командирът на апачите подполковник Дик Коди бързо пое нещата в свои ръце и адаптира тактиката и машините на подразделението си към мисията. Той завари резервоари от 5 600 литра към дъното на хеликоптерите си и проведе стрелкови учения с ракети „Хелфайър“, за да се увери, че те ще експлодират, когато ударят относително меки цели.

Ракетите експлодираха. Планът — наречен НАЖЕЖЕНА НАКОВАЛНЯ — продължи развитието си.

Това щеше да бъде първият удар във войната.

Генерал Шварцкопф, подозрителен както винаги към специалните операции, даде благословията си с известна неохота, но наблюдаваше отблизо обучението. Говори се, че той разрешил провеждането на операцията с една малко неприлична заповед: „Да не прецакате цялата работа.“

Саудитската пустиня се простираше в безкрайния мрак, докато „Белият екип“ летеше ниско към Ирак в ранните утринни часове на 17-ти януари 1991 година. Във водещия хеликоптер „Пейв Лоу“ пилотът — капитан Майк Кингсли — и неговият втори пилот наблюдаваха на смени зеления екран на насочен напред инфрачервен приемник за нощно виждане (НИПНВ). Летяха вече малко повече от час с относително ниска скорост, която не напрягаше мощния хеликоптер; същото не можеше да се каже за екипажа. Шестимата мъже — двама пилоти, двама бордови инженери и двама спасители — тренираха за тази мисия в продължение на седмици, но дори най-реалистичното учение си оставаше само учение. Стандартната заповед „провери оръжията“ малко след излитането помогна само отчасти за намаляване на нервното напрежение. Те щяха да започнат война и го знаеха.

На неколкостотин метра зад тях пилотът на втория „Пейв Лоу“ майор Боб Лионик провери отново навигационното си устройство,

чийто екран се покри със снежинки малко след излитането, когато Подобрената навигационна система (ПНС) необяснимо изключи. Екипажът трябваше да работи трескаво, за да я включи отново. Същевременно повреда в сателитната им кодирана радиовръзка ги лиши от сигурния канал за връзка с командването. И двата проблема бяха разрешени и хеликоптерът летеше точно по курса, като сега предаваха по радиото относително маловажни съобщения. Командирът на мисията Комър, слушайки съобщенията от лявото кресло в пилотската кабина на „Пейв Лоу“, се въздържа да не заповяда на всички да млъкнат.

По-назад летяха апачите в зигзаговидна формация от четири хеликоптера. Всеки щурмови хеликоптер имаше екипаж от двама души и беше натоварен с ракети „Хелфайър“, други ракети и 30-милиметрови картечни снаряди.

„Белият екип“ прекоси границата, спускайки се на петнайсет метра над променящите се дюни. Пилотът зави надясно, гмуркайки се към сухото корито на голяма долина, която щеше да скрие приближаването на хеликоптера към целта му. Екипажът угаси последните лампички в кабината.

— Ние сме в Ирак — отбеляза лаконично вторият пилот. Часът беше 2,13. Атаката им трябваше да започне в 2,38. Определеният за начало на войната час X бе 03,00.

Западното и източното радарно място — наречени „Калифорния“ и „Невада“ — бяха много подобни. На всяко имаше няколко съветски радара и поддържащите ги камиони. Всеки радар се намираще върху собствен камион, заровен в пясъка или покрит с маскировъчна мрежа. Антените представляваха или познатите въртящи се чинии, или приличаха на неподвижни радиомачти. Те заедно сканираха обширен район и покриваха както малки, така и големи височини. Около тях имаше различни поддържащи ремаркета или камиони за комуникации и други функции, както и жилища за войниците.

Неутрализирането на местата означаваше поразяване не само на радарите, но и на техните контролни и комуникационни съоръжения.

Голям проблем при осъществяването на изненадваща атака срещу радарно място за ранно предупреждение е фактът, че самият радар е предназначен за изключване на изненадата при такива атаки. Но никой радар не може да осигури стопроцентово покритие.

Тактиката на НАЖЕЖЕНА НАКОВАЛНЯ беше изработена така, че да използва известни пропуски във възможностите на „Невада“ и „Калифорния“. Различните радари имат различни възможности, но всички те откриват трудно обекти, летящи ниско над земята. Дори радари, създадени за откриване на нисколетящи самолети — такива като Р-15М „Скуат Айс“ на всяко от местата, — имат ограничена способност за откриване поради хаотичния земен релеф и физическите ограничения на екипировката. В този случай хеликоптерите щяха да бъдат почти невидими на петнайсет метра височина над земята дори на съвсем близко разстояние. Но ако се издигнеха по-високо, можеха лесно да бъдат забелязани.

Можеха и да ги чуят, независимо от височината на полета им, и затова маршрутите на двете атакуващи групи внимателно избягваха известни иракски инсталации. Когато хеликоптерите „Пейв Лоу“ в „Червения екип“ засякоха неочаквана иракска формация на пътя си, те я заобиколиха, надявайки се войниците да не са чули шумните мотори на МН-53 и АН-64.

Хеликоптерите „Пейв Лоу“ в „Белия екип“ летяха нагоре по долината до точка, разположена на около шестнайсет километра югоизточно от радарните места, след което завиха наляво и пилотът увеличи скоростта, докато „Белият екип“ прелиташе над един път. Той слушаше внимателно, надявайки се спасителите отзад да не забележат нищо на пътя.

Нищо. Те бяха призраци, скитащи необезпокоявани из пустинята.

2,36 часа. Стигнаха до навигационния пункт (НП), отстоящ на дванайсет километра от целта им — „точката, в която няма шега“, както я наричаха те. Един от членовете на екипажа запали сигнални пръчки отзад в хеликоптера, хвърляйки ги с ръка през отворената врата на хеликоптера върху пясъка на пустинята, отбелязвайки със светеща буква „Х“ навигационния пункт. Независимо от цялата високотехнологична екипировка на борда на хеликоптерите „Пейв Лоу“, успехът на мисията зависеше от умелата ръка на един от спасителите.

Апачите се спуснаха напред със скорост шейсет възела, използвайки светещите пръчки, за да се ориентират за атаката. Те актуализираха навигационните си системи, след което включиха

компютрите си за засичане на целите и продължиха към тях. Дюзина сгради, групи от командни автомобили, радарни чинии, една антенна мачта — мястото започна да се разкрива пред техните очила за нощно виждане. Една след друга забръмчаха слушалките в хеликоптерите: „Засякох целта.“ Бяха задействали лазерните лъчи.

Когато се приближиха на 5 000 метра, по сградите се появиха светлини.

— Веселба на „десет“ — изкомандва командирът на огневия екип на апачите лейтенант Том Дрю.

Фигури се затичаха към трите зенитни гнезда, охраняващи базата.

— Пет... четири... три... — отброяваше спокойно Дрю.

Преди да стигне „едно“, Томас (Тип) О’Нийл изстреля една ракета „Хелфайър“.

— Тази е за теб, Саддам — закани се Дейв Джоунс, вторият пилот на О’Нийл, докато ракетата излиташе от лявата релса на хеликоптера „Апачи“. Това беше първият изстрел във войната.

След двайсет секунди ракетата удари целта си, подпалвайки набор генератори, осигуряващи електричество за радарите. Вече летяха много ракети. Ракети „Хелфайър“, след това ракети „Хидра–70“ и после 30-милиметрови автоматични оръдия пробиха зееща дупка в иракската противовъздушна отбрана. По-малко от пет минути след началото на атаките и двете иракски радарни места бяха безвъзвратно повредени — в „Състояние алфа“, както го нарече шифрованото съобщение до базата.

Екипажите от специалните сили в хеликоптерите „Пейв Лоу“ наблюдаваха очаровани и с известен трепет унищожението; щяха да ги повикат, ако спорадичният вражески огън свалеше някой от хеликоптерите.

Докато хеликоптерите „Пейв Лоу“ на „Червения екип“ чакаха своите апачи, иракските сухопътни сили изстреляха две ракети СА–7 с топлинно насочване по един МН–53. Пилотът успя да избегне изстреляните от рамо ракети с помощта на изкуствени огньовете и бързи маневри над пясъците.

— Бяхме твърде заети с избягването от ракетите, за да видим къде отидоха — обясни капитан Корби Мартин, единият от пилотите.

Преди ударът в ранното утро да извади радарите от строя, един оператор на едно от местата очевидно бе успял да прехване част от съобщение, известяващо, че са атакувани. Предадено в Багдад, предупреждението очевидно беше накарало противовъздушната отбрана във вражеската столица да открие безразборен огън. Това се оказа благоприятно за нас. Когато първата атака на изстребителите F-117 срещу града започна около петнайсет минути по-късно, иракчаните бяха свършили мунициите и прегрели повечето от зенитните си установки.

Прекосявайки границата след хеликоптерите от НАЖЕЖЕНА НАКОВАЛНЯ, войниците от ССО в хеликоптери „Чинук“ СН-47 се приземиха, за да поставят сигнални огънове за ориентиране на американските атакуващи.

Американски бомбардировачи скоро полетяха през дупката, отворена от подразделенията на ССО и апачите...

Хеликоптерите МН-53J „Пейв Лоу“ играха важна роля във войната, прехвърляйки на вражеска територия подразделения на ССО и изпълнявайки бойни и спасителни мисии (БСМ).

БСМ бяха оспорвани, тъй като бойното спасяване не е традиционна задача на ССО, а военновъздушните сили и флотът никога не бяха убедени, че те са с висок приоритет или че ССО отделят достатъчно ресурси за тях.

Шварцкопф натовари частите за специални операции с бойно спасяване отчасти поради рискованите условия вътре в Ирак, отчасти защото специалните сили притежаваха необходимите способности за дълбоко проникване и изтегляне от вражеска територия и отчасти защото собствените възможности за спасяване на военновъздушните сили атрофираха след войната във Виетнам и не съществуваше друга алтернатива, освен възлагане задачата на СОКОМ.

За подготовката на тези мисии се използваша седем бази — пет в Саудитска Арабия и две в Турция. В самото начало на въздушната война хеликоптерите кръжаха нощем над Ирак в случай, че възникне нужда от тях. Но това очевидно беше рисковано и Джонсън скоро заповяда на екипите да преминават границата само ако имат „разумно

потвърждение“ за местонахождението на някой пилот. През ранните фази на войната спасяванията се извършваха само през нощта.

Въпреки че не отричаха способностите на екипажите от силите за специални операции (ССО) или на хеликоптерите, някои офицери от военновъздушните сили и флота се ядосваха, че техните служби не са пряко отговорни за търсенето и спасяването на собствения си личен състав. (Макар да бяха машини на военновъздушните сили, хеликоптерите „Пейв Лоу“ представляваха активи на СОКОМ). Ограниченията на Джонсън, които защитаваха екипажите на хеликоптерите, същевременно намаляваха шансовете за прибиране на свалени пилоти, защото екипажите от военновъздушните сили бяха екипирани с архаични радиостанции, чийто ограничен обхват и честоти ги разкриваше пред врага. Другите служби също смятаха, че не се отделят достатъчно ресурси за БСМ.

Въпреки това екипажите на „Пейв Лоу“ осъществиха една от най-смелите операции през войната — спасяване посред бял ден и под обстрел на свален военноморски пилот. И те го направиха с помощта на няколко екипа от военновъздушните сили, включително два А-10А щурмови самолета (наречени „Африкански глиган“, защото външно наподобяваха тези животни и действаха по същия начин), летящи далеч зад фронтовите линии.

На 21-ви януари, няколко дни след началото на въздушната война, лейтенант Девън Джоунс и лейтенант Лорънс Р. Слейд летяха на „Плоча 46“ — изстребител F-14А, ескортиращ военноморски бомбардировач EA-6В „Праулер“ за нанасяне на удар срещу радарна инсталация, защитаваща летището Ал Асад в Северен Ирак, разположено на около осемдесет километра на запад от Багдад. След като „Праулер“ изпълни мисията си, Джоунс обърна своя самолет, за да се насочи към самолетоносача „Саратога“, плаващия дом на ескадрилата му в Червено море. При обръщането той видя идваща към него ракета. Започна избягващи маневри, но ракетата успя да избухне достатъчно близо до неговия „Томкет“, за да откъсне опашката му и да направи самолета неуправляем.

Както Джоунс, така и Слейд, неговият офицер за прехващане на радари, катапултираха. Разделени при напускането на самолета, двамата бързо се изгубиха от поглед в слабата светлина на ранното

утро. След приземяването си те неволно тръгнаха в противоположни посоки.

Междувременно капитан Том Траск седеше с екипажа си в хеликоптера „Пейв Лоу“ на военновъздушните сили в „Ар-Ар“, малка база до иракската граница. Уморен от няколко последователни мисии, екипът на Траск се приземи последен зад няколко армейски и флотски хеликоптери „Блекхоук“; днес най-важната им задача трябваше да бъде малка, но напълно заслужена почивка.

Но нито Саддам, нито времето работеха за тях. На летището падна гъста мъгла. Когато около 7,15 ч. сутринта дойде съобщението, че са свалени американски летци, пилотите на хеликоптерите „Блекхоук“ не можеха да излетят поради мъглата. Два хеликоптера „Пейв Лоу“, включително този на Траск, поеха задачата.

Първоначалната информация за сваления самолет бе неясна и летците от специалните операции отначало помислиха, че се опитват да спасят екипажи от А-6, както и от F-14. Нарушавайки обичайната си тактика, хеликоптерите се разделиха на две групи, всяка от които се съсредоточи върху спасяването на отделен екипаж. Въпреки че летяха по предварително планиран маршрут, който извиваше през иракска територия и избягваше най-мощните пунктове на противовъздушната отбрана, хеликоптерът на Траск бе забелязан от иракски граничен патрул. Но американците лесно избягаха и късметът ги следваше с вдигането на мъглата, което им позволи да се спуснат на пет метра над земята.

Тогава два иракски изстребителя излетяха от иракска военновъздушна база пред тях.

— Тръгнете на юг, тръгнете на юг! — викаше един контролор на АУАКС, наблюдаващ района. — Завийте на юг и си плюйте на петите.

Този съвет можеше да бъде добър за някой изстребител. Но никой хеликоптер не може да надбяга един МиГ. Траск свали машината си в едно сухо речно русло, когато единият от вражеските самолети се насочи към него.

— Ние фактически го видяхме да прелита над главите ни — разказа по-късно той. За щастие, хеликоптерът се намираше на много малка височина, за да бъде засечен с радар, и бе скрит от иракчаните от разкъсана облачна маса. Междувременно самолетът АУАКС даде

координатите на изтребители F-15C „Ийгъл“. Веднага щом МиГ-ът разбра, че го преследват, той показва опашката си и кацна в базата си.

Траск се насочи на север към района, в който бе свален F-14A. Озовал се дълбоко в иракска територия без ескорт или дори без друг „Пейв Лоу“ за поддръжка, той започваше да се чувства доста самотен.

Имаше и друг проблем: никой не беше чувал екипажа на F-14. Свалените пилоти следват много специфични инструкции, които определят кога и на кои честоти да опитат да се свържат с екипите на бойните и спасителни мисии (БСМ). Спасителите знаят това и следват процедури, целящи да сведат до минимум шанса врагът да открие пръв сваления пилот. Въпреки че тогава никой не го знаеше, малки, но с голямо значение разлики в честотите на военновъздушните сили и флота затрудняваха връзката между търсещите екипи от двата рода войски. Усилията им се затрудняваха и от радиостанцията за оцеляване, носена от Джоунс. Не само обхватът ѝ беше ограничен, но и врагът можеше лесно да я подслушва.

Накратко казано, търсещите флотския пилот самолети се завърнаха с празни ръце. След неколкочасов престой дълбоко във вражеска територия Траск обърна хеликоптера си назад към границата, за да зареди с гориво.

Докато всичко това се случваше над него, лейтенант Джоунс вървеше повече от два часа и стигна до група ниски храсти и растителност близо до кален поток. Започна да копае дупка с ножа си за оцеляване. За час и половина успя да изкопае с окървавените си, покрити с мехури ръце дупка, дълбока деветдесет сантиметра и широка метър и двайсет. Тя скоро щеше да му потрябва; една селскостопанска машина, която очевидно имаше работа до воден резервоар на около километър разстояние, го накара да се скрие в нея.

Тъй като военновъздушните екипажи бяха инструктирани, че спасяванията ще стават през нощта, той не очакваше да го приберат скоро. Убиваше времето с обаждания за помощ по радиостанцията за оцеляване и почистване на дупката си от скорпиони.

По някаква случайност на самолет от военновъздушните сили A-10A, извършващ операция за търсене и спасяване дълбоко в Ирак, бе дадена резервна честота, съвпадаща с честотата на флотския пилот. Междувременно Джоунс реши да предава и слуша в часове, които

малко се различаваха от нормалния му график, надявайки се да открие своя изгубен колега.

Вместо него откри неочаквани, но ентузиазирани американски гласове.

— „Плоча 46“, тук е „Сенди 57“. Чувате ли?

— „Сенди 57“, тук „Плоча 46“. Как ме чувате? — отговори Джоунс. Гласът му беше толкова спокоен, че за момент пилотът на А-10А го помисли за иракски самозванец.

Докато А-10 установяваше координатите на сваления летец, Траск отново се насочи на север. Придружен от още един МН-53J, той уведоми АУАКС и полетя над пустинята.

— Ракетите се издигаха и падаха, издигаха и падаха — спомня си Траск, който полагаше всички усилия да следва указанията на АУАКС и да стои далеч от противовъздушната отбрана.

Междувременно пилотът на А-10А пусна сигнална ракета, за да може Джоунс да го забележи, и насочи към мястото на убежището си. Африканският глиган прелетя над дупката на пилота на височина около трийсет метра.

Съобщаването на тези координати на приближаващия „Пейв Лоу“ се оказа по-трудно. За разлика от хеликоптера, А-10А беше екипиран с остаряла навигационна система, която даваше отклонения; съществуваше вероятност координатите му да изпратят „Пейв Лоу“ в погрешна посока, както и да го доведат до пилота. Но имаше и нещо по-лошо — не съществуваше сигурен начин за комуникация между двете летателни средства. С привършващо гориво, пилотът на А-10А прибягна до примитивен гласов код за предаване координатите на Траск, след което отлетя за зареждане.

Джоунс чакаше и чакаше. Всяка минута се точеше мъчително бавно. Нито той, нито спасителният екип от специалните операции знаеха, че кодираните координати на пилота на африканския глиган са объркани; хеликоптерите „Пейв Лоу“ се насочваха към място, разположено на трийсет и два километра южно от него. Междувременно нова двойка самолети А-10А се притекоха на помощ от север. Джоунс се свърза с тях, насочи ги към водния резервоар и след това натисна бутона на микрофона си, за да могат „ездачите“ на глигана (както самите пилоти се наричаха) да използват радиостанциите си като локатори на посоката.

Горе-долу по времето, когато Джоунс чу гърления рев на двойните перки на самолетите, той дочу и друг по-близък и по-зловещ звук. Два иракски камиона с войници се приближаваха в далечината, вдигайки прах зад себе си. Иракчаните бяха уловили неговия радиосигнал.

Траск включи микрофона се, за да предупреди самолетите А-10.

— Роджър, наши са — уведоми го ездачът на африканския глиган. — Атакуваме.

След няколко секунди атакуващите самолети се спуснаха към камионите. Гъста завеса от 30-милиметрови снаряди с обеднен уран разби на парчета водещия камион. Вторият обърна обратно и избяга.

— О'кей, къде е той? — попита Траск от „Пейв Лоу“ самолетите А-10.

— Той е точно до камиона.

Камионът вече бе просто голяма черна дупка, димяща в пустинята. Траск приземи „Пейв Лоу“ между останките и пилота. След секунди спасителите помагаха на един много щастлив флотски лейтенант да се качи на борда за полета до къщи.

Когато лейтенант Джоунс дръпна ръчката за катапултиране, той летеше на височина между 7 620 и 9 144 метра; изхвърлянето от кабината и приземяването го бяха ожулили малко и раните го боляха. Но иначе не беше сериозно ранен и изпълни още трийсет мисии през войната. За нещастие неговият втори пилот бе пленен. Той щеше да прекара остатъка от войната като военнопленник.

Силите за специални операции продължиха да летят, изпълнявайки бойни мисии за търсене и спасяване през цялата война.

Имаше и други успехи. Един военноморски хеликоптер SH-60B, излетял от кораба „Никълс“, прибра пилот на самолет F-16 от военновъздушните сили от водите на Залива два дни след инцидента с „Плоча 46“; два „тюлена“ осъществиха самото спасяване, скачайки във водата, за да помогнат на пилота.

След началото на сухопътната война пилотът на един F-16, свален в южен Ирак, беше прибран от хеликоптер на специалното авиационно подразделение на сухопътните сили. Хеликоптерите MH-60, които извършиха спасяването, бяха екипирани с оръжия и

авиационна радиоелектроника, които можеха да се сравняват с тези на по-големите МН–53J.

Хеликоптерите на специалните операции осъществиха всичко 238 спасителни мисии, които представляваха около една трета от всичките им полети. За сравнение, военновъздушните сили осъществиха деветдесет и шест спасителни мисии, а флотът и морските пехотинци общо четири.

Съюзническите военновъздушни сили загубиха трийсет и осем самолета в сражения над Ирак и Кувейт. Въпреки че това е изумително нисък процент загуби в сравнение с общия брой бойни полети — 64 990 на всички съюзници, — повечето от свалените летци, които оцеляха, бяха пленени от иракчаните. Основната причина за това беше катапултирането им във враждебна територия на голямо разстояние от американските сили.

След войната екипировката и процедурите за спешни случаи бяха подобрени. Въведе се нова радиостанция с по-добър обхват и сигурност (която по ирония на съдбата сухопътните сили вече използваша). Положиха се и усилия за подобряване на процедурите и споделянето на информация между отделните родове войски, за да не зависи отново откриването на свален пилот от дадена случайно честота.

Хеликоптерите и самолетите на специалните операции осъществиха и разнообразни други мисии. Няколко дни след пристигането им в Залива те съпровождаха разузнавателни екипи на „тюлените“ и бойните самолети на военновъздушните сили АС–130 „Спектър“ за специални операции щяха да изиграят критична роля след започването на сухопътната операция — каквато изиграха и в Панама.

Две леко различаващи се версии действаша в Залива през войната: АС–130А и АС–130Н. Въпреки че по-голямата част от основното въоръжение и екипировка в самолетите са подобни, моделите Н притежават по-мощни двигатели и гаубица. Бойните самолети са изключително полезни с артилерийския си огън от въздуха, но те са уязвими. Типичните операции над изключително враждебна територия изискват нощни бойни действия.

В зависимост от модела оръжията на „Спектър“ включват 105-милиметрова гаубица, две 40-милиметрови оръдия и миниоръдия. Оръжията се контролират с набор от радарни и прицелни системи и са много точни.

Самолетите АС–130Н от ескадрилата за специални операции на военновъздушните сили пристигнаха на международното летище „Крал Фахд“ на 8-ми септември 1990 година.

След няколко месеца, на 29-ти януари, след началото на въздушната фаза на войната, бойните хеликоптери бяха повикани, за да помогнат на морската пехота да отблъсне нападение на иракските сили срещу Кафджи, малко пустинно село в североизточната част на Саудитска Арабия. Нападението, извършено от няколко механизирани бригади (целите му бяха неясни — вероятно да провокира Шварцкопф да започне сухопътни операции преди да е готов), изненада американците. Докато малкото подразделение морски пехотинци в селото се оттегляше на по-благоприятна за отбрана позиция, два екипа от по шест души се озоваха изолирани на покривите сред внезапно нахлулите вражески войници. Морските пехотинци останаха в града, насочвайки артилерийския огън и въздушните удари по радиото.

На другия ден и през следващата нощ нахлуха още иракчани, за да подсилят окупацията на града.

Американските морски пехотинци и саудитските подразделения нанесоха ответен удар. Три самолета АС–130Н осигуряваха огнева мощ в едно от най-ожесточените сражения през войната. Самолетите „Спектър“ бомбардираха иракските позиции и танкови колони във и около Кафджи. На 31-ви януари на разсъмване самолетите получиха заповед да се завърнат в базата си. Черните витла и фюзелажи на бавните и сравнително ниско летящи машини ги превръщаха в лесни мишени на фона на просветляващото небе.

Един от бойните самолети — 69–6567, наречен „Храброст 03“ — подкрепи подразделение морски пехотинци, попаднало под обстрела на иракска ракетна батарея в момента на пристигане на заповедта за връщане в базата.

Той остана, за да помогне на пехотинците.

Пристигна нова заповед да се оттегли.

— Добре, добре — отговори вторият пилот.

След няколко секунди изстреляна от рамо иракска ракета се удари във витлото му и го откъсна. Спектърът се запремята надолу към Залива; всичките тринайсет членове на екипажа загинаха.

Това беше най-тежката загуба на ССО през войната.

Огневата мощ на един спектър е ужасяваща, но тя бледнее пред оръжието на самолет С-130, използван няколко дни след битката при Кафджи.

Самолетът беше един МС-130Е „Комбат Тейлър“, предназначен за мисии ад вражеските линии. Самолетите „Комбат Тейлър“ по правило прехвърлят и снабдяват на дълги разстояния войници от специалните сили с тайни парашутни спускания. Някои са екипирани и със системи за прибиране „Фултън Стар“ и могат буквално да грабват командоси от земята в райони, които са прекалено опасни за спасяване с хеликоптери.

Уникалната способност на МС-130Е да превозва голям товар и да го доставя в строго определено време и място позволява също на витловата машина да пуска закачени на крилата ВЛУ-82 или „Косачки на маргаритки“ (защото те действат като силно разрушителни косачки за морави). Състоящи се от 6,8 тона експлозиви, „блусовите“ са с размери на кола „Хонда Сивик“. Дълга пръчковидна запалка на тумбестия нос предизвиква експлозията преди бомбата да се зарови в земята, което увеличава до максимум нейната сила.

ВЛУ-82 бяха използвани през войната във Виетнам за изравняване на райони от джунглата с цел употребата им като хеликоптерни площадки.

След тази война ВЛУ-82 бяха забравени, докато генерал-майор Стайнър — когато беше командир на ОВССО — не си спомни опита си с бомбите във Виетнам, докато търсеше оръжие, което можеше да се използва ефективно срещу лагери за обучение на терористи. Той осъзна, че му трябва именно ВЛУ-82. Но когато се поинтересува колко са останали, откри само четири бомби ВЛУ-82 в един бункер в армейския склад „Туело“. Успя да открие и двама сержанти от военновъздушните сили, воювали във Виетнам, които все още помнеха състава на експлозива. Никой от собствените му военновъздушни екипи не бе пускал някога такава бомба.

Той увеличи със собствени средства броя на бомбите до осем и обучи два екипа за използването им. Тази инвестиция се изплати многократно през войната в Залива.

Макар и далеч не толкова точни като насочваните с лазер или други „умни“ бомби, те не трябваше да бъдат такива: самият размер на „блусовете“ причинява значителен удар. (За сравнение, най-често пусканите бомби от бомбардировачи В-52 и от други самолети са 226-килограмови бомби.)

Минните полета представляваха проблем за морската пехота, определена да нахлуе в Кувейт. Екипажите на МС-130 — съзнаващи това — предложиха използването на „блусове“ за изчистване на мините. Ударната вълна от експлозията щеше да ги взриви.

Поне смятаха, че ще стане така. Тази тактика никога не бе опитвана с ВLU-82. След известен спор съюзническият командир одобри мисията. Два самолета МС-130, ескортирани от изтребители с ракети „земя-въздух“ и самолети на военновъздушните сили „Рейвън“ ЕВ-111 за отразяване на радарите, се събраха над определения район на около 4 800 метра височина. Докато бомбите се плъзваха от самолетите, пилотите трябваше да положат големи усилия, за да запазят контрола си върху внезапно олекналите машини.

Първите експлозии бяха толкова мощни (както твърди легендата), че един британски командос, действащ в Ирак на повече от сто и шейсет километра разстояние, грабнал радиостанцията си:

— Тези типове току-що хвърлиха ядрена бомба над Кувейт! — съобщил той на командира си.

Независимо дали историята е апокрифна или не, бомбите унищожиха минните полета. Те убиха всички, намиращи се на разстояние три хиляди и шестстотин метра от експлозията, които не бяха в някакво укритие. По време на конфликта бяха пуснати единайсет такива бомби.

„Блусовете“ бяха и мощни психологически оръжия. Когато едно иракско подразделение научи, че ще бъде бомбардирано с ВLU-82, повечето от войниците му бързо пресякоха фронтовата линия и се предадоха.

ПСИХОЛОГИЧЕСКИ ОПЕРАЦИИ

Определено най-малко известното голямо усилие през войната беше кампанията с психологическите операции (ПСИОП). Тя представляваше мащабно усилие с няколко цели: да създаде коалиционна подкрепа за войната, да неутрализира иракската пропаганда, да изнерви войниците на Саддам и да отслаби решимостта на Ирак за водене на война.

Планирането на кампанията започна много рано, по време на натрупването на американски войски. Командирът на 4-та група за психологически операции полковник Тони Норманд подготви за генерал Шварцкопф мащабна ПСИОП кампания със стратегически (насочени предимно към населението) и тактически (насочени предимно към вражеските военни сили) операции. Норманд, който проведе много успешна ПСИОП кампания в Панама, изработи обширен план с помощта на щаба си и подполковник Дениъл Д. Девлин, който току-що бе сдал командването на батальон от 4-та група. За разлика от отношението си към операциите на ССО, Шварцкопф се оказа от самото начало голям привърженик на ПСИОП.

— ПСИОП не е труден предмет за разбиране, но мнозина се опитват прекалено да го усложняват и накрая изобщо не го разбират — отбеляза Девлин, който служеше като заместник-командир на 4-та група ПСИОП след изпращането ѝ в Залива. — Първо, всяко политическо, военно, юридическо, информационно или икономическо действие може да бъде психологическо по природа и следователно част от стратегически ПСИОП план на национално ниво. Второ, всяко военно или информационно действие в сферата на влияние на воюващия командир може да бъде психологическо по природа като част от оперативния ПСИОП план на този командир. Трето, всяко военно действие на бойното поле може да бъде част от тактическия ПСИОП план. Истински добрите военни умове разбират психологическата природа на бойното поле.

След завършването на плана Норманд чака два дни, за да го представи на главнокомандващия. Извикан по служба преди да успее с

презентацията, той нареди на Девлин да го замести.

Девлин си спомня:

— Той каза да не се тревожа, ако се наложи да представя плана преди завръщането му. Каза ми: „Успехът на представянето ще определи само дали ще участваме в тази операция, или ще се върнем у дома във Форт Браг да метем борови иглички.“ Тези думи добре изразяват същността на нашите отношения. Винаги бяхме прями един с друг, но ни свързваше и голямо приятелство и хумор. Той беше мой началник. Знаеше, че може да разчита на мен.

От офиса на главнокомандващия потърсиха два пъти Девлин, но след това го отпратиха, защото по-неотложни въпроси забавиха аудиенцията му.

— Многобройните застъпващи се ангажименти на главнокомандващия бяха изумителни — спомня си Девлин. — Накрая генерал Шварцкопф намери време за срещата ни.

Влязох и лично на четири очи запознах с плана генерал Шварцкопф от една дебела папка — продължава Девлин. — Около половин дузина щабни офицери ме последваха вътре и застанаха в ъгъла, очаквайки да ме видят разкъсан на парчета, защото по-голямата част от персонала на главнокомандващия не гледаше с добро око на присъствието ни там. В края на изложението ми генерал Шварцкопф удари с юмрук по масата и каза: „Точно това ни трябва. Сега се води информационна война и ние я губим! Какво трябва да направя, за да променя това положение на нещата?“ След представянето на плана отношението на щаба към нас се промени коренно.

Шварцкопф лично написа чернова на съобщение, правейки го много по-силно, и нареди изпращането му на Колин Пауъл. В съобщението се изискваше помощта на ПСИОП и в резултат от него 4-та група ПСИОП започна да се разполага в Залива на 25-ти август. Първата група включваше Норманд, Девлин, планиращия персонал и неколцина други. Веднъж озовали се там и с пристигането на допълнителни части на ПСИОП, Норманд и щабът му изработиха по-подробни оперативни планове, покриващи широк спектър от стратегически, оперативни и тактически мисии. Но дори с подкрепата на главнокомандващия по-голямата част от ПСИОП плановете на Норманд престояха месеци в Министерството на отбраната, очевидно спрени заради геополитически съображения на Вашингтон.

— Ние се страхуваме от операции зад граница — обясни по-късно полковник Норманд. — Презграничните операции — от Саудитска Арабия например отвъд границата в Ирак — бяха в много случаи опасни сами по себе си и винаги носеха потенциален риск за противодействие и изпадане в неудобно положение. Затова винаги съществуваше вероятността Вашингтон да ги прати в глуха линия. Това означаваше, че една стратегическа кампания, целяща да обясни на иракските граждани защо войната е лоша, не можеше да бъде осъществена. Но това осакатяваше и тактическите операции срещу иракските войници.

— Един позив представлява презгранична операция — обяснява Норманд. — Наредено ти е да започнеш да обработваш иракските войници. Добре, но не можеш да го направиш, защото те не се намират от твоята страна на границата. Не ти е позволено да провеждаш презгранични операции.

Официалната съпротива караше Норманд да снове между Вашингтон и Рияд с план след план, търсейки одобрение от СНЩ и безброй други високопоставени военни, както и от чиновници в Министерство на отбраната и Държавния департамент. След няколко седмици митарства той накрая получи разрешение да действа.

Но в съответствие с нова концепция Вашингтон раздели плана на две половини — открита и тайна. „Откритите“ ПСИОП действия бяха одобрени, в тайните — спрени. Параграф 22: почти всичко, което Норманд искаше да направи, беше преценено като „тайно“ в голямата си част просто защото изискваше сътрудничество с друга организация или страна. С изключение на един филм със заглавие „Линия в пясъка“ — който трябваше да бъде редактиран отново, защото отлагането направи части от него остарели — основните ПСИОП инициативи срещу Ирак бяха блокирани. По-късно филмът щеше да бъде пренесен тайно в Ирак и разпространен свободно из целия свят; но нищо друго в стила на „стратегическа“ ПСИОП кампания — обработване на обикновени иракски граждани и информирането им защо страната им беше атакувана — нямаше да бъде осъществено. Карл Стайнър изразява следното мнение по този въпрос:

— Замесени са определени защитници на такава линия на поведение и съществуват определени хора, които не искат да се замесват в нищо, криещо някакъв риск. Те така оцеляват, ограничават

рисковете за себе си. И когато се сблъскаш с това, трябва да накараш председателя на СНЩ или главнокомандващия да отмени заповедите на всички тези птици и да ги изрита от процеса, защото в противен случай те вечно ще го бавят.

Накрая Норманд отиде при Шварцкопф в средата на декември, малко преди да изтече мандатът му като командир на 4-та група ПСИОП и да приеме друго назначение. Застанал отвратен пред главнокомандващия, той му каза:

— Трябва да изпратим съобщение във Вашингтон, че ако не получим одобрение скоро, няма да сме в състояние да изпълним плана. — Той връчи на генерала лист хартия. — Препоръчвам да изпратите това съобщение.

Норманд внимателно беше подготвил съобщение „Да започваме“, шедьовър на дипломатическо красноречие, учтиво настояващ пред Вашингтон за „преразглеждане“ на въпроса.

— Глупости — каза Шварцкопф. — Той скъса листа и започна да пише свое собствено съобщение. То започваше с думите „Смотани бюрократи във Вашингтон“ и после ставаше наистина злобно.

— Какво ще кажеш за това? — попита главнокомандващият, връчвайки листа на Норманд.

— Ако го подпишете, аз...

— Подписано е — прекъсна го Шварцкопф.

Тактическата кампания на ПСИОП срещу иракските войници внезапно се прехвърли на бързия коловоз. Тя започна с началото на въздушната война след няколко седмици.

Голяма част от мисията на ПСИОП в ПУСТИНЕН ЩИТ/ПУСТИННА БУРЯ целеше просто неутрализиране на разпространяваната от Саддам пропаганда. Войниците от ПСИОП се опитваха да представят нещата в истинската им светлина. Арабските страни бяха жизненоважна част от внимателно изградената коалиция на президента Буш и затова бе важно техните граждани и целият ислямски свят да знаят истинските причини за борбата на коалицията срещу Саддам.

Кайро е центърът на арабските медии, арабският „Холивуд“. Там се намира уважаваното радио „Кайро“, много арабски и международни

новинарски организации имат офиси в града и в него се събират арабски интелектуалци. Ако искаш да се чуе думата на арабския свят — и то към целия ислямски свят, — се налага да работиш чрез тези реалности. Същевременно Египет беше съюзник в коалицията. Правителствените чиновници, както и членовете на медиите бяха благосклонни към американските предложения и информация.

Норманд изпрати Девлин в Кайро в края на октомври. Ето размишленията на Девлин за това преживяване:

— Мощната иракска пропагандна машина налагаше неутрализиране с фактическа информация, че Саддам във всяко отношение е презряно човешко същество — ужасяващ лидер, който не се интересува от собствения си народ, несправедлив мюсюлманин, ужасен съсед, ненадежден арабин и мюсюлманин и лъжец във всичките си изявления. — Следователно ПСИОП операцията целеше да изтъкне тези истини и да го лиши от подкрепата на ислямския свят и други страни, като същевременно осигури по-голяма ислямска и световна подкрепа за коалиционните сили.

С активното съдействие на американския посланик, който осигуряваше достъп до египетското правителство и военните, и на служителите от американското посолство Девлин организира съвместна кампания от Кайро за неутрализиране на постоянната иракска пропаганда.

Тъй като нахлуването беше буквално събитие от телевизионните новини, бе важно да се изтъкне пред целия свят какъв брутален диктатор е той. Но ние искахме да посочим специално на ислямския свят, че Саддам е атакувал ислямските си братя без одобрението или подкрепата на останалия ислямски свят.

Според ислямския закон можеш да бъдеш лош мюсюлманин и зъл човек, който не следва закона. Но е възможно да се промениш и да станеш последовател на закона. Веднъж сторил това, можеш да обявиш правото за обявяване на джихад. — Саддам твърдеше, че е добър мюсюлманин с призива си за свещен джихад — Но пак според ислямския закон мюсюлманите не нападат други мюсюлмани. Затова твърдението на Саддам съдържаше този основен недостатък.

Както арабският свят, така и целият ислямски свят трябваше да обърнат внимание на тази истина, но тя очевидно не можеше да идва непосредствено от американците.

— Ние искахме ислямският свят да се произнесе с думите на уважавани ислямски духовници, отричащи неговите разсъждения и оправдания в съответствие с Корана и ислямския закон. Целта ни бе не да ги накараме да кажат това, което искахме; желяхме да кажат, да напечатат и да излъчат това, което те вече казваха като ислямски експерти, признати като такива от ислямския свят: Твърденията на Саддам не са истина според ислямските обичаи и закони.

Това послание беше изпратено: екипът на Девлин и техните египетски колеги намериха начини да го поставят в пиеси, радио– и телевизионни програми, сапунени опери и в списания и вестници. Световните ислямски лидери заклеймиха Саддам на ислямски конференции. Крайният резултат бе хор от гласове във всички медии, порицаващи Саддам от името на признати ислямски авторитети.

— Никога не им казвах какво да пишат. Подхвърлях, че една статия (програма или конференция и пр.), заявяваща техните вярвания, щеше да бъде полезна. И те започваха оттам. Един уважаван ислямски учен дори много бързо написа книга.

Ефективната ПСИОП не винаги се състои в подготовка на посланието; тя е изключително ефективна, когато вече налични материали, програми или информация са насочени по подходящ начин.

Друг аспект от ПСИОП през войната гледаше на работата на 4-та група като на медийни съветници в политическа кампания, предлагащи теми за разговор на американски висши чиновници и други, които биха се противопоставили на пропагандата на Саддам.

— Ние предлагаме на всеки няколко дни четири или пет информационни теми за лидерите на Съединените щати, Египет и другите съюзници, като Великобритания, които да ги използват в публични интервюта, пресконференции и заявления. Това показваше, че коалицията наистина е единомдушна. Всеки ден се разменяха идеи между правителства и лидери. От тях ние избирахме четири или пет теми за обща употреба.

Беше истинска магия да наблюдаваш развитието на всичко това. След съгласието на лидерите за темите и тяхното разпространение чрез посланика и главнокомандващия ние наблюдавахме как те се връщаха чрез медиите през седмицата.

Много малко хора извън военните кръгове знаят за кампаниите ПСИОП. И дори военните...

— Налага се да се задоволяваш с постигнатото, защото е дяволски сигурно, че не получаваш никакво признание — заключава Девлин.

Когато войната беше в пълен ход, полковник Лейтън Дънбар пое командването на 4-та психологическа група. Усилията на подразделението варираха:

През декември по сградите на Ал Кувейт започнаха да се появяват плакати, поощряващи съпротивата срещу Саддам — проект на ПСИОП. Два дни след падането на първите бомби във въздушната война войниците от ПСИОП — предимно от военновъздушната национална гвардия на Пенсилвания — започнаха да излъчват „Гласът на Залива“ — радиoproграма, предавана едновременно на средни и ултракъси вълни от три наземни станции и един самолет ЕС-130. Ловки ПСИОП призиви се редуваха с музикални и новинарски програми.

Бомбардировачите В-52 могат да носят много голям бомбен товар и когато се освободят от него, той унищожава обширна територия и вдига невероятен шум. С други думи, В-52 са не само стратегически и тактически оръжия, но и психологически. Сухопътните войски, които са били свидетели на възможностите им, не изгарят от нетърпение да го преживеят отново — или да бъдат подложени на подобна бомбардировка.

Шест иракски военни подразделения бяха определени за третиране, комбиниращо ПСИОП позиви с удари на В-52. Операциите се проведеха в продължение на няколко дни. В първия ден над вражеските войски бяха пуснати позиви, предупреждаващи за атака на В-52 в определено време. Войниците се подканяха да бягат. В определения момент пристигаха бомбардировачите В-52 с бомбените си товари. След това се пускаха нови позиви, напомнящи на врага за удара и предупреждаващи, че скоро ще последва нов. Съседните подразделения също получаваха такива предупреждения. Често следваха масови бягства. Или както се изразява Карл Стайнър: „Те бягаха като попарени.“

Отначало военновъздушните сили не бяха съгласни с този подход (защо да се предупреждават хората, които ще бомбардират?), но накрая

се превърнаха в големи негови поддръжници. Тези операции даваха чувството за съкрушителна превъзхождаща сила и изпълваха врага с ужас.

Не е задължително да убиеш врага, за да спечелиш една война. Достатъчно е той да се откаже да се сражава.

По-късно военновъздушните сили възприеха една ПСИОП кампания, насочена срещу местата на ракетите „земя-въздух“, която ги предупреждаваше, че ще бъдат бомбардирани, ако включат радарите си.

— Тя пречеше на лошите да стрелят по нашите самолети — коментира Норманд. — Затова военновъздушните сили се оказаха сред най-силните ни привърженици.

Характерна черта на позивите на ПСИОП беше положителното отношение към иракските войници. Както историкът на едно подразделение посочи по-късно:

— Иракският войник винаги бе представян като почтен и храбър човек, заблуден от лидерите си, но който винаги щеше да бъде приет от коалиционните сили с уважението, което заслужаваше. — Войниците от коалицията бяха представяни така, че да не внушават чувство за заплаха.

Всичко това не бе случайно. Планиращите ПСИОП извършваха пазарно проучване на продуктите си. Наред с други неща те откриха, че иракските войници реагират по-добре на обикновени позиви с примитивни илюстрации и долнокачествена хартия; по-лъскавите материали им се струваха символ на ценностите на Запада. Те откриха и съдържанието, което вършеше работа, както и това, което не струваше.

— Имахме неколцина иракски пленници, които се бяха предали — разказва Норманд. — Смеехме се и се шегувахме с тях и открихме, че това, което липсва най-много при тях, са бананите. Поради някаква причина те непрекъснато повдигаха тази тема.

Затова в позивите на ПСИОП се появи кошница с банани.

Рафинираните щрихи отнемаха време; за изработването на един-единствен позив можеха да работят до двайсет и седем души в продължение на седмица и половина. След това позивите се пускаха от различни самолети, включително от В-52, F-16, F/A-18, и MC-130

„Комбат Тейлър“. Осма ескадрила за специални операции пусна 19 милиона позиви само от самолети МС-130.

Войниците от ПСИОП използваха и специално подготвени балони, разчитайки на щателно изучените въздушни течения за разпръскване на позиви над определени райони, и плащаха на контрабандисти в Йордания и на кораби в морето до брега на Кувейт, за да разпространяват позиви в Ирак.

Анкета на ПСИОП, проведена сред голяма част от 86 743 иракски пленници, откри, че 98 на сто от тях бяха виждали наш позив; 80 на сто казаха, че са се повлияли от него; 70 на сто твърдяха, че им е помогнал да се предадат. Установи се, че радиосъобщенията бяха стигнали до 58 на сто от мъжете; 46 на сто ги намираха за убедителни; 34 на сто казаха, че са им помогнали за решението им да се предадат. Съобщенията с високоговорители бяха стигнали до по-малък брой хора и още по-малък брой се бяха повлияли от тях: 34 на сто ги бяха чули; 18 процента ги намираха за убедителни; 16 на сто твърдяха, че съобщенията са ги убедили да се предадат. На тези цифри трябва да се гледа със скептицизъм, тъй като бяха дадени от военнопленници, желаещи да угодят на надзирателите си, но въпреки това огромният брой предади се иракчани посочва, че ПСИОП кампанията е помогнала за деморализирането на голяма част от иракската армия.

Фактически деморализирането на врага не беше главна цел на ПСИОП.

— ПСИОП изпълняваха основно две функции — коментира полковник Норманд. — Да убеждават и да информират. Убеждението е важно. Но осигуряването на информация беше най-важното, което правехме. Много често не е ясно дали ще успееш да накараш един вражески войник да се предаде. Затова главната ти задача може да не бъде убеждаването му на всяка цена, а информирането му какво трябва да направи, ако ситуацията стигне до точка, в която не може да продължава — ето какво трябва да направи, за да се спаси.

В съответствие с тези принципи войниците от ПСИОП снабдяваха вражеските войници в Кувейт и Ирак с много ясни карти на съюзническите фронтови линии, за да знаят къде могат да се предадат или къде да изчакат, за да бъдат репатрирани.

Снабдяването на врага с карти и предупреждаването на подразделенията, че ще бъдат атакувани, изглежда странна военна

тактика. Нещо повече, странна тактика за ССО. Това са воители в сянка. Но в действителност целта е традиционна и за ССО — да повлияят сърцата и умовете на хората. Успешните ПСИОП операции споделят и друг принцип на силите за специални операции (ССО) — мисли творчески. Например планиращите ПСИОП разбираха, че целта на едно бомбено нападение е да направи неефективно атакуваното подразделение, а не просто да убие колкото е възможно повече хора — което означаваше, че една добра пропагандна кампания може да постигне много повече, отколкото само бомбардировката. Позивите помагаша на съюзниците да изглеждат неимоверно могъщи.

Нищо чудно, че толкова иракчани дезертираха в хода на войната.

Екипите за психологически операции работеха и със сухопътните войски близо до фронтната линия в кампании, предназначени или за объркване на врага, или за подлъгването му да разкрие позицията си.

Ето един характерен пример: подразделение от леки бронетранспортъри на морската пехота или ЛБК бе записано на магнетофон. После екипът на ПСИОП използва високоговорители, за да убеди едно иракско подразделение, че ЛБК маневрират близо до границата. Когато иракчаните започнаха да стрелят по тях, въздушният огън и артилерията на морската пехота засече координатите на вражеските позиции.

Шейсет и шест екипирани с високоговорители екипи придружаваха настъпващите армии по време на сухопътната война, за да поощряват капитулацията и да насочват вражеските военнопленници. Екипите помогнаха за събирането и контролирането на голям брой ВП (вражески пленници), пленени от коалиционните сили.

Около деветстотин войници от ПСИОП взеха участие в различни аспекти на кампанията; повечето бяха високообразовани, а мнозина — специалисти лингвисти. Четвърта група за психологически операции (въздушнопреносима) включваше почти петдесет души с докторски титли. Норманд имаше бакалавърска степен по политология и две магистърски степени — едната по международни отношения, а другата по стратегическо планиране. Девлин имаше бакалавърска степен по

история и две магистърски степени по въпроси на националната сигурност и международни отношения. И двамата бяха обучени и опитни армейски офицери за работа в чужбина (ОРЧ), армейски стратегисти и офицери за съвместна служба (ОСС).

Интересно е, че клиничните психолози играят много малка роля в ПСИОП. Те са прекалено тясно специализирани.

— Те се съсредоточават върху мисловните процеси на индивида, но не надхвърлят това с разглеждане на ефектите от това мислене. Те не разглеждат последствията от това мислене за някое общество или култура — пояснява Норманд.

ВОЙНАТА СРЕЩУ РАКЕТИТЕ „СКЪД“

И Саддам разполагаше със собствени психологически оръжия. След започването на въздушната война той нанесе ответен удар с ракети „Скъд“.

Ракетите „Скъд“ не бяха ефективно тактическо оръжие. Те бяха остарели и неточни. Оригиналният модел „Скъд“ беше въведен през 1957 г., но дори тогава гледаше повече назад, отколкото напред: той бе пряк наследник на немските ракети Фау–2, които тероризираха Лондон през втората половина на Втората световна война. Съвременният военен командир нямаше защо да се страхува от тях.

Шаблонни версии на съветските мобилни ракети СС–1 (както се наричаха официално) може да изпратят бойна глава с хиляда килограма конвенционални експлозиви на разстояние незначително по-малко от триста километра. Иракчаните го увеличиха, като запоиха допълнителни резервоари за гориво на някои от ракетите. Два иракски варианта, използвани през войната, имаха обсег малко повече от 643 и 885 километра. Но цената на това постижение бе значителна. Експлозивите в бойната глава трябваше да бъдат намалени и нещо лошо — небрежното заваряване често причиняваше разпадането на ракетата по време на полет, което още повече увеличаваше тяхната неточност. Всъщност този дефект затрудни ефективното им унищожаване от противоракетни системи като ракетите „Пейтриът“ МІМ–104.

Съществуваха големи опасения, че ракетите „Скъд“ могат да носят ядрени, биологични или химически бойни глави. Въпреки че Ирак притежаваше химически — а може би и биологични — оръжия, съществуваше спор дали те можеха да бъдат използвани с ракетите и макар иракчаните да разполагаха с програма за разработване на ядрени оръжия, през 1991 г. все още ги деляха години от създаването на ефективна ядрена бойна глава.

В края на краищата през войната не бяха използвани химически, ядрени или биологични агенти с ракетите „Скъд“.

Понеже на ракетите „Скъд“ не се гледаше като на сериозна тактическа заплаха за американските войски, те бяха почти игнорирани от ранния военен план на военновъздушните сили (с изключение на унищожаването на известните места на ракети „Скъд“ през първите моменти от войната). Но военновъздушните сили допуснаха сериозна грешка, подценявайки тяхното стратегическо значение: подобно на германските Фау-2, те имаха мощен психологически ефект.

Целите на Саддам при първия му ракетен удар във войната на 18-ти януари разкриха неговата стратегия. През тази нощ бяха изстреляни осем ракети „Скъд“ срещу Израел; най-сериозното попадение рани няколко души. Нараняванията бяха леки — най-вече порязвания и охлузвания от счупени прозорци. През цялата война в Тел Авив и Хайфа бяха ранени около шейсет души. Но целта на Саддам не бе толкова да убива евреи, колкото да провокира Израел за военен отговор. Той смяташе (и вероятно правилно), че един израелски отговор ще извади от съюзническата коалиция арабските държави, изправени срещу него.

Всяка промяна от подкрепа към опозиция от страна на водещите арабски страни щеше да причини безброй затруднения на американските сили, да поощри терористични атаки и силно да усложни логистиката.

Саддам почти постигна целта си: формация израелски изстребители вече беше готова за ответно нападение, но след това атаката бе отменена. Израелското правителство в продължение на седмици се намираше на ръба на решението за ответно нападение, но за щастие не бе издадена такава заповед. Президентът Буш и неговата администрация работеха трескаво, за да успокоят израелците с уверения, че прекратяването на нападенията с ракети „Скъд“ е главен американски приоритет. Но това прекратяване не беше лесно. Атаките продължаваха. В края на първата седмица от войната срещу Израел бяха изстреляни повече от трийсет ракети „Скъд“. Други осемнайсет бяха изстреляни срещу Саудитска Арабия.

Междувременно военновъздушните сили на Съединените щати промениха приоритетите на целите си, за да се концентрират върху ракетите, но иракчаните бяха положили неимоверни усилия и изобретателност за превръщането на ракетите в мобилни, за

създаването на фалшиви ракетни места и камуфлаж. Те бяха приспособили камиони за използването им като примитивни ракетни инсталации, драстично намалиха процедурата за подготовка на изстрелването и създадоха убедителни изкуствени цели. Улучването на такива ракетни места през нощта от 4 500 метра височина беше проблематично. Дори с повече от петдесет полета на нощ Съединените щати не успяха да прекратят атаките с ракети „Скъд“.

През септември и отново в края на декември Карл Стайнър препоръча разгръщането на ОВССО в Саудитска Арабия, съставени от повече от една трета от силите му за специални мисии, за да бъдат готови за антитерористични операции, както и за удари дълбоко в тила на врага, но предложението му беше отхвърлено. Въпреки това той продължи планирането си.

Когато ракетите „Скъд“ се превърнаха в критично важен политически въпрос в Израел, Стайнър и Даунинг бързо изработиха план за справяне със заплахата чрез прехвърляне на сили за специални мисии дълбоко в тила на Ирак.

На 22-ри януари, докато Стайнър лобираше пред Пауъл по телефона, Даунинг се срещна с генерал-лейтенант Томас У. Кели, директор на операциите на СНЩ, за да представи плана им. Разузнаването беше стеснило ракетните позиции срещу Израел до три района или „смъртоносни кутии“ в Западен Ирак. Магистралата Аман-Багдад минаваше през един от тях; другите два се намираха на сирийската граница близо до Шаб ал Хири и Ал Кайм. Даунинг скицира отряд, който щеше да открие смъртоносните кутии и да локализира ракетите „Скъд“, за да могат да бъдат унищожени от въздуха или унищожени от самите екипи, ако нямаше въздушна поддръжка. Подсилени с рейнджъри и други специални оператори и поддържани от самолети за специални мисии, екипите можеха да прекарат няколко дни на север от границата, изпълнявайки мисията си.

Даунинг твърдеше, че сухопътни сили имат много по-голям шанс да открият ракетите, отколкото изстребителите бомбардировачи, които трябваше на летят на относително голяма височина (за да избягнат противовъздушната отбрана) и често при лоши климатични условия. Кели хареса плана достатъчно, за да го представи на Колин Пауъл.

— Интересен е, но не още — произнесе се Пауъл.

Същия ден една ракета „Скъд“ падна в предградие на Тел Авив. Деветдесет и шест души бяха ранени. Въпреки че никое от директните наранявания не беше фатално, трима израелци загинаха от сърдечни инфаркти, причинени вероятно от атаката.

Израел продължаваше да притиска администрацията на Буш, която от своя страна притискаше министъра на отбраната и председателя на Съвета на началник-щабове. На 30-ти януари Пауъл извика Стайнър и Даунинг в офиса си. Даунинг представи същия план, който бе предал на Кели. Предложи три възможни формата за отряда — малък, среден или голям.

— Много добре — даде оценка Пауъл, когато представянето приключи. — Ще се кача горе да поговоря с министъра на отбраната. Дай ми тези диапозитиви.

Пауъл изчезна с диапозитивите от плана. След няколко минути се върна с министъра на отбраната Дик Чейни.

Даунинг и Стайнър отново наблегнаха върху ключовите моменти в плана си.

— Всяка нощ виждате как Саддам Хюсеин седи в проклетия си вигвам със своя военен съвет и се смее на Съединените щати — каза Стайнър на министъра на отбраната. — Въздушната война продължава цяла седмица, а той все още контролира нещата. Ракетите „Скъд“ продължават да падат в Израел и ние можем да направим нещо по въпроса, ако ни се позволи да отидем на място и да си свършим работата.

Чейни погледна Даунинг.

— Генерале, кога можете да заминете за Саудитска Арабия? — попита министърът.

— Можем да заминем довечера — отговори Даунинг.

— Защо не го направите?

— Знаеш, че Норм не иска тези хора там — каза Пауъл на Чейни.

— Не ме интересува какво иска Норм — отговори министърът на отбраната. — Той разполагаше със седем дни, за да приключи с тези ракети, и не успя. Те заминават.

Даунинг потегли веднага с около четиристотин души персонал, специално подбрани за мисията. Отрядът щеше да действа от „Ар-Ар“ в Западна Саудитска Арабия близо до границата и представляваше средния вариант от трите изброени възможности за атака.

Когато генералът пристигна на другия ден в Рияд, Шварцкопф се опитваше да подремне. Даунинг, който го познаваше през почти цялата му кариера в армията, отиде да се срещне с него в спалнята му.

— Ще работиш за мен, а не за Карл Стайнър — изляя Шварцкопф вместо поздрав. — Не ме интересува дали разговаряш с генерал Стайнър, но не искам да докладваш на него.

— Няма да направя това — отговори Даунинг.

— Не искам да отиваш в Ирак, за да те пленят, разбираш ли? — добави Шварцкопф. — Последното нещо, което ми трябва, е да покажат един проклет генерал по иракската телевизия.

— О'кей — отговори Даунинг.

Шварцкопф нямаше защо да се тревожи и по двата въпроса. Даунинг не беше каубой и във всеки случай добре съзнаваше какъв унищожителен ефект можеше да има един пленен генерал както върху морала на войските, така и върху общественото мнение. Освен това Стайнър никога не се месеше на Шварцкопф или на неговата командна верига.

Преди да тръгне за новата си база, Даунинг се срещна с полковника от британските специални военновъздушни сили Анди Маси, чиито командоси от 22-ри полк на специалните военновъздушни сили (СВС) вече провеждаха антискъд операции на север от границата. По време на войната с ракетите „Скъд“ около 250 души от СВС щяха да работят в най-южната смъртоносна кутия край магистралата Аман-Багдад.

— В момента имаме двайсет и седем души в неизвестност — те се водят изчезнали при изпълнение на военния си дълг — събщи Маси на Даунинг. — Ще ти разкажа за всичко, което направихме както трябва, и за всичките ни грешки.

Силният студ и откритостта на пустинята бяха причинили големи проблеми. Двама британски командоси вече бяха загинали от хипотермия. А през деня просто нямаше къде да се скриеш.

— Мястото е пълно с бедуини — каза Маси. — Срещаш някой бедуин и има 50 на сто шанс той да те предаде.

Въпреки че някои от хората му действаха пеша, Маси ясно заяви, че патрулите трябва да са моторизирани. Те представляваха лесна плячка без автомобили.

Това беше един важен урок.

Още преди да напуснат Щатите, Даунинг и плановиците му съзнаваха, че критичната им мисия няма да унищожи ракетите; тя просто трябваше да прекрати изстрелването им срещу Израел. Това разбиране означаваше, че не е нужно да откриват самите ракети; всяка от изстрелващите ги установки щеше да е достатъчна.

— Когато се концентрираш върху това като мисия, възникват сума нови проблеми — обяснява Даунинг. — Изведнъж се замисляш за неща като логистична система, система за зареждане с гориво, комуникационни системи, хора, казарми, пътища. Искам да кажа, че на главата ти са не само ракетите.

Списъкът ни с цели, който беше много кратък и неясен, се превърна в огромен списък с мишени, който изискваше да бъдем изключително умни.

Войниците и командирите, а не генералите формулират конкретната тактика на бойното поле. Даунинг и Стайнър гледаха на работата си главно като на отговор на въпроса: „Как ще подкрепим това?“

— Същите хора, които ще изпълняват мисията, са тези, които я планират — каза Даунинг. — Генералите не я планират.

„Скъд“ мисиите на специалните сили започнаха на 7-ми февруари, когато шестнайсет войници от ССО с два автомобила бяха прехвърлени в Ирак с хеликоптери МН-53J „Пейв Лоу“ и СН-47 „Чинук“. Те бяха подкрепени от въоръжени хеликоптери „Блекхоук“, наречени отбранителни въоръжени проникващи машини, както и от редовни самолети на военновъздушните сили и флота, включващи F-15E, F-18 и A-10A. Седмица след началото на операцията първоначалните антискъд сили бяха подсилени с допълнителни екипи за специални мисии, с подсилена рота рейнджъри и с допълнителни хеликоптери за специални операции.

През войната бяха проведени около петнайсет антискъд мисии. Те със сигурност щяха да бъдат повече, ако войната не бе приключила. Продължителността и мащабите на мисиите варираха; по едно време най-малко четири американски подразделения на ССО търсеха ракети „Скъд“ в Ирак.

Подразделенията се прехвърляха с хеликоптери, чиито маршрути бяха координирани с големи формации бомбардировачи, пресичащи границата за атаки срещу иракски инсталации. Командирите на всяко ниво даваха личен пример, който бе запазена марка на специалните операции. Дъг и Рич лично летяха с хеликоптерите на всяка критична въздушна мисия по прехвърлянето. Елдън, Айк и Джон и техните командири и главни сержанти водеха всеки земен патрул. Нападението на рейнджърите срещу командно-контролен възел близо до йорданската граница се ръководеше от Кърт, командир на ротата рейнджъри. Докато иракските защитници се концентрираха върху високолетящите бомбардировачи, хеликоптерите прелитаха незабелязани откритата пустиня над самите пясъчни дюни.

Въпреки че конкретните процедури варираха при различните ситуации, общо взето, сухопътните екипи се криеха през деня, като разузнаването и нападенията се извършваха през нощта. Изтребители бомбардировачи и щурмови самолети, инструктирани за откриване на ракети „Скъд“, бяха насочвани към целите от екипи на ССО. Самолетите „Страйк Ийгъл“ работеха главно през нощта, а А-10А — предимно през деня.

Едни от ключовите средства в операциите „Скъд“ бяха всъдеходите, които можеха да се пренасят с хеликоптерите за специални операции. Картечници, гранатомети и противотанкови ракети снабдяваха тези превозни средства със значителна огнева мощ. Освен водача и десетте пътници, в задната част на всъдеходите имаше специална издигната въртяща се седалка за картечаря.

Но транспортирането на машините и бойните екипи през вражеска територия, широка понякога до 322 километра, представляваше проблем. Горивото, необходимо за такива дълги полети, също тежеше на хеликоптерите. Целият този товар им пречеше да надвисват над целта. Налагаше се да кацат, буквално летейки. Приземяване със скорост двацет вързела върху гладка повърхност е едно нещо и съвсем друго — върху пясъчни дюни през нощта. Неравният терен — без да споменаваме скалите — можеше лесно да унищожи натоварените с гориво хеликоптери.

Веднага след започването на операциите специалните оператори разбраха, че техните разузнавателни въздушни и сателитни снимки — използвани от военновъздушните сили за собствените им по-ранни

атаки — в много случаи пропускат пустинните пътища, които всъщност използваха камионите с ракети „Скъд“. И дори когато целите бяха посочени, улучването на отделни ракетни установки от 4 500 метра височина и повече беше трудно постижение.

Обратно зад фронтовата линия, Даунинг се среща с Бъстър Глосън за обсъждане възможността за използване на минни полета с касетъчни бомбени единици (КБЕ) по новооткритите маршрути на ракетите „Скъд“ и тиловите райони за тяхното разполагане. Глосън хареса идеята. Затова Даунинг го помоли да обсъди плана с Шварцкопф, който все още настояваше лично да разрешава всяка тайна мисия. Главнокомандващият имаше по-голямо доверие на генерала от военновъздушните сили, отколкото на офицерите от ССО. След както чу плана, винаги скептичният Шварцкопф се обърна към Глосън, който, естествено, стискаше палци. Шефът беше убеден.

— Щом успяхме да разберем какъв е логистичният поток, ние отидохме там и разположихме минните полета — разказва Даунинг. — И те бяха унищожителни.

Сътрудничеството между подразделенията на силите за специални операции (ССО) и военновъздушните сили бе много тясно и вероятно спаси живота на много оператори зад вражеските линии. Самолети F-15E на военновъздушните сили се намесиха при поне два случая, когато иракчаните атакуваха екипите за специални операции. При единия случай пилотът на изстребител „Страйк Ййгъл“ запали светлините си за кацане и се гмурна към патрул от девет бронирани коли, разпръсквайки ги, докато хеликоптер на ССО успее да спаси четирима души от своите. При втория случай офицер от изстребител „Ййгъл“ използва умна бомба като зенитно оръжие, унищожавайки с нея иракски хеликоптер.

Като част от „Скъд“ кампанията на ССО хеликоптери „Блекхоук“ извършваха бойни разузнавателни мисии, ориентирайки специално екипираните си машини през нощта с помощта на очила за нощно виждане. Още на първата си нощна мисия те унищожиха една инсталация „Скъд“.

Когато докладваха за това на Даунинг, той беше скептично настроен. Ветеран от Виетнам с два мандата на младши пехотен офицер, той не вярваше много на първите съобщения от бойното поле.

— Да, добре — каза им той. — Нека видим видеото.

Като повечето военни летателни машини на Съединените щати снабдените със сложна техника хеликоптери притежаваха записваща атаките екипировка. Хората му веднага донесоха лентата и я поставиха да се превърта във видеото. Даунинг се намръщи с очевидна недоверчивост.

След това пилотът забави картината точно когато една ракета „Скъд“ се появи на фокус на екрана. Появиха се няколко облачета дим; един иракски войник изтича пред камерата.

— Боже мой! — възкликна Даунинг, когато ракетата експлодира.

Той грабна телефона и се обади на генерал Шварцкопф.

— Те са унищожили няколко ракети „Скъд“ — съобщи Даунинг на генерала, когато той се появи на линията.

— Да, добре.

— Не, ние наистина го направихме.

— О'кей, това е добре — отговори Шварцкопф, затваряйки телефона и очевидно все още неубеден.

Даунинг се обърна към хората си.

— Докарайте ми един самолет — нареди той. Генералът сграбчи Дейв, един от главните сержанти, летели с мисията. След три часа и половина двамата мъже влязоха в щаба на генерал Шварцкопф в Рияд.

— Какво правите тук? — попита ги Шварцкопф.

Глосън стоеше наблизко.

— Бих искал да го видя — заяви генералът от военновъздушните сили, който сам доста се притесняваше от инсталациите „Скъд“.

Суини пусна видеото. Шварцкопф се наведе към монитора и след това започна да танцува като дете, когато екранът светна от пламъците.

— Боже мой! Това е ракета „Скъд“. Хей, откъде взехте това? — попита той Даунинг. — Можем ли да го предадем в Щатите?

За Даунинг това беше особено приятен момент. Преди няколко години Шварцкопф го сгащи в един коридор на Пентагона и му се скара, че настоява с предложението си за снабдяване на хеликоптерите на специалните операции с ракети, миниоръдия и оръдия. И точно презрените от Шварцкопф хеликоптери току-що бяха постигнали голяма победа.

Даунинг не си направи труда да спомене това.

Иракските атаки с ракети „Скъд“ достигнаха своя апогей на 21-ви януари, когато бяха изстреляни четиринайсет ракети; десет бяха изстреляни на 25-ти януари и още шест — на 26-ти януари. Дотогава ракетите вече се бяха превърнали в главен приоритет за военновъздушните сили. Подразделения на британските СВС, а после и на американските специални сили се заеха с операцията скоро след това. Пусковете на ракети намаляха бързо през втората, третата и четвъртата седмица на войната, достигайки до нула в нейния край.

Американските и британските усилия да ги спрат имаха ефект, но иракчаните бяха умни и изобретателни и търсенето на ракетите приличаше на игра на котка и мишка.

Кампанията „Скъд“ не постигна възнамеряваната си цел за разбиване на съюзническата коалиция — но отклони значителни американски ресурси. И макар ракетите „Скъд“ да бяха тактически незначителни, те можеха да нанасят поражения, и то лоши. Една такава атака срещу Дахран в края на февруари например уби двайсет и седем американски войници и рани други деветдесет и седем.

В направените след войната оценки се стигаше до извода, че атаките на самолети с неподвижни криле срещу ракетите са били слабо ефективни. Повечето мисии за търсене и унищожаване се извършваха през нощта (за да се предпазват самолетите), но нощно време, дори когато атакуващ самолет лети директно над ракетна инсталация, ограниченията на самолетните сензори и капризите на оръжията правеха целта трудна за улучване. Способността на иракчаните да модифицират ракетите и заедно с тях тактиката си създаваше допълнителни проблеми.

Може би нещата щяха да бъдат различни, ако ССО се бяха заели с ракетите „Скъд“ от самото начало на войната, но това е само спекулация. Иракчаните оперираха с малък брой много подвижни инсталации в обширен район.

Кампанията „Скъд“ вероятно беше най-успешното иракско усилие през войната.

ПРОНИКВАНЕ В ДЪЛБОЧИНА

Докато съюзническото командване се подготвяше за сухопътна война, подразделенията на специалните сили подготвиха специални разузнавателни (СР) мисии, които да се проведат едновременно с атаката. Това бяха класически операции на специалните сили, осигуряващи информация на командирите на мисиите за движението и способностите на врага.

И в поне един случай за мръсния характер на врага.

Два екипа навлязоха в Ирак в района, в който генерал-лейтенант Фред Франкс възнамеряваше да нахлуе, проверявайки почвените условия и анализирайки терена, за да се разбере дали пустинната почва щеше да издържи танкове и други тежки машини.

Прехвърлени с хеликоптери „Пейв Лоу“, екипите включваха инженери, които проверяваха почвата с пенетрометри. Използваха и фотоапарати и видеокамери, за да получат командирите зрителна представа за очакващите ги условия след нахлуването в Ирак.

Общият успех на съюзническия план зависеше от един широк маньовър или „ляв обръч“ — знаменитата операция „Хейл Мери“, която изпрати американските войски на север в Ирак, преди да се обърнат на изток в посока на Кувейт. Въпреки че атаката щеше да удари фланга на иракчаните, самите маневриращи американски войски щяха да бъдат уязвими по фланговете си. Разузнаването в реално време на бойното поле отвъд фланговете беше критично важно за XVIII въздушнопреносим корпус и VII корпус — двете съюзнически групировки, натоварени със затягането на обръча.

Осемнайсети въздушнопреносим корпус, който включваше американските 101-ва и 82-ра въздушнопреносима дивизия, започна операцията по на запад и щеше да атакува до река Ефрат, преди да се обърне на изток. Седми корпус щеше да тръгне по посока на Ал Бусая и след това да завие надясно към Кувейт.

Екипи на специалните сили бяха придадени към всеки корпус за осигуряване на разузнавателна информация. Членовете на екипите прекараха около месец преди началото на операцията в обучение и

изработване на техники за мисията. Плановете на екипите си приличаха. Прехвърляха ги през нощта, след което им посочваха големи дупки, наречени „скривалища“, в които оставаха през деня. Обикновено във всяка мисия участваха шест до осем души, разделени в две скривалища. Двете части можеха да се намират на няколко километра една от друга или наблизо в зависимост от специфичните обстоятелства. (Имаше поне шест екипа.) Екипите бяха снабдени с разнообразна свързочна апаратура и въоръжени с автомати МР-5, гранатомети и различни други леки оръжия.

Самите скривалища, разположени до 265 километра навътре в иракска територия, трябваше да се намират до пътища, които иракчаните използваша за придвижване на войски, и планът задължаваше екипите на специалните сили денонощно да наблюдават и предават информация по радиото. Екипите, забелязали съсредоточаване на бронетанкова техника и ракетни инсталации „Скъд“ трябваше да се обаждат незабавно; в противен случай можеха да се обаждат на редовни интервали. Общо взето, плановете предвиждаха екипите да останат на място, докато бъдат „прибрани“ от приближаващите сухопътни войски.

СР екипи на специалните сили бяха изпратени през нощта на 23-ти февруари.

Оказа се, че много от тях са преследвани от лош късмет — и нещо по-лошо, от калпава разузнавателна информация. Тази информация посочваше, че повечето райони, в които щяха да бъдат спуснати, са слабо населени; няколко екипа завариха съвсем различна действителност. Допълнителни пречки като забавяния, които нарушиха графика на мисиите, причиниха сериозни усложнения.

Две СР мисии, поддържащи VII корпус, останаха незабелязани и осигуряваха важна разузнавателна информация, докато на 27-ми февруари към тях не се присъединиха елементи от 1-ва моторизирана дивизия. Трети екип се наложи да бъде измъкнат по-рано заради присъствието на иракски сили.

Но нещата се оказаха много по-трудни в района на XVIII въздушнопреносим корпус, където три мисии се сблъскаха с проблеми.

В единия случай операторите откриха, че целта им е бедуински лагер. Докато търсеха друго място в хеликоптера си, попаднаха под

обстрел на зенитна артилерия и ракети „земя-въздух“ и трябваше да се откажат от мисията.

СР 008Б, екип от трима души от 523-то А-отделение на 5-та група на специалните сили, командван от главен сержант Джефри Симс, бе прехвърлен с „Блекхоук“ до място близо до Куам ам Хамзал, където щеше да наблюдава за вражески машини за XVIII въздушнопреносим корпус. Макар приближаването на хеликоптерите да разлая местните кучета, Симс и хората му старши сержант Роналд Торбет и сержант Рой Таброн не им обърнаха внимание и тръгнаха бързо към скривалището си на четири километра разстояние. Всеки от тях носеше по осемдесет килограма; освен храна, муниции, оръжия, свързочна техника и екипировка за изграждане на скривалището всеки от „зелените барети“ носеше по девет и половина литра вода. Въпреки че бяха въоръжени с различни оръжия, мунициите им тежаха сравнително малко. Задачата им беше да се крият, а не да убиват хора.

На другата сутрин се появиха бедуини около мястото на скривалището на „зелените барети“. Екипът се спотаи, надявайки се да не бъде забелязан. Нямаха такъв късмет: около обяд малко момиченце и баща ѝ пъкнаха глави в задния вход на тяхното скривалище. Шокираните иракчани бързо избягаха. Когато двама от екипа изтичаха да ги хванат, видяха наблизко още двајсетина бедуини. Не желаейки да навредят на цивилни, тримата оператори от специалните сили взеха най-необходимата си екипировка и тръгнаха по едно сухо дърво.

Бедуините се приближиха, вероятно смятайки, че могат да спечелят обещаната от иракското правителство награда за пленени пилоти. Неколцина започнаха да стрелят с леки оръжия. Екипът на специалните сили повика въздушна поддръжка и поиска да бъде изтеглен.

Последва дълго сражение. По едно време се наложи пилот на F-16 да отблъсне иракчаните с пускането на 450-килограмова бомба и КБЕ. Но тези мерки се оказаха временни; екипът се намираше на относително открит терен. Сградите до шосето осигуряваха на иракчаните идеално място за обстрел на екипа и задържането му на място, докато други се опитваха да го обкръжат. Въпреки стремежа им да пестят мунициите си те бързо намаляваха.

Около час и половина след началото на сражението друг F-16 успя да отблъсне нападателите с нов бомбен удар, след което кръжеше

отгоре до пристигането на хеликоптер „Блекхоук“ на специалните сили в опит за спасяване посред бял ден. Сега войниците на врага приближаваха. Нарушавайки маршрута на полета си, главен сержант Джеймс профуча над една иракска дивизия, оставяйки зад гърба си стреснатите иракчани да свалят пушките от раменете си.

Долу на земята Симс и хората му мрачно размишляваха за закачените на коланите им гранати като оръжия за краен случай. Те бяха предназначени за самите тях.

Внезапно Симс чу приближаването на хеликоптер.

— Той ревеше над пътя от едната страна на електропровода и на два метра от земята, летейки със скорост около 140 възела — спомня си Симс. Екипът запали малка бяла сигнална ракета, за да маркира позицията си. Хеликоптерът вдигна нос, завъртя се в кръг и после се приземи почти върху тях.

Членът на екипа старши сержант Роналд Торбет зяпна. Той помисли, че хеликоптерът е ударен от пушечния огън на иракчаните, което не беше нереално предположение предвид завесата от куршуми на вражеските войски наблизо. Но сержантът грешеше. Трудният маньовър на хеликоптера бе извършен нарочно — майсторско управление на машината между електропроводите и иракския огън. Докато стрелецът на хеликоптера отговаряше на вражеския огън през отворената врата, трите „зелени барети“ скочиха вътре. Иракчаните продължаваха да обстрелват хеликоптера; по някакво чудо никой вътре не бе сериозно ранен и пилотът успя да повтори акробатичния си номер, избягвайки куршумите и електропроводите при измъкването си. Летейки с пълна скорост на не повече от шест метра над земята, блекхоукът изчезна обратно към линиите на коалиционните сили.

Той се завърна благополучно, но беше толкова зле повреден, че не летя повече през войната.

ИЗМАМА ПО ПЛАЗОВЕТЕ НА КУВЕЙТ

Въпреки че главната съюзническа атака дойде от запад, планът на генерал Шварцкопф включваше и пряка атака срещу южен Кувейт. С тази мисия бяха натоварени 1-ва и 2-ра дивизия на морската пехота, заедно с кувейтски и арабски подразделения. Тази атака щеше да обгради иракчаните с едновременното затягане на „обръча“; същевременно тя целеше евентуалното пленяване на летището „Джапер“, кувейтското международно летище и Ал Кувейт — всичките стратегически и символично важни.

Една възможност, която се обмисляше сериозно, беше амфибиен десант на морската пехота в Кувейт.

Но от разузнаване на „тюлените“ по плажовете през есента и зимата, както и от екипи на морската пехота и флота стана ясно, че такъв десант ще бъде много кръвопролитен и ще доведе до разрушаването на значителна част от инфраструктурата на Кувейт. Затова морските пехотинци с неохота решиха да извършат десант от юг, който също нямаше да прилича на пикник. За да бъде десантът успешен, иракчаните трябваше да бъдат убедени, че морската пехота идва откъм морето.

„Тюлени“ от специалните сили изиграха важна роля в тази измама. Генерал-лейтенант Уолтър Е. Бумър, командир на СЕНТКОМ на морската пехота, поиска от командира на групата за специални бойни задачи на флота капитан Рей Смит да изработи план за отвличане на вниманието на иракските бронетанкови сили в района на Кувейт. Бумър искаше да отклони вниманието на иракските танкове и оръдия от собствените си подразделения и да ги задържи долу близо до крайбрежието. Генералът предложи отвличаща вниманието десантна операция; командирът на „тюлените“ бързо се съгласи.

След началото на въздушната война „тюлените“ започнаха да търсят плаж, на който да извършат фалшивия си десант. Бяха предприети петнайсет разузнавателни мисии в района между саудитската граница и Рас ал Кулая на кувейтския бряг. В някои от тези мисии участваха хеликоптери „Пейв Лоу“, прехвърлящи „тюлени“ за

„фалшивия“ десант; другите се осъществяваха от патрулни катери. В поне един случай иракчаните стреляха по войниците от специалните сили, но нямаше жертви. Но и „тюлените“ не успяха да открият подходящ плаж.

Една нощ, патрулирайки, лейтенант Том Диц и хората му забелязаха три иракски патрулни катера близо до военноморската база Рас ал Кулая. Развълнувани, те поискаха въздушна поддръжка. Но контрольорът ги информира, че няма свободни самолети. Макар и несъмнено изкушени да се справят сами с тях, войниците от специалните сили разбираха, че това ще компрометира собствената им мисия. Затова обърнаха патрулния си катер на юг към Мина Сууд. Поглеждайки към тъмния кувейтски бряг, Диц забеляза нещо, което се надяваше да зърне от дни — един дълъг и пуст плаж. Той се зарече да се върне на мястото при първа възможност. Така и направиха след няколко нощи.

Водата в Залива през зимата бе студена, но плувците „тюлени“ бяха свикнали с много по-лоши условия. Те спуснаха бързо надуваемите си лодки, движейки се тихо във водата към кувейтския бряг. Докато гребеше, лейтенант Диц забеляза някаква ниска сянка; той се насочи към нея и после се измъкна от водата върху пристан за лодки.

Той лежа цял час на линията на прибой, наблюдавайки в мрака. Наблизо нямаше сгради и плажът бе осеян със заграждения и други иракски защитни съоръжения. Но не се виждаха патрули.

„Мястото ми харесва“, каза си той, когато се спусна обратно във водата. Мина Сууд щеше да бъде идеалният плаж за техния десант.

На 19-ти февруари планът беше одобрен и „тюлените“ проведоха репетиция на 22-ри февруари. Спазването на часовете бе изключително важно: сухопътната война, а следователно и мисията на „тюлените“, щеше да започне през нощта на 23-ти срещу 24-ти февруари.

Напускайки Рас ал Мишаб с четири малки бързи катера за специални операции (задвижвани от двойни двигатели „Мер-Крузър“ от хиляда конски сили), взводът „тюлени“ полетя по минираното море вечерта на 23-ти февруари. Мините и иракската брегова охрана не бяха

единствените опасности; екипите от лодките за специални операции щяха да бъдат изложени на голям риск от инциденти с приятелски огън. Поради тази причина те бяха подкрепени със свързочници, които щяха да предупреждават приятелски части, готови да ги бомбардират по погрешка.

Екипажите изключиха двигателите на двайсет километра от целта. И четирите се носеха по течението към определеното място за атака, докато „тюлените“ надуваха гумените си лодки „Зодиак“. В 21,00 часа разрушителен екип „тюлени“ от шест души се качи на лодката си. Кормчията запали малкия и тих мотор. Следвана от два от патрулните катери, гумената десантна лодка се насочи към плажа.

Точно четирийсет минути по-късно лейтенант Диц и петима от хората му скочиха във водата. Към теглото на всеки плувец се добавяха девет килограма пластичен експлозив С-4, като бомбите вече бяха готови. Екипировката им включваше кислородни бутилки за евентуално подводно бягство, пистолети на коланите и автомати МР-5N и М-16, ако положението станеше истински напечено. Шестимата „тюлени“ гребяха равномерно към брега, след което изпъляха от плитката вода на пясъка. Таймерите се влияеха от температурата на водата и затова Диц трябваше да погледне в таблица, за да види как да ги коригира. Те ги нагласиха точно в 22,47 ч., за да избухнат в планирания 01,00 часа. Експлозивите щяха да избухнат в плитката вода при отлива, увеличавайки до максимум ефекта от взривовете.

В полунощ плувците отново се качиха в гумените си лодки. Катерите се приближиха и спуснаха оранжеви шамандури, сякаш маркираха границите на десант. След това се спуснаха към брега, стреляйки с картечници по една сграда от лявата страна на определения район. Разузнаването смяташе, че тя се използва за оръжеен склад.

Скоро военноморските кораби и самолети пускаха бомби и снаряди по фронта на сухопътната операция, подгръвайки обстановката. Когато се отдалечиха от плажа, екипажите на лодките изхвърляха двукилограмови експлозиви със закъснител, които щяха да избухнат на различни интервали от време. Поставените пакети с С-4 избухнаха в 01,00 часа.

Иракчаните помислиха, че морската пехота извършва десант.

Части от две иракски дивизии побързаха да заемат отбранителни позиции близо до плажа. Докато иракчаните очакваха атака, която никога нямаше да настъпи, морските пехотинци и техните арабски съюзници нахлуха в Ирак и Кувейт.

Измамата на „тюлените“ беше част от обща дезинформационна кампания, която отвличаше вниманието от главните направления на атака. Кампанията включваше всичко — от ПСИОП позиви, хвърлени от кораби на брега, до „изтичане на информация“ от командирите до новинарските медии. Всичко това помогна да се убедят иракчаните, че „истинската“ инвазия ще дойде от морето.

Екипи на „тюлените“ участваха и в няколко други акции по време на войната, включително в пленяването на седем нефтени платформи в нефтеното поле Дура, след като американски хеликоптери бяха обстрелвани оттам на 18-ти януари.

Осем специални лодки подкрепяха контингент от трийсет и двама кувейтски морски пехотинци по време на една операция от 8-ми до 14-ти февруари, когато кувейтците превзеха островите Карух, Марадим и Кубар. Това бяха първите кувейтски територии, освободени от съюзническите сили, и следователно имаха символично значение.

От 30-ти януари до 15-ти февруари „тюлените“ използваха своите превозни средства за водолази (ПСВ — мокри подводни апарати) за осъществяване на шест големи мисии за търсене на мини във враждебни иракски води с десетчасови потапяния, използвайки хидролокаторите на апаратите. Тъй като те буквално са пълни с вода, „тюлените“ трябва да носят леководолазни костюми. Макар да прочистиха седемдесет квадратни километра водна площ, иракските минни операции бяха толкова широко разпространени, че амфибийни операции в тези води все още се смятаха за много рисковани.

По време на кампанията флотски „тюлени“, екипирани с експлозиви и детонатори, провеждаха операции срещу мини и от хеликоптери, като извършиха всичко деветдесет и два полета. Те се спускаха във водата, за да поставят експлозиви директно върху мините. По такъв начин бяха унищожени дващест и пет иракски мини.

През нощта на 22-ри срещу 23-ти февруари екип „тюлени“ свали на брега група кувейтски командоси, обучени от ЦРУ, близо до Ал Кувейт в подготовка за началото на сухопътната война.

„Тюлените“, работещи с морската пехота и с британски сили, помогнаха и за прилагането на санкциите на Обединените нации в Залива. Единайсет „преземания“ — насилствено качване на кораби, които отказваха да бъдат проверени — бяха извършени по време на войната и всичките бяха успешни.

Хората на капитан Смит помогнаха и за възстановяването и обучението на екипажи за трите кувейтски военноморски кораба, спасили се от инвазията. Военноморската група за специални бойни действия прехвърли в Залива всичко двеста и шейсет души, което бе най-голямото разполагане на „тюлени“ след войната във Виетнам.

НАСТЪПЛЕНИЕ ДОКРАЙ

Докато американските и коалиционните сили настъпваха към Кувейт от запад, възстановените кувейтски сили, обучени и екипирани от 5-та група на специалните сили (четири бригади) влизаха в Кувейт от юг. Поради политически и символични причини кувейтците и други арабски подразделения формираха освободителното ядро, определено за превземането на Ал Кувейт, като тяхното настъпление и въздушна поддръжка се координираха от придружаващия ги персонал от специалните сили, който ги бе обучил.

Когато кувейтските подразделения нахлуха в града с камиони с 55-калиброви картечници върху тях, отбраняващите кувейтската столица иракски части вече бяха избягали.

Сухопътната война бързо се превърна в разгром, когато разбитата и превъзхождана иракска армия отстъпи към Басра. Бомбардирани от въздуха и в много случаи с отрязано отстъпление, голям брой иракчани се предадоха или бяха пленени. Републиканската гвардия и други иракски подразделения бяха почти унищожени и претърпяха тежки загуби, докато бягаха панически към Багдад.

Целта на съюзниците — освобождаване на Кувейт — беше постигната с относително малко жертви от американска страна.

Действайки по препоръка на председателя на СНЩ, министъра на отбраната и други, президентът Буш заповяда на американските войски да прекратят атаката сто часа след началото на сухопътната война.

Когато бе обявено прекратяването на огъня, между двеста и триста войници от специалните операции се намираха зад вражеските линии и поне един патрул действаше на север от река Ефрат. Някои екипи на силите за специални операции (ССО) трябваше да се изтеглят сами; други бяха прибрани с хеликоптери през нощта.

ПУСТИННА БУРЯ беше голям успех и пълна победа над един страховит противник. Но никой не очакваше краят ѝ да настъпи

толкова бързо.

Както при всички конфликти, трябваше да се свършат много неща след последния изстрел. За нещастие, екипите по граждански въпроси (ГВ), които щяха да играят главна роля за изправянето на Кувейт на крака, започнаха да пристигат в Саудитска Арабия чак след началото на въздушната война. Въпреки недостатъчното време за планиране ГВ изиграха важна роля в освободения Кувейт. Работейки като част от Обединената военна сила за граждански въпроси, ГВ оказваха помощ на населението в града и цялата освободена страна. За два месеца Обединената сила разпредели 12,8 милиона литра вода, 125 000 тона храни и 1 250 тона лекарства.

Въпреки че след войната висшето ръководство на ГВ беше критикувано поради липса на инициатива и „зле координирано“ първоначално планиране, проблемите на ГВ бяха резултат от късното им пристигане и неочаквано ранното прекратяване на войната — над които те нямаха контрол.

СЛЕДВОЕННИ НАБЛЮДЕНИЯ

Карл Стайнър заключава:

ПУСТИННА БУРЯ беше блестящо замислена и изпълнена военна операция от начало до край, която постигна желания резултат — освобождаването на Кувейт. Няма съмнение, че президентът — след оценка на всички фактори и консултации с всички засегнати съюзници — взе правилното решение. И беше прав да прекрати войната, когато го направи.

Винаги има хора, които оспорват взетите решения — особено личности, които не носят отговорност и не са длъжни да се отчитат.

Имам следните забележки по отношение участието на силите за специални операции във войната:

1. Силите за специални операции изпълниха изключително успешно всички мисии и допринесоха значително за победата. Когато възможностите на ССО са интегрирани подходящо с тези на конвенционалните подразделения, резултатът е капацитет, който не може да се постигне по друг начин.

2. Главнокомандващият се нуждае от най-добри съвети и опит за най-ефективно използване и поддържане на ССО. Сега всички главнокомандващи разполагат с командващи офицери, командири на техните Командвания за специални операции (КСО). Това не беше възможно по време на ПУСТИНЕН ЩИТ/ПУСТИННА БУРЯ, защото на СЦСОКОМ не бе разрешено да има такъв командващ офицер в щаба на СЕНТКОМ.

3. За разузнавателните екипи, действащи дълбоко във вражеска територия, е необходима по-добра разузнавателна поддръжка — особено актуални карти и въздушни и сателитни снимки. След инвазията в Гренада се направи подобно заключение.

4. Екипите на ССО трябва да бъдат изпращани своевременно, за да разполагат с достатъчно време за адекватна подготовка за възложените им мисии; в противен случай потенциалът им пропорционално намалява.

5. Можеха ли силите за специални операции (ССО) да свършат повече работа? Отговорът е „да“! Но главнокомандващият е този, който носи отговорността. Той разполага с подразделенията според схващанията си. Веднъж взел решение, всички останали командири са длъжни да го подкрепят. Такава е процедурата според закона „Голдуотър-Никълс“. И такава трябва да остане.

XIII.

БУЛДОГА И НЕГОВАТА РАНИЦА: СЛУЧКА ОТ ВОЙНАТА

Има една история от войната, която заслужава отделна глава, и затова ние с Карл Стайнър я представяме тук.

След като в Залива бяха струпани повече от девет хиляди войници от специалните сили, трудно би могло да се говори за „типично“ за тях преживяване. Има обаче една прочута история за разузнаването в тила на врага по време на войната, в която става дума за екип, командван от главен сержант Ричард (Булдога) Балуонц. Случилото се с този екип илюстрира не само общите трудности за всички специални разузнавателни (СР) мисии, но и предизвикателствата (много от тях излишни), пред които бяха изправени специалните части през войната.

Главният сержант пристигна в Залива с първите подразделения на специалните сили в края на лятото. Изпратен в граничния район с разузнавателна мисия, той служеше и като едно от „въжетата за спъване“ при евентуално нападение на Саддам срещу Саудитска Арабия.

Следва неговият разказ:

— ПУСТИННА БУРЯ беше преломен момент за ССО, защото потвърди поправката „Нън-Коен“ към закона „Голдуотър-Никълс“ за създаването на СЦСОКОМ. Всъщност ССО се разгръщаха цялостно за втори път, откакто съществуваха, покривайки пълния спектър от характерните за тях мисии.

В началото на войната се намирах на границата и събирах разузнавателна информация близо до Кафджи. Винаги когато се сблъсках със сили на коалицията, намирах хора от специалните сили с тях. Имахме придадени към подразделенията екипи до бригадно ниво и понякога дори до батальонно ниво и във всяка коалиционна сила на бойното поле — включително при сирийците и мароканците.

Обикновено смятахме тези хора за враждебно настроени към американските интереси, но нямаше какво да се прави — налагаше се да работим рамо до рамо с тях.

Пет-шест екипа покриваха цялата граница между Кувейт и Саудитска Арабия. Бях с екип на специалните сили, който работеше с колеги от Саудитска Арабия — с техния еквивалент на екип от специални сили, — но те бяха и граничари. Патрулирахме границата през нощта и иракчаните очевидно правеха същото от другата страна в Кувейт. Можехме да ги видим, както и струпването на войски и изграждането на укрепления там. Много често при нас идваха дезертъори, които развяваха бяло знаме, особено след началото на кампанията с бомбите.

Ето какво представляваше границата: от двете ѝ страни — саудитската и кувейтската — беше издигнат голям насип по протежението ѝ. Това беше клопка за танкове — можеха да се изкачат по насипа и да паднат в яма от другата страна. Имахме заповед да не пресичаме този насип.

Между двата насипа се простираше пространство от два-три километра, което наричавме „ничия земя“. Самата граница минаваше някъде по средата. Когато иракчаните нахлули в Кувейт, кувейтците излезли срещу тях с всички машини, с които разполагали, и много от тях се повредили; затова наоколо имаше разпръснати останки от тези автомобили. Една нощ оглеждахме с очила за нощно виждане, когато забелязахме светлинка в една от машините върху малко възвишение в ничията земя. Помислихме, че е станало късо съединение в акумулатора.

Иракчаните очевидно бяха забелязали същото и една сутрин се появиха с бронетранспортър — до този момент не бяхме виждали такава машина там. Тя се появи в „ничията земя“ на едно хълмче северно от Кафджи.

Командирът на екипа ми нареди да отида там и да видя какво правят.

Заповедта не ми хареса, но той беше мой командир, така че нямаше какво да се прави. Скочихме в един джип и саудитците вдигнаха бариерата, за да ме пуснат през техния насип. Щом излязох от другата му страна, завих надясно и шофирах покрай насипа, като се

оглеждах. Междувременно капитанът стоеше на покрива на граничната застава и ме командваше по радиото:

— Не, не, завий наляво, завий наляво, излез на открито.

Горе-долу по това време иракчаните бяха завързали с верига изоставената машина и я изтегляха. Сигурно смятаха, че я използваме, защото я изтеглиха отвъд техния насип. Капитанът продължаваше да настоява:

— Излез на открито и отиди там.

Прецених, че вече е безопасно да стигна до мястото, защото си бяха отишли. Изкачих хълмчето.

Оказа се обаче, че иракчаните са там. Обърнаха оръжията си към нас и аз си помислих: „Човече, мъртъв си.“ За момент ситуацията наистина бе много напрегната. После те просто продължиха да си вършат работата, а ние отпътувахме.

Влязох в спор с колегата си, саудитския командир.

— Те навлязоха в територията на Саудитска Арабия — заявих аз.

— О, не, не са влизали — отговори той. Искаше да ми каже, че няма да отиде да провери.

— Да, направиха го — казах аз. — Виждам следите от гумите им върху граничната територия. Навлязоха само на сто метра, но бяха в Саудитска Арабия. — И спорът ни продължи. — Виж какво, ето какво ще направим — казах му аз. — Следите още са там, на пясъка. Ще отидем там. Ще включим системата за сателитно позициониране, ще отчетем данните, ще се върнем и ще ги видим на картата. И ако мястото се окаже на саудитска територия, значи съм прав. В противен случай греша.

Той се съгласи с това и ние го направихме. Отидохме с колата дотам, взехме координатите на мястото, върнахме се и ги открихме на картата; действително мястото се намираще на стотина метра навътре в саудитска територия. Смятахме този инцидент за важен, защото до момента нямаше иракски нахлувания в Саудитска Арабия.

Малко по-късно от батальона пристигна съобщение, в което се казваше:

— Хей, вие защо пресичате онзи насип? Имате заповед да не го правите.

Започна разправия какво сме говорили с моя капитан. От това нямаше полза никой.

По-късно пристигна батальонният командир, седна и завърза разговор с мен, а аз не знаех какво да очаквам. Мислех, че здравата съм загазил. Но той ме изненада.

— Добре — започна той, — виж какво ще ти кажа. Имам един екип, който е разположен в тила, в Пещерата на прилепите.

Това беше името, с което назовавахме базата на специалните сили на летище „Крал Фахд“, където Командването за специални операции (КСО) разполагаше с един екип, ОДА525.

Трябва да знаете, че всички екипи в 5-та група бяха ангажирани във войната, с изключение на този. Преди да излетят от Щатите, капитанът им току-що бил заминал на тренировки по специални мисии, така че екипът бе разположен в Саудитска Арабия без офицер. Ротният старши сержант останал да ръководи тила, а екипният сержант бил повишен в ротен сержант, така че екипът останал без командир. В резултат на това ги използваша като момчета за всичко. Батальонът ги използваше за слугински поръчки. Те бяха много горди хора и искаха да участват във войната, но бяха останали извън нея. Наричаха ги „католическите девици“.

И така, когато дойде на границата, батальонният командир ми направи следното предложение:

— Разполагам с онзи екип, който седи в Пещерата на прилепите; те не участват във войната и им трябва силен командир. Предлагам ти този пост. Искам да помислиш по въпроса.

Разбира се, искаше ми се да го разцелувам. Отговорих на него и на ротния си командир:

— Вижте какво, готов съм да поема екипа, но за да имам някакъв авторитет като командир, искам този екип веднага да бъде включен във войната. Не мога да отида там и нещата да си продължат постарому. Ако останат момчета за всичко на батальона, няма никакъв смисъл да отивам там, затова ми трябва помощта ви за включването на тези хора. Ще се подготвим и смятам, че ще можем да поемем някоя от първите възложени мисии.

Така се постави основата на работата ми с този екип.

Когато отидох в Пещерата на прилепите заварих нещо съвсем различно.

Хората от 525-ти екип се намираха там вече няколко месеца. Бяха стояли там толкова дълго, че бяха изработили мебели. Имаха зелена

морава. Разполагаха с кабелна телевизия. Не знам откъде я бяха взели, но я имаха. И подобно на много други подразделения на летището „Крал Фахд“ и на други места, си бяха направили нелегален казан за варене на алкохол. Не казвам, че бяха лоши войници; винаги когато добрите войници разполагат със свободно време, нямат работа и никой не ги притеснява... — е добре, нека просто кажем, че бяха много изобретателни.

Когато пристигнах там, ги заварих в лошо състояние. Просто не ги използваша по предназначение.

Не че не помагаша за войната. Те бяха обучили всички екипи от 5-та група как се оказва близка въздушна поддръжка (което по-късно им беше от полза) и наистина бяха в много добра физическа форма, защото прекарваша много време в спортната зала.

И така първото нещо, което направих, след като поех командването, беше да ги измъкна оттам и да ги включа във войната. Стигнахме безпрепятствено почти до йорданската граница, много нагоре в северозападната част на Саудитска Арабия, и изпълнявахме операции в подкрепа на екипи, които се подготвяха за различни дейности. Придвижвахме се надлъж и нашир из страната с джипове, като се ориентирахме със сателитната система.

Системата за сателитно позициониране е едно от най-добрите неща, с които разполагаме по време на ПУСТИННА БУРЯ, защото ориентацията в откритата пустиня може да бъде почти невъзможна. Със сателитната система е лесно — просто я поставяш на стъклото на джипа и тя ти показва в каква посока да вървиш. Използването на системата беше важно при преминаване през рискован или пресечен терен през нощта или при шофиране без светлини с очила за нощно виждане.

След завръщането ни около средата на януари получихме специалната разузнавателна мисия.

Горе-долу по същото време ме извикаха и ми казаха:

— Искаме да се погрижиш за скривалищата.

По това време още няхаме стандартни инструменти за изкопаване на скривалища. Нямахме и никакви правила за устройството на скривалищата, така че се наложи да направим някои собствени проучвания и да импровизираме.

Излизахме и наистина копаехме скривалища, за да установим най-добрия начин за изграждането им. Какъв е идеалният им размер, подходящ за четирима души? Как ще се спи вътре? Как ще се яде? Защото веднъж влезли вътре, хората остават там седмица или десет дни. Спят там. Ходят там по голяма и малка нужда. Трябваше да преценим как да подготвим скривалищата за всичко това...

Комплектите за скривалища, които разработихме ние, тежаха около четиридесет и пет килограма с коловете и платницата. Не бива да забравяте, че носехме всичко това на гърбовете си.

Но след това получихме мисията и отидохме в изолация; подготвихме се, четяхме, запознахме се с цялата налична в момента разузнавателна информация и накарахме пилотите, които щяха да ни прехвърлят до мястото, да планират маршрута.

Мисията ни предвиждаше да се отиде в скривалище и да се извършва наблюдение за събиране на разузнавателна информация в реално време по магистрала 7, голяма магистрала от север на юг, която идваше от Багдад, стигаше на юг до Ан Насирия и после продължаваше на югоизток до Басра. Тя представляваше основна комуникационна артерия. Ние щяхме да оказваме непосредствена поддръжка на командира на XVIII въздушнопреносим корпус. Докладите ни щяха да пристигат директно при разузнавателния офицер на специалните сили (РОСС) — те го наричаха координатор на специалните операции (СОКОР), — който работеше в щаба на корпуса. И той поддържаше директна връзка с командира на корпуса.

Командирът на корпуса искаше да знае какво прави врагът. Изпращаше ли подкрепления за фронта? Ако да, какви войски и каква екипировка? Какви танкове?

В заповедта за мисията ни също се казваше, че трябва да сме в състояние да различаваме характерната екипировка на отделните подразделения, която може да ги идентифицира. Танковете Т-72 например се използваха само от Републиканската гвардия. Ако човек виждаше някой Т-72, разбираше, че си има работа с гвардията.

Съставихме плана си и просто седяхме в очакване, когато избухна битката за Кафджи — иракчаните пресякоха границата, така че ни повикаха там. Основните иракски подразделения вече се бяха изтеглили, но командирите ни смятаха, че все още остават някои изолирани групи, които могат да събират разузнавателна информация,

и затова ние претърсихме всичко, сграда по сграда. Наистина направихме добра тренировка за война в градски условия. Не открихме никого, но никога не се знаеше какво те чака зад всяка отворена с ритник врата.

Бяхме в Кафджи, когато ни повикаха: „Ще действаме.“

Така че се върнахме в Пещерата на прилепите, събрахме целия си багаж и заминахме за военния град на крал Халид (ВГКХ), където бе разположено нашето подразделение. Прекарахме там в очакване два дни.

Едно от нещата, които чакахме, бяха някакви специални обувки, които бяхме поръчали. Американските обувки за джунгли оставят характерни отпечатъци по меката глинеста почва, по която щяхме да се движим, и не искахме да оставяме никакви подобни следи. Накрая чисто новите обувки пристигнаха в навечерието на мисията ни. Някои от момчетата казаха:

— Няма да ги нося. Те не са разтъпкани.

Затова взех пластмасови кашони, изразях кройки по формата на подметките и ги залепихме отдолу на старите си обувки, за да не оставят следи.

Трябваше да отидем на място на около сто метра от магистрала 7 и близо до малката река Шат ел Гараф. Там имаше и ниви с канали и дълбоки вади за напояване. Вадите бяха копани на ръка и пръстта стоеше от двете им страни. Възнамерявахме да ги използваме за придвижване, така че ако наоколо имаше хора, щяхме да можем да пълзим при нужда по вадите.

Щяхме да изградим две скривалища. Едното за наблюдение на трафика на север, а другото — на юг. Периодично, на всеки четири или шест часа, трябваше да докладваме в щаба, но ако забележехме нещо значително — инсталации за „Скъд“, танкова рота или нещо подобно, — го докладвахме незабавно.

Беше 23-ти февруари 1991 година.

Във ВГКХ се натоварихме на два хеликоптера „Блекхоук“ по четири души във всеки. Разполагахме с някои наистина велики пилоти в авиационния полк за специални операции (АПСО), най-страхотните пилоти на света. Хората от АПСО се доказаха многократно. Знаехме,

че ще ни прехвърлят на определеното място. И нещо по-важно — знаех, че ще дойдат да ме приберат.

Моята летателна мисия изпълняваше един главен сержант на име Кени Колиър. Отидох при него и се заговорихме.

— Кени, не се съмнявам, че ще ме закараш дотам — казах му аз. — Но ако имам нужда от теб, трябва да дойдеш и да ме прибереш. Не ме оставяй там.

Той се усмихна широко.

— Казах ти, Дог, ти се обаждаш, ние те измъкваме.

Отлетяхме от ВГКХ до „Рафхах“, военновъздушна база до границата за зареждане с гориво. Отивахме на място, отдалечено на 241 километра през границата в Ирак — дълъг път за всеки блекхоук. Хората от АПСО изчислиха, че след като ни прехвърлят, оставят и се завърнат, ще им остане гориво за около десетминутен полет.

Искахме да пресечем границата около осем часа същата вечер. Всички бяхме с готов багаж и в камуфлажни униформи: готови сме, отиваме на война, отиваме в тила на врага. Момчетата бяха развълнувани. През цялата си кариера се обучавахме за това да помогнем на страната си, като изпълняваме такива мисии. Бяхме ги репетирали. Бяхме събрали цялата разузнавателна информация. Планирахме мисията много щателно.

Прекосихме границата около осем часа и тогава поради някаква причина ни повикаха обратно. Просто наредиха: „Прекратете мисията. Върнете се в базата.“ И ние се върнахме.

И до ден-днешен не знам причината за това анулиране, но каквато и да беше, ние още не се бяхме върнали и те казаха: „Не, не, изпълнявайте мисията.“

Не можехме да обърнем заради проблема с горивото, затова трябваше да кацнем и да заредим хеликоптерите, а всичко това ни забави. Времето ни беше разчетено много строго. Забавянето от тази страна на границата ни поставяше в потенциално рискована ситуация от другата страна на граничната линия.

Кени Колиър беше войник от специалните сили и затова разбираше значението на разписанието. Летците се опитаха да компенсират забавянето ни. Летяха много ниско и бързо. Летяха на шест метра над пустинята със скорост около 160 възела.

Стоях на радиостанцията при пилота, когато почувствах как хеликоптерът подскочи, и то доста силно. Усетих как машината потрепери и не знаех каква беше причината. Това ме уплаши почти до смърт.

— Какво става, Кени? Какво става? — попитах през микрофона.

Той беше абсолютно спокоен, което наистина ме впечатли. Бяхме ударили една пясъчна дюна и задното колело от задния колесник се бе откъснало.

— О, не се тревожи за това — отговори той. — Просто ударихме една пясъчна дюна. Всичко е наред.

И тези думи веднага ме успокоиха.

Поради забавянето хеликоптерите загубиха своето глобално навигационно сателитно покритие за известно време^[1]. Наложих се да използват някаква резервна навигационна система.

— Не мога да ти гарантирам, че ще те оставя точно на мястото, където искаш да отидеш — заяви ми пилотът.

— Добре, Кени — отговорих аз, — закарай ни колкото можеш по-близо до мястото и ние ще продължим мисията.

Когато наближихме района на мисията, той направи няколко „фалшиви включвания“ — сиреч, издигаше се високо и нарочно се оставяше да бъде засечен от вражеските радари, след което кацаше на земята и оставаше там около десет секунди, тъй че ако врагът излезе да разбере какво става, да не открие нищо. Направихме няколко такива маневри и накрая той се приземи, а ние слязохме от хеликоптерите. След което те се издигнаха и изчезнаха.

Изпитах някакво злоецо чувство при отдалечаването им, защото витлата се чуваха все по-слабо и човек осъзнаваше, че се намира на 241 километра в тила на врага.

Един от въпросите, които зададохме на разузнаването, беше: „Има ли кучета в този район?“ Арабите не обичат кучета. Смятат ги за мръсни животни и не държат кучета в къщите си.

Все пак, макар това да важи за живеещите в градовете араби, селяните — бедуините и фермерите — държат у дома кучета по същите причини, по които ги държат и нашите фермери. Те ги използват като пазачи. Така че там имаше кучета. Когато слязохме от хеликоптерите и те отлетяха, помислих, че сме кацнали в някой селски двор. Отвсякъде се чуваше кучешки лай.

Но когато вече не чувахме хеликоптерите, лаят отслабна и осъзнахме, че кучетата по-скоро реагират на звука на витлата, отколкото на нашето присъствие.

Първото нещо, което направихме, бе да се преместим на може би сто метра, да установим защитен периметър и просто да се послушаме. Това е тактика за оценка на нощните звуци и за привикване на очите и ушите към околната среда. Цареше пълна тишина, каквато исках да чуя.

Обърнах се към моя сержант по оръжията:

— Извади глобалната си навигационна система. Да проверим дали тук имаме покритие.

Имахме. Всъщност се намирахме на север от определеното ни място, но на не повече от два-три километра. Все пак всеки човек в екипа ми носеше раница, която тежеше повече от осемдесет килограма, което е изключително тежък багаж. Той включваше екипировката ни за двете скривалища — по единайсет килограма на човек. Всеки член на екипа носеше и по деветнайсет литра вода, както и радиоекипировка.

Отидох на командирско разузнаване с моя сержант по оръжията. Открихме търсения район, определихме местата за скривалищата, върнахме се, събрахме екипа и ги заведохме до мястото. Извадихме окопните си лопати и започнахме да копаем и разбрахме веднага, че въпреки тренировките ни с пясъчната глина в Саудитска Арабия почвата тук е чернозем. Тя беше твърда. Нямахме начин да изкопаем скривалище преди разсъмване с окопните инструменти с къси дръжки.

Другият екип под ръководството на сержант Сам Хопкинс се отдръпна малко назад, намери малко по-мека почва и започна да копае, но скоро стана ясно, че и те няма да успеят да свършат работата навреме. Понеже трябваше да намерим укритие, решихме да установим скривалището си в един от рововете, които пресичаха местността. Разположихме отбраната си и използвахме този ров като скривалище; прикрихме го отпред с торби с пясък; отгоре нахвърляхме всякаква растителност и направихме всичко останало, което времето ни позволяваше.

Знаехме, че минаващите по магистралата в двете посоки автомобили няма да забележат нищо необичайно. Сливахме се с пейзажа.

Преценихме, че фермерите в Ирак би трябвало да работят по същия начин като колегите си в Щатите. Фермерът засява нивите си и след това ги посещава от време на време, за да е сигурен, че посевите се развиват добре. Но не го прави всеки ден. Но пропуснахме да вземем под внимание факта, че в тази част на Ирак технологията е много изостанала от нашата. Децата не седят вкъщи да гледат телевизия и да играят на видеоигри. Те нямат телевизори и компютри. Играят си на полето. Не предвидихме това.

И така при първите слънчеви лъчи ние се прибрахме в скривалищата — по четири души във всяко. Единият наблюдаваше през дупка в брезента (сержант Джеймс Уедърфорд); друг записваше видяното на магистралата; останалите двама души предимно почиваха. Бях единият от почиващите. Затворил си бях очите, но съзнавах какво става и чух Уедърфорд да казва:

— Навън има деца. Играят си.

Те се приближаваха все повече и със засилването на гласовете им започнах да се тревожа. Внезапно звукът секна. Стана тихо. Децата бяха отвън при нас и фактически гледаха през дупката на Уедърфорд. Те погледнаха вътре, видяха да ги гледа този човек с камуфлажната униформа, извикаха и отстъпиха назад.

Същевременно двама от войниците ми излязоха от задната страна на канала с автомати МР-5 и пистолети със заглушители. Децата ги видяха и избягаха.

— Шефе, какво да правим? — попитаха хората ми.

Вижте сега, не се съмнявам, че ако им бях казал „Не оставяйте тези деца да се измъкнат. Застреляйте ги“, те щяха да го направят. Имахме разрешение да постъпим така, ако някой цивилен се приближеше и изложеше мисията ни на риск.

Две от децата бяха момиченца, може би на седем или осем години, а едното бе по-малко момче. Решението трябваше да се вземе моментално.

— Не, не ги убивайте — отговорих аз.

Не исках да стрелям по деца.

Няколко неща сигурно бяха причина за това. Израснал съм в християнско семейство. Децата ми бяха на почти същата възраст. Просто не бях способен да стрелям по деца. Каквото и да се случеше с нас, бях готов да го посрещна. Ако пристигнеха войници, щях да се

защитавам. Имахме оръжия и знаех, че можем да поискаме близка въздушна поддръжка, както и да ни измъкнат оттам. Но нямаше да стрелям по деца.

Децата изтичаха към едно малко село, разположено недалеч. Извадихме сателитната си радиостанция и поискахме незабавно изтегляне. Съобщихме им:

— Видяха ни. Разкриха ни. Трябва да се измъкнем оттук. Позициите ни са изложени на опасност.

Докато нашите хора работеха по въпроса за измъкването ни, никой от селото не се върна, за да проучи нещата. Нямах представа дали децата са казали на някой за нас, или може би са помислили, че виждат привидение. Но след като избягаха, никой не дойде да ни провери. В този момент решихме, че макар скривалищата да са компрометирани, въпросът със самата ни мисия не стои така.

Затова се преместихме от този канал в друг район и отново установихме скривалищата си. След като никой не ни разкри, отменихме искането за спешно изтегляне.

— Слушайте — уверявах ги аз, — чувствам се доста сигурен. Никой не дойде. Преместихме се в друг район. Ще продължим да изпълняваме мисията си. През нощта ще се преместим по-далеч.

През целия ден продължихме да наблюдаваме магистралата и да докладваме за трафика по нея. В 12,00 ч. изпратихме информацията за видяното.

Малко след това, докато лежах върху купчина пръст и наблюдавах с бинокъл магистралата, улових с периферното си зрение някакво движение встрани и назад. Обърнах се и видях двете деца, но този път с тях беше и един възрастен. Бързо се плъзнах обратно в канала, но знаех, че са ме забелязали. Въпреки това оставаше някаква малка надежда да не е така. Казах на момчетата:

— Вижте какво, мисля, че току-що... някой току-що ме видя. — И Трионът (Робърт) Де Гроф изтича отстрани и провери нещата. Хората вече идваха към нас.

— Да — прошепна Трионът, — идват насам.

Излязох от скривалището, за да говоря с тях. Възрастният носеше черно-бяла кърпа на главата като палестинец и всички те ме гледаха; поздравих ги с най-добрия си „Салаам алейкум“ и ги заговорих на арабски, спомняйки си казаното от нашите разузнавачи:

те могат да се държат приятелски, могат да бъдат безразлични. Размишлявах трескаво, надявайки се вътрешно да не се окажат враждебно настроени.

Но отново си помислих, че не бива да убивам тези хора. Те нямаха оръжие, бяха цивилни и имаше две деца.

След това те побягнаха много бързо назад. Този път нямахме късмет както преди. След двайсет минути започнаха да прииждат хора.

Внезапно се появи група тийнейджъри, може би петнайсет или двайсет души. Те бяха просто деца и нямаха представа за случващото се. Затова ги заговорих на арабски. Казах им да спрат, да си отидат и да ни оставят на мира. Накрая извадих пистолета си и при вида му те се разбягаха.

Реших да се преместим.

Но по това време към нас вече идваха много цивилни, а на магистралата спряха пет автомобила — три два и половина тонни военни камиона, една „Тойота Ленд Крузър“, която служеше за команден автомобил, и един автобус. Много скоро всички излязоха на шосето и започнаха да разговарят.

Ние вече се споглеждахме: „Хей, здравата я оплескахме.“

Поискахме незабавно изтегляне, но те казаха:

— Добре, но ще трябва малко да почакате, докато се освободят хеликоптери. Ще ви осигурим близка въздушна поддръжка.

— Страхотно — отговорих аз.

Време беше да приложим нашия план за унищожение при спешни случаи — да натрупаме на купчина всички неща, които не можехме да вземем с нас, и да ги унищожим. Инженерът вече имаше готов блок пластичен експлозив С-4 с едноминутен таймер. Той се протегна, извади запалката и го поставихме на земята. Аз взех една радиостанция от купчината, LST-5, защото беше сателитна радиостанция, но вършеше двойна работа като ултракъсовълнов предавател за връзка със самолети. Закачвахме една антена с размерите на писалка върху нея и тя започваше да работи на ултракъси вълни. С нея можех да повикам близка въздушна поддръжка.

Останалата екипировка отиде в раниците.

Междувременно иракските войници започнаха да ни заобикалят — напредвайки от двете ни страни — заедно с няколко цивилни,

въоръжени с ловджийски пушки. Ако някой влезе в задния ти двор, ти ще излезеш да го прогониш. И те правеха точно това.

В този момент сухопътната война бе започнала, но ние не го знаехме. Когато тръгнахме, никой не ни беше казал: „Сухопътната война ще започне в полунощ.“

Но иракчаните го знаеха и това, изглежда, ги вълнуваше силно.

Те бяха вероятно и прекалено самоуверени. Не разбираха срещу какво се изправят. Вероятно смятаха, че сме екипаж на свален самолет — лесна плячка — и могат просто да дойдат и да ни приберат.

Както и да е, ние поставихме експлозиви на цялата ни секретна екипировка, след което хвърлихме излишните раници върху тази купчина, за да облекчим товара си. Върху нас остана само най-необходимата екипировка — найлонови презрамки, върху които закачихме пълнителите, манерките и т.н. Пъгнах един пакет с готови за консумация храни (ГКХ) в джоба си, а на врата ми висеше устройство за нощно виждане. Взехме само една сателитна навигационна система, която съдържаше изходния ни маршрут; в нея бяха заложени всичките точки от маршрута ни.

След това включихме таймера на С-4 и побягнахме с всички сили назад по един от каналите. Внезапно стигнахме до място, на което каналът ставаше плитък, там имаше завой. На практика се озовахме в капан в този ръкав на канала.

Когато експлозивът избухна, иракчаните бяха на по-малко от минута зад нас, а близката ни въздушна поддръжка щеше да пристигне след двацет минути. Знаех, че положението ни не е розово. Настигаше ни подразделение с размерите на рота, което се опитваше да ни заобиколи.

Веднага щом експлозивът избухна, ние се озовахме под тежък обстрел. Изчакахме. Не отговорихме на огъня.

Макар това да не беше лесно. Най-точният огън не идваше от войниците. Бедуините бяха ловци и те бяха добрите стрелци. Искам да кажа, че вдигаха пушилка около главите ни.

При настъплението си войниците се придвижваха на групи от по четирима или петима, движейки се изправени с готови за стрелба пушки. Бяха обути с половинки обувки, подходящи за офис. Това не беше бойно подразделение от фронтната линия; те бяха чиновници от

тила. Изпълняваха заповедта да вземат пушките си, да излязат и да ни пленят.

Един американски пехотен взвод щеше да напредва на прибежки с едновременна стрелба, претъркаляне и заемане на нова позиция, но тези хора просто стояха прави. Това беше в наша полза.

Трионът попита:

— Ще стреляме ли?

Отговорих:

— Да, открийте огън.

Известно време никой не направи нищо, защото никой не искаше да бъде пръв. Знаеха, че щом започнем, работата ще стане дебела. Затова заповядах отново:

— Огън.

Трионът откри огън със своята пушка 203 (40-милиметров гранатомет, прикрепен към автоматична пушка М-16). Останалите 203 също откриха огън. Гранатите излетяха и паднаха сред иракчаните. Внезапно там остана само един олюляващ се човек в разкъсани дрехи. Останалите бяха паднали. Наблюдавайки това, човек се чудеше какво става.

Предполагам, че при първоначалния залп сигурно сме ликвидирали около четирийсет от тях.

Внезапно се озовахме в страхотно сражение, но държахме позицията си, надявайки се отчаяно на въздушната поддръжка.

Трябваше да нагласим сателитната си радиостанция на ултракъсовълнов обхват, за да можем да говорим със самолета. Нагласихме сателитната чиния и после отидохме да поставим антената. Нея я нямаше — бяхме я загубили.

Изглежда, че бедата никога не идва сама. Намирахме се в разгара на сражение и нямаше как да се свържем със самолета.

Но понякога късметът ти проиграва. Оказа се, че сержант Де Гроф носи радиостанция за оцеляване PRC-90. Той я извади, подаде я на Уедърфорд, моя сержант по комуникациите, и попита:

— Хей, това ще свърши ли работа?

Уедърфорд я погледна.

— Това е радиостанция за пряка въздушна връзка — каза той. — Не знам дали ще свърши работа. Съмнявам се. Само ако самолетът е непосредствено над нас.

Въздушната поддръжка вече беше тук. Чувахме ги по сателитната ни радиостанция; те ни викаха, но ние не можехме да им отговорим. Затова летяха наоколо, без да ни открият.

След известно време една група от нападателите ни превзе мост над близката река, понеже нямаше какво друго да направи, и това всъщност ни помогна. Много цивилни бяха излезли да гледат сеир, имаше жени и деца, но щом започнаха взривовете и разбраха, че наистина се стреля, цивилните се разбягаха.

Горе-долу по това време решихме да преминем към това, което предполагам, че ще наречете план Б. В екипа ни имаше обучени снайперисти и когато иракските войници се изправеха, за да опитат да маневрират, ние щяхме да ги улучим. Затова си останахме в канала, който вероятно беше най-сигурното място, което можехме да намерим. Ако бяхме излезли от него, това щеше да бъде краят ни.

За известно време нещата утихнаха достатъчно, за да може Де Гроф да извади радиостанцията PRC-90. Той се обади по нея и се свърза с един АУАКС. И трябва да ви кажа, че когато чухме гласа му, това беше истинско чудо. Не мога да използвам друга дума. Беше истинско чудо, че имаме радиостанция PRC-90 — технология от 50-те години. Но тя работеше и това ни спаси живота.

Много скоро те намериха въздушен контролор, който да разговаря с нас, след което започнаха да изпращат атакуващи F-16. Тези самолети не са идеални за близка въздушна поддръжка, но те можеха да стигнат най-бързо до нас. Така че F-16 се включиха към мрежата на АУАКС и вече можехме да разговаряме с тях директно по радиостанцията PRC-90. Използвахме я през остатъка от деня, за да викаме близка въздушна поддръжка.

Все още имахме проблем: намирахме се в разгара на сражение. Обстрелваха фланговете ни. Трябваше да насочим самолетите за близка въздушна поддръжка — те бяха два. Но не можеха да открият позицията ни.

Не използвахме дим. Имахме сигнални ракети, но беше пладне и те не вършеха работа. Двата F-16 прелитаха над главите ни, а ние лежахме в канала и се опитвахме да им сигнализираме с огледала.

Тогавя се разбра ползата от изучаваната от летците близка въздушна поддръжка из целия театър на бойните действия.

Трионът каза на пилотите на F-16:

— Вижте какво, това може да ви се стори странно, но аз искам да летите от луната към слънцето. — Въпреки че беше един часа следобед, слънцето и луната се виждаха едновременно на небето. — Когато сте над мен, ще ви съобщя.

И те постъпиха точно така. Един от авиаторите се свърза с нас, засече координатите ни и ги изпрати на другия. Дълго спориха за точното ни местоположение, но след края на спора им нещата потръгнаха.

Неколцина от иракските войници бяха излезли на шосето и махаха на други автомобили, опитвайки се да въвлекат повече хора в сражението. Така се случи, че цял конвой с военни автомобили, повечето два тона и половина минаваха покрай тях и те успяха да ги спрат. Така че когато дойдоха първите въздушни удари, те унищожиха и конвоя — от тези камиони се разнесоха много вторични експлозии. След това автомобили продължиха да минават по магистралата и войниците отново се опитваха да ги спрат, но те виждаха горящите тела и не спираха. Продължаваха пътя си. Сигурно си казваха „Няма да се замесваме в това.“

По-късно разбрах, че единият F-16 бе забелязал и унищожил на пътя бронирана колона, насочваща се към нас.

Все пак оставаха още много вражески войници по двата ни фланга и аз насочвах огъня, местейки го от едната на другата страна и обратно. Тази тактика се оказа много ефективна и бях много доволен: момчетата вършеха страхотна работа, като улучваха целите, запазваха хладнокръвие и пестяха мунициите. Никой не стоеше прав, както ги виждате по филмите, изстрелващ цял пълнител на нивото на кръста си. Всичко беше много пресметнато — сваляне на дулото, вземане обекта на мушка, натискане на спусъка и поразяване на целта.

Но все още на един от фланговете ни беше много напечено. Наистина ни обстрелваха много силно оттам. Наложих се да повикаме мисия за близка въздушна поддръжка с касетъчни бомби. Бомбардировката щеше да бъде близо — опасно близо, както я наричахме, каквато е винаги, когато бомбите падат на по-малко от километър разстояние. А разстоянието до врага беше само двеста метра, което никак не бе много.

Знаехме, че съществува риск — винаги има риск и особено с касетъчните бомби — от поразяване на приятелските сили. И това ме

плашеше не по-малко от вражеските войници, които бяха взривявани от нашите военновъздушни сили.

Въпреки всичко поискахме близка въздушна поддръжка по фланга ни. Те дойдоха и отново се случи почти чудо. Ударът беше изключително ефективен. Касетъчните бомби паднаха — изглеждаше така, сякаш щяха да паднат право върху нас, — след което обвивката им се разтвори и чухме грохота на бомбите от убежището си в канала.

Когато избухват касетъчни бомби, те започват с едно ба-ба-ба-ба-ба-ба-ба; то стига до кресчендо, след което грохотът намалява. И ето какво се случи. Бомбите паднаха точно срещу фланга ни и унищожиха вероятно целия взвод войници, който силно ни притесняваше.

Направихме същото и от другата страна.

После това, което остана да ме тревожи най-много, беше самият канал. Той не беше прав. Извиваше. Ако човек се опиташе да погледне по дължината му, той не приличаше на железопътни релси. Виждаха се може би само десет метра, преди каналът да направи завой.

По това време вече знаех, че не могат да дойдат от фланговете, освен ако не засилят огъня и не докарат по-тежка огнева поддръжка — но ако пожелаеха, можеха да дойдат по канала и да ни ликвидират за нула време.

Предстоеше нова въздушна атака и ние я насочихме право върху този канал. Веднага след приключване на атаката отидохме рамо до рамо с разузнавателния ми сержант Роби Гарднър (такава беше ширината на канала) надолу по канала с надеждата да ги изненадаме. И наистина го направихме. Изминахме може би петдесет метра и се натъкнахме на идващия по канала преден иракски патрул, но те точно в момента не отиваха никъде, защото въздушният удар ги беше залепил на земята; пушките им лежаха до тях.

Приблжихме се с насочени оръжия и се озовахме лице в лице с тях. Успяхме да ги ликвидираме, преди да успеят да грабнат пушките си. След това изминахме целия път до мястото, на което бяхме взривили раниците си, и откривахме тела по продължение на целия канал. Спомням си особено добре един човек. Кракът му беше откъснат и изглеждаше мъртъв, но все още дишаше тежко. Приблжихме се и отстранихме пушката му. Той пое за последен път въздух и това беше, умря. Преживяването беше страшно. То не ме впечатли толкова тогава, колкото по-късно, когато си го спомнях.

Изминахме целия път до мястото на взривяване на раниците, защото се смрачаваше и в пустинята става студено. Намерихме няколко останали якета и малко храна. Въпреки че якетата бяха разпокъсани от касетъчните бомби и собствените ни експлозиви, те още можеха да осигурят някаква топлина. Така че ги грабнахме, върнахме се отново на огневата си позиция и се присъединихме към останалите. До това време силата на сражението бе отслабнала.

Имаше някакъв периодичен ритъм. Започваше въздушна атака, след което самолетите си отиваха и настъпваше затишие, през което време нямахме въздушна поддръжка. В този момент битката се подновяваше. Веднъж едно отделение — може би петима или шестима души — се изправи и тръгна в атака срещу нас с онзи откачен боен вик: „Хей те-те-те-те-те-те-те.“ Това си беше чисто самоубийство, защото ги простреляхме, докато вървяха.

Отначало иракчаните бяха сериозен противник, но с настъпването на вечерта и след няколкото атаки на F-16 мисля, че съсипахме техния морал. Те смятаха, че свалените летци ще се окажат лесна плячка и изведнъж срещнаха сериозна съпротива. Пушките M-203. Снайперисти. И близка въздушна поддръжка с атаки на изтребители F-16. Така че колкото по-късно ставаше, толкова повече сражението утихваше.

След падането на нощта си поставих очилата за нощно виждане, огледах бойното поле и не забелязах никакво движение.

В този момент ни съобщиха, че до изтеглянето ни остават дванайсет минути.

Тогава не можех да не си спомня Виетнам. Един от научените там уроци ни казваше, че северновиетнамците, знаейки за предстоящ спасителен опит, ще изчакат в засада. По този начин си осигуряваха по-голяма мишена.

Мислейки за това, реших да не давам на иракчаните шанс да направят същото.

Зад нас може би на триста или четиристотин метра разстояние имаше един насип, който бях забелязал. Излязохме на открито и се прехвърлихме от другата страна на този насип. Исках да има някаква преграда между иракските войници и хеликоптерите, когато кацнат, за предотвратяване на евентуална иракска атака.

Тъй като хеликоптерите летяха ниско, ние не можехме да разговаряме директно с тях. Трябваше да говорим чрез летящия над нас F-16, а той предаваше думите ни на хеликоптера. Човекът от F-16 се обади:

— Дайте ми точните си координати, за да могат птичките да ви вдигнат.

Аз се обърнах към сержанта по оръжията, който имаше сателитна навигационна система, за да отчете координатите. Но когато той я извади, тя се оказа повредена. Беше се счупила при падането му по време на битката.

Вече виждах наум как иракчаните идват и ни правят на пух и прах. Но после си спомних, че старата радиостанция PRC-90 имаше отгоре маяк, излъчващ сигнал. Затова попитах:

— Могат ли да уловят сигнала на този маяк?

Те отговориха:

— Добре, включи го.

Трионът включи маяка и след няколко минути чухме шума на хеликоптерите, които кацнаха почти върху нас. Басирам се, че за по-малко от десет секунди се отделихме от земята.

И чак тогава се сетих, че сме извадили голям късмет. Срещу нас имаше цяла иракска рота, а ние успяхме да им се измъкнем. Всичко се дължеше на уменията на А-отделението на специалните сили и на обучението, което бяхме преминали.

По-късно разбрах съвсем ясно случилото се с нас и това, което направихме. Сигурен съм, че хората в онова село още помнят тази битка. Едно нещо, от което лично аз съм много доволен, е това, че децата там, сега вероятно тийнейджъри, живеят пълноценно и не съзнават как са се отървали на косъм от смъртта.

Точно преди да се свържем с тези изстребители F-16, две от момчетата, Де Гроф и Дан Костржебски, единият от едната страна на канала, а другият — от другата, се обърнаха и си взеха довиждане. Сякаш си казаха: „Край, няма да се измъкнем оттук.“

И едно от нещата, което ме впечатли тогава и особено по-късно — една от най-тежките отговорности на пехотния командир, — е това, че си отговорен за живота на хора — както за загубата, така и за отнемането на живот. За загубата на собствения живот и за отнемането на живот от врага.

Това е тежка отговорност и помня, че си мислех: „Ще ни прегазят тук и ако това стане, се надявам да съм един от първите, които ще убият, защото няма да понеса да се бия в този канал и да гледам как хората ми умират пред очите ми.“ Но слава Богу, никога не се стигна до това.

---

[1] През онези дни нямаше достатъчно сателити за глобално навигационно сателитно покритие; това означаваше, че има периоди, през които сателитно покритие липсва. — Бел.авт. ↑

XIV. ИЗГЛЕДИ ЗА БЪДЕЩЕТО

Карл Стайнър:

Един от най-гордите си моменти както главнокомандващ на СОКОМ преживях през пролетта и ранното лято на 1991 г. след войната в Залива. Става дума за операция ОСИГУРИ КОМФОРТ. Силите за специални операции, заедно с много други чудесни организации, спасиха живота на хиляди хора в рамките на няколко кратки седмици. Нашите войници от специалните операции използваха своите бойни и специални умения за установяването на мир, ред и стабилност вместо война, унищожение и насилствени промени. Накрая по-голямата част от населението, наброяващо стотици хиляди мъже, жени и деца, лишени от техните домове, успя да се завърне във фермите, градовете и селата си.

Тези хора бяха мюсюлмани, но това не е толкова важно. Важното е, че са хора.

Историята за тяхното спасяване е важна поради всички гореизброени причини. Но тя е важна и поради по-практически причини. Във войната срещу тероризма всички войници от специалните сили, които получат заповед за изкореняване на терористи и техните бази в чужбина, ще се нуждаят от уменията и опита, които им спечелиха толкова добро име в операция ОСИГУРИ КОМФОРТ. Ще трябва да спечелят доверието, уважението и подкрепата на значителна част от местното население. Ще се нуждаят от помощта на местните хора, на които трябва да се покаже, че екипите на специалните сили са необходими за собственото им бъдещо добруване.

Разликата между мирновременни и военновременни операции винаги е голяма, но приликите са много поучителни.

Това ще се случва отново и отново: нашите специални сили ще трябва да стрелят по хората през нощта и на другия ден да се ръкуват приятелски с тях.

ВЪСТАНИЕТО

Том Кланси:

Когато войната в Залива приключи през зимата на 1991 г., Саддам Хюсеин беше изправен пред въстания както на север, така и на юг — продължения на дълбоки и отдавна съществуващи конфликти. Въпреки че президентът Буш подкрепи на думи тези въстания, практическата американска помощ беше ограничена.

На юг шиитски мюсюлмански групи, отдавна в конфликт с режима и сунитското мнозинство в страната, въстанаха с помощта на Иран. Разбунтували се подразделения от иракската армия и шиитското мнозинство в няколко южни града оформиха гръбнака на въстанието, което започна в Насирия на 2-ри март 1991 г. и достигна кулминацията си около 7-ми март, когато шиитски групи контролираха Басра, Амара, Кут, Хилех, Кербала, Наджаф и Самауа. Дотогава Саддам вече бе организиран контраатака, събирайки подразделенията на Републиканската гвардия, оцелели след съюзническата атака в Кувейт. На 16-ти март съдбата решително се обърна против въстаниците; след седмица бунтът почти приключи.

Докато вниманието на Саддам беше приковано на юг, кюрдите в Северен Ирак подновиха своето въстание. Потисканите в продължение на поколения кюрдски племена смятаха, че родината им включва части от южна Турция, северозападен Иран и североизточна Сирия, както и северен Ирак — Кюрдистан. През 1980 г. те се вдигнаха на въстание за превръщане на тази родина в реалност. При бруталната си контраатака силите на Саддам използваха нервнопаралитичен газ и дефолианти, заедно с „по-конвенционални“ форми на изстребване на бунтовниците, за да потушат този опит за самоопределение.

Вечно спорещите помежду си кюрди също бяха разделени на племенни и политически групи, което им пречеше за успешното създаване на обединен фронт срещу иракския лидер, но продължаващото потисничество ги сплоти, а съюзническата кампания срещу Ирак им осигури нова възможност за отстояване на тяхната независимост. На 4-ти март 1991 г. въстание на Кюрдската

демократическа партия под ръководството на Масуд Барзани освободи кюрдския град Рая в северен Ирак, запалвайки искрата на освободителното движение из целия регион. На 11-ти март основните кюрдски фракции се срещнаха в Бейрут под егидата на Комитет за общи действия на иракската опозиция, за да обсъдят координирано въстание. На 14-ти март, един ден след края на конференцията, въстанаха стотен хиляди членове на Фурсан — съставена от кюрди спомагателна иракска армия в Северен Ирак. В поредица сражения с редовната армия кюрдите завзеха десетина големи градове и територия, заключена в дъга от сто и шейсет километра. До 21-ви март въстаниците контролираха провинциите Сюлеймания, Арбил и Дахук — така наречения Автономен район на Кюрдистан. Те контролираха и голяма част от провинция Тамим и столицата ѝ град Киркук, в която има значителни нефтени запаси. Въстаническите партизански сили се наричаха Пеш Мерга или „тези, които стоят пред лицето на смъртта“.

Точно както и на юг, Саддам реорганизира армията и цивилната си администрация и предприе настъпление за възстановяване на контрола си върху въстаническите територии. Поддържани от бойни хеликоптери и тежка артилерия, иракски бронетанкови и пехотни подразделения удариха Киркук на 28-ми март. Без артилерия и въздушна поддръжка, Пеш Мерга отстъпиха в паническо бягство.

Това беше началото на техния разгром. Войници и цивилни се втурнаха към заснежените северни планини, понякога само с дрехите на гърба си. Пътищата на север бяха задръстени от автобуси, камиони, трактори с ремаркета, магарешки каручки и хора, които вървят пеш. Предишните иракски действия срещу кюрдите бяха предизвикали все по-ширеци се зверства; цивилните нямаха намерение да оцелеят, за да разберат дали историята ще се повтори. Някъде между половин милион и милион и половина кюрди — малко по-малко от половината население преди войната — избягаха през турската и иранската граница.

До 6-ти април въстанието бе напълно смазано, но бежанският поток не спираше. Хиляди кюрди загинаха от глад и болести. В същото време Турция — опасяваща се от собственото си кюрдско малцинство — придвижи войски, за да попречи на кюрдите да пресичат границата ѝ.

Реакцията на Америка и останалите ѝ съюзници беше бавна.

Междувременно Обединените нации приеха на 5-ти април Резолюция 688, настояваща Ирак незабавно да спре репресиите срещу цивилни граждани в кюрдските райони и другаде. Освен това ООН нареди на Ирак да допусне на територията си хуманитарни агенции, които да помогнат на избягалите от домовете си цивилни граждани.

Скоро след гласуването на резолюцията товарни самолети на военновъздушните сили за специални операции на Съединените щати започнаха да хвърлят храни над региона, но иракските артилерийски и хеликоптерни атаки срещу цивилните продължаваха. Още хора избягаха; тясната планинска ивица до турската граница се превърна в огромен претъпкан бежански лагер.

На 10-ти април Америка предупреди Ирак да прекрати операциите си на север от 36-ия паралел (приблизително линията, разделяща кюрдската от арабската иракска територия). На следващия ден ООН обяви, че ще изпрати мироопазващи сили в района. Бяха прехвърлени сухопътни подразделения на ССО в Турция, за да помогнат за оценката на положението и да стабилизират операцията с осигуряването на храни.

На 16-ти април Съединените щати, Великобритания и Франция обявиха, че Резолюция 688 им дава право да изпращат в Ирак войски в помощ на бежанците. Военна сила с ядро американски морски пехотинци и изстребители отблъсна иракчаните назад, предотвратявайки по-нататъшни зверства. По това време смъртността сред бежанците в импровизираните гранични лагери се изчисляваше на неколкостотин души дневно.

ОСИГУРИ КОМФОРТ, помощната мисия на съюзниците, комбинира усилията на тринайсет държави под ръководството на генерал-лейтенант Джон Шаликашвили. Тя имаше три аспекта:

1. Забрана за иракски полети над 36-ия паралел. Спазването на забраната се контролираше предимно от изстребители на военновъздушните сили на Съединените щати, излитащи от Турция.

2. Присъствие на земята за осигуряване на северен Ирак и бежанците срещу атака, както и подготовка на лагери вътре в Ирак за преселването им. Двайсет и четвърти експедиционен корпус на морската пехота (ЕКМП), извършващ специални операции, оформяше ядрото на тези усилия с личния си състав от 3 600 души, които

действията на около осемстотин километра от плаващата си база в Средиземно море.

3. Спасителна операция за осигуряване на припаси и медицински грижи за прогоненото иракско цивилно население. Войници от специалните сили на армията от 10-та група на специалните сили изиграха ключова роля в тази фаза на операцията, както и 39-та ескадрила за специални операции на военновъздушните сили, която пилотираше товарните самолети МС-130 и хеликоптерите МН-53J. Екипи по гражданските въпроси и членове на 4-та група за психологически операции се присъединиха към усилията в началото на май. Многобройни хеликоптери от сухопътните сили, флота, морската пехота и военновъздушните сили също изиграха жизненоважна роля за доставките, както и широк спектър от американски и съюзнически самолети С-130 и други поддържащи машини.

Бригаден генерал Ричард У. Потър, главнокомандващ Европейското командване за специални операции, оглавяваше специалните сили, натоварени с оказването на помощ за кюрдите. Обединената военна сила „Алфа“ на Потър включи накрая в състава си британски и италиански сили, както и малки групи от други държави. Втора военна сила, организирана около 24-ти ЕКМП, наречена Обединена военна сила „Браво“ и оглавявана от генерал-майор Джей М. Гарнър, действаше още по на юг в Ирак, подготвяйки лагери и помагайки на бежанците близо до фронтовата линия на партизанската война (мисиите и ресурсите на двете военни сили се припокриваха до известна степен, особено през първите и последните дни). В разгара на операцията участваха 11 936 военнослужещи на Съединените щати.

Генерал Потър прави преглед на операцията:

През ноември и декември 1990 г. в разговори с турския генерален щаб за откриване на втори фронт в операция „Пустинна буря“ генерал-майор Джеймс Джеймърсън, адмирал Лейтън (Снъфи) Смит и аз (като главнокомандващ генерал на КСОЕ — Командване за специални операции в Европа) представлявахме главнокомандващия в Европа, подкрепени от американския

посланик в Турция Абрамоуиц. В резултат от тези разговори се създаде военна част „Доказана сила“, командвана от Джим Джеймърсън и моите поддържащи ОВССО, които оперираха в северен Ирак от бази в южна Турция.

През пролетта на 1991 г. все още съществуваше щабът на Европейското командване, който осигури европейската подкрепа за ПУСТИННА БУРЯ със VII корпус. Аз се освободих от командването на Обединените военни сили за специални операции (ОВССО) и се завърнах в щаба на Европейското командване, но взаимоотношенията, които бяхме изградили преди и по време на ПУСТИНЕН ЩИТ/ПУСТИННА БУРЯ, се оказаха изключително полезни, докато организирахме заедно хуманитарната операция, и аз поех командването на наречената по-късно от генерал Шаликашвили съвместна военна сила „Алфа“. Върнахме се в Турция на 6-ти април, за да участваме в хуманитарната операция. Седмица по-късно към нас като заместник-командир се присъедини бригаден генерал Тони Зини.

Отначало хуманитарната операция се свеждаше до доставки на припаси по въздуха, маркиране на зони за разгръщане и раздаване на помощи. През първите дни след пристигането ни от щателно разузнаване на лагерите и граничните райони, както и от разговори с винаги фрагментираното кюрдско ръководство от иракската страна на границата и с турците от турската страна, стана пределно ясно, че са необходими много повече усилия.

Ние с генерал Джеймърсън изтъкнахме тежестта на ситуацията пред щаба на Европейското командване, в резултат от което районът бе посетен от главнокомандващия генерал Джим Маккарти. Военната ни сила трябваше да помогне на стотици хиляди кюрди в импровизирани лагери сред планините по цялата турска/иракска граница. Хората в лагерите бяха изложени на лошо време, глад и студ и всеки ден умираха повече от хиляда души. Детската смъртност беше ужасяваща.

Когато в средата на април генерал Шаликашвили бе определен за командир на всички сили, хуманитарната мисия вече не се свеждаше до доставки на храни от въздуха и разпределение на припаси на сухопътна мисия.

На 17-ти април с навлизането на останалите ССО в района генерал Шаликашвили обяви своя командирски план и ме натовари със следните мисии:

1. Отиди в планините и стабилизирай положението с всички необходими средства.
2. Организирай лагерите.
3. Осигури охрана на кюрдите срещу враждебни елементи.
4. Осигури храни и хуманитарна помощ в лагерите.
5. Организирай раздаване на бутилки с минерална вода.
6. Подобри хигиената, погребни мъртвите тела — както на хора, така и на животни.
7. Убеди кюрдите да се завърнат по селата си.
8. Разведи представители на пресата из лагерите.

По време на цялата мисия генерал Шаликашвили никога не промени тези общи задачи. При всяка наша среща през следващите три месеца той просто разпитваше докъде са стигнали нашите усилия и как може да ги подпомогне.

Фактически, като си припомням думите на генерал Джеймс Галвин, главнокомандващ на Европейското командване, докато с Джеймърсън разгръщахме силите си — „Отговорът е «да», щом имате нужда“, — мога само да кажа, че беше чудесно да имаш двама такива командири. Те издаваха преки, кратки заповеди, никакви глупости: „Това е мисията ти, започвай да действаш.“ Никой не ти обяснява елементарните подробности. Като офицер от специалните сили аз харесвам такова командване.

След като получи заповедта, полковник Бил Тангни, командир на 10-та група, бе определен за командир на сухопътните части военна сила „Алфа“. Бил командваше не само собствената си група, но и целия личен състав и

подразделения на Съединените щати в определения оперативен район, един британски батальон командоси, части от люксембургската армия и отговаряше също за канадските и френските военни болници в оперативния район. Полковник Хут Хутън, командир на 39-ти екип за специални операции от Алкънбъри, Англия, беше мой командир за военновъздушните сили и установи прекрасни отношения с генерал-майор Джим Хобсън, военновъздушния командир на ОСИГУРИ КОМФОРТ. Джим Хобсън, с опит от предишни военновъздушни специални операции, беше най-полезен за мисията ни.

Международната граница между Турция и Ирак разделяше оперативния район, като лагери имаше и от двете страни на границата. В много случаи границата разделяше и самия лагер. От турската страна ротите и екипите трябваше да се съобразяват с политическите нюанси в работата си с кюрдите, с въпроси на турския суверенитет, турските военни опасения, неправителствени организации, международни организации, частни организации и с кюрдската политическа структура и племенни отношения. От другата страна на границата съществуваха различни отношения с кюрдите, Пеш Мерга, с различни представители на разнообразни кюрдски политически групи (както структурни, така и основани на семейни/племенни връзки) и с останките от иракската правителствена структура и военни. Докато се справяха с това политическо и културно маневриране, екипите и ротите на специалните сили трябваше да изпълняват и собствената си мисия: да облекчават страданията, да предотвратяват смъртните случаи и да организират лагерите.

След седемдесет дни лагерите бяха опразнени, смъртта се дължеше само на естествени причини, детската смъртност намаля и кюрдите или се завърнаха по селата си, или се прехвърлиха в лагери, организирани от военната сила „Браво“ на генерал-майор Джей Гарнър. За разлика от моята военна сила, която бе действаща и с постоянни

подразделения, които винаги действаха заедно при операции и учения, Джей Гарнър трябваше за създаде своята военна сила почти от нулата, използвайки 24-ти ЕКМП като основен елемент.

Тази операция потвърди отдавнашното ми убеждение: специалните части са възродителна сила. През кариерата си съм контролирал, ръководил и командвал войници на специалните сили в програмата за племето мео и в кхмерските програми в Индокитай, в опита за запазване целостта на ливанската армия в началото на 80-те години и в периода след разпадането на Съветския съюз и Варшавския договор. Дай им задачата, постави ги в трудна политическа ситуация, разположи ги в изолирани предни постове сред пресечен терен, връчи им безкраен списък с мисии — както дефинирани, така и подразбиращи се, гарантирай им превъзходно прикритие и необходимата поддръжка и те ще изпълнят всяка възложена им мисия.

Съществуват буквално стотици истории за спасени деца, за израждане на бебета, за доставена в най-необходимия момент храна, за осигуряването на питейна вода, за умело разрешаване на конфликти между кюрди и турци, между кюрди и иракчани и всякакви други конфликти, които можем да си представим — семейни вражди, племенни вражди, спорове между старейшините на племето и местни политически дрязги. Постоянната величина във всичко това е професионалният офицер и войник от специалните сили. В лагерите и при полеви условия войникът от специалните сили съдържаше потенциално взривоопасни ситуации — като винаги помнеше основната си мисия за спасяване на цивилните.

Известен факт е, че никое друго подразделение с размерите на бригада не бе в състояние да навлезе в планините на северен Ирак и в южна Турция през пролетта на 1991 г.; да поеме отговорност за 600 000 кюрди; да организира хуманитарна операция; да стабилизира ситуацията; да се справи с международните политически и

културни неясноти и да постигне успех, без да компрометира или изложи Съединените щати.

Като командир на военната сила знаех, че в наръчниците ни няма предписания за осъществяване на хуманитарна операция с такъв мащаб и сложност; независимо от това тя се провеждаше в лагер след лагер през пролетта на 1991 г. и интелигентността, зрелостта и приспособимостта на войника от специалните сили бяха ключови фактори за това. Подобно на маньовъра с „Бедфордската гора“ на войниците от Конфедерацията^[1], ние можехме да стигнем до всяко място в оперативния район. А полковник Бил Тангни майсторски прехвърли своите екипи от бойни към хуманитарни операции и превърна видимо безнадеждни ситуации в успешни постижения. Това е връх в командирското изкуство на специалните сили.

БИТКАТА ЗА ЖИВОТ

Том Кланси:

Много войници от 10-та група на специалните сили, призовани да участват в операцията ОСИГУРИ КОМФОРТ през втората седмица на април 1991 г., се завръщаха в район, който бяха напуснали неотдавна. Подполковник Стан Флорър беше изпратен в Турция в началото на войната срещу Ирак. Мисията на неговото подразделение се състоеше в осигуряване на спасяване по въздуха на свалени съюзнически пилоти; за щастие изпълниха само една мисия. Скоро след края на сухопътната война 1-ви батальон се завърна в базата си в Германия, където бе придаден към Европейското командване за специални операции.

След две седмици Флорър се върна в базата Инджирлик, Турция, като придружител на генерал Потър при огледа на ситуацията.

— Посетихме главния лагер „Шикферан“ и положението там беше абсолютно катастрофално. Турците бяха вдигнали ръце — спомня си той. — Планините бяха неимоверно сурови. Издигаха се от две и петстотин до три хиляди метра височина и имаше много сняг; положението просто беше жестоко.

Цивилните живееха в групи палатки и набързо скалъпени убежища или изобщо не разполагаха с подслон. Храна почти нямаше, питейната вода бе замърсена, върлуваше холера и други болести. Турските граничари имаха заповед да не пускат бежанците в Турция и те спазваха тази заповед с всички възможни средства.

Батальонът беше изпратен в Силопи в най-югозападната точка на Турция и близо до сирийската граница. Там Флорър раздели хората си на малки групи и ги разпредели из лагерите по границата с Иран на изток. Войниците от специалните сили, често действащи в екипи по трима души в райони, в които можеше да се стигне само пеша или по въздуха, се разпръснаха из зоната на сигурност с площ 9 324 квадратни километра, установена в северен Ирак близо до границите на Сирия, Турция и Иран. Лагерите се намираха от двете страни на границите, които в отдалечените планински области не бяха ясно определени

(турците позволиха някои лагери да бъдат разположени точно до граничната линия в тяхна територия, но само временно).

Бил Шоу, тогава капитан, командващ А-отделение 063 в ротата „Чарли“ от 2-ри батальон, оглави подразделение, прехвърлено по въздуха в Турция веднага след обявяването на извънредното положение. Шоу и екипът му гледаха на новото си назначение със смесени чувства. Специалисти по скачане с парашути на вражеска територия, те прекараха войната в Масачузетс и бяха много разочаровани. Далеч от бойните действия, които те пропуснаха, това назначение също им изглеждаше разочароващо.

— Вълнувахме се от поставената задача — отбелязва Шоу. — Но тогава хуманитарната помощ не ни изглеждаше много важна.

Отношението им скоро се промени. А-отделението 063 кацна в Инджирлик за кратка почивка и след това бе прехвърлено с голяма хеликоптерна група в Пиринчикин, отдалечено гранично селище, контролирано от около сто и петдесет турски граничари и заобиколено от хиляди бежанци. Десет минути след пристигането им в лагера разплакана кюрдска жена се обърна към турския военен командир с молба за помощ. Когато командирът я изгони, Шоу и ротният командир се намесиха. Те изпратиха двама medici да помогнат на жената, чийто съпруг бе прострелян в бедрото. Не след дълго medicите обработиха раната му (Шоу така и не разбра как е бил ранен кюрдът).

— Постъпката им откри моментално пътя към разбирателството между нашето подразделение и бежанците — спомня си Шоу. — До другия ден всичките двайсет хиляди бежанци в лагера бяха научили добрата новина: пристигнали са четирийсет до петдесет американски военни лекари.

— Когато пристигнахме там, те ни смятаха всички за лекари — добавя полковник Майк Кършнер, който беше оперативен офицер за 3-ти батальон на 10-а група на специалните сили. — Отначало това беше малко обезкуражаващо за моите войници, защото не искаха да ги смятат за такива.

Фактически при пристигането на американците в няколко от лагерите кюрдите държаха скрити своите болни деца и други членове на семействата си. Medicите започнаха да обикалят от палатка на палатка, търсейки болни деца.

— Отначало те не ни искаха, защото нямаха доверие нито на медиците, нито на когото и да било — казва Флорър. — Докторите трябваше да убеждават жените да изнесат децата си и да им помогнат. В противен случай просто щяха да умрат. Те просто щяха да ги погребат в някой малък плитък гроб. Когато пристигнахме, умираха десетки деца.

През първите няколко дни медиците от специалните сили се опитаха да се справят с невероятното разнообразие от здравни проблеми със собствените си запаси — които, разбира се, бяха предназначени за оказване помощ на екип от шест до дванайсет души в бойна обстановка. Запасите бързо свършиха.

Но щом екипите изградиха сигурни зони за кацане и пътища до лагерите, медицинските припаси започнаха да пристигат в големи количества. Пакетите на Световната здравна организация — които по правило включват лекарства, антибиотици и други необходими материали за хиляди хора — помогнаха за стабилизирането на здравната ситуация.

ЛАГЕРИТЕ

Наричането на импровизираната колекция от убежища на бежанците „лагери“ е голямо преувеличение.

Пиринчикин беше типично такова място. Хиляди хора бяха наблъскани и долина с размери 90 на 275 метра. Наблюдатели я сравняваха със сцената на рок концерт — лишена от всичките добри страни и по-лоша, отколкото можеш да си представиш.

— Земята беше покрита с останки от бягството им — спомня си Шоу, — включително с дрехи, изпражнения и повърнати материи. Дърветата бяха отсечени и използвани за огрев. Повечето палатки представляваха обикновени платници, опънати на височина от метър и двайсет до метър и петдесет. Десет или повече хора — от деца до възрастни — можеха да живеят във всяка от тях. Свободната от палатки земя бе покрита с отпадъци и останки от заклани животни.

Веднага след пристигането си войниците от специалните сили се заеха с изграждането на сигурни райони за спане извън лагера. Те живееха в брезентови палатки — или двуместни, или „ВЦ средни“ — за всякакви цели среден размер, които побираха няколко души. В някои случаи войниците опъваха индивидуални палатки „пончо“ и спяха в тях. И веднага след осигуряването на охрана — а често и преди това — те се захващаха с работа.

Въпреки че хаосът в лагерите изглеждаше много подходящ за терористични нападения (и, разбира се, за иракски тайни агенти с нечисти намерения), малката група американци се намираше в относителна безопасност. Според анализаторите по сигурността от специалните сили това отчасти се дължеше на мисията: кюрдите приемаха, че американците са там, за да помогнат; те бяха благодарни за това и в много случаи — готови да ги защитят. Различни други фактори, включително близки връзки с гражданското ръководство и местните партизани, присъствието на турските военни и не на последно място собствената огнева мощ на специалните сили, също помогнаха за предотвратяването на атаки.

На друг фронт: в екипите на специалните сили имаше различни експерти лингвисти, но никой не говореше кюрдски. Войниците трябваше да разчитат на кюрди, които говореха английски, понякога изненадващо добре, понякога трудно. Тъй като сред бежанците имаше известен брой лекари, адвокати, учители и други професионалисти, те често служеха като преводачи.

ХУМАНИТАРНАТА ОПЕРАЦИЯ

Американски транспортни самолети „Херкулес“ на военновъздушните сили хвърляха припаси на кюрдите от 7-ми април, отначало с цел да ги осигурят с храна, вода и други необходими материали за период от трийсет дни. Но трудните атмосферни условия и непознаването на процедурите за такива доставки от страна на бежанците доведоха до разхищения и трагедии. Силните планински ветрове отклоняваха парашутите от курса им; високоскоростни парашути можеха да се справят с ветровете, но това често означаваше разбиване на палетите при приземяването и повреждане на съдържанието им.

Кюрдите толкова отчаяно се нуждаеха от тези доставки, че често тичаха след падащия парашут, несъзнаващи, че натоварената палета може да ги смаже. Неизвестен брой цивилни загинаха по този начин. Други кюрди бяха убити при опит да стигнат до доставките, паднали в минни полета.

Войниците от специалните сили започнаха да организират доставките до мястото на самия лагер, разчиствайки пътищата за преминаване на камиони и изграждайки хеликоптерни площадки. Първите няколко хеликоптера бяха обградени от тълпи развълнувани кюрди, които създаваха невероятен хаос.

Но войниците от специалните сили бързо сложиха край на това.

— Разбрахме, че трябва да оградим хеликоптерните площадки с бодлива тел — спомня си Флорър. — Това беше начинът да започнем да въвеждаме ред. — Кюрдските лидери на срещи с командирите на специалните сили в лагерните съвети помагаха в определянето на необходимите доставки, за да могат ресурсите да се разпределят по-организирано.

Координацията на доставките беше по-трудна задача. Когато хуманитарната операция заработи с пълни обороти, трябваше да се обработят и изпратят до фронтвата линия доставки от трийсет държави. Командата за управление на военния трафик разтоварваше доставки в три турски пристанища, превозвайки по море товари и

палети до няколко бази, снабдяващи лагерите. Но дори след създаването на рутина и отварянето на повече пътища самият огромен мащаб на операцията и участието на почти сто хуманитарни агенции със собствения им дневен ред усложняваха нещата. Изпращането на някакви доставки в лагерите през първите няколко дни беше трудно, но изпращането на необходимите припаси на необходимите места се оказа за известно време почти невъзможно — класически пример за параграф 22, усложнен с погрешна информация и липса на ресурси.

Екипът от специалните сили на Кършнер се зае с разполагането на „въздушни постове“ за забелязване на приближаващите хеликоптери. Те се свързваха с хеликоптерите, научаваха какво превозват, след което ги насочваха към лагера, нуждаещ се от този конкретен товар, като често променяха първоначалните инструкции на пилота. Също така те отклоняваха хеликоптери за медицински транспорт. И убеждаваха цивилните организации да отпускат доставки за истински нуждаещите се, а не за първоначално определени хора.

— Изведнъж се появяваше някой, представляващ някаква църковна организация с храни или нещо друго и инструкции те да бъдат получени само от определена група хора — спомня си Карл Стайнър, — когато ти се стараеш да се отнасяш еднакво към всички. Налагаше се войниците ни да се опитват да преразпределят помощта справедливо. Всички благотворителни групи бяха с най-добри намерения, но предубеждения и условия за получаване на помощите силно увеличаваха хаоса и забавянията.

Първата вълна хранителни дажби дойде от военните под формата на готови за консумация храни (ГКХ). Въпреки че храната беше подготвена в съответствие с американския вкус, кюрдите бяха толкова гладни, че я изяждаха с благодарност. По-нататък започна да пристига храна от страни донори, която в най-добрия случай бе неподходяща, а в най-лошия — гротескна. Големите седем и половина литрови консерви с царевица бяха в изобилие, но при кюрдите с царевица се хранят животните. Те отваряха консервата, виждаха съдържанието ѝ и я изхвърляха. Навсякъде се виждаха изхвърлени топки сирене. И сливов пудинг — тонове от него бяха докарани със самолети, хеликоптери и камиони. Даже американците не можеха да го ядат.

Опаковането на храната представляваше друг проблем в планинската пустош.

— Нямахте отварачки за консерви, така че кюрдите използваха големи камъни за отварянето им — съобщава Шоу. Разбитите консерви и в много случаи съсипаното им съдържание покриваха земята в лагерите със седмици.

Бежанците предпочитаха леща, ориз, брашно и други продукти, от които можеха да приготвят познатите си храни. Когато пристигна голямо количество от тях, болестите, причинени от недохранване, намаляха.

МЕДИЦИНСКАТА ПОМОЩ

Водата и хигиената представляваха не по-малки грижи. Когато войските пристигнаха, повечето лагери нямаха тоалетни.

— Всички боледуваха от амевна дизентерия — спомня си Шоу — и отиваха в банята, когато пожелаеха. Реката и потоците се използваха за пиене, къпане, миене на съдове, измиване на мъртвите и най-лошото от всичко — като място за изхвърляне на умрели животни. Нашите медици взеха проби от водата и откриха в нея неизброимо количество микроорганизми.

— В края на април — спомня си Дик Потър — пресата ни критикуваше здравата заради неспособността ни да се справим със заболяване, което смятахме за холера, в лагера „Кокурка“. Умираха много деца.

Изпратихме проби в болница „Луи Пастър“ в Париж и във военната болница „Ландщул“ в Германия и резултатите бяха еднакви: нямаше холера, а заболяване, което бих нарекъл остро обезводняване с диария. Спомних си за воднистата диария, разпространена във Виетнам, и за голямата детска смъртност от нея. Посетих лагера „Кокурка“ и този път заварих добра организация на медицинското обслужване: „Независимата ирландска болница“, „Лекари без граници“, „Световна медицина“, германският Червен кръст и Червеният полумесец бяха разгърнали полеви болници в центъра на лагера. Медиците от специалните сили бяха по околните хълмове и по-малки лагери, грижейки се за болните; всеки, нуждаещ се от специализирана помощ, бе изпращан в центъра на лагера в някоя от международните полеви болници.

— Когато пристигнах, около шестстотин малки деца бяха разпределени на три места и лекарите смятаха, че съществува надежда за спасяването на двеста или триста от тях. За американците беше напълно неприемливо хора да бъдат оставяни да умрат.

Бил Тангни организира нашите действия. Той поръча шестстотин детски легла и проби дупки в тях, за да могат децата да се изхождат, без да се заразяват отново, осигури интравенозни вливания за всички

деца и убеди възрастните да позволят съпругите и майките да наглеждат децата си в присъствието на войници от специалните сили.

Обадихме се в болницата „Ландщул“ и поискахме да ни изпратят соли на прах за смесване с водата; този солеви разтвор затегна децата по-здраво от лентата върху фуражката на Дик.

Бил заповяда на батальонния командир да изпрати подкрепления на войниците в лагера. След преминаването на бърз опреснителен курс за работа с апарат за интравенозни вливания по един войник от специалните сили беше придаден към всеки три майки и деца.

Най-важното беше, че солите свършиха работа, интравенозните вливания също, леглата с дупките също, както и постоянното обгрижване на децата от съпруги, майки и войници от специалните сили; мисля, че починаха само две деца.

Постепенно бе въведен ред. Осигурената безопасност от войниците на специалните сили, както и от морската пехота и други подразделения, по-близки с иракчаните, позволи на гражданските хуманитарни агенции да разкрият полеви болници. Бяха изградени тоалетни и сметица; мъртвите животни бяха извадени от водоизточниците. Доставяше се чиста вода със самолети и камиони. Набързо изкопаните гробове бяха преместени от основните лагери на по-подходящи места. Изградиха се нови лагери и места за полеви болници край пътищата, където можеха да бъдат по-добре снабдявани и поддържани.

„Лекари без граници“ помогнаха за осигуряването на спешна медицинска помощ в региона; докторите просто се появяваха в някой лагер и се захващаха за работа.

Понякога имаше известни търкания със (или между) доброволческите групи, с турските власти или с ООН, но те се създаваха от администраторите. На индивидуално ниво в лагерите хората работеха заедно, за да свършат необходимата работа, въпреки че понякога това ставаше след първоначален период на недоверие.

— Отначало между нас съществуваше голяма дистанция, особено с „Лекари без граници“ и някои от тези по-либерални организации — спомня си Флорър. — Но изминаха само няколко дни и типичният войник или офицер от специалните сили спечелваше сърцата им, защото ние наистина вършехме работа.

Работата с цивилни винаги беше приятна от самото начало — особено когато цивилните бяха жени. Група ирландски медицински сестри се появи в лагер, току-що обезопасен от войници на специалните сили.

— Момчета, можете ли да ни помогнете? — попита една от жените, когато камионът им пристигна. Изскочиха двайсетина мъже, палатките бързо бяха разпънати и скоро генераторите забръмчаха.

Подразделенията на специалните сили се превърнаха в неофициален снабдителен склад за доброволните организации.

— Те идваха при нас и казваха „Имаме нужда от още гориво. Имате ли повече батерии? Имате ли това, имате ли онова...“ — спомня си Флорър. — И, разбира се, ние им го осигурявахме. А каквото нямахме, го търсехме в базите ни в Турция: „Хей, сър, репутацията ни тук е поставена на карта. Налага се да ни изпратите това нещо.“ — Сержантите доставчици на специалните сили практикуваха отдавнашната си традиция да искат, докато получат, за да се осигурят фронтите линии, които в този случай бяха бежанските лагери. — Приличаше на спечелена с хитрост победа — добавя Флорър.

Една група, която се оказа доста невъзприемчива към такива хитрости, бяха турските военни. Застрашено от собственото си кюрдско малцинство, турското правителство не желаше иракски кюрди на своя територия. Правителството и военните гледаха от време на време с подозрение на хуманитарната операция и имаше няколко сблъсъка между турците и бежанците по време на операцията — въпреки че повечето се случиха през първите й дни. При един случай шофьор от турския Червен полумесец извади пистолет и стреля по бежанците, които се опитваха да разграбят камиона му с хляб. Местното турско военно подразделение се намеси със стрелба, за да укроти тълпата. Американските войници от специалните сили пристигнаха с хеликоптер, за да успокоят обстановката, и се върнаха с половин дузина убити от турската армия бежанци. Едната жертва беше дете.

— Имаше много инциденти — спомня си подполковник Крис Крюгер, който помагаше в координацията на операциите за 10-та група на специалните сили. — Просто турците и кюрдите никак не се обичаха.

Както можеше да се очаква, инцидентите бяха почти ежедневие.

Бил Шоу и лекарят „зелена барета“ Дъг Суенър се намираха в партизански лагер късно един следобед, когато четиригодишно дете се приближи прекалено близо до огън, който подпали найлоновата му рокличка. За секунди момиченцето получи изгаряния трета степен върху почти цялото тяло. Суенър изразходва цялата си лекарска чанта в опити да почисти и превърже раните и ѝ направи инжекция морфин, за да облекчи болката, но не можеше да стори нищо повече.

Междувременно Шоу се обади по радиостанцията и се опита да уреди медицинска евакуация, което бе нещо почти невъзможно, защото се смрачаваше.

И все пак помощ пристигна.

Въпреки че му оставаше съвсем малко гориво, един британски пилот на хеликоптер „Чинук“ чу призива за помощ и се отклони към лагера. Момиченцето и майка му бяха натоварени в хеликоптера. Шоу наблюдаваше как той изчезва в мрака, чудейки се дали щеше да му стигне горивото за обратния път през планините до Турция.

След седмица Шоу отново среща пилота, когато той се върна да докара провизии. Беше успял на косъм да се добере до базата си: двигателите на хеликоптера закихали, когато докоснал площадката.

Дали момиченцето е оживяло?

Пилотът не знаеше. Изглеждаше съмнително предвид обширното изгаряне. Но никой от мъжете — пилотът, Шоу, Суенър — нямаше да може да се понася, ако не бяха сторили всичко за спасяването на момиченцето.

Само няколко дни по-рано Шоу се оплакваше от мисията. Тя далеч не беше това, за което се бе обучавал. Ала този следобед, който беше от значение, но му бе донесъл разочарования, наистина го впечатли силно. Той се бе обучавал точно за такива неща.

Представителството на комисаря на Върховния комисариат на Обединените нации за бежанците, официално наричан ВКБ на ООН или просто ООН, започна постепенно да играе по-активна роля в управлението на лагерите. От време на време имаше значителни търкания между ВКБ, Турция, специалните сили и кюрдите. Често бяха необходими няколко дни, за да се изградят работни отношения. В някои случаи добрите отношения се създаваха само пред лицето на

опасността. В един лагер женският персонал от ВКБ беше нападнат от иракски тайни агенти; жените се оттеглиха в палатката си и бяха заобиколени. Войниците от специалните сили успяха да измъкнат жените на безопасно място без нито един изстрел.

Иракските тайни агенти представляваха проблем за целия регион, но за американците бе трудно да ги открият и да се справят направо с проблема. По едно време показаха на Флорър в Заху, една от крепостите на кюрдите, лични карти на агенти от иракската тайна служба. Но американците не можеха да си позволят да си играят на детективи и Флорър не обеща никакви действия.

— Няма проблем — кюрдите уверяваха американците, като оставиха на въображението им да реши какво означава това. По-късно войниците от специалните сили научиха, че партизаните са атакували с гранати централата на тайната полицейска служба, след което довършили оцелелите със стрелба.

ПЕШ МЕРГА

Американската политика беше в полза на партизаните Пеш Мерга поради практически, както и политически причини. Кюрдското ръководство представляваше инфраструктурата на съпротивата и те като американците се противопоставяха на Саддам Хюсеин. Но общият враг не гарантираше разбирателство; американските подразделения трябваше да се доказват ден след ден в полеви условия.

Скоро след пристигането си Шоу и един от хората му тръгнаха от лагера към област, контролирана от партизаните Пеш Мерга, за среща с други бежанци. Водачът им ги водеше по шестнайсеткилометров маршрут от турската граница, покрай добре въоръжени партизански патрули, докато стигнаха до лагер сред развалините на едно село — унищожено през 80-те години при атака с използване на нервнопаралитичен газ и дефолианти, които ликвидирали цъфтящите някога овощни градини.

Сега там живееха около петстотин до осемстотин души. Партизаните използваха мястото за почивка и снабдяване с припаси на войските, сражаващи се още по на юг.

— Всичко бе организирано — спомня си Шоу. — Местата на отделните семейства бяха отделени. Имаше определено място за събрания на цялото село под един разпънат парашутен купол и навсякъде се виждаха купчини оръжия и провизии.

Двамата американци бяха посрещнати от тежко въоръжени мъже и заведени при Рашид Хаджи, дребен, възрастен мъж, който оглавяваше лагера. Хаджи, многократно раняван герой от кюрдското въстание, им предложи храна и питие — развалени готови за консумация храни (ГКХ) и напитки от прах „Куул-Ейд“, очевидно забъркани със замърсена вода.

Въпреки че Шоу и сержантът му не искаха да пипнат дизентерия, те се стараеха също да не обидят партизаните; нямаха друг избор, освен да приемат тяхното гостоприемство.

— Трябваше да постъпим така в името на добрите отношения, но по-късно същата нощ и двамата платихме цената и от двата края.

Тогава аз лично бих предпочел куршума.

Кършнер присъства на няколко срещи с ръководството на Пеш Мерга благодарение на изпратения за него от партизаните автомобил.

— Независимо в каква кола се качвахме, ние винаги използвахме 125 на сто от вместимостта ѝ — спомня си Кършнер. — Винаги бяхме наблъскани като сардели.

Носех пистолет; всички останали в колата имаха автомат „Калашников–47“ или картечница и доколкото си спомням, никое от тези оръжия не бе поставено на предпазител. Прекарвах цялото пътуване в непрекъснато друсане в тези коли и наблюдавах дулата на всички оръжия, за да съм сигурен, че няма случайно да ме застрелят.

Партизаните искаха нещо повече от медицинска помощ и храна от американците; те търсеха широка военна помощ — която не можеха да получат.

— Това беше обичайният балетен танц — спомня си Кършнер. — Двама боксьори се обикалят на ринга, опитвайки да разберат какво ще даде единият и какво другият.

Политическите отношения между различните групи партизани следваха, общо взето, принадлежността им към различните кланове и ориентирането в този лабиринт нерядко беше истински кошмар за американците. Различните групи рядко координираха усилията си, с всяка трябваше да се установява отделен контакт.

Тъй като в подразделенията на специалните сили нямаше такива, които да говорят кюрдски език, първите контакти често бяха плод на творчество в трудни обстоятелства. При един случай група войници от специалните сили попаднаха под спорадичен обстрел, докато приближаваха партизанска позиция. Опитвайки се да уверят кюрдите, че нямат лоши намерения, те се опитаха да извикат, че са американци. Стрелбата продължаваше. Извикаха името на лагера; това също не свърши работа. Накрая един от войниците изрева „Джордж Буш“.

Всички партизани изскочиха от позициите си и започнаха да скандират името на американския президент, превърнал се в герой заради победата във войната в Залива:

— Джордж Буш! Джордж Буш!

Войниците бяха посрещнати като братя.

Накрая малки екипи от специалните сили изградиха лагери в крепостите на партизаните като част от усилията за поддържане на

добри отношения. Тъй като въстаниците контролираха голяма част от местността, това увеличи много сигурността и подобри още повече отношенията. Общо взето, американското отношение към Пеш Мерга беше снизходително и приятелско по време на операцията. Но британците имаха различни идеи. Те поставиха бариери в районите си и често не позволяваха преминаването на въоръжени партизани.

ПОДДЪРЖАНЕТО НА КОНТАКТИ

Надеждните комуникации бяха жизненоважни за такава мащабна операция. В планините нямаше телефонни линии и теренът затрудняваше връзката по традиционни радиостанции, но войниците на специалните сили носеха със себе си сателитни радиостанции, така че географията и теренът вече не представляваха бариери за тях.

Въпреки че със сателитните радиостанции се осъществяваше около 95 на сто от връзката, тези устройства не бяха без недостатъци — капацитетът им беше ограничен и връзката трябваше да се осъществява на порции, защото по сателитните честоти имаше ограничено „пространство“.

Хуманитарната операция също изискваше непрекъснат надзор от страна на командването. Генерал Потър посещаваше лагерите всеки ден, като летеше насам-натам, за да проверява положението на място с командирите. След това на планиращи сесии по-късно през деня той разпределяше ресурси, опитвайки се да предвиди нуждите за следващите дни и седмици.

Със стабилизирането на положението работата по разпределение на провизиите постепенно бе прехвърлена на цивилните агенции. В много от лагерите се въведе порционна система с картички. Създадох се системи за пречистване и разпределение на водата. Изградиха се стоматологични клиници с медици от специалните сили и в някои случаи с други стоматолози; Бил Шоу за пръв път получи шанс да практикува основните стоматологични умения, научени по време на обучението — изваждане на гнили зъби, оказване на основна помощ или дори акуширане.

— Това ни изнервяше — спомня си Кършнер. — Не искахме да се озовем в положение да бъдем отговорни или дори косвено замесени в смъртта на някое бебе или нещо подобно. За щастие, всеки наш случай в края на краищата се оправяше. Но това ни изнервяше страхотно.

Нашите момчета много се опасяваха от ислямските забрани да се срещат с техни жени или дори да ги гледат, а изведнъж се налагаше да

кажат на някоя жена да легне на походното легло и да запретне полите си... Мъжът с нея винаги носеше пушка.

Фактически самите кюрди отвеждаха бременните жени при медиците — знак за огромно доверие.

Спечеленото от войниците на специалните сили доверие беше повсеместно; отношенията им с кюрдите бяха изключителни.

В един лагер майор Рик Хелфър създаде много здрави работни отношения с лидерите на кюрдите. Един ден те решиха да го почетат. Хиляда деца внезапно обградиха периметъра на специалните сили и започнаха да скандират:

— Хелфър! Хелфър! САЩ! САЩ! Джордж Буш! Джордж Буш!

— Моят народ — извика Хелфър, развеселявайки останалите американци. По-късно той им се отплати, като се облече от глава до пети в одеждите на кюрдски племенен водач.

Животът в бежанските лагери можеше да се превърне в ад за секунди. Няколко дни след демонстрацията на децата за Хелфър същите деца хвърляха камъни по турските войници, дошли в лагера да откъснат част от провизиите на бежанците. Турците заредиха пушките си и се строиха в позиция за стрелба. Войниците от специалните сили с насочени оръжия се хвърлиха между турците и бежанците и прогониха турците, предотвратявайки възможно клане.

Мини — постоянна смъртоносна опасност — бяха поставени край пътищата и в много равни, открити местности. Стъпка встрани от познатия път можеше да причини смърт.

Някои деца гледаха на мините като на играчки.

— Те излизаха и събираха мини — разказва Крюгер, — а след това се изкачваха на върха на някой хълм и пускаха мините да се търкалят надолу, за да видят колко далеч могат да стигнат, преди да се взривят.

Мините причиняваха много наранявания и най-вече на деца, които скитаха в някое минно поле, без да съзнават това.

— Спомням си как един войник от специалните сили тичаше към хеликоптера с малко момче, чийто крак бе току-що откъснат — продължава Крюгер, който отстъпил хеликоптера си, за да може детето да бъде евакуирано в болница. — Онзи голям рошав войник от

специалните сили с онова малко разкъсано телце в ръцете. Цялото му внимание беше насочено към осигуряване медицинска помощ за детето.

Опасността дебнеше не само кюрдите; наложи се да ампутират крака под коляното на войник от специалните сили, след като стъпи върху мина.

Хора можеха да пострадат дори при хуманитарните операции. СН-47 „Чинук“ е мощен хеликоптер, способен да пренася големи количества храни и други припаси. Масивните му витла, задвижвани от мощни двигатели в двата края на хеликоптера, създават много силно въздушно течение, насочено надолу.

— То можеше да издуха малките деца — спомня си Кършнер. — И хеликоптерът не беше виновен за това. Просто такива са законите на физиката.

Войниците от специалните сили намериха по-безопасни „игри“ за децата от събирането на мини или наблюдаване на кацането на хеликоптери. Една от любимите им игри беше патрулиране из района.

— Момчетата им даваха пасти от ГКХ — продължава Кършнер — като награда за най-много събрани боклуци или нещо подобно.

Посетих един лагер и там видях да се разхожда медик, следван навсякъде от малко четиригодишно момченце. Ако медикът имаше свободна ръка, момченцето се държеше за нея. Накрая попитах каква е работата. Оказа се, че детето се задушило и медикът го спасил с маньовъра на Хаймлич^[2]. Това променило живота му и детето се привързало към медика.

Трудно бе да се открие кюрд, който да не е благодарен в някаква степен на американците. Един кюрдски лидер предложи на Кършнер за жена четиринайсетгодишната си дъщеря.

— Отне ми известно време да го убедя, че сигурно няма да бъде добра идея от моя страна да заведа втора жена у дома.

КУЛТУРА

Американската и кюрдската култура бяха съвършено различни. Отношението на кюрдите към жените, децата, възрастните и по въпроса за мъжките привилегии караха повечето американци да се чувстват неудобно и, разбира се, така беше и с другата страна.

За кюрдите например децата означаваха нещо много незначително. Наистина възрастните ценяха най-младите членове на тяхното общество — ако децата се нуждаеха от помощ, те им помагаша, когато можеха, — но за тях очевидно беше много по-важно да помагат на други възрастни и особено на старците. Децата често последни получаваха храна, вода и медицински грижи. Мъртвото дете по правило се погребваше в плитък, масов гроб; възрастният получаваше много по-тържествено и индивидуално погребение.

— Те изоставяха децата, които бяха твърди малки или прекалено слаби — просто ги оставяха да умрат — спомня си Кършнер. — За американците представляваше културен проблем необходимостта първо да се погрижат за възрастните. Но човек трябваше да разбира, че старците представляват тяхната обща история — институционалната им памет. Те вземаха решенията. Затова и ударението им падаше върху тях.

Отношението към жените също шокираше американците. Често можеше да се види как някоя жена мъкне тежести, докато мъжете се разхождат без всякакъв багаж. От момичетата се очакваше да се омъжат веднага щом стигнат детеродна възраст. И когато войниците от специалните сили се опитаха да покажат на жените как се прави заместител на кърмата от оризова вода, те почти се сбиха с мъжете, които бяха против преките им контакти с жените. Такива техники трябваше да бъдат показвани първо на мъжете, които след това ги показваха на жените — ако сметнеха, че жените трябва да ги знаят.

Въпреки че някои възгледи на кюрдите притесняваха американците, техните здрави семейни структури осигуряваха база за организиране на хуманитарната помощ. Предимно старейшините

вземаха решенията и тези решения обикновено се приемаха без съпротива. Следователно трябваше да се разговаря първо с тях.

— Ако човек кажеше на някой по-възрастен мъж кюрд: „Слушай, защо не доведеш цялото си семейство, защото трябва да направим това и това“, той го правеше — спомня си Кършнер. — Фактически на кюрдите, изглежда, им беше приятно да работят с нашите момчета. И поддържахме наистина добри отношения с тях. Винаги когато се срещахме, те обичаха да разпитват за семействата ни. Искаха да знаят колко деца имаме, как ги издържахме... Те бяха много щедри хора. Биха споделили и последния си залък.

Или дори понякога бяха готови да се разделят с най-скъпото.

— Един ден — спомня си Дик Потър — разговарях с племенните и лагерните старейшини в лагера „Кокурка“ — най-големият, разположен изцяло в Северен Ирак (със 125 000 души население). Спорът беше разгорещен. Старейшините бяха готови да се преместят на юг, но само ако град Дахук се намираше под контрола на екипи на коалиционните сили от ОСИГУРИ КОМФОРТ. Тогава не можех да поема такъв ангажимент и затова спорът продължи с часове.

Когато си тръгнах, старейшините ме изведоха от палатката и ме представиха на двама млади мъже кюрди в превъзходно здраве и около двайсетгодишни. Старейшините бяха чули за сърдечните проблеми на президента Джордж Буш и много тържествено ми заявиха, че ако президентът Буш, техният скъп брат във Вашингтон, се нуждае от ново сърце, тези двама мъже бяха готови да пътуват до Съединените щати, за да станат сърдечни донори. Благодарих на старейшините и им казах, че нашият президент е оздравял, но предадох предложението им на генерал Шаликашвили, за когото ми съобщиха, че го е предал на председателя на Съвета на началник-щабовете, а той от своя страна информирал президента.

Лоялността и щедростта бяха взаимни.

— Помежду ни се създаде голямо доверие — продължава Кършнер. — Ако човек можеше да каже на момчетата от специалните сили „Добре, ние ще ви оставим тук и вие просто ще създадете страната, която ще наречем Кюрдистан, за да оставим кюрдите да живеят в нея“, те щяха да го направят, без да им мигне окото.

ЗАВРЪЩАНЕ У ДОМА

Докато ситуацията в лагерите се стабилизираше, се постигна дипломатически и политически напредък и на други места. Съюзническата окупация на кюрдски градове, атакувани от иракчаните, помогна за стабилизиране на политическата ситуация и на 7-ми май започна втори кръг преговори между Ирак и Иракския фронт за Кюрдистан, оглавяван от лидера на Кюрдската демократическа партия Барзани. По това време около 16 000 съюзнически войници бяха заети в хуманитарни и охранителни операции.

Няколко престрелки между иракските и кюрдските сили през първите седмици на май доведоха до планирането на съюзническа атака срещу Дахук, едно от размирните места. Но иракско-кюрдските преговори и може би демонстрацията на сила от страна на Съединените щати, докато морската пехота се подготвяше да атакува иракчаните, доведоха до временно споразумение на 18-ти май и отслабване на враждебните действия.

Бежанците започнаха да се завръщат по домовете си в северните райони на Ирак.

— Първо, кюрдското ръководство трябваше да бъде убедено, че за тях е безопасно да се върнат по домовете си — казва Крис Крюгер. — Среци на различни лидери с висши американски генерали, включително с генерал Шаликашвили, поставиха основата за това. След това уверенията им трябваше да се предадат от лидерите на бежанците и особено на партизаните Пеш Мерга, охраняващи пътищата и проходите.

Полковник Бил Тангни, аз и главният кюрд в района се качихме в един хеликоптер МН-60 и започнахме обиколка от първия лагер до Силопи — спомня си Крюгер. — Прелитахме над партизанските блокади, правехме остър завой, той се провисваше навън през вратата, размахвайки ръце, и те ни даваха сигнал да кацнем. — На земята кюрдският лидер казваше на партизаните, че е дошло време за завръщане у дома. После триото отново се качваше на хеликоптера и

отлиташе до следващото място. Прекараха целия ден и изгориха почти тон гориво в посещения на лагери и партизански блокади.

Кюрдите тръгнаха след двацет и четири часа. Екипите на специалните сили бяха осигурили около половин дузина безопасни пътища на юг и снабдиха хората с лесни за разчитане карти, показващи блокадите и шосетата. На картите имаше важна инструкция: не слизай от пътищата заради мините. Хиляди карти бяха раздадени и пуснати от въздуха в лагерите.

Междинните станции по пътищата на юг към къщи включваха болници, обслужвани често от „Лекари без граници“, както и от военен персонал. Бежанците оставаха там да пренощуват и после отново тръгваха. На много места за проверки имаше осигурени храна, вода и медицински материали.

— От логистична гледна точка не ни трябваше нова хуманитарна катастрофа — умиращи хора по пътеката на сълзите обратно към домовете им — отбелязва Флорър.

Междинните станции подпомагаха кюрдите по обратния им път.

Мнозина извървяха пеша този път. Американците превозиха много други на юг с камиони по коварните планински пътища. Крюгер си спомня, че сред бежанците имало кюрдски строителни фирми, чиито тежки машини се използвали за ремонт, а в някои случаи и за строеж на пътища. Тези груби пътища бяха истински ад за автомобилите; два и половина тонните американски камиони бързо пукаха гуми и свършваха запасите от резервни гуми по пътя на юг. Гуми често се намираха по-трудно от гориво и войниците трябваше да заемат, а понякога и да молят за резервни гуми. Едно френско предложение за двацет и пет гуми беше прието с предложение за канонизиране на щедрите дарители.

— Когато минавахме през градовете, все някой удряше по капака на камиона и казваше „Хей, тук живеем една група хора“ — спомня си Кършнер. — Спирахме камиона, от него слизаха осем души, след което продължавахме пътя си. Просто превозвахме хората обратно до домовете им и ги оставяхме там, където ни казваха.

Според Кършнер в каросерията на такъв камион се побирали до петдесет и шест кюрди — пространство, което би било тясно за двацет и пет американски войници. Семействата пътуваха заедно, така че сместването на повече от петдесет души в каросерията на

камион — или понякога на повече от сто в хеликоптер „Чинук“ — представляваше чиста необходимост.

— Те опаковаха всичко много щателно и мнозина носеха багажа на гърбовете си — казва Флорър. — На другата сутрин поглеждахме към лагера и там имаше хиляда души по-малко.

Екипите на специалните сили от лагерите ескортираха мнозина от бежанците до родните им градове, като понякога оставаха там за няколко дни. От време на време избухваха скандали с незаконно настанили се в празни къщи, но американците не се намесваха, докато местните жители разрешаваха тези проблеми. Междувременно споровете между кюрдите и иракчаните продължаваха.

Когато стана ясно, че Съединените щати възнамеряват да изтеглят повечето, ако не и всичките си войски от северен Ирак, кюрдите протестираха. Американците бяха техният щит срещу Саддам. Но от края на юни специалните сили започнаха да се изтеглят обратно в базата Инджирлик, откъдето отпътуваха за родните си бази. Мнозина получиха в Инджирлик първа възможност да вземат душ от седмици насам.

СЛЕД ОПЕРАЦИЯ „ОСИГУРИ КОМФОРТ“

Сухопътните операции, свързани с ОСИГУРИ КОМФОРТ, приключиха на 15-ти юли, когато последното подразделение морска пехота в северен Ирак свали знамената си и се приготви за изтегляне. Бяха раздадени седемнайсет хиляди тона всякакви помощи; бе оказана помощ на най-малко половин милион души.

Военновъздушните екипи на коалицията продължиха да патрулират от Турция северните райони на Ирак, контролирайки прекратяването на огъня и спазването на споразуменията с ООН, а някои сухопътни подразделения останаха в района, за да наблюдават събитията и осигуряват допълнителна помощ, когато е необходимо. Действайки през следващите пет години под егидата на операция ОСИГУРИ КОМФОРТ, съюзническите части раздадоха още 58 000 тона припаси на кюрдите по родните им села.

На 22-ри юни 1991 г. Барзани обяви, че е постигнал с Багдад споразумение, осигуряващо на кюрдите военна и политическа власт над Автономния район Кюрдистан. Въпреки че други кюрдски лидери оспорваха това споразумение, то осигури временен и нестабилен мир в региона.

Междувременно продължаваше подмолната, тиха война между Турция и кюрдите на турска територия, която от време на време изригваше в мащабни турски кампании срещу Работническата партия на Кюрдистан — ПКК. Тази марксистка кюрдска група активно се противопоставяше на тюрското правителство поне от 1984 г. и продължава да го прави и днес.

В Иран Кюрдската демократическа партия (КДП) и Патриотичният съюз на Кюрдистан (ПСК) се конкурираха за влияние в северните области на Ирак. В сложен тристранен конфликт с ПКК КДП накрая се съюзи с режима на Саддам Хюсеин. През лятото на 1996 г. КДП и иракските войски завзеха Ирбил, знаменит кюрдски град в северен Ирак. КДП и ПСК, който получи подкрепата на Иран, все още се борят за влияние в кюрдските райони на Ирак.

Трагична заключителна страница за операция ОСИГУРИ КОМФОРТ бе написана през 1994 г., когато два американски хеликоптера бяха свалени по погрешка от американски изстребители F-15. Хеликоптерите превозваха различни официални лица, занимаващи се с хуманитарни дейности. Въпреки че хуманитарните усилия продължиха, промени в турското правителство накрая принудиха Съединените щати да прекратят хуманитарната операция на 31-ви декември 1996 година.

Забраната за иракски полети продължава под егидата на операция СЕВЕРНА ВАХТА, дублираща усилията на юг на операция ЮЖНА ВАХТА.

СВОДКА

— Защо трябваше хората от специалните сили да вършат това?
— пита Стан Флорър. — Защото никой друг не притежава всички необходими качества, за да поеме работата — способността да организираш и ръководиш, наред с осигуряване на безопасността. Хората от екипите по гражданските въпроси не притежават всички тези способности. Нашите войници имат предимство и те знаят как да го използват.

Или казано по друг начин — петдесет въоръжени американци представляват красноречиво убеждение за всяко предложение. И това не е толкова „Вие по-добре действайте заедно или ние ще стреляме“, колкото „Тук има една силна, стабилна и сигурна структура, с която можете да работите заедно. В нейно присъствие можете спокойно да се погрижите за собствените си нужди.“

Подобни съображения важат и за работата с външни хуманитарни организации. Те са свестни хора, но вършат нещата по свой начин, а да задоволяваш ужасно сложни нужди в напълно хаотична ситуация изисква концентрация, ръководство и ред.

Карл Стайнър посочва, че армейската командна структура и особено ефективната командна структура на специалните сили подпомага изпълнението на задачите и осигурява сътрудничеството на такива организации.

— Ние очевидно не можем да използваме сила срещу тях, но ако настояват да вършат нещата по свой собствен начин, главнокомандващият може да се намеси и да заяви: „Аз отговарям за целия този район и вие ще се подчинявате. Ето плана, според който ще действате, ако желаете сигурността ви да е гарантирана, а ако не, оправяйте се сами.“

— Интересното във всичко това беше връзката му с по-широката политическа картина, една очевидно по-здрава връзка с ПУСТИНЕН ЩИТ/ПУСТИННА БУРЯ, както и с бойните взаимоотношения — коментира Флорър.

След като участваха повече от двайсет правителствени и неправителствени хуманитарни организации, способността на специалните сили за работа с различни групи в трудни условия се оказа критично важна. Въпреки че строгата дисциплина е необходима при всяка военна операция, ОСИГУРИ КОМФОРТ демонстрира това, което Бил Яръбро и други отдавна предвидиха — че гъвкавостта и творческият подход умножават силите многократно.

Същите качества, които правят толкова ценни войниците от специалните сили в бойни условия — способността им да се приспособяват към неочаквани ситуации, да използват докрай най-съвременни технологии, да мислят творчески, да действат бързо, решително и самостоятелно, — се оказаха най-необходимите качества за оказване помощ на кюрдите по време на голямата хуманитарна криза след войната с Ирак.

Обучението за водене на война върви ръка за ръка с битката за спасяване на живот. Утрешният войник от специалните сили ще продължи да изпълнява ролята си в сенчеста територия, където няма ясни граници между въоръжените конфликти с лоши хора, от една страна, и тясното и продуктивно сътрудничество с местните приятели, от друга.

— В известен смисъл — спомня си Дик Потър — специалните сили оставиха живо наследство в онази част на света. Ако пътувате из северен Ирак и посетите някое кюрдско селище, сигурно ще срещнете десет-единайсетгодишни деца. Попитайте родителите и старейшините за имената им. Ако са родени в лагерите край турската граница по време на голямата миграция, ще откриете имена като Смит, Джоунс, Суикър или Гилмор — израз на благодарността на кюрдите към мъжете от 10-та група и почести приживе за спасилите ги войници.

ИЗГЛЕДИ ЗА БЪДЕЩЕТО

През следващите години темпото на специалните операции силно се ускори с още много мисии за оказване на хуманитарна помощ и многобройни други мисии от широкия спектър възможности на ССО. От Сомалия, Хаити и Афганистан до Югоизточна Азия, Африка, Южна Америка те бяха заети хора.

Малък пример за заниманията им през това изпълнено с мисии десетилетие:

Сомалия. През 90-те години мисиите на ССО се състояха по-често в предотвратяване на сраженията, отколкото от участие в тях. Макар да не бяха виновни за това, техните мироопазващи усилия не постигаха непременно прекратяване на междуособиците, особено в Сомалия, където неколцина специални оператори, изпълняващи мироопазваща и хуманитарна операция под егидата на Обединените нации, пожертваха живота си в най-яръстната битка, водена от американски войници след войната във Виетнам. Двама от тях бяха наградени посмъртно с медали за храброст.

Този инцидент се случи в Могадишу през октомври 1993 г. и предизвика шумни коментари в печата, както и написването на един бестселър. Неговата известност засенчи истинските успехи на американските операции и на тези на ООН в тази потънала в невежество страна. В началото на 90-те години мнозина сомалийци гладуваха и анархията е прекалено мека дума, за да се опише съществуващият тогава хаос. Страната беше поделена между воюващи племенни фракции, много от които се ръководеха от военачалници главорези, като повечето от тях водеха „граждански войни“ с останалите, а някои бяха мюсюлмани фундаменталисти, враждебни на Съединените щати.

Възстановяването на Сомалия — подобно на възстановяването на Афганистан — няма да стане бързо.

Независимо от това, през периода от 1993 до 1995 г. ССО постигнаха някои положителни промени там. Те извършваха разузнавателни и наблюдателни операции (екипи на ССО пропътуваха повече от 32 000 километра; оказваха хуманитарна помощ и слагаха край на глада); провеждаха бойни операции; за известно време укротиха много от воюващите фракции и защитаваха американските сили (пленявайки стотици оръжия и унищожавайки тонове артилерийско имущество). Войниците от групите за психологически операции наеха и обучиха трийсет сомалийци като ядро за радиопредавания и издаване на вестници. Те започнаха издаването на вестник „Раджо“ — „Истина“, — създадоха радиостанция и разпространиха милиони позиви. Подразделенията по гражданските въпроси помогнаха да се координират общите хуманитарни усилия на ООН и неправителствени хуманитарни организации и участваха в големи и малки проекти — от възстановяване на водопроводната мрежа на Могадису до изграждане на детски площадки из града, за да могат децата да се занимават с нещо по-добро от хвърлянето на камъни по военните автомобили.

Хаити. През 1990 г. след стотици години корупция и потисничество, Хаити — винаги неоснователно — изглеждаше най-после готова да попадне в ХХ век. На първите си свободни избори хаитяните избраха за граждански президент Жан-Бертран Аристид.

Новата свобода не трая дълго. През септември 1991 г. законното правителство беше свалено с военен преврат, оглавяван от генерал Раул Седрас. След като дипломатическите усилия и наложеното от ООН ембарго не успяха да принудят кликата на Седрас да отстъпи властта и хиляди хаитянци побягнаха от бедната си страна в паянтови, пропускащи вода лодки (мнозина загинаха в морето), беше планирано нахлуване на Съединените щати — операция ПОДКРЕПИ ДЕМОКРАЦИЯТА по модела на операция СПРАВЕДЛИВА КАУЗА в Панама.

Както в Панама, XVIII въздушнопреносим корпус щеше да проведе операцията с широката подкрепа на ССО от сухопътните сили, военновъздушните сили и флота. Специалните оператори щяха да превземат ключови правителствени обекти, след което щяха да се

присъединят към конвенционалните сили. После екипи на специалните сили щяха да се разпръснат и да обезопасят провинцията.

През септември 1994 г. бившият президент Джими Картър, сенаторът Сам Нън и пенсионираният генерал Колин Пауъл постигнаха в последния момент споразумение със Седрас, което направи инвазията излишна. Седрас отстъпи властта на Аристид и американските войски бързо бяха прегрупирани за мирно влизане в страната. Инвазията се превърна в широкомащабна хуманитарна мисия.

Генерал-лейтенант Хенри Шелтън, командир на XVIII въздушнопреносим корпус, използва конвенционални сили (повечето от 10-та планинска дивизия) за осигуряване охраната на столицата Порт-о-Пренс. За обезопасяване на останалата част от страната той се обади на бригаден генерал Дик Потър със заръката да подготви военна сила от специалните сили (наречена обединена военна сила „Рали“). А-отделения се разпръснаха по селата и провинцията и се превърнаха в единствения източник на закон и ред, докато цивилното хаитянско правителство успее да поеме нещата в свои ръце.

Кампанията с психологическите операции използваше позиви, радиопредавания и високоговорители от хеликоптери, за да съобщят на населението, че сътрудничеството с американските сили и въздържането от участие и кървави конфликти с останките от незаконния режим ще бъдат най-бързият път към възстановяване на демокрацията. Частите по граждански въпроси започнаха да възстановяват отдавна разнебитената гражданска инфраструктура на Хаити. Например в една операция, която нарекоха ЛАМПОВ КЛЮЧ, те прекараха електричество до Джереми, Кап Хаитиен и други северни градове и селища — места, които нямаха електричество от години.

Балканите. В началото на 90-те години Югославия се разпадна на съперничащи си независими държави, всяка от които се стремеше да постигне някаква мечтана етническо-религиозна чистота — православна, мюсюлманска или римокатолическа. Невъзможна мечта — различните етнически групи бяха разпръснати по цялата карта на региона. И последва трагедия, когато етнически фракции се опитаха да осъществят със сила етническо прочистване, използвайки за целта

многовековни омрази. Хиляди хора бяха изгонени от домовете, в които предците им са живели от векове, или още по-лошо — бяха изтребени.

От 1992 г. ООН и НАТО изпратиха сили в региона за налагане на мира, но се наложи координирано бомбардиране на сръбски цели (операция РЕШИТЕЛНА СИЛА — от август до септември 1995 г.), за да се стигне до прекратяване на огъня между враждуващите фракции. Това на свой ред доведе до Дейтънското мирно споразумение от ноември 1995 г. и Парижкото мирно споразумение от декември 1995 година. Мирните споразумения трябваше да бъдат приложени от операция СЪВМЕСТНИ УСИЛИЯ (от декември 1995 г. до декември 1996 година).

ССО изпълняваха важна мисия в подкрепа на СЪВМЕСТНИ УСИЛИЯ, изразяваща се предимно във взаимодействие с чуждестранните военни сили както правеха в ПУСТИННА БУРЯ и в Сомалия. Но други техни мисии включваха спасяване на персонал (като свалени пилоти) и огнева поддръжка.

Командването за специални операции на Балканите изпрати за главната им мисия елементи за връзка и координация (ЕВК) както при командирите на батальони или бригади от НАТО, така и — което беше много по-важно — при командирите на батальони и бригади на страните, нечленувачи в НАТО. ЕВК осигуряваха правилното тълкуване на информацията и инструкциите, предадени на батальонния или бригадния командир.

ЕВК всеки ден патрулираха с подразделенията си, поддържаха комуникациите, преценяваха настроенятия сред местното население и различните воюващи фракции, осигуряваха точна информация за инциденти на насилие и извършваха общо разузнаване. Тъй като имаха собствени автомобили, те не зависеха от транспорта на подразделенията, в които бяха изпратени.

Екипите по гражданските въпроси координираха възстановяването на гражданската инфраструктура и организираха помощи, а това е трудоемка работа; там действаха повече от петстотин организации на ООН, правителствени и неправителствени организации, чиято работа трябваше да бъде хармонизирана. Екипите по граждански въпроси помагаша по няколко начина: координиране на репатрирането на бежанците; възстановяване на обществения транспорт, инфраструктура, на здравеопазването и търговията;

организиране на избори и изграждане на ново национално и местно управление.

Екипите за психологически операции разпространяваха фактическа информация чрез печатни и електронни медии и провеждаха кампания за предпазване от мините, насочена предимно към защита на децата.

Операция СЪВМЕСТНИ УСИЛИЯ отстъпи място на по-нататъшни усилия за стабилизация (операции СЪВМЕСТНА СТРАЖА и СЪВМЕСТНА КОВАЧНИЦА — от декември 1996 до 1999 година). По-голямата част от личния състав на ССО участваше като специалисти по психологически операции и граждански въпроси.

През март 1999 г. НАТО започна операция СЪЮЗНИЧЕСКА СИЛА, за да сложи край на агресивната сръбска кампания за етническо прочистване срещу етническите албанци (предимно мюсюлмани) в Косово. Коалицията на НАТО от деветнайсет страни бомбардира тежко Сърбия в продължение на седемдесет и осем дни, в края на които сръбският президент Слободан Милошевич вдигна бялото знаме и се съгласи да спре етническото прочистване. Дотогава по-голямата част от милион бежанци бяха изгонени от Косово.

По време на операция СЪЮЗНИЧЕСКА СИЛА екипите по граждански въпроси координираха широкомащабна хуманитарна помощ с други американски агенции и международни хуманитарни организации. Самолети на ССО пренасяха храни и припаси. Командните самолети „Соло“ ЕС–130Е на екипите за психологически операции излъчваха радио– и телевизионни програми на сръбски език, за да информират хората за политиката на геноцид на тяхното правителство и да ги предупредят срещу извършването на военни престъпления в подкрепа на тази политика.

Бойните и спасителни хеликоптери на ССО МН–53 „Пейв Лоу“ и МН–60 „Пейв Хоук“ спасиха двама американски пилоти (единият на F–117, а другият на F–16), свалени над Сърбия. Тези две мисии им отнеха по-малко от минута престой на земята.

По време на последвалата операция ОБЕДИНЕНА ЗАЩИТА свързочни екипи на ССО започнаха улично патрулиране из оперативния им район в Косово. Те уредиха също така срещи между местните албанци и сърби за намаляване на етническото насилие, извършваха претърсвания за притежаване на нелегално оръжие и

помагаха на разследващите военни престъпления в откриването на масови гробове. Макар екипите на ССО да не успяха да спрат насилието, те установиха добри отношения и с двете местни етнически фракции и точните им доклади от мястото на събитието даваха на ръководството ясна представа за местните условия.

Хуманитарни разминиращи операции. През 1988 г. в Афганистан оставаха милиони мини от съветската инвазия и предотвратяваха завръщането на милиони бежанци по домовете им. Войници от 5-та група на специалните сили бяха изпратени в Пакистан, за да работят с персонала на ООН и афганистанците бежанци за откриване на начин за безопасно премахване на това трагично наследство. Резултатите се превърнаха в прототип за други хуманитарни разминиращи програми на ООН и ССО.

Това не беше лесна работа. Нямаше ефективно афганистанско правителство и трябваше да се координират усилията на многобройни организации. Войниците от ССО трябваше повече или по-малко да измислят програмата на място и след това да я обясняват на всички останали участници. Враждуващите и подозрителни афгански племена и фракции също не улесняваха нещата. Специалните сили трябваше да използват своите политически умения повече от техническите.

На практика програмите за обучение на ССО обучиха милиони афганистанци как да разпознават, избягват, съобщават или унищожават мини и как да организират програми за обучение, които могат сами да осъществяват. Когато подразделенията на ССО напуснаха Афганистан през 1991 г., афганистанците бяха в състояние да се справят с разминирането без допълнителна външна помощ.

По-късно бяха осъществени и други програми на ССО за обучение по разминиране в Камбоджа, Лаос, бивша Югославия, Централна Америка и на други места, а екипите за психологически операции и граждански въпроси изиграха важна роля, за да осъзнаят местните хора опасността от пехотните мини и за обучението им по разминиране.

Инициативата за реагиране на африканската криза. След геноцида в Руанда през 1994 г. и безредиците през следващата година в съседна Бурунди, сочещи към подобен изход, Министерството на отбраната на Съединените щати изработи план за справяне със ситуацията — и други подобни на него, — основан на обучение на подразделения с размерите на батальон от свободни и демократични африкански страни за провеждане на мироопазващи операции в рамките на континента. Този план прерасна в Инициатива за реагиране на африканската криза (ИРАК), която Държавният департамент предприе през есента на 1996 година.

Въпреки че в програмата ИРАК бяха използвани различни военни активи от Съединените щати и техните съюзници, подразделенията на специалните сили скоро се озоваха в центъра на програмата.

Трета група на специалните сили под командването и контрола на САУТКОМ разработи програма за обучение и изпрати екипи за неговото провеждане. Плановиците на специалните сили разработиха общи мироопазващи тактики, техники и процедури. Обучението на африканските батальони в обща доктрина и стандарти позволи на многонационалните сили да работят ефективно заедно.

Разработеното от 3-та група на специалните сили обучение се провеждаше в две фази. Първо имаше интензивно двумесечно обучение на индивиди, взводове, роты, командири и щабове. То бе последвано от практически учения за затвърждаване на наученото.

В края на 1999 г. екипи на специалните сили бяха обучили войски на ИРАК в Малауи, Сенегал, Гана, Мали, Бенин и Кот д'Ивоар.

Мирни евакуационни операции. Подразделения на ССО взеха участие и в няколко мирни евакуационни операции (МЕО) — обикновено на застрашен персонал на посолства по време на революции или граждански войни.

През април 1996 г. „тюлени“ и екипи на специалните сили осигуряваха безопасността на американското посолство в Либерия по време на евакуацията на американци и граждани на трети страни. Използвайки хеликоптери на ССО от военновъздушните сили МН-53J

и по-късно армейски МН-47D, бяха успешно евакуирани от страната 436 американци и почти 1 700 чужди граждани.

ССО участваха и в МЕО в Сиера Леоне, Конго и Либерия (отново).

Мироопазване и обучение Продължи изпращането на подразделения на ССО в много страни с мироопазваща и/или обучаваща роля. Примерите включват много африкански държави, Кувейт, Венецуела, Босна и Херцеговина, Албания и Македония.

И тогава, през септември 2001 г., на ССО бе възложена нова мисия...

---

[1] Става дума за епизод от романа на американския писател Хърви Алън (1889–1449 г.) „Селцето Бедфорд“. — Бел.ред. ↑

[2] Техника при първа помощ за спасяване от задушаване вследствие поглъщане на храна или предмет, разработена от американския хирург Хенри Хаймлич (р. 1920 г.) — Бел.ред. ↑

XV.

ВТОРНИК, 11-ТИ СЕПТЕМВРИ 2001 Г.

Карл Стайнър:

С Том Кланси започнахме тази история с разказ за терористично нападение срещу презокеански пътнически кораб преди повече от петнайсет години. Приключваме повествованието си в периода след друга терористична атака — 11-ти септември 2001 г., нападението срещу Световния търговски център в Ню Йорк и Пентагона във Вашингтон. Група фанатици завладяха обикновени граждански самолети — заредени с гориво — и ги превърнаха в унищожителни оръжия. Различията между двата случая са поразителни.

И при двата се наблюдаваше внимателно планиране и престъпно пренебрежение към човешкия живот, но най-голямата разлика е в мащаба им — не само в абсолютния размер на унищожението, загубата на живот и ужаса, но и в очевидния размер и умения на организацията, извършила такова зверство. В миналото за осъществяването на подобни планове бяха необходими правителства. Очевидно вече не е така.

Твърде малко време е минало от терористичните актове, за да се предвидят възможните дългосрочни последствия и ние няма да се опитваме да правим това. Но дори на този ранен етап си заслужава да се изследват няколко важни момента.

Тероризмът отдавна е с нас и ще остане с нас, докато хората намират причини за негодувание срещу управляваща власт, която смятат за потисническа. Терористичните тактики бяха достатъчно порочни и преди, когато взривяваха магазини и автобуси, отвличаха самолети и вземаха хора за заложници. Но сега сме атакувани от хора, които причиняват разрушения в мащаб, който по-ранните терористи можеха само да сънуват. Вече не сме изправени само пред отделни индивиди с различни оплаквания или пред малки групи с намерение да променят политическата система. Тези нови терористи възнамеряват

да прочистят цивилизацията от всички онези, които не споделят техните вярвания.

Новите терористи създадоха организационна мрежа от клетки, опериращи в много различни страни, но извън техните закони — клетки, които могат да бъдат активирани за започване на много по-голяма и сложна война, отколкото в миналото. Фактически те се превърнаха в свое собствено виртуално — или сенчесто — правителство, достатъчно могъщо, за да застрашава и плаши много истински правителства. Те са пряко подкрепяни — финансово, военно или другояче — от симпатизиращи „легитимни“ правителства и получават поддръжка от симпатизиращи им богати хора или организации.

Ислямът е една от великите световни религии, създава ценности за цялата световна общност. Повечето от тези нови терористи декларират своята абсолютна и безсмъртна вяра в исляма, но оправдават действията си със собствена интерпретация на тази религия. Техният ислям не е истинският ислям. Фактически те са похитили собствената си религия.

На 11-ти септември те извършиха без предупреждение най-варварския акт, предприет някога срещу Съединените щати, специално планиран да убие колкото е възможно повече невинни хора. Най-могъщата нация на света не може да направи нищо, освен да бъде свидетел на случващото се. Цялата ни военна мощ остана пасивна.

Тези сцени и чувството ни за безпомощност ще останат завинаги в паметта ни.

Целта им беше да ни накарат да загубим доверие един в друг и в способността на правителството ни да защитава своите граждани, да ни накарат да се затворим в себе си. Ние няма да направим това. Ако сме умни, това нещастие ще ни послужи като предупреждение.

От години мнозина от нас се тревожихме заради уязвимостта ни пред тероризма. За нас тази атака не беше изненада — макар формата ѝ да ни изненада. Фактически можеше да бъде още по-лошо — а някой ден може би наистина ще бъде.

Всички си задавахме много въпроси след нападението:

- Защо Съединените щати са тяхна мишена?
- Как можа да се случи такава атака тук?
- Ще има ли още атаки?

Нека започнем да отговаряме на тези въпроси.

ЗАЩО СЪЕДИНЕНИТЕ ЩАТИ СА ТЯХНА МИШЕНА?

Повечето държави и хора уважават Съединените щати. Нашите свободи и помощта, която сме дали на потиснатите и обеднели народи, ни превърнаха в маяк и модел за голяма част от останалия свят. Но не за всички. Определени групи ни мразят толкова дълбоко, че мечтаят за насилственото ни унищожение.

Тяхната омраза идва от няколко източника: религиозни различия; те смятат културата ни за хаотична и греховна; външната ни политика и особено подкрепата ни за Израел (големи са протестите сред шиитите); подкрепата на Съединените щати за Ирак през четиригодишната иракско-иранска война; подкрепата ни за доминираното от християни правителство в Ливан в началото до средата на 80-те години; войната в Залива и периодът след нея с ембаргото срещу Ирак, което навреди на много невинни араби, и продължаващото присъствие на нашите войски на свещената територия на Саудитска Арабия. Всички тези схващания и много други се комбинират, за да превърнат Съединените щати в магнит за атаки на екстремистки групи.

Терористичната война срещу Съединените щати вероятно започна на 4-ти ноември 1979 г., когато въоръжени ирански студенти превзеха американското посолство в Техеран и държаха шейсет и шест американски заложници в продължение на 444 дни. Събитието се превърна в голяма политическа криза за Съединените щати, но много по-важно беше това, че то послужи като катализатор за други страни да спонсорират терористични организации, които можеха да бъдат използвани за следване на собствените им политически цели.

Така 80-те години бяха доминирани от терористични атаки срещу Съединените щати в чужбина, извършени от подкрепяни от различни държави фундаменталистки екстремистки групи. Тероризмът бързо се превърна в пресметнато, официално и евтино средство за водене на война. Атаките ставаха все по-чести и сложни и самоубийствените атаки (самопричинено мъченичество) се срещаха все по-често.

Иран на аятолах Хомейни обяви свещена война на Съединените щати. Целите му бяха да изгони Съединените щати от Близкия изток (особено от Ливан) и да разпространи своята ислямска революция из региона.

Сирийският президент Хафез Асад, светски лидер на мюсюлманска държава, се надяваше да използва тероризма за постигане на една от главните цели на външната си политика — установяване влияние над Ливан като стратегически буфер срещу Израел.

През април 1983 г. бе атакувано посолството на Съединените щати в Бейрут, при което загинаха шейсет и трима души, сред които шефът на местната централа на ЦРУ и целият му персонал с изключение на двама души, което неутрализира американския разузнавателен апарат в тази част на света. След шест месеца, през октомври 1983 г., бяха взривени казармите на морските пехотинци в Бейрут и убити 241 души. Малко след това всички мироопазващи сили бяха изтеглени от Ливан. Хомейни и Асад постигнаха главните си цели.

Съединените щати не бяха подготвени да се справят с тази форма на война и вземането на заложници, отвличанията на самолети и бомбените атентати срещу американските интереси зачестиха. През 1986 г. либийският ръководител Муамар Кадафи се включи в борбата с кампания в Европа срещу мишени на Съединените щати.

Разпадането на Съветския съюз промени всичко това в отрицателна посока. Дотогава руснаците имаха значително влияние над държави и организации, които спонсорираха тероризма и не одобряваха действия, които можеха да ги въвлекат в конфликт със Съединените щати. Краят на Съветския съюз отвори една кутия на Пандора, като освободи бившите страни марионетки и организации да следват собствените си интереси, повечето от които бяха враждебни на тези на Съединените щати. За да влошат нещата още повече, много съветски учени и техници, участвали в разработването или производството на оръжия за масово унищожение, сега се оказаха безработни. Мнозина бяха привлечени от страни ренегати и използвани за разработване на технологии, които могат да се използват за атаки срещу Съединените щати.

Накрая тероризмът стигна бреговете на Съединените щати през 1993 г. с атентата срещу Световния търговски център от група ислямски екстремисти. Никога не успях да разбера дали това събитие беше подкрепено от някоя държава, или бе дело само на отделна ислямска екстремистка група.

През същата година богатият саудитски изгнаник Осама бен Ладен се очерта като главен организатор на тероризма, характеризиращ се с особено силна омраза към Съединените щати. Неговата организация, наречена „Ал Кайда“ („Основата“), представляваше мрежа от терористични организации и клетки по света, обединени в свещена война срещу Съединените щати.

Смята се, че Бен Ладен е отговорен за атентатите срещу кулите „Хобар“ в Саудитска Арабия и за тези срещу посолствата на Съединените щати в Кения и Танзания през 1998 г., както и за самоубийствената атака срещу американския военен кораб „Коул“ през 2000 г. в пристанището на Аден, Йемен. И пак той е главният заподозрян за атаката на 11-ти септември 2001 година.

С други думи, срещу Съединените щати се води война от няколко години. Трябваше да се случи атаката на 11-ти септември, за да осъзнаем този факт.

КАК МОЖА ДА СЕ СЛУЧИ ТАКАВА АТАКА ТУК?

Отговорът е прост: нашите разузнавателни служби се провалиха тотално в дните преди 11-ти септември 2001 година. Работата им трябва решително да се подобри.

Нека разгледаме няколко факта.

Необходимата инфраструктура за поддръжка на операции с такъв мащаб и сложност трябва да бъде доста голяма. Необходимо е терористите да действат в чужбина, както и тук, в Съединените щати. И тези операции са започнали много преди извършването на самия терористичен акт.

Атаката беше изключително ефективна. Агенти сигурно са изучавали летищата, за да разработят операции за сигурност. Поддържащи клетки и инфраструктури са репетирали ролите си, за да могат да ги изпълнят ефективно в определеното време. Екипи на агентаторите вероятно са пътували със самолети като тези, които щяха наистина да отвлекат след получаване на тайния сигнал.

Такива огромни организационни и оперативни усилия неизбежно оставят следи, които трябваше да бъдат очевидни за нашите разузнавателни агенции — но не бяха.

Неуспехът сигурно ще бъде обяснен с много други причини; те ще бъдат разгледани на изслушвания в Конгреса и ще бъдат извършени необходимите подобрения — за нещастие твърде късно. Те ще затворят вратата на конюшнята, след като конят вече е избягал.

Основна причина за нашата уязвимост е сегашният ни дефицит от така наречената ЧОВРАЗ (човешка разузнавателна информация). Изпитваме този недостиг от години. ЧОВРАЗ е необходима за проникване в тайни религиозни терористични организации.

Космическите системи (сателитите) не могат да свършат тази работа. Нито наемането на агенти от други страни ще оправи бързо нещата.

За нещастие трябва години за обучението на такива хора и за установяване на ефективна ЧОВРАЗ разузнавателна способност — и ние сме доста изостанали в тази война.

ЩЕ ИМА ЛИ ОЩЕ АТАКИ?

Дотогава, докогато фанатични групи и силите на мрака продължават да съществуват, ние сме уязвими срещу атаки. Истинският въпрос е следният: ще можем ли да ги предотвратим?

Както казах и преди, атаката на 11-ти септември можеше да бъде още по-лоша. Терористичните организации станаха много по-умели и могат скоро да получат достъп до оръжия за масово унищожение — ако вече не са се сдобили с тях, — без да споменаваме химическите и биологичните оръжия. Както винаги (като войниците на Мао) те ще се опитат да максимализират страха и терора, като ни ударят там, където сме най-уязвими и когато и където решат. Изправени сме пред непознат враг, който не действа на традиционно бойно поле с всичките си сили. Това се нарича „асиметрична война“ — нападения срещу слабите ни места вместо срещу силните.

Затова, да, дори след като похарчим милиарди за подобряване на нашата сигурност, най-вероятно ще има друга атака, но под друга форма — ако не по друга причина, то просто за да покажат, че все още са способни да го направят.

Съмнявам се, че някога ще елиминираме тероризма. Той ще бъде с нас дотогава, докогато има хора, които мечтаят за унищожаването на някоя държава. Но можем да елиминираме лидерите и ресурсите, поддържащи тях и техните операции. И за щастие, както с Нориега, ние можем да елиминираме местата, в които те намират убежище. Но това ще отнеме много време.

РЕШИТЕЛНОСТ, ДЕЙСТВИЯ И ПРАВОСЪДИЕ

Какво трябва да направим?

Първо, смятам, че стратегията на президента Буш за борба с тероризма — използването на всички налични национални ресурси едновременно — е правилна.

Второ, бих препоръчал още една стрела в дългосрочния колчан на президента (и съм сигурен, че тя се обсъжда на национално ниво) и това е кампания с психологически операции. Целта е не да се промени съзнанието на терористите — което сигурно е невъзможно, — но да им се отнеме населението, от което се нуждаят за поддръжка и нови членове. Ние трябва — ако използвам старата фраза — да спечелим „сърцата и умовете“ на хората. Прекалено много хора в ислямския свят гледат на новите терористи като на герои и спасители. Трябва да обясним на тези хора и на всички мюсюлмани, че терористите са представители на изопачена версия на исляма, а не неговото най-висше изражение, и междувременно трябва да им покажем с делата си, че уважаваме тях и тяхната вяра. Но тази работа може да отнеме години или десетилетия.

В краткосрочна перспектива трябва да изчистим всички терористични клетки и симпатизанти на терористите в Съединените щати. Трябва да подобрим системите и процедурите ни за сигурност. Както посочи президентът, едностранни действия на Съединените щати няма да разрешат този проблем. Трябва да изградим силна многонационална коалиция, която ще си сътрудничи по всички възможни начини, и тази коалиция трябва да включва модерните арабски държави. Трябва да си осигурим помощта на разузнавателните служби на други правителства. Трябва да застанем твърдо зад президента и да не бъдем безучастни.

Успехът ще бъде дълъг и бавен процес. Победата няма да бъде еднозначна; победните паради ще бъдат по-малко. Ще загубим свестни хора в борбата, но решителността ни не бива да отслабва.

Силата ни се крие в нашата сплотеност и в тази решителност. Заради самите нас и заради децата ни трябва да сме готови да

направим необходимите жертви за спечелването на тази война. Инвестирали сме твърде много в защитата на нашите свободи, за да се страхуваме от хора като Бен Ладен.

ПРИЛОЖЕНИЕ I: КРАТКА ИСТОРИЯ НА КОМАНДВАНЕТО ЗА СПЕЦИАЛНИ ОПЕРАЦИИ НА СЪЕДИНЕНИТЕ ЩАТИ

Преди да приключи тази книга, следва бърз преглед на СЩСОКОМ.

Президентът Рейгън одобри създаването на Командване за специални операции на Съединените щати на 13-ти април 1987 г. и на 16-ти април Министерството на отбраната активира СЩСОКОМ и назначи генерал Джеймс Дж. Линдзи за първи главнокомандващ. Сенатът го одобри без дебати.

Церемонията по активирането на СЩСОКОМ се проведе на 1-ви юни 1987 година. Изказалите се гости включваха Уилям Х. Тафт IV, заместник-министър на отбраната, и адмирал Уилям Дж. Кроу, като и двамата се противопоставиха на поправката „Нън-Коен“. В речта си адмирал Кроу предупреди генерал Линдзи да интегрира новото командване в традицията на сухопътните сили:

— Първо, разруши стената, която се появи между силите за специални операции и останалите части на нашата армия — стената, която някои хора се опитват да издигнат още по-високо. Второ, информирай останалите военни — запознай ги с това, което правиш, защо го правиш и колко важно е да го правиш. И, последно, обедини усилията си с целия спектър на нашите военни възможности.

Генерал Линдзи знаеше, че прилагането на тези съвети щеше да предизвика проблеми („рискван курс“, както го наричаше той) предвид демонстрираната опозиция на Държавния департамент към създаването на СОКОМ.

Възложената мисия на СЩСОКОМ от Съвета на началник-щабовете беше „да подготви ССО за изпълнение на възложените мисии и ако е заповядано от президента или министъра на отбраната, да планира и провежда специални операции“.

Задълженията на мисията включваха:

1. Разработване на доктрина, тактики, техники и процедури на ССО.
2. Провеждане на специални курсове за обучение на всички ССО.
3. Обучение на придадените сили и осигуряване на взаимозаменяемост на екипировката и силите.
4. Контрол на подготовката на ССО, придадени към други обединени командвания.
5. Контрол на повишенията, назначенията, задържането, обучението и професионалното развитие на целия личен състав на ССО.
6. Утвърждаване и предаване на предложения за програма и бюджет за Основна военна програма 11 (ОВП–11).
7. Разработване и снабдяване с екипировка, материали, припаси и услуги, характерни за специалните операции.

Последните две задачи — справянето с ОВП–11 и разработката и снабдяването с конкретна за специалните операции екипировка — направиха уникално СЩСОКОМ сред останалите обединени командвания. Тези отговорности — наречени „специфични войскови“ — бяха изпълнявани досега предимно от отделните родове войски. Конгресът предостави на командването изключителни правомощия за структурата, екипировката и осигуряването на ССО.

Мисията на командването се развиваше заедно с променящата се геополитическа среда. Разпадането на Съветския съюз и възникването на проблема с регионалната нестабилност поставиха още по-големи изисквания пред възможностите на ССО, като това увеличи оперативното темпо (оптемпо) и предизвика нуждата от по-голямо участие на ССО в мироопазващи и хуманитарни операции. По-късно СЩСОКОМ добави бойното командване и контрола на борбата с разпространението на оръжията за масово унищожение и разузнавателните операции към списъка си с основни задачи и

разшири контратерористичната мисия с включването на отбранителни мерки (антитероризъм).

От 1987 г. се смениха шестима главнокомандващи: генерал Джеймс Дж. Линдзи служи от 16-ти април 1987 до 27-ми юни 1990 г.; Карл У. Стайнър — от 27-ми юни 1990 до 20-ти май 1993 г.; Уейн А. Даунинг — от 20-ти май 1993 до 29-ти февруари 1996 г.; Хенри Х. Шелтън — от 29-ти февруари 1996 до 25-ти септември 1997 г.; Питър Дж. Шумейкър — от 5-ти ноември 1997 до 27-ми октомври 2000 г.; Чарли Р. Холанд — от октомври 2000 г. до настояще време. Всеки главнокомандващ на Командването за специални операции остави своя отпечатък в обществото на ССО, докато реагираше на значителни промени във военния пейзаж. Разпадането на Съветския съюз, съкращаването на американските въоръжени сили, появата на нови страни агресори, засилената регионална нестабилност, високоорганизираният международен тероризъм и разпространяването на оръжията за масово унищожение — всичко това доведе до увеличено използване на ССО от командирите на традиционни американски подразделения, от посланиците и от други правителствени агенции.

Най-голямото предизвикателство пред генерал Линдзи бе превръщането на командването в движеща сила зад одобреното от Конгреса съживяване на ССО, без да отблъсне конвенционалните военни командири. Това не беше лесна задача предвид съпротивата в много военни кръгове против самото съществуване на командването. Като пръв главнокомандващ на Командването за специални операции той разработи приоритетите за неговото функциониране. Те бяха: организиране, попълване с персонал, обучение и екипиране на щаба; създаване на необходимите оперативни системи, включително разузнавателна, както и информационна и логистична поддръжка; разработване на взаимоотношенията, необходими за изпълнение на неговите роли и мисии; създаване на Основна военна програма 11 (ОВП–11) за осигуряване контрола на ССО над собствените им финанси; изграждане на командно-контролни отношения със съставните подразделения, с помощник-министъра на отбраната за специални операции и конфликти с ниска интензивност и с

подразделенията за специални операции, придадени към главнокомандващите различни театри на бойните действия; дефиниране на изискванията към ССО в световен мащаб и скициране бъдещето на командването. Генерал Линдзи беше изправен и пред два основни оперативни теста, за които осигури обучени и готови сили — операция РЕШИТЕЛНА ВОЛЯ/ОТЛИЧЕН ШАНС ЕДНО в Персийския залив и операция СПРАВЕДЛИВА КАУЗА/В ПОМОЩ НА СВОБОДАТА в Панама. Използването на ССО от главнокомандващите театрите на бойните действия се увеличи значително по време на мандата на генерал Линдзи.

Създаването на ОВП–11 беше специален и уникален приоритет както за генерал Линдзи, така и за Конгреса. По подобие на другите родове войски, СЩСОКОМ трябваше да има свой собствен бюджет и щеше да бъде отговорно за определянето на собствените си финансови нужди, включително за научно-развойна дейност, екипиране и обучение на всички ССО към всички родове войски.

Въпреки че поправката „Нън-Коен“ създаде ОВП–11 за реформиране финансирането на ССО, буквата на закона позволяваше различни интерпретации и някои чиновници от Министерство на отбраната твърдяха, че новото командване не трябва да предава собствен Програмен меморандум за целите (ПМЦ), който дефинира и оправдава всички необходими за бойната готовност програми и инициативи, включително разпределението на финансирането във времето (по такъв начин ПМЦ служи като основа за изграждане на бюджета). Армията искаше да запази контрола си над финансирането на ССО, за да може да използва средствата за други цели, както бе свикнала винаги да постъпва.

Този спор продължи до септември 1988 г., когато сенаторите Нън и Коен изясниха намеренията на Конгреса, заявявайки, че вносителите на закона „напълно възнамеряваха главнокомандващият Командването за специални операции да носи единствен цялата отговорност за подготовката на ПМЦ“. Същия месец Конгресът прие Обществен закон 100–456, който разпореждаше на главнокомандващия Командването за специални операции да предава ПМЦ директно на министъра на отбраната.

Четири месеца по-късно, на 24-ти януари 1989 г., помощник-министърът на отбраната Уилям Х. Тафт IV подписа меморандум, с

който даваше на главнокомандващия Командването за специални операции бюджетна власт над ОВП–11. Малко след това кабинетът на министъра на отбраната (КМО) предостави на СЩСОКОМ контрол върху определени ОВП–11 програми (на 1-ви октомври 1990 г.) и пълен контрол върху тях през октомври 1991 година.

По закон родовете войски са отговорни за обучението, екипирането и модернизирането на съответните си сили. Главнокомандващите не са. Те поемат определените им сили и ги разгръщат. Различните родове войски отдавна „ограбваха“ ССО, като прехвърляха за други нужди определени за тях средства. Предоставянето на финансова самостоятелност на ССО беше основната причина за поправката „Нън-Коен“.

За пръв път на главнокомандващ бе предоставена отговорността за бюджет и ПМЦ.

Сложният, политически чувствителен процес на създаване на ново обединено командване продължи и през мандата на Карл Стайнър като главнокомандващ Командването за специални операции. Той притисна командването за изпълнение на предвидените условия в поправката „Нън-Коен“; надзираваше изпълнението на разработването и снабдяването с „типични за специалните операции“ екипировка, материали, припаси и услуги и надзираваше предаването от командването на напълно защитени бюджети, основани на изискванията към мисиите на ССО.

След ПУСТИННА БУРЯ той отдели голяма част от времето си за популяризиране способностите и успехите на ССО във и извън армията. Подкрепата за главнокомандващите на различните театри на бойните действия и поддържането на бойната готовност на ССО също бяха първостепенни приоритети. И накрая, той убеди министъра на отбраната да определи екипите за психологически операции (ПСИОП) и по гражданските въпроси като части от ССО. Това позволи на СЩСОКОМ да командва и контролира тези подразделения в мирно време, както и във война, което силно подобри способността на командването да финансира, обучава, екипира и организира тези сили.

По време на неговия мандат оптемпо на ССО се увеличи с 35 на сто. СЩСОКОМ поддържаше известен брой операции по целия

свят, сред които най-известните бяха ПУСТИНЕН ЩИТ/ПУСТИННА БУРЯ, ОСИГУРИ КОМФОРТ (подкрепа на кюрдските бежанци), ОСИГУРИ ХУМАНИТАРНА ПОМОЩ и ВЪЗСТАНОВЕНА НАДЕЖДА (хуманитарни операции в Сомалия).

Главните предизвикателства по време на мандата на генерал Даунинг бяха да се продължи съживяването на ССО и подготовката на общността на ССО за ХХІ век. За изпълнението на тези цели генерал Даунинг подобри снабдяването със специфична за ССО екипировка, съсредоточи повече усилията на командването върху новопоявяващи се заплахи и приспособи изискванията на бюджета на ССО към намаления бюджет на Министерството на отбраната. Неговите промени в разпределението на средствата доведоха до много по-ефективен процес на стратегическо планиране. По време на мандата му оптемното на ССО отново се увеличи с участието на ССО в УНИСОМ II (Сомалия), ПОДКРЕПА И ЗАЩИТА НА ДЕМОКРАЦИЯТА (Хаити) и СЪВМЕСТНИ УСИЛИЯ (Босна и Херцеговина), както и при много други по-дребни непредвидени случаи и действия.

Генерал Хенри Шелтън ръководеше командването в период на силно ограничени ресурси и изключително голямо търсене в световен мащаб на подкрепата на ССО. Операциите на ССО се увеличиха с 51 на сто и разгръщането на личния състав нарасна със 127 на сто. Само през 1996 г. ССО бяха разгърнати в 142 страни и участваха в 120 антинаркотични мисии, 12 мисии за обучение по разминирание и 204 съвместни учения с други държави. Най-голямото оперативно участие на ССО на генерал Шелтън беше в операция СЪВМЕСТНИ УСИЛИЯ/ СЪВМЕСТНА СТРАЖА, мироопазващата мисия в Босна, а специални оператори помагаша в мирни евакуации от такива кризисни райони като Либерия, Сиера Леоне и Албания.

Главният приоритет на генерал Питър Дж. Шумейкър бе организирането на ССО по начини, които ги правеха съответстващи на

изискванията на националната сигурност. За тази цел той започна или ускори многобройни проекти — реорганизация на щаба, подобрения в планирането, изработването на програми и снабдяването и интеграцията на компонентите на ССО в общ екип за ресурси и снабдяване.

По време на мандата му ССО взеха участие в прехода от СЪВМЕСТНА СТРАЖА към СЪВМЕСТНА НАКОВАЛНЯ в Босна и Херцеговина, в ПУСТИННА ГРЪМОТЕВИЦА в Кувейт и Саудитска Арабия (за премахване ограниченията на Саддам Хюсеин върху свободата на придвижване на инспекторите от ООН), в различни спешни случаи и мирновременни ангажименти. ССО изиграха ключова роля в СЪЮЗНИЧЕСКА НАКОВАЛНЯ — операцията, която принуди сръбските сили да напуснат Косово, и в ОБЕДИНЕНА ЗАЩИТА, която наложи мирното споразумение за Косово.

ГЕНЕРАЛ КАРЛ СТАЙНЪР, ГЛАВНОКОМАНДВАЩ СЩСОКОМ

Генерал Карл Стайнър описва периода, когато той е бил главнокомандващ:

— В трийсет и пет годишната си кариера никога не бях срещал някой, който да се изправи пред по-сложно предизвикателство от генерал Джим Линдзи при изграждането на Командването за специални операции на Съединените щати, нито познавах някой офицер, който би се справил по-добре с тази задача. Ако човек можеше да избира кого да наследи като главнокомандващ, това със сигурност щеше да бъде Джим Линдзи. Той не само предаде добре обучен и функциониращ щаб, но и всички оперативни системи си бяха на мястото.

Тъй като той постоянно ме държеше в течение на проблемите и решенията си, нямаше нужда от дълъг преходен период, когато поех командването. За мен предизвикателството се състоеше в приемането на неговото наследство и в по-нататъшното му развитие.

Две главни цели оставаха за постигане намерението на Конгреса: разработването на нова Система за планиране, програмиране и съставяне на бюджет (СППБ) с цел структуриране ПМЦ на СОКОМ и бюджета и включване в командването на развойни програми за основни оръжия, които все още се ръководеха от родовете войски.

Въпреки дадения от Конгреса мандат командването изпитваше сериозни затруднения при създаването на ОВП–11. То все още „прохождаше“ и имаше нужда от още 100 души ключов персонал за окомплектоване на личния си състав, когато председателят нареди на СЩСОКОМ да предприеме съкращения на персонала, пропорционални на тези в останалите командвания като част от съкращенията в армията, произтичащи от сгромолясването на съветската империя. Налагаше се командването да възприеме премерен подход при поемането на бюджетните си задачи.

Разработването на ПМЦ. ПМЦ беше първата стъпка. Първият ПМЦ бе завършен и предаден през 1988 г. по време на мандата на Джим Линдзи, но чрез Министерството на военновъздушните сили (което беше изпълнителният посредник на СЩСОКОМ по въпросите на бюджета по това време). Командването получи бюджетна самостоятелност чак през октомври 1990 година.

Междувременно мнозина критици на ниво КМО, които бяха против решението да се даде собствен бюджет на СЩСОКОМ, твърдяха, че командването никога няма да успее да предаде един ПМЦ. Те смятаха, че СЩСОКОМ не притежава интелигентността и уменията за изработването му. Но през 1991 г. командването предаде първия си напълно обоснован ПМЦ за общо 3,2 милиарда долара и при това първо, като изпревари всички останали родове войски. Това беше първият път, когато СЩСОКОМ изследва изискванията на мисиите на ССО и разработи анализ в подкрепа на ПМЦ, вместо да използва готовите изисквания от други родове войски^[1].

Въвеждането на ОВП–11 установи по-съсредоточено отпускане на ресурси и осигури балансиран преглед на нуждите и програмите на специалните операции.

КОНТРОЛ НАД ПРОГРАМИТЕ

СЩСОКОМ работеше и по въпроса за поемане на контрола над собствените си основни оръжейни програми.

На 10-ти декември 1990 г. заместник-министърът на отбраната разреши създаването на Център за развитие и придобивки на специалните операции (ЦРПСО). Отчасти в резултат на съкращения на персонала през 1992 г. Стайнър обедини функциите на командването за развитие и придобивки в нова дирекция под командването на свой заместник по снабдяването, който беше наречен изпълнителен директор по придобивките и главен изпълнителен директор по снабдяването.

Стратегията на командването по снабдяването поставяше ударение върху един опростен процес — чрез модификация на съществуващи оръжия или закупуване на „неразвойни“ (с остаряла технология) системи. Този подход позволяваше бързи и икономични подобрения на оперативните способности.

След 1987 г. СЩСОКОМ въведе няколко модифицирани или нови системи, засягащи почти всеки аспект от специалните операции. Някои от по-забележителните са самолетът за далечни мисии МС–130Н „Комбат Тейлър II“ и една съвсем модерна разузнавателна система (най-добрата сред всички командвания), която беше използвана в операция ПУСТИННА БУРЯ, и патрулни катери от класа „Циклон“, използвани в операциите ПОДКРЕПА и ЗАЩИТА НА ДЕМОКРАЦИЯТА. Други важни придобивки бяха МН–47Е „Чинук“, тежкотоварен хеликоптер със среден обseg, предназначен да извършва операции за прехвърляне във всякакви климатични условия; бойният самолет АС–130U „Спектър“, използван за близка въздушна поддръжка и разузнаване; лодката за специални операции „Марк V“, високоефективен боен катер, който можеше да бъде транспортиран по суша или на борда на самолет С–5, и твърдата надуваема лодка (ТНЛ) за военноморското командване за специални операции, която осигуряваше отдавна търсената възможност за скоростно разгръщане и изтегляне на „тюлени“. Програмата ТНЛ, завършена с по-малко от

отпуснатите средства и месеци по-рано от предвиденото, надхвърли всички очаквания и през 1998 г. спечели наградата на Министерство на отбраната за най-добро ново изделие.

Друга голяма програма, която сега приключва, е Авангардната система за доставка на „тюлени“. Програмата със самолета CV-22 „Орел рибар“ също ще снабди силите на командването с много по-добри способности за далечни прехвърляния и изтегляния при всякакви атмосферни условия.

Чрез завършването на ПМЦ и установяването на контрол над основните програми СЩСОКОМ изпълни всички условия на поправката „Нън-Коен“. Шест години след разрешението на президента Рейгън за създаване на командването, СЩСОКОМ контролираше всички ССО, имаше собствен бюджет и програми за модернизация.

СЩСОКОМ използва многократно снабдителските си способности при непредвидени случаи, за да осигури ССО с най-нови технологии или да ускори модификациите. По време на ПУСТИННА БУРЯ например командването модифицира хеликоптерите „Чинук“ с екипировка за оцеляване, преди те да бъдат изпратени в иракския оперативен регион.

Информирание на главнокомандващите и посланиците. След войната в Залива отделях доста от времето си, за да информирам командирите и особено регионалните главнокомандващи и посланиците за способностите на ССО, показвайки на главнокомандващите как да интегрират ССО в плановете си, а на посланиците — как да интегрират ССО в плановете си за сигурност в своите страни.

Един боен план за даден театър на бойните действия се основава на националната стратегия за сигурност за всеки от световните региони и за него отговаря регионалният главнокомандващ. Планът, който е конкретен за всяка отделна страна, се разработва с посланика и подробно описва необходимата помощ по отношение на сигурността в тази страна.

Ние информирахме новоназначените посланици за способностите на ССО и преди те да заемат постовете си. На всеки два месеца в сътрудничество с Държавния департамент довеждахме нова група посланици във Форт Браг за подробна ориентация. След нея посланиците бяха много по-добре подготвени да използват всички възможности на ССО.

Модернизирание на регионалните ПСО. Положих и много усилия за модернизирание на подразделенията за специални операции (ПСО), придадени към регионалните главнокомандващи. За командир на всяко ПСО беше поставен квалифициран старши офицер и подразделенията се попълваха с квалифициран персонал от ССО. ПСО упражняваха както оперативен контрол (за главнокомандващите) на ССО, участващи в мирновременни операции, така и командваха ССО по време на кризи.

Обучение за бойна готовност. Обучението е най-важното ни занимание — ние винаги трябва да обучаваме така, както ще се сражаваме. Следователно то беше най-важният ми постоянен приоритет.

Обучението винаги трябва да се основава на потенциални оперативни сценарии (включително за мирновременни мисии) и да служи като репетиция за това, което накрая може да се окаже спешна задача, възложена без предупреждение. Поради това то трябва да покрива всички основни умения: индивидуални, колективни, на различни нива и съвместни. Надлежното обучение — трудно, реалистично, възискателно и предназначено да развива и поддържа индивидуални и специални умения — изгражда високомотивирани индивиди и подразделения, които функционират като ефикасен, ефективен и професионален екип. Главното ударение във всяка програма за обучение трябва да пада върху развитието на:

1. Технически/тактически подготвени лидери с трезва преценка, които ще проявят инициатива в рамките на командирското намерение.
2. Дисциплинирани, зрели войници, физически и емоционално подготвени да устояват трудностите и опасностите в боя.

3. Войници с висока степен на специализация в отделни задачи и със зрелост, надхвърляща възрастта им.

4. Малки подразделения/екипи, обучени добре в основните технически и тактически задачи и умения.

Съществуват три фундаментални условия за успешно изпълнение на мисиите:

1. Дисциплинираните и компетентни лидери с високи етични и професионални стандарти са ключовият елемент във всяка програма за обучение и във всяко бойно подразделение. Централният фокус на цялото обучение, свързано със ССО, трябва да пада върху изграждането на лидери.

2. Езиковите умения и културното обучение правят ССО единствено подходящи за възложената ни мисия и са основа за успеха.

3. Трябва да фокусираме обучението си върху съвместни изисквания и да се обучаваме в реални бойни условия. За в бъдеще ще се сражаваме съвместно със съюзници.

Медицинско обучение. В миналото всеки род войски обучаваше собствените си медици до различна степен на професионална подготовка.

С помощта на главните лекари на всички родове войски ние създадохме медицински университет във Форт Браг за обучение на всички медици от всички подразделения за специални операции — нововъведение, което силно подобри медицинските умения и подготовка със значително по-малко разходи.

Обучение на чуждестранни военновъздушни сили. През 1992 г. ние създадохме възможност за обучение на чуждестранни военновъздушни сили. Много държави, на които помагаме, имат остарели и практически неизползваеми военновъздушни сили. Със създаването на обучаващи кадри от ССО, вещи както в стари самолети, така и в местните езици, ние успяхме да им помогнем да модернизират военновъздушния си капацитет за посрещане нуждите на своята сигурност.

Борба с разпространението на оръжия за масово поразяване. Една от главните задачи на СЦСОКОМ е да предвижда непредвидимото и да извърши подготовка за справяне с потенциални заплахи. С разпадането на Съветския съюз и нарастващото коварство на подпомагания от държави тероризъм заплахата от асиметрична атака с оръжие за масово унищожение (ОМУ) се увеличи значително.

Модерната информационна технология позволява на екстремистите да се свързват надалеч и ефективно; достъпните обществени бази данни служат като хранилища на техническа информация за производство на оръжия; материалите и технологията за производство на ОМУ стават все по-достъпни. Много от тези материали се използват нашироко за законни търговски цели.

Разпадането на бившия Съветски съюз и потенциалната безработица и разпръскване по света на хиляди учени подсилиха загрижеността за защитата, контрола и отчетността на свързани с ОМУ материали и технологии. Транснационалните заплахи на терористични организации увеличиха опасността от атаки срещу невоенни цели в рамките на нашите граници.

Неядрените ОМУ са относително лесни за производство и разпространение. Съоръженията за производство на биологични и химически оръжия са малки и трудно се откриват.

Още от 1991 г. СЦСОКОМ предприе високо приоритетни действия за справяне с тази заплаха. Съществуват две главни изисквания за успеха:

1. Навременната и акуратна разузнавателна информация за предвиждане на заплахата, вероятната мишена, вида оръжие и неговото местоположение е отговорност на нашите национални разузнавателни агенции (за заплахи в чужбина) и на ФБР (за заплахи в Съединените щати).

2. Възможността да се завладее оръжието (в благоприятна или неблагоприятна среда), да се обезопаси и да се евакуира до безопасен район за предаване или унищожение бе фокусът на усилията на СЦСОКОМ.

Тези усилия продължиха, като бе възприето изискване към мисията ни и се постигна голям напредък със сътрудничеството и помощта на националните агенции, макар и по наша инициатива.

Когато Уейн Даунинг ме смени, той покани министъра на отбраната Бил Пери да инспектира лично разработената възможност. Министърът беше впечатлен.

— Кой ще изпълнява тази мисия? — попита той.

— Ще я поемем ние — отговори Даунинг.

— Вие вече сте заети с всички останали високо приоритетни мисии — изрази съмнение Пери.

— Вярно е — потвърди Даунинг. — Но както можете да видите, разполагаме с много способни и умни сили и можем да изпълним тази задача.

— В какво ще се състои мисията за борба с разпространението на оръжия за масово унищожение? — попита Пери.

— Ние ще ви изпратим план чернова.

Когато Пери получи предложеното експозе на мисията, той го подписа и борбата с разпространението на оръжия за масово унищожение се превърна в официална мисия на СЩСОКОМ. Заедно с това дойдоха финансирането и официалното сътрудничество и поддръжка на други правителствени агенции.

Оттогава се постигна огромен напредък не само в разработването и употребата на основни технологии, но и в обучението на специалните оператори във всички необходими умения за изпълнението на тази мисия. Силите за специални мисии на СЩСОКОМ направиха огромни крачки в тази посока, но това не е достатъчно. Критично важният фактор е акуратно разузнаване за навременно предупреждение.

Сили на избора. След 1987 г. ССО се превърнаха в силите на избор за регионалните главнокомандващи и посланиците, ССО участваха в буквално всяка спешна операция, както и в хиляди съвместни учения, мирновременни военни учения и хуманитарни операции. Вече споменах няколко такива спешни операции и учения. Някои други значителни операции, в които участваха всички елементи на ССО, включват: Сомалия (1992–1995 г.), Хаити (1994–1995 г.), Босна и Херцеговина (1995-до настояще време), Косово (1999-до настояще време) и Македония (1999-до настояще време). Много други не могат да бъдат споменати поради причини за сигурност. През същия

период ССО изпълниха широк спектър мисии от категорията „Невоенни операции“ (НО). НО включват широк спектър мисии като хуманитарна помощ, помощ при природни бедствия, мирновременна евакуация, хуманитарно разминиране, мироопазване, реагиране на кризи, борба с тероризма, прилагане на санкции или контрол над забранени зони и демонстрация на сила.

През 90-те години тези мисии се увеличиха значително.

През първите четирийсет години от съществуването на ООН бяха проведени само тринайсет НО, но от 1988 до 1994 г. техният брой се увеличи повече от два пъти — и то с много по-голям мащаб и сложност. ССО на Съединените щати служиха в повечето страни по света, действайки като инструменти на американската национална политика, изпълнявайки мисии и осигурявайки помощ, възможна само благодарение на техните уникални умения, езикови способности и културна ориентация — мисии, които конвенционалните подразделения не можеха да изпълнят и при които в много случаи военното американско присъствие бе неприемливо за домакините.

ССО заемат по-малко от 1,4 на сто от общата военна структура и само 3,5 на сто от бюджета на Министерство на отбраната, но увеличението на оптемпоето е достатъчно свидетелство за тяхната ефективност. През 1993 г. всяка седмица 2 036 души персонал на СЩСОКОМ се намираше извън базите си и служеше в 101 страни. През 1996 г. този брой нарасна на 4 613 души, а през 1999 г. се увеличи до 5 141 души в 149 страни и чужди територии.

Това е една невероятно малка инвестиция в сравнение с възвращаемостта ѝ.

Съществуват и значителни косвени ползи. Трайните лични отношения с военните и правителствените чиновници от страните домакини ще служат на националните ни интереси през идните години.

ССО също имат полза от тези мисии с осигуряване на обучение по чужди култури и езици и познание за потенциални оперативни райони.

---

[1] При съставянето на бюджетите на собствените си ССО в миналото различните родове войски отделяха пари за програмите на ССО на око. В повечето случаи съкращаваха средствата, запазвайки

по-голямата част от отпуснатите пари за конвенционални програми. —
Бел.авт. [↑](#)

ПРИЛОЖЕНИЕ II: ЛИДЕРИТЕ

Карл Стайнър:

Армията създава по-добри лидери от всяка друга институция, която познавам. Това постижение се дължи главно на нейната институционализирана система за обучение, която е предназначена да осигури на всеки офицер и сержант техническите и тактическите умения, необходими на всяко командно ниво: от младши лейтенант до генерал и от младши сержант до главен сержант.

Лидерството е фундаменталният предмет — „сърцевина“ на всички учебни програми в училищата на „системата“.

Лидерството и професионалното обучение на офицерите започва в Корпуса за обучение на запасни офицери (КОЗО) или във военна академия. Основният курс за новопроизведени лейтенанти е Основният курс за офицери, предназначен да развие техническите и тактическите умения, необходими за лидерство на ниво взвод. Курсът за напреднали подготвя капитани за ръководство на ротно ниво. Колежът за командни и щабни офицери обучава майори за задължения и отговорности като щабни офицери на бригадно ниво и осигурява необходимата подготовка за командири на батальонно ниво. Военният колеж подготвя офицери с чин полковници за командни постове на бригадно ниво, както и щабни офицери на ниво дивизия и на по-високи нива на отговорност.

Други предмети разширяват познанията на офицерите: политическо-военни въпроси, армейски системи за програмиране, планиране и бюджет и т.н. За тези с достатъчно късмет, за да бъдат избрани за командири на големи подразделения, всеки род войски провежда собствен двуседмичен генералски курс, последван от седемседмичен заключителен курс КЕПСТОУН, който е задължителен до края на първата година след производство в по-горен чин за всички командири на големи подразделения от всички родове войски. Този курс разширява познанията на офицерите и разбирането им на

отговорностите и съвместното воюване на ниво обединени командвания. Други курсове като тези в Щабния колеж на въоръжените сили, предназначени предимно за майори и подполковници от всички родове войски, се изискват от тези, които са избрани за съвместни задачи, и се съсредоточават върху развиване на умения за съвместни оперативни техники и процедури. „Образователната система на сухопътните сили“ не се ограничава с „училища“; съществува и друго специализирано обучение — магистърски и докторски степени в граждански образователни институции в подходящи технически области, магистърски курсове за ръководство на високо управленско ниво и отделни специализирани курсове като Квалификационния курс на специалните сили.

Заслугата за измъкването на сухопътните сили от упадъка им след Виетнам се пада на визията и усилията на генерал Шай Мейър, който институционализира армейската образователна система, на генерал Карл Вуоно, който създаде нашите национални Центрове за военно обучение, и на генерал Гордън Съливан, който даде предимство на процеса за обучение с осигуряването на необходимите ресурси и модернизиране на доктрината. Тези велики лидери превърнаха обучението и бойната готовност в свой първостепенен приоритет и отделиха огромно количество от времето си лично да наблюдават обучението. Резултатите бяха демонстрирани в операциите СПРАВЕДЛИВА КАУЗА и ПУСТИННА БУРЯ.

КАК СЕ СЪЗДАВА ЛИДЕРЪТ?

Някои хора твърдят, че лидерите се раждат. Може да е така в някои случаи и лидерите наистина споделят някои основни характеристики, но не всеки с такива характеристики става лидер или се превръща в добър лидер. Лидерството предимно се придобива. То трябва да се научи. Имам няколко идеи по въпроса как трябва да се постига това въз основа на собствения ми опит в обучението за лидерство.

Никой не осъзнава внезапно: „Хей, аз станах лидер.“ Лидерството не пада от небето. Човек се превръща в лидер, защото изпитва искрено желание да ръководи, да направи всичко за постигането на тази цел, като същевременно носи в себе си фундаменталните атрибути и професионални качества, които всички лидери трябва да притежават.

Когато един офицер е произведен в звание, той полага клетва, в която е въплътена свещената отговорност за живота и добруването на неговите подчинени. Тази отговорност е нещо повече от обикновената караулна служба — тя продължава денонощно седем дни в седмицата и включва „цялата личност“ на подчинения. Не само трябва да превърнем подчинените ни войници във възможно най-добрите войници, но и да се погрижим за техните семейства и да направим от всеки войник продуктивен гражданин.

Необходими са и други фундаментални качества:

Лидерът трябва да бъде физически годен (войниците няма да уважават физически слаб командир). Той трябва да бъде уверен в собствените си способности. Трябва да бъде с устойчива психика и да вярва в себе си. Трябва да бъде храбър. Трябва да бъде готов да поема рисковете. Трябва да обучава подчинените си, като им осигури среда, в която да се развиват — като очаква грешки и действа като „топлинен щит“. Не трябва да служи заради собственото си его, а заради подчинените си и своето подразделение. Лидерът никога не бива да допуска да му казват какво да прави; той трябва да бъде човек с визия, винаги да гледа напред и да планира начини за повишаване на нивото

на подразделението си. Лидерът никога не трябва да се хвали със собствените си успехи или с успехите на подразделението си. Той трябва да отдаде заслугите за това на хората си, защото това е цялото признание, което повечето от тях някога ще получат. Винаги трябва да помним, че именно отделенията, взводовете и екипажите печелят битките и накрая войните.

Лидерът трябва да създаде в подразделението си „здрава среда“ и аз нямам предвид обикновеното физическо здраве. Той трябва да осигури среда, която подпомага общото здраве и израстване на цялостната личност. В такава среда всеки човек ще вярва, че това, което прави в определен момент — служейки на страната си, — е най-важното нещо, с което може да се занимава. Тази реализация е придружена с голямо достойнство и себеуважение, които никога не могат да бъдат отнети на войника.

Лидерът трябва да разработи за своето подразделение „програма за духовно здраве“, която посреща духовните нужди на войниците и на техните семейства (ще откриете, че мнозина войници идват от нездрава среда).

Лидерът трябва да накара войниците си (независимо от какъв вид подразделение) да вярват, че мисията им е жизненоважна и че трябва да се подготвят отлично за нея. Войниците трябва да разберат и това, че хората, служещи заедно с тях, притежават същата мотивация и отдаденост и затова трябва да се уважават и грижат един за друг. Ако целите ви при изработването на тази среда са правилно разбрани, всеки войник трябва да очаква от всеки ден ползотворно и удовлетворяващо преживяване. И в резултат от това той ще вярва, че подразделението му е най-доброто в армията, и няма да иска да служи никъде другаде. Ще иска да остане тук, за да служи заедно с приятелите си.

Лидерът трябва да разговаря с войниците си. Те трябва ясно да разберат мисията и целите в обучението на подразделението. Те трябва да разбират целите на командира си, както и неговите очаквания по отношение на професионални стандарти, поведение и изпълнение на службата.

Лидерът трябва да осигури добро начало в обучението на войниците си. Той трябва да разполага с официална програма за лично приемане и ориентиране на новите попълнения. Те се запознават с

него, научават значението на тяхната мисия, какво се очаква от тях и какво могат да очакват от лидера си. Ако това е направено правилно, те трябва да приключат ориентацията си с убеждението, че са попаднали в най-доброто възможно място — служейки на страната си като членове на подходящо подразделение, в което ще се грижат за тях.

Друга важна част от програмата на командира за посрещане на войниците е „спонсорството“ — особено за семейните. Всяка новопристигнала съпругеска двойка трябва да бъде придадена към спонсорираща двойка, която да се погрижи за квартирата им, да напълни хладилника им с храна и да ги посрещне с добре дошли. Ротните командири, главните сержанти и свещеникът на подразделението трябва да наблюдават тази програма. Ротният командир и свещеникът трябва да посетят новата двойка до края на първата седмица след пристигането ѝ.

Лидерът никога не трябва да оставя войниците си на „самотек“ през уикендите — особено неженените войници. Той трябва да изисква от подчинените си командири да изработват положителни програми, за да могат войниците да се занимават с нещо конструктивно през свободното време.

Лидерът е отговорен за морала, добрия ред и дисциплината. Той трябва да знае какво става в казармата и да изработи система за проверки, провеждани по командната верига под него, за които държи отговорни подчинените си командири.

Всеки войник е важен. Винаги съм давал на подчинените си следната заповед:

— Трябва да вложите във всеки войник същата любов, отдаденост и грижи, които бихте искали някой ден някой друг да вложи в собствения ви син или дъщеря. — Но след като сте направили това и те все още не постигат стандартите — и следователно не можете да разчитате на този войник в боя, — тогава се отървете по-скоро от него.

Лидерът е отговорен за обучението на подразделението си и обучението за мисията му трябва да бъде негов първостепенен приоритет. Цялото обучение трябва да бъде насочено към нарастване до максимум на бойната готовност за мисията. Програмите за обучение трябва да бъдат колкото е възможно по-реалистични, включително стрелбите с бойни муниции. Изключения се допускат

единствено заради безопасността на войниците. Това изгражда не само умения, но и увереност в индивидите и подразделенията. Уменията, необходими на нивото на малко подразделение, не могат да се постигнат чрез имитации.

За подразделението е необходима конкретна програма за обучение на кадрите, за да се подготвят подчинените лидери и персонал. Определени подразделения имат уникални изисквания за мисиите им, за които няма адекватно преподавани предмети в институционализираните войскови училища (например „противотанкова защита на предмостията“^[1] за въздушнопреносими подразделения). Командирът трябва да ги познава и да разработи програми за обучение за осигуряване на ефективност на подразделението от всички подчинени командири.

Лидерът трябва да бъде уважаван от войниците си. Това уважение се печели — то се създава не само от вече споменатите програми, но и от споделените трудности с войниците. Като дивизионен командир участвах във всяка батальонна операция. Често се промъквах в задните редове на някоя рота и вървах с тях цяла нощ, за да преценя подготовката и дисциплината им и да чуя за какво разговарят. Трябва лично да прецениш на какво са способни войските и къде се налага допълнително обучение. По такъв начин войниците ще започнат да те уважават, да разговарят с теб и да ти „казват нещата право в очите“. Освен това ще вярват в теб и ще знаят, че ще се погрижиш за тях. Те няма към кой друг да се обърнат за своята сигурност и здраве.

Обучението трябва да бъде твой първостепенен приоритет. Обучението за водене на бойни действия. Никой войник не ми се е оплаквал от трудно, реалистично обучение. Войниците знаят, че това е тяхната застраховка живот. Не можеш да излъжеш войника.

Командирът трябва да поддържа постоянна бойна готовност в подразделението си. То трябва да може да изпълни бойната си мисия, когато го повикат. Ако не е готово, командирът трябва незабавно да се справи с проблема. Ако се окаже, че проблемът е извън неговия контрол, това означава, че е трябвало отдавна да бъде съобщен на прекия командир, за да предприеме действия за отстраняването му.

Съревнованието както вътре в подразделението, така и между отделните подразделения е здравословно — дотогава, докато не става

за сметка на друг военнoслужещ или подразделение. Съревнованието за значката „Най-добър пехотинец“ или „Най-добър военен медик“ е добър пример за това. От тях трябва да се възползват всички войници, както и подразделенията им, включително с официални програми за обучение, целящи всеки войник и подразделение да излязат победители. Второто място не осигурява слава или гордост — и за поражението в битката няма алтернатива.

ПРИМЕРИТЕ ЗА ПОДРАЖАНИЕ

Когато постъпих в армията през 1958 г., не помня да съм чувал изразите „модел за подражание“ или „ментор“. Но с натрупването на опит забелязах, че няколко души превъзхождат останалите. От тези хора научих неща, които не се преподават и които не съм срещал в никой полеви наръчник.

Първият офицер, когото започнах да уважавам като „модел за подражание“, беше полковник Джим Бартоломийс, твърдият като скала командир на 3-та група на специалните сили. Постъпих в 3-та група на специалните сили през юли 1964 г. като капитан, когато тя се оформяше като част от специалните сили на президента Кенеди. Полковник Бартоломийс знаеше как да извлече максимума от своите хора, като същевременно „се грижеше за тях“. Той създаде такава атмосфера в подразделението, която осигуряваше свобода на действие и поощряваше подчинените му да използват собствените си инициативи и възможности. Никога не съм го чувал да повишава глас или да се подиграва на някого.

През следващите години работих за неколцина други изключителни лидери — всеки от които може би притежаваше малко различен стил на ръководство; но всички те бяха модели за подражание, достойни за следване и включване в собствения ми лидерски стил и способности. Лидерът никога не бива да се опитва да бъде такъв, какъвто не е, или да избира неподходящ стил. Той трябва да черпи от подаръците на своите учители/ментори и да използва наученото според собствените си способности.

На следните мъже с постове, които заемаха тогава, съм задължен повече, отколкото мога да изразя с думи:

Генерал Роско Робинсън — мой бригаден командир, 82-ра въздушнопреносима дивизия;

Генерал Джордж Бланшар — командващ генерал на 82-ра въздушнопреносима дивизия;

Генерал Едуард С. (Шай) Мейър — дивизионен командир на 82-ра въздушнопреносима дивизия; началник-щаб на сухопътните сили на

Съединените щати;

Генерал Фредерик Крезън — командващ генерал, 82-ра въздушнопреносима дивизия;

Генерал-лейтенант Дик Лорънс — ръководител на проекта за Програма за модернизация на Националната гвардия на Саудитска Арабия;

Генерал Бил Ливзи — командващ генерал, Пехотен център на сухопътните сили на Съединените щати;

Генерал П. Кс. Кели — командир на Обединената военни сили за бързо реагиране;

Генерал Боб Кингстън — главнокомандващ на Централното командване на Съединените щати;

Генерал Джим Линдзи — командващ генерал, 82-ра въздушнопреносима дивизия; командващ генерал, XVIII въздушнопреносим корпус; главнокомандващ, Командване за специални операции на Съединените щати;

Генерал Джон Фос — командващ генерал, XVIII въздушнопреносим корпус;

Генерал Карл Вуоно — началник-щаб на сухопътните сили на Съединените щати;

Генерал Джак Веси — председател на Съвета на началник-щабовете;

Посланик Доналд Ръмсфелд — специален пратеник на президента по блискоизточните въпроси;

Генерал Колин Пауъл — председател на съвета на началник-щабовете.

През последното десетилетие отделните родове войски подобриха значително своите системи за обучение, като използваша талантите и опита на хора, подобни на гореизброените — превръщайки ги в „главни ментори“ във военните училища за офицери на средно и старшо ниво. Талантите им бяха използвани и в курса КЕПСТОУН, и в съвместни военни учения за старши офицери.

Както казах и в началото, не познавам друга институция, която да инвестира повече в обучението на своите лидери, или институция, която да създава по-добри лидери. И това е лесно обяснимо, имайки предвид, че отговорността за запазването на свободата ни лежи

категорично върху плещите на нашите въоръжени сили. Това наистина е най-ценна и основна национална инвестиция.

---

[1] Става дума за военновъздушния еквивалент на сухопътно предмостие. — Бел.авт. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.